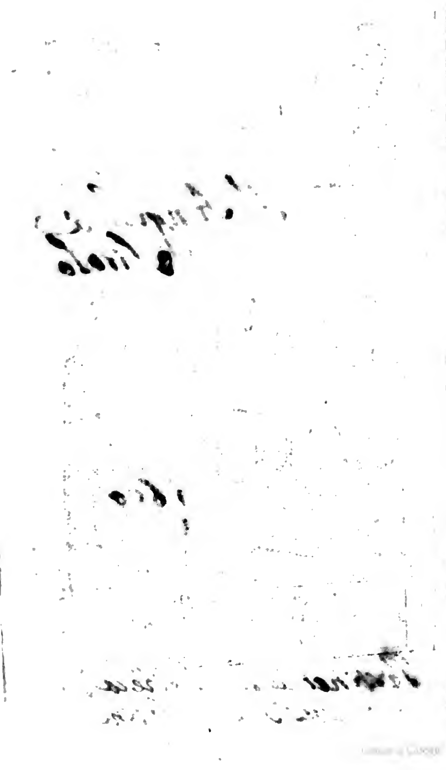

6
17-c
12
BIBLIOTECA NAZIONALE VITTORIO EMANUELE
6
13 B
45

ILLVSTRISSIMO

D. HENRICO

MAGNÆ BRITANNIÆ

PRINCIPI.

VÆ sunt artes (Princeps illustrissime) in quibus Reges præcipue versari, studiumque ponere aut solent aut debent: altera militaris, civilis altera. Eo nimirum, ut per illam populum rebellem coërcere, hostilemque injuriam propulsare possint: per hanc vero, ut se & suos cives bonis moribus exornare, atque optimis legibus institutisque regere & temperare valeant. Quarum utra sit præstantior, si quis in dubium vocabit, facile profecto est judicare, quod hæc, per quam civitates, regna & respublicæ, otio, opibus & virtute florent, multis nominibus sit illi anteponenda. Ad arma enim raro & non nisi necessario leges confugiunt, tum scilicet quando per vim & ferrum, non per rationem & orationem coguntur jus suum defendere aut obtinere: idque duntaxat in eum finem, ut injuria ferro repulsa, simul & jure suo armis recuperato, tandem aliquando otio fruantur & pace. Atqui in republica administranda, quocunque se reges vertunt, pios se & providos, sapientes & justos, communis salutis amantes & valde studiosos præbere oportet. Quod qui faciunt, subditos (quibus præsunt) fortunæ bonis locupletes & copiosos, viribus corporis valentes & robustos, & (quod caput est) egregiis animi virtutibus ornatos reddunt & instructos. Itaque antiquissimi illi Poëtæ, non aliam ob causam *Palladem* finxerunt armatam, quam, ut significarent, in regibus bellicam virtutem cum sapientia conjunctam esse oportere. Qua ratione adducti prisci Heroës, in disciplinam doctorum hominum filios suos studiose tradiderunt. *Alexandrum* magnum docuit *Aristoteles*, *Timotheum Cononis* optimi Imperatoris filium *Isocrates*, *Epaminondam Lysias* Pythagoreus: atque, ut veteres prætercam, tu Princeps illustrissime (quæ patris tui summa est prudentia, & amor in te singularis) habes, qui tibi optimarum artium & literarum viam præeant, *Challineram*, *Newtonum*, atque alios, omnes certe viros inprimis eruditos, qui consilio, eloquentia, omnique scientiarum genere animum tuum adhuc tenerum informare & perpolire possunt. Iam vero in iis Authoribus qui sapientiæ laudibus clarent, quique ad vitam bene & sapienter instituendam multum adjumenti videntur afferre, Poëtæ non postremum locum sibi vendicant: siquidem à vitio & turpitudine animos avocant, ad virtutem autem & honestatem excitant & acuunt, mores malos & corruptos emendant, paucis tantum exceptis, qui nihil præter

 volupta-

ILLVSTRISSIMO
D. HENRICO
MAGNÆ BRITANNIÆ
PRINCIPI.

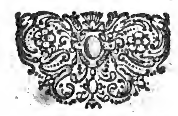
DVÆ sunt artes (Princeps illustrissime) in quibus Reges præcipue versari, studiumque ponere aut solent aut debent: altera militaris, civilis altera. Eo nimirum, ut per illam populum rebellem coërcere, hostilemque injuriam propulsare possint: per hanc vero, ut se & suos cives bonis moribus exornare, atque optimis legibus institutisque regere & temperare valeant. Quarum utra sit præstantior, si quis in dubium vocabit, facile profecto est judicare, quod hæc, per quam civitates, regna & respublicæ, otio, opibus & virtute florent, multis nominibus sit illi anteponenda. Ad arma enim raro & non nisi necessario leges confugiunt, tum scilicet quando per vim & ferrum, non per rationem & orationem coguntur jus suum defendere aut obtinere: idque duntaxat in eum finem, ut injuria ferro repulsa, simul & jure suo armis recuperato, tandem aliquando otio fruantur & pace. Atqui in republica administranda, quocunque se reges vertunt, pios se & providos, sapientes & justos, communis salutis amantes & valde studiosos præbere oportet. Quod qui faciunt, subditos (quibus præsunt) fortunæ bonis locupletes & copiosos, viribus corporis valentes & robustos, & (quod caput est) egregiis animi virtutibus ornatos reddunt & instructos. Itaque antiquissimi illi Poëtæ, non aliam ob causam *Palladem* finxerunt armatam, quam, ut significarent, in regibus bellicam virtutem cum sapientia conjunctam esse oportere. Qua ratione adducti prisci Heroës, in disciplinam doctorum hominum filios suos studiose tradiderunt. *Alexandrum* magnum docuit *Aristoteles*, *Timotheum Cononis* optimi Imperatoris filium *Isocrates*, *Epaminondam Lysias* Pythagoreus: atque, ut veteres prætercam, tu Princeps illustrissime (quæ patris tui summa est prudentia, & amor in te singularis) habes, qui tibi optimarum artium & literarum viam præeant, *Challineram*, *Newtonum*, atque alios, omnes certe viros inprimis eruditos, qui consilio, eloquentia, omnique scientiarum genere animum tuum adhuc tenerum informare & perpolire possunt. Iam vero in iis Authoribus qui sapientiæ laudibus clarent, quique ad vitam bene & sapienter instituendam multum adjumenti videntur afferre, Poëtæ non postremum locum sibi vendicant: siquidem à vitio & turpitudine animos avocant, ad virtutem autem & honestatem excitant & acuunt, mores malos & corruptos emendant, paucis tantum exceptis, qui nihil præter

voluptatem lectoris quærunt. Quapropter Reges maximi singulari benevolentia Poëtas semper sunt complexi. Nam *Hiero Simonidem*, *Cato Ennium*, *Cæsar Augustus Virgilium*, *Varium*, & hunc (quem tibi nunc offerimus) *Quintum Horatium Flaccum* in summo pretio habuit plurimique fecit: hunc, inquam, non unum de multis, sed Poëtam (audeo dicere) omnibus numeris absolutum: Poëtam multiplici rerum copia refertum, verborum elegantia perpolitum, Poëtam denique aulicum, & Principe Christiano maxime dignum. Hinc est, quod Divus *Augustinus* inprimis jubet legendum esse hunc Poëtam: quippe qui non modo justitiam, invictam animi magnitudinem, parsimoniam, continentiam, religionem in Deum, pietatem in parentes, patientiam paupertatis, & contemptionem rerum humanarum summis laudibus prosequatur: sed contra, perfidiam, injustitiam, metum, prodigalitatem, libidinem, luxuriam, avaritiam, atque omnia fere vitia acerbe carpat, vituperet, exagitet. Dies me deficiat, si sapientiam hujus Poëtæ in rebus ipsis inveniendis, si mirificum ejus artificium in singulis disponendis, si verborum vim atque notiones ad res ipsas exprimendas, cæterasque ejus virtutes Poëticas velim aperire. Quid multis? *Horatius* sine controversia omnibus Poëtis & Græcis & Latinis (*Homerum* semper excipio) est merito anteponendus, in quo sic suavitas cum utilitate contendit, ut lectorem suis illecebris semel captum semper teneat irretitum, nec dimittat unquam. Hunc igitur (Princeps illustrissime) tibi sæpius legendum non dubito quin illi censeant, qui tibi libros quasi prægustant; ex quo tanquam ex amœnissimo & amplissimo fonte non solum multa officia ad Principis vitam præstantia: verum etiam quid doceat quodvis genus hominum, quid deceat quemvis ordinem, quidque erudiat quamvis ætatem, sexum & conditionem, haurire licebit. Adde, si placet, quod Philosophorum nullus distinctius edocuerit, quo pacto cum civibus & domesticis, quo modo cum advenis & peregrinis, porro qua ratione cum universis & singulis sit agendum vivendumque. Hæc omnia (Princeps illustrissime) quum *Horatius* tuæ Celsitudini & adferat & offerat, non potui (post patrem tuum) Patronum mihi deligere te digniorem aut magis idoneum, cui hos meos (qualescumque sunt) consecrarem labores. Qui si te in bonarum artium studiis jam optime progredientem, quovismodo juvare aut promovere queant, tum certe id habeo quod optem, & (ut Poëtæ verbis utar) *Sublimi feriam sidera vertice*. Deinde gratias agam Deo immortales, quatenus ego homo humilis loci, aliquid facerem, quod tibi & reipublicæ usui esse possit, præsertim in eo, quod te quasi vivam reddat imaginem Patris tui, Regis potentissimi & literatissimi. Illum enim omnes nos sui subditi (ut pro reliquis etiam ipse loquar) non solum propter pietatem, justitiam, clementiam, munificentiam, atque alios suavissimos mores, veneramur & amamus: sed etiam propter incredibilem cum in sacris tum in humanis literis scientiam admiramur & suspicimus. O filium terque quaterque beatum, cui talis pater contigit, qui libe-
tis

ris suis egregium & conspicuum omnium virtutum exemplar abunde superque esse possit! Hunc igitur, quod facis, toto animo & tota mente amplectere, hunc cole, hunc observa, hujus heroicas & divinas virtutes imitare & penitus exprime: & quo melius hoc præstes, da operam ut in literis & libris patrem tuum si non superare, at saltem æquare valeas. Qua in re, quamvis alio minime egeas exemplo quam patre tuo, quem tibi ad imitandum proponas: tamen quum sis Regia stirpe utrinque progenitus, cur non Avunculum etiam tuum inspicias *Christianum*, *Danorum* Regem inclytum? qui quidem ut Rex est voce suavis, vultu amabilis, gestu & statura corporis admodum decorus atque procerus; sic certe pietate, prudentia, fortitudine atque aliis virtutibus & salutaribus artium maximarum disciplinis ad regna sua moderanda est optime instructus & eruditus. Cujus præsentia, nunc in Anglia paucos dies cum sorore sua Regina serenissima & charissimis nepotibus hilariter transigentis, non possum tacere quantopere gaudeant nostrates, cum aliis de causis, tum maxime, quod hinc omnes & domi & foris plane videant duos Reges terra marique potentissimos, arctissimo religionis, affinitatis & amicitiæ vinculo, quasi clavis trabalibus, conjunctos esse & copulatos: quorum diu vivat & valeat uterque, hominibus gratus, dilectus Deo; qui tuam ætatem simul & Celsitudinem, quam diutissime augeat & conservet incolumem.

Celsitudini tuæ omni officio
devinctissimus

IO. BOND.

BENEVOLO LECTORI.

Qvum juventutis erudiendæ munus sustinerem (quod saxum volvi viginti annos & amplius) mihi semper in more positum fuit (candide Lector) Annotationes quasdam, seu scholia (si sic magis appellari placeat) discipulis meis tradere, in eum finem, ut scriptis commissa quæ verbo protuleram, altiores in eorum animis radices agerent atque firmius inhærerent. Hinc factum est, ut amicorum aliquot, cum hæc scholia in Horatium, nescio quo casu, vidissent, me iterum atque iterum rogarent, ut in publicum emitterem, quæ domi inter chartulas diu latitarant. Persuaserunt tandem, quamvis primum pertinaciter ibam inficias, haud ignarus Momos mihi non defuturos, qui benedicta sinistra interpretatione notarent. Quod genus hominum, cum injusti sint rerum æstimatores, debebant id cogitare, quod à Græcis prudentissime dictum est, μωμῆσθαι μὲν ῥᾴδιον ἐστι, μιμῆσθαι δὲ χαλεπὸν, facillimum esse alienum opus reprehendere, sed non perinde facile aliquid simile aut præstantius conficere. Agnosco lubens, me nihil magni aut eximii in hac re præstitisse. Hoc tamen (Lector benevole) pro certo invenies, me nullam dictionem, phrasim, aut sententiam intellectu difficilem per totum hunc Authorem præteriisse, quin eam, qua licebat brevitate, explicuerim, explanaverim, facilemque reddiderim. Præterea, regiones, civitates, oppida, villas, montes, valles, agros, maria, flumina, nomina hominum propria & patronymica, leges moresque gentium, inusitatas loquendi formulas, omnia denique quæ habet Horatius paulo reconditiora, ego sic paucis tetigi, ut quivis in lingua Latina vel mediocriter versatus, Horatium ipsum intelligat facillime. Ita tamen ut singulas annotationes ad figuras Arithmeticas referas in contextu, cum quo feci ut eædem Annotationes genere, numero, casu, modo, tempore, & persona consonent & congruant. Quod ni facias, non pauca ex Annotationibus præ se ferent quandam speciem orationis incongruæ, & sensus videbuntur expertes esse & vacua. Verum, si eas bene copules & conferas cum Textu præcedente & subsequente, certe Authoris sensum tibi manifestum reddent & valde perspicuum, qui solus est scopus & finis unicus meorum laborum. Boni consule, Lector humanissime: sic animos dabis majora aggrediendi, si Deus largiorem hujus vitæ usuram mihi dederit. Interim

——— si quid novisti rectius istis,
Candidus imperti: si non, his utere mecum.

Vale. Augusti 7, 1606.

Tui commodi studiosus,
IO. BOND.

Tandem, Flacce, Lyram tangis, tandem arte Poëtam
Instruis, exagitas crimina, corda domas.
Scilicet, ut nimiam docto de carmine noctem
Dispulit immisso cura secunda die:
Te meus insolita perfudit luce Magister,
Iamque potes pueris & sine nube legi.

H. Sanfordus.

QVIN-

QVINTI HORATII FLACCI ODARVM SEV CARMINVM LIBER PRIMVS.

AD MECOENATEM. *Ode* I.

Alios alia delectant, Horatius vero Poëtæ nomen, præsertim Lyrici, affectat.

Mecœnas, [1] atavis edite regibus,
O & [2] præsidiũ & dulce decus meũ:
[3] Sunt quos [4] curriculo pulverẽ Olympicũ
Collegisse juvat : [5] metaque [6] fervidis
Evitata rotis, [7] palmaque nobilis,
Terrarum Dominos [8] evehit ad Deos.
[9] Hunc, si [10] mobilium turba Quiritium
Certat [11] tergeminis [12] tollere honoribus :
[13] Illum, [14] si proprio condidit horreo
Quidquid de [15] Libycis verritur areis,
Gaudentem patrios [16] findere sarculo
Agros : [17] Attalicis conditionibus
Nunquam dimoveas, ut trabe [18] Cypria
[19] Myrtoum [20] pavidus nauta secet mare.
[21] Luctantem Icariis fluctibus [22] Africum
Mercator metuens, otium & oppidi
Laudat rura sui : mox reficit rates
[23] Quassas, [24] indocilis pauperiem pati.
[25] Est qui nec veteris pocula [26] Massici,
Nec partem solido [27] demere de die
Spernit, nunc viridi [28] membra sub arbuto
Stratus, nunc ad aquæ lene caput [29] sacræ:
Multos castra juvant, & [30] lituo tuba

1 Antiquis regibus prognate, cui Menodorus pater, Menippus avus, Cecina rex Etruscorum fuit atavus. 2 Tutela vel propugnatio mea & dulce ornamentum. 3 Sunt qui ludis delectantur, utpote Olympiacis, in quibus concitari solebat pulvis quo currentes spargebantur. 4 Curru. 5 Terminus (ad quem dirigitur cursus) caute evitatus. 6 Rotæ currendo fervent. 7 Præmium victoriæ quæ homines nobilitat. 8 Diis æquiparat. 9 Hunc, i. alium, qui honoribus inservit. 10 Pop. Romanus in suffragiis ferendis semper erat mobilis & inconstans. 11 Honoribus amplissimis & maximis, vel, Ædilitate majore, Prætura & Consulatu. 12 Extollere ad sublimiorem dignitatis gradum. 13 Illum, id est, alium hominem, qui agriculturam exercet. 14 Si factus fit dives & copiosus arator. 15 Quicquid colligitur ex agris fertilibus, cujusmodi sunt in Libya regione frumenti feracissima. 16 Agros ligone fodere, vel, agros colere sarculo, quod est genus rastri. Græci τὸ σκαλίδιον appellant. 17 Numquam eum de sententia sua deducas, quamvis regis opes ei offeras, cujusmodi erant Attali regis Pergami. 18 Nave ex trabibus Cypriis compacta, pro quavis nave. 19 Mare à Myrtoo Oenomai regis Arcadiæ auriga sic nominatum. 20 Propter naufragii metum. 21 Confligentem cum fluctibus Icariis. 22 Qui flat ab occasu hyberno. 23 Naves laceras. 24 Qui doceri non potest pauperiem pati. 25 Est aliud genus hominum, qui genio indulgent. 26 Vini generosi, quale in Massico Campaniæ monte nascitur. 27 Frangere diem intermittendo laborem, pabuloque corpus reficiendo. 28 Habens membra strata sub arbuto viridi, id est, sub arbuto amœna & conviviis idonea. 29 Omnis fons in origine sacer est, suoque murmure somnos allicit. 30 Lituus equitum est & incurvus, tuba peditum & directa.

Permistus sonitus, bellaque matribus
[31] *Detestata. Manet sub* [32] *Iove frigido*
Venator, [33] *teneræ conjugis immemor :*
Seu visa est catulis cerva [34] *fidelibus,*
[35] *Seu rupit teretes* [36] *Marsus aper plagas.*
Me doctarum [37] *ederæ præmia frontium*
Dis miscent superis : me gelidum nemus,
Nympharumq; [38] *leves cum Satyris Chori*
[39] *Secernunt populo :* [40] *si neque tibias*
[41] *Euterpe cohibet, nec* [42] *Polyhymnia*
[43] *Lesboum refugit tendere barbiton.*
[44] *Quod si me Lyricis vatibus inseres,*
Sublimi feriam sidera vertice.

31 Propter filiorum interitum. 32 Sub aere frigido. 33 Conjugis delicatæ. 34. Mira est canum fidelitas in dominos. 35 Seu effugit aper ruptis retibus ex tereti & rotundo fune contextis. 36 Sabellus, pro quovis apro. 37 Poetæ victores coronis ederaceis donabantur. 38 In saltando celeres. 39 Me dignum faciunt, ut propter excellentiam à vulgo segreger. 40 Si, i. quia sic placet Musis, quarum favore hæc beneficia consecutus sum. 41 Vna ex Musis, eaque jucunda. 42 Musarum altera, cui bene dicendi facultas adscribitur. 43 Quale barbiton Sappho & Alcæus egregii Poëtæ in insula Lesbo tendere solebant. 44 Si me (ô Mecœnas) inter Lyricos Poëtas numerabis, ad cœlum usque evehar, idemque digito attingam, id est, fortunatus ero supra mortalium conditionem, vel ero in oculis omnium, resplendens ut sidus inter homines.

AD AVGVSTVM CÆSAREM. *Ode* II.

In vindictam Iulii Cæsaris occisi multæ tempestates Pop. Romano immittuntur. Vnica Imperii spes in Augusti incolumitate constituitur.

IAm satis terris nivis, *atque* [1] *dira*
Grandinis misit [2] *Pater : &* [3] *rubente*
Dextera sacras [4] *jaculatus arces,*
Terruit urbem :
Terruit gentes, grave ne rediret
[5] *Sæculum Pyrrhæ, nova monstra* [6] *questæ,*
Omne quum [7] *Proteus pecus egit altos*
Visere montes :
Piscium & summa genus hæsit [8] *ulmo,*
Nota quæ sedes fuerat [9] *columbis :*
Et [10] *superjecto pavidæ natarunt*
Æquore damæ.
Vidimus [11] *flavum Tiberim, retortis*
[12] *Littore Etrusco violenter undis,*

1 Grandinis formidandæ, ut à Iovis ira provenientis. 2 Iupiter. 3 Fulmine ex igne rubente. 4 Qui Capitolium vel templa deorum quum fulmine percusserit, Romam terruit, id est, cives urbanos timere fecit. 5 Ne tempus eluvionis rediret, cum Deucalion & Pyrrha soli ex universo hominum genere relicti Parnassum montem conscenderunt, ibi ut se tutos ab aquarum vi conservarent. 6 Quæ de admirabilibus monstris querebatur. 7 Quum Proteus phocarum pastor & custos, pecus, id est, vitulos marinos, eduxit ad visendum altos montes. 8 Vlmus ponitur pro quavis arbore. 9 Turturibus vel palumbibus. 10 In terram ejecto. 11 Tiberim turbidum & arenæ colore flavum. 12 Vndis repulsis à littore Etrusco, vel à Tyrrheno mari, in quod Tiberis influit.

Ire

Ire dejectum [13] *monumenta regis,*
Templaque [14] *Vesta:*
[15] *Ilia dum se nimium* [16] *querenti*
[17] *Iactat ultorem:* [18] *vagus, &* [19] *sinistra*
Labitur ripa ([20] *Iove non probante*) [21] *V-*
xorius amnis.
[22] *Audiet cives acuisse ferrum,*
Quo graves Persa melius perirent:
Audiet pugnas, [23] *vitio parentum*
Rara juventus.
[24] *Quem vocet divûm populus ruentis*
Imperi [25] *rebus?* [26] *prece qua fatigent*
Virgines sancta minus audientem
[27] *Carmina Vestam?*
[28] *Cui dabit partes scelus expiandi*
Iupiter? tandem venias, precamur,
Nube candentes humeros [29] *amictus*
[30] *Augur Apollo.*
Sive tu mavis, [31] *Erycina ridens,*
[32] *Quam Iocus circumvolat, & Cupido:*
Sive neglectum [33] *genus & nepotes*
Respicis [34] *autor,*
Heu nimis longo satiate [35] *ludo,*
Quem juvat clamor, galeaque [36] *leves,*
[37] *Acer & Mauri peditis cruentum*
Vultus in hostem:
Sive [38] *mutata* [39] *juvenem figura*
Ales in terris [40] *imitaris, alma*
Filius Maja, [41] *patiens vocari*
Casaris ultor:
[42] *Serus in cœlum redeas, diuque*
Lætus intersis populo [43] *Quirini:*
Neve te [44] *nostris vitiis iniquum*
[45] *Ocior aura*

13 Regiam Numæ Pompilii. 14 Fuit Vesta Saturni filia ex Ope, foci custos & præses, cui Numa Pompilius ædem condidit. 15 Iliæ Romuli matri, Tiberis uxori, abs qua Iulius Cæsar ortum habuit. 16 Conquerenti de Cæsaris nece. 17 Magnifice gloriatur. 18 Errans extra alveum. 19 Ergo sinistra, quia Tiberi currenti urbs est à sinistra. 20 Iove indignante & pene invito. 21 Tiberis, suæ uxori nimium indulgens. 22 Rara juventus, id est, posteri nostri, pauci admodum ex bellorum civilium reliquiis, ideoque rari, audient, cives in civium corpora gladios exacuisse, quibus Persæ Pop. Romani hostes perirent melius, id est, justius perirent. 23 Parentum culpa. 24 Ergo quem divum vocet populus? &c. 25 Libertati & dignitati senatus vergentis ad ruinam. 26 Quibus precibus virgines Vestales impense rogent & obsecrare debeant Vestam? 27 Hymnos & preces supplicantium. 28 Cui deorum dabit Iupiter partes, id est, munus delendi scelus, quod patraverunt Romani in occidendo Cæsare? 29 Habens humeros candente nube amictos. 30 Vates, qui præsentis futura. 31 Venus, sic dicta à monte Eryce: ubi religiosissime colebatur. 32 Circà quam Iocus volat. 33 Genus ex oculis tuis rejectum (ô Mars) qui opem ferre negligis. 34 Mars pater Romuli, qui Romam condidit. 35 Bellis, quæ sunt Martis ludi, & oblectamenta. 36 Galeæ expolitæ. 37 Virilis & truculentus, qualis erat Maurorum vultus. 38 Mutata figura tui in formam Augusti. 39 Augustum, cui Poëta assentatur, Mercurium eum esse dicens. 40 Repræsentas. 41 Qui pateris te vocari Cæsaris ultorem. Ordo est: Sive, ô tu ales, id est, alate Mercuri, filius almæ Majæ, patiens vocari Cæsaris ultor, imitaris in terris juvenem Augustum mutata figura. 42 Vtinam sero in cœlum redeas, & diu vivas in terris. 43 Romuli, pro Pop. Romano. 44 Nostris contentionibus indignantem. 45 Velox ventus ne tollat te in cœlum è conspectu nostro.

Tollat. [46] *hic magnos potius triumphos,*
Hic ames dici [47] *pater atque princeps:*
Neu sinas [48] *Medos* [49] *equitare inultos*
[50] *Te duce, Cæsar.*

46 Romæ. 47 Augustus Senatusconsulto Pater Patriæ appellatus est. 48 Persas & Medos, quibus bellum inferre Augustus hoc tempore cogitabat. 49 Ex equo pugnare. 50 Qui non modo princeps inter homines, sed Deus etiam effectus es, ideoque dux invictissimus.

Ode III.

Navi Virgilium Athenas vehenti incolumitatem precatur: deinde in hominum temeritatem audaciamque vehementer insurgit.

[1] *Sic te* [2] *diva potens Cypri,*
Sic [3] *fratres Helenæ, lucida sidera,*
Ventorumque regat [4] *pater,*
[5] *Obstrictis aliis, præter* [6] *Iapyga,*
Navis, quæ tibi creditum
Debes Virgilium, finibus Atticis
Reddas incolumem, precor,
Et serves [7] *animæ dimidium meæ.*
[8] *Illi robur & æs triplex*
Circa pectus erat, qui fragilem truci
Commisit pelago ratem
Primus, nec timuit [9] *præcipitem Africum*
[10] *Decertantem aquilonibus,*
Nec tristes [11] *Hyadas, nec rabiem Noti:*
[12] *Quo non arbiter Adriæ*
Major, tollere seu ponere vult freta.
Quem mortis timuit [13] *gradum,*
Qui [14] *siccis oculis* [15] *monstra natantia,*
Qui vidit mare turgidum, &
Infames scopulos [16] *Acroceraunia?*
[17] *Nequicquam Deus* [18] *abscidit*

1 Ordo est: O navis, quæ debes finibus Atticis Virgilium tibi creditum, precor sic te regat salutare Veneris sidus, &c. ut finibus Atheniensibus eum salvum restituas, velut rem tuæ fidei commissam. 2 Venus domina Cypri insulæ, ubi præcipue colebatur. 3 Castor & Pollux nautarum opitulatores. 4 Æolus. 5 Aliis ventis vinctis & in utre inclusis, quemadmodum ab Æolo omnes venti dati sunt Vlyssi, præter Zephyrum, qui liber & solutus eum deferat in patriam. 6 Ventum ex Apulis flantem, iis utilem, qui ex Italia in Græciam navigant. 7 Vitæ meæ dimidium. Amicorum enim una est anima in duobus corporibus. 8 Erat ille animo robusto & pectore ferreo, qui nullius periculi metu territus, primus navigare ausus est. 9 Africum impetuosum, qui præcipitat quicquid impellit. 10 Colluctantem cum Aquilonibus. 11 Stellas à fratre Hyante sic dictas, no[illegible] admodum & pluviosa[illegible]o ortu & occasu p[illegible]olent excitare. 12 Quo Noto nullus est ventus major dominus mari[illegible]tici, id est, majus obtinet imperium in mare Adriaticum, sive concitare, [illegible] sedare vult fluctus. 13 Quod genus mortis timuit? ad quam quasi gra[illegible] imus. 14 Absque lacrymis. 15 Cete, pisces monstrosos. 16 Alto[illegible]ntes in Epiro à fulmine sæpe ictos, idcirco infames propter crebra nau[illegible]bi facta. 17 Frustra Dei providentia dissociavit terras à mari, si hom[illegible]mines audent navigare. 18 Separavit.

Prudens

Prudens Oceano [19] *dissociabili*
Terras, si tamen [20] *impiæ*
Non tangenda rates transiliũt [21] *vada.*
[22] *Audax omnia perpeti*
Gens humana [23] *ruit per vetitũ nefas.*
Audax [24] *Iapeti genus* (*lit:*
Ignem fraude [25] *mala gentibus* [26] *intu-*
Post ignem æthereâ domo
[27] *Subductũ, macies & * [28] *nova febrium*
Terris incubuit cohors:
Semotique prius [29] *tarda necessitas*
Lethi corripuit gradum.
Expertus [30] *vacuum Dædalus aëra*
Pennis [31] *non homini datis.*
Perrupit [32] *Acheronta Herculeus labor.*
Nil mortalibus [33] *arduum est.*
[34] *Cœlũ ipsum petimus* [35] *stultitiâ: neq;*
Per nostrum patimur [36] *scelus*
Iracunda Iovem [37] *ponere fulmina.*

19 Quem necesse erat à terris secludi, propter salutem hominum aliorumque animantium, quæ usui humano inservientia terræ pabulo nutriuntur.
20 Impii homines cum ratibus, qui Dei consilium in hoc, scilicet navigando, videntur contemnere.
21 Loca in mari periculosissima. 22 Parata ad quamvis facinoris pœnam perferendam. 23 Impetu fertur, non ratione, ad res lege vetitas. 24 Prometheus Iapeti filius.
25 Furto. 26 Hominibus distribuit. 27 Post ignem è cœlo furtim ablatum. 28 Inaudita morborum multitudo terram occupavit. 29 Necessitas mortis prius tarda & matura senecta venientis celeravit gradum & citius advenit. 30 Aëra apertum, vel inanem, ab hominibus infrequentem. 31 Sed avibus, quibus proprium est volare. 32 Hercules per vim descendit ad inferos, ut inde tricipitem Cerberum ad superos protraheret. 33 Difficile est. 34 Cœlum ipsum affectamus, ut olim Gigantes & Phaëton. 35 Per stultitiam, unde nostra vitia enascuntur. 36 Per nostram impietatem. 37 Deponere fulmina, quæ Iupiter effectus iratus sumit in manus, ut improbos exanimet.

AD L. SEXTIVM, CONSVLAREM. *Ode* IV.

Amœnitate Veris descripta, & communi moriendi consuetudine proposita, tanquam Epicureus ad vitam voluptuosam Sextium hortatur.

[1] SOlvitur [2] *acris hyems* [3] *grata vice veris &* [4] *Favoni:*
[5] *Trahuntq; siccas* [6] *machinæ carinas.*
Ac neq; [7] *jam stabulis gaudet pecus, aut arator igni,*
Nec prata canis [8] *albicant pruinis.*
Iã [9] *Cytherea Choros ducit* [10] *Venus, imminente Luna.*

1 Veris adventu mollescit & relaxatur terra, quæ fuerat hyemis frigore vincta & astricta.
2 Hyems mordax, & aspera.
3 Vere in vicem redeunte, quæ vicissitudo post asperam hyemem grata est.

4 Zephyri, qui verno tempore flare incipit. 5 Trahunt in mare, ad navigandum, naves siccas: atque ideo siccas, quod à principio Novembris usque ad initium Martii conquieverant extra aquam in navalibus. 6 Instrumenta quæ maximas habent virtutes ad moles suo loco movendas. 7 Vt in hyeme. 8 Albescunt. 9 Cythera insula est contra Cretam, in quam ferunt Venerem primum vectam concha marina. 10 Venus dux chori jam cum Nymphis & Gratiis ad Lunam saltat imminentẽ, id est, propinquam, & supra caput lucentẽ.

Tollat. [46] *hic magnos potius triumphos,*
Hic ames dici [47] *pater atque princeps:*
Neu sinas [48] *Medos* [49] *equitare inultos*
[50] *Te duce, Cæsar.*

46 Romæ. 47 Augustus Senatusconsulto Pater Patriæ appellatus est.
48 Persas & Medos, quibus bellum inferre Augustus hoc tempore cogitabat. 49 Ex equo pugnare. 50 Qui non modo princeps inter homines, sed Deus etiam effectus es, ideoque dux invictissimus.

Ode III.

Navi Virgilium Athenas vehenti incolumitatem precatur: deinde in hominum temeritatem audaciamque vehementer insurgit.

[1] *Sic te* [2] *diva potens Cypri,*
Sic [3] *fratres Helenæ, lucida sidera,*
Ventorumque regat [4] *pater,*
[5] *Obstrictis aliis, præter* [6] *Iapyga,*
Navis, quæ tibi creditum
Debes Virgilium, finibus Atticis
Reddas incolumem, precor,
Et serves [7] *animæ dimidium meæ.*
[8] *Illi robur & æs triplex*
Circa pectus erat, qui fragilem truci
Commisit pelago ratem
Primus, nec timuit [9] *præcipitem Africum*
[10] *Decertantem aquilonibus,*
Nec tristes [11] *Hyadas, nec rabiem Noti:*
[12] *Quo non arbiter Adriæ*
Major, tollere seu ponere vult freta.
Quem mortis timuit [13] *gradum,*
Qui [14] *siccis oculis* [15] *monstra natantia,*
Qui vidit mare turgidum, &
Infames scopulos [16] *Acroceraunia?*
[17] *Nequicquam Deus* [18] *abscidit*

1 Ordo est: O navis, quæ debes finibus Atticis Virgilium tibi creditum, precor sic te regat salutare Veneris sidus, &c. ut finibus Athenienfibus eum salvum restituas, velut rem tuæ fidei commissam.
2 Venus domina Cypri insulæ, ubi præcipue colebatur. 3 Castor & Pollux nautarum opitulatores.
4 Æolus. 5 Aliis ventis vinctis & in utre inclusis, quemadmodum ab Æolo omnes venti dati sunt Vlyssi, præter Zephyrum, qui liber & solutus eum deferat in patriam. 6 Ventum ex Apulis flantem, iis utilem, qui ex Italia in Græciam navigant. 7 Vitæ meæ dimidium. Amicorum enim una est anima in duobus corporibus. 8 Erat ille animo robusto & pectore ferreo, qui nullius periculi metu territus, primus navigare ausus est.
9 Africum impetuosum, qui præcipitat quicquid impellit. 10 Colluctantem cum Aquilonibus.
11 Stellas à fratre Hyante sic dictas, no[illegible] admodum & pluviosa[illegible]o ortu & occasu p[illegible] solent excitare. 12 Quo Noto nullus est ventus major dominus mari[illegible]tici, id est, majus obtinet imperium in mare Adriaticum, sive concitare, [illegible] sedare vult fluctus. 13 Quod genus mortis timuit? ad quam quasi grad[illegible] imus. 14 Absque lacrymis. 15 Cete, pisces monstrosos. 16 Alto[illegible]nies in Epiro à fulmine sæpe ictos, idcirco infames propter crebra nau[illegible]bi facta. 17 Frustra Dei providentia dissociavit terras à mari, si hom[illegible]ius audent navigare. 18 Separavit.

Prudens Oceano [19] *dissociabili*
Terras, si tamen [20] *impiæ*
Non tangenda rates transiliũt [21] ***vada.***
[22] *Audax omnia perpeti*
Gens humana [23] *ruit per vetitũ nefas.*
Audax [24] *Iapeti genus* (*lit :*
Ignem fraude [25] *mala gentibus* [26] *intu-*
Post ignem æthereà domo
[27] *Subductũ, macies & [28] nova febrium*
Terris incubuit cohors :
Semotique prius [29] *tarda necessitas*
Lethi corripuit gradum.
Expertus [30] *vacuum Dædalus aëra*
Pennis [31] *non homini datis.*
Perrupit [32] *Acheronta Herculeus labor.*
Nil mortalibus [33] *arduum est.*
[34] *Cœlũ ipsum petimus* [35] *stultitia: neq;*
Per nostrum patimur [36] *scelus*
Iracunda Iovem [37] *ponere fulmina.*

19 Quem necesse erat à terris secludi, propter salutem hominum aliorumque animantium, quæ usui humano inservientia terræ pabulo nutriuntur.
20 Impii homines cum ratibus, qui Dei consilium in hoc, scilicet navigando, videntur contemnere.
21 Loca in mari periculosissima. 22 Parata ad quamvis facinoris pœnam perferendam. 23 Impetu fertur, non ratione, ad res lege vetitas. 24 Prometheus Iapeti filius.
25 Furto. 26 Hominibus distribuit. 27 Post ignem è cœlo furtim ablatum. 28 Inaudita morborum multitudo terram occupavit. 29 Necessitas mortis prius tarda & matura senecta venientis celeravit gradum & citius advenit. 30 Aëra apertum, vel inanem, ab hominibus infrequentem. 31 Sed avibus, quibus proprium est volare. 32 Hercules per vim descendit ad inferos, ut inde tricipitem Cerberum ad superos protraheret. 33 Difficile est. 34 Cœlum ipsum affectamus, ut olim Gigantes & Phaëton. 35 Per stultitiam, unde nostra vitia enascuntur. 36 Per nostram impietatem. 37 Deponere fulmina, quæ Iupiter effectus iratus sumit in manus, ut improbos exanimet.

AD L. SEXTIVM, CONSVLAREM. *Ode* IV.

Amœnitate Veris descripta, & communi moriendi consuetudine proposita, tanquam Epicureus ad vitam voluptuosam Sextium hortatur.

[1] S*olvitur* [2] *acris hyems* [3] *grata vice veris &* [4] *Fa-*
[5] *Trahuntq; siccas* [6] *machinæ carinas.* (*voni:*
Ac neq; [7] *jam stabulis gaudet pecus, aut arator igni,*
Nec prata canis [8] *albicant pruinis.*
Iã [9] *Cytherea Choros ducit* [10] *Venus, imminente Luna:*

1 Veris adventu mollescit & relaxatur terra, quæ fuerat hyemis frigore vincta & astricta.
2 Hyems mordax, & aspera.
3 Vere in vicem redeunte, quæ vicissitudo post asperam hyemem grata est.
4 Zephyri, qui verno tempore flare incipit. 5 Trahunt in mare, ad navigandum, naves siccas: atque ideo siccas, quod à principio Novembris usque ad initium Martii conquieverant extra aquam in navalibus. 6 Instrumenta quæ maximas habent virtutes ad moles suo loco movendas. 7 Vt in hyeme. 8 Albescunt. 9 Cythera insula est contra Cretam, in quam ferunt Venerem primum vectam concha marina. 10 Venus dux chori jam cum Nymphis & Gratiis ad Lunam saltat imminentẽ, id est, propinquam, & supra caput lucentẽ.

11 Aglaja, Euphrosyna, Thalia.
12 Nunc hoc, nunc illo pede terram pulsant numerose saltantes.
13 Dum Vulcanus in Ætna monte cudit fulmina cum Gigantibus, quorum opera & ministerio in iis fabricandis utitur.
14 Non re vera urit, sed Poëta vehementem ignis

Iunctaque Nymphis 11 Gratiæ decentes (clopum
12 Alterno terram quatiunt pede: 13 dum graves Cy-
Vulcanus ardens 14 urit officinas.
Nunc decet aut viridi 15 nitidum caput 16 impedire
Aut flore, 17 terra quem ferunt soluta. (myrto
18 Nunc & in umbrosis, 19 Faunio decet 20 immolare
Seu poscat agnam, sive malit hædum. (lucis,
21 Pallida mors 22 aquo pulsat pede pauperum 23 ta-
Regumque turres. ô beate Sexti, (bernas,
24 Vita summa brevis spem nos vetat inchoare longã.
25 Iam te premet nox, 26 fabulaque manes,
Et domus 27 exilis Plutonia. 28 quo simul mearis,
29 Non regna vini sortiere 30 talis,
Nec tenerũ 31 Lycidã mirabere, 32 quo calet juventus
Nunc omnis, & 33 mox virgines tepebunt.

ardorem exprimit, quo metalla liquescunt. 15 Caput unguento splendescens. 16 Coronare caput serto ex myrto aut aliis floribus concinnato. 17 Quem veris calore laxatæ producunt terræ, quæ hyemis frigore fuerant constrictæ. 18 Anno jam expleto, scil. veris tempore. 19 Fauno, rusticorum Deo, quem quidam volunt eundem esse atque Pana. 20 Sacrificare vel agnam vel hoedum, utrum mavult. 21 Mors pallidos efficit. 22 Indifferenter & æque fortiter principum fores atque pauperum casas pulsat. 23 Domos humiliores. 24 Breve vitæ spatium longam sperare vitam nos vetat. 25 Statim te opprimet mors, quæ secundum Epicureos, nihil habet præter tenebras. 26 Fabulosi inferi, de quibus & Poëtæ & Philosophi tam multa fabulantur. 27 Domus tenuis & parva, sic dicta ob manes exiles illic habitantes, qui aspectum oculorum fugiunt, nec possunt circumscribi. 28 Ad quam domum simul ac migraveris. 29 Non eris bibendi magister, cui constituenti leges in conviviis omnes parere necesse erit. 30 Talorum jactu. Veneris enim jactus regem vini efficiebat. 31 Puerum mollem & delicatulum. 32 Cujus amore juvenes nunc ardent. 33 Vbi Lycidas adoleverit, virgines ejus complexu cupient potiri.

AD PYRRHAM. *Ode* v.

1 O Pyrrha, quis puer tenero & gracili corpore, id est, quis adolescens ætati puerili proximus te multis in rosis urget, id est, arcte avideque amplectitur?
2 Delibutus unguentis, quæ odores effundunt. 3 In fornice vel lupanari, ubi meretrices aliquando latebant, ut alienos oculos in re pudenda fugerent, aliquando prostabant impudice ad captandam prædam.

Horatius ex Pyrrhæ illecebris tanquam è naufragio enataverat, cujus amore irretitos, affirmat esse miseros.

1 Quis multa gracilis te puer in rosa
2 Perfusus liquidis urget odoribus,
Grato Pyrrha sub 3 antro?
4 Cui flavam religas comam
5 Simplex munditie? heu quoties 6 fidem
Mutatosque 7 deos flebit, & 8 aspera

4 Cujus gratia crines flavos habes religatos ut ei placeas. 5 Simplice munditie contenta absque sumtuoso corporis cultu. 6 Promissa in levitatem & perfidiam mutata. 7 Venerem cum suis pedissequis. scil. Gratiis, risu, joco, osculis, aliisque hujusmodi, quæ tales amores comitari, facileque mutari solent. 8 Allegoria est ducta à mari, ventis agitato, significans meretricum blanditias more tempestatum mobiles esse & inconstantes.

9 *Nigris*

9 *Nigris* [10] *aequora ventis*
Emirabitur [11] *insolens*,
Qui nunc te fruitur credulus [12] *aurea :*
Qui semper [13] *vacuam, semper amabilem*
Sperat, nescius [14] *aurae*
Fallacis. [15] *miseri quibus*
Intentata nites. me tabula [16] *sacer*
17 *Votiva paries indicat uvida*
Suspendisse [18] *potenti*
19 *Vestimenta maris Deo.*

9 Tempestates à ventis agitatae sunt nigrae. 10 Per aequora significat meretricem fallacem, quae ex serena & placida facta est saeva & implacabilis. 11 Insuetus, & talem in Pyrrha meretricum amorem non expertus. 12 Te pulchra & amabili. Quid enim auro amabilius? 13 Qui sperat te sibi soli vacantem & paratam fore, aliis omnibus contemptis. 14 Inconstantiae muliebris ignarus. 15 Miseri sunt ii, quibus non probata neque usu cognita fulges & amabilis videris. 16 Sacellum vel templum Neptuno dicatum. Est Allegor. ducta à naufragis, qui periculo elapsi Neptuno solebant suspendere tabulam, in qua naufragii casus depingebatur. 17 Quam vovi mediis in periculis, id est, Pyrrhae blandimentis. 18 Neptuno, imperiū maris obtinenti. 19 Naufragi sua vestimenta, in quibus fuerant servati, Neptuno etiam consecrabant.

AD AGRIPPAM. *Ode VI.*

Varius tragoediographus bella ab Agrippa gesta decantabit, Horatius vero conviviis tantum & moribus describendis aptus & idoneus.

Scriberis [1] *Vario fortis, & hostium*
Victor, Maeonii carminis alite,
[2] *Quā rem cunq; ferox navibus aut equis*
Miles te duce gesserit.
Nos, Agrippa, neq; haec dicere, nec gravem
Peleidae [3] *stomachum,* [4] *cedere nescii,*
Nec [5] *cursus duplicis per mare Vlyssei,*
Nec [6] *saevam Pelopis domum,*
Conamur, [7] *tenues grandia : dum pudor,*
[8] *Imbellisque lyrae musa potens vetat*
Laudes egregii Caesaris & tuas
9 *Culpa deterere ingenî.*
Quis [10] *Martem tunica tectū adamantina*
Digne scripserit? aut pulvere Troico
Nigrum [11] *Merionen? aut* [12] *ope Palladis*

1 Scriberis à Vario, Maeonii carminis alite, id est, majestate carminis Homerici. vel, penna & stylo carminis Homerici. vel, ab heroico Poëta, cantu praedito plane Maeonio, id est, Homerico. fuit enim Homerus, aut ex Maeonia, aut Maeonis filius. 2 Quamcunque rem. 3 Iram implacabilem Achillis, Peleo & Thetide geniti. 4 Qui placari noluit. 5 Navigationes longas subdoli Vlyssis. qui aliud loquebatur, aliud sentiebat: unde à Graecis dictus est διπλοῦς. 6 Saevam propter varia homicidia in eadem familia perpetrata. Nam Pelops à Tantalo patre, Atreus & Agamemnon ab Aegistho, Clytemnestra ab Oreste filio est occisa. 7 Nos, qui tenui sumus ingenio, non audemus dicere grandia viribus nostris imparia. 8 Dum Polyhymnia Musa Lyrica (quae potestatem habet in Lyram; imbellem nempe & ineptam ad res bellicas scribendas) me vetat deterere, id est, diminuere atque extenuare tuas & Caesaris laudes. 9 Ingenii mei tarditate. 10 Martem, id est, viros bellicosos, tectos & indutos lorica, quae dura & solida est ut adamas. 11 Virum fortissimum, pulvere Troico squallidum & obductum. 12 Pallas semper opem tulit Diomedi Tydei filio.

Tydiden [13] *superis parem?*
Nos convivia, nos prælia virginum,
Sectis in juvenes unguibus [14] *acrium*
Cantamus, [15] *vacui, sive quid urimur,*
[16] *Non præter solitum leves.*

13 Animo & fortitudine diis æqualem. Nam Martem & Venerem Diomedes vulneravit. 14 Virgines & puellæ ita acres sunt in juvenes, ut tamen ungues suos ad repugnandum sectos habeant, ne forte pugna fit cruenta, quod raro fit. 15 Sive quod sumus vacui, id est, valde otiosi, sive quid urimur, id est, aliquantulum amamus. 16 Nostro more leves & inconstantes, quod amatoribus proprium est & usitatum.

AD MVNATIVM PLANCVM CONSVLAREM. *Ode* VII.

Alii alias laudant civitates & regiones, Horatius vero reliquis anteponit Tibur, ubi natus est Plancus, quem ad diluendas vino curas cohortatur.

L*Audabunt alii* [1] *clarā Rhodon, aut* [2] *Mitylenen,*
Aut [3] *Ephesum,* [4] *bimarisve Corinthi*
Mœnia: vel Baccho [5] *Thebas, vel Apolline* [6] *Delphos*
Insignes, aut Thessala [7] *Tempe.* (bem
[8] *Sunt quibus unum opus est, intactæ Palladis* [9] *ur-*
Carmine [10] *perpetuo celebrare, &*
[11] *Vndique decerptam fronti præponere olivam.*
[12] *Plurimus, in Iunonis honorem,*
Aptum dicit [13] *equis Argos, ditesque* [14] *Mycenas.*
Me nec tam [15] *patiens Lacedæmon,*
Nec tam [16] *Larissæ* [17] *percussit campus opimæ,*
Quam [18] *domus Albuneæ resonantis,*
[19] *Et præceps Anio, &* [20] *Tiburni lacus, & uda*

1 Rhodon claram propter elegantem structuram trium civitatum, quæ sunt in eadem insula. aut claram, i. præclaram portubus, viis, mœnibus, legum præstantia, &c. aut claram, i. semper illustratam radiis Solis, qui puellæ Rhodiæ amore captus, Insulam ab ea nominavit Rhodon. 2 Mitylene urbs est in Lesbo. 3 Nobilissimam civitatem ab Amazonibus extructam, & magnæ Dianæ templo nobilitatam. 4 Corinthus dicitur bimaris, quod hinc Ionio, hinc Ægæo mari cingitur. 5 Thebæ urbs est in Bœotia à Cadmo ædificata, cujus filia Semele Bacchum peperit ex Iovis compressu. 6 Nobile fuit Delphis Apollinis oraculum. 7 Loca amœnissima Thessaliæ. 8 Sunt Poëtæ, quibus unicum opus est. 9 Athenas Minervæ inviolatæ urbem. 10 Carmine non interrupto, ut aliud laudent. 11 Frontem oliva coronare, cujus folia undique, i. circumcirca detonsa & breviora facta majorem addunt ornatum. Aliis alia lectio magis arridet. vid. *Vndique decerpta frondi præponere olivam*, ut sit sensus: Omnibus locorum & terrarum frondibus olivam anteponere, quæ Palladis est propria. 12 Plurimi, i. multi dicunt. 13 Argos equis nutriendis idoneum. Vnde Homerus appellat *Ἄργος ἱππόβοτον*. 14 Vrbem opulentam, in qua regnavit Agamemnon, à Mycena Nympha sic appellatam. 15 Lacedæmon dicitur patiens ob severam disciplinam, ubi pueri ad Dianæ aram loris flagellati usque dum sanguis è visceribus exiret, ne ingemuerunt quidem. 16 Larissa est urbs in Thessalia, à qua & Achilles Larissæus dictus est. 17 Permovit, affecit. 18 Nemus delectabile, Albuneæ Nymphæ una cum fonte consecratum. 19 Fluvius Anio de celso scopulo multam aquam deorsum effundens. 20 Tiburnus primus Tiburis conditor dicebatur.

21 *Mobi-*

[21] *Mobilibus pomaria rivis.*
[22] *Albus ut* [23] *obscuro deterget nubila cœlo*
Sæpe Notus, neque parturit imbres
Perpetuos: sic tu sapiens finire memento
Tristitiam vitæque labores
Molli Plance [24] *mero.* [25] *seu te fulgentia* [26] *signis*
Castra tenent, seu densa tenebit
Tiburis umbra tui. Teucer [27] *Salamina patremque*
[28] *Quum fugeret, tamen uda Lyæo*
[29] *Tempora* [30] *populea fertur vinxisse corona,*
Sic tristes affatus amicos:
Quo nos cunque feret [31] *melior fortuna parente,*
Ibimus, ô socii comitesque.
Nil desperandum Teucro duce & [32] *auspice Teucro:*
[33] *Certus enim promisit Apollo*
[34] *Ambiguam tellure nova Salamina futuram.*
O fortes [35] *pejoraque passi*
Mecum sæpe viri, nunc vino pellite curas;
Cras ingens [36] *iterabimus æquor.*

21 Pomaria discurrentibus rivis irrigua. 22 Notus serenus. 23 Cœlo caliginoso. 24 Vino suavi. 25 Sive militiæ, sive domi tuæ eris. 26 Aquila, Dracone, aliisque id genus signis militaribus. 27 Civitatem Telamonis, qui duos habuit filios, Teucrum & Ajacem. 28 Quamvis fugeret. 29 Caput vino madidum. Lyæus, nomen Bacchi, ponitur pro vino. 30 Corona ex frondibus populi arboris, quæ animi fortitudinem denotat. 31 Melior, quia fortuna mihi patriam dabit, at pater Telamon negavit. 32 Me Teucro hortatore. 33 Apollo non fallax aut mentiens. 34 Promisit duas fore Salaminas, quarum altera nunc est in Attica, alteram ego & vos condemus in Cypro. 35 O passi graviora! *Virgil.* 36 Iterum navigabimus.

AD LYDIAM. *Ode* VIII.

Iuvenem Sybarin Lydiæ amore perditum, & voluptatibus colliquefactum notat.

[1] L*Ydia dic, per omnes*
Te deos oro, [2] *Sybarin cur properes* [3] *amando*
[4] *Perdere? cur apricum*
Oderit [5] *campum,* [6] *patiens pulveris atque solis?*
Cur neque [7] *militaris*
Inter æquales equitet, [8] *Gallica nec* [9] *lupatis*
[10] *Temperet ora frænis?*
Cur timet flavum Tiberim [11] *tangere?* [12] *cur olivū*
Sanguine [13] *viperino*

1 Meretrix delicatula, non vulgaris formæ. 2 Iuvenem mollem. 3 Dum tui amore captus est. 4 Ejus bona abligurire & corporis vires frangere. 5 Campum Martium cur oderit? 6 Quum possit pati pulverem & solem & alios etiam labores militares. 7 Militarem in morem. 8 Gallicorum equorum ora. 9 Frænis instar lupinorum dentium asperis & inæqualibus. 10 Moderetur & sibi parere doceat. 11 Tiberim tranare. 12 Cur luctam horret? Luctaturi utebantur unguento, quod ex cera fit oleo subacta. 13 Sanguine venenoso.

14 Frequenti armorum pondere. 15 Disco nobilitatus; qui quidem ludus erat primo Græcus, deinde à Græcis translatus ad Romanos.

Cautius vitat? neque jam livida gestat [14] *armis*
Brachia: sæpe [15] *disco,*
[16] *Sæpe trans finem jaculo nobilis expedito?*
[17] *Quid latet, ut marinæ*
[18] *Filium dicunt Thetidis* [19] *sub lacrymosa Troja*
Funera, [20] *ne virilis*
Cultus in cædem & [21] Lycias proriperet catervas?

16 Sæpe ultra terminum jaculo fortiter & expedite emisso. 17 Cur non prodit Sybaris in publicum, sed inter meretrices latet & emollescit? 18 Achillem, qui à matre Thetide habitu puellari indutus, ne agnosceretur, in insulam Scyrum ad Diomedem est deductus. 19 Paulo ante eversionem Trojæ. 20 Ne vestitus virilis eum in bellum Trojanum protraheret. 21 Ponuntur Lycii pro Trojanis, quibus opem ferebant, sic cognominati à Lyco Pandionis filio.

AD THALIARCHVM.
Ode IX.

Quo magis sævit hyems, eo magis voluptati indulgendum.

1 Vides ut Soracte cooperiatur, vel è longinquo appareat nive plenum.
2 Mons in Faliscis, quem hodie appellant montem Divi Sylvestri, eo quod in ejusdem montis spelunca ad plurimum tempus se continuisse dicitur.
3 Nivis pondus.
4 Oneris magnitudine laborantes. 5 Flumina vi frigoris congelata à cursu destitunt superne. 6 Copiose, pro foci magnitudine. 7 Largius quam sole bas prome de diota Sabina vinum quadrimum, i. quatuor annorum. 8 Diota est vas vinarium, duas habens ansas, quadraginta & octo sextarios capiens.
9 Committe cætera Deorum curæ & procurationi.
10 Simul ac, i. postea quam ventos interse concertantes compresserunt.
11 Mari concitato, ut solet aqua in aheno fervens.
12 Non commoventur.
13 Quemcunque diem tibi dabit fors, i. fortuna, seu potius Dei voluntas, τύχη δαίμονος. 14 In lucro deputa. 15 Dum puer es, adolescens, juvenis. 16 Chorea dicitur à choro, ubi junctis manibus saltatur. 17 Quamdiu tibi juveni & adhuc virentis ætatis canities (i. senectus) abest querula. 18 Campus Martius & areæ, i. loca in quibus Rom. juventus se exercebat. 19 Paulo ante noctem. 20 Colloquia quæ edi solent ab amantibus voce leni & submissa.

Vides ut alta [1] *stet nive candidum*
[2] *Soracte: nec jam sustineant* [3] *onus*
Sylvæ [4] *laborantes: geluque*
Flumina [5] *constiterint acuto?*
Dissolve frigus, ligna super foco
[6] *Large reponens: atque* [7] *benignius*
Deprome quadrimum Sabina
O Thaliarche merum [8] *diota.*
[9] *Permitte Divis cætera: qui* [10] *simul*
Stravere ventos æquore [11] *fervido*
Deprœliantes, nec cupressi,
Nec veteres [12] *agitantur orni.*
Quid sit futurum cras, fuge quærere: &
[13] *Quem sors dierum cunque dabit,* [14] *lucro*
Appone: nec dulces amores
Sperne [15] *puer, neque tu* [16] *choreas:*
[17] *Donec virenti canities abest*
Morosa. nunc & [18] *campus & areæ,*
Lenesque [19] *sub noctem* [20] *susurri*

21 *Compo-*

21 *Composita repetantur hora :*
22 *Nunc & latentis proditor intimo*
Gratus puellæ risus ab angulo,
23 *Pignusque direptum lacertis,*
Aut digito male pertinaci.

21 Hora constituta iterum atque iterum à te usurpentur. 22 Et nunc repetatur à te gratus risus, proditor & index puellæ latentis, i. in angulum se abdentis ac delitescere simulantis. Ridet enim puella ne diu quæratur, sed ut seipsa prodat. 23 Armilla vi avulsa ex lacertis, aut annulus à digito, male, i. parum pertinaciter retinente. Nam fingunt puellæ se velle retinere, quod cupiunt sibi adimi.

AD MERCVRIVM. *Ode* X.

Quem laudat à facundia, à parentibus, à palæstræ & lyræ inventione, à maxima in furando calliditate, atque ab iis, quibus fungitur muneribus.

MErcuri 1 *facunde, nepos* 2 *Atlantis,*
Qui 3 *feros cultus hominum recentũ*
4 *Voce formasti* 5 *catus, & decora*
More 6 *palæstra :*
Te canam, magni Iovis & 7 *deorum*
Nuncium, curvæque lyræ 8 *parentem :*
9 *Callidum, quicquid placuit jocoso*
Condere furto.
Te, 10 *boves olim nisi reddidisses*
Per dolum 11 *amotas,* 12 *puerum minaci*
Voce dum terret, 13 *viduus pharetra,*
14 *Risit Apollo.*
Quin & 15 *Atridas* 16 *duce te superbos,*
Ilio dives Priamus relicto,
17 *Thessalosque ignes &* 18 *iniqua Trojæ*
Castra 19 *fefellit.*
Tu pias lætis animas reponis
20 *Sedibus :* 21 *virgaque* 22 *levem coerces*
Aurea turbam, 23 *superis deorum*
Gratus & imis.

1 Eloquentiæ Deus & orationis inventor. 2 Maja Atlantis filia Mercurium peperit ex Iove. 3 Agrestes hominum primorum mores. 4 Eloquentia vel musica conformavisti. 5 Quasi cautus. 6 Palæstra Græci exercebantur ad tuendam corporis valetudinem. 7 Reliquorum deorum interpretem. 8 Lyræ inventorem. 9 Astutum & ingeniosum ad furtum occultandum, quod jocum risumque concitaret. 10 Boves Admeti Regis, quas Apollo divinitate privatus pascebat. 11 Abactas & furtim ademptas. 12 Te, qui puerilem formam assumpseras, dum terreret minis, 13 Privatus pharetra. 14 Ridendum sibi putavit. 15 Agamemnonem & Menelaum. 16 Qui te ducem Priamo præbebas. 17 Thessalicas excubias. 18 Castra Trojanis inimica. 19 Sic latuit, ut à nemine cognitus ac ne visus quidem fuerit. 20 Campis Elysiis. 21 Caduceo, quo Mercurius animas deducit ad inferos. 22 Incorpoream animarum multitudinem. 23 Diis superis & inferis gratus.

AD LEVCONOEN. *Ode* XI.

1 Impossibile est, vel, malum est. 2 Vitæ terminum. 3 Mathematicos, qui Astrologiam invenisse dicuntur. 4 Vt sapias melius pati quicquid acciderit. 5 Annos. 6 Vt vina promas & fundas. Aut, ut vina percoles: vina enim percolata sunt delicatiora. 7 Et quum breve sit vitæ spatium, ne spem differas in longum. 8 Fruere die præsenti. 9 Nullam pene fidem adhibens diei futuro.

Hortatur Leuconoën, omissa futurorum cura, voluptati indulgere, argumento à vitæ brevitate & celeritate ducto.

TV ne quæsieris scire ([1] nefas) quē mihi, quē tibi
[2] Finem dii dederint, Leuconoe: nec [3] Babylonios
Tentaris numeros. [4] ut melius quicquid erit pati
(Seu plures [5] hyemes, seu tribuit Iupiter ultimam:
Quæ nunc oppositis debilitat pumicibus mare
Tyrrhenum) sapias, [6] vina liques: & [7] spacio brevi
Spem longam reseces. dum loquimur, fugerit invida
Ætas. [8] carpe diē, [9] quā minimum credula postero.

AD AVGVSTVM. *Ode* XII.

1 O Clio, quem virum fortem aut heroa semideum suscipies celebrandum? 2 Tibia acriter sonante. 3 Vna ex novem Musis. 4 Resonabit. 5 Echo vocis imago, quæ veluti ludens respondet. 6 Helicon est mons Bœotiæ, non procul à Parnasso, Apollini sacer & Musis, unde Musæ appellatæ sunt Heliconides. 7 Monte Arcadiæ. 8 Monte Thraciæ. 9 Orphea sonorum & facundum poëtam (Calliopes & Apollinis filium) sylvæ sequutæ sunt temere, i. αὐτομάτως, sua sponte & confuse. 10 Musica. 11 Et adeo blandum, ut quocunque voluerit posset ducere quercus auritas, i. sensu audiendi præditas. 12 Cithara canora. 13 Quid potius dicam quam solitas & ab omnibus decantatas laudes parentis, i. Iovis? 14 Regit, vel temperatum efficit. 15 Quatuor anni temporibus, Vere, Æstate, Autumno, Hyeme. 16 A quo Deo. 17 Quia Deus est Optimus Maximus. 18 Nihil Iovi est secundum, quia nullus ordo esse potest inter infinitum & finitum.

Collaudatis diis, heroibus, virisque aliquot claris, tandem ad divinas Augusti laudes descendit.

[1] QVem virū aut heroa lyra vel [2] acri
Tibia sumes celebrare [3] Clio?
Quem deum? cujus [4] recinet jocosā
Nomen [5] imago,
Aut in umbrosis [6] Heliconis oris,
Aut super [7] Pindo, gelidove in [8] Hæmo?
Vnde [9] vocalem temere insequuta
Orphea sylvæ.
[10] Arte materna rapidos morantem
Fluminum lapsus, celeresque ventos,
[11] Blandum & auritas [12] fidibus canoris
Ducere quercus.
Quid [13] prius dicam solitis parentum
Laudibus? qui res hominum ac deorum,
Qui mare & terras, variisque mundum
[14] Temperat [15] horis?
[16] Vnde nil [17] majus generatur ipso,
Nec viget quicquā simile aut [18] secundū:

[19] *Proximos illi tamen occupavit*
[20] *Pallas honores.*
Præliis[21] *audax, neque te filebo*
Liber, & sævis inimica[22] *virgo*
Belluis : nec te metuende[23] *certa*
Phœbe sagitta.
Dicam &[24] *Alciden,*[25] *puerosque Ledæ,*
[26] *Hunc equis,*[27] *illum superare pugnis*
Nobilem :[28] *quorum simul alba nautis*
Stella refulsit,
[29] *Defluit saxis agitatus humor :*
[30] *Considunt venti :*[31] *fugiuntque nubes:*
Et[32] *minax (quod sic*[33] *voluere) ponto*
Vnda recumbit.
[34] *Romulum post hos prius, an*[35] *quietum*
Pompili regnum memorem, an[36] *superbos*
Tarquini[37] *fasces, dubito, an*[38] *Catonis*
Nobile lethum.
[39] *Regulum, &*[40] *Scauros, animæq; magnæ*
[41] *Prodigum Paulum, superante*[42] *Pœno,*
[43] *Gratus insigni referam camœna,*
[44] *Fabritiumque.*
[45] *Hunc, &*[46] *incomptis*[47] *Curium capillis*
Vtilem bello[48] *tulit, &*[49] *Camillum*
[50] *Sæva paupertas, &*[51] *avitus apto*
[52] *Cum lare fundus.*
Crescit[53] *occulto velut arbor ævo*
Fama[54] *Marcelli : micat inter omnes*

19 Pallas proxima est Iovi, sed longo intervallo proxima. 20 Minerva non è muliere concepta, sed Iovis cerebro nata, vera & divina sapientia. 21 Bacchus *ad prælia trudit inermes*, dictus Liber quod animum curis liberat. 22 Diana venatrix. 23 Adeo certa est & inevitabilis Phœbi sagitta, ut semper id feriat quod petit. 24 Herculem Iovis & Alcmenæ filium. 25 Filios Ledæ. 26 Nempe Castorem equestri prælio nobilitatum. 27 Et Pollucem pugna pedestri insignem. 28 Quorum stella serena simul atque nautis apparuit. 29 Fluit de saxis humor ex nive geluve in aquam resolutus. 30 Venti desinunt flare. 31 Nubes in fugam vertuntur. 32 Vnda nautis minans naufragium quiescit, quæ vento intumuerat. 33 Filii Ledæ Castor & Pollux sic voluere. 34 Romæ conditorem. 35 Numa Pompilius à Romulo secundus Romanorum rex, regnum armis paratum, religione, justitia & bonis moribus stabilivit. 36 Magnificos & excellentes honores Tarquinii Prisci, non Tarquinii Superbi, commemoratu certe indigni propter Lucretiæ constuprationem. 37 Virgarum fasces, quos securibus alligatos, lictores primum ante Reges, postea ante Consules ad populi terrorem portabant. 38 Catonis Vticensis, qui violentas manus sibi intulit, ne vultum tyranni aspiceret, ut inquit Cicero. 39 Regulum Carthaginenses resectis palpebris illigatum in machina perpetuis vigiliis necuerunt. 40 Quorum clara extitit virtus in repub. administranda. 41 Paulum, vitæ contemptorem, qui animam profudit ad Cannas, ubi cum quadraginta & quinque Romanorum millibus est occisus. Vide Livium. 42 Hannibale. 43 Libens, ut memor meritorum Pauli in patriam. 44 Fabritium ter Consulem, de cujus abstinentia, continentia, severitate, aliisque egregiis animi dotibus, vide Plutarch. & Valer. Maxim. 45 Fabritium. 46 Capillis impexis. Turpe est viro bellicoso comam habere comptam & calamistratam. 47 Curius Samnitibus magnum auri pondus sibi afferentibus dixit, *Se malle aurum habentibus imperare quam possidere.* 48 Protulit, produxit. 49 Camillus sexto mense post Romam à Gallis captam eos ex Italia expulit. 50 Paupertas aspera & perpessu difficilis. 51 Fundus à suis majoribus sibi relictus. 52 Cum domo non sumtuosa, sed quæ fundum deceat. 53 Occulte, veluti arbor quæ temporis progressu increscit, hominibus non advertentibus. 54 Marcellus quinquies Consul fuerat, tandem vero ab equitatu Hannibalis circumventus est & occisus.

55 Iu-

55 Iulium sidus, velut 56 inter ignes
Luna minores.
Gentis humanæ 57 pater atque custos,
Orte Saturno, tibi cura magni
Cæsaris 58 fatis data: 59 tu secundo
Cæsare regnes.
Ille seu Parthos 60 Latio imminentes
61 Egerit iusto Dominus triumpho,
Sive subiectos Orientis oris
62 Seras & Indos:
63 Te minor latum reget æquus orbem:
64 Tu gravi curru quaties olympum,
65 Tu parum castis inimica mittes
Fulmina lucis.

55 Stella crinita, quæ visa est septem noctes post Cæsarem occisum, & credebatur esse Cæsaris anima in cœlum subvolans. 56 Inter stellas. 57 Iupiter. 58 Per fata, iuxta Stoïcorum opinionem, qui deos immortales fatis obligari volunt ad observanda eorum statuta. 59 Ita regnes, ut Cæsar Augustus sit secundus post te, scilicet ut tu in cœlo regnes, Cæsar in terris. 60 Insidiantes Latio, quod hic ponitur pro toto Imperio Romano. 61 Seu subegerit, vel in triumphum duxerit. 62 Populos in Æthiopia, apud quos altissimæ sunt arbores, quæ non solum folia, sed lanam etiam proferunt tenuissimam, ex qua conficiunt vestimenta. 63 Ille æquus, id est, non invidens tibi, sed æquo animo ferens tuum in cœlo imperium, te minor, id est, se inferiorem te gerens, reget terras. 64 Tu tonabis; nam ex Iovis curru cœlum quatiente vulgus opinatur tonitru fieri. 65 Tu mittes inimica, id est, tristia fulmina, parum castis lucis, id est, lucis contaminatis & pollutis.

AD LYDIAM. *Ode* XIII.

Moleste fert Telephum rivalem sibi à Lydia anteponi.

Qvum tu Lydia 1 Telephi
Cervicē 2 roseā, & 3 cerea Telephi
Laudas brachia, 4 va, meum
Fervens 5 difficili 6 bile 7 tumet iecur.
Tunc nec 8 mens mihi, nec 9 color
Certa sede manet: 10 humor & in genas
11 Furtim labitur, 12 arguens
13 Quā lentis penitus macerer ignibus.
14 Vror, seu tibi candidos
Turparunt humeros 15 immodica mero
Rixæ: sive 16 puer furens
17 Impressit 18 memorem dente labris
Non, 19 si me satis audias, (notam.
Speres 20 perpetuum, dulcia 21 barbare
Lædentem oscula, quæ Venus

1 Rivalis sui. 2 Cervicem pulchram instar rosæ. 3 Brachia flexibilia, ceræ similia. 4 Interiectio est, dolentis. 5 Tumet iecur ira implacabili, quæ facile sedari non potest. 6 Cholera, qua incalescente in iram insurgimus. 7 Turgescit cystis fellis, iecinori annexa, quæ bilis est receptaculum. 8 Ratio. Nam amantes sunt amentes. 9 Animi perturbatio colorem variat. & pallida res amor est. 10 Lachrymæ, doloris interni indicium. 11 Antequam advertam, & me invito. 12 Demonstrans. 13 Quam languidis flammis amoris intus tabescam. 14 Aspectu crucior. 15 Rixæ ultra modum progredientes mero. i. per ebrietatem. 16 Telephus ardens libidine. 17 Momordit tibi labra. 18 Ne amoris sui obliviscare. 19 Si mihi credis. 20 Non speres perpetuum tibi fore amatorem. 21 Inhumaniter.

22 *Quinta parte sui nectaris imbuit.*
Fœlices ter & 23 amplius,
Quos 24 irrupta tenet copula, 25 nec
Divulsus querimoniis (malis
Suprema citius solvet amor die.

22 Quæ oscula Venus quinta parte suæ suavitatis, i. concubitu replevit. Quinque etenim sunt partes amoris, aspectus, colloquium, tactus, osculum, concubitus. 23 Terque quaterque. 24 Indissolubilis conjunctio. 25 Nec amor divulsus malis querimoniis, i. litibus & rixis, solvet ultima die citius, id est, ante mortem.

AD REMPVBLICAM BELLVM CIVILE REPARANTEM. *Ode XIV.*

O 1 Navis, referent 2 in mare te novi
3 Fluctus. ô 4 quid agis? fortiter occupa
5 Portum. nonne vides ut
6 Nudum remigio latus?
Et 7 malus celeri 8 saucius Africo,
9 Antennaque gemant? ac sine 10 funibus
Vix 11 durare carinæ
Possint 12 imperiosius
Æquor? non tibi sunt 13 integra lintea,
14 Non dii, 15 quos iterum pressa voces ma-
Quamvis 16 Pontica pinus, (lo.
Sylvæ filia nobilis,
17 Iactes & genus 18 & nomen inutile.
Nil 19 pictis timidus navita puppibus
Fidit. tu, 20 nisi ventis
Debes ludibrium, 21 cave.
22 Nuper sollicitum quæ mihi tædium;
23 Nunc desiderium, curaque non levis,
Interfusa 24 nitentes
25 Vites æquora 26 Cycladas.

1 O Respub. Tota hæc Ode est Allegorica. 2 In periculum. 3 Bellum civile redintegratum. 4 Quam male agis? 5 Pacem & tranquillitatem. 6 Nudatum remigiis? i. ut Respublica destituta est militibus? 7 Malus arbor est, cui velum annectitur, ponitur hic allegorice pro Ægyptio rege, à quo Pompejus est obtruncatus. 8 Perfractus Africo, i. gravi bello. 9 Senatores & viri principes. 10 Sine pecuniis belli nervis. 11 Perferre. 12 Severiorem civilis belli tempestatem. 13 Integra vela, i. integri exercitus. 14 Dii tutelares, ut Castor & Pollux, seu quivis alius Deus, quod erat Navis Insigne. 15 Quos nunc sub Octaviano tu oppressa invoces. 16 In Ponto magna est arborum copia unde naves fiunt. 17 Quamvis generis claritate & antiquitate glorieris. 18 Et famam quæ tibi nil proderit. 19 Non navis picturæ sed robori & armamentis fidunt nautæ: sic milites non in generis splendore, sed armis & exercitu spem collocant. 20 Nisi vis fieri ludibrio ventis. i. inflatis & ambitiosis ducibus. 21 Noli amplius movere bellum. 22 O Respub. quæ mihi ex tuis malis solicitudinem & tædium induxeras. 23 Quæ nunc me absentem tui desiderio afficis. 24 Cycladas longe apparentes. 25 Suadeo ut fugias periculorum angustias quibus te facile extricare non possis. 26 Cycladæ sunt insulæ in mari Ionio, numero Liij. sic appellatæ, quod in cycli formam disponuntur.

NEREI VATICINIVM DE RVINA TROIÆ. *Ode* XV.

1 *Pastor quũ traheret per freta navibus*
2 Idæis Helenam 3 perfidus hospitam,
4 *Ingrato celeres obruit otio*
Ventos, ut caneret 5 fera
6 *Nereus fata. 7 Mala ducis avi domum,*
8 *Quam multo repetet Græcia milite,*
9 *Conjurata tuas 10 rumpere nuptias,*
Et regnum Priami vetus.
11 *Eheu quantus equis, quantus adest viris*
12 *Sudor: quanta moves 13 funera Dardanæ*
Genti! jam galeam Pallas & 14 ægida, (na
Currusque & 15 rabiem parat.
16 *Nequicquam, Veneris præsidio 17 ferox,*
18 *Pectes cæsariem: grataque fœminis*
19 *Imbelli cithara carmina 20 divides.*
Nequicquam thalamo 21 graves
Hastas, & calami spicula 22 Gnossii
Vitabis, 23 strepitumq;, & celerem 24 sequi
Ajacem: tamen heu 25 serus adulteros
Crines pulvere collines.
Non 26 Laertiaden, exitium tuæ
Gentis, non 27 Pylium Nestora respicis?
28 *Urgent impavidi te Salaminius*
29 *Teucerque, & 30 Stenelus, 31 sciens*
Pugnæ: sive opus est imperitare equis,
Non auriga piger: 32 Merionem quoque
Nosces. ecce furit te reperire atrox
33 *Tydides, melior patre:*

1 Paris. 2 Navibus fabricatis in Ida Phrygiæ monte, ubi Paris fuit educatus. 3 Perfidus, quia jura hospitalitatis fregerat. 4 Otio molesto compressit ventos ne spirarent: nihil enim ventis magis est ingratum quam non flare. 5 Fata luctuosa non solum Paridi sed omnibus etiam Trojanis. 6 Deus marinus Ponti filius, à mendacio alienus. 7 O Pari, tu quidem malis auspiciis ad domum paternam ducis Helenam. 8 Quam Græcia cum magno exercitu requiret. 9 Omnibus jurejurando in portu Aulidis obstrictis, ad unanimiter dimicandum, donec Helenam essent nacti. 10 Dissolvere illicitas nuptias, & evertere antiquum Priami regnum. 11 Dolentis est. 12 Labor bellicus. 13 Quantas strages commoves Trojanæ genti! quæ olim dicta est Dardana, à Dardano, qui vixit tempore Moysis. 14 Scutum Palladis. 15 Furorem belli. 16 Frustra. Nam Venus, cum non sit bellicosa, non potest esse Paridi præsidio. 17 Animosus. 18 Ornabis capillum. 19 Cithara bello non apta est, sed mensæ, ad hilaritatem. 20 Nequicquam suis numeris aptum carmen ad imbellem citharam canes, *vel*, nequicquam distribues carmina alternatim, ut solent citharœdi, qui dum carmina canunt, modo sua voce, modo lyræ sono utuntur. 21 Hastas odiosas thalamo nuptiali, propter copulæ disjunctionem. 22 Sagittas Cretenses. est Cnossos urbs Cretæ, quæ olim claruit arte sagittandi. 23 Strepitum pugnantium. 24 Celerem ad sequendum. erat Ajax tam celer pedibus, ut nemo fugiens eum evaderet. 25 Sero crines tuos adulteros, olim unguentis delibutos, pulvere deturpabis. i. sero tandem traheris mortuus. 26 Vlyssem Laërtis filium. 27 A Pylo urbe Nestor denominatur Pylius. 28 Insequuntur. 29 Teucer qui in Cypro condidit Salamina. 30 Capanei filius, unus eorum qui in equo Trojano se abdiderunt. 31 Doctus ad pugnandum, & equorum promptissimus moderator. 32 Vide supra Ode 6. 33 Diomedes patre suo Tydeo fortior & valentior.

11 Quem

34 Quem tu, cervus uti vallis in altera
Visum parte lupum graminis immemor,
35 Sublimi fugies, mollis anhelitu,
Non hoc pollicitus [36] tuæ.
37 Iracunda diem [38] proferet Ilio,
Matronisque Phrygum classis Achillei.
39 Post certas hyemes uret [40] Achaicus
Ignis [41] Iliacas domos.

34 Quem tu homo mollis, & luxuriosus fugies, sicut cervus fugit lupum visum in altera parte vallis. 35 Anhelitu qui ex alto pectore ducitur. 36 Tuæ Helenæ, cui multa de te gloriose jactaveras. 37 Iracunda classis Achillei (propter ereptam sibi Briseida) proferet diem Ilio matronisque Phrygum. 38 Prorogabit tempus, id est, bellum Trojanum producet & retardabit. 39 Post annos novem à fatis certo decretos. 40 Ignis Græcus, nam Achaia est pars Græciæ. 41 Domos Trojanas.

AD AMICAM. *Ode* XVI.

Palinodiam canit. Nam veniam petit à puella quam Iambis læserat: culpamque transfert in iram, cujus vim indomitam describit.

O Matre pulchra filia [1] pulchrior,
[2] Quē criminosis cunque voles modū
Pones Iambis: [3] sive flamma,
Sive mari libet [4] Adriano.
Non [5] Dindymene, [6] non adytis quatit
Mentem sacerdotum [7] incola Pythius,
Non Liber [8] æque: non [9] acuta
Sic geminant [10] Corybantes æra,
Tristes ut ira: quas neque [11] Noricus
Deterret ensis, nec mare naufragum,
Nec sævus ignis, nec tremendo
Iuppiter ipse [12] ruens tumultu.
Fertur [13] Prometheus addere [14] Principi
Limo [15] coactus particulam [16] undique
Desectam, [17] & insani Leonis
Vim [18] stomacho apposuisse nostro.

1 Nunquid mulier hanc laudem agnoverit, ut dicatur pulchra pulchrior? 2 Quemcunque voles modum, i. quamcumque voles rationem tu præscribes ad mordaces Iambos meos abolendos, quos in te scripsi. 3 Sive jambos exurere voles, sive in mare dejicere. 4 Mare Adrianum ponitur pro quovis mari. 5 Dea Cybele Diudymene dicta à Dindymo Phrygiæ monte, in quo sacra sibi per Corybantes instituit. 6 Non ex adytis, locis templi sacris & secretis, ad quæ nulli nisi sacerdoti fas erat accedere. 7 Apollo qui in dandis oraculis mentem sacerdotis incolit, i. quatit, movet, cogit. 8 Non æque, sed vehementius ira animos hominum commovet, quam Cybele, Apollo, aut Liber concutit mentem sacerdotum. 9 Tympana acute sonantia. 10 Sacerdotes Cybeles, quæ tympanorum pulsu & cornuum cantu Iovis vagitum celabant Saturnum. 11 Noricus, pro quovis ense. In Norico (quam regionem plerique nunc appellant Bavariam) optimi fiunt gladii ex ferro probatissimo. Homo iratus neque enses, neque quodvis aliud periculum extimescit. 12 Descendens cum fulmine tremendo. 13 Iapeti & Clymenæ filius, propter singularem ingenii excellentiam, hominem primum ex limo finxisse existimatur, animum vero ex particulis aliorum animalium undique dissectis illi indidisse. Nam à Leone iracundiam, à Sue libidinem, à Vulpe asturiam, & ab aliis aliud mutuatus est. 14 Primo homini ex limo efformato. 15 Necessitate compulsus, quod in bestiis fingendis omnes naturæ facultates consumpsisset. 16 Ex omnibus animalibus. 17 Et rabidi leonis furorem. 18 Hinc dicunt Latini, stomachum movere, pro, iratum facere, & stomachari, pro irasci.

19 Thyesti suos filios frater Atreus edendos apposuit, eo quod Thyestes cum Atrei uxore concubuisset.
20 Dejecere de statu.
21 Extremæ fuerunt causæ usque ad eversionem.
22 Vrbs tum esse definit, cùm in ea aratrum sit circumductum: aratro etiam prisci in condendis urbibus utebantur. *Interea Æneas urbem designat aratro. Virgil.*
23 Exercitus superbus, quia victoria natura insolens est & superba.
24 Comprime animum, nec me imitare, quem pœnitet iræ. 25 Excusat se Horatius conferens iræ causam in adolescentiæ fervorem. 26 Ira est ebullitio sanguinis circa cor. 27 Propter iram. 28 Nunc studeo mitia persequi, tristia relinquere. 29 Ea conditione ut fias mihi amica. 30 Recantatis convitiis atque maledictis, quibus tu etiam me lacerasti. 31 Atque ea conditione ut me in spem ducas tecum in gratiam redeundi.

Ira 19 *Thyesten exitio gravi*
20 *Stravere : & altis urbibus* 21 *ultimæ*
Stetere causa cur perirent
Funditus, imprimeretque muris
Hostile 22 *aratrum exercitus* 23 *insolens.*
24 *Compesce mentē.* 25 *me quoq;* 26 *pectoris*
Tentavit in dulci juventa
Fervor, & in celeres jambos
Misit 27 *furentem :* 28 *nunc ego mitibus*
Mutare quæro tristia : 29 *dum mihi*
Fias 30 *recantatis amica*
Opprobriis, 31 *animumque reddas.*

AD TYNDARIDEM.
Ode XVII.

Invitat eam in Lucretilem, multa ostendens commoda, quæ ex eo percipiet.

1 *VElox amœnum sæpe* 2 *Lucretilem*
3 *Mutat Lycæo Faunus : & igneam*
4 *Defendit æstatem capellis*
Vsque meis, 5 *pluviosque ventos.*
6 *Impune tutum per nemus arbutos*
Quærunt latentes, & thyma 7 *deviæ*
8 *Olentis uxores mariti :*
Nec virides metuunt colubros,
Nec Martiales 9 *hædilia lupos :*
10 *Vtcunque dulci Tyndari fistula*
Valles, & 11 *Vstice cubantis*
12 *Levia* 13 *personuere saxa.*
Dî me tuentur : dîs pietas mea
Et 14 *Musa cordi est.* 15 *hinc tibi copia*

1 Caprinos pedes habent Fauni, velocitati accommodos. 2 Lucretilis mons est in Sabinis, in cujus valle villam habuit Horatius amœnissimam. 3 Sæpe demigrat in Lucretilem ex Lycæo, qui mons est in Arcadia, in quo sacra Fauno vel Pani pastorum Deo celebrabantur. 4 Prohibet æstum fervidum à meis capellis, usque, i. semper. 5 Ventos pluviam ferentes. 6 Sine damno. 7 Olentis mariti uxores deviæ, i. capellæ errantes de recta via quærunt arbutos &c. 8 Fœtentis capri, qui à Virgilio dicitur, *vir gregis*, hic maritus. 9 Nec hœdorum stabula seu greges metuunt lupos martiales. i. lupos Martis tutelæ consecratos; nam vi & insidiis pecora spoliant. 10 Vbicumque ô Tyndari istæ valles & lævia saxa montis Vsticæ personuere dulci fistulâ Fauni vel Panos, qui propulsator est cujuscunque mali à monte Lucretili. 11 Vstica, mons est in Sabinis leniter declinans instar hominis cubantis. 12 Saxa levigata vel attrita. 13 Sonitu fuere completa. 14 Carmen meum placet diis. 15 Ex hoc meo agro opulenta ruris honorum copia. i. frugum terræ copiâ manabit tibi ad plenum. *Ruris honores, sunt ruri nascentia.*

Manabit

Manabit ad plenum 16 *benigno*
Ruris honorum opulenta cornu.
Hic 17 *in reducta valle,* 18 *canicula*
Vitabis æstus : & fide 19 *Teia*
20 *Dices laborantes* 21 *in uno*
Penelopen 22 *vitreamque Circen.*
Hic innocentis pocula Lesbii
23 *Duces sub umbra :* 24 *nec Semeleius*
Cum Marte 25 *confundet Thyoneus*
Prælia : nec metues protervum
26 *Suspecta Cyrum,* 27 *ne male dispari*
Incontinentes injiciat manus :
Et scindat hærentem 28 *coronam*
Crinibus, 29 *immeritamque vestem.*

16 Liberali & largo cornu. Alludit ad cornu copiæ quod Hercules cum Achaloo in speciem tauri mutato congressus, ei detraxit, quo significatur omnium rerum ubertas & copia. 17 In valle secreta, quæ ἀνέμους habet recessus, à ventis tuta. 18 Ex Canicula dies caniculares nomen sumunt. 19 Carminibus Lyricis, quæ sunt paria & similla versibus Anacreontis, cujus patria fuit civitas Teja. 20 Cantabis. 21 Vlyssis amore, utraque enim Vlyssem ardenter amavit, quarum altera fuit Vlyssis uxor, altera mulierum veneficarum crudelissima. 22 Circa pulchram & pellucidam instar vitri. 23 Hic bibes pocula vini Lesbii innocentis, i. non onerantis caput propter tenuitatem. 24 Nec à vino & poculis ad rixas & arma venietur, quod sæpe contingit inter homines bibaces & ebriosos. 25 Commiscebit prælia Bacchus Semeles filius. 26 Nec tu à Cyro suspecta & observata quod alium ames, metues eum. fuit Cyrus Horatii rivalis vel Tyndaridis maritus. 27 Ne scelerate tibi imbecilliori petulantes manus injiciat. 28 Coronam è floribus, cujusmodi in conviviis utebantur antiqui. 29 Vestem, quæ parum commeruit à Cyro dilacerari.

AD QVINTILIVM VARVM.
Ode XVIII.

Vinum moderate sumptum exhilarat animum, at haustum immoderate furorem concitat.

NVllam Vare 1 *sacra vite* 2 *prius severis arborem*
Circa 3 *mite solum* 4 *Tiburis, & mœnia* 5 *Catili.*
6 *Siccis omnia nam dura Deus proposuit : neque*
7 *Mordaces aliter diffugiunt sollicitudines.*
8 *Quis post vina gravē militiā aut pauperiē crepat?*
9 *Quis non te potius Bacche pater, teque decens Venus?*
At 10 *ne quis* 11 *modici transiliat munera Liberi,*
Centaurea monet cum 12 *Lapithis rixa* 13 *super mero*

1 Vite Baccho consecrata. 2 Potius plantaveris. 3 Fundum bene excultum, vel mites uvas efferentem. 4 De quo vide supra Od. 7. 5 Catilus fuit frater Tiburis, à quo conditum est Tibur. Poëta igitur sua utitur licentia, ponens fratrem pro fratre. 6 Iis qui sobrii sunt, & vino nequaquam madidi. 7 Edaces curæ. 8 Quis bene potus crepat, id est, commemorat vel queritur militiam esse rem gravem? 9 Quis non te potius ô Bacche, crepat & prædicat? 10 Ne quis supra modum bibat. 11 Vini moderate bibiti. 12 Centaurea rixa super mero debellata cum Lapithis monet, &c. id est, pugna à Centauris habita cum Lapithis, inde exorta, quod Centauri inter epulas Perithoi nuptiales plus nimium poti Lapitharum uxoribus vim inferre conarentur. 13 Post ebrietatem.

14 Rixa armis dijudicata. 15 Thracibus non levis. i. iratus Bacchus, dictus Evius à voce bacchantium εὐοῖ. 16 Quum licitum & illicitum distinguunt exiguo fine, id est, nullo discrimine. Nam ebrii exiguam differentiam esse volunt inter turpe & honestum. 17 Cupidi ad explendam libidinem. 18 O bone Bacche! qui Bassareus est appellatus à vestis genere, qua Bassarides Bacchi sacerdotes induebantur. 19 Tunc homines bibunt Baccho invito, quum bibunt usque ad ebrietatem. 20 Nec divulgabo arcana tua multis pampinis operta, id est, non proferam in lucem res secretas meæ fidei commissas. 21 Comprime tympana & cornua tua, id est, reprime ebrietatem, quemadmodum tuæ sacerdotes ad furorem accenduntur tympano tuo audito & cornu Berecynthio, id est, Phrygio. 22 Quæ tympana, id est, quam ebrietatem. 23 φιλαυτία, arrogantia, & linguæ incontinentia, sunt tres comites ebrietatis. 24 Caput fine cerebro. i. sine prudentia. 25 Fides effusa in secretis prodendis omnia consilia nudans, veluti vitrum quod nihil occultat.

14 *Debellata: monet* 15 *Sithoniis non levis Evius:*
16 *Quum fas atque nefas exiguo fine libidinum*
Discernunt 17 *avidi. non ego te* 18 *candide Bassareu*
19 *Invitum quatiam: nec variis obsita frondibus*
20 *Sub divum rapiam.* 21 *sæva tene cum Berecynthio*
Cornu tympana, 22 *quæ subsequitur cæcus* 23 *amor sui,*
Et tollens 24 *vacuum plus nimio gloria verticem,*
Arcanique fides 25 *prodiga, perlucidior vitro.*

DE GLYCERA. *Ode* XIX.

Se illius amore uri.

1 *Mater sæva Cupidinum,*
2 *Thebanæque jubet me Semeles* (3 *puer,*
Et lasciva 4 *licentia*
5 *Finitis animum reddere amoribus.*
6 *Urit me Glyceræ nitor*
7 *Splendentis Pario marmore puridus:*
Urit grata 8 *protervitas,*
Et vultus nimium 9 *lubricus aspici.*
In me 10 *tota ruens Venus*
11 *Cyprii deseruit, nec patitur* 12 *Scythas*
Et 13 *versis animosum equis*
Parthum dicere, 14 *nec quæ nil attinent.*
15 *Hic vivum mihi cespitem, hic*
16 *Verbenas pueri ponite, thuraque,*

1 Venus crudelis mater est multorum affectuum, qui eam comitantur. 2 Bacchus qui colitur Thebis. 3 Semeles filius. 4 Otium quod in lasciviam semper resolvitur. 5 Ad amores extinctos animum reducere. 6 Incendit me Glyceræ pulchritudo. 7 Quæ splendet clarius marmore candidissimo, quod in insula Paro effoditur. 8 Petulantia vel ira ficta, quæ in puella gratior est amatoribus, quam obsequela; pudor, aut taciturnitas. 9 Vultus lubricus aspectu. nam veluti in via lubrica difficile est fine casu vel prolapsione insistere, adeo certe est difficile Glyceræ splendorem aspicere & complexum ejus non expetere. 10 Totas vires effundens. 11 Insulam, ubi religiosissime colebatur. 12 Scytharum & Parthorum bella describere. 13 Parthi fugientes ex equis pugnant. 14 Nec Venus me patitur ea dicere quæ nihil spectant ad amorem, id est, bella dicere. 15 Ad Venerem placandam, ut facilius Glyceræ complexu fruar. O pueri, id est, ô servi, ponite & parate mihi cespitem vivum. i. viridem (cujus herba adhuc viridis est) ut super eam Veneri sacrificem. Nota, quod in rebus longam moram non ferentibus cespes locum aræ obtinebat. 16 Herbas sacras.

17 *Bimi*

[17] *Bimi cum patera meri.*
[18] *Mactata veniet lenior hostia.*

17 Duorum annorum.
18 Postquam factum fuerit sacrificium, Glycera veniet multo lenior & mansuetior, non proterva.

AD MECOENATEM. *Ode* xx.

Invitat Mecœnatem ad convivium minime sumptuosum.

[1] V*ile potabis modicis* [2] *Sabinum*
[3] *Cantharis, Græca quod ego ipse* [4] *testa*
Conditum [5] *levi: datis in theatro*
[6] *Quum tibi plausus,*
Care Mecœnas, [7] *eques:* [8] *ut paterni*
[9] *Fluminis ripæ, simul & jocosa*
Redderet laudes tibi [10] *Vaticani*
Montis [11] *imago.*
[12] *Cæcubum, & prælo* [13] *domitam Caleno*
Tu bibes [14] *uvam,* [15] *mea nec Falerna*
Temperant vites, neque Formiani
Pocula colles.

1 Non magni pretii. 2 Vinum in montibus Sabinis natum. 3 In poculis modicis, non admodum capacibus. 4 Cado fictili, vel amphora, quæ fingebatur in Græcia. 5 Picavi, vel pici illivi, à verbo *lino*. 6 Quo tempore populus in theatro tibi applaudebat. 7 In equestri dignitate permanens. 8 Sic, ut ripæ Tiberis & mons Vaticanus simul resonarent ad acclamationem & plausum à populo tibi datum, quemadmodum in Theatro excipi solebant viri bene de Republicæ meriti, mali contra sibilis explodebantur. 9 Tiberis, qui fluit ab Hetruria Mecœnatis patria. 10 Vaticanus mons est theatro Pompeji vicinus prope Tiberim. 11 Echo, quæ ultimæ seu extremæ vocis desinentis repercussione jocari videtur. 12 Vinum Campaniæ regionis. 13 Pressam. 14 Tu bibes etiam vinum Calenum, sic dictum ab urbe Calenis. 15 Ego nec Falernum habeo tibi vinum nec Formianum, quæ illis temporibus vina fuere generosissima. Falernus regio est Campaniæ, ubi multi sunt colles vitiferi. Formiæ, urbs est Latina juxta Cajetam, quam Lacones condidere.

IN DIANAM ET APOLLINEM. *Ode* xxi.

Hortatur virgines & pueros ad canendas eorum laudes.

[1] D*ianam teneræ* [2] *dicite virgines,*
[3] *Intonsum pueri dicite* [4] *Cynthium,*
[5] *Latonamque supremo*
Dilectam [6] *penitus Iovi.*
[7] *Vos lætam fluviis, & nemorum coma*
[8] *Quæcunque aut gelido prominet Algido,*

1 Latonæ filiam ex Iove, quæ in cœlo Luna, in terris Diana, apud inferos Hecate nominatur. 2 Cantate. 3 Capillis prolixis Sol pingitur, quia radios extendit usque in longissima. pingitur etiam imberbis, quia nunquam senescit. 4 Sic dictum à Cynthio sublimi monte, qui Delo imminet, ubi natus est. 5 Latona Dianam & Apollinem peperit ex Iove. 6 Valde, vel familiariter. 7 Vos virgines cantate Dianam, quæ gaudet fluviis & nemorum frondibus, i. venatione. 8 Quæcunque nemorum coma prominet aut in Algido (qui mons est in agro Tusculano, distans ab urbe Roma quindecim millia passuum) aut in Erymantho, monte in Arcadia, aut in nigris, i. umbrosis sylvis Cragi, qui mons est in Lycia.

Nigris aut Erymanthi
Sylvis, aut viridis Cragi:
9 *Vos Tempe totidem tollite laudibus,*
10 *Natalemque, mares, Delon Apollinis,*
11 *Insignemque pharetra,*
Fraternaq; humerum lyra. (famem
12 *Hic bellum lachrymosum, hic* 13 *miserā*
Pestemque à populo & principe Cæsare, in
Persas atque Britannos
Vestra motus 14 *aget prece.*

9 Vos mares. i. pueri, laudate Tempe loca amoenissima in Thessalia. 10 Delon, in qua nati sunt Apollo & Diana. 11 Laudate etiam Apollinis humerum insignem pharetra & lyra quam ipse à fratre Mercurio dono acceperat. 12 Hic Apollo motus vestra prece à pop. Romano & principe bellum, famem, pestem abiget in Persas atque Britannos pop. Romani hostes. 13 Fame nihil miserius. 14 Depellet.

AD ARISTIVM. *Ode* XXII.

Vitæ integritas ubique tuta est, idque suo exemplo probat.

1 *INteger vitæ, scelerisque purus*
Non eget Mauri 2 *jaculis, neque arcu,*
Nec venenatis 3 *gravida sagittis,*
Fusce, pharetra:
4 *Sive per Syrtes iter æstuosas,*
Sive facturus per 5 *inhospitalem*
Caucasum, vel qua loca 6 *fabulosus*
7 *Lambit Hydaspes.*
Namque 8 *me sylva lupus in Sabina,*
Dum meam canto Lalagen, & ultra
Terminum curis vagor expeditus,
Fugit 9 *inermem.*
10 *Quale portentum neque militaris*
11 *Daunia in latis alit* 12 *esculetis,*
Nec 13 *Iuba tellus generat, leonum*
14 *Arida nutrix.*
Pone me 15 *pigris ubi nulla campis*
Arbor 16 *æstiva recreatur aura:*
17 *Quod latus mundi nebula malusque*
18 *Iupiter urget:*

1 Innocens, & qui suam vitam scelere non reddit impuram. 2 Cujusmodi utuntur Mauri, qui optimi erant jaculatores. 3 Pharetra plena sagittis veneno imbutis. 4 Sive iter fecerit per Syrtes (Libyæ solitudines mediterraneas, arenosas, pulverulentas, & siticulosas) sive per Caucasum Scythiæ montem. 5 Inhabitabilem propter æstum. 6 Hydaspes Indiæ fluvius de quo multa fabulosa ab Historicis scribuntur. 7 Præterlabitur & placide tangit. 8 Lupus fugit me inermem in sylva Sabina, dum canto meam Lalagen. i. Lalagæ amicæ meæ laudes, & dum vagor ultra terminum. i. dum exspatior ultra agri mei fines, curis expeditus. i. liber à curis. 9 Mirum sane hoc, quod ferus lupus Horatium fugeret inermem: vitæ igitur integritati est hoc assignandum. 10 Qualem portentosum lupum. 11 Apulia, dicta Daunia à Dauno illic rege. militaris autem dicitur quia viros effert fortes & ad militiam aptos. 12 In sylvis quæ esculis arboribus glandiferis sunt consitæ. 13 Mauritania, in qua Iuba regnavit. 14 Propter aquarum penuriam. 15 In frigidis locis Arctico vel Antarctico subjectis, ubi aquæ glacie pigrescunt. 16 Tepido temperatur vento. 17 Quam partem mundi. 18 Malignus & in salubris aër perpetuo premit.

Pone

Pone [19] *sub curru nimium* [20] *propinqui*
Solis, in terra [21] *domibus negata:*
[22] *Dulce ridentem Lalagen amabo,*
Dulce loquentem.

19 Sub Zona torrida in Africa. 20 Sol illic directos dejicit radios, obliquos alibi. 21 Credebant antiqui Zonam torridam fuisse inhabitabilem, at jam notum est multis eò navigantibus, eam vitæ humanæ protrahendæ satis esse idoneam. 22 Dulciter.

AD CHLOEN. *Ode* XXIII.

Non est cur Chloë viri contactum fugiat, quum sit jam viri potens & ætate matura.

Vitas [1] *hinnuleo me similis Chloë,*
Quærenti pavidam montibus [2] *aviis*
[3] *Matrem, non sine vano*
Aurarum & sylvæ metu.
Non [4] *seu mobilibus veris inhorruit*
Adventus foliis, seu virides [5] *rubum*
Dimovere lacertæ:
[6] *Et corde & genibus tremit.*
[7] *Atqui non ego te,* [8] *tigris ut aspera,*
[9] *Getulusve leo,* [10] *frangere persequor.*
Tandem desine matrem
[11] *Tempestiva sequi viro.*

1 Similis hinnulo pullo cervino, quo nihil timidius. 2 In montibus sine viis quæ feræ discurrere solent. 3 Cervam. 4 Sive veris adventus inhorruit, i. tremuit mobilibus foliis. Sed per Hypallagen, lege sic, sive folia mobilia inhorruerunt veris adventu. Poëta per veris adventum significat Favonium veris comitem. 5 Sentem, vel morum agreste. Angl. *the brambie-busch*. 6 Et animo & corpore. 7 Atqui 8 Chloë, ego non persequor te frangere ut aspera tigris atque ut leo Getulus. 8 Tigris truculentum est animal & velocissimum. 9 Africus leo, est enim Getulia pars Africæ. 10 Vt te frangam & occidam. 11 Viro apta & matura, annos nata decem & septem.

AD VIRGILIUM,

Qui mortem Quintilii deflebat immoderate. *Ode* XXIIII.

[1] *Quis desiderio sit pudor aut modus*
Tam chari capitis? præcipe [2] *lugubres*
Cantus Melpomene, cui liquidam [3] *pater*
Vocem cum cithara dedit.
Ergo Quintilium [4] *perpetuus sopor*
Vrget? cui Pudor, & justitiæ soror
[5] *Incorrupta Fides,* [6] *nudaque Veritas,*
[7] *Quando ullum invenient parem?*
Multis ille bonis flebilis [8] *occidit:*
Nulli flebilior quam tibi, Virgili.

1 O Musa Melpomene, cui pater vocem liquidam dedit cum cithara, præcipe, i. præmonstra, vel doce, cur quenquam pudeat desiderio tam chari hominis affici? aut quis debeat esse finis ejus desiderio? 2 Querulos cantus ad deplorandam Quintilii mortem accommodatos. 3 Iupiter, cujus filiæ dicuntur Musæ ex Mnemosyne. 4 Perpetua mors occupat. 5 Fides quæ neque prece neque precio corrumpitur. 6 Veritas aperta, sine fuco. 7 Raro aut nunquam. 8 Mortuus est ille multis bonis deplorandus.

9 Tu quamvis pius es, in vanum poscis deos, ut Quintilium ab inferis excitatum tibi restituant. 10 Non ita tibi commissum à diis, ut nunquam moreretur. 11 Quid si tu blandius & delectabilius Threicio Orpheo moderere fidem, id est, citharæ chordam, auditam arboribus, id est, quam arbores audiebant & sequebantur, non redeat tamen sanguis vanæ imagini, id est, animæ incorporeæ, quam Mercurius non levis precibus (sed inexorabilis) ad revocandum fati necessitatem semel compulerit & congregaverit in animarum multitudinem virga sua horrida, id est, caduceo. de quo vide supra Od. x. 12 Durum est talis amici mortem ferre. 13 Patiendo. 14 Non licet, vel, non est possibile, ἀδύνατον.

9 *Tu frustra pius (heu) non ita* 10 *creditum*
Poscis Quintilium deos.
11 *Quid si Threicio blandius Orpheo*
Auditam moderere arboribus fidem,
Non vana redeat sanguis imagini,
Quam virga semel horrida
Non lenis precibus fata recludere,
Nigro compulerit Mercurius gregi.
12 *Durum. Sed levius fit* 13 *patientia,*
Quicquid corrigere est 14 *nefas.*

AD LYDIAM. *Ode* XXV.

Insultat ei, quod jam vetula, merito ab amatoribus spernatur.

1 Rarius quam antea. 2 Quasi, clausas. 3 Lapidum jactu. 4 Ianua tua clausa est, nec à limine recedit. 5 Quæ quidem janua crebro olim aperiebatur. 6 Audis quotidie minus & minus vocem amatoris exclusi dicentis: O Lydia, dormis tu longas noctes, dum ego qui tuus sum pereo? 7 Tu levis anus & contempta vicissim flebis arrogantes mœchos in solo angiportu. i. cum fueris sola in angiportu derelicta ab amatoribus, Thracio vento bacchante magis sub interlunia. 8 Amatores te fastidientes. 9 Aquilone è Thracia furente flante. 10 Paulo ante, vel, circiter interlunii tempus, quando sunt noctis tenebræ. Plinius vocat illud tempus Lunæ silentium. 11 Quæ solet equas ad libidinis furorem concitare. hinc mulieres libidinosæ dicuntur à Græcis ἱππομανεῖς. i. equæ furentes. 12 Circa jecur tuum ulceribus madens propter ardorem libidinis. 13 Non sine querimonia, eo quod juvenes vetulis anteponunt puellas. 14 Viridiore ætate, puellis nimirum. 15 Quodque magis gaudeat pulla myrto. i. sub viridi myrto. I. pene nigra. Metaph. est. nam myrtus nigra ponitur pro forma constante, quæ non facile perit, qualis est in puella subfusca & nigrante. laudant Galli hunc colorem, quum puellam sic coloratam appellant *belle Brunette.*

1 *PArcius* 1 *junctas quatiunt fenestras*
2 *Ictibus crebris juvenes protervi,*
Nec tibi somnos adimunt: amatque
4 *Ianua limen,*
5 *Quæ prius multum faciles movebat*
Cardines: 6 *audis minus & minus jam,*
Me tuo longas pereunte noctes
Lydia dormis?
7 *Invicem mœchos anus* 8 *arrogantes*
Flebis in solo levis angiportu,
9 *Thracio bacchante magis* 10 *sub interlunia vento:*
Quum tibi flagrans amor, & libido,
11 *Quæ solet matres furiare equorum,*
Saviet circa jecur 12 *ulcerosum,*
13 *Non sine questu:*
Læta quod pubes edera 14 *virenti*
Gaudeat, 15 *pulla magis atque myrto:*

16 *Aridas*

16 *Aridas frondes hyemis sodali*
Dedat Hebro.

16 Quod edentulas & rugosas anus ætate frigidas dedicet Hebro Thraciæ fluvio frigidissimo, qui idcirco dicitur hyemis sodalis, quod septentrioni subjacet, ubi maximum est frigus.

AD MUSAM, DE ÆLIO LAMIA. *Ode* XXVI.

Non decet Musarum cultores curis & mœroribus esse obnoxios. Poëta suum Lamiam Musæ Pimpleæ commendat.

1 *Musis amicus, tristitiam & metus*
2 *Tradam protervis in mare Creticū*
Portare ventis: 3 quis sub 4 Arcto
Rex gelida metuatur ora,
*Quid * Tiridatem terreat unice*
Securus. 5 ô quæ fontibus 6 integris
Gaudes, 7 apricos necte flores,
Necte meo 8 Lamiæ coronam
9 *Pimplea dulcis. nil 10 sine te mei*
Possunt honores. 11 hunc fidibus novis,
Hunc Lesbio sacrare plectro
Teque tuasque decet sorores.

1 Ordo est. Ego amicus Musis tradam tristitiam & metum, protervis ventis portare in Creticum mare, id est, ut portent eas animi ægritudines in mare. 2 Tradere ventis, est oblivioni tradere. perinde ac si diceret, ego omnes curas ex animo ejiciam. 3 Vnice securus, id est, non admodum sollicitus à quibus Æolus rex oræ gelidæ metuatur, & quid terreat Tiridatem Armeniæ regem: quasi dicat, Quid nostra interest, qui Musas colimus, reges & potentes viros suis affectibus exagitari? 4 Sub ursa, signo cœlesti. * Al. Mithridatem. 5 Ordo est O Pimplea dulcis, quæ gaudes integris fontibus, necte flores, necte coronam méo Lamiæ. 6 Fontibus puris & plenis, id est, viris bonis & incorruptis. 7 Flores in apricis locis nascentes sunt pulchriores. 8 Qui Consul fuit anno octavo post mortem Horatii cum M. Servilio. 9 Musæ à Pimpla Macedoniæ monte Musis sacro appellantur Pimplejades. 10 Sine Musarum instinctu poësis mea in laudem Lamiæ facta nihil honoris ei acquiret. 11 Hunc, id est, Lamiam decet te tuasque sorores fidibus latinis & plectro Lesbo, id est, carmine lyrico (quasi Sappho & Alcæus ex Lesbio uti consueverunt) sacrare, id est, immortalitati consecrare.

AD SODALES CONVIVAS,

Ne inter potandum rixentur & poculis ipsis pugnent barbarorum more. *Ode* XXVII.

1 *Natis in usum lætitiæ scyphis*
Pugnare, Thracū est: tollite barbarū
Morem, 2 verecundumque Bacchum
Sanguineis prohibete rixis.
3 *Vino & lucernis Medus 4 acinaces*
5 *Immane quantum discrepat? impium*

1 Pugnare cum scyphis natis. i. natura factis in usum lætitiæ, est hominum barbarorum, cujusmodi sunt Thraces, gens per ebrietatem rixis dedita. 2 Et prohibete rixas sanguineas à Baccho, quem cum verecundia & modestia tractare debetis. Hypallage est. 3 A vino & conviviis nocturnis (quæ lucernis indigent) magnopere discrepat ferrum. 4 Gladius Persicus pro quovis gladio. 5 Quam multum discrepat? i. mirum in modum. Immane hic ponitur pro magno.

6 Compescite vociferationem & tumultum. 7 Ne insurgite ad pugnam, sed discumbite cubito innitentes veterum Romanorum more. 8 Vini austeri & acrioris saporis. 9 Non alia bibam conditione, nisi frater Megillæ (unus è convivis) dicat quo vulnere. i. cujus puellæ amore sit sancius & qua sagitta Cupidinis pereat. i. quam amet puellam. 10 Megilla dicta est Opuntis ab Opunte Locridis urbe ubi nata est. 11 Negas puellam quam amas nominare? 12 Nullo alio pretio adducar ad bibendum. 13 Quæcumque Venus aut amasia sub suum te jugum mittit, non est cur pudeat pœniteatve te eam amare, quia libera est & ingenua. 14 Amoribus non ignobilibus. 15 Ingenuam non servilem aut mercenariam semper amas. 16 Quæcunque ea sit quam amas, age, dic mihi in aurem non vulgaturo. 17 Auribus fidelibus & clausis ad rem creditam continendam. 18 Horatius audito puellæ nomine exclamat. 19 Quanto in periculo versaris! quam rapacem & avaram meretricem (propter voracitatem Charybdi similem) nactus es! 20 Meliori amore. 21 Quæ mulier venefica & incantatrix? quis Magus poterit te ejus amore liberare Thessalis venenis. i. herbis efficacissimis, cujusmodi sunt in Thessalia? 22 Pegasus te illigatum. i. te in illa implicitum & impeditum vix solvet ab hac triformi Chimæra. Poëta ut supra meretricem Charybdi propter rapacitatem, ita hic Chimæræ propter varios dolos & libidinum incitamenta comparat. 23 Equus alatus Bellerophontis Neptuni & Medusæ filius. 24 Chimæra Typhonis & Echidni filia monstrum horrendum tria habuit capita, unum Leonis, alterum Capræ, tertium Draconis, unde dicta est triformis.

6 Lenite clamorem sodales,
Et 7 cubito remanete presso.
Vultis 8 severi me quoque sumere
Partem falerni? 9 dicat Opuntia
Frater 10 Megillæ, quo beatus
Vulnere, qua pereat sagitta.
11 Cessat voluntas? non alia bibam
12 Mercede. 13 quæ te cunque domat Venus,
Non erubescendis adurit
14 Ignibus: 15 ingenuoque semper
Amore peccas. 16 quicquid habes, age,
Depone 17 tutis auribus. 18 ah miser,
19 Quanta laboras in Charybdi,
Digne puer meliore 20 flamma!
21 Quæ saga, quis te solvere Thessalis
Magus venenis, quis poterit Deus?
22 Vix illigatum te triformi
23 Pegasus expediet 24 Chimæra.

Ode XXVIII.

1 Archytæ cadaver sic nauta alloquitur, O Archyta parva munera exigui pulveris prope littus Matinum cohibent (id est, continent) te mensorem maris, terræ & arenæ quæ caret numero. 2 Geometram. 3 Munera parvi sumptus, id est, parvum sepulchrum, quod munus & officium viventes præstare debent mortuis. 4 Matinus mons est in Apulia juxta quem Archytas jacet sepultus. 5 Ad mortem effugiendam.

Inducitur Archytas Philosophus & Geometra nautæ cuidam respondens, quod omnibus sit moriendum, petensque à nauta ne sinat corpus suum jacere in littore insepultum.

TE maris & terræ, numeroque carentis arenæ
2 Mensorem, cohibent, Archyta,
Pulveris exigui prope littus 3 parva 4 Matinum
Munera. nec quicquam tibi 5 prodest

[6] *Aërias tentasse domos, animoque rotundum*
Percurrisse [7] *polum, morituro.*
[8] *Occidit & Pelopis* [9] *genitor, conviva deorum :*
[10] *Tithonusque remotus in auras :*
Et Iovis arcanis [11] *Minos admissus. habentque*
Tartara [12] *Panthoiden,* [13] *iterum Orco*
Demissum : [14] *quamvis clypeo Trojana refixo*
Tempora testatus, nihil ultra
Nervos atque cutem morti concesserat atra :
Iudice te [15] *non sordidus autor*
Naturæ verique. Sed omnes una manet [16] *nox,*
Et calcanda semel via lethi.
Dant alios [17] *Furiæ torvo spectacula Marti :*
Exitio est avidis mare nautis.
[18] *Mista senum ac juvenũ* [19] *densantur funera : nullum*
Sæva caput [20] *Proserpina fugit.*
Me quoque [21] *devexi rapidus comes Orionis,*
[22] *Illyricis Notus obruit undis.*
[23] *At tu nauta, vaga ne parce* [24] *malignus arenæ*
Ossibus & capiti inhumato
Particulam dare : [25] *sic, quodcunque minabitur Eurus*
Fluctibus Hesperiis, [26] *Venusinæ*
Plectantur sylvæ, [27] *te sospite : multaque merces,*
[28] *Vnde potest, tibi defluat* [29] *æquo*
Ab Iove, Neptunoque sacri custode [30] *Tarenti.*
[31] *Negligis immeritis nocituram*

6 Quod si adeo curiosus in astris observandis. 7 Cœlum mente peragrasse. 8 Respondet Archytas. Non est mirum me Mathematicum & Philosophũ esse mortuum, quum mors sit omnibus communis. 9 Tantalus, qui deos in convivium recepit. 10 Tithonus Laomedontis filius tandem post longissimam vitam, in cicadam transformatus dicitur. 11 Minos Rex Cretæ qui nono quoque anno sermones cum Iove conferre solebat. 12 Pythagoram, qui animarum transmigrationem suo confirmabat exemplo, dicens se fuisse apud Trojam Euphorbum Panthoi filium. 13 Sæpe mortuum, transeunte ejus in anima alios. 14 Quamvis per detractum è poste templi Euphorbi clypeum testatus se Trojanis temporibus Euphorbum fuisse, nihil præter corpus interire sibi persuaserat. 15 Nobilissimus indagator naturalis veritatis. 16 Vna mortis necessitas omnes expectat. 17 A furiis conflantur bella quæ Martis sunt ludi. 18 Cujusque ætatis homines interire oportet, quamvis diverso mortis genere. 19 Cumulantur. 20 *Mors,* est enim Proserpina mortis & vitæ arbitra. 21 Devexum intellige, vel qui ad occasum vergit, vel qui in declivi cœli parte situs est. Nam Orion, sive oriens sive occidens, nimbos & ventos excitat, qui idcirco ipsius comites dicuntur. 22 Firmum est castellum vergens ad Illyriam, unde hic Archytas dicitur Firmanus. 23 Archytas nautam orat ne remaneat insepultus. Ordo est. At tu nauta, ne parce malignus dare particulam vagæ arenæ ossibus & inhumato capiti. i. corpori meo. 24 Ne parce tanquam malignus, sed velis hilariter & bono animo dare. 25 Adjurantis est vel comprecantis. Rogat enim, si nauta eum sepeliverit, ut omnes tempestates à navigantibus avertantur in sylvas. 26 Sylvæ Venusinæ luant, pro quibuscunque sylvis. Venusium civitas est Apuliæ. 27 Te salvo. 28 Vndecunque est occasio. 29 Ab Iove tibi favente. 30 Vbi Neptunus devotius colebatur. 31 Leve esse putas. Ordo est, forsan tu negligis committere fraudem nocituram post modo te natis immeritis, id est, paulo post ex te natis.

Post modo te natis [32] fraudem committere. forsan
[33] Debita jura vicesque superba
Te maneant ipsum. precibus non linquar [34] multis:
[35] Teque piacula nulla resolvent.
Quanquam festinas ([36] non est mora longa) licebit
Injecto [37] ter pulvere [38] curras.

32 Culpam committere (me non sepeliendo) quæ fit culpa etiam tuis liberis immerentibus nocitura. 33 Si me inhumatum relinquas, justa sepulturæ cadaveri insepulto debita, & poenæ graves reciprocæque superbis factis dignæ te expectent. 34 Execrationibus meis frustratis, *ac si diceret*, eventura precatus sum. 35 Nulla te sacrificia expiabunt, nisi meo cadaveri terram injeceris. 36 Persuadet à facili. 37 Ter manes vocabant. Virg.——————*Et magna manes ter voce vocavi.* 38 Licebit ut naviges.

AD ICCIVM. *Ode* XXIX.

Mirum est & monstri simile, Iccium Philosophum, studio intermisso, ad militiam transisse divitiarum cupiditate.

ICci, [1] beatis nunc Arabum [2] invides
Gazis: & acrem militiam paras
Non ante [3] devictis Sabaa
[4] Regibus: horribilique Medo
[5] Nectis catenas. [6] qua tibi virginum
Sponso necato barbara serviet?
Puer quis [7] ex aula capillis
[8] Ad cyathum statuetur [9] unctis,
Doctus sagittas tendere [10] Sericas
Arcu paterno? [11] quis neget arduis
Pronos relabi posse rivos
Montibus, & Tiberim riverti:
Quum tu coëmptos undique nobiles
Libros [12] Panæti, Socraticam & [13] domum
[14] Mutare loricis [15] Iberis,
Pollicitus [16] meliora, [17] tendis?

1 Divitiæ (ut putat vulgus) beatos efficiunt. 2 Æmularis Arabum divitias, quarum particeps cupis fieri per militiam. 3 Regibus non à Romanis, sed olim ab Alexand. devictis. 4 Militiam paras contra Reges Sabææ. quæ Æthiopiæ est Merropolis & civitas regia. 5 Fabricas. 6 Quæ virgo tuæ serviet libidini (virgo quidem barbara, quamvis pulchra) postquam sponsus ejus erit à te occisus? 7 Puer regius, vel nobili genere natus. 8 Ad ministrandum tibi pocula. 9 Capillis unguento delibutis. 10 Doctus optime sagittare ut Seres, populus Parthis vicinus. 11 Ordo est. quis neget relabi posse rivos pronos arduis montibus, & Tiberim posse reverti, quum tu pollicitus meliora tendis mutare loricis Iberis libros nobiles Panætii undique coëmptos & domum Socraticam. 12 Philosophi sectæ Stoicæ nobilissimi. 13 Familiam Socraticam, Platonem, Xenophontem & alios veteres Academicos. 14 Philosophiæ studio omisso, arma capere. 15 Loricis Hispanicis. 16 Quam militiam persequi. 17 Contendis & in animo habes?

AD VENEREM. *Ode* XXX.

Rogat Venerem ut in ædem Glyceræ sibi dedicatam veniat.

O Venus, regina [1] *Cnidi Paphique,*
[2] *Sperne dilectam Cypron, & 3 vocantis*
Thure te multo Glyceræ decoram
[4] *Transfer in ædem.*
Fervidus tecum [5] *puer, & solutis*
[6] *Gratiæ zonis, properentque* [7] *Nymphæ,*
Et [8] *parum comis sine te* [9] *Iuventas,*
[10] *Mercuriusque.*

1 Est Cnidus urbs Cariæ ubi Venus sanctissime colebatur. Paphos urbs in Cypro insula, de qua supra Ode XIX. 2 Minoris facito. 3 Glyceræ te invocantis & tibi sacrificantis. 4 Migra in sacellum à Glycera tibi consecratum. 5 Cupido. 6 Gratiæ tres sunt Virgines, Veneris comites, quæ pinguntur solutis ac perlucidis vestibus, quia amicorum animi soluti inter se & aperti esse debent. 7 Nympharum varia sunt genera, Najades, Oreades, Dryades, &c. 8 Iuventas severa & tristis sine te. i. sine rebus Veneris. 9 Iuventas Dea, Iovis & Iunonis filia, quam Græci appellant *Heben.* i. pubertatem. 10 Multum valet eloquentia ad amorem conciliandum.

AD APOLLINEM. *Ode* XXXI.

Non divitias petit ab Apolline, sed ut sit mens sana in corpore sano.

Quid [1] *dedicatum poscit Apollinem*
[2] *Vates? quid orat,* [3] *de patera novum*
Fundens liquorem? non opimas
[4] *Sardiniæ segetes feracis:*
Non [5] *æstuosæ grata Calabriæ*
Armenta: non aurum aut ebur [6] *Indicum:*
Non rura quæ [7] *Liris quieta*
[8] *Mordet aqua, taciturnus amnis.*
[9] *Premant Calena falce, quibus dedit*
Fortuna, vitem: [10] *dives & aureis*
Mercator [11] *exsiccet culullis*
Vina Syrâ reparata merce
Dis charus ipsis: quippe ter & quater
Anno revisens æquor [12] *Atlanticum*
[13] *Impune. me pascunt olivæ,*
Me [14] *cichorea,* [15] *levesque malvæ.*
Frui [16] *paratis &* [17] *valido mihi*

1 Apollinem divinis honoribus affectum, cui Augustus in Palatio templum dedicaverat. 2 Horatius de se loquitur in tertia persona. 3 De calice fundens vini primitias, sacrificantium more. 4 Horatius non poscit agros fertiles pinguis Sardiniæ, quæ insula est in mari Tyrrheno. 5 Calabriæ Solis ardore torridæ, quæ est ora Italiæ, proxima Siciliæ, omni bonorum genere plena, equorum præsertim. 6 Virgil. *India mittit ebur, molles sua thura Sabæi.* 7 Liris est Campaniæ fluvius lenis & altus. 8 Alluit, vel, lambit ut supra, Ode XXII. 9 Calcent in torculari uvas abscissas cultello instar falcis, quæ Calena dicitur à Calibus oppido in agro Sabino, ubi optima nascuntur vina. 10 Ordo est. & dives mercatur charus diis ipsis, quippe ter & quater anno impune revisens Atlanticum mare, exsiccet vina aureis culullis. 11 Bibat in poculis vina reparata. i. vina empta vel permutata Syriis mercibus. 12 Mare remotissimum. 13 Sine naufragio. ergo Diis charus est mercator. 14 Herba est notissima. 15 Malvæ lubricæ, quæ ventrem gravem levant. 16 Iis quæ ego paravi. 17 Mihi sano.

[18] Latoe dones, & (precor) [19] integra
Cum mente : [20] nec turpem senectam
Degere, nec cithara carentem.

18 O Apollo Latonæ fili. Ordo est. ô Latoë, precor ut dones mihi valido frui paratis cum mente integra, & dones degere senectam nec turpem, nec cithara carentem. 19 Cum mente sana. 20 Non delirantem vel inhonoratam senectutem, sed laudabilem & jucundam.

AD LYRAM. *Ode* XXXII.

Alloquitur Lyram, eamque poscit ut sibi adsit, & secum canere non desinat.

[1] *Poscimus, si quid* [2] *vacui sub umbra*
[3] *Lusimus tecum, quod & hunc in annum*
Vivat, & plures : age, dic [4] *Latinum*
Barbite carmen :
[5] *Lesbio primum modulate civi :*
[6] *Qui ferox bello tamen inter arma,*
Sive jactatam religaret udo
Littore navim :
[7] *Liberum & Musas, Veneremque, & illi*
Semper hærentem [8] *puerum canebat :*
Et [9] *Lycum, nigris oculis nigroque*
[10] *Crine decorum.*
O decus Phœbi, & dapibus supremi
[11] *Grata testudo Iovis, ô laborum*
Dulce lenimen, [12] *mihi cunque salve*
Rite vocanti.

1 Poscimus te ô barbite, si quid memoria dignum in occulto per otium scripsimus, ut id evulgetur & in publicum prodeat. 2 Otiosi & à negotiis liberi. 3 Cecinimus. 4 Cujus ego sum Author & Princeps. 5 Qui primum usurpatus es ab Alcæo ad canendos versus Lyricos. Nota, quod Participium verbi deponentis passive profertur. 6 Qui quidem Alcæus vir militaris & bellicosus, tamen sive bella gereret, sive in portu à navigatione conquiesceret, citharæ solatium non omisit. 7 Convivia quæ vino abundant. 8 Cupidinem. 9 Puerum, quem Alcæus amabat. 10 Prisci laudabant in pueris & puellis oculos & crines nigros. 11 O Cithara supremi Iovis epulis apta. 12 Salve cithara dulce solatium mihi te cunque, i. te quovis tempore vocanti.

AD ALBIVM TIBVLLVM. *Ode* XXXIII.

Ne plus æquo doleat, sibi rivalem à Glycera indigne anteponi.

Albi, [1] *ne doleas plus nimio, memor*
[2] *Immitis Glyceræ : neu* [3] *miserabiles*
Decantes elegos, [4] *cur tibi junior*
[5] *Læsa præniteat fide.*
[6] *Insignem* [7] *tenui fronte Lycorida*
Cyri [8] *torret amor, Cyrus in asperam*

1 Ne forte doleas plus multo. 2 Glyceræ crudelis, quod amantem non redamet, sed fidem datam violet. 3 Rebus miserabilibus carmen Elegiacum imprimis erat attemperatum. 4 Quod rivalis junior tibi anteponatur & pluris fiat à Glycera. 5 Fracta fide quam tibi dederat Glycera. 6 Ne forte doleas plus justo: hoc te scire volo, quod Lycoris Cyri amore incenditur, at Cyrus spernit Lycorida. 7 Parva fonte. 8 Inflammat.

9 Declinat

9 *Declinat Pholoen: sed prius* 10 *Appulis*
Iungentur capræ lupis,
11 *Quam turpi Pholoe peccet* 12 *adultero.*
13 *Sic visum Veneri: cui placet* 14 *impares*
Formas atque animos 15 *sub juga ahenea*
Sævo mittere cum Ioco.
Ipsum me 16 *melior quum peteret Venus,*
17 *Grata detinuit compede* 18 *Myrtale,*
Libertina, fretis 19 *acrior Adria*
20 *Curvantis Calabros sinus.*

9 Cyrus propensus est in amorem Pholoës asperæ & protervæ. 10 Pro quibusvis lupis. 11 Quam Cyro morem gerat Pholoë. 12 Amatore. sic infra amatorem nominat adulterum, Ode XXXVI. 13 Sic placitum est Veneri una cum sævo Ioco, i. Cupidine. 14 Formas inæquales & discordes inter se jungere. utpote, quum deformis formosam, senex puellam, vel quis alius forma vel moribus disparem amat. 15 Sub durum & difficilem amorem, quum maritus cogitur omnia facere non suo sed conjugis arbitratu. 16 Quum elegantior puella me expeteret. 17 Grata servitute me devinxit. 18 Nomen concubinæ. 19 Iracundior fretis Adriæ. 20 Quod Calabriam ambit, vel, quod sese in Calabriam insinuat.

AD SEIPSVM. *Ode* XXXIIII.

Quem pœnitet quod Epicureos sequutus, parum studiose Deos coluerit.

1 *Parcus deorum cultor &* 2 *infrequens,*
Insanientis dum sapientiæ
3 *Consultus erro,* 4 *nunc retrorsum*
Vela dare, 5 *atque iterare cursus*
Cogor relictos. namque 6 *Diespiter*
7 *Igni corusco nubila dividens,*
Plerumque 8 *per purum tonantes*
9 *Egit equos, volucremq;* 10 *currum:*
Quo 11 *bruta tellus, & vaga flumina,*
Quo 12 *Styx, &* 13 *invisi horrida Tænari*
Sedes, 14 *Atlanteusque finis*
Concutitur. 15 *valet ima summis*
Mutare, & insignem 16 *attenuat Deus,*
17 *Obscura promens.* 18 *hinc apicem rapax*
Fortuna cum 19 *stridore acuto*
Sustulit, hic posuisse gaudet.

1 Tardus. 2 Rarus, non assuetus. 3 Dum erro consultus. i. peritus Epicureæ sapientiæ, quæ docet contemnere omnes religiones. 4 Nunc mutare consilium cogor. Metaph. à nautis ducta qui quum aberraverint retro navigant. 5 Atque recurrere, & eadem redire via, fortasse ab Epicureis ad Stoicam professionem. 6 Iupiter, diei & lucis pater. 7 Fulmine nubes disrumpens. 8 Per aëra vel cœlum serenum. fulmina puro cœlo facta portendunt hominibus tristia: poëta igitur, non vano deorum metu perterritus, resipiscit. 9 Tonuit. 10 Vide supra Ode XII. 11 Tellus immobilis, gravis & sine sensu. 12 Inferorum palus. 13 Tænari odiosi sedes. Est Tænarus urbs Laconiæ, vel promontorium, unde fingunt poëtæ descensum esse ad inferos. 14 Atlas mons est in ultimo Oceani fine, cujus cacumen cerni non potest. 15 Deus alia potest humilia reddere, humiliaque in altum attollere. 16 Deus obscurat excellentem. 17 Quæ non apparent, aperiens. 18 Ab hoc homine apicem. i. summitatem potestatis aufert Fortuna. i. Deus. hic posuisse gaudet. i. in alium opes & honores transfert. Poëta fortunam & Deum pro eodem hic ponere videtur. 19 Cum strepitu luctuoso.

AD FORTVNAM. *Ode* XXXV.

Obsecrat eam, ut Cæsarem conservet in Britannos iturum.

O [1] *Diva, gratum quæ regis* [2] *Antium,*
[3] *Præsens vel imo tollere de gradu*
Mortale corpus, vel superbos
[4] *Vertere funeribus triumphos:*
Te pauper [5] *ambit sollicita prece*
Ruris colonus: te dominam æquoris,
[6] *Quicunque Bithyna lacessit*
Carpathium pelagus carina.
Te [7] *Dacus asper, te* [8] *profugi Scythæ,*
Vrbesque, gentesque, & Latium ferox,
Regumque [9] *matres barbarorum, &*
[10] *Purpurei metuunt tyranni:*
Injurioso ne pede proruas
[11] *Stantem columnam:* [12] *neu populus frequens*
Ad arma cessantes, ad arma
Concitet: imperiumque frangat.
Te semper anteit sæva [13] *Necessitas,*
[14] *Clavos trabales &* [15] *cuneos manu*
Gestans ahena: nec severus
[16] *Vncus abest, liquidumq́ plumbum.*
[17] *Te Spes & albo* [18] *rara fides colit*
Velata panno: [19] *Nec comitem abnegat,*
[20] *Vtcunque mutata potentes*
Veste domos inimica linquis.
At vulgus infidum & meretrix [21] *retro*
Perjura cedit: diffugiunt cadis
Cum fæce siccatis amici,
Ferre jugum pariter [22] *dolosi.*
[23] *Serves iturum Cæsarem in ultimos*

1 O fortuna Iovis subministra. 2 Quæ præsides Antio, urbi in qua templum tibi consecratum. 3 Potens & parata hominem de ima plebe in altum efferre. 4 Mutare in cædes & funera. 5 Te rogat. 6 Omnis te rogat, qui lacessit, i. qui navigat & remis impellit pelagus Carpathium Bithyna carina. 7 Gens bellicosa juxta Istrum fluvium degens. 8 Scythæ in plaustris tanquam in domibus habitantes, certam sedem nusquam habentes. 9 Solent matres timere liberis. 10 Reges purpura ornati. 11 Statum imperii ne evertas. 12 Neve populus congregatus concitet quietos ad arma & destruat Imperium. 13 Idcirco Necessitas dicitur. Fortunam precedere, quod certiora sunt & stabiliora quæ fiunt necessario, quam quæ fortuito. 14 Trabales sunt clavi magni, quibus trabes configuntur, vel ut alii volunt, sunt prægrandes pali ad instar clavorum cuspidem habentes, ad torquendum & cruciandum noxios parati. 15 Quibus insertis non solum res finduntur, sed etiam combinantur. 16 Vnco utebantur antiqui ad maleficorum pœnas, sed hic significat hamum ferreum, quo saxa & cæmenta firmissime inter se devinciuntur, præsertim plumbo liquido adjecto. 17 Ordo est. te Spes albo velata panno & rara Fides colit. Alludit ad candidatos, qui veste candida induti quum paterent Magistratum aut dignitatem, sperabant se ἐυτυχεῖς futuros. 18 Fides nuda & simplex, vel, quæ à paucis colitur. 19 Nec ipsa (Fides scilicet) tibi comes esse recusat. fidelis enim amicus non deserit amicum olim florentem, nunc miserum. 20 Quandoque tu facta inimica linquis & deseris quos antea beaveras, veste tua mutata aut luctu aut pauperie. 21 Retrocedit & diffugit te mutata & adversa. 22 Amici dolosi & fraudulenti in ferendo pariter jugo cum amicis calamitate affectis, diffugiunt consumptis amicorum divitiis. 23 O diva gratum quæ regis Antium, serves iturum Cæsarem, &c.

Orbis

Orbis Britannos, 24 & juvenum recens
Examen Eois timendum
Partibus, 25 Oceanoque rubro.
Eheu 26 cicatricum & sceleris pudet,
27 Fratrumque. 28 quid nos dira refugimus
Ætas? quid intactum 29 nefasti
Liquimus? unde manus juventus
30 Metu deorum continuit? 31 quibus
Pepercit aris? 32 ô utinam nova
Incude diffingas retusum in
33 Massagetas Arabesque ferrum.

24 Et serva novum exercitum ex juvenibus conscriptum, Eois, i. orientalibus partibus, Medis, Persis, &c. horribilem. 25 Et formidolosum Britannis, qui incolunt partem mundi soli occasui propicquam, cujus radiis Oceanus quasi rubescit. 26 Pudor vulnerum in bello civili acceptorum. 27 Fratrum interfectorum, qui contrariarum erant partium. 28 A quo scelere refugimus nos, qui sumus dira ætas, i. homines hujus ætatis sine misericordia? 29 Nefarii. 30 Religione adversus Deos. 31 Quæ templa deorum non violat juventus? 32 O Fortuna, utinam nova incude diffingas, i. de novo fingas & refabrices ferrum retusum in bello civili, quod non in cives, ut in prima fabricatione, sed in hostes Massagetas & Arabes formari debeat. Ego certe hanc explicationem (cum bona Lambini venia) neque pinguem esse puto, ne que elegantia Horatiana indignam, sed cum genuino sensu totius Odæ optime consentire. 33 Populum Scythicum ultra mare Caspium.

AD POMPONIUM NUMIDAM. *Ode* XXXVI.

Ob cujus ex Hispania reditum gaudio exultat.

ET thure & 1 fidibus juvat
Placare, & vituli sanguine 2 debito
Custodes Numidæ 3 Deos:
4 Qui nunc 5 Hesperia sospes ab ultima.
Charis multa sodalibus,
Nulli plura tamen dividit oscula
Quam dulci Lamiæ: 6 memor
Actæ non alio rege pueritiæ,
7 Mutataque simul toga.
8 Cressa ne careat pulchra dies nota:
9 Neu prompta modus amphoræ,
10 Neu morem in Salium sit requies pedum:
11 Neu multi Damalis meri

1 Carmine lyrico. 2 Debito, vel voti vel officii causa. 3 Castorem & Pollucem navigationis Præsides, iratos forsan futuros nisi sacrificia eis promissa persolveret. 4 Ordo est. qui nunc sospes reversus ab ultima Hesperia dividit multa oscula charis sodalibus, nulli tamen plura quam dulci Lamiæ, memor pueritiæ actæ non alio rege, & memor simul mutatæ togæ. 5 Hispania, non ab ea Hesperia, quæ apud hunc poëtam sæpe pro Italia ponitur. 6 Memor pueritiæ exactæ sub eodem magistro & communi doctore. 7 Cumque essent ætate pares, simul & eodem tempore prætexta deposita, togam virilem sumpserunt. 8 Cretensi vel niveo lapillo notetur hæc dies. 9 Neve in bibendo sit mensura, sed promatur vinum in amphora magna. 10 Neu cessent saltus & tripudia in morem Salium. i. ut saltant Salii Martis Gradivi sacerdotes, à Numa Pompilio primum instituti. Salium est Adjectivum quarti casus. 11 Neque Damalis, quæ multi meri est & mulier bibacissima, Bassum vincat in potando, sed cum Numida potius contendat bibendo.

Bassum Threïcia vincat [12] *amystide:*
Neu desint epulis rosa.
Neu [13] *vivax apium, nou* [14] *breve lilium.*
[15] *Omnes in Damalin putres*
Deponent oculos: [16] *nec Damalis novo*
Divelletur adultero,
Lascivis ederis [17] *ambitiosior.*

12 Poculo capacissimo, quod sine interspiratione haustim & labris non clausis epotabatur. Alii dicunt amystiden hoc loco non poculum significare, sed intemperatum inter Thraces bibendi genus, in quo compotatores potum in alvum non secus atque in dolium infundebant, idque confertim & sine respiratione, cui sorbillare paulatim, est contrarium. Angli appellant *carowsing or drinking of health*. 13 Apium diu virens. 14 Lilii flos magnus est, sed durat brevi tempore. 15 Omnes desigent & conjicient in Damalin suos oculos putres. i. oculos ebrios vel libidine fractos. 16 Non tamen illa divelletur à novo amatore Pomponio Numida. 17 Eum arctius ambiens, quam ederæ complectuntur arbores.

AD SODALES. *Ode* XXXVII.

Quos hortatur ad indulgendum Genio ob victoriam Actiacam.

NVnc est bibendum, [1] *nunc pede libero*
Pulsanda tellus: nunc [2] *Saliaribus*
Ornare [3] *pulvinar deorum*
[4] *Tempus erat dapibus sodales.*
[5] *Antehac nefas depromere cæcubum*
[6] *Cellis avitis,* [7] *dum Capitolio*
Regina dementes ruinas,
[8] *Funus & imperio parabat,*
Contaminato cum grege [9] *turpium*
Morbo virorum: [10] *quidlibet impotens*
Sperare, fortunaque dulci
[11] *Ebria.* [12] *sed minuit furorem*
Vix una sospes navis ab ignibus:
Mentemque [13] *lymphatam Mareotico*
Redegit [14] *in veros timores*
Cæsar, ab Italia [15] *volantem*
[16] *Remis adurgens (accipiter velut*
Molles columbas, aut leporem citus
Venator in campis nivalis

1 Nunc post Augusti victoriam libere tripudiandum est. 2 Dapibus opiparis & delicatis cujusmodi Salii Martis sacerdotes uti consueverunt. 3 Lectulos & pulvinos, quibus dii imponebantur. 4 Tempus est. 5 Antehac nefas erat è cellis avitis depromere vinum cæcubum, id est, vinum generosum. Cæcubum dictum à Cæcubis Campaniæ populis apud quos nascitur, sed nunc devicto Antonio cum Cleopatra, hoc erat illud tempus, in quo decebat epulari. 6 Cellæ avitæ denotant vini vetustatem, in qua laus summa est. 7 Interea dum demens Cleopatra ruinam & eversionem urbi & Reipub. Ro. moliretur. 8 Exitium. 9 Cum grege Eunuchorum turpi morbo laborantium, quos Cleopatra cubicularios habebat. 10 In eo impotens quod se continere non poterat quin ea speraret quæ speranda non erant. 11 Rebus secundis elata, & ob hoc improvida, ut solent esse ebrii. 12 Sed ejus in sperando insaniam compressit vix una navis superstes in qua fugit Cleopatra. 13 Mentem furiosam vino, quod apud Mareotidem in Ægypto paludem nascitur, vel, mentem fanaticam Mareotici regni, i. regni Ægyptiaci opulentia dementatam. 14 In timores mentem ejus graviter concutientes. 15 Celeriter fugientem. 16 Ordo est. Cæsar remis adurgens. i. celeri navigatione Cleopatram persequens (velut accipiter, &c.) ut illam in vincula conjiceret quasi monstrum fatis sibi reservatum.

17 Æmonia)

17 *Æmonia) daret ut catenis*
Fatale monstrum. quæ generosius
Perire quærens, 18 *nec muliebriter*
Expavit ensem, nec latentes
Classe cita reparavit oras.
Ausa & 19 *jacentem visere regiam*
Vultu sereno fortis, 20 *& asperas*
Tractare serpentes: ut 21 *atrum*
Corpore combiberet venenum:
22 *Deliberata morte ferocior:*
23 *Sævis Liburnis scilicet invidens,*
24 *Privata deduci superbo*
Non humilis mulier triumpho.

17 Thraciæ ab Hæmone monte, frigido & nivoso. 18 Nec more mulierum extimuit ensem, nec celeri navigio in abstrusas Ægypti latebras se contulit, ubi latitaret. 19 Regnum suum desperatum & dejectum. 20 Et fortis, i. impavida ad apponendos suo corpori serpentes. 21 Ideo atrum, quia veneno interempti plerumque nigrescunt & inflantur. 22 Propter deliberatam & præmeditatam mortem promptior effecta & ferocior, quam prius fuerat. 23 Scil. invidens, id est, nolens ad triumphum Cæsaris Romam deduci sævis Liburnis, id est, in hostilibus navibus Liburnorum, quorum auxilio parta fuerat Augusto victoria. 24 Invidens etiam quod tanquam privata (non amplius regina) duceretur in superbo Cæsaris triumpho, existens mulier non ignobilis, sed summo loco nata.

AD MINISTRVM.
Ode XXXVIII.

Vult famulum suum nihil aliud adhibere ad externum convivii apparatum quam myrtum.

1 *PErsicos odi puer apparatus:*
Displicent nexæ 2 *philyra coronæ:*
3 *Mitte sectari, rosa quo locorum*
4 *Sera* 5 *moretur.*
Simplici myrto nihil allabores
6 *Sedulus curo, neque te ministrum*
Dedecet 7 *myrtus, neque me, sub arcta*
Vite bibentem.

1 Odi regales & sumptuosas delitias. scil. odores, unguenta, coronas operosas, quibus uti solebant Persæ in conviviis. 2 Tenuissima tiliæ membrana qua flores floribus annectebantur. 3 Omitte studiose quærere quo in loco succrescunt rosæ tardius enascentes, ex quibus fiunt coronæ. 4 Rosa serotina, quæ elapso suo tempore non nisi in raris locis invenitur. 5 Maneat & ultra cæteras rosas duret. 6 Sedulo curo ut nihil laboriose addas ad convivium condecorandum præter myrtum. 7 Myrtus Veneri gratissima & ad discutiendum vini vaporem utilissima, non faciet te minoris esse gratiæ, neque me, sub spissa & umbrosa vite bibentem.

ODA.

ODARVM

LIBER SECVNDVS.

AD C. ASINIVM POLLIONEM. *Ode* I.

Pollionem monet ut tragœdiarum scripturam tantisper intermittat, dum respublica sit composita. Deinde commendat illius scripta.

1 MOtum ex Metello consule civicum,
Bellique 2 *causas*, *&* 3 *vitia*, *&* 4 *modos*,
Ludumque Fortuna, 5 *gravesque*
Principum amicitias, 6 *& arma*
Nondum expiatis uncta cruoribus,
Periculosa plenum opus 7 *alea*,
Tractas: & incedis per ignes
Suppositos 8 *cineri doloso*.
9 *Paulum severa musa tragœdia*
Desit theatris: mox 10 *ubi publicas*
Res ordinaris, 11 *grande munus*
12 *Cecropio repetes cothurno*,
13 *Insigne mœstis præsidium reis*,
Et consulenti Pollio curia:
Cui 14 *Laurus æternos honores*
15 *Dalmatico peperit triumpho*.
16 *Iam nunc* 17 *minaci murmure cornuum*
18 *Perstringis aures, jam litui strepunt*:
Iam fulgor armorum fugaces
Terret equos, equitumque vultus.
Audire magnos jam videor duces
19 *Non indecoro pulvere sordidos*:

1 Tu Pollio tractas motum civilem ex Metello, id est, ex eo tempore quo Metellus fuit consul, &c. periculosæ pleuum opus aleæ, &c. Intermitte hanc scriptionem, &c. Et fine Musam tragicam paulisper desiderari in theatris. 2 Dominandi cupiditatem. 3 Arrogantiam, Avaritiam, Ambitionem. Pompejus enim non ferebat parem, nec Cæsar superiorem. 4 Modos, quibus Fortuna lusit in his contentionibus, nunc adversa, nunc prospera. 5 Amicitias noxias & infidas. 6 Et arma sanguine civili oblita, nondum lota, nec aliqua expiatione pura effecta. 7 Opus plenum fortunæ, quæ, ut *alearum* lusus, dubium habebit eventum, tibique periculosum, quod multorum vitia quum tu notaveris, in eo non paucis displicebis. 8 Cineri, qui tegit ignes subjectos. 9 Paulisper intermittat tua Musa tragoedias scribere, easque scenæ committere. 10 Postquam belli civilis historiam (quæ res publicas continet) soluta oratione conscripseris. 11 Tragœdiæ scriptionem, quæ grandia continet, revocabis. 12 Atheniensi cothurno (quo tragœdi in theatris calceabantur) sic dicto à Cecrope Athenarum rege, qui primus scripsit tragœdias. 13 O Pollio, qui reis insignis es patronus, & curiæ i. senatui in statuendo de rep. das consilium, id à te expetenti. 14 Victoria, quæ laurum meruit. 15 Salonam Dalmatiæ civitatem vicerat Pollio, de qua egeras triumphum. 16 Tam graphice exprimis res gestas ô Pollio, ut jam mihi videar non audire, sed interesse præliis quæ narras. 17 Murmure mortem minitanti. 18 Percutis vel obtundis aures. 19 Pulvere glorioso sordidos, qui fortiter pugnantes pro patriæ libertate ceciderunt.

[20] *Et cuncta terrarum subacta,*
Præter atrocem animum Catonis.
Iuno, & deorum quisquis [21] *amicior*
Afris, [22] *inulta cesserat impotens*
Tellure : [23] *victorum nepotes*
Rettulit inferias Iugurtha.
[24] *Quis non Latino sanguine pinguior*
Campus sepulchris impia prælia
Testatur, [25] *auditumque Medis*
[26] *Hesperiæ sonitum ruinæ ?*
[27] *Qui gurges, aut quæ flumina lugubris*
Ignara belli ? quod mare [28] *Daunia*
Non decolavere cædes ?
Quæ caret ora cruore nostro ?
[29] *Sed ne relictis Musa procax jocis*
Cea retractes munera [30] *næniæ :*
Mecum Dionæo sub antro
Quære modos leviore [31] *plectro.*

20 Et omnes terrarum partes imperio Rom. à Cæsare subjugatas, præter invictum animum Catonis. 21 Qui faverat Numidis in bello Iugurthino. 22 Ab Africa discesserat haud potens suum odium explere. 23 Romanorum posteros nuper cæsos in Africa mactavit, tanquam victimas Iugurthæ manibus immolandas. 24 Quis campus factus pinguior Romanorum sanguine & sepulchris non testatur impia prælia, in quibus civem civis trucidavit? quasi diceret. Omnis campus est pinguior Romanorum sanguine. 25 Auditum ab extremi orbis habitatoribus præ stragis magnitudine. 26 Italicæ ruinæ. 27 Quæ aquarum congeries : *Est lamentatio belli navalis.* 28 Italorum cædes Dauniæ dictæ à Dauno rege Apuliæ, quæ pars est Italiæ. 29 Poëta dum tragicum laudat, ipse pæne tragicus factus est : revocat igitur suam Musam à luctu & lamentis ad res amœnas & amatorias carmini lyrico aptiores. Ordo & sententia horum verborum hæc est : sed tu ô procax (i. petulans) Musa ne iterum tractes lugubre carmen primo inventum à Simonide poëta in Insula Cea nato, jocis (i. rebus lascivis) relictis : quære mecum modos (i. versus faciliori stylo) sub antro Dionæo (i. sub antro venereo) in quo res leves & venereæ sunt canendæ. 30 Næniæ, carmen est lugubre, quod cum lamentatione extremum atque ultimum defunctis canitur. 31 Plectrum latine pecten, id est instrumentum citharœdi, quo fides plectuntur, i. percutiuntur, à πλήττω, percutio.

AD C. SALLVSTIVM CRISPVM. *Ode* II.

Proculejum laudat ob liberalitatem in fratres. Contemptus pecuniæ solum regem efficit & beatum.

[1] *NVllus argento color est, avaris*
Abdita terris inimice lamnæ
Crispe Sallusti, nisi temperato
Splendeat usu.
Vivet [2] *extento Proculejus ævo,*
[3] *Notus in fratres animi paterni :*
[4] *Illum aget penna metuentes solvi*
Fama superstes.

1 Ordo est. ô Crispe Sallusti inimice lamnæ (i. laminæ) ab avaris in terris abditæ & defossæ, nullus est color vel splendor argento (i. argentum nihil habet pulchritudinis) cujus nullus est usus moderatus. 2 Ævo producto ad posteros, i. Proculejus vivet in æternum. 3 Nobilitatus propter animum paternum in suos fratres, qui hostes publici post Cæsaris victoriam judicati, omne patrimonium amiserant. 4 Fama perennis Proculejo superveniens, extollet eum penna, cujus nulla unquam dissolutio futura est, significatur æternitas, quæ neque perit, neque perire metuit.

5 *Latius*

5 Latius regnes, avidum domando
Spiritum, quam si Libyam [6] remotis
Gadibus jungas: 7 & uterque Pœnus
Serviat [8] uni.
9 Crescit indulgens sibi dirus hydrops:
Nec sitim pellit, nisi causa morbi
10 Fugerit venis, [11] & aquosus albo
Corpore languor.
[12] Redditum Cyri solio [13] Phraaten,
Dissidens plebi, numero beato-
rum eximit virtus: [14] populumque falsis
Dedocet uti
Vocibus: regnum & diadema tutum
Deferens uni, propriamque laurum,
Quisquis ingentes oculo irretorto
Spectat acervos.

5 Latius possis regnare, si animum tuum à cupiditatibus refrænes, quam si orbem universum possideas. 6 Gadibus disjunctis & procul sitis ab ipsa Libya. Gades oppidum est Hispaniæ à Pœnis conditum. 7 Tam Carthago quæ est in Africa, quam illa Carthago quæ est in Hispania Spartica dicta. 8 Tibi uni. 9 Hydropicus dum bibendi desiderio obsequitur, morbum suum auget.
10 Fugiens è venis, i. ex hepate infirmato. 11 Et nisi fugerit ex pallido & pigro corpore ipse hydrops, qui aquam inducendo facit languorem in corpore. 12 Ordo est. virtus dissidens plebi (i. virtus à plebe discrepans) eximit numero beatorum (i. beatum non reputat) Phraaten redditum solio Cyri (i. in Cyri sedem restitutum) & virtus dedocet (i. virtus secus docet) populum uti falsis vocibus, deferens uni (i. soli sapienti) regnum & tutum diadema, & deferens propriam laurum (i. gloriam specialem & perpetuam) ei qui spectat ingentes acervos (i. qui intueri potest pecuniæ cumulos) oculo irretorto (i. oculo continenti) qui ad aspectum pecuniæ non magis movetur quam lapis. 13 Persarum regem, Cyri filium. 14 Populus inter beatos, reges, ut omnes alios divites, numerat.

AD DELIVM. *Ode* III.

Moderate ferenda utraque est fortuna, quum omnibus impendeat æqua moriendi conditio.

1 *Æquam memento rebus in arduis*
Servare mentem, non secus ac bonis
[2] *Ab insolenti temperatam*
Lætitia: 3 moriture Deli,
Seu mœstus omni tempore vixeris,
4 Seu te in remoto gramine per dies
Festos reclinatum bearis
5 Interiore nota Falerni:
6 Qua pinus ingens: albaque 7 populus
Umbram hospitalem consociare [8] amant
Ramis, & obliquo laborat
Lympha fugax 9 trepidare rivo.

1 Mentem æquabilem, non fractam in rebus adversis. 2 A gestiente & profusa hilaritate temperatam in rebus secundis. 3 O Deli, qui moriturus es, sive mœstus vixeris, sive hilaris. 4 Seu te recumbentem ad bibendum feceris beatum in gramine remoto, i. in loco herboso, à frequentia hominum remoto. 5 Vino optimo & vetustissimo, quale erat Falernum in interiore parte cellæ vinariæ reconditum. Consulum nominibus vini cadis inscriptis ad tempus & vini præstantiam significandum.
6 In quo gramine. 7 Populus arbor, cujus frondes internæ sunt albæ. 8 Amanter consociant suos ramos ad umbram faciendam, quæ velut hospitium fit epulantibus. 9 Trepide fluere & cum murmure.

[10] Huc

10 *Huc vina, & unguenta, & nimiùm* 11 *breves*
Flores amœnæ ferre jube rosæ:
12 *Dum res, & ætas, & sororum*
Fila trium patiuntur atra.
13 *Cedes coemptis saltibus, & domo,*
Villaque 14 *flavus quam Tiberis lavit,*
Cedes: 15 *& extructis in altum*
Divitiis potietur hæres.
Divesne, prisco natus ab 16 *Inacho,*
Nil interest, & infima
De gente 17 *sub dio moreris,*
18 *Victima nil miserantis* 19 *Orci.*
20 *Omnes eodem cogimur.* 21 *omnium*
Versatur 22 *urna:* 23 *serius, ocius*
Sors exitura, & nos in æternum
Exilium impositura 24 *cymbæ.*

10 Ad hunc locum. 11 Rosæ cito deflorescentis. *Quam longa una dies, ætas tam longa rosarum est.* Virg. 12 Dum res familiaris & ætas juvenilis patiuntur, & dum Parcæ etiam patiuntur, quarum fila dicuntur atra, quod omnibus mortem minentur. 13 Discedes ab omnibus divitiis, & à villa etiam quam Tiberis præterfluit. 14 Vide Ode 2. lib. 1. 15 Et divitiis coacervatis potietur hæres, fortasse ingratus. 16 Argivorum rege. 17 An vivas sine domo & sub coelo nudo habites. 18 Exsistens victima Plutoni mactanda, id est, qui es moriturus. 19 Orci, quem nullius miseret.

20 Omnes ad mortem compellimur. 21 Ordo est, fors omnium exitura serius vel ocyus, & nos impositura cymbæ in æternum exilium, versatur in urna. 22 In urna fatali, in quam conjiciuntur omnium fortes vitæ mortisque. 23 Sive tardius sive celerius moriendum est. 24 Navi Charontis, quæ animas per Acherontem fluvium traducit.

AD XANTHIAM PHOCEUM. *Ode IV.*

Non est cur Xanthias erubescat quod Phyllida ancillam amet, quum multis magnis viris idem usu venerit.

1 *Ne sit ancillæ tibi amor pudori,*
Xanthia Phoceu, 2 *prius insolentem*
3 *Serva Briseis* 4 *niveo colore*
Movit Achillem:
Movit Ajacem 5 *Telamone natum*
6 *Forma captivæ dominum Tecmessæ:*
Arsit 7 *Atrides medio in triumpho*
8 *Virgine rapta:*
9 *Barbaræ postquam cecidere turmæ*
10 *Thessalo victore,* 11 *& ademptus Hector*
Tradidit fessis leviora tolli
Pergama Grajis.
12 *Nescias an te generum* 13 *beati*

1 Ut non pudeat te amare ancillam Phyllidem. 2 Achillem antea non amare solitum. 3 Ex Lyrnesso capta, ergo serva, jure belli. 4 Colore candido, i. sua pulchritudine. 5 Non Ajacem, qui fuit Oilei filius. 6 Pulchritudo Tecmessæ, quæ ex Ajace filium peperit Euricalem. 7 Agamemnon Atrei filius in media victoria vehementer amavit Cassandram. 8 Cassandra Priami filia è templo Palladis rapta à Græcis. 9 Phrygiæ turmæ, quia Phryges proprie barbari dicebantur. 10 Achille qui fuit ex Larissa urbe Thessaliæ. 11 Et postquam Hector morte peremptus ab Achille, tradidit Græcis decennali bello fessis Pergama leviora tolli, i. faciliora ut tollerentur & everterentur. 12 Incertum est an pulchra Phyllis (quamvis captiva) sit summo loco nata. 13 Parentes nobiles & divites.

Phyllidis

Phyllidis flava decorent parentes.
[14] *Regium certe genus & penates*
Mœret iniquos.
Crede non illam tibi [15] *de scelesta*
Plebe delectam : [16] *neque sic fidelem ,*
Sic lucro aversam potuisse nasci
Matre pudenda.
Brachia & vultum , [17] *teretesque suras*
[18] *Integer laudo.* [19] *fuge suspicari ,*
Cujus octavum [20] *trepidavit ætas*
Claudere lustrum.

14 Dolet certe se tam regiis parentibus ortam penates habere sibi inimicos , adeo ut jam captiva sit & præ paupertate suo stemmati respondere nequeat. 15 Impura & abjecta plebe esse natam. 16 Neque crede mulierem tam fidelem & à lucro abhorrentem potuisse nasci à matre erubescenda, i. à matre quæ propter vitæ turpitudinem suis liberis est pudori. 17 Tibias longas & rotundas. 18 Castus laudo. 19 Noli suspicari me Phyllidis amore esse captum , quod eam laudo , quippe quadragenarius sum , i. languidior ad res venereas quam adolescens annos viginti natus. 20 Cujus ætas properavit finire octavum lustrum , i. quinquennium octavum, scil. 40 annos.

IN LALAGEN. *Ode* V.

Pulcherrima Lalage est virgo viro immatura , ergo ab ejus cupiditate est mens revocanda.

[1] *Nondum subacta ferre jugum valet*
[2] *Cervice :* [3] *nondũ munia comparis*
Æquare, nec [4] *tauri ruentis*
In Venerem tolerare pondus.
Circa virentes est animus tuæ
Campos [5] *juvencæ, nunc fluviis gravem*
[6] *Solantis æstum, nunc in udo*
Ludere cum vitulis salicto
[7] *Prægestientis.* [8] *tolle cupidinem*
Immitis [9] *uvæ : jam tibi lividos*
[10] *Distinguet autumnus racemos*
Purpureo varius colore :
[11] *Jam te sequetur.* [12] *currit enim ferox*
Ætas : [13] *& illi, quos tibi dempserit ,*
Apponet annos. [14] *jam proterva*
Fronte petet Lalage maritum.
[15] *Dilecta, quantum non Pholoë* [16] *fugax,*

1 Lalage nondum est ad concubitum matura. Metaphora est perpetua , ducta à juvenca, quæ nondum subiit jugum , nec taurum irruentem ferre queat. 2 Cervice subacta , i. supposita vel domita. 3 Nondum officia conjugii valet exæquare cum suo pari , i. marito. 4 Pondus viri robusti ad concubitum prompti. 5 Tuæ puellæ. 6 Refrigerantis æstum. 7 Vehementer cupientis ludere non cum tauris morosis, sed cum vitulis lætis in udo salicto, i. loco salicibus consito. 8 Est alia allegoria ducta ab uva immatura. 9 Puellæ impuberis. i. ad concubitum propter teneriorem ætatem ineptæ. 10 Autumnus tibi fructus maturos depinget , id est , tempus subsequens illam tibi virginem maturabit. 11 Puella , quæ propter ætatem immaturam te nunc refugit, propediem matura te ultro petet. 12 Non tarda est ætas , cito pede labitur. 13 Et ætas, i. tempus adjiciet tuæ Lalagi florentes annos, quos tibi detraxit. i. illa maturescet, tu vero senesces. 14 Iam tua Lalage te maritum petet fronte inverecunda. i. non pudebit eam maritum petere. 15 Dilecta à quocunque qui eam viderit, magis quam Pholoë & Chloris fœminæ pulcherrimæ. 16 Viros fugiens , ut inde plus ametur.

Non

Non Chloris: [17] albo sic humero nitens,
Ut pura nocturno renidet
Luna mari, [18] Cnidiusque Gyges.
[19] Quem si puellarum insereres choro,
Mire sagaces falleret hospites
Discrimen obscurum, solutis
Crinibus ambiguoque vultu.

17 Lalage sic splendens humeris albis, quemadmodum luna pura, id est, luna nullis nebulis obducta resplendet in mari tempore nocturno. 18 Puer formosissimus, Cnidius dictus ex Cnido Insula Veneri dicata. 19 Quem Gygen si inter puellas prostitueres, discrimen obscurum, id est, parva differentia falleret peregrinos, quantumvis acutos & perspicaces: nam ignoraretur ille ab hospitibus qui eum aspiciant, quia crinibus longis utitur & intonsis, faciemque habet tam venustam & politam, ut ambigi possit sit ne puer an puella.

AD SEPTIMIUM. *Ode* VI.

Optat habere suæ senectutis sedem Tibur & Tarentum, quorum laudat amœnitatem.

Septimi [1] Gades aditure mecum, &
[2] Cantabrum indoctū juga ferre nostra,
[3] Barbaras Syrtes, [4] ubi Maura semper
Æstuat unda:
Tibur Argeo [5] positum colono,
Sit mea sedes utinam senectæ:
[6] Sit modus lasso maris, & viarum,
Militiæque.
[7] Unde si Parcæ prohibent iniquæ,
Dulce [8] pellitis ovibus Galesi
Flumen, [9] & regnata petam Laconi
Rura Phalanto.
Ille terrarum mihi præter omnes
Angulus [10] ridet, ubi non [11] Hymetto
Mella decedunt, viridisque certat
[12] Bacca Venafro:
Ver ubi longum, tepidasque præbet
[13] Iupiter brumas: & amicus [14] Aulon
Fertili Baccho, minimum Falernis
Invidet uvis.

1 Qui si opus est, mecum aditurus es Gades ultimam Hispaniæ insulam. 2 Populum Hispaniæ ferocissimum, qui nondum didicit Romano imperio obedire. 3 Syrtes inhospitales. Vide Ode xxij. lib. 1. 4 Ubi unda Africana veluti fervens exundat. 5 Tibur conditum à Tiburno colono Argivo. 6 Utinam Tibur sit finis mihi, navigationibus, itineribus, & militia defatigato. 7 A quo Tibure si Parcæ i. tres sorores lanificæ (Erebi & noctis filiæ) me prohibent. 8 Adibo Galesum Calabriæ fluvium juxta Tarentum, ubi oves aliis pellibus præterquam suis sunt coopertæ propter excellentem lanæ bonitatem, ne sua vellere inquinentur ad tincturæ nocumentum. 9 Et adibo Tarentum, in quo regnavit Phalantus Lacedæmonius, quo duce Lacones Apollinis oraculo Tarentum condiderunt. 10 Arridet, placet. 11 Ubi mella non dant locum. i. ubi mella non sunt deteriora melle suavissimo quod colligunt apes in Hymetto Atticæ monte, thymo aliisque herbis odoriferis abundante. 12 Et ubi oliva propter bonitatem contendit cum oliva quæ oritur in Venafro, oppido in Campaniæ littore sito. 13 Aër. 14 Aulon mons est Tarento vicinus, ferax fertilis vitis, cujus uva non invidet, i. non cedit neque est deterior uvis Falernis.

15 Ille te mecum locus & 16 beata
Postulant arces : 17 ibi tu calentem
18 Debita sparges lachryma favillam
19 Vatis amici.

15 Ille locus, ubi hæc omnia sunt. 16 Beatæ arces. i. fertiles montes. 17 Ibi tu mihi mortuo justa persolves, favillam caleutem. i. cineres meos lacrymis conspergens. 18 Lachryma debita propter nostram amicitiam. 19 Tui Horatii.

AD POMPEIVM VARVM.
Ode VII.

Cui reditum gratulatur in patriam.

O 1 Sæpe mecum tempus in ultimum
Deducte, Bruto militia duce,
Quis te redonavit Quiritem
Diis patriis, 2 Italoque cœlo,
Pompei, meorum 3 prime sodalium ?
Cum quo 4 morantem sæpe diem mero
5 Fregi, 6 coronatus nitentes
Malobathro Syrio capillos.
Tecum 7 Philippos & celerem fugam
8 Sensi relicta 9 non bene parmula,
Quum fracta virtus, 10 & minaces
11 Turpe solum tetigere mento.
Sed me per hostes Mercurius celer
12 Denso paventem sustulit aëre :
Te rursus in bellum 13 resorbens
Vnda fretis tulit 14 æstuosis.
Ergo 15 obligatam redde Iovi dapem :
Longaque fessum militia 16 latus
Depone 17 sub lauru mea : nec
Parce cadis tibi 18 destinatis.
19 Oblivioso lævia Massico
Ciboria exple : funde capacibus
Vnguenta de 20 conchis : quis udo
21 Deproperare apio coronas

1 Ordo est, ô Pompei prime meorum sodalium sæpe deducte mecum in ultimum tempus (i. qui sæpe mecum deductus fuisti à Bruto in periculum mortis) quis redonavit te Quiritem diis patriis Italoque cælo ? i. quis te patria ejectum iterum fecit civem Romanum ? 2 Italiæ regioni. 3 Princeps vel amicissime meorum sodalium. 4 Diem longum æstivum. 5 Diem frangere, est partem diei in vino & poculis ponere. Vide Od. 1. lib. 1. 6 Habens capillos coronatos & delibutos Malobathro, quod est unguentum Syrium pretiosissimum, factum ex folio in Indicis paludibus nascente sine radice. 7 Vbi Cassius & Brutus sunt victi. 8 Vidi & expertus sum. 9 Indecore, quia fugi clypeo abjecto. 10 Quum Cassius & Brutus, vel eorum milites, de virtute sua gloriantes, turpiter ceciderunt. 11 Terram cruore fœdatam cum suis mentis tetigere. 12 Nube, quæ densior est aër. 13 Retrahens. Metaph. ducta à Charybdi, qua significat Pompejum cum impetu mentis & furore correptum ad Bruti partes esse reversum. 14 Per freta æstuosa i. bella ferventia. 15 Promissum ac debitum redde epulum. 16 Corpus. 17 Sub meo patrocinio : nam laurus est incolumitatis & custodiæ symbolum. 18 Vasis vinariis ad tuum reditum reservatis. 19 Imple ad summum & ebibe ciboria lævia (i. expolita pocula capaciora) Massico oblivioso. i. vino Campaniæ impleta, quod vinum liberius epotum oblivionem malorum affert, vel per se vel propter somnum subsequentem. 20 Testis in quibus unguenta servabantur. 21 Celeriter nectere & ex Apio & Myrto concinnare coronas in conviviis assuetas.

Curatve

Curatve myrto? quem [22] *Venus arbitrum*
[23] *Dicendi? non ego sanius*
Bacchabor [24] *Edonis.* [25] *recepto*
Dulce mihi [26] *furere est amico.*

22 Venereus talorum vel tesserarum jactus regem bibendi conviviique magistrum efficiebat, quem jactum alii putarunt esse numerum ter senarium, alii, quum omnes tali jacti cadebant dissimiliter, vultuque diverso apparebant. 23 Dabit. 24 Thraciæ populo bibacissimo. 25 Amico præter spem mihi reddito. 26 Fureuter potare.

IN IVLIAM BARINEN.
Ode VIII.

Non est cur Barini juranti credatur, quum ex perjuriis pulchrior exoriatur.

Vlla si [1] *juris tibi pejerati*
Pœna, Barine, nocuisset unquam:
[2] *Dente si nigro fieres, vel uno*
Turpior ungui:
[3] *Crederem. sed tu* [4] *simul obligasti*
Perfidum votis caput, enitescis
Pulchrior multo, juvenumque prodis
[5] *Publica cura.*
[6] *Expedit matris cineres opertos*
Fallere, [7] *& toto taciturna noctis*
Signa cum cœlo, gelidaque divos
[8] *Morte carentes.*
[9] *Ridet hoc (inquam) Venus ipsa, rident*
[10] *Simplices nymphæ, ferus & Cupido,*
Semper ardentes acuens sagittas
[11] *Cote cruenta.*
Adde, quod [12] *pubes tibi crescit omnis:*
[13] *Servitus crescit nova:* [14] *nec priores*
Impiæ tectum dominæ relinquunt
Sæpe minati.
Te suis matres metuunt [15] *juvencis,*
[16] *Te senes parci: miseræque nuper*
Virgines nuptæ, tua ne retardet
[17] *Aura maritos.*

1 Iurisjurandi abs te violati. i. perjurii. 2 Si minima parte corporis fieres deformior. 3 Crederem tibi juranti, vel crederem deos esse vindices perjurii in rebus amatoriis. 4 Simulac. i. postquam per caput tuum jurasti. 5 In publicum prodis à multis juvenibus unice amata. 6 Vtile est tibi & aliis (si perjuria non puniantur) matri mortuæ promissa non persolvere. 7 Et omnem mundi majestatem fallere, scil. sydera, quæ sunt signa nocte silenti. 8 Deos immortales ἀθανάτους. 9 Hoc deridet Venus: *Perjuria ridet amantum Iupiter & ventos irrita ferre jubet. Tibullus.* 10 Nymphæ faciles, non iracundæ, Veneris comites, nimirum, Iocus, Risus, Fletus. 11 Core aspersa sanguine sagittarum quæ in illa cote acuuntur, vel cruenta dicitur cos, propter cædes ex amore orientes, vel, quod immoderatus amor exitium amantis maturet. 12 Inventus perjurii tui & doli meretricii ignara. 13 Amatores accedunt novi, qui tibi serviant. 14 Nec veteres amatores domum tuam relinquunt, quamvis id sæpe minentur, propter tuum perjurium. 15 Matres filiis suis juvenibus metuunt, ne à te corrumpantur. 16 Senes etiam te metuunt, ne dilapidetur patrimonium liberis suis relictum. 17 Ne tui odores, venustas & blanditiæ maritos suos ab sese alienent, inque tuo amore occupatos detineant.

AD VALGIVM. *Ode* IX.

Vt tandem aliquando mortem pueri sui Mystis deflere desinat.

[1] *NOn semper imbres nubibus hispidos*
Manant in agros, aut [2] *mare Caspium*
Vexant 3 *inæquales procellæ*
4 *Vsque : nec* 5 *Armeniis in oris,*
Amice Valgi, stat glacies [6] *iners*
Menses per omnes : aut aquilonibus
7 *Querceta Gargani laborant,*
[8] *Et foliis viduantur orni.*
9 *Tu semper urges flebilibus modis*
Mysten ademptum: [10] *nec tibi vespero*
Surgente decedunt amores,
Nec rapidum fugiente solem.
At non [11] *ter ævo functus amabilem*
Ploravit omnes Antilochum senex
Annos: nec [12] *impubem parentes*
Troilon, [13] *aut Phrygiæ sorores*
Flevere semper, [14] *desine mollium*
Tandem querelarum : & potius nova
Cantemus Augusti 15 *trophæa*
Cæsaris, [16] *& rigidum Niphaten,*
17 *Medumque flumen gentibus additum*
Victis , minores volvere vortices :
[18] *Intraque præscriptum Gelonos*
Exiguis equitare campis.

1 Imbres è nubibus non semper manant in agros asperos & senticosos. i. non est semper hyems. 2 Mare in Scythia. 3 Procellæ tempestuosæ, quæ mare reddunt inæquale. 4 Semper. 5 Armenia regio est in Asia, inter montes Taurum & Caucasum sita. 6 Glacies , quæ fluvios & agros efficit pigros atque otiosos. 7 Quercus aliæ in Gargano Apuliæ monte, non semper ventis agitantur. 8 Nec foliis semper nudantur orni. i. fraxini sylvestres. 9 Tu assidue insequeris Mysten mortuum carminibus Elegiacis ad fletum provocantibus. 10 Nec mane , nec vesperi Mystis amor te deserit. Est Vesper stella Veneris, quæ Solem occidentem subsequens dicitur Vesper, orientem vero antegrediens nuncupatur Hesperus vel Lucifer. 11 Nestor (qui tertiam ætatem hominum vivebat. i. nonaginta annos) non semper ploravit Antilochum filium suum, ex Euridice, cæsum in prælio ab Hectore. 12 Imberbem Troilum Priami filium. 13 Aut Troili sorores , Polixena , Cassandra, &c. 14 Desine à muliebribus querelis. Græcorum more ponitur Genitivus post Verbum finiendi. 15 Cæsaris victorias. sunt enim trophæa victoriæ signa. 16 Et cantemus Niphaten , qui vel frigidus est Scythiæ fluvius , vel mons est Armeniæ, nive horridus & inaccessus. 17 Et cantemus Mediæ flumen adjunctum gentibus, nimirum Armeniis, Parthis, & aliis, à Cæsare victis. Cantemus (inquam) hos fluvios, quia minores aquarum globos jam volvunt: nam sentientes se cum Armeniis & Medis esse debellatos , angustius fluunt propter acceptæ cladis dolorem. 18 Et Cantemus Gelonos Scythiæ Europææ populos intra exiguos terminos ab Augusto præscriptos equitare. i. non excurrere & vagari , ubi libuisset.

AD

AD LICINIVM. *Ode* x.

Mediocritas in utraque fortuna est ferenda.

[1] *Rectius vives, Licini,* [2] *neque altum*
[3] *Semper urgendo: neq; dũ procellas*
[4] *Cautus horrescis, nimium premendo*
[5] *Littus iniquum.*
Auream quisquis mediocritatem
Diligit, tutus caret [6] *obsoleti*
Sordibus tecti, caret [7] *invidenda*
Sobrius aula.
Sapius ventis agitatur ingens
Pinus: & celsa graviore casu
[8] *Decidunt turres: feriuntque summos*
Fulmina montes.
[9] *Sperat infestis, metuit secundis*
Alteram sortem bene praparatum
Pectus. [10] *informes hyemes reducit*
Iupiter, idem
[11] *Summovet. non, si male nunc, &* [12] *olim*
Sic erit. [13] *quondam cithara tacentem*
Suscitat musam, neque semper arcum
Tendit Apollo.
[14] *Rebus angustis animosus atque*
Fortis appare: sapienter [15] *idem*
[16] *Contrahes vento nimium secundo*
Turgida vela.

1 Facilius, commodius. 2 Est Allegoria, qua significat, neque sublimia nimis appetenda, neque quod ad infima & sordida, metus gratia, sic debemus descendere, ut nulla habeatur dignitatis ratio. 3 Semper occupando profundũ mare. i. in alto mari semper navigando. 4 cautus reformidas. 5 Littus flexuosum, vel, littus nautis propter vada & saxa periculosum. 6 Domicilii paupertate squallidi. 7 Caret aula sumptuosa, quæ propter magnificentiam cadit in invidiam. 8 De alto ruunt. 9 Pectus bene præparatum, id est, animus bene institutus, in rebus adversis fortunam bonam sperat, in secundis metuit alteram sortem, id est, fortunam malam. 10 Hyemes assiduis imbribus terram deformantes. 11 Idem abducit. 12 Posthac. Non semper eadem manet fortuna. 13 Apollo non est semper iratus, sed quondam, id est, interdum citharam ad cantandum provocat. 14 In rebus difficilibus fortis esto animoque plenus, in secundis humilis esto & animum contrahe.

15 Quisquis es. 16 Supprime vela vento nimium prospero inflata.

AD Q. HIRPINVM. *Ode* XI.

Omissis curis vivendum est hilariter.

[1] *Quid bellicosus* [2] *Cãtaber, &* [3] *Scythes,*
Hirpine Quinti, cogitet, Adria
[4] *Divisus objecto, remittas*
Quarere: [5] *nec trepides in usum*
Poscentis avi pauca. [6] *fugit retro*

1 Ordo est. ô Q. Hirpine, remittas quærere, quid cogitet bellicosus Cantaber, & quid cogitet Scythes divisus objecto Adria. 2 Populus Hispaniæ. vide supra Ode VI. 3 Gens Orientalis. vide Ode XXXV lib. 1. 4 Scythes sejunctus à nobis maris Adriatici interfusione. Adria in masc. genere ponitur pro mari Adriatico. 5 Nec sis anxius propter usum vitæ, quæ pauca poscit, quia vita brevis est. 6 Imberbis juventus tandem senescit.

Levis juventus, & decor 7 arida
Pellente lascivos amores
Canitie, facilemque somnum.
Non semper idem floribus est 8 honos
Vernis, neque uno Luna rubens nitet
Vultu: quid æternis 9 minorem
Consiliis animum fatigas?
10 Cur non sub alta vel platano, vel hac
Pinu jacentes sic temere, & rosa
Canos 11 odorati capillos,
Dum licet, 12 Assyriaque nardo,
Potamus uncti? dissipat 13 Evius
Curas edaces. 14 quis puer ocyus
Restinguet ardentis Falerni
Pocula prætereunte lympha?
15 Quis devium scortum eliciet domo
Lyden? 16 eburna, dic age, cum lyra
Maturet, in comptum Lacænæ
More comam religata nodum.

7 Sicca senectute Venerem abigente & somnum facilem, i. somnum gravem & longum. nam somnus senibus difficilis est & brevis, propter caloris defectum & morborum molestiam. 8 Pulchritudo. 9 Inferiorem, quam ut futura Dei consilia comprehendat. 10 Ordo est. cur non potamus uncti, dum licet jacentes sic temere, i. in umbra jacentes, siue ullis cæremoniis, ut casus tulerit, nulla habita personarum ratione? 11 Habentes capillos odoratos rosa, i. rosæ succo, vel ipsa rosa internexos. 12 Vnguento nardino. est nardus herba in unguentis componendis, laudatissima. Assyria pro Syria, non quod in Syria nardus nascitur, sed quod montis, in quo oritur, pars una ad Syrios, pars altera ad Indos flectitur, unde dicta est Nardus Indica. Diosc. lib. 1. 13 Bacchus. 14 Loquitur Poëta quasi jam sit in convivio, dicens, quis servus refrigerabit pocula ardentis vini Falerni prætereunte lympha. i. quis refrigerabit pocula, aqua fluviatili diluta, ne in ebrietatem incidatur? 15 Quis evocabit è domo sua Lydeu, meretricem non publicam, sed secretius cognitam? quæ quum sit devia, i. à via publica semota, minus est vulgaris, minusque omnium libidini exposita. 16 Ego cum Cruquio locum hunc sic ordinandum intelligendumque censeo. ô puer age, dic Lydæ ut maturet venire cum Lyra eburnea, (erat enim fidicina) habens comam religatam in nodum comptum, more Lacænæ, i. pexum tantum & negligenter compositum, more mulieris Laconicæ.

AD MECOENATEM. *Ode* XII.

Res graves & tragicæ carmini lyrico non conveniunt. Horatius præter Lycymniæ formam & res amatorias nihil canet.

1 Nolis longa feræ bella 2 Numantiæ,
Nec 3 durũ Annibalẽ, nec 4 Siculum
Pœno purpureũ sanguine, mollibus (mare
5 Aptari citharæ modis:
Nec sævos 6 Lapithas, & nimium mero
7 Hyleum, domitosque Herculea manu

1 Ne velis, ne jubeas, æquum est te nolle. 2 Numantiam, post bellum 18 annos inter Romanos & Carthaginenses gestum, Scipio Africanus funditus delevit. 3 Annibalem laborum patientem. alii leguot *dirum*. i. crudelem. 4 Duilius Consul in mari Siculo primus omnium Carthaginenses prælio navali superavit, captis navibus 31, mersis 13, tribus hominum millibus cæsis, captis 7000. 5 A me decantari Lyricis carminibus. 6 Lapithas ab Hercule in nuptiis Perithoi devictos. 7 Vnum è Centauris mero nimium, i. ex nimio meri potu superbum & intolerabilem.

8 *Telluris*

[8] *Telluris juvenes,* [9] *unde periculum*
Fulgens contremuit domus
Saturni veteris. tuque [10] *pedestribus*
Dices historiis prælia Cæsaris
Mecœnas melius, ductaque per vias
[11] *Regum colla minantium.*
Me dulces dominæ Musa [12] *Lycymniæ*
Cantus, me voluit dicere [13] *lucidum*
Fulgentes oculos, & [14] *bene mutuis*
Fidum pectus amoribus:
[15] *Quam nec ferre pedem dedecuit choris,*
[16] *Nec certare joco, nec dare brachia*
[17] *Ludentem nitidis virginibus,* [18] *sacro*
Dianæ celebris die.
[19] *Nũ tu,quæ tenuit dives* [20] *Achæmenes,*
[21] *Aut pinguis Phrygiæ Mygdonias opes,*
Permutare velis crine Lycymniæ?
[22] *Plenas aut Arabum domos?*
Dum * *fragrantia* [23] *detorquet ad oscula*
Cervicem, [24] *aut facili sævitia negat*
Quæ poscente magis gaudeat eripi:
[25] *Interdum rapere occupet.*

8 Gigantes, terræ filios, Herculis subsidio superatos, qui bellum diis indixerant. 9 Vnde. i. à quibus cœlum timuit periculum. 10 Historiis scriptis prosa oratione, quæ constat numeris & pedibus, sed non certa lege strictis. 11 Regum, quos Cæsar subjugaverat in triumphum ductos. 12 Amicæ tuæ & dominæ. alii legunt Licinniæ. 13 Lucide fulg.oc. 14 Pectus valde fidele. 15 Quam non dedecuit saltare. 16 Nec facetis dictis certare, vel jocose gesticulari. 17 Quam non dedecuit brachia manusque dare pulchris virginibus, quum inter illas saltaret. 18 Die festo Dianæ. 19 Ordo est. nunquid tu permutare velis crine Lycymniæ regna, vel bona quæ tenuit dives Achæmenes, aut Mygdonias opes pinguis Phrygiæ, aut plenas Arabum domos, id est, domos omnium rerum copia refertas? 20 Persarum rex. 21 Aut fertilis Phrygiæ opes, dictas Mygdonias à Mygdone Phrygiæ rege. 22 Domos opulentas propter aromata. Sensus Poëtæ hic est. tu non potes regum opes pluris facere quam Lycymniæ amorem. * Alii flagrantia. 23 Avertit cervicem. 24 Aut ficta sævitia negat oscula, quæ magis gaudeat sibi eripi, quam ille (nempe amans) qui oscula poscit. 25 Quæ interdum osculum rapere antevertat atque prior osculetur, ut irascenti amatori satisfaciat. O astum meretricium!

IN ARBOREM, cujus casu repentino pæne oppressus fuerat. *Ode* XIII.

Nunquam homini satis certum est quid cavere debeat. Sapphonis & Alcæi laudes.

[1] *Ille nefasto te posuit die,*
Quicunque primum & sacrilega manu
[2] *Produxit arbos, in nepotum*
Perniciem, opprobriumque pagi.
Illum & parentis [3] *crediderim sui*
Fregisse cervicem, & [4] *penetralia*
Sparsisse nocturno cruore

1 O arbos, ille te plantavit infausto die.
2 Progenuit in posterorum perniciem & totius vici ignominiam.
3 Credere possim.
4 Partem interiorem domus.

 Hospitis:

Hospitiis: ille venena [5] Colchica,
Et quicquid usquam concipitur nefas,
Tractavit, agro qui statuit meo
Te triste lignum, te [6] caducum
In domini caput immerentis.
Quid quisq; vitet, nunquam homini satis
Cautum est [7] in horas. navita [8] Bosporum
Pœnus perhorrescit, [9] neque ultra
Cæca timet aliunde fata.
[10] Miles sagittas & celerem fugam
Parthi: catenas Parthus, & Italum
Robur: sed improvisa lethi
[11] Vis rapuit rapietque gentes.
[12] Quam pene [13] furva regna Proserpinæ,
Et judicantem vidimus [14] Æacum,
[15] Sedesque descriptas piorum, &
[16] Æoliis fidibus querentem
Sappho puellis de popularibus:
[17] Et te sonantem plenius aureo
[18] Alcæe plectro dura navis,
Dura [19] fugæ mala, dura belli.
[20] Vtrumque sacro digna silentio
Mirantur umbræ dicere: [21] sed magis
Pugnas & exactos tyrannos
Densum humeris bibit aure vulgus.
Quid mirum? [22] ubi illis carminibus stu-
Demittit atras bellua [23] centiceps (pens
Aures, & intorti capillis
[24] Eumenidum [25] recreantur angues.
Quin & Prometheus, & [26] Pelopis parens

5 Venena præsentissima. Colchis est Scythiæ regio venenorum & mulierum veneficarum feracissima. 6 Te lignum ruinosum, quod in caput meum nil mali meritum incidisti. 7 Per singulas horas. 8 Bosporus ponitur pro quolibet mari, & Pœnus pro quovis nauta. Bosporus est Ponti fretum, propter angustias valde periculosum. 9 Neque aliunde metuit improvisa fata, id est, neque sibi metuit ab alio exitio quam à Bosporo. 10 Miles Rom. timet sagittas & celerem fugam Parthi, qui fugiens pugnat. vide Od. XIX. lib. I. 11 Sed violentia & mortis necessitas rapit unumquemque, nunc hoc, nunc illud timentem. 12 Quam parvo interstitio ab inferis abfui. id est, à morte. 13 Nigræ Proserpinæ, quæ Plutoni uxor est, inferni regina. vide Ode XXVIII lib. I. 14 Patrem Achillis, inferorum janitorem & Iudicem. 15 Campos Elysios, in quibus umbræ beatorum placide quiescunt. 16 Et Sappho Grajis chordis murmurantem. Scripsit Sappho Æolice, quæ de puellis Lesbiis querebatur, quod sibi in amore non responderent: nam mortuo suo marito multas puellas & pueros amavit: unde à poëta dicitur Mascula. 17 Et quam pæne vidimus te ô Alcæe lyra canentem dura mala navigationis, fugæ & belli, aureo plectro, id est, excellenti stylo, quo tyrannos es insectatus. 18 Fuit Alcæus poëta lyricus in eloquendo brevis & magnificus, plurimumque Homero similis. *Quintil.* 19 Exilii, vel, fugæ è prælio. 20 Alcæum & Sapphonem mirantur umbræ, quum res canant religiosissimo silentio dignas. 21 Ordo est, sed vulgus densum humeris bibit aure pugnas & exacto, tyrannos, id est, turba umbrarum frequens & conferta attentius audit pugnas & tyrannorum exactiones, quam res amatorias. 22 Quando ad audiendum illa carmina Cerberus Orci custos stupefactus atras demittit aures. 23 Numerus finitus pro infinito, vel, Cerberus dicitur centiceps, propter centum angues, qui à capite ipsius crinium loco dependebant. 24 Eumenides sunt tres Furiæ infernales, Alecto, Megæra, Tisiphone, cædis & flagitiorum ultrices, quarum capillis intorquentur angues. 25 Delectantur. 26 Tantalus carminibus Alcæi delectatus laborum obliviscitur, quos in vita sustinuerat.

Dulci

Dulci laborum decipitur sono :
[27] *Nec curat Orion leones*
Aut timidos agitare lyncas.

27 Nec curat Orion venator Leones aut Lyncas apud inferos persequi, dum Alcæum & Sapphonem canentes audit, sed venationi præfert eorum carmina. fingunt poëtæ, umbras apud inferos iisdem rebus delectari, quibus viventes hic gaudebant.

AD POSTHVMVM. *Ode* XIV.

Vita brevis, & mori necesse est.

EHeu fugaces, Posthume, Posthume,
Labuntur anni: [2] *nec pietas moram*
Rugis & instanti senectæ
Afferet, [3] *indomitæque morti.*
[4] *Non si tricenis* [5] *quotquot eunt dies,*
Amice [6] *places illachrymabilem*
Plutona tauris : [7] *qui ter amplum*
[8] *Geryonem* [9] *Tityonque tristi*
Compescit [10] *unda, scilicet omnibus,*
[11] *Quicumque terræ* [12] *munere vescimur,*
Enaviganda: sive reges,
Sive inopes erimus coloni.
[13] *Frustra cruento Marte carebimus,*
Fractisque rauci fluctibus [14] *Adriæ :*
Frustra per [15] *autumnos nocentem*
Corporibus metuemus [16] *Austrum.*
[17] *Visendus ater* [18] *flumine languido*
[19] *Cocytus errans,* [20] *& Danai genus*
Infame, damnatusque longi
[21] *Sisyphus Æolides laboris.*
Linquenda tellus, & domus, & placens

1 Dolentis est. 2 Ob religionem tu neque tardius senesces, neque tardius morieris. 3 Morti inexorabili vel inexpugnabili. 4 Amice Posthume, tu neque senectam neque mortem effugies, etiamsi quotidie trecentos tauros Plutoni immoles. 5 Singulis diebus. 6 Si placare studeas Plutona lachrymis non flectendum. 7 Ordo est. qui compescit ter-amplum Geryonem & Titium tristi unda, omnibus enaviganda quicunque vescimur terræ munere, sive erimus reges, sive erimus inopes coloni. 8 Geryonem trimembrem. fuit Gerion rex Hispaniæ, qui ob triplex regnum corpore triplicato fertur constitisse. Hunc Hercules interfecit boves suos suffurantem. 9 Iovis filium ex Elora, cujus corporis magnitudinem Poëtæ dixerunt fuisse novem jugerum. 10 Stygia palude omnibus cum Charonte enaviganda, quia mors omnibus communis. 11 Quicunque vivimus. 12 Terræ fructu. 13 Frustra vel hoc vel illud periculum vitabimus ad vitam diu producendam, quandoquidem inopinato mortis genere nobis fortasse erit moriendum. 14 Adriæ sonori & tempestuosi maris. Ponitur Adria in masc. genere, ut supra Ode XI. 15 Autumno (inquit Hippocrat. Aphor. 9. lib. 3.) morbi sunt acutissimi atque exitiales maxima ex parte. Causas citat Gal. quinque, quem consule (si placet) in eundem Aphor. 16 Austri auditum hebetant, caliginem offundunt, caput gravant, tarditatem motus ac languorem inducunt. Gal. in 5. Aphor. lib. 3. 17 Ordo est. ater Cocytus flumine languido est visendus. i. moriendum est. 18 Aqua pigre fluente propter ejus crassitiem. 19 Cocytus est fluvius flexuosus, infernalis, è Styge derivatus. 20 Et Danai filiæ infames, quod una nocte patris jussu maritos suos interficerent. 21 Sisyphus Æoli filius sic damnatus, ut longum laborem nunquam finiret.

Vxor : [22] *neque harum* [23] *quas colis arbo-*
Te, prater invisas cupressos, *(rum*
Ulla brevem dominum sequetur.
[24] *Absumet hares* [25] *cacuba* [26] *dignior,*
Servata centum clavibus : & mero
[27] *Tinget pavimentum superbum*
Pontificum potiore cœnis.

22 Ordo est, neque ulla harum arborum, quas colis, sequetur te brevem dominum (l. te brevi victurum) præter cupressos invisas, i. funebres & Proserpinæ, consecratas. 23 Ad delitias & voluptatem comparatas, quales sunt platanus, &c. 23 Hæres tuus effusissime consumet, quæ tu nimis parce conquisivisti. 25 Vina accuratissime servata. 26 Te dignior, quia utitur quæ possidet, quum tu parcas ut sacris. 27 Resperget magnificum triclinii pavimentum vino meliore, quam quod datur in cœnis Pontificum.

IN SVI SÆCVLI LVXVM, Ode XV.

IAm pauca [1] aratro jugera [2] regia
Moles relinquent : undique latius
[3] *Extenta visentur Lucrino*
Stagna lacu : [4] *platanusque cælebs*
Evincet ulmos : tum [5] *violaria, &*
Myrtus, & omnis [6] *copia narium,*
Spargent [7] *olivetis odorem,*
Fertilibus domino priori.
Tum spissa ramis laurea fervidos
Excludet [8] *ictus.* [9] *non ita Romuli*
[10] *Præscriptum & intonsi Catonis*
[11] *Auspiciis, veterumque norma.*
[12] *Privatus illis census erat brevis,*
[13] *Commune magnum.* [14] *nulla decempedis*
[15] *Metata privatis opacam*
Porticus excipiebat [16] *Arcton :*
[17] *Nec fortuitum spernere cespitem*
Leges sinebant, oppida publico
Sumptu jubentes & deorum
Templa novo decorare saxo.

1 Ad arandum, quum omnis pæne ager sumptuosis domibus, piscinis & hortis vix sufficiat. 2 Sumptuosa ædificia, quæ regibus conveniant iustar molis. 3 Stagna latius producta & ampliora lacu Lucrino, in sinu Bajano, ad quæ videnda omni ex parte concurretur. 4 Platanus non maritata viribus, ut ulmus, sed deambulationi tantum inserviens, propter opacitatem evincet ulmos. i. major erit numerus platanorum ad voluptatem, quam ulmorum ad utilitatem. 5 Violaria sunt loca in quibus violæ nascuntur. Ordo est. tum violaria & myrtus & omnis copia narium spargent odorem olivetis fertilibus domino priori. 6 Copia narium significat omnes flores qui naribus afflati, delectationem afferunt. 7 In locis ubi antea crescebant olivæ, quæ sub priore domino loca erant fertilia, nunc infrugifera. 8 Calores solis. 9 Ordo est. non ita præscriptum est auspiciis Romuli & Catonis veterumque norma. 10 Præceptum, Metaph. ducta à ludimagistris. 11 Legibus & potestate Romuli Romæ conditoris & Catonis intonsi, id est, hirsuti & severi. 12 Illi parvam & angustam habebant rem familiarem. 13 Rempublicam magni æstimabant. 14 Nemo privatus habebat porticum septentrionibus objectam (in qua æstivo tempore inambularet) adeo amplam, ut ea perveniret ad mensuram decem pedum. Decempeda est pertica decem pedum, qua fabricæ mensura colligitur. 15 Decempedis mensurata. 16 Vrsam astrum boreale. 17 Sensus est. Leges vetabant Romanos villas sumptuosas & porticus ædificare : quapropter vitam agebant simplicem & sine ambitione, nec omnino curabant privatas opes, ut qui omne studium publico ornatui & templis impendebant.

AD GROSPHVM. *Ode* XVI.

Omnes expetunt animi tranquillitatem, quæ neque divitiis, neque honoribus poteſt acquiri, ſed cupiditates tantum coërcendo.

[1] *Otium divos rogat in patenti*
[2] *Prenſus Ægæo,*[3] *ſimul atra nubes*
Condidit Lunam, neque [4] *certa fulgent*
Sydera nautis :
[5] *Otium bello furioſa* [6] *Thrace,*
Otium Medi pharetra decori :
Grosphe, non gemmis, neque purpura [7] *venale, nec auro.*
Non enim [8] *gaza, neque conſularis*
Summovet [9] *lictor miſeros tumultus*
Mentis, [10] *& curas laqueata circum*
Tecta volantes.
[11] *Vivitur parvo bene, cui* [12] *paternum*
Splendet in menſa tenui ſalinum :
Nec leves ſomnos [13] *timor aut cupido*
Sordidus aufert.
[14] *Quid brevi fortes* [15] *jaculamur ævo*
[illegible]ta ? [16] *quid terras alio calentes*
[illegible]utamus ? [17] *patriæ quis exul*
Se quoque fugit ?
Scandit [18] *æratas vitioſa naves*
Cura : nec turmas equitum relinquit,
[19] *Ocyor cervis, & agente nimbos*
Ocyor [20] *Euro.*
[21] *Lætus in præſens animus, quod ultra eſt*
Oderit curare : & amara lento
Temperet riſu. Nihil eſt ab omni
Parte beatum.
Abſtulit clarum cita mors Achillem,
Longa [22] *Tithonum minuit ſenectus :*
Et mihi forſan, tibi quod negarit,
Porriget [23] *hora.*

1 Vitam quietam petit à Caſtore & Polluce. 2 Is, qui à tempeſtate deprehenditur in lato mari Ægæo, ſic dicto ab Ægæo, qui illud in mare ſe præcipitem dedit. 3 Statim ut nubes abſcondidit Lunam. 4 Sydera nautis certo cognita ut Vrſa & ſimilia. 5 Nationes bellicoſæ, ut Thraces & Medi, pacem etiam expetunt. 6 Thracia, i. Thrax bellicoſus. 7 Animi tranquillitas non poteſt emi gemmis, nec purpura, nec auro, quia ſolum provenit ab appetitu rationi obtemperante. 8 Non immenſæ divitiæ, neque magiſtratus, aut imperia removent animi perturbationes. 9 Publicus miniſter, qui ante Conſulum faſces & ſecures præferebat. 10 Et curas diſcurrentes circa domos & tecta divitum laquearibus ornata. 11 Ab eo bene beateque vivitur. i. bene vivit is parvo, qui tenui victu & modico apparatu contentus eſt. 12 Salinum à patre relictum filio, pro quavis ſupellectile paterna. Salinum vas eſt, in quo ſal continetur. 13 Metus perdendi, aut ſordida cupiditas quæſtus faciendi. 14 Quorſum nos exiguo tempore victuri multa deſideramus? 15 Cur jaculamur & ſagittas dirigimus ad multa? i. cur multa petimus? 16 Quorſum proficiſcimur in terras longinquas patriâ relictâ? 17 Quis patriæ dulcedinem & ſe, i. ſuos affectus & naturę propenſionem obliviſcitur? 18 Naves roſtratas & robuſtas. 19 Cura eſt velocior cervis & ipſis ventis qui nimbos agitant. non potes igitur eam fugere, ſive navim, ſive equum conſcenderis. 20 Eurus eſt ventus flans ab Oriente. 21 Gaudeat animus donis præſentibus, quod futurum eſt minime curet. 22 Senectus Tithonum minuit, vitamque ejus reddidit inſuavem, quamvis immortalitatem ab Aurora impetraverat. 23 Tempus.

24 Circum te. 25 Vaccæ pinguissimæ. 26 Tibi edit hinnitum equa certaminibus curulibus apta. quadrigæ sunt quatuor equi ad currum vincti. 27 Te vestiunt lanæ bis tinctæ purpura Tyria, quam M. Tullius Dibaphum nominat. Color purpureus ex sanguine piscis Muricis conficiebatur. 28 Ordo est. Parca non mendax dedit mihi parva rura & tenuem spiritum Grajæ Camoenæ, & dedit mihi spernere malignum vulgus, id est, invidum vulgus nihil facere. 29 Parca non mendax. id est, fatum immutabile mihi tribuit facultatem poëticam ex Græcis Poëtis desumptam. Grajæ, nomen est Adjectivum Genitivi casus singularis.

24 Te greges centum 25 Siculæque circum
Mugiunt vaccæ, 26 tibi tollit hinnitum apta quadrigis equa, te bis Afro
27 Murice tinctæ
Vestiunt lanæ: 28 mihi parva rura &
Spiritum 29 Grajæ tenuem Camœnæ
Parca non mendax dedit, & malignum
Spernere vulgus.

AD MECOENATEM ÆGROTUM. *Ode* XVII.

Quo mortuo negat se velle vivere.

CVr me querelis 1 exanimas tuis?
2 Nec dis amicum est, nec mihi, te
Obire, Mecænas, mearum (prius
3 Grande decus columenque rerum.
4 Ah, te meæ si partem animæ rapit
Maturior vis, 5 quid moror altera,
6 Nec charus æque, nec superstes
Integer? 7 ille dies utramque
Ducet ruinam: non ego perfidum
8 Dixi sacramentum. ibimus, ibimus,
9 Vtcunque præcedes, supremum
Carpere iter 10 comites parati.
Me nec 11 Chimæra spiritus igneæ,
Nec si resurgat centimanus 12 Gyges,
13 Divellet unquam. sic potenti
14 Iustitiæ placitumque Parcis.
15 Seu Libra, seu me Scorpius aspicit
16 Formidolosus, pars violentior

1 Occidis. 2 Non est gratum, neque placet diis, sic Græci οὐ θεοῖς φίλον. 3 Ornamentum & firmitas bonorum & facultatum mearum. sic Od. 1 lib. 1. 4 Ah, si celerior mortis violentia rapiat te, qui animæ meæ pars es una. 5 Cur ego vivam, qui sum animæ meæ pars altera? 6 Nec mihi tam charus futurus ut antea, nec integram vitam habiturus te mortuo, qui es animæ meæ medietas. 7 Eodem die uterque nostrum ruet & morietur. 8 Ego non pejeravi, ut milites, qui sacramento obstricti fidem violarunt. 9 Quandocunque præcedes sive ætate sive sorte correptus. 10 Tecum ibimus ut comites in morte parati. 11 Ignis spirans ex tricipite Chimeræ capite. de qua vide Ode XXVII lib. 1. 12 Gyges Cœli & Terræ filius, qui centum habuit manus & capita quinquaginta. 13 Nec me unquam separabit à proposito meo non vivendi post mortem tuam. 14 Duplicem reddit rationem arctæ amicitiæ. Iustitia id poscit, propter accepta à Mecœnate beneficia. Parcæ id poscunt, quia Mecœnas & Horatius nati erant sub eodem sydere, quod multum valet ad amicitiam contrahendam. 15 Ordo est. utrumq; nostrum astrum (i. astrum tuum & astrum meum) consentit incredibili modo, seu Libra me aspicit seu Scorpius. Idem erat situs astrorum in tuo horoscopo, qui fuit in meo. 16 Metuendus, quia Scorpius attribuitur Marti, cujus stella malefica est & inclemens.

Nata-

Natalis hora, seu [17] *tyrannus*
Hesperiæ Capricornus undæ:
Vtrumque nostrûm incredibili modo
Consentit astrum. te Iovis impio
[18] *Tutela Saturno* [19] *refulgens*
Eripuit, volucrisque fati
[20] *Tardavit alas, quum populus frequens*
Lætum theatris [21] *ter crepuit sonum:*
Me [22] *truncus illapsus cerebro*
Sustulerat, nisi Faunus ictum
Dextra levasset, [23] *Mercurialium*
Custos virorum. reddere victimas
[24] *Ædemque votivam memento:*
[25] *Nos humilem feriemus agnam.*

17 Idcirco Capricornus Italiæ tyrannus dicitur, quia Saturnus in Capricorno gravissimas pluvias excitat, maxime in Italia. 18 Iovis stella, quæ te tuetur, Saturni malignitatem discussit & avertit. 19 Suo aspectu subveniens & Saturno repugnans. 20 Mortem impendentem repressit. 21 Ter applausit. vide Od. xx. lib. 1. 22 Arbor irruens in caput me interemisset, nisi Faunus sylvarum deus ictum sustinuisset. 23 Custos virorum doctorum, quales sunt Poëtæ, qui sunt sub Mercurii tutela. 24 Templum quod Mecœnas ægrotans Saluti promiserat, si salvus evaderet. 25 Nos parvum sacrificium offeremus, conveniens nobis, qui humiles sumus.

Ode XXIII.

Re tenui se contentum dicit, ubi alii cupiditatibus suis & divitiis student, quasi perpetuo victuri.

[1] *NOn ebur, neque aureum*
Mea renidet in domo lacunar;
Non trabes [2] *Hymettiæ*
Premunt columnas [3] *ultima recisas*
Africa: [4] *neque Attali*
[5] *Ignotus hæres regiam occupavi:*
[6] *Nec Laconicas mihi*
Trahunt honestæ purpuras clientæ.
At fides & ingeni
[7] *Benigna vena est: pauperemq; dives*
Me [8] *petit.* [9] *nihil supra*
Deos lacesso: [10] *nec potentem amicum*
Largiora flagito,
[11] *Satis beatus unicis Sabinis.*
[12] *Truditur dies die,*

1 Neque eburneum neque aureum lacunar renidet. i. resplendet in domo mea. 2 Trabes mormoreæ, non ligneæ, ex monte Hymetto petitæ, quæ ex transverso columnis super imponuntur. 3 In Numidia. quæ est pars Africæ interior, ubi lapis erat optimus ad columnas. 4 Neque fraude aut malis artibus cujusquam hæreditatem expugnavi, veluti P. Rom. qui juris simulatione Attali regiam. i. regias opes sibi vendicavit. 5 Non legitimus hæres, sed peregrinus & dolo malo factus. 6 Nec honestæ vicinæ, meorum clientium uxores, lanas mihi nent purpureas, ex quibus faciam vestes quum magistratum obtinuerim. Circa Tenarum Laconicę regionis promontorium capitur piscis Murex, ex cujus humore fit color purpureus. 7 At larga est ingenii vena. Metaph. ducta à Metallis vel fontibus, quorum venæ aliæ lariores, aliæ sunt augustiores. 8 Propter fidem meam & ingenium, dives appetit meum favorem. 9 Non plura à diis peto. 10. Nec Mecœnatem ampliora rogo. 11 Satis dives unico agro Sabino. 12 Diem dies subsequitur, & integri menses cito transeunt.

13 Novaque pergunt interire Lunæ:
14 Tu secanda marmora
Locas sub ipsum funus: & sepulchri
Immemor, struis domos:
15 Marisque Bajis obstrepentis 16 urges
Summovere littora,
Parum locuples 17 continente ripa.
18 Quid quod usque proximos
Revellis agri terminos, 19 & ultra
Limites clientium
Salis avarus? 20 pellitur paternos
In sinu ferens 21 deos
Et uxor, & vir, 22 sordidosque natos.
23 Nulla certior tamen
24 Rapacis Orci 25 fine destinata,
Aula divitem 25 manet
Herum. 27 quid ultra tendis? æqua tellus
Pauperi 28 recluditur
Regumque pueris: nec 29 satelles Orci
30 Callidum Promethea
Revexit auro 31 captus. 32 hic superbum
Tantalum atque Tantali
33 Genus coërcet: 34 hic levare functum
Pauperem laboribus,
35 Vocatus atque non vocatus audit.

13 Lunæ accrescunt & decrescunt. 14 Tu avare conducis homines mercenarios, qui tibi secent marmora ad ædificiorum structuram sub ipsum funus, i. paulo ante mortem.
15 Ædificas in mari, quod suo sonitu Bajis obstrepit. Bajæ civitas est Campaniæ, à Bajo Vlyssis socio illic sepulto. *Nullus in orbe locus Bajis prælucet amœnis.*
16 Instas fabris, ut maris undas excludant, & littora ulterius protendant.
17 Terra continente non contentus, sed quod mare fuit, in terram convertis.
18 Quid? quod usque, i. semper removes agri terminos, qui sunt inter te & vicinum? 19 Et transilis ultra limites vicinorum alieni fundi cupidus. 20 Eliminatur. 21 Penates.
22 Notos ob paupertatem squallidos. 23 Ordo est. Nulla tamen aula manet divitem herum certior destinata fine rapacis Orci. id est, nulla tamen tibi certior domus est reservata, quam Inferorum sedes. 24 Orcus omnes mortales rapit.
25 *Finem* usurpavit in fœmineo genere, concordat autem cum *destinata*.
26 Expectat divitem. 27 Quid plura cupis? 28 Terra pauperi & regibus aperitur æqualiter. sic Ode XXVIII. l. I. 29 Charon, qui animas cymba sua transvectas nunquam revehet. 30 Ideo Promethea callidum appellat, quia Iovi ignem vitalem eripuerat. 31 Auro corruptus. 32 Charon. 33 Tantali posteros, Pelopem, Atreum, Agamemnonem, Orestem. 34 Ordo est. vocatus atque non vocatus audit levare pauperem functum laboribus. i. audit ut sublevet & liberet pauperem, qui vitam egit laboriosam. 35 Velit, nolit pauper, Charon Orci satelles ei præsto est.

IN BACCHVM. *Ode* XIX.

Bacchi laudes ejus numine plenus canit poëta.

BAcchum 1 in remotis carmina rupibus
Vidi docentem (2 credite posteri)
3 Nymphasque discentes, & aures
4 Capripedum Satyrorum 5 acutas.
6 Euœ, recenti mens 7 trepidat metu,

1 In secretis nemoribus. 2 Credite vos qui venturi estis & fidem adhibete talia dicenti. 3 Vidi etiam Nymphas ad discendum paratas. 4 Habent Satyri pedes instar caprarum. 5 Aures quo ad formam acutas & ad audiendum erectas. 6 Vocem sibi ipse dat, qua mulieres bacchantes furore plenæ uti consuerunt. 7 Subsultat mens & conturbata est.

Plenoque

Plenoque Bacchi pectore [8] *turgidum*
Lætatur euœ, parce Liber,
Parce, gravi metuende [9] *thyrso.*
[10] *Fas pervicaces est mihi* [11] *Thyadas,*
Vinique fontem, lactis & uberes
Cantare rivos, atque truncis
Lapsa cavis [12] *iterare mella.*
Fas & beatæ [13] *conjugis additum*
Stellis [14] *honorem, tectaque* [15] *Penthei*
Disjecta [16] *non levi ruina,*
Thracis & exitium [17] *Lycurgi.*
Tu flectis amnes, tu mare [18] *barbarum:*
Tu separatis [19] *uvidus in jugis*
Nodo coërces viperino
Bistonidum [20] *sine fraude crines:*
Tu, quum parentis regna [21] *per arduum*
Cohors gigantum scanderet impia,
[22] *Rhœcum retorsisti leonis*
Unguibus horribilisque [23] *mala:*
Quanquam choreis aptior & jocis
Ludoque dictus, non sat idoneus
Pugnæ [24] *ferebaris: sed idem*
Pacis eras [25] *mediusque belli.*
Te vidit [26] *insons Cerberus aureo*
[27] *Cornu decorum,* [28] *leniter atterens*
Caudam [29] *& recedentis trilingui*
Ore pedes tetigitque crura.

8 Et Mens turbide lætatur. i. turbida lætitia afficitur. 9 Virga, nempe hasta Bacchica pampinis involuta. 10 Licet mihi, vel, possibile est. δυνατόν ἐςι. 11 Protervas Bacchi Sacerdotes & ministras. 12 Iterum atque iterum cantare mella cavis arboribus defluentia. 13 Ariadnæ, quam à Theseo relictam Bacchus in uxorem adoptavit. 14 Coronam nuptialem inter sydera collocatum. 15 Thebarum regis. 16 Ruina sæva ab irato deo illata, quod mulieres bacchantes spectaret. 17 Fuit Lycurgus rex Thraciæ, qui à Baccho in furorem versus & vites intersecare conatus, crura sua sibi amputavit. 18 Mare Indicum domas. nam Indos Bacchos superaverat. 19 Tu ebrius & vino madidus in remotis montibus, colligis in nodum mulierum Thracarum comas serpentibus implicitas. 20 Sine ullo damno. 21 Per arduos montes inter se superstructos.
22 Rhœcum Gigantem tu in Leonem conversus dejecisti. 23 Maxilla leonina. 24 Dicebaris. 25 Ad utrumque paratus, sive bellum esset gerendum, sive pax colenda. Poëta significat, vinum aliquando homines ad arma excitare, interdum animos feros & truculentos mitigare. 26 Cerberus non nocens tibi ad inferos descendenti, ut inde Ariadnen uxorem reduceres. 27 Poëtæ idcirco cornua affingunt Baccho, quod bibaces plerunque sunt pugnaces: *Vel ut alii volunt*, quod Bacchus primus terram junctis bobus excoluit. 28 Leni motu caudam agitans, quod faciunt canes suis dominis aut notis adulantes. 29 Et ore suo trilingui pedes tuos atque crura redeuntis ad superos.

AD MECOENATEM. *Ode* XX.

Horatius in Cygnum versus, per universum pervolabit orbem, unde sibi promittit suæ poëseos immortalitatem.

[1] *NOn usitata aut tenui ferar*
Penna [2] *biformis per liquidũ athera*
Vates: neque in terris morabor

1 Ordo est. Ego vates biformis ferar per liquidum æthera non usitata nec tenui penna, sed penna sublimi, Latinis auribus ante me inaudita. 2 Nuper homo, nunc cygnus, vel, vates Lyricus, & vates Satyricus.

Longius: 3 invidiaque major
4 Urbes relinquam. 5 non ego pauperum
Sanguis parentum, 6 non ego, quem vocas
Dilecte, Mecœnas, obibo,
7 Nec Stigia cohibebor unda.
Iam jam 8 residunt cruribus aspera
Pelles: & album mutor 9 in alitem,
10 Superna: nascunturque laves
Per digitos humerosque plumæ.
Iam 11 Dædalæo ocyor Icaro
Visam 12 gementis littora Bospori,
Syrtesque 13 Getulas canorus
14 Ales 15 Hyperboreosque campos.
Me colchus, & qui dissimulat merum
16 Marsæ cohortis Dacus, & ultimi
Noscunt 17 Geloni: me peritus
Discet 18 Iber, 19 Rhodanique potor.
20 Absint inani funere næniæ:
Luctusque turpes & querimoniæ.
Compesce clamorem, ac sepulchri
21 Mitte supervacuos honores.

3 Cujus gloria superat invideam. 4 Æthera petens. 5 Non ego obscuris parentibus sum ortus. 6 Hic ordo & horum verborum sensus mihi præ reliquis placet. O Mecœnas ego non obibo mortem, quem, licet pauperem, tu vocas ô dilecte Horati. 7 Vt alii quorum fama cum morte interiit. de Styge vide Ode XXXIV lib. 1. 8 Hærescunt, insidunt. 9 In cygnum. 10 Mutor à partibus superioribus. 11 Ocyor Icaro Dædali filio, qui una cum patre à Creta fugiens, fretus alarum fiducia decidit in mare. 12 Bospori murmur emittentis. de Bosporo vide supra. Od. XIII. 13 Syrtes Libycas. vide Ode XXII lib. 1. 14 Cygnus. 15 Montes sub polo & cardine cœli positos, unde spirat Boreas, ubi dies est sex mensium & nox totidem, anno in duas partes diviso. 16 Marsi sunt populi Italiæ, quos Dacus quamvis revera timet, fingit tamen se non timere. 17 Scythiæ populi, vide supra Od. IX. 18 Hispanus usu peritus, propter longa bella & navigationes assiduas. 19 Gallus Lugdunensis. Rhodanus est Galliæ fluvius, ortum ducens ex Alpibus, quæ Italiam à Gallia dividunt. 20 Absint næniæ. i. absint carmina funebria à funere meo inani. inane appello, quia mihi mortuo funus nihil proderit; nam in sepulchro contineri non possum, sed immortalis futurus poëtarum ales. 21 Omitte.

ODARUM

LIBER TERTIUS.

Ode I.

Vita beata non opibus aut honoribus, sed animi tranquillitate efficitur.

ODi 1 profanum vulgus, & arceo.
2 Favete linguis. 3 carmina non prius
Audita, Musarum sacerdos,
4 Virginibus puerisque canto.

1 Odi vulgus indoctum. nam imperitos homines & à Musis alienos Horatius arcet ab his carminibus, tanquam profanos à sacris. 2 Attendite cum silentio, vel, bona verba dicite. εὐφημεῖτε. 3 Ego Musarum sacerdos canto virginibus puerisque carmina non prius audita à Romanis, lyrica scil. exacte & ad plenum facta. 4 Quo rectius suam vitam instituant.

5 Regum

5 Regum 6 timendorum in proprias greges
7 Reges in ipsos imperium est Iovis,
8 Clari giganteo triumpho,
Cuncta supercilio moventis.
9 Est ut vir viro latius ordinet
Arbusta sulcis: hic generosior
Descendat 10 in campum petitor:
Moribus hic, meliorque fama
Contendat: illi turba clientium
Sit major: 11 Æqua lege necessitas
Sortitur insignes & imos:
Omne capax 12 movet urna nomen.
13 Districtus ensis cui super impia
Cervice pendet, non 14 Sicula dapes
Dulcem 15 elaborabunt saporem,
Non avium citharaque cantus
16 Somnum reducent. 17 somnus agrestium
Lenis virorum non humiles domos
Fastidit, umbrosamque ripam,
Non Zephyris agitata Tempe.
18 Desiderantem quod satis est, neque
Tumultuosum 19 sollicitat mare,
Nec savus 20 Arcturi cadentis
Impetus, aut orientis 21 Hœdi:
Non verberata grandine vineæ,
22 Fundusq; mendax: 23 arbore nunc aquas
Culpante, nunc torrentia agros
Sydera, nunc hyemes iniquas.
24 Contracta pisces æquora sentiunt,
Iactis 25 in altum molibus. 26 huc frequens
27 Cæmenta demittit 28 redemptor.
Cum famulis, dominusque terræ

5 Ordo est. Imperium regum timendorum est in proprios greges. Imperium Iovis clari giganteo triumpho, & cuncta moventis supercilio, est in ipsos reges. 6 Reges à subditis timeri debent, at amari magis. 7 Reges ipsi qui habent imperium in sibi subditos, habent etiam Deum suum Regem, omnis iniquitatis & violentiæ vindicem. 8 Iovis magnifici, qui potuit immanissimos gigantes supercilio. i. nutu & majestate superare. 9 Fieri potest, ut alius alio plures possideat agros, in quibus arbores in ordinem redactas plantet, alius honores ambiat, alius alia sectetur, &c. mortis tamen conditio est omnibus æqua. 10 In Campum Martium, ubi alicujus Magistratus est petitor, hic generis claritate, ille suis virtutibus, alius amicorum numero celebris. 11 Necessitas tamen. i. mors æqualiter sortitur. i. sorte & sine delectu sumit omnes tam claros quam obscuros. 12 Volvit ad sortiendum fatum. Vide Od. 3. lib. 2. 13 De Damocle Dionysii assentatore. vide M. Tul. Tusc. lib. 5. 14 Dapes à Dionysio Siciliæ tyranno apparatæ, quæ erant exquisitissimæ & regio luxu instructæ. 15 Non reddent. 16 Non somnum restituent, quem metus abstulit. 17 Ordo est & sensus. somnus lenis non spernit humiles agrestium domos, neque umbrosam ripam, aut amoena Thessaliæ loca Zephyris agitata. 18 Qui desiderat quod satis est ad victum & vestitum, non navigat, neque se maris periculo exponit, ut rem familiarem augeat. 19 Tumultuosum mare non reddit eum sollicitum. 20 Arcturus stella est in Boote, quæ propter tempestates, quas oriens excitat, est vehemens, sed occidens est multo vehementior. 21 Hœdi duæ sunt stellæ exiguæ in sinistra manu Erichthonii, quibus orientibus sævit mare. 22 Fundus infructuosus, qui votis agricolæ non respondet. 23 Arbore (quæ nec flores nec fructus profert) modo pluvias culpante, modo sydera. i. æstum immoderatum è vi syderum provenientem. 24 Æquora angustiora facta. 25 In profundum mare. Vide Ode 15 lib. 2. 26 In hoc altum mare. 27 Lapides cæsos ad fundamentum substruendum, ubi ædificium consistat. 28 Operum conductor ἐργολάβος. Angl. *a Tasker.*

Fastidio

Fastidiosus. sed timor & minæ
Scandunt eodem quo dominus: neque
Decedit [29] ærata triremi, &
[30] Post equitem sedet atra cura.
[31] Quod si dolentem nec [32] Phrygius lapis
Nec purpurarum sydere clarior
[33] Delenit usus, nec Falerna
[34] Vitis, [35] Achameniumque costum:
[36] Cur invidendis postibus & novo
Sublime ritu moliar atrium?
[37] Cur valle permutem Sabina
Divitias operosiores?

29 Vide Ode XVI, lib. II. 30 In clunibus equi. 31 Quod si neque ædes sumptuosæ, neque vestes purpureæ, neque vina Falerna, neque unguenta preciosissima mentem dolentem ac perturbatam mitigent: cur ædificia magnifica aut divitias magno dolore acquisitas concupiscam? 32 Columnæ ex lapide Phrygio, quæ domos sumptuosas fulciebant. 33 Mitigat. 34 Nec vinum Falernum. 35 Vnguentum Persicum, sic dictum ab Achemene rege Persiæ. unde venit Costum. vide Ode XII, lib. II. 36 Cur extruam sublime atrium vel sublimem domum postibus marmoreis, invida nimirum laborantibus propter luxus magnificentiam? 37 Cur relicto meo agro Sabino (in quo vitam ago tranquillam) divitias appetam molestiarum plenas magnaque comparatas?

AD AMICOS. *Ode II.*

Pueri à teneris annis paupertati, militiæ, & vitæ laboriosæ, sunt assuefaciendi.

[1] ANgustam, amici, pauperiem pati
[2] Robustus acri militia puer
Condiscat: & [3] Parthos feroces
Vexet eques metuendus hasta.
Vitamque [4] sub dio & trepidis agat
In rebus. illum ex mœnibus hosticis
[5] Matrona bellantis tyranni
Prospiciens, & [6] adulta virgo,
[7] Suspiret: Eheu, ne [8] rudis agminum
Sponsus lacessat [9] regius asperum
Tactu [10] leonem, quem cruenta
Per medias rapit ira cædes.
Dulce & decorum est pro patria mori.
Mors & [11] fugacem persequitur virum:
Nec parcit imbellis juventæ
[12] Poplitibus, timidoque tergo.
Virtus, repulsæ [13] nescia sordidæ,
Intaminatis fulget honoribus:
Nec sumit aut ponit [14] secures

1 Pauperiem duram & difficilem. 2 Puer factus robustus per acrem militiam. 3 Parthos pro quibuslibet hostibus. 4 Sub sole extra tectum vivat & in rebus formidolosis. 5 Vxor tyranni alicujus barbari. 6 Virgo nubilis & matura viro. 7 Voce queribunda hæc verba loquatur, Eheu, ne regius sponsus rudis agminum lacessat leonem asperum tactu, quem rapit cruenta ira per medias cædes. 8 Rei militaris inscius. 9 Sponsus regia stirpe progenitus. 10 Militem Rom. in conflictu sævum. est Allegoria. 11 Qui fugiendo consulunt saluti, sæpius periclitantur quam qui fortiter pugnant. 12 Iuvenibus ignavis, quorum poplites quemadmodum & terga cernuntur dum fugiunt. 13 Virtus repulsæ ignominiosæ ignara, puris honoribus fulget. nam viri virtute præstantes non petunt à populo honores. 14 Honores aut magistratus, quorum insignia sunt secures & fasces.

Arbitrio

Arbitrio popularis 15 *aura*
16 *Virtus, recludens immeritis mori*
Cœlum, negata tentat iter via:
Cœtusque vulgares & udam
Spernit 17 *humum fugiente penna.*
18 *Est & fideli tuta silentio*
Merces: 19 *vetabo, qui Cereris sacrum*
Vulgarit arcana, sub isdem
Sit 20 *trabibus, fragilemque mecum*
Solvat 21 *faselum. Sæpe* 22 *Diespiter*
Neglectus, incesto addidit integrum.
23 *Raro antecedentem scelestum*
Deseruit pede pœna claudo.

15 Favoris, i. prout mobili & levi populo placuerit. 15 Virtus aperiens cœlum iis, qui non mortem, sed immortalitatem sunt meriti, iter patefacit & sibi & suis, per vias difficiles & interclusas. 17 Res terrenas spernit, quærens immortalia. 18 Laus silentii. 19 Neque mecum habitabit, neque mecum in eadem navi vehetur, qui sacra Cereris, i. quodvis arcanum evulgarit, homo scil. rimarum plenus. 20 Sub eodem tecto. 21 Navem velocem & oblongam. 22 Iupiter (diei & lucis pater) non cultus sæpe castus & innocentes punit cum impiis & incestuosis. 23 Pœna tardo pede incedens raro patitur scelestum hominem præeuntem effugere, sed eum aliquando assequitur & comprehendit.

Ode III.

Vir virtute præditus nihil extimescit. Oratio Iunonis de Troja eversa, de bello Trojano finito, deque Imperio Rom. à Trojanis initium capturo.

*I*USTUM & 1 *tenacem propositi virum,*
2 *Non civium ardor prava jubentium,*
Non vultus, 3 *instantis tyranni*
4 *Mente quatit solida: neq; Auster,*
5 *Dux inquieti turbidus Adriæ,*
Nec fulminantis magna Iovis manus.
6 *Si fractus illabatur orbis,*
Impavidum ferient ruinæ.
7 *Hac arte Pollux, &* 8 *vagus Hercules*
Innixus, arces attigit 9 *igneas.*
Quos inter Augustus 10 *recumbens*
11 *Purpureo bibit ore nectar.*
12 *Hac te* 13 *merentem Bacche pater tuæ*
Vexere tigres, 14 *indocili jugum*

1 Verum in proposito recto perseverantem. 2 Non seditio civium iniquas leges ponentium, quæ cum æquo & bono pugnant. 3 Tyranni præsentis. 4 De sententia dimovet. i. non efficit inconstantem. 5 Arbiter Adriæ. vide Ode 3. lib. 1. est Adria generis neutri. 6 Si cœlum ruat, vir justus illius ruinam non expavescet. 7 His virtutibus, constantia nimirum & justitia, Pollux, Hercules, Bacchus, Romulus, ex mortalibus facti sunt immortales. 8 Hercules longinquas terras & multa maria peragravit ad varia monstra domanda. 9 Arces syderibus micantes, i. cœlum. 10 Accumbens. Virgil.——*Tu das epulis accumbere divûm.* 11 Augustus ore suo roseo & pulchro bibit nectar, jam divus factus, etiamnum in terra vivus. Virgil. *O Melibœe, Deus nobis hæc otia fecit*, i. Augustus. 12 Hac virtutis via. 13 Te merentem honores divinos, vel merentem, i. militantem. 14 Tigrium collum suapte natura est indocile, Bacchi tamen jussui obsequitur.

Collo

Colla trahentes: hac [15] Quirinus
Martis equis Acheronta fugit,
[16] Gratum eloquuta [17] consiliantibus
Iunone divis: [18] Ilion, Ilion
[19] Fatalis incestusque judex
[20] Et mulier peregrina vertit
In pulverem, [21] ex quo destituit deos
Mercede pacta Laomedon: mihi
Castaque [22] damnatum Minerva
Cum populo & [23] duce fraudulento.
Iam nec Lacænæ splendet adultera
[24] Famosus hospes, nec Priami domus
[25] Perjura pugnaces Achivos
[26] Hectoreis opibus refringit:
Nostrisque [27] ductum seditionibus
Bellum resedit: [28] protinus & graves
Iras, & invisum [29] nepotem,
Troica quem peperit sacerdos,
[30] Marti redonabo. illum ego lucidas
[31] Inire sedes, [32] ducere nectaris
Succos, & adscribi quietis
Ordinibus patiar deorum.
[33] Dum longus inter sæviat Ilion
Romamque pontus, qualibet exules
In parte regnanto beati:
Dum Priami Paridisque [34] busto
Insultet armentum, [35] & catulos feræ
Celent inultæ: stet Capitolium
Fulgens, [36] triumphatisque possit
Roma ferox dare jura Medis.
[37] Horrenda late nomen in ultimas
Extendat oras: qua [38] medius liquor
Secernit Europen ab Afro,
Qua tumidus rigat arva [39] Nilus:

15 Romulus patris sui equis. i. arte militari, fugit Acheronta paludem infernalem & ad superos evasit. 16 Iunone rem gratam diis eloquuta, quod veteres inimicitias ex animo jam deposuisset. 17 Divis consilium habentibus de recipiendo Romulo in numerum deorum. 18 Hic incipit Iunonis Oratio in divorum cœtu habita.

19 Paris à fatis datus judex de aureo malo Veneri dato. 20 Et Helena à Paride rapta. 21 Ex quo tempore Laomedon pater Priami destituit. i. fraudavit promissa mercede deos. Neptunum nempe & Apollinem, qui Iovis jussu Laomedonti suas operas locarant ad muros Trojanos extruendos. 22 Ilion mihi & Minervæ damnatum, propter injuriam nobis illatam in malo pulchritudinis Veneri dato. 23 Laomedonte. 24 Paris infamis hospes Helenæ. 25 Perjura, propter Laomedontis fraudem. 26 Hectoris auxiliis. 27 Et bellum nostris discordiis productum in decennium resedit. i. finitum est & compositum.

28 Deinceps. 29 Romulum Iunonis nepotem per Martem, qui eum genuit ex Ilia. 30 Marti reddam & remittam. quamvis enim Romulus sit de genere Trojano, Marti tamen filio meo & patri suo concedam, ut Romulus sit primus rex Romanorum. 31 In cœlos ascendere. 32 Divinos liquores bibere & divis adnumerari. 33 Ordo est & sensus. dummodo longus pontus intercurrat inter Trojam & Romam, qualibet in parte orbis regnanto Trojani fœlices & beati, exules tamen regnanto, sic ut Trojano imperio fruantur nunquam. 34 Paridis sepulchro. 35 Et dummodo Troja sit ita deserta, ut in ea & armenta pascere & feræ suos catulos occultare possint inultæ. i. illæsæ & securæ, nemine prohibente: ea lege stet Capitolium, &c. 36 Medis devictis & per triumphum ductis. 37 Roma barbaris gentibus formidanda extendat nomen in oras ultimas. 38 Mare Gaditanum. 39 Nilus Ægypti fluvius, sic dictus à Nilo rege, vel, quod trahit νέον ἰλύν. i. novum limum, quo tota Ægyptus redditur fœcundior post suam inundationem.

40 Aurum

40 Aurum 41 irrepertum, & sic melius sitũ
Quum terra celat, spernere fortior,
Quam cogere humanos in usus,
Omne sacrum 42 rapiente dextra.
Quicunque mundi 43 terminus obstitit,
44 Hunc tangat armis, visere gestiens
45 Qua parte debachentur ignes,
46 Qua nebula pluviiique rores.
Sed bellicosis 47 fata Quiritibus
Hac lege dico, ne nimium pii,
48 Rebusque fidentes, avita
Tecta velint reparare Trojæ.
49 Troja renascens alite lugubri
Fortuna 50 tristi clade iterabitur,
Ducente victrices catervas
Conjuge me Iovis & sorore.
Ter si resurgat murus aheneus
51 Autore Phœbo, ter pereat meis
52 Excisus Argivis: ter 53 uxor
Capta 54 virum puerosque ploret.
55 Non hæc jocosa conveniunt lyræ.
Quo Musa tendis? desine 56 pervicax
Referre sermones deorum, 57 &
Magna modis tenuare parvis.

40 Ordo est. horrenda Roma nomen suum in ultimas terrarum oras extendat, Roma (inquam) fortior spernere. i. fortior ad spernendum aurum, quam cogere. 41 Aurum nondum ex auri fodinis effossum.
42 Dextra, quæ sacris non parcit. 43 Polus septemtrionalis & Australis.
44 Arma usque eo Roma inferat. 45 Iuxta torridam zonam, ubi sævit ingens solis æstus. Vide Od. xxij lib. 1. 46 Circulum intelligit utriusque poli, ubi mundus perpetua glacie obrigescit. 47 Hæc fata Romanis predico & confirmo, ut toties mundi sint Imperatores, verum sub conditione, nempe, ne nimium pii. i. ne nimium amantes Trojæ, (unde sunt orti) velint reparare, &c. 48 Potentissimo imperio freti. 49 Ordo est. Fortuna Trojæ renascens alite lugubri. i. malis auspiciis, iterabitur tristi clade, me, (conjuge & sorore Iovis) ducente victrices catervas. 50 Flamma & ferro iterum vastabitur. 51 Etiam si Apollo sit operis autor, tamen ter pereat, &c. 52 Expugnatus ab Argivis meis, qui me Argis colunt. 53 Hecuba vel Andromache. 54 Maritum & filios cæsos ploret. 55 Lyrico carmini res graves non conveniunt. Musam igitur poëta monet, ut humili carmine sermones deorum non imminuat. 56 Desine Musa licentiosa & audax ref. &c. 57 Et desine res amplas lyricis modulationibus extenuare.

Ode IV.

Poëta se à multis periculis Musarum ope ereptum fuisse dicit, omnibusque male cessisse, qui adversum Deos aliquid moliri voluerint.

1 Descende 2 cælo, & dic, age, tibia
Regina, longum, Calliope melos,
Seu voce nunc mavis acuta,
Seu fidibus, citharave Phœbi.
3 Auditis? An me ludit amabilis
Insania? 4 audire, & videor pios

1 Ordo est. O Regina Calliope descende cœlo, & age, dic tibia longum melos. i. longum & suavem cantilenam. 2 Habent Musæ etiam sedem in cælo, ut Iovis filiæ. 3 Sodales mei, nunquid auditis Calliopen canentem; an me fallit poëtica insania? 4 Videor mihi audire Calliopen, quodque ipsa discurrit per lucos pios. i. per lucos quos dii incolunt.

Errare per lucos, amœna
Quos & aquæ [5] subeunt & auræ.
[6] Me fabulosa Vulture in Appulo,
Altricis extra limen Apuliæ,
Ludo fatigatumque somno,
Fronde nova puerum palumbes
Texere, mirum quod foret omnibus,
Quicunque celsæ nidum [7] Acherontiæ,
Saltusque [8] Bantinos, & arvum
Pingue tenent [9] humilis Ferenti:
[10] Vt tuto ab atris corpore viperis
Dormirem & ursis: [11] ut premerer sacra
Lauroque, [12] collataque myrto,
[13] Non sine dis animosus infans.
[14] Vester, Camœnæ, vester in arduos
[15] Tollor Sabinos: seu mihi [16] frigidum
Præneste, seu Tibur [17] supinum,
Seu [18] liquidæ placuere Bajæ.
Vestris [19] amicum fontibus & choris,
Non me [20] Philippis versa acies retro,
[21] Devota non extinxit arbos,
Non Sicula [22] Palinurus unda.
[23] Vtcunque mecum vos eritis, libens
[24] Insanientem navita Bosporum
Tentabo, & [25] arentes arenas
Littoris Assyrii, viator.
Visam [26] Britannos hospitibus feros,

5 Quos lucos aquæ jucunde præterfluunt, & in quibus gratæ spirant auræ. 6 Ordo est & sententia. Palumbes fabulosæ (i. palumbes de quibus poëtæ multa fabulantur) me puerum ludo fatigatum & somno victum texere & coöperuere nova fronde (i. fronde recenti & viridi) in vulture Appulo (i. in Vulture monte Appuliæ) extra limen Appuliæ altricis. i. nutricis meæ & soli natalis. 7 Acherontia est urbs Lucaniæ admodum parva, in sublimitate montis posita, ideoque eam nido comparat, vel, per nidum, domum propriam significat. 8 Bantina est oppidum Appuliæ pascuis abundans. 9 Ferentum est urbs in humili & depressa valle posita. 10 Admirabile præsagium omnibus, quo pacto dormirem corpore tuto, &c. 11 Quod premerer lauro sacra. i. lauro Apollini dicata, quæ quidem laurus præsagiebat eum futurum Poëtam. 12 Et myrto comportata à palumbibus, quæ Veneri consecrata significabat eum res amatorias cantaturum. 13 Non sine divino numine ego infans impavidus. 14 Vbicunque fuero, ô Camœnæ, vester sum. 15 In montes excelsos Sabini vehor. 16 Non ideo frigidum, quia Præneste in monte positum est, sed propter frigidas aquas ibi è fontibus profluentes ad varios morbos salutares. 17 In ascensu montis constitutum. 18 Bajæ est urbs Campaniæ aquis calidis nobilitata. 19 Ordo est: me amicum vestris fontibus & choris non extinxit Philippis acies versa retro, non arbos, &c. 20 Philippi est urbs in Thracia, ubi versus erat in fugam Bruti & Cassii exercitus, in quo bello Horatius erat Tribunus militum. 21 Arbor scelerata. vide Ode 13. lib. 2. 22 Promontorium Lucaniæ sic denominatum à Palinuro navis Æneæ gubernatore, ubi Horatius in summo periculo est versatus, quum ex bello Philippensi in Italiam rediret. 23 Quandocunque. 24 Mare Bosporum æstuosum. vide Ode 13. & ult. lib. 2. 25 Arenas calentes. 26 Britanni (inquit Acron) hospites mactabant pro hostia. feri igitur & inhospitales tunc temporis erant. neque id mirum: nam ut à sole longe distabant, sic certe quamdiu illorum mentibus divina gratia non illuxerat, ab omni humanitate, clementia, mansuetudine, & id genus virtutibus, procul aberant. Verum ubi deus (cujus providentia in regnorum mutationibus est admirabilis) pro sua misericordia hanc gentem ad fidem Christianam vocavit, sensim evanuit feritas, indies exulavit immanitas, corruit crudelitas, omnis barbaries in exteras (nescio quas) nationes transmigravit, & Britannia (quæ à nostro Poëta hic dicitur fera) facta est gens perhumana, hospitalis, liberalis, comis, atque affabilis.

Et

Et latum equino sanguine 27 *Concanum :*
Visam pharetratos 28 *Gelonos,*
29 *Et Scythicum inviolatus amnem.*
Vos 30 *Cæsarem altum, militia simul*
Fessas cohortes 31 *abdidit oppidis,*
Finire quærentem labores
32 *Pierio recreatis antro.*
Vos. 33 *lene consilium & datis, & dato*
Gaudetis almæ. scimus ut 34 *impios*
Titanas immanemque turmam
Fulmine sustulerit 35 *caduco,*
Qui terram 36 *inertem, qui mare temperat*
Ventosum, & urbes, regnaque 37 *tristia,*
Divosque, mortalesque turbas
Imperio regit 38 *unus æquo.*
39 *Magnum illa terrorem intulerat Iovi*
Fidens, juventus horrida, brachiis :
40 *Fratresque tendentes* 41 *opaco*
Pelion imposuisse Olympo.
Sed quid 42 *Typhœus, & validus Mimas,*
Aut quid 43 *minaci Porphyrion statu,*
Quid Rhœcus, 44 *evulsisque truncis*
Enceladus jaculator audax
Contra sonantem Palladis 45 *ægida*
Possent ruentes? 46 *hinc* 47 *avidus stetit*
Vulcanus, hinc matrona Iuno, &
Nunquam humeris 48 *positurus arcum,*
Qui 49 *rore puro Castaliæ lavit*
50 *Crines solutos, qui* 51 *Lyciæ tenet*
Dumeta, 52 *natalemque sylvam*
Delius & Patareus Apollo.
53 *Vis consili expers mole ruit sua :*
54 *Vim temperatam dî quoque provehunt*
In majus : idem odere vires
Omne nefas animo 55 *moventes.*

27 Concani erant Hispani, vel (ut alii volunt) Thraces, quibus sanguis ex equini cruris venis subtractus & lacti commixtus potus erat familiaris. 28 Scythiæ populum sagittis potentem vide Ode 20. lib. 2. 29 Et inviolatus. i. salvus Musarum præsidio visam Tanaim. 30 Cæsarem magnum & triumpho sublimem. Ordo est, Vos recreatis Pierio antro Cæsarem quærentem finire labores, simul atque abdidit oppidis cohortes fessas militia. 31 Simul ut in hibernis constituit exercitum propter anni tempus ad bellum gerendum ineptum. 32 Antro Musis sacro & secreto. i. vos Cæsarem oblectatis arte poëtica. 33 Consilium ab immanitate remotum, quo usus est Cæsar in subjugandis barbaris. 34 Gigantes cum diis belligerantes. 35 Fulmine in caput Titanum cadente. 36 Terram immobilem. 37 Sedem inferorum, ubi omnia sunt tristia. 38 Solus Iupiter. 39 Ordo est. illa juventus horrida fidens brachiis magnum terrorem intulerat Iovi. 40 Gigantes ex terra nati contendentes montem monti imponere. 41 Olympo umbroso. 42 Typhœus, Mimas, Porphyrion, Rhœcus, Enceladus sunt nomina gigantum. 43 Ingenti statura. 44 Enceladus tam fuit robustus, ut arbores eradicatas jacularetur in hostes. 45 Contra Minervæ clypeum, quo Iupiter etiam usus est contra gigantes. Contra Iovis sapientiam nil possunt gigantes. 46 Ex parte Iovis in hac pugna. 47 Vulcanus dicitur avidus propter ignis rapacitatem, vel quia pugnæ est avidus. 48 Apollo, qui semper arcum gestat. 49 Aqua sincera fontis Castalii, sic dicti à Castalia puella, quam Apollo adamavit. 50 Crines humeris sparsos. 51 In Lycia fons est Castalius. 52 Sylvam, in qua natus est Apollo, dictus Patareus à Patara Lyciæ civitate, ubi maxime colebatur. 53 Robur corporis sine prudentia suo labitur impetu. 54 Vires consilio gubernatas dii augent. 55 Vires cogitantes iniquitatem.

Testis mearum 56 *centimanus Gyges*
Sententiarum notus, & 57 integra
Tentator 58 Orion Dianæ,
Virginea domitus sagitta.
59 *Injecta monstris terra dolet suis:*
Mœretque partus fulmine luridum
Missos ad Orcum: nec peredit
Impositam celer ignis 60 *Ætnam:*
61 *Incontinentis nec Tityi jecur*
Relinquit ales, 62 *nequitiæ additus*
Custos: amatorem trecentæ
63 *Perithoum cohibent catenæ.*

56 Briareus, de quo vide Od. xvij lib 2. 57 Castæ Dianæ. 58 Orion venator stuprare conatus Dianam, ejus sagittis est confossus. 59 Ordo est. Terra mater, imposita monstrosis gigantibus suis filiis, dolet & mœret suos partus esse fulmine missos ad Orcū. i. ad Plutona supra modum pallidum & inferno colore fœdatum. 60 Siciliæ montem Enceladogiganti injectum. 61 Nec vultur relinquit perdere jecur Tityi luxuriorisi, qui Latonæ stuprum inferre conatus est. 62 Intemperantiæ suæ appositus custos, ut ei sit infestus. 63 Ixionis & Diæ filium; amatorem Proserpinæ, quam rapere quum tentaret Perithous, catenis dicitur implicitus esse apud inferos.

Ode V.

Divi Augusti laudes, Crassi vituperium, Reguli constantia, & ad Pœnos reditus.

Cœlo tonantem credidimus Iovem
Regnare: 2 *præsens divus habebitur*
Augustus, adjectis Britannis
3 *Imperio,* 4 *gravibusque Persis.*
Milesne Crassi, 5 *conjuge barbara*
6 *Turpis maritus vixit? & hostium*
(7 *Prô curia, inversique mores!*
Consenuit socerorum in armis,
Sub rege Medo, 8 *Marsus & Appulus,*
9 *Anciliorum, nominis & togæ*
Oblitus, 10 *æternæque Vestæ,*
11 *Incolumi Iove, & urbe Roma?*
12 *Hoc caverat mens provida Reguli,*
Dissentientis 13 *conditionibus.*

1 Vt tonitrua demonstrant Iovem esse cæli regem, sic Cæsaris victoriæ divinitatem ejus arguunt. 2 Dum est in vivis. 3 Imperio Rom. additis Britannis, qui ab Augusto per Drusum privignum superati sunt. 4 Propter Crassi cladem Persæ vel Parthi graves & perniciosi habebantur, qui tamen Augusto facile cesserunt, signaque militaria Crasso & M. Antonio adempta reddiderunt. 5 Cum conjuge alienigena. 6 Vt servus & captivus vixit? 7 O Senatus, vel ô curia, quam indignas res passa es contra majestatem populi Rom. & ô mores quam inversi & corrupti estis ut Rom. milites jam barbaris serviant, qui iis olim dominari solebant. 8 Marsi & Appuli inter Rom. milites erant clarissimi, qui cum Crasso superati & capti, uxores acceperunt à Medis & Persis, ut ibi velut in propriis sedibus omnem ætatem agerent. 9 Ignavi erant milites sub Crasso, qui oblivіscerentur ancilia; scuta brevia numero duodecim in æde Martis servata. ex quibus unum de cœlo lapsum credebatur. nam datum est pro oraculo, ibi fore Imperium, ubi fuisset ancile. ancilia hic pro virtute ponuntur, toga pro dignitate. 10 Æterni ignis, qui in templo Vestæ à virginibus custoditus nunquam extinguebatur. 11 Salvo Capitolio, quæ Iovis erat sedes. q. d. non deserta urbe à suis diis. turpe igitur militibus Rom. ut sub armis hostilibus senescerent. 12 Regulus hoc providerat, ne quis suo exemplo spem vitæ in captivitate poneret. 13 A conditionibus fœdis, noluit enim Regulus captivos Afrorum pro se reddi.

Fœdis,

Fœdis, 14 & exemplo trahenti
Perniciem veniens in ævum:
Si non periret immiserabilis
Captiva pubes. 15 Signa ego 16 Punicis
Affixa delubris, & arma
Militibus sine cæde (dixit)
Direpta vidi: vidi ego civium
17 Retorta tergo brachia libero:
18 Portasque non clausas, 19 & arva
Marte coli populata nostro.
20 Auro repensus scilicet acrior
Miles redibit. flagitio additis
21 Damnum. neque amissos colores
22 Lana refert medicata 23 fuco:
Nec vera virtus, quum semel excidit,
24 Curat reponi deterioribus.
25 Si pugnat extricata densis
Cerva plagis, erit ille fortis
26 Qui perfidis se credidit hostibus:
27 Et Marte Pœnos proteret altero,
Qui lora restrictis lacertis
Sensit 28 iners, timuitque mortem.
29 Hic unde vitam sumeret inscius,
Pacem duello miscuit. ô pudor!
O magna Carthago probrosis
30 Altior Italiæ ruinis!
31 Fertur pudicæ conjugis osculum,
Parvosque natos, 32 ut capitis minor,
Ab se removisse, & virilem
33 Torvus humi posuisse vultum,
Donec labantes consilio patres
Firmaret 34 autor nunquam alias dato,
Interque mœrentes amicos
Egregius properaret 35 exul.
36 Atqui sciebat quæ sibi barbarus
Tortor pararet. non aliter tamen

14 Et dissentientis, ab exemplo quod traheret perniciem in posterum tempus, nisi pubes captiva periret immiserabilis. i. sine misericordia. nam tali exemplo milites deinceps ignavius pugnarent. 15 Hæc est Reguli Oratio in Senatu Rom. habita. *genus est deliberativum.* 16 Ego vidi arma Africanis templis affixa, quæ nostri milites hosti tradiderunt sine cæde. 17 Vidi brachia Rom. revincta tergo quondam libero, 18 Portas Carthaginis apertas. quod arguit Carthaginensium securitatem. 19 Et vidi eos agros coli, qui fuerant à nobis antea devastati. 20 Scilicet miles auro redemptus, ad pugnam fortior redibit. Ironia est. 21 Turpitudinem damno cumulatis, dũ milites ignavos auro redimitis. 22 Candida lana alio colore tincta non resumit candorem genuinum amissum. 23 Colore. fucus herba est, qua tinguntur vestes. 24 Vera virtus non solet restitui aut reparari ab iis qui corrupti jam ac depravati sunt. 25 Si fieri potest ut cerva retibus expedita pugnare audeat. 26 Qui hostium potestati se permisit. 27 Et altero prælio Carthaginenses subiget is, qui lora, &c.
28 Ignavus. 29 Hic miles nesciens vitam armis, non deditione esse retinendam. pacem cum bello confudit: nam in ardentissima pugna tanquam in pace se hostibus credidit. 30 Nobilior turpibus Italiæ ruinis.

31 Regulus dicitur à se removisse. i. non admisisse conjugis osculum. 32 Ut capite diminutus, id est, ut servus factus per captivitatem. 33 Et dicitur torvo vultu oculos in terra defixos habuisse, donec consilio nunquam alias dato. i. donec argumentis inauditis firmaret patres labantes dubitantesque. 34 Suasor sive monitor. 35 Exul per captivitatem egregius, id est, nunquam satis laudatus. 36 Non ignorabat Regulus se ad exquisita supplicia proficisci. Cic. de Off. l. 3.

Dimovit

Dimovit [37] obstantes propinquos,
Et [38] populum reditus morantem,
Quam si clientum longa negotia
[39] Dijudicata lite relinqueret,
[40] Tendens Venefranos in agros,
Aut Lacedæmonium [41] Tarentum.

37 Amicos contradicentes precantesque ne ad hostes rediret. 38 Populum, qui reditum suum tardabat. 39 Lite finita & sententia pronunciata. 40 Iter habens Venefranum Campaniæ civitatem animi relaxandi gratia. Vide Ode 6, lib.2. 41 Oppidum à Phalanto Lacedæmonio conditum.

AD ROMANOS, de moribus sui sæculi corruptis.

Ode VI.

[1] Delicta Majorum immeritus lues
Romane, donec templa [2] refeceris,
Ædesque labentes deorum, &
[3] Fœda nigro simulachra fumo.
[4] Dis te minorem quod geris, imperas.
[5] Hinc omne principium, [6] huc refer exitum.
Dî multa [7] neglecti dederunt
[8] Hesperiæ mala luctuosa.
Iam bis [9] Monæses, & Pacori manus
Non auspicatos contudit impetus
Nostros: & adjecisse prædam
Torquibus exiguis [10] renidet.
Pæne occupatam [11] seditionibus
Delevit urbem [12] Dacus & Æthiops:
Hic [13] classe formidatus, [14] ille
Missilibus melior sagittis.
[15] Fœcunda culpæ sæcula, nuptias
Primum inquinavere, & genus, & domos.
[16] Hoc fonte derivata clades
In patriam populumque fluxit.
Motus doceri gaudet [17] Ionicos
Matura virgo, & [18] fingitur artibus
Iam nunc, & incestos amores
[19] De tenero meditatur ungui.
[20] Mox juniores quærit adulteros
[21] Inter mariti vina: [22] neque eligit,

1 Ob culpam Majorum dabis pœnas, quas non es meritus. 2 Donec reædificaveris vel reparaveris templa deorum decidentia. 3 Simulachra situ vetustatis sordentia. 4 Quia Deos colis, idcirco imperas Romane. 5 A pietate in deos tuum habes initium. 6 Ad deos neglectos tuas refer calamitates. Alii hunc versum sic interpretantur, ut sit sensus, in exordio rerum deos invoca; eisdem in exitu gratias agito. 7 Dii minus studiose culti. 8 Italiæ lugubri. 9 Monæses & Pacorus Parthorum reges bis, i. primo Crassum, secundo Labienum cum omni exercitu deleverunt, nostrosque conatus inauspicatos (i. quia contempsimus auspiciorum necessariam veritatem) inanes reddiderunt. 10 Gaudet se adjecisse prædam aureis suis torquibus, qui ante nos devictos erant exigui, jam vero facti sunt ampliores. 11 Bellis civilibus. 12 Scythæ & Ægyptii sub Antonio & Cleopatra. 13 Classe, quam Cleopatra instruxerat. 14 Ille Dacus Scytha multo peritior in mittendis sagittis. 15 Sæcula, in quibus homines assidue culpam committunt. 16 Ex adulteriis. 17 Saltationes lascivas, quas primum Iones invenerant. 18 Docetur corpus molliter movere & saltare secundum artem. 19 A teneris annis discit & exercet amores flagitiosos. 20 Post nuptias celebratas quærit amatores marito suo juniores, i. robustiores. 21 Inter epulas nuptiales. 22 Nullum adhibet delectum.

Cui

Cui donet [23] *impermissa raptim*
Gaudia, [24] *luminibus remotis:*
[25] *Sed jussa coram non sine conscio*
Surgit marito, seu vocat [26] *institor,*
Seu Navis Hispanæ [27] *magister,*
[28] *Dedecorum pretiosus emptor.*
[29] *Non his juventus orta parentibus*
Infecit æquor sanguine Punico:
[30] *Pyrrhumque & ingentem cecidit*
[31] *Antiochum, Annibalemq; dirum:*
Sed rusticorum [32] *mascula militum*
Proles, [33] *Sabellis docta ligonibus*
[34] *Versare glebas, & severæ*
Matris ad arbitrium recisos
[35] *Portare fustes, sol ubi montium*
[36] *Mutaret umbras, & juga demeret*
Bobus fatigatis, amicum
Tempus [37] *agens abeunte curru.*
[38] *Damnosa quid non imminuit dies?*
Ætas parentum pejor avis, tulit
Nos nequiores, [39] *mox daturos*
Progeniem vitiosiorem.

23 Illicitas stupri voluptates. 24 Lucernis remotis, ne sint testes polluta verecundiæ. 25 Sed veluti publica meretrix ab adultero arcessita, è lecto surgit vidente & consentiente marito, qui tanquam leno pretium concubitus accipit. 26 Negotiator. 27 Nauclerus. 28 Flagitiorum emptor liberalis. 29 Non tam libidinosis parentibus nati sunt illi Rom. qui navali bello Pœnos superarunt. vide Od. 12, lib. 2. 30 Epirotarum regem à Curio Fabricioque in Lucania victum. 31 Syriæ Regem à M. Acilio superatum. 32 Proles virilis, non effœminata. 33 Sabinis, pro quibusvis ligonibus & ferramentis rusticis. 34 Arare. 35 Portare lignum domum post laborem finitum, ad ignem alendum, si matres severæ sic juberent. 36 Vesperi: nam Sol descendens mutat umbras. 37 Adducens tempus gratum (id est, noctem in qua quiescimus) curru suo, in quo vehitur, recedente. 38 Dies (i. tempus) omnibus rebus damnum & interitum afferens, quid non consumit? 39 Paulo post. hic observa elegantem gradationem in tribus versiculis. Avis parentes, parentibus nos, nobis nostri liberi sunt deteriores.

AD ASTERIEN. *Ode* VII.

Consolatur eam de viri sui absentia mœstam, monetque, ut fidem conjugalem ei datam, servet.

[1] *Quid fles Asterie, quem tibi candidi*
Primo restituent vere Favonii,
[2] *Thyna merce beatum*
Constanti juvenem fide
Gygen? Ille [3] *notis actus ad Oricum,*
[4] *Post insana Capræ sydera, frigidas*
Noctes non sine multis
[5] *Insomnis lachrymis agit.*

1 Ordo est & sensus. O Asterie quid fles? i. quid flendo desideras Gygen juvenem constanti fide, quem Thyna merce beatum candidi Favonii, i. sereni venti occidentales primo vere tibi restituent. 2 Locupletatum merce advecta è Cilicia. 3 Notis actus. i. quibuslibet ventis compulsus ad Oricum, urbium primam in Epiro. 4 Post magnas tempestates Capræ occasu excitatas. 5 Non dormiens.

6 Atqui sollicitæ nuntius hospitæ,
Suspirare Chloen, & miseram tuis
Dicens ignibus uri,
Tentat mille vafer modis.
Vt Prœtum mulier perfida credulum
Falsis impulerit 7 criminibus, nimis
Casto Bellerophonti
8 Maturare necem, refert.
9 Narrat pæne datum Pelea tartaro,
Magnessam Hippolyten dum fugit abstinens:
Et peccare docentes
Fallax historias monet:
Frustra. nam scopulis surdior 10 Icari
Voces audit adhuc integer. at, tibi
Ne vicinus 11 Enipeus
Plus justo placeat, cave:
Quamvis non alius 12 flectere equũ sciens
Æque conspicitur 13 gramine Martio:
Nec quisquam citus æque
14 Tusco denatat alveo.
15 Prima nocte domum claude: 16 neque in vias
Sub cantum 17 querulæ despice tibiæ:
18 Et te sæpe vocanti
Duram, difficilis mane.

6 Ordo est & sensus, atqui vafer nuntius sollicitæ hospitæ (nempe nuntius à Chloë ad virum tuum missus) tentat illum mille modis, dicens, Chloën miseram suspirare & uri tuis ignibus (i. uri eo amore quo tu virum tuum complecteris) & refert ut perfida mulier (sc. Antea) impulerit Prœtum credulum falsis criminibus maturare necem casto Bellerophonti.
7 Criminationibus.
8 Accelerare mortem.
9 Ordo est. & nuntius Chloes narrat Pelea pæne datum tartaro (i. Pelea prope occisum fuisse) dum abstinens fugit Magnessam Hippolyten. sed frustra.
10 Scopulis Icarii maris surdior audit integer (i. incorruptus) ita ut verbis nuntii à Chloe missi non commoveatur, sed continens eamque contemnens permaneat.
11 Nomen est vicini libidinosi, qui eam amabat.
12 Æque peritus in equitandi scientia.
13 In campo Martio, ubi se exercebat Rom. juventus, ut equo uti bene scirent.
14 Tiberino fluvio, qui Tusciam à Sabino dividit.
15 Noctis initio.
16 Neque in vias deorsum despice ex alto.
17 Querentis se immerito abs te contemni.
18 Denique ô Asteric mane inexorabilis Enipeo, te ferream & sævam sæpe vocanti.

AD MECOENATEM.

Ode VIII.

Quum uxorem non habeat, nihilominus Kalendas Martias cur celebret, Mecœnas mirari non debet.

1 Martiis 2 cœlebs quid agã 3 Kalẽdis,
Quid velint flores, & 4 acerra thuris
Plena, miraris, 5 positusque carbo in
Cespite vivo,
Docte sermones 6 utriusque linguæ:
Voveram dulces epulas & 7 album

1 Ordo est. Mecœnas docte sermones utriusque linguæ, tu miraris, quid ego cœlebs agam Martiis Kalend.
2 Sine uxore.
3 Kalendis, quas mariti celebrabant, ut uxores castas & pudicas haberent domi.
4 Thuribulum vel patera fictilis, quæ arcula est in qua thus ponebatur.
5 Ignis paratus super aram ex vivo cespite erectam. vide Ode 19 lib. 1.
6 Linguæ Græcæ & Latinæ.
7 Diis superis alba victima, Inferis nigra immolabatur.

Libero

Libero caprum, prope [8] *funeratus*
Arboris ictu.
Hic dies, [9] *anno redeunte festus,*
[10] *Corticem astrictum pice dimovebit*
Amphoræ fumum bibere [11] *instituta*
[12] *Consule Tullo.*
Sume Mecœnas cyathos amici
[13] *Sospitis centum:* [14] *& vigiles lucernas*
Profer in lucem: procul omnis esto
[15] *Clamor & ira.*
Mitte civiles [16] *super urbe curas.*
Occidit Daci [17] *Cotisonis agmen:*
[18] *Medus infestus sibi luctuosis*
Dissidet armis:
Servit Hispanæ vetus hostis oræ
[19] *Cantaber, sera domitus catena:*
Iam Scytha [20] *laxo meditantur arcu*
Cedere campis.
[21] *Negligens ne qua populus laboret,*
Parce [22] *privatus nimium cavere: &*
[23] *Dona præsentis rape lætus horæ, ac*
[24] *Linque severa.*

8 Prope morti datus, casu arboris in caput suum procumbentis. vide Ode 13 lib. 2. 9 Anno vertente, i. singulis annis. 10 Corticem pice illitum. i. superius picatum. 11 Amphoræ quæ cœpta est fieri fumosa. i. vetusta. intelligit vinum valde vetustum in utribus ita exsiccatum, ut deprомi non posset, neque bibi nisi aqua dilutũ. 12 In amphoræ fundo nomen Consulis scribebant, quando vinum in cella vinaria erat repositum, ad significandam vini ætatem. vide Ode xx lib. 1. 13 Amici incolumis & salvi ab arboris illius casu. 14 Et producito vigiles. i. accendas lucernas in lucem. i. totam noctem compotemus. 15 Vide Ode 27 lib. 1. 16 De urbe. 17 Cotison rex fuit Dacorum, quos Octavianus superavit. 18 Medi seditionibus civilibus inter se dissentiunt. 19 Cantabri, populi erant Hispaniæ, quos bellum sex annos cum Romanis gerentes devicit Agrippa. 20 Remisso arcu. i. armis depositis. 21 Negligens esto, non sollicitus ne in re aliqua populus periclitetur. 22 Quum magistratum non geras, parce. id est, noli nimium curare remp. 23 Rape quod præsens hora donat. 24 Omitte res serias.

AD LYDIAM. *Ode* IX.

Dialogus est de præteritis amoribus eisdemque renovandis.

H O. [1] *Donec gratus eram tibi,*
[2] *Nec quisquam potior brachia*
Cervici juvenis dabat, (*candida*
Persarum [3] *vigui rege beatior.*
L Y. *Donec non alia magis*
[4] *Arsisti, neq; erat Lydia* [5] *post Chloen:*
[6] *Multi Lydia nominis*
Romana vigui clarior [7] *Ilia.*
H O. *Me nunc* [8] *Thressa Chioë regit,*
Dulces docta [9] *modos, & citharæ*
Pro qua non metuam mori, (*sciens:*

1 Quamdiu.
2 Quem pluris faceres.
3 Florui, vixi.
4 Quamdiu non alienam magis amasti.
5 Neque erat Lydia minus dilecta quam Chloe.
6 Ego Lydia magnæ famæ.
7 Romuli matre.
8 Chloë ex Thracia mihi imperat & me habet.
9 Musicæ numeros.

[10] Si parcent animæ fata superstiti.
L Y. [11] *Me torret face mutua*
Thurini [12] Calais filius Ornithi ;
Pro quo bis patiar mori,
Si parcent [13] puero fata superstiti.
H O. [14] *Quid si prisca redit Venus ?*
Diductosque jugo cogit aheneo ?
Si flava [15] excutitur Chloë ?
[16] Rejectaque patet janua Lydiæ ?
L Y. *Quanquam sydere pulchrior*
[17] Ille est, tu levior [18] cortice, & [19] iracundior Adria :
Tecū vivere amem, tecū obeam libens. *(probo*

10 Si mea morte assequar, ut sit mihi superstes, quasi diceret: Chloen animæ suæ esse dimidium. 11 Ordo est, Calais filius Thurini Ornithi torret me face mutua. id est, amore mutuo me urit. 12 Calais est nomen amantis, qui fuit ex Thurio civitate in sinu Tarentino. 13 Calai.
14 Quid si Venus intermissa redit, nosque discordes copulat jugo aheneo. i. amore indissolubili?
15 Quid si Chloe ejicitur è pectore meo? 16 Lydiæ repudiatæ. 17 Calais.
18 Levior subere, quod ob levitatem fertur super aquas. 19 Æstuoso mari Adriatico, vide Od. 33 lib. 1.

IN LYCEN. *Ode* X.

Lycen monet, ut posita duritie sibi supplici parcat.

[1] *EXtremum Tanaim si biberes Lyce,*
Sævo nupta viro, me tamen asperas
[2] Porrectum ante fores objicere incolis
Plorares Aquilonibus.
Audis quo strepitu janua, quo [3] nemus
Inter pulchra situm tecta [4] remugiat
Ventis ? [5] & positas ut glaciet nives
Puro numine Iupiter ?
Ingratam Veneri [6] pone superbiam :
[7] Ne currente retro funis eat rota.
[8] Non te Penelopen difficilem procis
Tyrrhenus genuit parens.
O, quamvis neque te munera, nec preces,
Nec [9] tinctus viola pallor amantium,
[10] Nec vir Pieria pellice saucius
Curvat, [11] supplicibus tuis
Parcas, [12] nec rigida mollior esculo,
Nec Mauris animum mitior anguibus.

1 O Lyce, si extremum Scythiæ fluvium biberes, i. si barbara esses & Scythæ nupta. 2 Me dormientem ante tuas fores, mihi quidem asperas & iniquas, non patereris, imo plorares me (inquam) exponere ventis Septentrionalibus, qui in Scythia oriuntur. 3 Viridarium. 4 Resonet. 5 Et quomodo Iupiter. i. æther convertit in glaciem nives demissas puro numine. i. aperto & sereno cœlo? 6 Abjice & depone superbiam.
7 Ne fortuna, quæ nunc tibi favet, retrocedat. Similitudo est ducta à rotis fune circumactis, quo rupto rotæ retro currunt. 8 Tu non es Penelope uxor Vlyssis, quæ in procos fuit sæva & difficilis. Tyrrhenus. i. Italus pater non genuit te talem. 9 Color pallidus, violacei coloris particeps. 10 Et quamvis maritus tuus Pieriæ fidicinæ amore captus, non te flectit in amorem meum.
11 Miserere tamen mei supplicis tui. 12 Quæ neque esculo es flexibilior, nec mitior animum, i. nec mitiorem habes animum, quam serpentes Mauritaniæ.

13 Non

[13] *Non hoc semper erit liminis aut* [14] *aquæ*
Cœlestis patiens latus.

13 Non semper ero juvenis, ut possim super limen januæ tuæ cubare, idque cœlo pluvioso. noli igitur occasionem amoris mei potiundi præterire. 14 Pluviæ.

AD MERCURIUM. *Ode* XI.

Mercurium rogat, ut cantus sibi dictet, quibus animum Lydes flectat in ejus amorem, proposita Danaidum fabula.

[1] *Mercuri (nam te docilis magistro*
Movit [2] *Amphion lapides, canēdo)*
Tuque [3] *testudo, resonare septem*
[4] *Callida nervis :*
([5] *Nec loquax olim, neque grata, nunc &*
Divitum mensis & amica [6] *templis)*
Dic modos, Lyde quibus [7] *obstinatas*
Applicet aures.
Quæ, velut latis equa [8] *trima campis,*
Ludit [9] *exultim :* [10] *metuitque tangi,*
[11] *Nuptiarum expers, & adhuc protervo*
[12] *Cruda marito.*
Tu potes tigres comitesque sylvas
Ducere, & rivos celeres [13] *morari.*
Cessit [14] *immanis tibi* [15] *blandienti*
Ianitor aulæ
Cerberus, quamvis furiale centum
Muniant [16] *angues caput ejus, atque*
[17] *Spiritus teter* [18] *saniesque manet*
Ore trilingui.
Quin & [19] *Ixion* [20] *Tityosque vultu*
[21] *Risit invito :* [22] *stetit urna paulum*
Sicca, dum grato Danai [23] *puellas*
Carmine mulces.
[24] *Audiat Lyde scelus atque notas*
Virginum pœnas, & inane lympha
[25] *Dolium fundo pereuntis imo,*
[26] *Seraque fata.*

1 Ordo est. ô Mercuri dic modos, quibus Lyde obstinatas aures applicet, nam te magistro docilis Amphion movit lapides canendo, &c. 2 Amphion Iovis ex Antiopa filius citharæ cantu traxit post se lapides, ex quibus muri Thebani sunt extructi. 3 Ex qua testudine Mercurius fecit lyram. 4 Perita, quæ scite scis resonare septem chordis. 5 Quæ non eras sonora, antequam Mercurius te chordis instruxisset. 6 Deorum sacris veteres Musicam adhibebant. 7 Aures contumaces & à me aversas. 8 Equa trium annorum. 9 Per saltationem. 10 Cavet, ne tangatur. 11 Non nupta. ἄγαμος. 12 Immatura viro petulanti. 13 Tardare. alludit ad Orphei fabulam. vide Ode 12. lib. 1. 14 Ingentis & vastæ aulæ, quæ omnium mortalium est capax. 15 Tibi blande canenti, quum Orpheus suam Eurydicen ab inferis reduceret. 16 Vide Ode 13 lib. 2. 17 Anhelitus niger. 18 Et quamvis atrum venenum, seu corruptus humor fluat ex triplici ore. 19 Ixion Iunoni stuprum conans inferre, hac pœna apud inferos cruciatur, ut, rotæ inter serpentes alligatus, assidue & sine requie circumagatur. 20 Tytios est nominativus Græcus. vide Ode 4 hujus lib. 21 Risit propter lyræ dulcedinem, sed vultu invito, propter pœnæ acerbitatem. 22 Belides suum laborem intermiserunt, dum tu eas grato carmine oblectas. 23 Danai filias. 24 Audiat Lyde, quas pœnas apud inferos luant, quæ suis amatoribus inhumanæ fuerunt. 25 Dolium aquæ vacuum, quia pertusum est & sine fundo. 26 Fata tarde venientia ad ultionem, ut eo gravius puniant.

27 O impiæ sorores: nam quid majus impium potuerunt perpetrare? 28 Crudeli gladio. 29 Hypermnestra ex quinquaginta sororibus sola suo pepercit viro. 30 Honore matrimonii digna, cum facibus enim nuptiæ fiebant vespe-ri apud antiquos. 31 Laudabiliter mendax. nam honestum est pro justitia mentiri, in iis præsertim quæ sunt contra Deum & naturam. 32 Mulier. 33 Mors. μακρὸς ὕπνος. 34 A quo. 35 Effuge, λάθε. 36 Ordo est. quæ velut Leænæ nactæ vitulos (eheu) lacerant singulos. 37 Ego illis humanior nec te occidam, nec clausum tenebo. 38 Esto, quod pater me in vincula conjiciat, vel in exilium pellat, idque classe, ut difficilius sit redire, quod viro, &c. 39 Fugam accelera, sive terra, sive mari iter facere voles. 40 Venti. 41 Amor in te meus. 42 Et scribe Epitaphium, cujus memoria ob vitam tuam servatam, sit sempiterna.

Quæ manent culpas etiam sub Orco.
27 *Impiæ: nam quid potuere majus?*
Impiæ sponsos potuere 28 *duro*
Perdere ferro.
29 *Vna de multis* 30 *face nuptiali*
Digna, perjurum fuit in parentem
31 *Splendide mendax, & in omne* 32 *virgo*
Nobilis ævum.
Surge (quæ dixit juveni marito)
Surge, ne 33 *longus tibi somnus,* 34 *unde*
Non times, detur: socerum & scelestas
35 *Falle sorores.*
36 *Quæ, velut nactæ vitulos leænæ,*
Singulos (eheu) lacerant. ego illis
37 *Mollior, nec te feriam, nec intra*
Claustra tenebo.
38 *Me pater sævis oneret catenis,*
Quod viro clemens misero peperci:
Me vel extremos Numidarum in agros
Classe releget.
39 *I, pedes quo te rapiunt &* 40 *auræ:*
Dum favet nox & 41 *Venus: i secundo*
Omine: & nostri memorem sepulchro
42 *Sculpe querelam.*

AD NEOBVLEN. *Ode* XII.

Neobule Hebri adolescentis amore capta, vitam agit inertem & desidiosam.

1 *MIserarum est,* 2 *neque amori dare ludum,*
Neque dulci mala vino 3 *lavere: aut* 4 *exanimari, metuentes patruæ verbera linguæ.*
Tibi 5 *qualum Cythereæ puer* 6 *ales,*
Tibi telas, operosæque Minervæ
7 *Studium aufert, Neobule,* 8 *Liparæi nitor Hebri,*
Eques ipso melior Bellerophonte:

1 O Neobule, miserarum est. i. miseræ sunt mulieres, quæ in amore non capiunt voluptatem, neque vino sic hilarantur, ut à se pellant curas, & quæ metu exanimantur propter patrui objurgationes. solet enim patruus fratris liberos severius reprehendere quam pater ipse. 2 Neque in amore colludere. 3 Diluere curas, à lavo, is, tertiæ conjugationis. 4 Vehementer cruciari. 5 Calathum pro lanificio. 6 Cupido alatus filius Veneris, quæ à monte Cythero dicta est Cytherea. 7 Studium lanificii, cui maxime præest Minerva dea operosa. 8 Pulchritudo Hebri adolescentis, qui fuit ex insula Lipara, eques sane melior ipso Bellerophonte, neque arte pugili, neque cursu pedestri victus.

Neque

Neque pugno, neque segni pede victus,
9 *Simul unctos Tiberinis humeros lavit in undis:*
10 *Catus idem* 11 *per apertum fugientes*
Agitato grege cervos jaculari, &
Celer alto latitantem 12 *fruticeto* 13 *excipere aprũ.*

9 Simulatque, mox ubi. 10 Ingeniosus vel peritus jaculandi, id est, configendi cervos jaculis. 11 Per campum non arboribus consitum. 12 Ubi frutices crescunt. 13 Celer ad excipiendum aprum. Excipere, verbum est proprium venatorum, qui ex insidiis aprum capiunt incautum.

AD FONTEM BLANDVSIÆ. Ode XIII.

Sacrificium fonti promittit, ejusque amœnitatem summopere commendat.

1 *O Fons Blandusiæ,* 2 *splendidior vitro,*
3 *Dulci digne mero, non sine* 4 *floribus,*
5 *Cras donaberis hœdo:*
Cui frons turgida cornibus
6 *Primis, & venerem & prælia* 7 *destinat,*
Frustra: nam gelidos 8 *inficiet tibi*
Rubro sanguine rivos
9 *Lascivi soboles gregis.*
Te flagrantis atrox hora 10 *Caniculæ*
11 *Nescit tangere: tu frigus amabile*
Fessis vomere tauris
12 *Prabes, & pecori vago.*
13 *Fies nobilium tu quoque fontium,*
Me dicente cavis impositam ilicem
Saxis: unde loquaces
Lympha desiliunt tua.

1 Erat hic fons in agro suo Sabino. 2 Fons lucidior vitro. 3 Digne mero in sacrificiis exhibito. veteres enim fontibus sacrificabant tanquam diis. vide Ode 1. lib 1. 4 Floribus quibus veteres spargebant fontes, vel, quibus hostias coronabant. 5 Cras tibi hœdus immolabitur. 6 Cornibus nuper natis & erumpentibus. 7 Hœdus quasi deliberat secum & diligit venerem, cui operam det, aliumque hædum constituit adversarium cum quo possit præliari, sed frustra, nam morte prævenietur & immolabitur. 8 Tinget tibi. i. in tuum honorem. 9 Gregis luxuriosi. est enim capra animal lascivum. 10 Caniculæ exortus quindecim dies ante Kalendas Augusti ingentes calores infert. 11 Nequit tangere, propter frondes, quæ solis ictus abs te excludunt. 12 Tu frigus suppeditas, pecori sitibundo delectabile propter aquæ potum. 13 Tu quoque unus efficieris ex nobilibus fontibus, me canente ilicem cavis impositam saxis, è quibus decurrunt lymphæ tuæ loquaces, id est, cum murmure sonantes.

AD POPVLVM ROM.

Ode XIV.

Hæc Ode laudes continet Augusti, ex Hispania devictis Cantabris, revertentis.

[1] *HErculis ritu modo dictus, ô plebs,*
Morte [2] *venalem petiisse laurum,*
Cæsar, Hispana repetit [3] *penates*
Victor ab ora.
[4] *Vnico gaudens mulier marito*
Prodeat, justis [5] *operata divis:*
[6] *Et soror clari ducis: & decoræ*
[7] *Supplice vitta*
Virginum matres, [8] *juvenumque nuper*
Sospitum. vos ô pueri, & puellæ
Iam virum [9] *experta, male nominatis*
[10] *Parcite verbis.*
Hic dies vere mihi festus [11] *atras*
Eximet curas: ego nec [12] *tumultum,*
Nec mori per vim metuam, tenente
[13] *Cæsare terras.*
I, pete [14] *unguentum puer, & coronas.*
[15] *Et cadum Marsi memorem duelli:*
[16] *Spartacum si qua potuit vagantem*
Fallere testa.
[17] *Dic & argutæ properet Neæræ*
[18] *Myrrhinum nodo cohibere crinem:*
[19] *Si per invisum mora janitorem*
Fiet, abito.
[20] *Lenit albescens animos* [21] *capillus*
Litium & rixæ cupidos protervæ.
[22] *Non ego hoc ferrem calidus juventa,*
[23] *Consule Planco.*

1 Ordo est. O plebs, Cæsar dictus petiisse laurum venalem morte, modo victor ab Hispana ora repetit penates Herculis ritu. i. ut olim Hercules, extincto Gerione. 2 Victoriam mortis contemptu emendam: lauro enim coronabantur victores. 3 Domum redit. 4 Matrona casta & pudica, quæ unico marito est contenta, prodeat. 5 Sacra faciens divis. 6 Octavia Augusti soror, Antonii uxor. 7 Et fœminæ supplice vestitu ornatæ. 8 Et matres juvenum, qui nuper è bello salvi redierunt. 9 Nuptæ. 10 A malis verbis seu imprecationibus abstinete. Favete linguis, ut Ode 1 hujus lib. 11 Tristes curas, quæ atram bilem excitare valeant. 12 Civilem furorem. 13 Augusto terrarum imperium obtinente. 14 Vnguento homines elegantiores cæsariem in conviviis madefaciebant. 15 Vinum in cella conditum, cum bello Marsico Italia arderet.
16 Si qua ratione testa vel cadus potuit latere Spartacum ex Apennino ad Alpes, ab Alpibus in Galliam vagantem, in illo servili bello, quod cum Populo Rom. gessit anno fere XVI post bellum Marsicum.
17 Dic & Neæræ canoræ fidicinæ, ut properet colligere crinem nodo. id est, religare crinem in nodum, ut veniat semicompta, ad lætitiam repentinam significandum. vide Od. XI lib. 2. 18 Crinem subflavum myrrhei coloris, vel myrrhino unguento delibutum. 19 Si non statim à janitore admittare, noli esse molestus, sed abito. 20 Q. d. Ego jam vergo ad senectutem, patienter idcirco feram Neæræ contumeliam, sed in juventute ad ultionem devenissem. 21 Canus capillus mitigat animum jam olim litis & rixæ cupidum. 22 Non ferre potuissem fervidus juventute, si me aliquis fastidiret. 23 Consule Planco, Horatius fuit annos natus viginti tres. Anno scilicet ab urbe condita 720.

IN CHLORIM. *Ode* XV.

Vt jam vetula, petulantiæ & libidini modum constituat.

[1] *VXor pauperis Ibyci,*
Tandem nequitiæ fige modum tuæ,
[2] *Famosisque laboribus.*
[3] *Maturo propior desine funeri*
nter ludere virgines,
[4] *Et stellis nebulam spargere candidis.*
[5] *Non, si quid Pholoen satis,*
Et te, Chlori, decet. [6] *filia rectius*
Expugnat juvenum domos,
Pulso Thyas uti concitata tympano.
Illam cogit amor [7] *Nothi*
Lasciva similem ludere caprea :
[8] *Te lanæ prope nobilem*
Tonsæ [9] *Luceriam, non cithara, decent,*
[10] *Nec flos purpureus rosa,*
[11] *Nec poti vetulam fæce tenus cadi.*

1 Tu Chlori, quæ uxor es pauperis Ibyci, tandem pone modum lascivæ & obscoenæ libidini. 2 Turpibus & meretriciis laboribus. 3 Desine inter virgines ludere, quum sis propior funeri. i. morti propinqua. 4 Et virginibus formosis te seniculam aridam immiscere. 5 Non, si quid satis Pholoen filiam tuam decet, hoc etiam decet te. 6 Filia tua rectius quam tu ad juvenum fores ultro currit, inque eas irrumpit, veluti Thyas Bacchi sacerdos tympanorum pulsu concitata. 7 Nothus, est nomen amatoris. 8 Ætas tua lanificio magis apta est quam luxui & ebrietati. 9 Luceria civitas est Apuliæ, circa quam lanæ optimæ tondebantur. 10 Sertum ex rosis. 11 Nec cadi, potati usque ad fæcem, te vetulam decent.

AD MECOENATEM. *Ode* XVI.

Auro omnia patent. Horatius vero contentus est sua sorte, unde beatus exsistit.

INclusam [1] *Danaen turris ahenea,*
Robustæque fores, & vigilum canum
[2] *Tristes excubiæ munierant satis*
Nocturnis ab [3] *adulteris :*
Si non [4] *Acrisium, virginis abditæ*
Custodem pavidum, Iupiter & Venus
[5] *Risissent:* [6] *fore enim tutũ iter & patens,*
Converso [7] *in precium deo.*
Aurum per medios ire satellites,
Et perrumpere [8] *amat saxa, potentius*
Ictu fulmineo. [9] *concidit auguris*
Argivi domus, ob lucrum
[10] *Demersa excidio.* [11] *diffidit urbium*

1 Acrisii filiam. 2 Ab effectis, quod Danaen tristem reddereut. 3 A corruptoribus, qui noctu sæpius ambulant. 4 Danaes patrem, qui eam acerrima custodia septam tenebat, quod ab Oraculo responsum tulerat, se ab eo, qui è filia sua nasceretur, interfectum iri. 5 Illusissent. 6 Sciebant fore. 7 In aurum. 8 Solet perrumpere saxa. i. loca munita, quæ viribus expugnari non possunt. 9 Corruit Amphiarai vatis familia, nimirum, ipse, & uxor, & liberi, ob monile aureum, quod Eriphile ejus uxor ab Adrasto acceperat. 10 Terræ hiatu absorpta. 11 Refregit vel prostravit.

Portas [12] *vir Macedo, & subruit æmulos*
Reges muneribus. [13] *munera navium*
Sævos illaqueant duces.
Crescentem sequitur [14] *cura pecuniam,*
[15] *Majorumque fames.* [16] *jure perhorrui*
[17] *Late conspicuum tollere verticem,*
Mecœnas, equitum decus.
Quanto quisque sibi [18] *plura negaverit,*
A dis plura [19] *feret. nil cupientium*
[20] *Nudus castra peto:* [21] *& transfuga divitum*
Partes linquere gestio,
[22] *Contemptæ dominus splendidior rei,*
Quã si, quicquid arat [23] *nõ piger Appulus*
[24] *Occultare meis dicerer horreis,*
[25] *Magnas inter opes inops.*
Puræ rivus aquæ, sylvaque jugerum
Paucorum, & segetis [26] *certa fides meæ,*
Fulgentem imperio fertilis Africæ
Fallit sorte beatior.
Quanquã nec [27] *Calabræ mella ferunt apes,*
Nec [28] *Læstrigonia Bacchus in amphora*
[29] *Languescit mihi, nec* [30] *pinguia Gallicis*
Crescunt vellera pascuis:
[31] *Importuna tamen pauperies abest:*
Nec, si plura velim, tu dare deneges.
[32] *Contracto melius parva cupidine*
Vectigalia porrigam;
Quam si [33] *Mygdoniis regnũ* [34] *Halyattici*
Campis continuem. Multa petentibus
Desunt multa. [35] *bene est, cui deus obtulit*
Parca, quod satis est, manu.

12 Philippus rex Macedoniæ omnia castra expugnari posse dicebat, in quæ asellus auro onustus possit ascendere. 13 Munera irretiunt sævos navium duces. i. piratas, vel, Munera navium. i. merces peregrinæ, quæ navibus ad nos advehuntur, sævos duces illaqueant. 14 Cura servandi. 15 Et majorum divitiarum cupiditas.
16 O Mecœnas equitum ornamentum, ego merito metui caput meum attollere. i. ad summas divitias & nimiam potentiam adscendere. 17 Diffuse celebrem. 18 Pauciora desiderabit. 19 Accipiet.
20 Pauper. O divinum Horatium, quem in hoc utinam Christiani imitarentur!
21 Et tanquam transfuga & fugitivus. 22 Nam magis possidemus ea quæ contemnimus, quam ea, quibus non utimur, si possidemus.
23 Laboriosus. 24 Habere reconditum. 25 Tam deest avaro quod habet, quam quod non habet.
26 Spes indubitata segetis meæ, vel, fundus meus fidelis fallit, hoc est, latet eum, vel ignoratur ab eo, qui Africæ imperio fulget, beatiore esse sorte, quam ipsius ingentes opes. sic Lambinus hunc locum (me judice) exponit acutissime.
27 In Calabria sunt flores apibus gratissimi. 28 Amphora Formiana, à Formiis, oppido Campaniæ, ubi suas sedes habuerunt Læstrigones, qui & Cyclopes dicti sunt, olim in Sicilia habitantes. 29 Senescit. 30 Fœcunda vellera. Mart. *Me pinguis Gallia nutrit.* 31 Pauperies molesta & extrema, in qua nulla est requies. 32 Refrænata & coërcita divitiarum cupiditate, melius tributum & vectigal persolvam quam si Lydiam Phrygiæ adjungam. ut sit sensus. Parvo contentus plus possidet, quam qui multum habet. 33 Campis Phrygiis. Mygdon enim Phrygiam tenuit. 34 Regis Lydiæ, Crœsi patris. 35 Bene est ei, cui Deus dedit parca manu, & tamen dedit quantum sufficit ad vitam degendam.

AD ÆLIVM LAMIAM. *Ode* XVII.

Lamię nobilitatem laudat, deinde admonet, ut diem crastinum hilariter exigat.

Æli, vetusto nobilis ab [1] *Lamo,*
([2] *Quando & priores hinc Lamias*
Denominatos, & nepotum (ferunt
3 *Per memores genus omne fastos)*
Autore ab illo ducis originem,
Qui Formiarum mœnia dicitur
4 *Princeps, & innantem Marica*
Littoribus tenuisse 5 *Lirin,*
6 *Late tyrannus.* 7 *cras foliis nemus*
Multis & [8] *alga littus inutili*
Demissa tempestas ab Euro
Sternet: aqua nisi fallit augur
9 *Annosa cornix. dum potes, aridum*
10 *Compone lignum:* 11 *cras genium mero*
Curabis, & porco bimestri,
Cum famulis 12 *operum solutis.*

1 Ab Lamo Formiarum rege & conditore, Neptuni filio. 2 Siquidem hinc. i. ab eo antiquo Lamo.
3 Per fastorum libros, in quibus res annuatim & breviter ad posterorum memoriam notabantur.
4 Primus. 5 Fluvium innantem littoribus Nymphæ Maricæ, uxoris Fauni, influentem scilicet in Minturnas oppidum Campaniæ, ubi Marica colitur. 6 Late regnans, ἐυρυκρείων. Homer. 7 Ordo est. Cras tempestas demissa ab Euro sternet nemus multis foliis, & sternet littus alga inutili. 8 Alga herba est nullius usus, quam mare ad littus projicit: hinc proverbium, Vilius alga, pro re vilissima & nullius pretii. 9 Cornix diu vivens, quæ sua crocitatione pluvias prognosticatur. 10 Extrue lignum, quod cito flammam concipiat ad frigus propulsandum. 11 Cras genium curabis mero & porco duorum mensium ad convivium cum familiaribus habendum, non ut Genio immoles. 12 Cum famulis ab opere vacantibus.

AD FAVNVM. *Ode* XVIII.

Deum sylvestrem, infernum & pestilentem, precatur, ut per suos transiens agros sibi suisque sit propitius.

[1] *Faune, Nympharũ* [2] *fugientũ amator,*
Per meos fines & aprica rura
3 *Lenis incedas, ab easque parvis*
Æquus alumnis;
4 *Si tener pleno cadit hœdus anno,*
Larga nec desunt Veneris 5 *sodali*
Vina cratera, 6 *vetus ara multo*
Fumat odore,
7 *Ludit herboso pecus omne campo,*
Quum tibi nona redeunt Decembres,

1 Fauno (quem Græci Pana appellant) sacrificabant Romani vere ineunte & Nonis Decemb. 2 Fugiunt Nymphæ propter Fauni salacitatem, ne virginitatem amitterent. 3 Precor, ut incedas mitis sine iracundia, utque transeas parvis meis agnis & hœdis innocuus. 4 Siquidem tener hœdus anno completo tibi immolabitur. 5 Cratera idcirco dicitur sodalis vel amicus Veneris, quia sine Cerere & Baccho friget Venus. 6 Ara per multos jam annos tibi instituta.
7 Quasi pecudes sentirent Faunum suum esse custodem, hoc præsertim die, nempe Nonis Decemb. quo tempore Faunalia anniversaria in pratis & sylvis celebrabantur.

8 Pagus tua festa celebrans vacat ab opere. 9 Inter audaces agnos, lupum illo die non metuentes, tui numinis præsidio fretos. 10 In tuum honorem. 11 Invisam propter annuum laborem, quem fossor in terra colenda sustinet. terram pellere, idem valet quod saltare.

[8] Festus in pratis vacat otioso
Cum bove pagus.
Inter [9] audaces lupus errat agnos,
Spargit agrestes [10] tibi sylva frondes,
Gaudet [11] invisam pepulisse fossor
Ter pede terram.

AD TELEPHVM. *Ode* XIX.

Reprehendit eum jocose, quod, veteres historias describens, ea negligat, quæ ad jucunde vivendum pertinent.

[1] QVantum distet ab Inacho
Codrus, [2] pro patria non timidus (mori,
Narras, [3] & genus Æaci,
Et pugnata [4] sacro bella sub Ilio:
[5] Quo Chium pretio cadum
Mercemur: [6] quis aquam tēperet igni- (bus,
[7] Quo prabente domum, & quota
[8] Pelignis caream frigoribus, taces.
[9] Da luna propere nova,
Da noctis media, da, puer, auguris
Murena. [10] tribus aut novem
Miscentur cyathis pocula [11] commodis.
Qui Musas amat [12] impares,
[13] Ternos ter cyathos attonitus petet.
[14] Vates. tres prohibet supra
Rixarum metuens, tangere Gratia,
[15] Nudis juncta sororibus.
Insanire [16] juvat: [17] cur Berecynthia
Cessant flamina tibia?
Cur pendet tacita fistula cum lyra?
[18] Parcentes ego dexteras

1 O Telephe, tu narras (historiam contexens) quot anni intercedant inter Inachum primum Argivorum regem, & Codrum ultimum regem Atheniensium. 2 Codrus pro salute patriæ habitum servilem indutus in medios hostes se immisit, ut incognitus interficeretur. 3 Iovem, Æacum, Peleum, Achillem, Pyrrhum, &c. 4 Sub Ilio à diis instructo. vide Od. 3 hujus lib. 5 Taces, id est, non narras, quo pretio emamus cadum vini Chii, vini optimi & laudatissimi. 6 Quis balneum calfaciat. nam veteres non nisi loti & uncti discumbebant. 7 Taces cujus domi, & quota hora cœnantes Pelignum frigus luculento foco propulsemus. 8 Pelignum est oppidum apud Samnites, propter montes frigidum. 9 Horat. alloquitur pincernam puerum, quasi jam sit in convivio, dicens puero, Da festinanter lunæ novæ poculum. i. lunæ vespertinæ & orientis, quia ab hoc tempore cœna initium capit. Da noctis mediæ poculum, nam ad mediam noctem cœna producebatur. Da auguris Murenæ cyathum, id est, in honorem Murenæ, qui augurio pollebat. 10 Cum paucissimi sunt convivæ, non pauciores essent quam tres, & cum plurimi, non plures quam novem, ne rixæ excitentur ex ebrietate. 11 Cyathis convenientibus cuique suis. 12 Musæ sunt numero novem. 13 Novies bibet. 14 Poëta attonitus & quasi jam stupescens ex nimio vino. 15 Nudæ idcirco finguntur Gratiæ, quia sine fuco esse debent. 16 Iuvat me inebriari & furere. 17 Cur cessant soni tibiæ Phrygiæ, quæ sacris Berecynthiæ matris deorum adhiberi consueverat. 18 Manus otiosas à tibiæ cantu, vel parce ministrantes.

Ode.

Odi. [19] *sparge rosas : audiat invidus*
[20] *Dementem strepitum* [21] *Lycus :*
[22] *Et vicina seni non habilis Lyco.*
[23] *Spissa te nitidum* [24] *coma,*
Puro te similem Telephe [25] *Vespero,*
[26] *Tempestiva petit Chloe :*
Me [27] *lētus Glycera* [28] *torret amor mea.*

19 O puer insperge rosas mensæ. 20 Nostræ hilaritatis indicem. 21 Lycus vicinus. 22 Et strepitum nostrum audiat vicina puella, quæ Lyco seni non est apta. 23 Ordo est. O Telephe tempestiva Chloe petit te nitidum spissa coma & puro similem vespero. 24 Adolescentes densum habent capillum, senes vero caloris defectu calvescunt. 25 Vespertino syderi. 26 Chloe nubilis & viri potens. 27 Languidus amor, qui lente & diu protractus me languore afficit. 28 Interius consumit.

AD PYRRHUM. *Ode* XX.

Ne formosum Nearchum à sua meretricula abstrahat.

NOn vides, quanto [1] moveas periclo,
Pyrrhe, Getula catulos [2] *leana?*
Dura post paulo fugies [3] *inaudax*
Prælia raptor :
Quum per obstantes juvenum catervas
[4] *Ibit insignem repetens Nearchum ;*
[5] *Grande certamen, tibi præda cedat*
Major, an illi.
[6] *Interim dum tu celeres sagittas*
Promis, [7] *hæc dentes acuit timendos :*
[8] *Arbiter pugnæ posuisse nudo*
Sub pede palmam
Fertur, [9] *& leni recreare vento*
Sparsum odoratis humerum capillis :
Qualis aut [10] *Nireus fuit, aut aquosa*
[11] *Raptus ab* [12] *Ida.*

1 Eripere coneris. 2 Per leænam intelligit puellam, per catulum, Nearchum, per raptorem, Pyrrhum. 3 Timidus raptor. 4 Quum ibit meretricula. 5 Magna contentio erit inter vos, utrum tu vinces an illa. i. uter vestrum Nearcho sit potiturus. 6 Manet Poëta in suavissima Allegor. 7 Et dum hæc dentes acuit. 8 Ille Nearchus, quasi pugnæ Index, dicitur habere in sua potestate victoriam, ut, utri velit, victoriam adjudicet. 9 Et fertur recreare, &c. 10 Rex Naxi, omnium Græcorum qui ad Trojanum bellum venerunt, excepto Achille, formosissimus. 11 Ganymedes. 12 Ida Phrygiæ mons est fontibus abundans, unde duo defluunt fluvii, Scamander & Simois.

AD AMPHORAM. *Ode* XXI.

Iocose eam admonet, ut vinum vetustum in Corvini gratiam effundat, unde occasione oblata, vini laudes commemorat.

[1] O *Nata mecum consule Manlio,*
[2] *Seu tu querelas, sive geris jocos,*
Seu rixam, & insanos amores,
Seu facilem pia testa somnum :

1 O pia testa nata mecum, i. cum ego nascerer Venusii in Apulia. 2 Varii sunt vini effectus, juxta varia hominum temperamenta & ingenia. Exempli causa, si quis biliosus & iracundus natura, paulo liberius bibat, ille suam iracundiam statim declarat; & sic de cæteris.

3 Cujuscunque Consulis nomine notaris, & servas vinum Campanum in Massicis montibus natum, electum pro optimo. 4 Die festo. 5 Ex verbo descendendi colligere licet, vasa vinaria tunc temporis in apothecis editioribus fuisse locata, fortasse ut fumosa fierent. 6 Vina vetustate mitiora. 7 Quamvis Corvinus philosophia Socratica sit refertus, non tamen ita erit horridus, ut te negligat, sed magno in honore illi es futura. 8 Catonis virtus. i. ipse prudens Cato vino parce sumpto, hilaris fuisse dicitur.

9 *Laus vini.* per te (ô pia testa) quasi per eculeum & lene tormentum, ingenia severiora explorantur qualia sint. 10 Graviores cogitationes & consilium reconditum vino hilari prodis & in lucem profers.

3 *Quocunque lectum nomine Massicum*
Servas, moveri digna [4] bono die;
5 *Descende, Corvino jubente,*
Promere [6] languidiora vina.
7 *Non ille, quanquam Socraticis madet*
Sermonibus, te negligit horridus:
Narratur & prisci [8] Catonis
Sæpe mero caluisse virtus.
9 *Tu lene tormentum ingenio admoves*
Plerumque duro: tu sapientium
10 *Curas & arcanum jocoso*
Consilium retegis [11] Lyæo:
Tu spem reducis mentibus anxiis,
Viresque: & addis [12] cornua pauperi,
Post te neque iratos trementi
Regum apices, neq; militum arma.
13 *Te liber, & si læta aderit Venus,*
14 *Segnesque nodum solvere Gratiæ,*
15 *Vivaque producent lucerna,*
16 *Dum rediens fugat astra Phœbus.*

11 Vino. Lyæus, unum est ex nominibus Bacchi. 12 Addis audaciam & confidentiam. Baccho cornua affinguntur. vide Od. 19 lib. 2. Ordo est. tu addis cornua pauperi, post te (i. postquam te sumpserit) nec trementi apices regum (i. regum majestatem) nec arma militum. 13 O pia testa, Bacchus, Venus, Gratiæ & lucernæ producent te. i. producent convivium, in quo tua pocula bibentur totam noctem. 14 Ægre distrahuntur, quos gratiæ conjungunt. 15 Ardentes lucernæ. 16 Dum redit aurora.

1 Diana venatrix per montes vagatur. 2 Parturientes audis. unde appellatur Lucina, quod infantibus in lucem venientibus opem ferat. 3 Numerus trinarius religioni tribuitur. 4 Quæ præstas, ut mulieres salvæ pariant & incolumes. 5 Triplicem personam gerens, in coelo, in terris, apud inferos, unde triplex sortitur nomen, Lunam, Dianam, Proserpinam. 6 Volo ut pinus sit tua & tibi sacra quæ fundo meo immineat.

IN DIANAM. *Ode* XXII.

Dianæ, cujus officia celebrat, pinum villæ suæ imminentem consecrat.

1 *Montium custos nemorumque virgo,*
Quæ [2] laborantes utero puellas
3 *Ter vocata audis, [4] adimisque letho*
5 *Diva triformis:*
6 *Imminens villæ tua pinus esto:*
Quam per [7] exactos ego lætus annos,
8 *Verris obliquium meditantis ictum*
Sanguine [9] donem.

7 Per finitos & confectos annos. i. quotannis. 8 Verres est porcus non castratus. 9 Quam pinum ego donem sanguine Verris meditantis obliquum ictum. i. conantis morsione obliqua eum vulnerare, à quo cædatur in sacrificium.

AD

AD PHIDILEN. *Ode* XXIII.

Dii puris manibus & conſcientia vitæ bene actæ ſunt colendi.

Cælo [1] *ſupinas ſi tuleris manus*
[2] *Naſcente Luna, ruſtica Phidile,*
Si thure placaris & [3] horna
Fruge Lares, [4] avidaque porca;
Nec peſtilentem ſentiet [5] Africum
Fœcunda vitis, nec ſterilem ſeges
[6] *Rubiginem, aut dulces [7] alumni*
Pomifero [8] grave tempus anno.
[9] *Nam, quæ nivali paſcitur [10] Algido*
[11] *Devota, quercus inter & ilices:*
Aut creſcit [12] Albanis in herbis
Victima, pontificum ſecures
Cervice [13] tinget. [14] te nihil attinet
[15] *Tentare multa cæde [16] bidentium,*
Parvos coronantem marino
[17] *Rore deos, fragilique myrto.*
[18] *Immunis aram ſi tetigit manus,*
Non ſumptuoſa blandior hoſtia,
Mollibit averſos Penates
[19] *Farre pio, & [20] ſaliente mica.*

1 Manus ſupplices & ad cœlum expanſas. 2 Luna mater eſt plantarum, idcirco ruſticæ mulieres in novilunio ei ſacrificabant. 3 Hujus anni vino novello. 4 Edaci & inexplebili porco. Laribus.i. diis familiaribus porca immolabatur, propterea quod hæc pecus tantum utilis eſt ad eſcam, qua familiam abundare optamus. 5 Ventum inferentem vitibus peſtem, qua vites ſterileſcunt. 6 Rubigine nigreſcit ſpica,& fit infœcunda. 7 Dulces liberi. Ordo eſt, aut dulces alumni grave tempus non ſentient anno pomifero.i. anni parte pomifera, nempe Autumno, quando pueri pomis vehementer delectantur. 8 Tempus peſtilens & inſalubre. 9 Ordo eſt. Nam victima quæ paſcitur nivali Algido inter quercus & ilices, aut quæ creſcit in Albanis herbis, tingit ſecures pontificum cervice. i. Magnæ victimæ à pontificibus ſunt immolandæ. 10 In monte nivibus cooperto. 11 Victima ex voto diis promiſſa. 12 In paſcuis Albani montis. 13 Madefaciet. 14 Ordo eſt. te coronantem parvos deos marino rore & fragili myrto, nihil attinet tentare ipſos deos multa cæde bidentium. 15 Placare parvos deos. i. Lares vel Penates mactando multas bidentes. 16 Ovium bimarum. 17 Roſmarino. 18 Si tua manus immunis à ſcelere aram tetigit, certe placabit iratos deos, quæ quidem manus nihilo gratior aut acceptior iis fuerit propter ſumptuoſam hoſtiam, quam ſi far aut micam ſalis offerres. i. Non magna munera, ſed mens ſincera deos placat. 19 Farre pie oblato. 20 Mica ſaltante vel crepitante, nam ſal igni tactus ſaltat & crepitat.

IN DIVITES AVAROS. *Ode* XXIV.

[1] *Intactis opulentior*
Theſauris [2] Arabum, & divitis [3] Indiæ,
[4] *Cæmentis licet occupes*
[5] *Tyrrhenũ omne tuis & mare Ponticũ:*

1 Romani Arabes nondum invaſerunt. Ordo eſt. Licet tu opulentior theſauris intactis Arabum & divitis Indiæ occupes mare Tyrrhenum & Punicum tuis cœmentis, tamen tu nõ expedies animum metu, &c. 2 Ex Arabia proveniunt aromata in omnes partes orbis. 3 India auro, argento, lapilliſque precioſiſſimis abundat. 4 Saxis cæſis ad ædificandum in mari. vide Od. 1. 5 Mare Tuſcum omne, per Hyperb. exprimit inſana ædificia illius ſæculi.

6 Si

6 *Si figit* [7] *adamantinos*
Summis verticibus [8] *dira necessitas*
Clavos : non animum metu ,
Non mortis laqueis [9] *expedies caput.*
10 *Campestres melius Scythæ,*
(Quorum plaustra vagas rite trahunt [*domos*)
Vivunt, & [11] rigidi Getæ,
[12] *Immetata quibus jugera liberas*
Fruges & Cererem ferunt :
[13] *Nec cultura placet longior annua :*
14 *Defunctumque laboribus*
Æquali recreat sorte vicarius.
15 *Illic matre carentibus*
Privignis mulier [16] *temperat innocens :*
Nec dotata [17] *regit virum*
Conjux, [18] *nec nitido fidit adultero.*
Dos est magna , parentium
Virtus, [19] *& metuens alterius viri*
20 *Certo fœdere castitas.*
[21] *Et peccare nefas, aut pretiũ est mori.*
22 *O quisquis volet impias*
Cædes , & rabiem tollere [23] *civicam :*
24 *Si quæret, pater urbium*
Subscribi statuis, indomitam audeat
25 *Refrænare licentiam,* (*nefas !*
[26] *Clarus post genitis,* [27] *quatenus, heu*
Virtutem incolumem odimus ,
Sublatam ex oculis quærimus invidi.
28 *Quid tristes querimoniæ,*
[29] *Si non supplicio culpa reciditur ?*
30 *Quid leges sine moribus*

6 Si fato mors ingruat, non te liberabunt tuæ divitiæ, quamvis amplissimæ. 7 Clavos firmissimos & infrangibiles, ut est Adamas. vide Od. 35 lib. 1. 8 Triste fatum. 9 Non extricabis caput. 10 Scythæ in campis non domibus habitantes. quæ gens vaga dicta est à mutandis pascuis. 11 Getæ propter frigidam regionem dicuntur asperi, qui carentes rebus ad victum necessariis, equas mulgent, & lac earum vasis exceptum potant. Appellant Græci ἱππημολγὺς. 12 Quibus jugera nullis metis distincta fruges efferunt liberas. i. non unius proprias, sed omnibus cõmunes. 13 Nec plus ferunt quam ad annum sufficiat. 14 Ad colendum agrum singulis annis succedit alius alii, sicut eum (qui annum laboravit, suisq; laboribus est defunctus) vicarius recreet æquali sorte. i. simili labore : nam ipse quoque annuum laborem explet. 15 Illic noverca non sævit in privignos. 16 Parcit. 17 Nec imperat viro , aut domina est mariti. Plaut. *Dotem accepi , libertatem vendidi.* 18 Nec in splendido adultero ponit fiduciam. 19 Et castitas nolens ab alio viro tangi. 20 Copula conjugali, in qua fœdus initum est , alter alteri fidem servat. 21 Et apud eos matrimonii fidem violare est nefas. i. non licet: aut si violent, pœna adulterii mors est. 22 Ex peccandi licentia emanant maleficia, quæ à bono principe legibus severissimis sunt coërcenda. 23 Civilem seditionem. 24 Si cupiet hoc hypogramma suæ statuæ apponi, ut pater patriæ appelletur. *Roma patrem patriæ Ciceronem libera dixit. Iuvenalis.* 25 Comprimere cupiditatem insatiabilem. 26 Clarus, non apud homines suæ ætatis , sed clarus posteris fama & nominis gloria futurus, propter severitatis & correctionis leges & instituta. 27 Quoniam adeo sumus invidi, virtutem odimus eorum qui vivi sunt & incolumes , viros autem virtute præstantes , quando sunt mortui, desideramus, requirimus, extollimus (proh nefas!) 28 Quid tristes prosunt querelæ? 29 Lex inutilis est, si de improbis pœnæ non sumantur. 30 Nihil valent leges sine moribus. i. si cives à pueris non sunt bene instituti atque ad virtutem informati. Ego vero *Mores* hic interpretor cum Varrone , rectum animi propositum, & reverentiam cultumque numinis, populi consuetudine firmatum, quibus rebus cum destitutæ sunt leges , earum inanis ac prope sepulta vis jacet.

Vana

Vana proficiunt? si, neque fervidis
31 *Pars inclusa caloribus*
Mundi, nec Borea finitimum 32 *latus,*
33 *Durataque solo nives*
Mercatorem abigunt? 34 *horrida callidi*
Vincunt aequora navitae?
Magnum 35 *pauperies opprobrium jubet*
Quidvis & facere & pati,
Virtutisque viam deserit 36 *arduae.*
37 *Vel nos in Capitolium,*
Quo 38 *clamor vocat & turba faventiũ:*
Vel nos in mare proximum
Gemmas, & lapides, aurũ & 39 *inutile,*
Summi materiam mali,
Mittamus. scelerum si 40 *bene poenitet;*
Eradenda Cupidinis
Pravi sunt 41 *elementa: & tenerae nimis*
Mentes 42 *asperioribus*
Formandae studiis. nescit equo rudis
43 *Haerere ingenuus puer,*
44 *Venarique timet; ludere doctior,*
Seu Graeco jubeas 45 *trocho,*
Seu malis vetita legibus 46 *alea.*
Quum 47 *perjura patris fides*
Consortem socium fallat & hospitem:
48 *Indignoque pecuniam*
Haeredi properet: scilicet 49 *improba*
Crescunt divitiae. 50 *tamen*
Curtae nescio quid semper abest rei.

31 Regio zonae torridae subjectae. 32 Plaga septemtrionalis. 33 Si nives glacie adstrictae solo. i. ad solum, non repellunt mercatorem. 34 Si horrorem aequorum docti & scientes navitae non formidant. 35 Pauperies putatur probrosa, avaris praesertim. 36 Virtutis via dicitur ardua, vel quia laboriosa est, vel quia homines efficit claros & deorum similes. 37 Quandoquidem divitiae sunt bonis moribus impedimento: ergo in Capitolium eas deferamus ad ornatum templi, vel in mare proximum projiciamus. quod suasit olim Crates Philosophus. 38 Strepitus popularis. 39 Inutile est aurum, si materia est mali. 40 Si vere poenitet. 41 Primordia cupiditatis sunt radicitus extirpanda. 42 Studiis fortioribus. 43 Nescit haerere in equo. i. equitare nescit puer generosus adhuc rudis. 44 Et venari non vult, ad ludendum doctior, seu, &c. 45 Turbine Graeco à Graecis invento, quem Virgilius appellat *volubile buxum.* 46 Aleae lusus puniebatur lege Cornelia & lege Titia. 47 Fides perjurio violata. 48 Et filio prodigo pecuniam properet (i. properando accumulet) qui per luxuriam consumet, quod pater per nefas conquisivit. Nam, *male parta male dilabuntur.* 49 Divitiae dicuntur improbae, vel, quia improbe sunt coacervatae, vel, quia improbos efficiunt. 50 Post multas divitias partas, aliquid semper videtur avaro deesse.

IN BACCHVM. *Ode* XXV.

Bacchi instinctu concitatus nova quaedam carmina Lyrica, de Augusto est dicturus.

Quo me Bacche rapis tui
1 *Plenum? quae in nemora* 3 *aut* [*quos* 2 *agor in specus*
3 *Velox mente nova?* 4 *quibus*

1 Me tuo numine afflatum? 2 Quas ducor in speluncas? sic Od. 19 lib. 2. 3 Expeditus mente non mea, sed divina. 4 In quibus locis secretis. Ordo est. quibus antris meditans, audiar inserere stellis & consilio Iovis aeternum decus egregii Caesaris?

Antris,

Antris, egregii Cæsaris audiar
Æternum meditans decus
5 *Stellis inserere & consilio Iovis?*
Dicam insigne, recens, adhuc
6 *Indictum ore alio. 7 non secus in jugis*
8 *Exsomnis stupet Euias*
9 *Hebrum prospiciens, & nive candidã*
10 *Thracen, ac pede barbaro*
Lustratã 11 *Rhodopen.* 12 *ut mihi devio*
Rupes & vacuum nemus
Mirari libet! 13 *O Najadum potens,*
Baccharumque, Valentium
Proceras manibus vertere fraxinos:
Nil parvum aut humili modo,
Nil mortale loquar. 14 *dulce periculum*
15 *O Lenae, sequi deum* (*est,*
Cingentem viridi tempora pampino.

5 Cælo consecrare & deorum coetui. 6 Carmen lyricum, quod primus Latinorum protuli. 7 Non aliter, sed sic, Euias Bacchi sacerdos concitari solet, ut ego nunc commoveor ad Augusti laudes meo carmine decantandas. 8 Vigilans vel experrecta. Nam hæc sacra tempore nocturno celebrabantur. 9 Thraciæ fluvium, quem hyemis sodalem appellat Od. 25 lib. 1. 10 Regionem septentrionalem frigidissimã. 11 Thraciæ montem, quem Thraces barbari peragrãt, aut sacris Bacchi & Mænadum coetu celebrant & illustrant, Orpheo primum imitante. 12 Quo modo mihi libet à via usitata aberranti. i. versus lyricos scribenti, flumina & desertum nemus mirari? *Sunt hæc verba Poëtæ admirantis, non sunt comparationis redditio, ut multi existimant.* 13 O Bacche, qui potestatem habes in Najades (fluviorum Nymphas) & in Bacchas tuas sacerdotes, quæ tuo numine percitæ possunt supra vires humanas suis manibus fraxinos evertere. 14 Periculosum est, ô Bacche, res tam magnas & inauditas dicere, at dulce est id facere Deo ducente, qui viridi pampino coronat quos charos habet. 15 Bacchus Lenæus, ἀπὸ τοῦ ληνοῦ. i. à torculari, quo vinum exprimitur.

AD VENEREM. *Ode* XXVI.

Senectute jam confectus, lyræ & rebus amatoriis valedicit.

Vixi puellis 1 *nuper idoneus,*
Et 2 *militavi non sine gloria:*
3 *Nunc arma* 4 *defunctumque bello*
Barbiton hic paries habebit,
5 *Lævum marinæ qui Veneris latus*
Custodit. hic, hic ponite lucida
6 *Funalia, &* 7 *vectes, & arcus*
8 *Oppositis foribus minaces.*
9 *O, quæ beatam diva tenes* 10 *Cyprum, &*

1 Cum essem ætate integra. 2 Amori operam dedi. *Militat omnis amans, & habet sua castra Cupido.* Ovid. 3 Paries hujus templi (quod Veneri consecratur) habebit nunc arma mea militaria, nempe funalia, barbiton, versus lyricos, vectes, & arcus. 4 Et barbiton, quod finivit & absolvit bellum susceptum, amoris nimirum. 5 Id est, paries, qui proximus est lævo lateri. Veneris marinæ. i. Veneris ex spuma maris genitæ, habebit barbiton. 6 Funalia nocturnis ambulationibus inservientia. 7 Instrumenta, quibus amatores à meretricibus non admissi, fores & fenestras effringerent. sic Thraso Thaidis domum expugnaturus inquit, *Procede huc cum vecte Dorax.* 8 Foribus clausis. 9 O Venus, te precor, ut Chloën hactenus amantibus superbam gravi amoris plaga semel percutias. 10 Insulam opulentam, in qua Venus præcipue colebatur. Vide Od. 3. lib. 1.

11 *Mem-*

[11] *Memphim carentem* [12] *Sithonia nive,*
Regina, [13] *sublimi flagello*
Tange Chloën semel, [14] *arrogantem.*

11 Vrbem in Ægypto, quæ nive caret, quod regio est calida. 12 Thracia nive. 13 Flagello in altum sublato, ut ictus fit vehementior. 14 Superbam propter pulchritudinem.

AD GALATEAM NAVIGATURAM. *Ode* XXVII.

Dehortatur eam præcipue ab exemplo Europæ.

[1] I*Mpios parræ* [2] *recinentis omen*
[3] *Ducat, & prægnās canis, aut ab agro*
[4] *Rava decurrens lupa* [5] *Lanuvino,*
[6] *Fœtaque vulpes;*
Rumpat & serpens iter institutum,
[7] *Si per obliquum similis* [8] *sagitta*
Terruit mannos. [9] *ego cui timebo*
[10] *Providus auspex?*
Antequam [11] *stantes repetat paludes*
Imbrium [12] *divina avis imminentum;*
[13] *Oscinem corvum prece suscitabo*
Solis ab ortu.
[14] *Sis licet felix ubicunque mavis,*
Et memor nostri Galatea vivas:
Teque nec lævus vetet ire [15] *picus,*
Nec [16] *vaga cornix.*
[17] *Sed vides quanto trepidet* [18] *tumultu*
Pronus Orion. ego, [19] *quid sit ater*
Adriæ, novi, sinus: & quid albus
Peccet [20] *Iapix.*
[21] *Hostium uxores puerique* [22] *cæcos*
Sentiant motus orientis Hœdi, &

1 Homines impii & scelerati iter facientes opto, ut habeant hæc mala suorum inceptorum omina, nimirum parram avem (cujus vox tristis est,) ravam lupam, fœtam vulpem & serpentem velocem. sed tibi jam navigaturæ nihil tale est metuendum, ego enim auspicium feci, &c. sed tamē videtanni tempus, &c. 2 Parræ iterum, atque iterum canentis. 3 Dux sit itineris, eo nimirum, ut impii male pereant. 4 Lupa coloris ravi, inter flavum & nigrum. 5 Vndecunque, *Species pro genere.* 6 Vulpes gravida. 7 Cum serpens transversa ex parte terruit mannos. i. equos currum trahentes aurigæ manibus assuetos, quod erat mali ominis. 8 Non quę à sagittario mittitur, sed sagitta hoc loco significat eam surculi partem, quæ in vitibus incurva & contorta pangitur. est enim serpenti similis. 9 An tibi timebo? nequaquam. quia nec impia es, nec talia monstra tibi tristem eventum prænuntiant. 10 Futurorum providus. 11 Paludes quietas, ut stagna, quæ non fluunt. 12 Cornix imbrium præscia & prænuntia. 13 Oscinem corvum invocabo, ut ab ortu solis fœlix augurium clare occinat. Oscines quasi oricines, dicuntur aves, quæ ore canentes futura prædicunt, ut corvus, cornix, noctua. 14 Ordo est. Galatea sis fœlix & memor nostri, licet vivas ubicunque mavis. i. etsi mavis esse sine me, sis fœlix tamen. 15 Picus Martius vel picus arborarius à læva volans, erat mali ominis. 16 Vagans volatu. 17 *Dehortatur Galateam à navigatione.* vides (inquit) quantam tempestatem Orion vergens ad occasum denunciet, &c. vide Od. 28 lib 1. 18 Vides quanto æstu motu, ex vento, pluviis, aut fulmine, trepidet Orion. 19 Vides quam infestus & periculosus sit Adriæ sinus. vide Od. 9. 20 Vides quid Calabriæ ventus albus. i. serenus, peccet. i. peccare soleat. 21 Vsitatissimum est scriptoribus mala hostibus optare, quos perire cupiunt. 22 Motus obscuros.

Æquoris

Æquoris [23] nigri fremitum, [24] & tremen-
Verbere ripas. *(tes*

[25] Sic & Europa niveum doloso
[26] Credidit tauro latus, & [27] scatentem
Belluis pontum, mediasque fraudes
Palluit audax.

Nuper in pratis [28] studiosa florum, &
[29] Debita Nymphis opifex coronæ,
[30] Nocte sublustri, nihil astra præter
Vidit & undas.

[31] Quæ simul centum tetigit potentem
Oppidis [32] Creten, [33] Pater ô relictum
Filiæ nomen, [34] pietasque, dixit
Victa furore,

Vnde? quo veni? [35] levis una mors est
Virginum culpæ. [36] vigilansne ploro
Turpe commissum? an vitiis carentem
Ludit imago

Vana, quæ porta fugiens [37] eburna
Somnium ducit? meliusne fluctus
Ire per longos fuit, an recentes
Carpere flores?

[38] Si quis infamem mihi nunc juvencum
Dedat iratæ, lacerare ferro, &
[39] Frangere enitar [40] modo multum amati
Cornua tauri.

[41] Impudens liqui patrios penates,
Impudens [42] Orcum moror. ô deorum
Si quis hæc audis, [43] utinam inter errem
Nuda leones!

Antequam turpes macies decentes
Occupet [44] malas, [45] teneræque succus
Defluat prædæ, speciosa quæro
Pascere tigres.

[45] Vilis Europa pater urget absens:

23 Æquoris tempestuosi. 24 Et sentiant litora, quæ videntur tremere, undarum ictu conquassata.
25 Quemadmodum taurus decepit Europam, sic tu, ni caves, ab Austro decipieris.
26 Commisit latus fraudulento Iovi in taurum mutato. 27 Extimuit mare Bosphorum belluis marinis repletum, & quamvis ante audax fuerat, jam vehementer metuit, Iovis fraudes in medio dolo cognitas, non ante suspectas. 28 Studiosa ut Nymphis floreas necteret coronas. 29 Debitæ ex promisso. 30 Nocte aliquantulum luminosa.
31 Quæ Europa statim ut tetigit, &c. 32 Creten Homerus appellat ἑκατόμπολιν Ιλ. β. 33 Dixit, ô nomen pater relictum. i. nomen *Pater* neglectum à filia, ô pietas insano amore tauri victa. *Hæc & quæ sequuntur fere usque ad finem Odæ sunt verba Europæ ingemiscentis.* 34 Pietas est grata voluntas in parentes. 35 Vna mors levior pœna est, quam quæ sufficiat virginitati amissæ. i. pudor violatus in virgine multas meretur mortes. 36 An sine vitio sum? an species vana. i. phantasma, in somnis mihi occurrit & me decipit? 37 Per portam eburnam vana somnia emittuntur. De somni portis, vide Vir. lib. 6. Æn. *Sunt geminæ somni portæ, &c.*
38 Si quis in potestatem mihi redigat taurum turpem & infamem: enitar, &c. 39 Cornua discerpere. Est hoc inprimis muliebre, ut suis manibus injurias ulcisci cupiant. 40 Paulo ante. 41 Inverecunda sum bifariam, quod patrem reliquerim, quodque post tale scelus admissum maneam in vita. 42 Orcum vel Plutonem morari, est, non mori cum oporteat. 43 Vtinam errem nuda inter leones, atque ab iis devorer antequam contabescam. 44 Maxillas pulchras. 45 Antequam viriditas vel pulchritudo mihi dilabatur, cupio prædæ esse tigribus & leonibus. 46 Pater meus absens corpore, sed animo præsens, vili habitus & neglectus mihi Europæ suæ filiæ, me urget & flagitii conscientia excruciat.

47 *Quid*

[47] *Quid mori cessas? potes hac ab orno*
Pendulum zona bene te sequuta
[48] *Lædere collum.*
Sive te rupes & [49] *acuta letho*
Saxa delectant : age , te procellæ
[50] *Crede veloci : nisi* [51] *herile mavis*
Carpere pensum
[52] *Regius sanguis, dominæque tradi*
Barbara [53] *pellex. Aderat* [54] *querenti*
[55] *Perfidum ridens Venus, & remisso*
[56] *Filius arcu.*
[57] *Mox ubi lusit satis,* [58] *Abstineto*
(Dixit) irarum [59] *calidaque rixa,*
[60] *Quum tibi invisus laceranda reddet*
Cornua taurus.
[61] *Vxor invicti Iovis esse nescis ?*
[62] *Mitte singultus :* [63] *bene ferre magnam*
Disce fortunam : [64] *tua sectus orbis*
Nomina ducet.

47 *Europe seipsam alloquitur.* 48 Te suspendere potes zona (in usum laquei) quam tecum commode attulisti. 49 Quæ saxa, ut morbi acuti, te celeriter exaniment. 50 Committe te procellæ , quæ te scopulis illidat. 51 Nisi mavis lanam certo pondere traditam, & ab hera imperatam in fila ducere.
52 Regis filia. 53 Concubina mariti. 54 Europæ quærenti. 55 Ridens perfide & dolosæ , non ex animo. 56 Aderat Cupido arcu suo jam laxato sagittariorum more , ubi jaculari desinunt. 57 Postquam Venus Europam satis est ludificata. 58 Abstineto ab iris. est Hellenismus. Genitivus pro oblativo. Vt ἀπέχυ τῶν ὀργῶν.
59 Rixæ , quæ venit à calore sanguinis. 60 Ironice. nam antea minabatur se cornua tauri fracturam. 61 Nescis te gerere tanquam uxorem invicti Iovis? 62 Singultus omitte. 63 Disce secundam fortunam ferre moderate & composite , quod non est cujuslibet. 64 Vna pars orbis in tres divisi tuo nomine appellabitur Europa , altera Asia, tertia dicetur Africa.

AD LYDEN. *Ode* XXVIII.

Hortatur Lyden , diem Neptuno sacrum in potu & cantu hilariter transigere.

[1] FEsto quid potius die
Neptuni faciã? prome reconditum
Lyde [2] *strenua Cæcubum :*
[3] *Munitaque adhibe vim sapientiæ.*
[4] *Inclinare meridiem*
Sentis: [5] *ac, veluti stet volucris dies,*
[6] *Parcis deripere* [7] *horreo*
[8] *Cessantem Bibuli Consulis amphoram.*
Nos cantabimus [9] *invicem*
[10] *Neptunum , & virides* [11] *Nereidum*
[12] *Tu curva recines lyra (comas:*

1 Ordo est. Lyde , prome reconditum vinum Cæcubum (ut bibam) quid enim potius festo Neptuni die facere possum ? 2 Strenue, mox. 3 Sapientiæ septæ ac munitæ contra voluptates vim infer, eamque vino & lætitia expugna, ut joco & ludo aliquis sit locus.
4 Sentis diem decrescere , & ad occasum vergere.
5 Ac quasi dies non celeriter abeat , parcis , &c.
6 Cessas deripere horreo vini cadum Bibuli consulatu reconditum. 7 Antiqui in horreis testas vini condebant. 8 Amphoram,quæ diu remanserat in vini apotheca. 9 Per vices , vicissim. 10 Deum marinum Saturni filium in diei festi honorem. 11 Nereides sunt maris nymphæ Nerei filiæ. 12 Tu iterum iterumque canes.

Latonam, & celeris spicula [13] *Cynthia:*
[14] *Summo carmine, qua Cnidon*
Fulgentesq; tenet [15] *Cycladas, &* [16] *Paphon*
Iunctu visit [17] *oloribus.*
Dicetur merita Nox quoque [18] *nænia.*

13 A Cyntho monte Deli Diana appellatur Cynthia, quę celeris dicitur, quia venatrix est. 14 Vltimo seu supremo carmine Venerem celebrabimus, quæ tenet Cnidon urbem Carię. vide Od. xxx lib. 1. 15 Vide Od. xiv lib. 1. 16 Vrbem in Cypro clarissimam. 17 Iunctis cygnis, quibus ad currum suum trahendum utitur Venus. 18 Nox etiam cantabitur carmine debito, tristi scilicet & lugubri, quod somno & tenebris (quæ sunt mortis imago) optime convenit.

AD MECOENATEM.
Ode XXIX.

Invitat eum ad cœnam hilarem, publicis curis omissis.

[1] TYrrhena regum progenies, [2] tibi
[3] *Non ante verso lene merum cado*
Cum flore, Mecœnas, rosarum, &
[4] *Pressa tuis balanus capillis*
[5] *Iamdudū apud me est.* [6] *eripe te moræ;*
Ne semper [7] *udum Tibur &* [8] *Æsula*
Declive contempleris arvum, &
[9] *Telegoni juga parricidæ.*
[10] *Fastidiosam desere copiam &*
[11] *Molem propinquam nubibus arduis.*
Omitte mirari beata
[12] *Fumum & opes strepitumque Romæ.*
Plerumque gratæ divitibus [13] *vices,*
[14] *Mundæque parvo sub lare pauperum*
Cœnæ, sine aulæis & [15] *ostro,*
[16] *Sollicitam explicuere frontem.*
Iam clarus occultum Andromedes [17] *pater*
[18] *Ostendit ignem: jam* [19] *Procyon furit,*
[20] *Et stella vesani Leonis,*
Sole dies referente [21] *siccos.*
Iam pastor umbras cum grege [22] *languido*
Rivumque fessus quærit, & horridi

1 Ab Hetruscis regibus oriunde. sic Od. 1 lib. 1. Ordo est. O Mecœnas Tyrrhena progenies regū, jam dudum apud me est tibi lene merum, non ante verso cado cum flore rosarum, & balanus pressa tuis capillis. 2 In tuum honorem. 3 Cado non ante prompto, cado non ante inverso ad vinum depromendum. 4 Glans unguentaria pressa. i. oleum balaninum ex ea expressum pro capillis tuis. 5 Iam diu domi meæ est. 6 Te nihil impediat, quo minus ad nos venias. 7 Vdum propter copiam aquarum, quæ faciunt Tibur insalubre. 8 Æsula est oppidum in latere montis collocatum, Tyburi propinquum. 9 Et Tusculum, urbem conditam à Telegono Vlyssis ex Circe filio, qui patrem imprudens interfecit. 10 Copiam, quæ fastidium parit. Nam copia satietatem, satietas parit fastidium. 11 Turrim in hortis tuis in sublime extructam, unde totam fere Romam prospicis. 12 Auram popularem vel ambitionem, Metaph. 13 Varietates quæ tædium tollunt. 14 Cœnæ frugales, quæ sunt neque sordidæ neque nimis sumptuosæ. 15 Sine vestibus purpureis. 16 Frontem tristem exhilararunt. lætitia frontem explicat, mœstitia in rugas contrahit. 17 Cepheus Æthiopum rex inter sydera collocatus. 18 Denunciat æstatem. 19 Anticanis, stella est in Canicula, sive Cane minore. 20 Signum septemtrionale, circa Cancrum, in quo fit solstitium æstivum. 21 Dies æstuosos. 22 Grege æstu solis fatigato.

Dumeta

Dumeta 23 *Sylvani : caretque*
Ripa vagi 24 *taciturna ventis.*
Tu civitatem quis deceat status,
Curas, & urbi sollicitus, times
Quid 25 *Seres & regnata Cyro*
26 *Bactra parent,* 27 *Tanaisq; discors.*
Prudens futuri temporis exitum
28 *Caliginosa nocte premit Deus :*
Ridetque, si mortalis 29 *ultra*
Fas trepidat. 30 *quod adest, memento*
Componere aquus: 31 *catera fluminis*
Ritu feruntur, nunc medio alveo
Cum pace delabentis Etruscum in mare, nunc 32 *lapides adesos,*
33 *Stirpesque raptas. & pecus & domos*
Volventis una, non sine montium
Clamore, vicinaque sylva;
34 *Quum vera diluvies quietos*
Irritat amnes. 35 *ille potens sui*
Latusque deget, cui licet, in diem
Dixisse, vixi : 36 *cras vel atra*
Nube 37 *polum pater occupato,*
Vel solo puro : non tamen irritum
38 *Quodcumque retro est, efficiet : neque*
39 *Diffinget, infectumque reddet,*
Quod fugiens semel hora vexit.
Fortuna 40 *savo lata negotio, &*
Ludum insolentem ludere pertinax,
Transmutat incertos honores,
Nunc mihi, nunc alii benigna.
Laudo 41 *manentem :* 42 *si celeres quatit*
Pennas 43 *resigno qua dedit,* 44 *& mea*
Virtute me involvo, 45 *probamque*
Pauperiem sine dote quaro.
46 *Non est meum, si mugiat Africis*
47 *Malus procellis, ad miseras preces*
Decurrere : 48 *& votis pacisci.*

23 Sylvano consecrata sunt dumeta, quæ sua densitate solem excludunt. 24 Murmur non edens. significat poëta tempus ventosum jam transiisse. 25 Populi Asiæ Scythicæ, à Sera urbe sic dicti. 26 Tu curas quid Seres & Bactra præparent, in quibus Cyrus regnabat. 27 Fluvius Asiam ab Europa disterminans, qui perluit populos discordes & belligerantes. 28 Exitum nobis ignotum voluit. 29 Ultra id quod ei licet. 30 Quod præsens est memento administrare & cum æquitate & tuo arbitratu finire. 31 Futura cursum suum habent instar fluminis delabentis in mare Tyrrhenum nunc placide & quiete, nunc rapide & violenter. 32 Excavata rupium saxa. 33 Arbores extirpatas. 34 Cum tempestas incitat & quasi ad iracundiam provocat amnes quietos. i. cum diluvies ex imbribus oritur. 35 Ille liber est, & compos sui, hilarisque vivet, cui licet dixisse, vixi in diem. i. bonis præsentibus fruor, futura non curo. 36 Cras sit cœlum nubilum an serenum nihili æstimat. i. non pendet ex fortunæ inconstantia, sed parvi facit utrum adversa sit, an fœlix futura fortuna. 37 Cœlum atra nube Iupiter occupet. 38 Quodcunque jam præteriit non potest mutari. 39 Neque destruet vel immutabit. 40 Fortuna in rebus adversis gaudens sævire & pertinaciter ludere ludū novum; *Iuvenal. Quoties voluit fortuna jocari.* 41 Fortunam stabilem. 42 Si fugit & adversa est. 43 Reddo. 44 Et meis me viribus orno, non rebus externis. est Metaph. ducta à vestibus, quibus involvimur. 45 Pauperiem cum virtute conjunctam sine opibus quæro. 46 Nec vitæ nec propositi mei est navigationis periculo me committere, ut rem augeam. etenim pauper esse malo. 47 Arbor navis. 48 Cum diis quodammodo votis & precibus pacisci, ne merces meæ in mari pereant.

Ne 49 Cypria Tyriaque merces
Addant 50 avaro divitias mari.
51 Tunc me biremis præsidio 52 scaphæ,
Tutum per Ægæos tumultus
Aura feret, 53 geminusque Pollux.

49 Merces Cypriæ pro mercibus quibuscunque. species est pro genere. 50 Mari insatiabili, quod omnia absorbet. 51 Quando maris periculo me expono, tunc Aura & geminus Pollux feret me per Ægæos tumultus tutum præsidio biremis scaphæ, quod nunquam est futurum. 52 Scapha, parva navis est, qua tuto navigare potest nemo in Mari Ægæo. 53 Castor & Pollux gemini nati nautis favent.

AD MELPOMENEM MVSAM. *Ode* XXX.

Horatius Lyricos versus scribendo, æternam gloriam est consecutus.

1 *Exegi monimentum ære perennius,*
2 Regalique situ pyramidum altius:
Quod nec imber edax, aut Aquilo 3 impotens
Possit diruere, aut innumerabilis
4 Annorum series, & fuga temporum.
5 Non omnis moriar: 6 multaque pars mei
7 Vitabit Libitinam. 8 usque ego postera
Crescam laude 9 recens, 10 dum Capitolium
11 Scandet cum tacita virgine pontifex.
12 Dicar, qua violens obstrepit 13 Aufidus,
Et, qua pauper aqua 14 Daunus agrestium
15 Regnavit populorum, 16 ex humili potens
17 Princeps 18 Æolium carmen ad Italos
Deduxisse modos. 19 Sume superbiam
Quæsitam meritis, & mihi Delphica
20 Lauro cinge volens Melpomene comam.

1 Perfeci carminum volumen, ingenii melmonumentum, æreis statuis durabilius. 2 Altius regali constructione pyramidum, quę sunt regum Ægyptiorum sepulchra. 3 Aquilo vehementer sæviens, ut qui sibi non possit temperare. 4 Temporis longinquitas & cursus temporum. 5 Non totus moriar. 6 Mens vel ingenium. 7 Effugiet mortem. Libitina est dea funerum. significat etiam capulum vel feretrum, in quo cadavera efferuntur ad sepulturam. 8 Semper ego recens crescam postera laude, dum pontifex scandet Capitolium cum tacita virgine. 9 Non senescens. 10 Donec imperium Romanum durabit. 11 Dum pontifex ascendet in Capitolium ad sacra Idulia peragenda, cum virgine vestali tacita. i. cum virgine tacente dum sacra celebrantur. 12 Ordo est. Ego potens, ex humili princeps, dicar deduxisse Æolium carmen ad Italos modos, qua obstrepit violens Aufidus, & qua pauper aquæ Daunus regnavit agrestium populorum. 13 Violentus Apuliæ fluvius, ubi natus est Horatius. 14 Daunus rex Apuliæ fuit, à cujus nomine fluvius sic appellatus est, qui fluvius ob vehementes ibi calores pauper aquæ dicitur. 15 Rex fuit agrestium populorum. Græca est structura. ἐβασίλευσε τῶν λαῶν. 16 Qui libertino patre natus potens & clarus extiti. 17 Omnium primus. 18 Carmine Æolio usus est Alcæus à Lesbo insula, in qua regnavit Æolus. 19 O Melpomene sume superbiam. i. gloriam & nobilitatem quæsitam meritis. i. virtutibus, & volens cinge mihi comam Delphica lauro. 20 Corona ex lauro consecrata Apollini, qui Delphis edidit oracula sub monte Parnasso.

ODARVM LIBER QVARTVS.

AD VENEREM. *Ode* I.

Horatius jam ea eſt ætate, ut à rebus amatoriis & carminibus ludicris alieno eſſe animo debeat, & tamen Ligurini Veſano amore torretur.

INtermiſſa Venus diu,
Rurſus [1] *bella moves. parce, precor, precor,*
Non ſum qualis eram bonæ
[2] *Sub regno Cynaræ. deſine dulcium*
Mater [3] *ſæva Cupidinum,*
[4] *Circa luſtra decem flectere* [5] *mollibus*
[6] *Iam durum imperiis. Abi*
Quo blandæ juvenum te revocant preces.
[7] *Tempeſtivius in domo*
Pauli, purpureis [8] *ales oloribus,*
[9] *Commeſſabere Maximi,*
Si torrere [10] *jecur quæris idoneum.*
[11] *Namque & nobilis & decens,*
[12] *Et pro ſollicitis non tacitus reis,*
[13] *Et centum puer artium,*
[14] *Late ſigna feret militiæ tuæ.*
[15] *Et quandoque potentior*
Largis muneribus riſerit æmuli,
Albanos prope, te, lacus
Ponet marmoream [16] *ſub trabe Cypria.*
[17] *Illic plurima naribus*
Duces thura: lyraque & [18] *Berecynthiæ*
Delectabere tibiæ
Miſtis carminibus, non ſine fiſtula.
Illic [19] *bis pueri die*
Numen cum teneris virginibus tuum
Laudantes, pede candido
[20] *In morē Salium ter quatiēt humum.*

1 In militiam Veneris urges, *Militat omnis amans, & habet ſua caſtra Cupido.* 2 Sub Cynaræ dominio. Qui amant, ſerviunt. Cynaram bonam appellat, fortaſſe quod eſſet ipſi inter cæteros amatores benevolentior, idque ſine mercede. 3 Venus aliquando crudelis eſt & ſæva inter dulces voluptates. 4 Cum nunc annos quinquaginta ſim natus. 5 Imperiis voluptuoſis, quæ molliunt animos. 6 Me jam ſenio induratum. 7 Opportunius & tempore magis idoneo. 8 Quæ velox es & celeriter vehi ſoles in curru oloribus juncto. 9 Iocabere & libidinoſe vives. 10 Iecur amoribus aptum. Iecur enim eſt ſedes libidinis. 11 Paul. Max. juvenis nobilis, formoſus & facundus erat. quæ omnia exornant amantem. 12 Et pro iis, quorum cauſa in periculo verſatur, patronus non mutus, ſed eloquens. 13 Et multis artibus inſtructus. 14 Multum amabit, & animo libenti. 15 Et quandocunque Paulus riſerit. i. hilaris erit, plus valens apud amicam, quam larga rivalis munera, ille marmoream eriget tibi ſtatuam prope lacus Albanos. 16 In templo arboribus odoratis ædificato. 17 Illic bibes naribus plurima ex thure ſacrificia. 18 Tibiæ Phrygiæ. à monte Berecyntho, ubi primum inventa dicitur tibia. 19 Mane & veſperi. 20 In morem Saliorum Martis ſacerdotum ſaltabunt.

21 *Me nec fœmina, nec puer*
Iam, nec ſpes animi credula [22] *mutui,*
23 *Nec certare juvat mero :*
Nec vincire novis tempora floribus.
24 *Sed cur , heu, Ligurine , cur*
Manat [25] *rara meas lachryma per ge-*
Cur facunda parum decoro (*nas ?*
[26] *Inter verba cadit lingua ſilentio ?*
27 *Nocturnis te ego ſomniis*
Iam captum [28] *teneo, jam* [29] *volucrem*
Te per gramina Martii (*ſequor*
Campi,te per aquas,[30] *dure, volubiles.*

21 Me nec fœmina juvat hoc, &c. 22 Vt mutuo amer ab ea quam amavero. 23 Nec juvat contendere poculis , nec capiti in epulis coronare. 24 Apoſtrophe pathetica, ac ſi diceret: Eheu Ligurine , quamvis ætate jam ingraveſco, amore tamen tui incenſus ad priſtinas revocor laſcivias. 25 Lachryma guttatim & raro defluens , non amoris parvitate , ſed ætatis verecundia : nam turpe eſt ſeni præ amore flere. 26 Cur lingua in medio ſermone titubat? quod nimii amoris eſt indicium. 27 Ego te (quem vigilans cupio) nocturno tempore plerumque ſomnio. 28 Tenere videor. 29 Te ex meo complexu evolantem ſequor quaſi ludentem in campo Martio , te ſequor quaſi denatantem in Tiberi, qui fluit juxta campum Martium , in quo juventus Romana ſe curſu,lucta,equo, natatione exercebat. 30 O Ligurine inexorabilis.

AD ANTONIVM IVLVM, M. Antonii Triumviri filium.

Ode 11.

Antiquos Poëtas imitari periculoſum eſt.

1 P*Indarum quiſquis ſtudet æmulari,I-*
-ule, ceratis ope Dædalea
2 *Nititur pennis,* 3 *vitreo daturus*
Nomina ponto.
4 *Monte decurrens velut amnis , imbres*
Quem ſuper notas 5 *aluere ripas,*
Fervet 6 *immenſuſque ruit profundo*
Pindarus ore,
7 *Laurea donandus Apollinari,*
Seu per 8 *audaces nova* 9 *dithyrambos*
Verba 10 *devolvit , numeriſque* 11 *fertur*
Lege ſolutis :
12 *Seu deos, regeſque canit, deorum*

1 Pindarum inter Lyricos Poëtas facile principem ſi quis imitari velit , is ſuos conatus irritos ſentiet , ut olim Icarus volare tentans, in mare decidit. 2 Suſtentatur pennis cera junctis Dædali patris artificio. 3 Ponto pellucido inſtar vitri , quod ab Icaro mare Icareum eſt appellatum. 4 Ordo eſt. Fervet Pindarus velut amnis monte decurrens, quem imbres aluere ſuper notas ripas, & ruit immenſus ore profondo. Significat Horatius Metaphorice copioſam Pindari ſapientiam , & celerem in dicendo ubertatem. 5 Ita auxère , ut extra ripas erumpat. 6 Propter diluvium. 7 Coronandus lauro Poëtis conſecrata. vide Ode ult. lib. 3. 8 Dithyrambi vel numeris innumeris & pedibus lege ſolutis conſtant, vel ſunt verſus valde vehementes ad animos concitandos. 9 Dithyrambi ſunt metri genus liberius in honorem Bacchi compoſitum. 10 Deorſum volvit, i. verba grandia loquitur. 11 Pindarus velut vates rapitur numerorum Dithyrambicorum majore licentia. 12 Deos, ut Apollinem; Reges, ut Hieronem Syracuſanum, qui ſuo tempore regnavit in Sicilia.

San-

Sanguinem : [13] *per quos cecidere justa*
Morte Centauri, cecidit tremenda
[14] *Flamma Chimæra :*
[15] *Sive, quos Elea domum reducit*
Palma cœlestes : [16] *pugilemve equumve*
Dicit, & centum potiore signis
[17] *Munere donat :*
[18] *Flebili sponsæ juvenemve raptum*
Plorat : & vires animumque moref-
-que [19] *aureos educit in astra, nigro-*
-que [20] *invidet Orco.*
Multa [21] *Dirceum levat aura* [22] *cygnum,*
Tendit, Antoni, quoties in altos
[23] *Nubium tractus :* [24] *ego, apis Matinæ*
More modoque,
Grata carpentis thyma per laborem
Plurimum, circa nemus, [25] *uvidique*
Tiburis ripas, operosa parvus
[26] *Carmina fingo.*
[27] *Concines majore Poëta plectro*
Cæsarem, [28] *quandoque trahet feroces*
[29] *Per sacrum clivum, merita decorus*
Fronde, Sicambros :
[30] *Quo nihil majus, meliusve terris*
Fata donavere, [31] *bonique divi,*
Nec dabunt : [32] *quamvis redeant in aurũ*
Tempora priscum.
[33] *Concines lætosque dies, & urbis*
Publicum ludum, super impetrato
Fortis Augusti reditu, forumque
[34] *Litibus orbum.*
[35] *Tum mea (si quid loquar audiendum)*
Vocis accedet bona pars : & ô sol

13 Per quos (Herculem & Pirithoum) devicti sunt Centauri Thraciæ populi, qui à Poëtis finguntur esse media parte viri, & media equi, originem ab Ixione trahentes. 14 Per Bellerophontem cecidit Chimæra, cujus tria capita ignem efflant. vide Od. 27 lib. 1.
15 Sive dicit & laudat eos quos victoria apud Elidem parta domum reducit cœlestes. i. cœlestibus ob gloriam comparandos.
16 Seu pugilatu, seu equorum cursu superiorem dicit. 17 Carminibus donat quæ sunt centum statuis diuturniora. 18 Sive in Epitaphio exprimit ploratum flebilis sponsæ propter juvenem sponsum immatura morte sibi ereptum.
19 Et bonos mores ejusdem juvenis effert ad astra. 20 Invidet morti. id est, à morte & oblivione eum vindicat. 21 Pindarum Poëtam Thebanum sic dictum à Dyrce fonte Thebano. 22 Poëtam. nam ut cygnus aura & vento levatus in altum volat, sic Pindarus, quoties deorum & regum canit laudes, sua eloquentia sublimis volat, & suaviter canit. 23 In eam usque regionem cœli, ubi nubes condensantur. i. in cœlos ipsos. 24 Ego, ut apis Calabra in Matino monte pascens, carpensque grata thyma. id est, scribens depresse, suavi tamen stylo fingo carmina, &c.

25 Tiburis aqua abundantis. 26 Carmina compono laboriosa existens parvus. 27 O Poëta, tu canes Cæsarem stylo grandiore. i. carmine heroico. 28 Quandocunque Cæsar merita laurea decorus trahet per sacrum clivum Sicambros. i. Germaniæ populos, quos hodie *Geldrenses* appellamus. 29 Per sacram viam triumphantes in Capitolium vehebantur. 30 Quo Cæsare. 31 Divi largi. 32 Quamvis redeant aurea sæcula, *vel* aureæ ætatis mores. 33 Decantabis etiam festos dies & publicam civitatis lætitiam, pro Augusti reditu à diis impetrato & concesso. 34 Et cantabis forum contentionibus vacuum, propter ferias, seu potius propter Cæsaris æquitatem. 35 Tum magna mei carminis pars addetur tuo poëmati, si quid loqui possum auditu dignum.

Pulcher, ô laudande, canam, recepto
36 Cæsare fœlix.
37 Tuque dum procedis, Io triumphe,
Non semel dicemus, Io triumphe,
Civitas omnis: dabimusque divis
Thura 38 benignis.
39 Te decem tauri, totidemque vaccæ,
40 Me tener solvet vitulus relicta
Matre, qui largis 41 juvenescit herbis
In mea vota.
42 Fronte curvatos imitatus ignes
Tertium Lunæ referentis ortum,
43 Qua notam duxit, niveus 44 videri,
45 Cætera fulvus.

36 Et Cæsare à periculis belli erepto, ego beatus & fœlix hæc canam. O Sol pulcher, id est, ô dies pulcher, laudibusque celebrande, quo victor Cæsar urbem ingressus est. 37 Et ô triumphe nos (omnis civitas) non semel dicemus Io, Io triumphe. 38 Divis liberalibus erga nos illius reditu. 39 Liberabunt te à voto, quo obligaris ex Cæsaris reditu. 40 Parva victima, nempe vitulus à matre, id est, à vacca depulsus me solvet à votis, quæ pro Cæsaris incolumitate diis feci. 41 Qui fit juvencus. 42 Qui cornua habet parva & curva instar Lunæ, tertio die à suo novilunio. 43 Qua parte notabatur. i. in fronte candidus erat, sed fulvus reliquo corpore. 44 Niveus videri, Græca est loquendi figura, ut, Certus amari. 45 Per Synecdochen, id est, habens cætera fulva.

AD MELPOMENEN.
Ode III.

Natus est Horatius ad artem Poëticam, cujus beneficio immortalem gloriam est consecutus.

1 Quem tu Melpomene semel
Nascentē placido lumine videris,
Illum non labor 2 Isthmius
3 Clarabit pugilem, non equus impiger
4 Curru ducet Achaico
Victorem: 5 neque res bellica 6 Deliis
Ornatum foliis ducem,
Quod regum tumidas contuderit minas,
Ostendet Capitolio:
7 Sed, quæ Tibur aquæ 8 fertile perfluunt,
Et spissæ nemorum comæ,
9 Fingent 10 Æolio carmine nobilem.
11 Roma principis urbium
Dignatur soboles inter amabiles

1 Melpomene, quem tu semel oculis benevolis aspexeris nascentem, is non athleta neque miles erit, sed Poëta. 2 Labor susceptus in ludis Isthmiis, à Sypho in honorem Neptuni institutis. 3 Clarum faciet pugilem. 4 Curru Græco vel Eleo. i. quadrigali certamine. 5 Neque res bellica bene gesta ostendet eum Capitolio ducem ornatum foliis Deliis, quod contuderit tumidas minas regum. i. quod minantes & superbos reges superaverit. 6 Laurea Apollinari, à Delo insula Apollini sacra. 7 Non hæc supra memorata eum reddent nobilem, sed aquæ, quæ præterfluunt fertile Tibur, ab eo descriptæ Æolio carmine facient clariorem.
8 Ode 29 lib. 3. udum appellat Tibur, ubi carmina sua conscribebat. 9 Efficient nobilem. 10 Carmine Sapphico & Alcaico. vide Ode 30 lib. 3. 11 Posteritas Romæ (quæ urbium princeps est & caput) dignatur me numerare inter Poëtas lyricos, qui canunt amabilia.

Vatum

Vatum ponere me choros:
[12] *Et jam dente minus mordeor invido.*
[13] *O, testudinis aureæ*
Dulcem quæ strepitum Pieri temperas!
O, [14] *mutis quoque piscibus*
Donatura cygni, si libeat, [15] *sonum!*
[16] *Totum muneris hoc tui est,*
[17] *Quod monstror digito prætereuntium*
Romanæ [18] *fidicen lyræ:*
[19] *Quod spiro, & placeo (si placeo) tuum*
(est.

12 Et jam virtute supero Invidiam. 13 O Pieri Melpomene Musa, quæ moderaris dulcem cantum aureæ & excellentis lyræ. 14 Muti sunt pisces, quia (paucis exceptis) non spirant neque respirant, nam pulmonem non habent, nec pulmone indigent, eo quod non habent sanguinem, quo cordis calor refrigeretur. 15 Cantus dulcedinem. Nam cygni ante mortem canunt dulcissime. 16 Hoc munus est mihi à te datum. 17 Sic olim Demosthenes: οὗτος ἐκεῖνος Δημοσθένης. Hic est ille Demosthenes. 18 Lyricus Poëta. 19 Quod vivo.

AD VRBEM ROMAM,

De indole Drusi, ejusque institutione sub Augusto. *Ode* IIII.

[1] QValem ministrum fulminis [2] *alitem,*
(Cui Rex deorũ regnũ in aves vagas
[3] *Permisit, expertus fidelem*
Iupiter in [4] *Ganymede flavo)*
Olim juventas & [5] *patrius vigor*
[6] *Nido laborum propulit inscium:*
Vernique jam nimbis remotis,
[7] *Insolitos docuere nisus*
Venti paventem: mox [8] *in ovilia*
Demisit hostem vividus impetus:
Nunc in reluctantes dracones
Egit amor [9] *dapis atque pugnæ:*
Qualemve lætis caprea pascuis
Intenta, fulvæ matris ab ubere
Iam [10] *lacte depulsum leonem,*
[11] *Dente novo peritura vidit:*
[12] *Videre Rhæti bella sub Alpibus*
Drusum gerentem & Vindelici, [13] *quibus*
Mos unde deductus per omne
Tempus Amazonia securi
Dextras obarmet, quærere distuli:
(Nec scire [14] *fas est omnia) sed diu*

1 Longum est hic hyperbaton. sensus est. Qualis est aquila in ovium greges, ejusque pugnandi cupiditas in draconem, aut qualis est catulus leonis in capream, ejus dentibus jam dilacerandam, talem Rhœti & Vindelici videre Drusum, &c. 2 Aquilam Iovis armigeram. 3 Propter ejus fidem erga Iovem. 4 In pulchro Ganymede Iovis pocillatore. 5 Vigor paternus. 6 E nido extrusit volandi & prædandi inscium. 7 Primos & non assuetos volatus. 8 Vt agnos rapiat. 9 Amor dapis egit, ut agnus sit sibi esca, amor etiam pugnæ egit in dracones, propter mutuum inter se odium. 10 Leonem à lacte remotum. 11 Dente Leonini catuli nondum prædæ assuefacto. 12 Talem Rhœti & Vindelici videre Drusum sub Alpibus bella gerentem, à quo erant subjugati. 13 Qui Vindelici cur securibus in prælio) Amazonum more) utantur, non jam quærendum censui. Ordo est, quibus mos, ut obarment suas dextras Amazonia securi, unde deductus sit, quærere distuli. 14 Potest, δυνατὸν. vide Ode 2 lib. 1.

Lateque [15] victrices catervæ
Consiliis juvenis revictæ
Sensere, quid mens rite, quid [16] indoles
Nutrita faustis sub penetralibus
Posset, quid Augusti paternus
[17] In pueros animus Nerones.
Fortes creantur fortibus, & bonis:
Est in juvencis, est in equis patrum
Virtus: nec imbellem feroces
Progenerant aquilæ columbam.
[18] Doctrina sed vim promovet insitam,
[19] Rectique cultus pectora roborant.
[20] Vtcunque defecere mores,
Dedecorant bene nata culpæ.
Quid debeas, ô Roma, Neronibus,
Testis [21] Metaurũ flumen, & [22] Asdrubal
Devictus, [23] & pulcher fugatis
Ille dies Latio tenebris,
Qui primus alma [24] risit adorea,
[25] Dirus per urbes Afer ut Italas,
Ceu flamma per tedas, vel Eurus
Per Siculas equitavit undas.
[26] Post hoc secundis usque laboribus
Romana pubes crevit: & [27] impio
Vastata Pœnorum tumultu
[28] Fana deos habuere rectos.
Dixitque tandem [29] perfidus Annibal,
[30] Cervi, luporum præda rapacium,
Sectamur ultro, quos opimus
[31] Fallere & effugere est triumphus.
[32] Gens, quæ cremato fortis ab Ilio
Iactata Tuscis æquoribus, [33] sacra,
[34] Natosque, maturosque patres
Pertulit [35] Ausonias ad urbes,
[36] Duris ut ilex tonsa bipennibus
[37] Nigræ feraci frondis in [38] Algido,

15 Rheti semper ante victores, nunc consiliis Drusi vicissim victi, sensere & experti sunt, quid, &c. 16 Innata virtus. 17 Tiberium & Drusum. 18 Doctrina virtutum igniculos nobis natura insitos provehit ad perfectionem. 19 Recti amor & studium. i. rectæ disciplinæ & bonæ institutiones mentem muniunt & robustam reddunt. 20 Vbicunque boni mores deficiunt, culpæ. i. facta improba illam naturæ bonitatem deturpant, dedecoreque afficiunt. 21 Flumen Vmbriæ, ubi Asdrubal, cum quinquaginta sex millibus hominum Claudii Neronis opera cæsus est. 22 Asdrubal in Italiam venerat fratri suo Annibali auxiliaturus. 23 Et fœlix ille dies fuit, fugatis tenebris ex Latio. i. Carthaginiensibus & Afris ex Italia pulsis. 24 Qui lætus est bellica gloria. Farris & frugum copiam significat adorea, qua abundantem putabant gloriosum. 25 Vt. i. postquam crudelis Annibal equitavit & aufugit per urbes Italas, veluti flamma tedas, vel Eurus Siculas percurrit undas. 26 Post cædem Asdrubalis, & victoriam à Nerone partam, prosperis semper præliis creverunt Romani. 27 Impiorum & barbarorum clamore bellico. 28 Fana statuas deorum habuere erectas, quæ à Carthaginiensibus fuerant de suis sedibus deturbatæ. 29 Annibal primus violavit fœdus inter Romanos & Afros initum. 30 Oratio Annibalis ad suos milites: Nos (inquit) Carthaginienses tanquam cervi Romanos, veluti lupos insequimur. 31 Quos latere & fallendo effugere, magnifici triumphi loco ducere debemus. 32 Gens Rom. quæ originem duxit à Troja. 33 Deos penates. 34 Virgil. *Ascanium, Anchisemque patrem, Teucrosque penates Commendo sociis, &c.* 35 Ad Italiæ urbes. 36 Vt ilex ramis spoliata magis repullulat, sic Romani adversis præliis magis invalescunt. 37 Frondis umbrosæ. 38 Algidum mons est in agro Tusculano. vide Ode 21 lib. 1.

Per

Per damna, per cædes, ab ipso
[39] Ducit opes animumque ferro.
Non [40] Hydra secto corpore [41] firmior
Vinci [42] dolentem crevit in Herculem :
[43] Monstrumve summisere Colchi
Majus, [44] Echioniave Thebæ.
[45] Merses profundo, [46] pulchrior evenit :
[47] Luctere, multa proruet integrum
Cum laude [48] victorem : geretque
Prælia [49] conjugibus loquenda.
Carthagini jam non [50] ego nuntios
Mittam superbos: [51] occidit , occidit
Spes omnis, & fortuna nostri
Nominis, Asdrubale interempto.
[52] Nil Claudiæ non efficient [53] manus :
Quas & benigno numine Iupiter
Defendit, & [54] cura sagaces
[55] Expediunt per acuta belli.

39 Acquirit vires & audaciam ab ipsis cædibus. vide Virg. lib. 2 Æn. 40 Hydra. serpens monstrosa in Lerna delitescens, cujus uno capite ab Hercule abscisso, septem subito renascebantur. 41 Subintellige, *quam fuit hæc gens in nos*. 42 Qui dolebat se ab aliquo vinci. 43 Nec Colchi ediderunt majus monstrum, aut urbs Thebana, quam sunt ipsi Romani. Hæc est hujus loci sententia : Non tantum duo dracones ex dentibus disseminatis pullularunt, quantum gens Trojana ex suis damnis & præliis adversis. 44 Thebæ conditæ ab Echione Cadmi genero. 45 Quamvis in mari Romanum merses, à verbo inusitato Merso , as. 46 Fortior emergit. 47 Si luctere & pugnes , ipse prosternet & evincet te hostem integrum. i. hostem incolumem , cui exercitus non sit imminutus. 48 Qui paulo ante viceras. 49 Prædicanda à conjugibus, lætitia , dolore , vel alio muliebri affectu permotis. 50 Ego Annibal (occiso jam Asdrubale) posthac desinam superbos mearum victoriarum nuntios Carthaginem mittere. 51 Spes omnis interiit. 52 Hæc loquitur Poëta, non Annibal. 53 Vires Neronum perficient omnia. 54 Industria & cura cum consilio conjuncta. 55 Expeditum faciunt per subtilitates belli, quæ à Græcis στρατηγήματα nominantur.

AD AVGVSTVM. *Ode* v.

Vt tandem in urbem redeat.

Divis orte [1] bonis, optime [2] Romulæ
Custos gentis, abes jam nimium diu:
[3] Maturum reditum pollicitus patrum
[4] Sancto concilio, redi.
[5] Lucem redde tuæ, dux bone, patriæ:
[6] Instar veris enim vultus ubi tuus
Affulsit populo, gratior it dies,
Et soles melius [7] nitent.
[8] Vt mater [9] juvenē, quem Notus [10] invido
Flatu [11] Carpathii trans maris æquora

1 Divis propitiis & beneficis orte. 2 Romanæ à Romulo Romæ conditore. 3 Celerem. 4 Sancto senatorum cœtui. 5 O bone Auguste , redde te patriæ, cui lux es. 6 Quando vultus tuus ad similitudinem veris affulserit populo , major est dierum serenitas. 7 Nitere videntur. 8 Ordo est . ut mater vocat votis , ominibus, & precibus , juvenem cunctantem trans æquora Carpathii maris, quem Notus invido flatu detinet à dulci domo longius anni spatio, nec, &c 9 Filium suum. 10 Adverso flatu. 11 A Carpatho insula contra Ægyptum posita , à qua vicinum mare ad Ægyptum vergens Carpathium dicebatur.

[12] *Cunctantem spatio longius annuo*
Dulci distinet a domo,
Votis, [13] *omnibusque, & precibus vocat.*
Curvo nec faciem littore [14] *dimovet:*
Sic, [15] *desideriis icta fidelibus,*
Quærit patria Cæsarem.
[16] *Tutus bos etenim rura perambulat:*
Nutrit rura Ceres, almaque [17] *Faustitas:*
[18] *Pacatum volitant per mare navitæ:*
[19] *Culpari metuit fides:*
Nullis polluitur casta domus stupris:
[20] *Mos & lex maculosum edomuit nefas:*
[21] *Laudantur simili prole puerperæ:*
[22] *Culpam pœna premit comes.*
[23] *Quis Parthum paveat? quis gelidum* ([24] *Scythen?*
[25] *Quis, Germania quos horrida parturit*
Fœtus, incolumi Cæsare? quis feræ
Bellum curet [26] *Iberiæ?*
[27] *Condit quisque diem collibus in suis,*
Et vitem [28] *viduas ducit ad arbores:*
Hinc ad vina redit lætus, & [29] *alteris*
Te mensis adhibet deum.
Te multa prece, [30] *te prosequitur mero*
[31] *Defuso pateris:* [32] *& Laribus tuum*
Miscet numen, [33] *uti Græcia Castoris,*
Et magni [34] *memor Herculis.*
Longas ô utinam dux bone [35] *ferias*
Præstes [36] *Hesperiæ, dicimus* [37] *integro*
[38] *Sicci mane die, dicimus* [39] *uvidi,*
[40] *Cum Sol Oceano subest.*

12 Morantem ultra annuum. 13 Bonis verbis. 14 Nec faciem movet de littore, ad quod filium appulsurum sperat. 15 Sic patria iustis desideriis affecta. 16 Te præsente, ô Cæsar, omnia terra marique sunt tranquilla. 17 Fœlicitas.
18 Nautæ sine metu piratarum navigant. 19 Fides cavet commisisse, quamobrem culpetur. i. nemo fidem fallit. 20 Boni mores & lex Iulia de adulteriis coërcendis sustulerunt turpe & immundum nefas.
21 Filii sunt parentibus similes. Non generantur spurii. 22 Sic valent leges, ut pœna celeriter sequatur culpam. 23 Bella jam cessant salvo Cæsare. Nemo enim extimescit Parthos, &c. 24 Scythia multo frigore & nivibus est frigida. 25 Quis extimescat fœtus. i. homines, quos horrida Germania parturit? 26 Bellicosæ Hispaniæ, à flumine Ibero.
27 Quisque diem finit in operibus rusticis. 28 Ad ulmos, populos, & similes arbores, quæ viduæ dicuntur antequam jungantur vitibus. 29 Secundis mensis tibi honor exhibetur cultu divino. Veteres, prima mensa sublata, secundam eleganter apparatam in deorum honorem exhibebant. 30 Tibi sacrificat. 31 Vino de pateris fuso. 32 Quisque colens Lares, simul & tuum numen colit. 33 Quemadmodum Græcia Herculem, Castora & Pollucem inter deos penates enumerat, sic nos te. 34 Ob beneficia ab illis accepta. 35 Dies festos, id est, otiosam pacem. 36 Italiæ. 37 Primo mane, quando nihil bibitum est, nihil gustatum. 38 Non poti, sed sobrii. 39 Madidi, & vino pleni. 40 Cum sol est sub Oceano. i. vesperi.

AD APOLLINEM ET DIANAM. Carmen ſæculare.

Ode VI.

[1]*Dive, quem* [2] *proles Niobæa* [3] *magnæ*
Vindicem linguæ, [4] *Tityoſque raptor*
Senſit, & Troja [5] *prope victor alta*
[6] *Phthius Achilles,*
Cæteris major, [7] *tibi miles impar:*
Filius quamvis Thetidis [8] *marinæ*
Dardanas turres quateret tremenda
[9] *Cuſpide pugnax.*
[10] *Ille, mordaci velut icta* [11] *ferro*
Pinus, aut impulſa cupreſſus Euro,
[12] *Procidit late,* [13] *poſuitque collum in*
Pulvere Teucro.
[14] *Ille non incluſus* [15] *equo Minervæ*
Sacra mentito, [16] *male feriatos*
Troas, & lætam Priami choreis
Falleret aulam:
[17]*Sed palam captis gravis (heu nefas, heu)*
Neſcios fari pueros Achivis
Vreret flammis, etiam latentes
Matris in alvo:
[18] *Ni, tuis victus Venerisque grata*
Vocibus, divûm pater annuiſſet
Rebus Æneæ potiore ductos
Alite muros.
[19] *Doctor argutæ fidicen Thaliæ*
Phœbe, qui [20] *Xantho lavis amne crines:*
[21] *Dauniæ defende decus Camœnæ,*
[22] *Lævis Agyeu.*
[23] *Spiritum Phœbus mihi, Phœbus artem*
Carminis, nomenque dedit Poëtæ.
Virginum [24] *primæ, puerique claris*
Patribus orti,

1 O Apollo. 2 Sex filii Niobes. 3 Vindicem magnificæ & ſuperbæ linguæ, quod liberorum multitudine & pulchritudine Niobe Latonam præ ſe contemneret. 4 Tityus ſtuprum Dianæ inferre voluit. vide Od. 4 lib. 3. 5 Cur prope victor? quia Hectorem interfecit, quo pacto facilius Troja capi potuit.
6 Erat Phthia Achillis patria, Theſſaliæ urbs.
7 Tibi impar, quia à te ſub figura Paridis Achilles fuit occiſus. vel, quia tuo conſilio ab ipſo Paride fuit interemptus, juxta illud Virg. *Dardana qui Paridis direxit tela manuſq; Corpus in Æacidæ.* 8 Thetis dea marina, fuit filia Nerei, mater Achillis. 9 Pugnax haſta quam nemo præter Achillem poterat vibrare.
10 Achilles ruit velut arbor cadens. 11 Velut icta ſecuri, quę quaſi mordet & paulatim exeſt arborem inciſam. 12 Procidit in latum. unde denotatur violentus caſus Achillis, & corporis ejus magnitudo.
13 Occubuit. 14 Achilles non inſidiis aut dolo, ſed aperto Marte Trojam expugnaſſet, niſi à Paride tua opera & impulſu prius eſſet interfectus. 15 In equo ligneo, qui Minervæ ſacra mentiebatur & ſimulabat. Nam Græci ideo equum fabricatum fingebant, ut Palladem offenſam placarent. 16 Achilles non fefelliſſet Trojanos ſuo malo otiantes & dies feſtos celebrantes. 17 Sed aperto bello ſævus & immitis, etiam parvos infantes & materno ventre incluſos combuſiſſet. 18 Niſi Iupiter flexus tuis & placidæ Veneris precibus conceſſiſſet Æneæ laboribus muros Romanos ductos. i. ducendos & erigendos potiore alite. i. melioribus auſpiciis. 19 O Phœbe, fidicen, qui doces Thaliam Muſam argute canentem. 20 Trojæ fluvio. 21 Latinæ Camœnæ. i. carminis ſui Lyrici. 22 Imberbis Apollo, qui Agyeus dicitur, eo quod in viis publicis ei ſolebant ſacrificare. 23 Divinum furorem. 24 Primariæ & nobiles.

Delia [24] *tutela deæ, fugaces*
Lyncas & cervos [25] *cohibentis arcu.*
[27] *Lesbium servate pedem, meique*
Pollicis [28] *ictum :*
[29] *Rite Latonæ puerum canentes,*
Rite crescentem [30] *face* [31] *noctilucam,*
[32] *Prosperam frugum,* [33] *celeremque pronos*
Volvere menses.
[34] *Nupta jam dices, Ego dis* [35] *amicum,*
[36] *Sæculo festas referente luces,*
[37] *Reddidi carmen, docilis modorum*
Vatis Horati.

24 Qui estis sub protectione Dianæ. 26 Comprehendentis & vulnerantis Lyncas & cervos. 27 Sapphicum pedem. Nam Sappho fuit Lesbia. 28 Lyræ meæ strepitum. 29 Ex veterum instituto & solemni consuetudine canientes Apollinem Latonæ filium. 30 Crescentem lumine. 31 Lunam nocte lucentem, quæ singulis mensibus crescit & decrescit. 32 Lunam plantandi & vegetandi vim habet, suoque nocturno humore fruges prosperat. Nota *quod Adjectivum verbale cum patrio casu jungitur.* 33 Celerem ad volvendos menses. Nam Luna 28 circiter diebus orbem suum conficit. 34 Cum fueris nupta hoc dices: Ego docilis modorum vatis Horatii reddidi carmen amicum diis, sæculo referente festas luces. *Poëta unam è puellis alloquitur omnium nomine.* 35 Carmen diis gratum & amabile. 36 Anno centesimo festos dies referente. 37 Ego, quæ facile didici versus Horatianos, eosdem cecini & recitavi.

AD L. MANLIUM TORQUATUM.
Ode VII.

Omnia tempore mutantur, jucunde igitur vivendum est.

[1] D*iffugere nives, redeunt jam* [2] *gramina campis,*
Arboribusque [3] *coma.*
[4] *Mutat terra vices, & decrescentia ripas*
[5] *Flumina prætereunt.*
[6] *Gratia cum Nymphis geminisque sororibus audet*
Ducere nuda [7] *choros.*
[8] *Immortalia ne speres monet annus, & almum*
Quæ rapit hora diem.
Frigora [9] *mitescunt Zephyris :* [10] *ver proterit æstas*
Interitura, [11] *simul*
Pomifer autumnus fruges effuderit: & mox
Bruma recurret [12] *iners.*

1 Veris adventu hyems in fugam vertitur. 2 Herbæ. 3 Frondes. 4 Mutatur anni tempus. 5 Flumina intra suas ripas fluunt, neque eas transiliunt, ut hiberno tempore. 6 Gratiæ & Nymphæ veris amœnitate ad ludum provocantur. Sunt Gratiæ tres, Aglaja, Thalia, Euphrosyne. vide Od. 30 lib. 1. 7 Cur Gratiæ fingebantur nudæ. vide Od. 19. lib. 3. sed hic fortasse nudæ ducebant choros, propter veris calorem: nam frigora mitescunt Zephyris. 8 Annus ejusque varietates docent nos, ne immortalia speremus: nam cum tempus ipsum semper sit in fluxu, nihil sub tempore potest perpetuo durare. 9 Frigora mitigantur à vere, cujus nuntii sunt Zephyri, venti tepidi & sicci ab occasu Æquinoctiali flantes adversus Eurum. 10 Ver sequitur æstas & consumit. 11 Posteaquam. 12 Bruma facit pigros & inertes.

13 *Damna tamẽ* 14 *celeres reparant* 15 *cœlestia lunæ:*
16 *Nos, ubi decidimus*
17 *Quo pius Æneas, quo* 18 *Tullus dives, & Ancus,*
19 *Pulvis & umbra sumus.*
Quis scit an adjiciant hodiernæ crastina 20 *summæ*
Tempora Di superi?
21 *Cuncta manus avidas fugient hæredis,* 22 *amico*
Quæ dederis animo.
23 *Quũ semel occideris, & de te splendida* 24 *Minos*
Fecerit 25 *arbitria,*
Non, Torquate, 26 *genus, non te facundia, non te*
Restituet pietas.
27 *Infernis neque enim tenebris Diana* 28 *pudicum*
Liberat Hippolytum:
Nec 29 *Lethæa valet* 30 *Theseus abrumpere charo*
Vincula Pirithoo.

13 Quasi diceret, Tempora assiduo lapsu fluunt, redeunt tamen, sed nos semel extincti nunquam renascimur. 14 Lunæ dicuntur celeres, quia brevissimo tempore orbem suum metiuntur. 15 Damna, quæ sunt in vicissitudine ortus & interitus. 16 Postquam nos decidimus, sc. ad inferos, non (ut anni tempora) redimus, sed transimus in pulverem. 17 In quem locum Æneas decidit. 18 Tullus & Ancus reges Romani fuerunt admodum divites. 19 Ἀνθρωπός ἐςι πνεῦμα καὶ σκιὰ μόνον. Eurip. 20 Numero dierum, quos usque ad hodiernum diem viximus. 21 *Hortatur ad liberalitatem.* Quæ tu consumpseris, ad avarum hæredem non perveniet. 22 Liberali animo. 23 Ubi semel mortuus fueris & inferis per Minoa adjudicatus, non iterum revivisces. 24 Minos Iudex inexorabilis apud inferos. 25 Iudicia æquissima. 26 Generis nobilitas. 27 Non possunt dii mortem propulsare ab iis, quos charos habent. Quis igitur ab ea liberabitur unquam? 28 Hippolytum castum, qui sua temperantia compressit libidinem Phædræ ejus novercæ. 29 Vincula infernalia, à Lethe flumine apud inferos. 30 Theseus & Pirithous inter rarissima illa quatuor amicorum paria enumerantur, qui ad inferos descendentes, ut inde Proserpinam raperent, ibidem victi remanserunt. Vide Plutarch. in vita Thesei.

AD MARTIUM CENSORINUM. *Ode* VIII.

Nihil est, quod homines magis immortales reddere possit, quam poëtarum carmina.

DOnarẽ 1 *pateras, grataq;* 2 *commodus,*
Censorine, meis 3 *æra sodalibus:*
Donarem 4 *tripodas, præmia fortium*
Grajorum: neque tu pessima munerum
5 *Ferres: divite me scilicet* 6 *artium,*

1 Vasa argentea, quibus olim Pontifices & sacerdotes in sacrificiis utebantur. 2 Commodus donarem. i. in eo commodus essem & benignus, quod donarem pateras meis sodalibus, &c. 3 Statuas vel pocula ex ære facta. 4 Mensas militares, quod donum apud Græcos erat egregium. Tripus tres pedes pro sustentaculo habebat, ut fortiter staret, & viris fortibus dari solebat in signum victoriæ. 5 Neque tu auferres & acciperes pessima munera. 6 Si essem dives & abundarem artibus. i. signis & tabulis pictis, quas, &c.

Quas aut Parrhasius [7] *protulit, aut* [8] *Sco-*
[9] *Hic saxo, liquidis* [10] *ille coloribus* (*pas;*
[11] *Solers nunc hominem ponere, nunc deum.*
Sed non hæc mihi [12] *vis: non tibi talium*
[13] *Res est aut animus deliciarum egens.*
Gaudes carminibus: carmina possumus
Donare [14] *& pretium dicere muneris.*
[15] *Non incisa notis marmora publicis,*
[16] *Per quæ spiritus & vita redit bonis*
Post mortem ducibus: non celeres fugæ,
[17] *Rejectæque retrorsum Annibalis minæ,*
Non incendia Carthaginis [18] *impia,*
[19] *Ejus, qui domita nomen ab Africa*
Lucratus rediit, clarius indicant
Laudes, quam [20] *Calabræ Pierides: neque,*
[21] *Si charta sileant quod bene feceris,*
[22] *Mercedem tuleris.* [23] *quid foret Iliæ*
Mavortisque puer, si taciturnitas
Obstaret meritis [24] *invida Romuli?*
[25] *Ereptum Stygiis fluctibus Æacum*
[26] *Virtus, & favor, & lingua* [27] *potentium*
Vatum divitibus consecrat [28] *insulis.*
Dignum laude virum Musa vetat mori.
[29] *Cælo Musa beat.* [30] *sic Iovis interest*
Optatis epulis impiger Hercules:
[31] *Clarum Tyndaridæ sidus ab infimis*
Quassas eripiunt æquoribus rates:
[32] *Ornatus viridi tempora pampino*
Liber vota bonos ducit ad exitus.

7 Quas artes evulgavit populo Parrhasius, pictor clarus, natus Ephesi, vel (ut alii volunt) Athenis.
8 Sculptor statuarius insignis. 9 Hic Scopas.
10 Ille Parrhasius. 11 Peritus ad ponendum & formandum nunc hominem, nunc Deum. 12 Hæc facultas mihi non est.
13 Res familiaris. Abundas tu quidem talibus deliciis cum re tum animo.
14 Possumus dicere quam pretiosum sit munus carmen, & quanti æstimandum. 15 Statuæ marmoreæ, titulis à repub. datis notatæ, non reddiderunt Scipionem clariorem quàm Ennii scripta. 16 Quæ efficiunt, ut homines fortes etiam mortui quodammodo reviviscant. 17 Repulsæ in Africam, quando ex Italia fugatus est Annibal. 18 Carthaginis fœdifragæ. Nam, contra fœdus cum Romanis initum, bellum renovabant Carthaginenses. 19 Scipionis, qui ab Africa domita dictus est Africanus. 20 Quam versus Ennii, qui fuit Calaber. Musæ dictæ sunt Pierides à Pieria, monte Bœotiæ, ubi natæ sunt ex Iove & Mnemosyne. 21 Si nemo recta facta literis mandaverit. 22 Præmium acceperis. 23 Quid foret Romulus Iliæ & Martis filius, si nemo sui nominis memoriam posteritati proderet? 24 Silentium de rebus præclare gestis videtur illorum gloriæ invidere, de quibus siletur. 25 Æacum ereptum mori & oblivioni. 26 Vis ingenii. 27 *The tongue or pen of powerfull Poëts.* Nam magna vis est in eloquentia. 28 Insulis fortunatis, vel Elysiis campis, id est, consecrat immortalitati. 29 In cœlo collocans beatum efficit. 30 Per carmina. 31 Tyndaridæ, id est, Castor & Pollux fratres, filii Tyndari, clara sidera, poëtarum carminibus dignoscuntur esse dii, qui naves tempestate quassatas ab imis æquoribus, eripiunt. 32 Sic per carmina poëtarum Bacchus, habens sua tempora viridi pampino ornata, vota & preces hominum perducit ad bonos exitus.

AD

AD LOLLIVM. *Ode* IX.

Scripta sua nunquam interibunt: virtus, sine carminum ope, oblivione deletur. Lollii laudes ille cantabit, cujus virtutes etiam celebrat.

[1]NE forte credas interitura, quæ
Longe sonantem natus ad [2]Aufidũ,
[3]Non ante vulgatas per artes
Verba loquor socianda [4]chordis:
[5]Non, si priores [6]Mæonius tenet
Sedes Homerus, Pindaricæ latent,
[7]Ceæque, & [8]Alcæi minaces,
[9]Stesichorique graves camœnæ:
Nec, si quid olim [10]lusit Anacreon,
[11]Delevit ætas, [12]spirat adhuc amor,
Vivuntque commissi calores
[13]Æoliæ fidibus puellæ.
[14]Non sola comptos arsit adulteri
Crines, & [15]aurum vestibus illitum
Mirata, regalesque cultus
[16]Et comites, Helene Lacæna.
[17]Primusve Teucer tela [18]Cydonio
Direxit arcu: non semel [19]Ilios
Vexata: [20]non pugnavit ingens
Idomeneus [21]Sthenelusve solus
Dicenda Musis prælia. non ferox
[22]Hector, vel acer Deiphobus graves
Excepit ictus pro pudicis
Conjugibus puerisque primus.
Vixere fortes ante Agamemnona
Multi: sed omnes [23]illacrymabiles

1 Ordo est. Ne tu forte credas. i. ut non credas interitura ea verba, quæ ego Horatius natus ad Aufidũ longe sonantem loquar, &c. 2 Flumen Apuliæ. 3 Per novas & insuitatas artes, scil. apud Latinos. Primus enim erat poëta lyricus Latinus. 4 Verba loquor lyræ fidibus aptanda. 5 Quamvis Homerus priores sedes in arte poëtica obtinet, non tamen Pindarus, Simonides, &c. sunt obscuri. 6 Vide Od. 6 lib. 1. 7 Camœnæ Simonideæ. vide Od. 1 lib. 2. 8 Alcæus adeo amarus erat, præsertim Tyrannis, ut acribus suis versibus multos è civitate ejiceret. minaces igitur erant ejus Camœnæ. 9 Stesichorus poëta fuit ex Himera, civitate Siciliæ, qui maxima bella, & clarissimos cecinit duces. graves ergo erant ejus Camœnæ. 10 Cantavit Anacreon. Lusit vero, quia res amatorias scripsit. 11 Consumpsit vetustas. 12 Recens est adhuc amor, quem Sappho Poëtria suis lyricis versibus commisit. 13 Sappho fuit ex Æolia, in qua Lesbos, unde Lesbia sæpe appellatur. 14 Non sola Helena Lacæna arsit, id est, vehementer amavit Paridis crines accurate pexos, &c. Intelligit Poëta, multas ante Helenam amasse, quæ belli causam præbuerant, & magna olim bella esse gesta memoria digna, sed hæc omnia fuisse oblivioni tradita, quod poëtæ vel scriptores deessent, qui posterorum memoriæ ea commendarent. 15 Vestes aureas, vel auro ornatas. 16 Comites Paridis in itinere cum Lacedæmona peteret. 17 Teucer non primus fuit bonus jaculator. 18 Arcu Cretensi, à Cydone urbe in Creta, ubi primum de pecudum cornibus arcus curvati & facti sunt. 19 Troja, quæ prius ab Hercule fuerat expugnata. 20 Non solus pugnavit prælia Idomeneus, &c. 21 Sthenelus sciens pugnæ. vide Od. 15 lib. 1. 22 Non solus Hector ab Ajace, vel solus Deiphobus à Merione fuit vulneratus, sed multi alii in bello Trojano fortiter pugnarunt, quorum quia Homerus non meminit, oblivione hominum jam sunt sepulti. 23 Propter quos in bello cæsos nemo lacrymat.

24 Vrgentur, ignotique longa
Nocte, 25 carent quia vate sacro.
26 Paulum sepulta distat inertiæ
Celata virtus. non ego te meis
Chartis 27 inornatum sileri,
Totve tuos patiar labores
28 Impune, Lolli, carpere lividas
Obliviones. est animus tibi
29 Rerumque prudens, & secundis
Temporibus dubiisque 30 rectus,
31 Vindex avaræ fraudis, & abstinens
Ducentis ad se cuncta pecuniæ,
32 Consulque non unius anni,
Sed quoties bonus atque fidus
Iudex honestum prætulit utili, &
Rejecit 33 alto dona nocentium
Vultu: & 34 per obstantes catervas
Explicuit sua victor arma.
Non 35 possidentem multa vocaveris
Recte beatum: 36 rectius occupat
Nomen beati, qui deorum
Muneribus sapienter uti,
Duramque 37 callet pauperiem pati,
38 Pejusque letho flagitium timet:
39 Non ille pro charis amicis,
Aut patria timidus perire.

24 Vrgentur longa nocte, id est, æterna oblivione obscurantur. 25 Quia nullum habuere poëtam, à quo egregia sua facta memoriæ mandarentur. 26 Virtus non laudata & incognita, non multum differt à vita ignava. Nota quod verbum *distat* cum dandi casu jungitur. 27 Te non patiar illustratum. 28 Non patiar invidas obliviones immerito carpere. i. imminuere tot tuos labores. 29 Rerum cognitione præstans. Ergo vere es philosophus.
30 Æquabilis in utraque fortuna. 31 Punitor avaritiæ & abstinens à pecunia, cui omnia parent.
32 Estque tuus animus non unius anni consul, sed semper est ille consul, semper rex, qui suis cupiditatibus imperat, qui honestatem præfert utilitati, qui hominum nocentium muneribus non corrumpitur.
33 Erecto vultu & animo excelso. Nam alti animi est pecuniam contemnere.
34 Per mediam hostium aciem. i. per munera & largitiones tanquam victor exprompsit sua arma, id est, suam integritatem & abstinentiam. *Est optima allegoria.* 35 Non recte vocaveris beatum, qui multa possidet. 36 Merito. 37 Sapit & acute novit. 38 Et turpitudinem odit pejus letho, id est, mori malnit quam flagitium committere. 39 Ille, id est, vir talis non timet mori pro amicis aut patria.

AD LIGVRINVM puerum speciosum. *Ode* x.

Futurum dicit, ut Ligurinum suæ adversus amatores arrogantiæ pœniteat, cum flos ætatis suæ exaruerit.

O *Crudelis adhuc, & Veneris* 1 *muneribus potens,*
Insperata tuæ quum veniet 2 *pluma superbiæ,*
3 *Et, quæ nunc humeris involitant, deciderint coma,*

1 Pulchritudine & forma potens.
2 Quum barbæ lanugo, quam adhuc non times, veniet & adjicietur tuæ superbiæ, id est, lævitati oris & corporis tui.
3 Et cum vir factus eris, & detonsa erit coma, quæ humeris tuis jam passa est & diffusa. *Pueri concubini, puellarum more comam alebant.*

Nunc

Nunc & qui color est puniceæ flore [4] *prior rosæ,*
Mutatus Ligurinum in faciem verterit [5] *hispidam,*
Dices: Heu (quoties te in speculo videris [6] *alterum)*
[7] *Quæ mens est hodie cur eadem non puero fuit?*
Vel cur his animis [8] *incolumes non redeunt genæ?*

4 Melior flore purpureæ rosæ. 5 In faciem pilosam & horridam. 6 Videris mutatum. 7 Quasi diceret: Utinam in puerili ætate præcogitassem faciem meam futuram hispidam, ex qua quæstum meretricium deperdere sit necesse, vel, utinam lævis & glabra pueri facies nunc rediret ad hunc animi mei sensum, id est, Utinam sensus iste fuisset in pueritia, aut pueri forma rediret ad hunc sensum. 8 Genæ imberbes. Nam genæ barbaræ tanquam mortuæ habebantur, quia ad amores puerilès erant ineptæ.

AD PHILLIDEM. *Ode* XI.

Die natali Mecœnatis, qui erat Id. Aprilis, invitat eam ad epulas.

Est mihi nonum superantis annum
Plenus [1] *Albani cadus: est in horto,*
Phylli, nectendis [2] *apium coronis,*
[3] *Est hederæ vis*
Multa, [4] *qua crines religata fulges.*
[5] *Ridet argento domus: ara castis*
Vincta [6] *verbenis, avet immolato*
Spargier [7] *agno.*
[8] *Cuncta festinat manus: huc & illuc*
Cursitant mistæ pueris puellæ:
[9] *Sordidum flammæ trepidant rotantes*
Vertice fumum.
Ut tamen noris [10] *quibus advoceris*
Gaudiis: idus tibi sunt [11] *agendæ,*
Qui dies mensem Veneris marinæ
[12] *Findit Aprilem:*
[13] *Iure solennis mihi, sanctiorque*
Pæne natali proprio, [14] *quod ex hac*
Luce Mecœnas meus affluentes
Ordinat annos.
Telephum, quem tu [15] *petis, occupavit*
[16] *Non tuæ sortis juvenem puella*
Dives & lasciva: tenetque grata
[17] *Compede vinctum.*

1 Vini Albani. 2 Apium ebrietatem pellit, & ab Horatio in rebus lætis adhibetur, quamvis Græcis semper fuit lugubre. vide Od. 36 lib. 1. 3 Est mihi magna copia hederæ, quæ Baccho consecrata est.
4 Qua (sc. corona ex hedera facta) tu comam habens religatam fulgere soles. 5 Domus splendet argento. 6 Castis & puris herbis frondibusque festis ad aras coronandas.
7 Agni mactati sanguine adspergi & imbui avet, id est, videtur cupere.
8 Omnes adhibent diligentiam. 9 Flammæ generantes nigrum fumum in verticem cum trepido motu sursum feruntur. 10 Ut intelligas ad quod convivium inviteris. 11 Idus celebrandæ. 12 Dividit Aprilem Veneris mensem. Aprilis deducitur ἀπὸ τῦ ἀφρῦ, id est, à spuma, ex qua & cruore genitalium Saturni in mare projectorum Venerem progenitam fabulantur poëtæ. vide Od. 26 lib. 3. 13 Merito mihi celebrandus, ut dies festus, status & fixus quotannis. 14 Quia ab hoc die Mecœnas meus accrescentes annos suæ ætatis ordine numerat. 15 Quem tu amas. 16 Iuvenem tibi valde dissimilem loco, re, genere. 17 Grata servitute.

18 *Terret*

18 Terret ambuſtus Phaëton avaras
Spes: & exemplum grave præbet 19 ales
Pegaſus, terrenum equitem 20 gravatus
Bellerophontem:
Semper ut 21 te digna ſequare: 22 &, ultra
Quam licet ſperare, nefas putando,
Diſparem vites. 23 age jam meorum
Finis amorum,
(Non enim poſthac alia 24 calebo
Fœmina) condiſce modos, amanda
Voce quos reddas. minuuntur 25 atræ
Carmine curæ.

18 Exemplis docet Phillydem debere omnem ſpem Telephi deponere, cum ille ſit ſupra fortunam ſuam. Phaëton vetat avide ſperare, qui negotium ſupra vires ſuſcipiens, ſcil. paterni currus moderationem, igne combuſtus periit. 19 Pegaſus penniger vel alatus. 20 Gravatim ferens Bellerophontem, qui cœlos conſcenſurus, ut quid rerum ageret Iupiter, cognoſceret, in terram decidit. 21 Vt ſequare res tibi aptas. 22 Ordo eſt. Et vites diſparem, putando nefas eſſe, ſperare ultra quam licet. 23 O Phylli, quam omnium poſtremam amare conſtitui, condiſce lyræ modos, quos ſuavi & amabili voce decantes. 24 Non alia incendar, id eſt, non aliam amabo, 25 Triſtes curæ.

AD VIRGILIVM. *Ode* XII.

Deſcribit veris adventum, & Virgilium ad convivium ſub conditione invitat.

IAm veris comites, quæ mare 1 temperāt,
2 Impellunt animæ lintea Thraciæ:
Iam nec prata 3 rigent, nec fluvii ſtrepunt
Hyberna nive 4 turgidi.
Nidum ponit, Ityn flebiliter gemens,
5 Infœlix avis, & 6 Cecropiæ domus
Æternum opprobriū, quod male barbaras
7 Regum eſt ulta libidines.
8 Dicunt in tenero gramine pinguium
Cuſtodes ovium carmina fiſtula;
Delectantque 9 deum, cui pecus, & 10 nigri
Colles Arcadiæ placent.
11 Adduxere ſitim tempora, Virgili:
Sed, preſſum Calibus ducere Liberum
12 Si geſtis, 13 juvenum nobilium cliens,
14 Nardo vina merebere.
Nardi parvus 15 onyx eliciet cadum,

1 Quæ mare tranquillum reddunt. 2 Thracii venti. i. Favonii impellunt vela. 3 Non glacie dureſcunt. 4 Aucti. 5 Hirundo (olim Progne Pandionis regis Athenienſis filia) flebiliter Ityn filium gemens à ſe interfectum, jam nidum ponit. 6 Familiæ regum Athenienſium perpetua Infamia, propter immanem in ſuum filium crudelitatem. Cecrops dux erat Athenienſium, unde domus Cecropia, pro familia Athenienſi. 7 Infœlix quod Terei mariti ſui barbaram libidinem, in Philomela conſtupranda, ulta eſt male. i. parricidio. 8 Paſtores modulantur carmina in honorem Panos. 9 Delectant Pana fiſtulæ inventorem. 10 Colles feraces, quia terra nigra frumentis eſt optima. vel nigri colles. i. colles umbroſi propter ſylvas. 11 Virgili, hæc tempora. i. veris amœnitas & aëris temperies ſuadent lætitiam, & invitant ad voluptatem. 12 Si vehementer cupis vinum Calenum bibere. 13 Claudii & Druſi privignorum Auguſti. 14 Propter unguentum ex Nardo per te allatum, tu accipies à me vinum Calenum. 15 Parvum unguenti multum vini eliciet. Onyx hic ſignificat vaſculum ex onyche factum, ad ſervandum unguentum.

Qui

Qui nunc Sulpitiis accubat [16] *horreis,*
[17] *Spes donare novas largus,* [18] *amaraque*
Curarum eluere efficax.
Ad quæ si properas gaudia, [19] *cum tua*
Velox merce veni. [20] *non ego te meis*
[21] *Immunem meditor tingere poculis,*
Plena dives ut in domo.
Verum [22] *pone moras, & studium lucri ;*
[23] *Nigrorumque memor, dum licet, ignium,*
[24] *Misce stultitiam consiliis brevem.*
[25] *Dulce est desipere* [26] *in loco.*

16 Apothecis vinariis, cujusmodi Romæ habebat Sulpitius Galba, in quibus oleum, vinum, fruges, iisque similia condi solebant. 17 Liberalis ad donandum spes insolitas. 18 Amaras curas, vel amaritudines curarum. 19 Cum parvo Nardi onyche. 20 Non est mihi in animo te vino madefacere sine munere, ut faciunt divites. 21 Te nihil afferentem. Hæc verba olent jocum non infacetum : fortasse tamen Virgilium taxant tenacitatis. 22 Depone moras & cupiditatem lucri. hinc licet conjicere, hunc Virgilium fuisse negotiatorem. 23 Mortis memor, nam rogos sive ignes funebres, quibus cadavera cremabantur, appellat nigros. i. tristes, ab effectis. 24 Misce seriis ludicra : ita tamen, ut sis brevis in stultitia. 25 Iucundum est aliquando, cum tempus & locus ferunt, desipere. i. à severitate animum joco remittere. 26 ἐν καιρῷ, opportune.

IN LYCEN MERETRICEM VETULAM. *Ode* XIII.

Insultat ei mordacissime, quòd jam anus facta & libidine flagrans contemnitur à juvenibus.

Audivere, Lyce, Dî mea vota : Dî
Audivere, Lyce ; fis anus, & tamen
Vis formosa videri,
[1] *Ludisque & bibis impudens :*
[2] *Et cantu tremulo* [3] *pota Cupidinem*
Lentum sollicitas. [4] *ille virentis &*
Doctæ psallere Chiæ
Pulchris excubat in genis.
[5] *Importunus enim transvolat* [6] *aridas*
Quercus, & refugit te, quia [7] *luridi*
Dentes, te quia ruga
[8] *Turpant, & capitis* [9] *nives.*
[10] *Nec Coæ referent jam tibi purpuræ,*
Nec clari lapides [11] *tempora, quæ semel*
Notis condita [12] *fastis*
Inclusit volucris dies.

1 Tu ludis ludos amatorios, & vinum bibis impudenter. 2 Vetularum vox senectute intremiscit. 3 Tu potu lentam excitas amoris flammam, in te pæne emortuam, vel excitare vis erga te amorem in adolescentibus, quorum amor in vetulas tardus est & piger. 4 Cupido semper vigilat in pulchris genis Chiæ puellæ, ætate florentis & canendi peritæ, cum in te sis sopitus. 5 Non quiescens. *sic importuna pauperies.* Ode 16. lib. 3. 6 Vetulas consumptas & exangues. 7 Dentes illuvie squallidi. 8 Te deformem reddunt. 9 Canities. 10 Nec elegantia vestium, nec gemmæ pretiosæ reducent tibi tempora præterita. i. pulchritudinem amissam. In Insula Coo tenuissimæ vestes ex bombyce texebantur, & optima purpura tingebantur. 11 Præterita tempora nunquam redeunt, sed volucris dies (i. decurrens ætas) ea semper condita & in publicis fastis perscripta, inclusit & sepelivit. 12 In fastis Romani cum res foris gestas, tum acta urbana singulorum annorum, publicæ memoriæ causa, perscribebant.

13 Quo fugit venustas? quam olim habebas Lyce. 14 Est Ironia. 15 Agilitas corporis & saltatio. 16 Quid habes illius Lyces, quæ olim fuit puella pulcherrima? nihil omnino. 17 Quæ adeo formosa fuit, ut amores expiraret. 18 Subripuerat. Quæ optimam mei partem mihi furtim ademerat. 19 Tam pulchra, ut soli Cynaræ cedas, vel, post Cynaram mortuam ei secunda es in pulchritudine. 20 Facies artificioso cultu ornata, vel, facies instructa iis rebus, quæ amorem valeant allicere, cujusmodi sunt oculorum splendor, frontis lævor, vultus hilaris, labrorum nativus rubor, genarum candor puniceo colore temperatus, cervicis volubilitas, & similia. 21 Sed fata, quæ servatura sunt Lycen temporibus cornicis parem, dederunt breves annos Cynaræ, tibi autem dederunt annos multos, ut juvenibus fias ludibrio. 22 Cornix dicitur centum annos vivere. hinc annosa cornix, Ode 17. lib. 3. 23 Iuvenes tui amore olim incensi. 24 Vt te, tanquam facem consumptam. i. pulchritudinem tuam olim eximiam, nunc versam in deformitatem juvenes possent visere.

Quo fugit 13 *Venus?* (14 *heu*) *quove color*
[*decens?*
Quo 15 *motus?* 16 *quid habes illius, illius,*
17 *Qua spirabat amores?*
Qua me 18 *surpuerat mihi,*
19 *Fœlix post Cynaram, notaque & artium*
Gratarum 20 *facies?* 21 *sed Cynara breves*
Annos fata dederunt,
Servatura diu parem
Cornicis 22 *vetula temporibus Lycen:*
Possent ut juvenes visere 23 *fervidi,*
Multo non sine risu,
24 *Dilapsam in cineres facem.*

AD AVGVSTVM. *Ode* XIV.

1 Senatorum. 2 Populi Romani. 3 Statuis & monumentis. 4 Per titulos statuis inscriptos, & fastos, qui memoriam annorum rerumque gestarum continent. 5 Possit virtutes tuas æternas reddere. 6 Ordo est. O maxime Principum qui terram incolunt, qua parte Sol illustrat oras mundi habitabiles. i. ô Princeps maxime omnium, qui ubique sunt. 7 Quem Vindelici expertes legis Latinæ. i. civilitatis & humanitatis nescii, didicere nuper, quid posses Marte. i. in re militari. De Vindelicis vide supra Ode 4. 8 Militibus & auspiciis tuis acer Drusus plus quam semel dejecit Genaunos & Brennos, Galliæ populos immanissimos & implacabiles. 9 Propter hostium crudelitatem. 10 Non uno congressu, sed iterum atque iterum. 11 Claudius Tiberius Nero submissus est Druso in auxilium ab Augusto, ad bellum conficiendum.

A Senatu populoque Romano honores Augusto tribui non possunt, qui virtutes ejus æquare valeant.

QVæ cura 1 *patrum, quave* 2 *Quiritium,*
Plenis honorum 3 *muneribus tuas,*
Auguste, virtutes in ævum
4 *Per titulos memoresque fastos*
5 *Æternet?* 6 *ô, qua Sol habitabiles*
Illustrat oras, maxime Principum,
7 *Quem legis expertes Latinæ*
Vindelici didicere nuper
Quid Marte posses. 8 *milite nam tuo*
Drusus Genaunos, implacidum genus,
Brennosque veloces, & arces
Alpibus impositas 9 *tremendis*
Dejecit acer 10 *plus vice simplici.*
11 *Major Neronum mox grave prælium*

Com-

Commisit, immanesque Rhœtos
[12] Auspiciis pepulit secundis,
[13] Spectandus in certamine Martio,
Devota morti pectora libera
Quantis fatigaret ruinis :
[14] Indomitas prope qualis undas
[15] Exercet Auster, [16] Pleiadum choro
Scindente nubes, impiger hostium
Vexare turmas, & frementem
Mittere equum [17] medios per ignes.
Sic tauriformis volvitur [18] Aufidus,
Qui regna [19] Dauni præfluit Appuli,
[20] Quum sævit, horrendamque cultis
Diluviem [21] meditatur agris :
Ut barbarorum [22] Claudius agmina
[23] Ferrata vasto diruit impetu :
[24] Primosque & extremos metendo,
[25] Stravit humum, sine clade victor;
Te copias, te consilium, & tuos
[26] Præbente divos. nam tibi, [27] quo die
Portus [28] Alexandrea supplex
Et vacuam patefecit [29] aulam,
Fortuna lustro prospera tertio
Belli secundos reddidit exitus,
Laudemque & optatum peractis
Imperiis decus [30] arrogavit.
Te [31] Cantaber non ante domabilis,
Medusque, & Indus, te [32] profugus Scythes
Miratur ô tutela præsens
Italiæ, [33] dominæque Romæ :
[34] Te, fontium qui celat origines,
Nilusque, & [35] Ister, te rapidus [36] Tigris.

12 Auspiciis tuis.
13 Dignus, qui spectaretur in bello, quantis ruinis & cladibus fatigaret Rhœtorum pectora, mortem non timentia propter libertatem. 14 Ordo est. Tiberius tam impiger vexare hostium turmas & mittere frementem equum per medios igues, qualis propemodum est Auster cum undas exercet, Pleiadum choro scindente nubes.
15 Agitat Auster. 16 Virgiliarum ortus & occasus pluvius est & tempestuosus, nubibus à vento scissis.
17 Per medium pugnæ fervorem. 18 Aufidus Apuliæ fluvius, dicitur Tauriformis, propter ejus impetum & mugitum, vel, quod imbribus auctus, relicto suo alveo, exundabat sæpius. 19 Dauni Appulorum regis. 20 Cum eum auxerit cœlestis imber.
21 Metaph. est, à re animata ad inanimatam. alii legunt, minitatur. 22 Tiberius Nero. 23 Agmina ferro & armis munita.
24 Totam aciem cædendo. Sic Virg. *Prox ma quaque metit gladio.* 25 Operuit humum victor sine ulla suorum militum jactura. 26 Te suppeditante divos tuos. i. divos tibi faventes. 27 Eodem, quasi fatali, die Alexandria ab Augusto fuit capta, quo Drusus Vindelicos superavit, tertio lustro (i. quindecim annis) interposito. 28 In Alexandriam Antonius & Cleopatra confugerant. 29 Domum regiam hoste vacuam. Nam devicta erat Cleopatra & Antonius extinctus. 30 Fortuna peperit divinos honores, tuis Imperiis jam finitis attribuendos, ut Horat. in Epist.

Præsenti tibi maturos largimur honores,
Iurandasque tuum per nomen ponimus aras.

31 Te miratur populus Hispaniæ à nullo ante Cæsarem victus. Vide Ode 6. lib. 2. & Ode 8. lib. 3. 32 Scythes campestris huc illuc vagatur, nec in eodem loco manet. vide Ode 35. lib. 1. & Ode 24. lib. 3. 33 Romæ principis urbium. vide supra Ode 3. 34 Nilus Ægypti fluvius, qui celat originem suorum fontium (i. cujus fontes & origines adhuc nemo scivit) audit te. i. te colit & veneratur. 35 Danubius, fluvius permagnus. 36 Tigris est Armeniæ fluvius, adeo velox ut aliquando saxa ingentia secum rapiat.

Te,

Te, 37 belluosus qui remotis
Obstrepit Oceanus Britannis:
Te, non paventis 38 funera Galliæ,
39 Duræque tellus audit Iberiæ:
Te cæde gaudentes 40 Sicambri
41 Compositis venerantur armis.

37 Te audit Oceanus, qui ingentes belluas in se continent, Britannos circumfonas, à nobis longe sejunctos. 38 Galli mortem non extimescebant, vel, propter ingenitam ferocitatem, vel, quia sibi persuadebant, quod aliquando renascerentur. 39 Laboriosæ Hispaniæ. 40 Germaniæ populi bellicosi. vide supra Ode 2. 41 Armis in uno loco simul positis & conditis. i. bello sedato & finito.

AVGVSTI LAVDES. *Ode* XV.

1 PHœbus volentem prælia me loqui,
Victas & urbes, increpuit, Lyra:
2 Ne parva Tyrrhenum per æquor
Vela darem. tua Cæsar ætas
Fruges & agris rettulit 3 uberes:
4 Et signa nostro restituit 5 Iovi,
6 Direpta Parthorum superbis
Postibus: & vacuum duellis
7 Ianum Quirini clausit: & ordinem
Rectum, & vaganti fræna licentiæ
8 Injecit: 9 amovitque culpas:
Et veteres revocavit 10 artes,
Per quas Latinum nomen, & Italæ
Crevere vires, famaque, & imperi
11 Porrecta majestas ad ortum
Solis, 12 ab Hesperio cubili.
Custode rerum Cæsare, non 13 furor
Civilis, aut vis eximet otium;
Non ira, quæ 14 procudit enses,
Et miseras 15 inimicat urbes,
Non, 16 qui profundum Danubium bibunt,
17 Edicta rumpent Iulia; non Getæ,
Non Seres, 18 infidive Persæ,
19 Non Tanaim prope flumen orti.
Nosque & 20 profestis lucibus, & sacris,
21 Inter jocosi munera Liberi,

1 Apollo increpuit. i. objurgavit & admonuit me volentem prælia & victas urbes loqui lyra. i. lyrico carmine. 2 Ne res grandes tenui Musa canerem. Allegorice significat id æque periculosum esse, ac parvo navigio in mari Tyrrheno navigare. 3 Copiosas fruges. 4 Signa, quæ Crassus amiserat à Parthis interfectus. 5 Iovi Capitolino, ubi signa militaria servari solebant. 6 Signa detracta à superbis postibus Parthorum, qui, ne victi viderentur, signa Crassiana sua sponte Romam ad Augustum remiserunt. 7 Et tua ætas clausit Ianum Quirini. i. clausit Iani templum apud Romam, facta pace per universum terrarum orbem. Nam belli tempore templum Iani patebat. 8 Et injecit fræna licentiæ extra ordinem rectum vaganti. i. bonas leges constituit, quæ peccandi licentiam veluti frænis reprimerent. 9 Gravibus pœnis in improbos constitutis. 10 Pristinas Romanorum virtutes. 11 Majestas est amplificata. 12 Ab occasu Solis. 13 Non bellum civile, aut violentia ejiciet pacem. 14 Procudi facit. 15 Inimicas reddit urbes. 16 Thraces, Germani, & aliæ gentes. 17 Leges Iulias non violabunt de adulteriis, vel alias leges quascunque. 18 Infideles, quia Crassum simulata pace occiderant. 19 Non Scythæ & Sarmatæ. 20 Diebus sacros dies præcedentibus, qui laboribus & privatis & publicis sunt concessi. 21 Inter vina & lætas epulas.

Cum

[22] *Cum prole, matronisque nostris,*
[23] *Rite deos prius apprecati,*
Virtute functos, more patrum, duces,
[24] *Lydis remisto carmine tibiis,*
Trojamque, & [25] Anchisen, & alma
Progeniem Veneris canemus.

22 Cum liberis & uxoribus. 23 Nos ritu majorum deos primum invocantes canemus claros duces, qui pro patriæ salute cum gloria sunt mortui. 24 Tibiarum varii erant modi, tres præcipue: Dorius sive Ionicus, Phrygius, & Lydius. 25 Canemus patrem Æneæ, ipsumque Æneam Veneris filium, & totam gentem Iuliam, nempe Iulium Cæsarem, Augustum, Tiberium, Drusos, &c.

EPODON LIBER.

AD MECOENATEM. *Epod.* I.

Horatius ibit cum Mecœnate proficiscente ad bellum Actiacum contra Antonium.

[1] IBis [2] *Liburnis inter alta navium,*
Amice, propugnacula,
Paratus omne Cæsaris periculum
Subire, Mecænas, tuo.
[3] *Quid nos? quibus te vita sit superstite*
Iucunda: si contra, gravis:
Vtrumne [4] *jussi persequemur otium*
Non dulce, ni tecum simul?
An hunc laborem mente [5] *laturi, decet*
Qua ferre non molles viros?
[6] *Feremus: & te vel per Alpium juga,*
[7] *Inhospitalem & Caucasum,*
[8] *Vel Occidentis usque ad ultimum sinum,*
Forti sequemur pectore.
[9] *Roges, tuum labore quid juvem meo,*
Imbellis, ac firmis parum?
[10] *Comes minore sum futurus in metu,*
[11] *Qui major absentes habet:*
Vt assidens implumibus pullis avis,
Serpentium [12] *allapsus timet*

1 Amice Mecœnas, tu paratus subire omne periculum Cæsaris (idque tuo periculo) ibis Liburnis navibus inter alta navium propugnacula. i. inter turritas naves Antonianas. 2 In navibus humilioribus, sic dictis à Liburnorum gente. 3 Quid nos faciemus, qui Romæ restamus? quibus vita est jucunda, te superstite & incolumi; graves vero, te mortuo. 4 Iussi ab Augusto domi manere, an carmen per otium componemus, quod sine te est injucundum? 5 An laturi sumus hunc laborem militarem, ea mente, qua viros fortes decet? 6 *Sibi ipse dat responsum.* 7 Caucasus est Scythiæ mons, inhospitalis propter glaciem & nives. 8 Vsque ad sinum Gaditanum, in Hispania juxta columnas Herculis. 9 Si roges, quid ego non bellicosus possim meo labore te juvare? 10 Si tuus sim comes, minus tibi metuam præsens quam absens. 11 Qui metus. 12 Serpentum incursiones.

13 *Magis relictis* : [14] *non, ut adsit, auxili*
Latura plus præsentibus.
Libenter hoc & omne [15] *militabitur*
Bellum in tuæ spem gratiæ:
[16] *Non ut juvencis illigata pluribus*
Aratra nitantur meis :
[17] *Pecusve Calabris ante sydus fervidum*
Lucana mutet pascua :
[18] *Nec ut superni villa candens Tusculi*
Circæa tangat mœnia.
Satis superque me benignitas tua
Ditavit. haud paravero, (*mam,*
[19] *Quod aut, avarus ut Chremes, terra pre-*
[20] *Discinctus aut perdam ut nepos.*

13 Magis timet pullis relictis. *Relictis est Dativi casus.* 14 Non est latura plus auxilii præsentibus, quamvis adsit. 15 Militabitur à me. 16 Est Hypallage. non ut plures juvenci mei nitantur aratris illigatis. i. non ut plura habeam aratra, vel, ut plura agri jugera possideam. 17 Non ut habeam multa armenta, quæ post ortum Caniculæ, pascua mutent, sc. ex Calabria in Lucaniam. 18 Nec ut villa mei fundi Tusculani, in colle sita & marmore candenti exstructa, se extendat ad oppidum Tusculum, à Telegono Circes & Vlyssis filio ædificatum. 19 Quod in terra occultem, ut Chremes ille senex Terentianus. 20 Vt dissolutus nepos prodige expendam. Nepos, præter propriam & vulgatam significationem, luxuriosum & perditum hominem significat.

VITÆ RVSTICÆ LAVDES. *Epod.* II.

BEatus ille, qui [1] *procul negotiis,*
([2] *Vt prisca gens mortalium*)
3 *Paterna rura bobus exercet suis,*
[4] *Solutis omni fœnore.*
5 *Neque excitatur classico miles truci,*
Neque horret iratum mare :
6 *Forumque vitat,* [7] *& superba civium*
Potentiorum limina.
Ergo aut [8] *adulta vitium propagine*
Altas maritat populos :
9 *Inutilesque falce ramos amputans,*
Fœliciores inserit :
Aut in [10] *reducta valle mugientium*
[11] *Prospectat errantes greges :*
Aut [12] *pressa puris mella condit amphoris:*
Aut tondet infirmas oves.
Vel, quum [13] *decorum mitibus pomis caput*
Autumnus arvis extulit,
[14] *Vt gaudet* [15] *insitiva decerpens pyra,*
Certantem & uvam [16] *purpuræ!*
17 *Qua muneretur te Priape, & te pater*
[18] *Syl-*

1 Separatus ab urbanæ vitæ molestiis. 2 Vt primi homines in aureo sæculo, qui in agris habitabant.
3 Qui rura à patribus accepta propriis, non conductis, bobus colit. 4 Liber ab omni debito. 5 Neque militat neque navigat.
6 Forum vitat, ubi lites aguntur & dijudicantur.
7 Et divitum domos non frequentat, favoris ineundi causa. 8 Cum adulta vitium propagine conjungit altas populos. 9 Ramos supervacaneos. 10 In valle longa aut flexuosa.
11 Procul spectat.
12 Mella è favis expressa.
13 Caput quasi pomis coronatum. 14 Quam gaudet rusticus! *Est admirantis.*
15 Pyra non ex semine nata, sed pyra proprii laboris. 16 Et decerpens uvam purpuream, *Participium certantis dativo jungitur.*
17 Qua donet te Priape hortorum Deus,

[18] *Sylvane, tutor finium.*
Libet jacere, modo sub [19] antiqua ilice,
Modo in [20] tenaci gramine.
Labuntur altis interim ripis aquæ :
[21] *Queruntur in sylvis aves :*
Fonteſq; lymphis [22] obſtrepunt manantibus,
Somnos [23] quod invitet leves.
At quum tonantis [24] annus hybernus Iovis
Imbres niveſque comparat :
Aut trudit acres hinc & hinc [25] multa
Apros in [26] obſtantes plagas , (cane
Aut [27] amite levi rara tendit retia,
Turdis edacibus [28] dolos.
Pavidumq; leporem, & [29] advenã [30] laqueo
[31] *Iucunda captat præmia. [gruem,*
Quis non [32] malarũ, quas amor curas habet,
Hac inter obliviſcitur ?
Quod ſi [33] pudica mulier in partem juvans
Domum atque dulces liberos :
(*[34] Sabina qualis, aut [35] peruſta ſolibus*
[36] *Pernicis uxor Appuli)*
[37] *Sacrum vetuſtis extruat lignis focum,*
Laſſi [38] ſub adventum viri :
Claudenſq; [39] textis cratibus latum pecus,
[40] *Diſtenta ſiccet ubera :*
Et [41] horna dulci vina promens dolio ,
Dapes [42] inemptas apparet ;
[43] *Non me Lucrina juverint conchylia,*
Magiſve [44] rhombus, aut ſcari ,
[45] *Si quos Eois intonata fluctibus*
Hyems ad hoc vertat mare.
Non [46] Afra avis deſcendat in ventrem
Non [47] attagen Ionicus (meum,
Iucundior, quam lecta de pinguiſſimis
Oliva ramis arborum ,
Aut herba [48] lapathi prata amantis, &
Malvæ ſalubres corpori : [[49] gravi
Vel agna feſtis caſa [50] Terminalibus,

18 Sylvarum & agrorum cuſtos. 19 Sub illice annoſa, quę latiorem umbram præbeat. 20 In gramine, quod terræ firmiter adhæret. 21 Canunt aves. 22 Et fontes ſtrepitum & murmur faciunt. 23 Quæ res. 24 Hyems. *Totum pro parte.* 25 Multis canibus. 26 In oppoſita retia. 27 Furcula aucupali , qua rete tenditur.
28 Quæ retia ſunt doli turdis, avibus voraciſſimis.
29 Advenam , tranſmarinam. Grues cum loca calidiora petentes maria tranſmittunt , trianguli formam efficiunt. M. Tul. 2. de Nat.
30 Gruem pedica capta.
31 Quæ omnia , nempe apri , turdi , lepus, grus, ſunt ruſticis jucunda laborum præmia. 32 Malarum curarum , quæ propter amorem ſuſcipiuntur.
33 Mulier caſta. 34 Qualea ſunt Sabinæ mulieres aut Appulæ , fœminæ caſtiſſimæ. 35 Nigra.
36 Aut nigra uxor Appuli agilis, vel patientis laborum. 37 Eſt Hypallage. Si extruat ligna ſuper focum laribus ſacrum.
38 Paulo ante adventum mariti. 39 Septis.
40 Si plena ubera mulgeat. 41 Hujus anni vina.
42 Eſcas ſuo labore paratas & domi natas.
43 Conchylia in lacu Lucrino capta (quæ ſunt omnium præſtantiſſima) non magis me delectaverint, aut Rhombus, vel, &c.
44 Rhombus eſt piſcis magni pretii , ſic etiam Scarus. 45 Si quos Scaros hyems, (i. tempeſtas concitata) vertat ad mare Italicum. 46 Gallina Africa non poteſt mihi eſſe cibus jucundior. 47 Attagen eſt avis Aſiatica , inter nobiliſſimas habita. Ionia & pars Aſiæ , in qua fuit urbs Epheſus. 48 Lapathum Latini appellant rumicem , de cujus variis virtutibus conſule Dioſcoridem. 49 Corpori ægrotanti. 50 Feſtis in honorem Termini Dei celebratis, in cujus tutela veteres putabant eſſe agrorum fines.

50 Vel

51 Hœdus è faucibus lupi ereptus fuavior est rustico, quam qui desumptus est ex suo hædili; nam minoris constat. 52 Quantum delectat. 53 Vernæ sunt, quasi examen apium, in divitis domo. 54 Circum Lares splendentes & hilares. vide Ode 18. lib. 2. 55 Fingit Horatius Alphium fœneratorem superiora omnia dixisse, quasi is approbaret vitæ rusticæ jucunditatem, sed ad ingenium suum rediens properat ad pecuniam in fœnore collocandam. 56 Omnem pecuniam congregavit, à debitoribus eam exigens Idibus. (i. circa dimidiatum mensem) studetque iterum in fœnore collocare sequentis mensis Kalendis.

51 Vel hœdus ereptus lupo.
Has inter epulas, 52 ut juvat pastas oves
Videre properantes domum!
Videre fessos vomerem inversum boves
Collo trahentes languido:
Positosque vernas, ditis 53 examen domus,
Circum 54 renidentes Lares!
55 Hæc ubi loquutus fœnerator Alphius,
Iamjam futurus rusticus,
Omnem 56 relegit Idibus pecuniam:
Quærit Kalendis ponere.

AD MECOENATEM. *Epod.* III.

Allium detestatur, quod apud Mecœnatem ederat, cujus æstu torquebatur.

1 Posthac. 2 Cervicem patris senis. 3 Edat, pro supplicio, allium suo calore nocentius cicutis, quæ frigore venenato necant. 4 Messoribus allium dare solebant. vide Virg. Alexin. 5 Venenum æstuat. 6 Sanguis viperæ serpentis. i. venenum. 7 Me latuit. i. me inscio fuit incoctus? 8 An mulier venefica male contractavit dapes? 9 Posteaquam Medea mirata est. i. adamavit Iasonem ducem, præ omnibus Argonautis candidum. i. pulchrum. 10 Hoc unguento sc. allio perunxit Iasonem, illigaturum juga ignota tauris. i. qui tauris ignivomis juga insueta injiceret. 11 Medea Creusam Creontis filiam vestibus hoc allio delibutis ulta aufugit per aërem vecta à dracone alato. 12 Nec tantus calor syderum, Caniculæ præsertim, aridam invasit Apuliam. 13 Nec tunica ad Herculem à Deianira missa, Nessi Centauri sanguine intincta, ardentius inflammavit humeros Herculis efficacis. i. laboriosi & ad efficiendum apti. 14 Allium. 15 Precor, ut puella halitum tuum effugiens, opponat manum osculo tuo, & cubet in exteriore lecti parte, ne alii fœtore offendatur. i. precor, ut neque te osculetur, neque se tibi potiendam præbeat.

PArentis 1 olim si quis impia manu
Senile 2 guttur fregerit:
3 Edat cicutis allium nocentius.
O dura 4 messorum ilia!
Quid hoc veneni 5 sævit in præcordiis?
Num viperinus hic 6 cruor
Incoctus herbis me 7 fefellit? an malas
8 Canidia tractavit dapes?
9 Vt Argonautas præter omnes candidum
Medea mirata est ducem,
Ignota tauris illigaturum juga,
Perunxit 10 hoc Iasonem:
11 Hoc delibutis ulta donis pellicem,
Serpente fugit alite.
Nec tantus unquã syderum insedit 12 vaporis
Siticulosa Apulia:
13 Nec munus humeris efficacis Herculis
Inarsit æstuosius.
At, si quid unquam 14 tale concupiveris
Iocose Mecœnas, precor
15 Manum puella suavio opponat tuo,
Extrema & in sponda cubet.

AD

AD VOLTEIUM MENAM, Libertum Pompeji Magni. *Epod.* IV.

LUpis & agnis quanta [1] sortito obtigit,
[2] Tecum mihi discordia est,
3 Ibericis peruste funibus latus,
4 Et crura dura compede.
Licet superbus ambules pecunia,
5 Fortuna non mutat genus.
Videsne, 6 sacram metiente te viam
7 Cum bis ter ulnarum toga,
8 Ut ora vertat huc & huc euntium
9 Liberrima indignatio?
10 Sectus flagellis hic triumviralibus,
Præconis ad fastidium,
Arat Falerni mille fundi jugera,
Et Appiam mannis terit:
11 Sedilibusque magnus in primis eques,
Othone contempto, sedet.
12 Quid attinet 13 tot ora navium gravi
Rostrata duci pondere
Contra latrones atque servilem manum,
Hoc hoc tribuno militum?

1 Naturaliter. 2 Tanta mihi tecum discordia est. 3 Qui latus habes perustum & valde flagellatum funibus Hispanicis. *Species pro genere.* 4 Cujus crura perusta sunt & attrita ferreis compedibus. 5 Pecuniæ ex Liberto nobilem non efficiunt. 6 Te incedente per viam sacram, quæ ducit ad Capitolium. 7 Indutus togam sex ulnarum laxam & amplam, more divitum. 8 Videsne, quo modo liberrima indignatio hominum prætereuntium ora in te convertat? 9 Indignatio aperta, sine fuco aut aliqua dissimulatione. 10 *Est hac oratio indignantis populi in Menam.* Hic casus flagellis triumvirum jussu usque ad satietatem præconis, arat mille jugera fundi optimi in Campania, & perequitat viam Appiam (qua itur ad agrum Falernum) mannis, i. equis gradariis, ad luxum nobilium & fortunatorum hominum accommodatis. Angl. *fit fora foot-cloth.*

11 Menas factus Tribunus militum sedet in primis ordinibus contra legem à Roscio Othone latam, qua sancitum erat, ne quis ex infimo hominum genere fieret eques, aut sederet intra quartum decimum theatri gradum. Menas igitur Othonis legem contempsit, quod aliquando fuerat servus, etsi jam quadraginta millia sestertium habebat. 12 Quid prodest classem ab Augusto armari contra piratas & servos fugitivos (quos Sextus Pompejus armis instruxit) si Menas ipse pirata & servus sit tribunus militum. 13 Naves rostratas, quarum summæ partes ære & ferro sunt munitæ.

IN CANIDIAM VENEFICAM. *Epod.* V.

1 AT ô deorum quicquid in cœlo regit
Terras & humanum genus;
2 Quid iste fert tumultus? 3 quid omnium
Vultus in unum me truces?
4 Per liberos te, si vocata partubus

1 Exclamat puer prætextatus, quem furtim raptum Canidia aliæque veneficæ mento tenus sub terra defoderant, fameque necare constituerant, ut ex ejus jecore & medulla, arte Necromantica, philtrum seu poculum amoris conficerent. Exclamat, inquam, O omnes dii, qui regitis terras hominesque. 2 Quid affert, vel quid sibi vult ista tumultuosa mulierum festinatio? 3 Quid omnium vultus contra me solum volunt? 4 O Canidia, rogo te per liberos tuos, si quos vere peperisti.

5 *Luci-*

5 *Lucina veris affuit :*
6 *Per hoc inane purpuræ decus precor,*
7 *Per improbaturum hæc Iovem.*
Quid ut noverca me intueris, aut uti
8 *Petita ferro bellua?*
9 *Vt hæc trementi questus ore, constitit*
10 *Insignibus raptis puer,*
11 *Impube corpus, quale posset impia*
Mollire 12 *Thracum pectora :*
Canidia brevibus implicata viperis
13 *Crines & incomptum caput,*
14 *Iubet sepulchris caprificos erutas,*
Iubet cupressus 15 *funebres,*
Et uncta turpis ova 16 *ranæ sanguine,*
Plumamque nocturnæ 17 *strigis,*
Herbasque, quas 18 *Iolcos atque* 19 *Iberia*
Mittit, venenorum ferax,
20 *Et ossa ab ore rapta jejunæ canis,*
21 *Flammis aduri Colchicis.*
22 *At expedita Sagana per totam domum*
Spargens 23 *Avernales aquas,*
24 *Horret capillis, ut* 25 *marinus, asperis*
Echinus, aut 26 *currens aper.*
27 *Abacta nulla Veja conscientia,*
Ligonibus duris humum
28 *Exhauriebat, ingemens laboribus :*
29 *Quo posset infossus puer*
Longo die bis terve mutatæ dapis
Inemori 30 *spectaculo :* (*aquæ*
31 *Quum promineret ore, quantum extant*
Suspensa mento corpora :
32 *Exsucta uti medulla, & aridum jecur,*
Amoris esset poculum :
33 *Interminato quum semel fixa cibo*

5 Diana à parturientibus invocabatur, quod nascentibus opem ferre putabatur. 6 Te rogo per hanc prætextam purpuream (nobilitatis indicem) quæ tamen nihil proderit ad crudelitatem vestram minuendam. 7 Te rogo per Iovem hæc maleficia vindicaturum. 8 Vt bellua ferro sauciata. 9 Postquam puer, hæc tremula voce questus, finem querendi fecit, &c. 10 Ornamentis ejus raptis, sc. prætexta & bulla, quæ erant Patriciorum insignia. 11 Existens tale impube corpus, quale, &c. 12 Pectora crudelium & barbarorum hominum. 13 Habens crines viperis implicatos Furiarum instar. 14 Iubet adhiberi caprificos infaustas & sepulchris extractas, quasi diis inferis sacrificatura. 15 Cupressus funeri adhibebatur, quia, ut cupressus cæsa nunquam revirescit, sic mortui ad vitam minime redeunt vide Ode 14. lib. 2. 16 Rubetæ. 17 Strix est avis mali ominis, quæ nocturno tempore volat, & stridorem pro cantu habet. 18 Iolcos est urbs Thessaliæ. 19 Non Hispania, sed civitas montibus Colchicis vicina. 20 Quæ creduntur aviditatem ad amorem transferre, ideoque multum valere ad poculum amoris conficiendum. 21 Flammis eo ritu paratis, quo apud Colchos opera & arte Medeæ erant paratæ ad Creontis domum, ejusque filiam Creusam conflagrandam. 22 Sagana succincta. Est nomen proprium alterius veneficæ. 23 Aquas ex Averno lacu petitas. 24. Horrida apparet capillis asperis in capite erectis. 25 Vt marinus echinus, cui similis est echinus terrestris, & eodem modo spinis est confertus. 26 Vt aper furens, qui durissimas habet setas in dorso insurgentes. 27 Veja, tertia venefica, nullius maleficii conscientia deterrita. 28 Vehementer anhelans scrobem faciebat. 29 In eum finem, ut puer, &c. 30. Adspectu dapis novæ sæpius appositæ, sed semper sublatæ. 31 Cum puer in terra defossus extaret è terra. 32 Ista est causa hujus facinoris. *Alii legunt Exerta, vel Execta.* 33. Vetito & interdicto cibo, quem tangere puer est prohibitus.

Inta-

Intabuissent 34 *pupula.*
35 *Non defuisse mascula libidinis*
36 *Ariminensem Foliam,*
Et 37 *otiosa credidit Neapolis,*
Et omne vicinum oppidum:
38 *Quæ sidera excantata voce* 39 *Thessala,*
Lunamque cælo deripit.
Hic 40 *irresectum sæva dente livido*
Canidia rodens pollicem,
Quid dixit? aut quid tacuit? 41 *O rebus*
Non infideles 42 *arbitra,* *(meis*
Nox, & 43 *Diana, quæ silentium regis,*
44 *Arcana quum fiunt sacra,*
Nunc nunc adeste: nunc 45 *in hostiles do-*
Iram atque numen vertite. *(mos*
46 *Formidolosa dum latent sylvis feræ,*
Dulci sopore languidæ,
47 *Senem (quod omnes rideant) adulterum*
Latrent 48 *Suburanæ canes*
49 *Nardo perunctum: quale nec perfectius*
Meæ laborarunt manus.
50 *Quid accidit? cur dira barbaræ minus*
Venena Medeæ valent,
Quibus 51 *superbam fugit ulta pellicem,*
Magni Creontis filiam,
Quum 52 *palla, tabo munus imbutũ, novam*
Incendio 53 *nuptam abstulit?*
Atqui nec herba, nec latens 54 *in asperis*
Radix 55 *fefellit me locis.*
56 *Indormit unctis omnium cubilibus*
Oblivione pellicum.
Ah, ah, solutus ambulat veneficæ
Scientioris 57 *carmine.*
58 *Non usitatis Vare potionibus*
(59 *O multa fleturum caput!)*

34 Ocnlornm acies cum intabuissent semel. i. cum tabidæ apparuissent uno impetu, non temporis successu. 35 Norunt Neapolitani huic facinori interfuisse etiam Foliam veneficam, quæ fœminarum amore adeo exarsit, ut tanquam vir in fœminas ageret.
35 Ariminum est urbs in Italia. 37 Neapolis sita est in secessu, vitæ tranquillæ & otiosæ aptissimo.
38 Quæ Folia deripit sidera, &c. 39 Voce magica, vel cantionibus magicis, quibus utentes Thessali Lunem & sidera è cœlo in terram devocant. Virg. *Carmina vel cælo possunt deducere lunam.* 40 Vnguem pollicis non resectum: nam mulieres veneficæ ungues suos nutriunt, non secant, quippe quæ non minus corpore quam animo turpes sunt & deformes. 41 Hæc dicuntur à Canldia, *O rebus meis. &c.* 42 Non infideles testes. 43 Luna silentium regere dicitur, quia nox taciturna est. 44 Dum nocturna mulierum sacrificia, seu potius maleficia celebrantur. 45 In Varum senem, qui me aspernatur, vim vestram divinam vertite. 46 Noctu. 47 Vt Varum scortatorem canes allatrent in Subura, dum ibi meretrices sectatur, quem omnes etiam rideant, propter juvenilem in sene amorem. 48 Subura locus est in urbe Roma, qui inter Esquilias & Viminalem jacet, meretricum ferax. 49 Vnguento Nardino perunctum. 50 Miratur Canidia, cur venena præstantissima, quæ in Varum adhibuerat, minus valerent, quam ea, quibus usa est Medea in Creusam Creontis filiam. 51 Creusam potentem & superbi regis filiam. 52 Palla accepta, Creusa cum tota Creontis regia subito incendio conflagravit. 53 Creusam Iasoni nuptam. 54 In montibus. 55 Latuit me. 56 Varus indormit cubilibus unctis oblivione omnium pellicum. i. dormit securus mei, & omnium suarum pellicum amore solutus. 57 Veneficæ doctioris cantione. 58 Novis & insolitis veneficiis tu ad me recurres, velis nolis. 59 O caput multum fleturum, i. cui multa impendent mala.

Ad me recurres: [60] *nec vocata mens tua*
Marsis redibit vocibus.
Majus parabo, majus infundam tibi
[61] *Fastidienti poculum.*
Priusque cœlum [62] *sidet inferius mari,*
[63] *Tellure porrecta super;*
Quam non amore sic meo flagres, uti
Bitumen [64] *atris ignibu.*
[65] *Sub hæc puer, jam non, ut ante, mollibus*
[66] *Lenire verbis impias;*
Sed dubius [67] *unde rumperet silentium,*
Misit [68] *Thyesteas preces:*
[69] *Venena, magnum, fas nefasque, non va-* (*lent*
Convertere humanam vicem.
[70] *Diris agam vos, dira detestatio*
[71] *Nulla expiatur victima.*
Quin, [72] *ubi perire jussus expiravero,*
Nocturnus occurram furor:
[73] *Petamq; vultus umbra curvis unguibus*
[74] *(Quæ vis deorum est manium)*
Et inquietis [75] *assidens præcordiis,*
Pavore somnos auferam.
Vos turba [76] *vicatim hinc & hinc saxis* (*petens*
Contendet obscœnas anus.
Post insepulta membra [77] *different lupi,*
Et [78] *Esquilinæ alites.*
[79] *Neque hoc parentes, heu mihi superstites,*
Effugerit spectaculum. (*tes,*

60 Nec mens tua facta semel à me insana ad sanitatem revertetur carminibus potentissimis, qualia sciunt Marsi, Apuliæ populi, qui à Circe veneficia didicerant. 61 Tibi fastidienti & aspernanti me. 62 Prius cœlum subsidebit mari, quam, &c. Natura mutabitur. *Hyperbole est.* 63 Tellure superjecta. 64 Ignes ex bitumine nigrescunt. 65 Paulo postquam hæc locuta est Canidia. 65 Lenibat. 67 Dubius, à qua re exordium loquendi sumeret. 68 Emisit diras execrationes, qualibus Thyestes in fratrem Atreum usus est. 69 Mulieres veneficæ fas & nefas confundere, suisque venenis humana & divina pervertere possunt, sed humanæ vitæ sortem nequeunt immutare, neque possunt effugere, quin suorum maleficiorum pœnas dent, & morte pereant miserabili. *Alii aliter hunc locum exponunt: per me libera est sua cuique opinio.* 70 Execrationibus vos persequar. 71 Nullo purgatur sacrificio. 72 Ubi mortuus fuero, vobis per noctem occurram & perterrefaciam, sic Dido: *Omnibus umbra locis adero, dabis, improbe pœnas.* 73 Et ego umbra involabo in facies vestras. 74 Quæ, *umbra*, vis est & ultio deorum manium, sic ut per umbras dii manes se vindicent. 75 Et ego inhærens præcordiis nunquam quiescentibus auferam somnum, &c. 76 Et singulis vicis. 77 Discerpent & dissipabunt corpora vestra insepulta. *quo nihil veteribus fuit horribilius.* 78 Vultures aves, in Esquiliis (*colle urbis Romæ*) volitare solent. 79 Parentes mei mihi superstites (ad suum luctum leniendum) videbunt has veneficas insepultas, atque earum membra à canibus & avibus dilacerata.

IN CASSIUM SEVERUM, Poëtam maledicum & petulantem. *Epod.* VI.

QVid [1] *immerētes hospites vexas,* [2] *ca-*
[3] *Ignavus adversum lupos?* (*nis,*
[4] *Quin huc inanes, si potes, vertis minas,*
Et

1 Cur hospites vexas nihil mali meritos. 2 Latrator. 3 Imbecillis & nullius animi contra eos, qui te mordere possunt. 4 Cur non in me convertis minas inanes, quæ præter verba nihil sunt?

Et me 5 *remorsurum petis?*
6 *Nam, qualis aut* 7 *Molossus, aut fulvus*
(9 *Amica vis pastoribus*) (8 *Lacon,*
Agam per altas aure sublata nives,
Quacunque precedit fera.
10 *Tu, quū timenda voce complesti nemus,*
11 *Projectum odoraris cibum.*
Cave, cave: namque in malos asperrimus
12 *Parata tollo cornua,*
13 *Qualis Lycamba spretus infido gener,*
14 *Aut acer hostis Bupalo.*
An, 15 *si quis atro dente me petiverit,*
Inultus ut flebo puer?

5 Quî pares tibi referam gratias. 6 Ordo est. Nam ego agam. i. persequar per altas nives alacer & aure sublata omnem feram, quæcunque præcedit me, & agam talis, qualis aut, &c. 7 Canis magnus & procerus. 8 Canis Lacedæmonicus, admodum agilis. 9 Defensio pastoribus chara. *quia canes à lupis greges protegunt.* 10 Tu cum conviciis & carmine maledico aliquem es insectatus, pretio tibi oblato, latrare desinis. 11 More canis ignavissimi. 12 Tollo cornua tanquam taurus, ad feriendum eos, qui mihi maledicunt. 13 Talis nimirum, qualis fuit poëta Archilochus Iamborum scriptor, qui carminis sui amaritudine Lycambem socerum laqueo vitam finire coëgit. 14 Hipponax poëta acerrimus, quem dicunt ad suspendium adegisse Bupalum pictorem. 15 Si quis lingua virulenta me carpserit, an, ut puer, ad lachrymas confugiam? Nequaquam. Est enim pueri injurias flere, viri vero ulcisci. Sed hoc vetat lex divina: *Nam vindictam mihi, & ego retribuam, inquit Dominus.*

AD POPVLVM ROMANVM. *Epod.* VII.

Execratio belli civilis gesti hinc Bruto & Cassio, illinc Octaviano, M. Antonio, & M. Lepido ducibus.

Quo, quo 1 *scelesti ruitis? aut cur dexteris*
Aptantur enses 2 *conditi?*
Parumne 3 *campis atque Neptuno super*
Fusum est Latini sanguinis?
Non, ut superbas 4 *invida Carthaginis*
5 *Romanus arces ureret:*
6 *Intactus aut Britannus ut descenderet*
7 *Sacra catenatus via:*
Sed ut, secundum 8 *vota Parthorum,* 9 *sua*
Vrbs hac periret dextera.
Neque hic lupis mos, nec fuit leonibus
Vnquam, 10 *nisi in dispar genus.*
11 *Furorne cæcus, an rapit vis acrior?*
An culpa? responsum date.
Tacent: & ora pallor albus inficit,
12 *Mentesque perculsæ stupent.*

1 Scelesti, i. impii sunt in patriam, ubi civis à cive interficitur. 2 Cur enses in vaginis inclusi jam distringuntur? 3 Terra marique. 4 Carthago semper fuit imperii Rom. æmula. 5 Romanus miles. 6 Britannus bello nōdum domitus. 7 Vt per sacram viam vinctus duceretur ad capitolium in triumpho. 8 Secundum optata Parthorum inimicorum vestrorum. 9 Sua dextra, id est, bellis civilibus. 10 Nisi in animal alterius generis. vestra igitur crudelitas est plus quam ferina. 11 Insaniane, an major vis, (*utpote fatalis necessitas*) an culpa causa est civilis furoris? 12 Mentes sceleris conscientia obstupuerunt.

13 *Sic est. acerba fata Romanos agunt,*
Scelusque fraterna necis :
14 *Vt immerentis fluxit in terram Remi*
15 *Sacer nepotibus cruor.*

13 Sic est, ut dico. dii irati ob scelus Romuli (qui fratrem Remum dominandi causa interemit) immiserunt in Romanos hæc bella civilia. 14 Postquam cruor innocentis Remi effusus est in terram. 15 Cruor nepotibus sacer, id est, execrabilis, vel perniciosus posteris, qui pœnas luerent ejusdem sceleris.

AD ANUM LIBIDINOSAM. *Epod.* VIII.

1 *ROgare longo putidam te sæculo,*
Vires quid enervet meas ?
Quum sit tibi dens ater, 2 *& rugis vetus*
Frontem senectus exaret,
3 *Hietque turpis inter aridas nates*
Podex, velut cruda bovis.
4 *Sed incitat me pectus, & mammæ* 5 *putres,*
Equina 6 *quales ubera :*
7 *Venterque mollis, & femur* 8 *tumentibus*
Exile suris additum.
9 *Esto beata : funus atque imagines*
10 *Ducant triumphales tuum :*
Nec sit marita, quæ rotundioribus
Onusta 11 *baccis ambulet.*
Quid ? quod 12 *libelli Stoici inter sericos*
Iacere pulvillos 13 *amant ?*
14 *Illiterati num minus nervi rigent ?*
Minusve languet 15 *fascinum ?*
Quod ut 16 *superbo provoces ab inguine,*
17 *Ore laborandum est tibi.*

1 Poëta iratus orationem non profert integram, sed præcisam. est igitur subaudiendum, Oportet, decet, æquum est, aut simile. Non te pudet putidam. i. marcescentem longa ætate, rogare me, quid vires meas debilitet, & ad venerem ineptas reddat? 2 Et cum senectus frontem tibi rugosam effecerit. 3 Cumque dehiscat turpis podex, veluti podex bovis, quæ cruditate laborat, unde cibum male concoquit, atque ideo cruda excrementa ejicit. 4 Sed pectus tuum incitat me ad venerem, &c. Ironia est amarissima. 5 Mammæ pendulæ, non turgentes ut in puellis. 6 Tales mammæ, qualia sunt equina ubera. 7 Venter rugosus & luridus. 8 Et hydropicis suris gracile femur appositum, *quod sæpe fit in tabidis.* 9 Dives esto & nobilis. 10 Præcedant funus tuum imagines triumphales, id est, imagines majorum tuorum, qui triumpharunt, ad declarandam generis tui antiquitatem. 11 Vnionibus, quos rotunditas reddit pretiosos. 12 Philosophiæ studium præ se fert, ut adveniente amatore docta & honesta videretur esse. Absit, ut hac nostra ætate sint hujus farinæ ullæ mulieres, quæ Biblia sacra in manibus ad templum ferentes, atque illa domi inter pulvinaria reponentes, de rebus divinis & arduis non solum inter se & cum suis maritis concertare soleant, sed etiam cum eruditissimis Theologiæ professoribus manus conserere audeant, eo nimirum ut piæ atque religiosæ specie tantum, non re vera, esse videantur. Non est meum judicare. Hoc tantum dico, ut virorum, sic fœminarum aliæ sunt hypocritæ, aliæ religiosæ cum libris, sine libris. 13 Solent. 14 Ineruditorum nervi. (id est, penes vel mentulæ) sine litteris num minus arriguntur? 15 Fascinum est virile membrum, cujus species è collo pueri suspensa fascinationibus erat remedio. 16 Ab inguine fastidioso. 17 Lingua. Adeo obscœna sunt ista, ut salva verecundia explicari non possint.

AD

AD MECOENATEM. *Epod.* IX.

Præsentit voluptatem, quam percipiet ex Augusti victoria adversus Antonium & Cleopatram.

QVando [1] *repostum Cæcubum ad festas dapes.*
[2] *Victore lætus Cæsare,*
Tecum sub alta (sic Iovi [3] *gratum) domo,*
Beate Mecœnas, bibam,
Sonante mistum tibiis carmen lyra,
[4] *Hac Dorium, illis barbarum?*
[5] *Vt nuper,* [6] *actus quum freto* [7] *Neptunius*
Dux fugit [8] *ustis navibus,*
Minatus urbi [9] *vincla, quæ detraxerat*
Servis amicus perfidis.
[10] *Romanus (eheu posteri negabitis)*
Emancipatus fœmina,
[11] *Fert vallum & arma miles, & spadonibus*
Servire [12] *rugosis potest:*
Interque signa, turpe, militaria
Sol aspicit [13] *conopeum.*
[14] *Ad hunc frementes verterunt bis mille equos*
Galli canentes Cæsarem:
Hostiliumque navium portu latent
Puppes [15] *sinistrorsum* [16] *cita.*
[17] *Io triumphe,* [18] *tu moraris aureos*
Currus, & [19] *intactas boves.*
Io triumphe, nec Iugurthino parem
Bello reportasti [20] *ducem,*
[21] *Neq; Africano:* [22] *cui super Carthaginem*
Virtus sepulchrum condidit.
Terra marique victus [23] *hostis, Punico*
Lugubre mutavit sagum.
Aut ille [24] *centum nobilēCretam urbibus,*

1 Vinum Cæcubum servatum & repositum ad festas epulas. 2 In prælio navali apud Actium, ubi Antonium & Cleopatram Cæsar superaverat. 3 Gratum, quia Iupiter author est victoriæ. 4 Lyra sonante carmen Dorium, tibiis sonantibus carmen barbarum. i. Phrygium vel Lydium. 5 Vt nuper tecum bibi. 6 Fugatus freto Siciliæ. 7 Sextus Pompejus, qui se Neptuni filium prædicabat. 8 Vstis navibus ab Augusto. 9 Minatus compedes civibus Romanis, quas servis detraxerat in Sicilia, eos ut armaret contra patriam. vide supra Epod.4. 10 Antonius pro mancipio Cleopatræ fert valium. Eheu ô posteri, vos propter infamiam negabitis. 11 Portat palum, quo castra muniuntur. 12 Eunuchi, virilitate amissa, unde multum de calore naturali amittunt, cito fiunt rugosi. horum magna erat copia in comitatu Cleopatræ. vide Ode 37 lib. 1. 13 Conopeum est tentorii genus ad culices excludendos thalamis, non castris aptum. 14 Contra hunc Antonium Galli ad Cæsarem transfugientes converterunt bis mille frementes equos, spadonibus Ægypti servire dedignantes. Nota, quod Cæsar & Antonius exercitus habebant in littore & pedestres & equestres, quo tempore classes ad bellum navale erant paratæ. 15 Alexandriam versus. 16 Puppes ad fugam celeres & paratæ. 17 Vox est exprimens gaudium militum, qui Imperatorem triumphantem prosequebantur. 18 Tu in mora es curribus triumphalibus, qui jam parati sunt. 19 Iuvencas à tauro integras, & paratas ad sacrificium pro victoria. 20 Marium, qui de Iugurtha Afrorum duce triumphavit. 21 Neque Africano bello reportasti ducem (nempe Scipionem) Augusto parem. 22 Scipioni sua virtus æternam memoriam peperit propter Carthaginem deletam & eversam, quæ victoria illi semper erit loco sepulchri. 23 Antonius lugubre paludamentum. i. vestem mœroris induit, purpureo sago deposito. 24 Creta centum habuit civitates. vide Od. 27 lib.3.

Ventis iturus 25 *non suis,*
26 *Exercitatas aut petit Syrtes Noto,*
27 *Aut fertur incerto mari.*
28 *Capaciores affer huc puer scyphos,*
Et 29 *Chia vina, aut* 30 *Lesbia:*
Vel, quod fluentem nauseam coërceat,
Metire nobis 31 *Cæcubum.*
Curam metumque Cæsaris rerum juvat
32 *Dulci Lyæo solvere.*

25 Ventis adversis & contrariis. 26 Syrtes tempestuosas & à Noto vexatas. 27 Nesciens quo fugiat. 28 Affer huc grandiores calices, ut bibamus liberalius. 29 Vina sic dicta à Chio. insula in Ægeo. 30 A Lesbo insula. 31 Vinum Cæcubum ciborum concoctioni est utile; quamobrem cum stomachi cruditatem tollat, fluentem etiam nauseam sedat & coërcet. Alii aliam reddunt rationem, nempe, quod vinum Cæcubum austerum est & pungens. 32 Iuvat dulci vino relaxare metum propter incertum belli eventum. vide Od. 7. lib. Lyæus est nomen Bacchi, ἀπὸ τοῦ λύειν. i. solvere.

IN MÆVIUM POETAM,

cui naufragium precatur. *Epod.* X.

Mala soluta navis exit alite,
1 *Ferens* 2 *olentem Mævium.*
Ut horridis utrumque verberes 3 *latus,*
Auster, memento fluctibus.
Niger 4 *rudentes Eurus,* 5 *inverso mari,*
Fractosque remos 6 *differat.*
Insurgat Aquilo, quantus altis montibus
Frangit 7 *trementes ilices.*
Nec sidus 8 *atra nocte amicum appareat,*
9 *Qua tristis Orion cadit.*
Quietiore nec feratur æquore,
Quam 10 *Graja victorum manus:*
Quum Pallas usto vertit Iram ab Ilio
11 *In impiam Ajacis ratem.*
12 *O quantus instat navitis* 13 *sudor tuis,*
Tibique pallor 14 *luteus,*
15 *Et illa non virilis ejulatio,*
Preces & 16 aversum ad Iovem,
17 *Ionius udo quum* 18 *remugiens sinus*
Noto carinam ruperit!
19 *Opima quod si præda curvo littore*
20 *Porrecta mergos* 21 *juveris;*

1 Malo auspicio navis de statione exit. 2 Ferens tetri odoris hominem & turpem poëtam. de quo Virgil. *Qui Bavium non odit, amet tua carmina Mævi.* 3 Utrumque latus navis. 4 Funes navales. 5 Mari ventis contrariis agitato. 6 Dissipet & dispersos ferat. 7 Ilices concussas. 8 Tenebrosa nocte sine lunæ lumine. 9 Qua nocte occidit tristis Orion, sydus cœleste, cujus occasus tempestates excitans, tristes nautas efficit. 10 Quam Græci victores, quorum complures naufragio perierunt. 11 Ajax Cassandram Minervæ supplicem in ejus templo stupraverat. 12 Apostrophe poëtica ad Mævium. 13 Labor & metus propter potestatem impendentem. 14 Color croceus ex fulvo pallidoque constans, sic dictus à luteo herba, in cujus vertice flores emicant lutei. 15 Planctus fœmineus præ timore naufragii. *Ejulatio est fœminarum, clamor & gemitus virorum, vagitus infantium.* 16 Ad Iovem preces non audientem, vel iratum. 17 Cum Adriaticus sinus humido Austro sæpe murmurans navem fregerit. 18 Metaph. est a bobus. 19 Quod si tu facto naufragio in littus eris ejectus, mergis præda pinguis existens. 20 More mortuorum præda extenta. 21 Paveris mergos, aves marinas, à facilitate mergendi sic nominatas.

21 *Libidinosus immolabitur caper,*
23 *Et agna tempestatibus.*

22 Non quod caper tempestatibus immolari est solitus, sed, quia Mevius poëta fuit petulans & libidinosus. 23 Agna nigra. Virg. lib. 3. Æn. *Nigram hyemi pecudem, Zephyris fœlicibus albam.*

AD PETTIUM CONTUBERNALEM. *Epod.* XI.

Amore Lycisci occupatus non potest operam conferre ad versus faciendos.

*Petti,*1 *nihil me, sicut antea, juvat*
Scribere versiculos,
2 *Amore perculsum gravi:*
3 *Amore, qui me, præter omnes, expetit*
Mollibus in pueris,
Aut in puellis urere.
4 *Hic tertius December, ex quo destiti*
5 *Inachia furere,*
Sylvis honorem decutit.
Heu me, per urbem (nam pudet tanti mali)
6 *Fabula quanta fui!*
Conviviorum & pœnitet:
7 *In queis amantem & languor & silentiũ*
8 *Arguit,* 9 *& latere*
Petitus imo spiritus.
10 *Contraque lucrum nil valere candidum*
Pauperis 11 *ingenium*
Querebar, applorans tibi;
12 *Simul calentis* 13 *inverecundus deus*
Fervidiore mero
Arcana promerat loco.
Quod si meis inæstuat præcordiis
14 *Libera bilis,* 15 *ut hæc*
Ingrata ventis dividat
16 *Fomenta, vulnus nil malum levantia;*
Desinet imparibus
Certare 17 *summotus pudor.*
18 *Ubi hæc severus te palam laudaveram,*
19 *Jussus abire domum,*
Ferebar 20 *incerto pede*
Ad non amicos (heu) mihi postes, & (heu)
21 *Limina Dura, quibus*

1 Nihil me juvat. 2 Amore Lycisci pueri. 3 Est Anadiplosis. 4 Ordo est. hic tertius Decemb. (id est, annus) decutit sylvis honorem, id est, frondes, quæ sunt arborum honos & ornamentum. 5 Inachiam amare. 6 Quam multus sermo de me habitus est propter Inachiæ amorem? 7 In quibus conviviis languor. i. pallor, silentium, & suspiria, indicia erant amoris mei. 8 Probavit. 9 Suspirium ab imo productum. 10 Contra rivalium munera & largitiones. 11 Querebar candidos mores, ingenii acumen, sapientiam, & hujusmodi, nihil valere apud avaram puellam. 12 Simul, ut Bacchus protulerat arcana mea è loco suo. i. è pectore meo, qui calebam (id est, ebrius eram) vino fervidiore. 13 Bacchus facit homines inverecundos. 14 Iracundia non impedita ab amore. 15 Ut hæc ingrata amoris pabula dissipet, & ex animo meo dimoveat. 16 Suspiria, lacrymas, silentium, querelas, cogitationes anxias, quæ amoris vulneri levamem non afferunt. 17 Impudentia desinet certare imparibus. i. cum rivalibus superioribus & ditioribus. 18 Postquam hæc magnifice dixeram te palam. i. coram te ô Petti. 19 A te jussus. 20 Incertus quo irem, quidve agerem, ferebar ad postes. i. Inachiæ ædes, mihi inimicas. 21 Ad dura ejus vestibula, super quæ jacebam totas noctes.

22 Ordo est. Nunc amor Lycisci, gloriantis se vincere mollitia quamlibet mulierculam, me tenet. 23 A quo amore me extricare. 24 Consilia vera & ab adulatione libera. 25 Non objurgationes, vel injuriæ ab amica acceptæ. 26 Sed alius amor. Ovid. *Successore novo tollitur omnis amor.* 27 Habentis membra solida & succi plena. 28 Alius amor puerl in nodum colligentis comam. *Quod faciebant pueri impudici.* vide Od. 10. lib. 4.

Lumbos & infregi latus.
22 *Nunc gloriantis quamlibet mulierculam*
Vincere mollitia,
Amor Lycisci me tenet :
23 *Unde expedire non amicorum queant*
24 *Libera consilia,*
Non 25 *contumeliæ graves :*
26 *Sed alius ardor aut puellæ candidæ,*
Aut 27 *teretis pueri,*
Longam 28 *renodantis comam.*

IN ANUM LIBIDINOSAM, quæ se ab eo subigi cupiebat.

Epod. XII.

QUid tibi vis mulier nigris dignißima 1 *barris?*
Munera cur mihi, quidve 2 *tabellas*
Mittis, 3 *nec firmo juveni,* 4 *neque naris obesæ?*
5 *Namque sagacius unus odoror,*
Polypus, an gravis hirsutis cubet 6 *hircus in alis :*
Quam canis acer, ubi lateat sus.
7 *Quis sudor* 8 *vietis & quam malus undiq; membris*
Crescit odor, quum 9 *pene soluto*
10 *Indomitam properat rabiem sedare :* 11 *neque illi*
Iam manet humida creta, colorque
12 *Stercore fucatus crocodili : jamque* 13 *subando*
Tenta cubilia 14 *tectaque rumpit.*
15 *Vel mea quum sævis agitat fastidia verbis :*
Inachia langues minus ac me.
Inachiam ter nocte 16 *potes : mihi semper ad unum*

1 Non viris digna, sed barris. i. elephantis Indicis, qui magna habent genitalia. fortasse intelligit valentissimos ac mentulatissimos amatores. 2 Cur mittis epistolas, quibus me ad tuam libidinem explendam sollicitas? 3 Mihi juveni, in certamine venereo non valido. 4 Sed naris acutissimæ, cui tua immundities placere non potest. 5 Nam ego solus citius odoror utrum mulier polypum, id est, narium morbum habeat, an gravem hircum, id est, fœtorem tetrum in alis (citius inquam odoror) quam canis rimatur ubi lateat aper. 6 Fœtidus odor in alarum pilis. 7 *Poëta secum loquitur de hac anu, exclamans in tertia persona.* 8 Senilibus & flaccidis ejus membris. 9 Pene meo languente, nec ullam vim habente propter tul fastidium. 10 Quum effrænatam libidinem hæc anus properat explere. 11 Nec illi anui jam manet creta sudore humefacta, nec fucus, quo faciem tinxerat. Tanto enim motu in opere venereo seipsam agitaverat, ut fucus, quo faciem pinxerat, præ sudore defluxerit. 12 Ex crocodili terrestris fimo & cerussa (quam poëta hic cretam appellat) fit medicamentum ad cutim nitidam servandam. 13 Clunes agitando. translatio est à suibus. 14 Lecti stragula nimio motu rumpit. 15 Vel cum hæc anus iracundis dictis mea fui fastidia increpat, sic loquitur: ô Horati, tu minus langues Inachiæ complexu, quam meo, id est, validior es in illa, quam in me. 16 Potes subigere.

17 *Mol-*

[17] *Mollis opus.* [18] *pereat male, quæ te*
Lesbia, quærenti taurum, monstravit inertem,
Quum mihi Cous adesset [19] *Amyntas:*
Cujus in indomito constantior inguine [20] *nervus,*
Quam nova collibus arbor inhæret.
[21] *Muricibus Tyriis iterata vellera lanæ*
[22] *Cui properabantur?* [23] *tibi nempe.*
Ne foret [24] *æquales inter conviva, magis quem*
Diligeret [25] *mulier sua, quam te.*
[26] *O ego non fœlix, quam tu fugis,* [27] *ut pavet acres*
Agna lupos, capreæque leones.

17 Debilis es & mihi semper languidus ad unum opus venereum. 18 Pereat male Lesbia lena, quæ mihi quærenti taurum. i. juvenem in re venerea robustum, monstravit te inertem, i. ignavum & pigrum. 19 Iuvenis robustus ex Coo civitate, cujus mentulæ nimietas est arbori comparanda. 20 Penis. 21 Purpura Tyria vestes bis tinctas, quas Dibaphas nominant. 22 Cui? i. ad cujus usum texebantur à me vellera. i. vestes pretiosæ? 23 Tibi nempe invalido atque ad venerem inepto. 24 Inter coævos & contubernales. 25 Quem sua amica magis diligeret, quam ego te. 26 Exclamatio poëtica. 27 Quam tu fugis ut agna lupum, & ut capreæ horrent leones.

AD AMICOS COMICOS,

Vt hyemem hilariter traducant.

Epod. XIII.

HOrrida tempestas [1] *cœlum contraxit, & imbres*
Nivesq; [2]*deducunt Iovē. Nūc mare, nūc* [3]*sylvæ*
[4] *Threicio Aquilone sonant.* [5] *rapiamus amici*
Occasionem de die: [6] *dumque virent genua,*
[7] *Et decet,* [8] *obducta solvatur fronte senectus.*
[9] *Tu vina Torquato move Consule* [10] *pressa meo.*
[11] *Cætera mitte loqui.* [12] *deus hæc fortasse benigna*
[13] *Reducet in sedem vice. Nunc &* [14] *Achæmenia*
Perfundi nardo juvat, & [15] *fide Cyllenea*
Levare diris pectora sollicitudinibus.
Nobilis ut grandi cecinit [16] *Centaurus alumno,*
Invicte mortalis, dea nate [17] *puer Thetide,*

1 Tempestas coegit nubes in unum locum. 2 Cum imbribus Iupiter in terram descendit, ut veterum fuit opinio. 3 Est dictio trisyllaba, per Diæresin. 4 Aquilone vento frigidissimo è Thracia flante. 5 Arripiamus ex hoc die convivandi opportunitatem. 6 Dum vires sunt firmæ & stabiles. *Nam in genubus robur & vim corporis reposuisse videtur.* 7 Et dum patitur ætas, longe absit à nobis severitas senilis. 8 Solvatur senectus à fronte in rugas contracta. 9 Tu puer promove & profer vina ex apotheca. 10 Vina calcata, quando ego natus eram, Torquato & Cotta Coss. quorum nominibus notabatur vini cadus. vid. Od. 21 lib. 3. 11 Omitte & permitte divis cætera. sic Od. 11 lib. 1. 12 *Poëta (ut mihi videtur) amicum suum tristem consolatur.* 13 Deus restituet hæc benigna vicissitudine, in pristinum statum. 14 Vnguento Nardino Persico, sic dicto ab Achæmene Persarum rege. vide Od. 11 lib. 2. 15 Cythara inventa à Mercurio, qui in Cyllene (monte Arcadiæ) enutritus dicitur. 16 Vt Chiron (præstantissimus doctor & magister) prædixit Achilli forti, quem aluit & erudivit. 17 O invicte Achilles, fili Thetidis deæ marinæ.

18 Te Troja exspectat. Assaracus fuit avus Anchisæ, & pater Capys. 19 Scamander & Simois, fluvii Trojani, ex Ida monte defluentes. 20 Labens pro natura aquæ. 21 Ubi pro certo tibi est moriendum. 22 Subtemen est filum, quod stamini subtexitur. 23 Thetis dea marina, cui cæruleus color tribuitur. 24 Cum apud Trajam fueris, levato omne malum deformis ægritudinis vino cantuque, nimirum alloquiis, quæ (scil. vinum & cantus) sunt ægritudinis solatia. 25 Deformes efficit animi ægritudo.

[18] *Te manet Assaraci tellus: quam frigida parvi*
Findūt [19] *Scamandri flumina,* [20] *lubricus & Simois.*
[21] *Vnde tibi reditum certo* [22] *subtemine Parca*
Rupere: nec [23] *mater domum cærula te revehet.*
[24] *Illic omne malum vino cantuque levato,*
[25] *Deformis ægrimoniæ dulcibus alloquiis.*

AD MECOENATEM.
Epod. XIV.

Phrynes amore detentus Iambos promissos non potest absolvere.

[1] *Mollis inertia cur tantam diffuderit*
Oblivionem sensibus, [imis
Pocula Lethæos [2] *ut si ducentia somnos*
[3] *Arente fauce traxerim,*
Candide Mecœnas, occidis sæpe rogando:
[4] *Deus deus nam me vetat*
Inceptos, olim promissum carmen, jambos
[5] *Ad umbilicum adducere.*
Non aliter Samio dicunt arsisse [6] *Bathyllo*
[7] *Anacreonta Tejum:*
Qui persæpe [8] *cava testudine flevit* [9] *amo-*
[10] *Non elaboratum ad pedem.* [rem,
[11] *Vreris ipse miser.* [12] *quod si non pulchrior*
Accendit obsessam [13] *Ilion,* [ignis
Gaude sorte [14] *tua: me* [15] *libertina, neq; uno*
Contenta Phryne macerat.

1 Ordo est. ô candide Mecœnas, tu occidis me, sæpe rogando, cur mollis inertia. i. amor immiserit meis sensibus tantam oblivionem. 2 Veluti si biberim pocula afferentia somnos Lethæos. i. lethargum, quem inexpugnabile fere dormiendi desiderium consequitur. Lethe fluvius est infernalis, cujus latices si quis gustaverit, omnium rerum præteritarum statim obliviscitur. 3 Sitiente fauce. 4 Cupido amoris Deus hoc voluit. 5 Finire. *Translatio est ab umbilico corporis, ad cujus formam solebant veteres librorum suorum tegumenta umbilicis ex ebore, ligno, aut simili materia facta, exornare.* 6 Amore Bathyli. 7 Poëtam lyricum ex civitate Teja. vide Ode 17 lib. 1. 8 Lyra. 9 Flevit Bathilli amorem, qui fuit Anacreontis deliciæ. 10 Cum magna facilitate. 11 Tu quoque Mœcenas amas etiam, miser. 12 Quod si Helena, quæ incendii Trojani causa fuit, non fuit tua puella pulchrior. 13 Trojam obsessam. 14 Gaude sorte tua, quæ mea sorte est melior. Nam ego Phrynen amo, fœminam infimæ sortis & meretricem, non uno amatore contentam, sed mihi cum multis communem. 15 Facta libera ex ancilla.

AD

AD NEÆRAM AMICAM, de cujus perjurio conqueritur.

Epod. XV.

N*Ox erat, & cœlo fulgebat Luna ſe-*
Inter minora ſydera, [reno
Quũ tu, [1] *magnorũ numen* [2] *læſura deorũ,*
3 *In verba jurabas mea,*
4 *Arctius,atq; edera procera aſtringitur i-*
5 *Lentis adhærens brachiis:* [lex,
6 *Dum pecori lupus, & nautis infeſtus* 7 *Oriõ*
Turbaret hybernum mare, [los,
8 *Intonſoſq; agitaret Apollinis aura capil-*
9 *Fore hunc amorem mutuum.*
10 *O dolitura mea multum virtute Neæra!*
Nam, ſi quid in Flacco [11] *viri eſt,*
Non [12] *feret aſſiduas* [13] *potiori te dare no-*
Et quæret iratus [14] *parem.* [ctes,
Nec ſemel [15] *offenſæ cedet conſtãtia formæ,*
Si certus [16] *intrarit dolor.*
17 *At tu,quicunq; es fœlicior,atq; meo nũc*
Superbus incedis [18] *malo,*
19 *Sis pecore & multa dives tellure lice-*
Tibique [20] *Pactolus fluat,* [bit,
Nec te Pythagoræ fallant arcana [21] *renati,*
Formaque vincas [22] *Nirea;*
Eheu tranſlatos [23] *alio mœrebis amores:*
Aſt ego viciſſim [24] *riſero.*

1 Dii magni ſunt Iupiter, Minerva, Apollo, &c. 2 Numen læſura propter perjurium & fidem poſtea violatam. 3 Iurabas facere, quod ego tibi proponebam. 4 Arctius, quam ab edera aſtringitur ilex procera. 5 Flexibus, & tenacibus brachiis mihi adhærens. 9 Semper. 7 Orion eſt aſtrum, cujus ortus mare ac terras tempeſtatibus turbat vide Od. 28 lib.1. 8 Cur ſol depingatur intonſus, vide Od. 21 lib.1. 9 Iurabas hunc amorem fore mutuum & parem. 10 O Neæra tu multum dolebis mea virtute. i. mentis conſtantia, ſi quando iratus te deſeram. 11 Si quid virilitatis eſt in F. Horatio. i. in me. 12 Horatius non patietur. 13 Rivali meo, qui tibi potior eſt, quam ego ſum. 14 Quæ mihi in amore reſpondebit. 15 Quæ ſemel offenderit. 16 Si certus dolor intrarit in animum meum. 17 Apoſtrophe ad rivalem ſuum. 18 Quod ſpernor à Neæra. 9 Quamvis ſis dives, ſapiens, & pulcher, *quæ ſunt cauſa amoris.* 20 Pactolus eſt fluvius Lydiæ, auri ramenta ſecum in decurſu trahens. 21 Pythagoræ denuo nati. De animæ tranſmigratione in alia corpora juxta Pythagoræ opinionem, vide Od. 28 lib.1 22 Nirea formoſiſſimum. vide Od. 20 lib.3. 23 In alium, te relicto. 24 Ridebo te alternatim.

AD POPVLVM ROM. *Epod.* XVI.

Commiſeratio eſt reipub. propter civilia bella.

1 A*Ltera jam* [2] *teritur bellis civilibus ætas:*
Suis & ipſa Roma viribus ruit.
Quam neque finitimi valuerunt perdere 3 *Marſi,*
4 *Minacis aut Etruſca Porſenæ manus,*

1 Altera ætas, quę Cędem C. Cæſaris conſecuta eſt. 2 Conſumitur bellis civilibus, quibus Auguſtus Brutum & Caſſium (Cæſaris interfectores) perſequebatur. 3 Populi Italiæ bellicoſi. 4 Porſena dux Etruſcorum minabatur ſe velle Romam demoliri, niſi Tarquinium ejectum Romani in urbem reciperent.

[5] Æmula nec virtus Capuæ, nec [6] Spartacus acer,
Novisque rebus infidelis [7] Allobrox,
Nec fera cærulea domuit Germania [8] pube,
Parentibusque [9] abominatus Annibal;
[10] Impia perdemus devoti sanguinis ætas:
[11] Ferisque rursus occupabitur solum.
Barbarus, heu, cineres [12] insistet victor, & urbem
Eques sonante verberabit ungula.
Quaque carent ventis & solibus, ossa [13] Quirini
([14] Nefas videre) dissipabit insolens.
[15] Forte, quid expediat, communiter, aut melior pars
Malis carere quæritis laboribus.
Nulla sit hac potior sententia: [16] (Phocæorum
Velut profugit [17] execrata civitas,
Agros atque lares proprios, habitandaque fana
Apris reliquit & rapacibus lupis:)
[18] Ire, pedes quocunque ferent, quocunque per undas
Notus vocabit, aut protervus Africus.
Sic placet? an melius quis habet suadere? [19] secunda
Ratem occupare quid moramur alite?
Sed juremus [20] in hæc: [21] Simul imis saxa renarint
Vadis levata, ne redire sit nefas:
[22] Neu conversa domum pigeat dare [23] lintea, quando
[24] Padus Matina laverit [25] cacumina:
In mare seu celsus procurrerit [26] Apenninus:
[27] Novaque monstra junxerit libidine
Mirus amor: juvet ut tigres [28] subsidere cervis,
[29] Adulteretur & columba milvio:

5 Cur æmula? quia Capua in spem venit eripiendi Romanis imperium, tunc temporis præsertim, cum Annibal vastaret Italiam. 6 Belli civilis author & dux. vide Od. 14. lib. 3. 7 Allobroges sunt populi Galliæ, qui per suos legatos Ciceroni conjurationem Catilinariam patefecerunt, quamvis cum Lentulo prius consenserant, recte igitur dicuntur infideles novis rebus. i. qui novis rebus studebant. 8 Inventute cerulea, *habent enim omnes fere Germani oculos ceruleos.* 9 Annibal à parentibus est detestatus propter liberos sua crudelitate in præliis cæsos. 10 Nos ætas impia devoti sanguinis. i. quorum sanguis morti destinatus esse videtur, propter majorum scelera, perdemus Romam, quam neque finitimi valuerunt perdere Marsi, &c. ut supra. 11 A feris solum urbis Romæ iterum possidebitur, sicut ante eam conditam feris erat receptaculum. 12 Stabit super cineres urbis vel civium. 13 Romuli ossa in sepulchro condita, & sic neque ventis commoda, neque solis radiis exusta, insolens victor dissipabit. 14 Contra fas est, videre Romuli cineres dissipatos. 15 Fortasse aut vos omnes generatim, aut certe melior pars quæritis, quo modo careatis malis laboribus, qui perferuntur in bellis civilibus. 16 Phocæi à Phocæa Ioniæ civitate discedentes venerunt in Galliam, atque illic Massiliam urbem nobilissimam condiderunt. 17 Execrationibus usa. 18 Sit hæc sententia: *nempe*, quo pedes ducunt, ire. 19 Bonis avibus. 20 In hæc verba juremus, sc. ut nefas sit prius in patriam redire, quam saxa è maris fundo enatarint. i. juremus nunquam redire. 21 Posteaquam. 22 Neu pigeat navibus tum domum revehi, quando, &c. 23 Naves ad urbem Romam versas. 24 Galliæ fluvius. 25 Verticem montis Matini, qui est in Calabria. 26 Appenninus est mons ab Alpibus ortus, procul à mari per mediam Italiam porrectus. 27 Inaudita libidine. 28 Subjacere ad coitum. 29 Et columba coëat cum milvio.

30 Cre-

30 *Credula nec flavos timeant armenta leones,*
Ametque salsa 31 *levis hircus æquora.*
32 *Hac, & qua poterunt reditus abscindere dulces,*
Eamus omnis execrata civitas :
Aut pars indocili melior 33 *grege.*34 *mollis & exspes*
Inominata perprimat cubilia.
Vos, quibus est virtus , muliebrem tollite luctum,
35 *Etrusca prater & volate littora.*
36 *Nos manet Oceanus* 37 *circumvagus:arva, beata*
Petamus arva. divites & insulas :
Reddit ubi 38 *Cererem tellus inarata quotannis,*
Et 39 *imputat a floret usque vinea :*
Germinat & nunquam fallentis 40 *termes oliva,*
41 *Suamque* 42 *pulla ficus ornat arborem :*
Mella cava manant ex ilice: montibus altis
Levis 43 *crepante lympha desilit pede.*
Illic 44 *injussa veniunt ad mulctra capella,*
45 *Refertque tenta grex amicus ubera :*
Nec vespertinus 46 *circumgemit ursus ovile,*
47 *Nec intumescit alta viperis humus.*
Pluraque fœlices mirabimur : ut neque largis
Aquosus Eurus 48 *arva radat imbribus,*
49 *Pinguia nec siccis urantur semina glebis :*
50 *Vtrumque rege temperante cælitum.*
Non huc Argoo contendit remige 51 *pinus :*
Neque impudica 52 *Colchis intulit pedem :*
Non huc 53 *Sidonii torserunt cornua nauta,*
54 *Laboriosa nec cohors Vlyssei.*
Nulla nocent pecori contagia, nullius astri
Gregem æstuosa torret 55 *impotentia.*
Iupiter illa pia secrevit littora 56 *genti ,*
57 *Vt inquinavit ære tempus aureum :*

30 Quando armenta adeo fuerint credula, ut non timeant leones. 31 Hircus sine setis. 32 Tali execratione cum tota Roma , vel pars melior, est usa, tum eamus. 33 Melior vulgo imperito. 34 At vero quæ pars civitatis mollis erit & sine spe, male ominatos & infœlices lectulos perpetuo premat. 35 Prætervolare , id est, præterire Tyrrhenum mare. 36 Nos exspectat Oceanus preternavigandus, in quo sunt insulæ fortunatæ. 37 Qui universam terram circumvagatur. 38 Messem copiosam. 39 Vinea non putata , non præcisa , semper floret. 40 Ramus olivæ tam fidelis, ut spem domini nunquam fallat. 41 Arborem naturalem, non insitam. Nam in insulis fortunatis omnia sine arte nascuntur. 42 Nigra & matura ficus. 43 Crepante pede, id est, cum leni murmure. 44 Vltro veniunt. 45 Et grex charus domum refert distenta ubera. 45 Vrsus non insidiatur ovibus , quæ sunt in ovili. 47 Hypallage est. 48 Vt neque Eurus terras minuat imbribus. 49 In illis insulis nulla est siccitas. 50 Hyemem & æstatem Iove modificante. 51 Navis (in qua Iason & heroës Græciæ vecti sunt, vellus aureum petentes) non huc contendit Argoo remige, id est, Argois remigibus. 52 Medea, quæ propter libidinem patrem prodidit. 53 Cadmus cum sociis non huc convertit antennarum cornua. 54 Magnum laborem perferens. 55 Nimis vehemens potentia nullius astri, (*ut Syrii*) torret gregem. 56 Littora hominibus piis habitanda. 57 Postquam Iupiter sæculum aureum æreo permutaverat.

Ære,

58 Dura fecit, id est, ferrea sæcula induxit, quorum tempore, fuga & prospera declinatio piis datur. 59 Me suasore.

Ære, dehinc ferro 58 duravit sæcula: quorum
Piis secunda 59 vate me datur fuga.

AD CANIDIAM. *Epod.* XVII.

Petit eam ut sibi ignoscat, cujus se veneficiis superatum fingit.

IAm jam efficaci 1 do manus scientiæ
Supplex, & oro regna per 2 Proserpinæ,
Per & Dianæ 3 non movenda numina,
Per atque libros carminum 4 valentium
Refixa cœlo devocare sydera,
Canidia parce 5 vocibus tandem sacris,
Citumque retro solve, solve 6 turbinem.
7 Movit nepotem Telephus Nerejum,
In quem superbus 8 ordinarat agmina,
Mysorum, & in quem tela acuta torserat.
Unxere matres Iliæ addictum feris
Alitibus, atq; canibus 9 homicidã Hectorẽ,
10 Postquam relictis mœnibus rex procidit
(Heu) 11 pervicacis ad pedes Achillei.
Setosa duris exuere pellibus
Laboriosi 12 remiges Ulyssei, [*sonus*
13 Volente Circe, membra: tunc 14 mens &
Relatus, atque notus in vultus honor.
Dedi satis superque pœnarum tibi,
15 Amata nautis multum & institoribus.
Fugit 16 juventas, 17 & verecundus color
Reliquit ossa pelle amicta lurida.
18 Tuis capillus albus est odoribus.
Nullum a labore me 19 reclinat otium.
20 Urget diem nox, & dies noctem: 21 neque
Levare 22 tenta spiritu precordia. [*est*
23 Ergo negatum, vincor, ut credam miser,

1 Agnosco me victum, & potenti veneficiorum scientiæ cedo. 2 Oro te per deas tibi maxime venerandas, nempe proserpinam & Dianam. 3 Oro per numina, quæ nolunt moveri, & à suis decretis flecti, vel, quæ lacessita graves sumunt pœnas à precantibus. 4 Quę valent in terras deducere sydera cœlo detracta. 5 Parce cantionibus sua diritate execrandis. 6 Retro solve, vel, (ut alii volunt) retro volve. i. converte in contrariam partem Rhombum magicum, quo mentem meam obligasti, & ad amorem quasi vertigine quadam coëgisti. 7 Telephus Mysorum rex ad misericordiam flexit Achillem, cujus mater Thetis, Nerei fuit filia. 8 In quem instruxerat exercitum. 9. Hominum interfectorem. i. virum bellicosum. Intelligit *Hectoris cadaver ab Achille canibus destinatum.* 10 Postquam relicta Troja Priamus sese ad pedes Achillis abjecit, orans, ut corpus Hectoris sibi redderet. 11 Obstinati in sententia. 12 Socii Ulyssis exuerunt setosa membris duris pellibus. i. porcorum figuras exuerunt & humanas resumpserunt. 13 Concedente Circe, jam ab Ulysse placata. 14 Tunc ratio & oratio & facies pristina restituta est. 15 O Canidia, quam nautæ & institores, homines sordidi, multum amant. 16 Fugit flos juventutis meæ. 17 Et rubicundus color, qualis inest pueris erubescentibus, non carnes, sed ossa tantum mihi reliquit sub nigra pelle vestita. 18 Tuis unguentis & veneficiis canus est capillus meus ante tempus. 19 Me liberat. 20 Nocte dieque animi doloribus exerceor. 21 ἄσθμα, neque licet respirare. 22 Præcordia extenta spiritu. 23 Ergo miser vincor, ut nunc credam à me negatum, nempe Sabelia carmina increpare pectus. i. magicas incantationes posse perturbare mentes humanas.

Sabella

Sabella pectus increpare carmina,
Caputque Marsa 24 *dissilire nania.*
Quid amplius visô mare & terra, ardeo,
Quantum neque atro delibutus Hercules
25 *Nessi cruore,* 26 *nec Sicana fervida*
Virens in Ætna flamma. tu, 27 *donec ci-*
Injuriosis aridus ventis ferar, (*nis*
28 *Cales venenis officina Colchicis.* (*dium?*
29 *Quæ finis?*30 *aut quod me manet stipen-*
Effare. 31 *jussas* 32 *cum fide pœnas luam:*
Paratus 33 *expiare, seu poposceris*
34 *Centum juvencos, sive* 35 *mendaci lyra*
Voles sonari: tu pudica, tu proba
36 *Perambulabis astra sydus aureum.*
37 *Infamis Helenæ Castor offensus vice,*
38 *Fraterque magni Castoris, victi prece*
Adempta 39 *vati reddidere lumina.*
40 *Et tu (potes nam) solve me dementia.*
41 *O nec paternis* 42 *obsoleta sordibus,*
Nec in sepulchris pauperũ 43 *prudens anus*
44 *Novendiales dissipare pulveres.*
45 *Tibi hospitale pectus, &* 46 *puræ manus:*
Tuusque venter 47 *partum ejus: & tuo*
49 *Cruore rubros obstetrix pannos lavit,*
49 *Vtcunque fortis exsilis puerpera.*

24 Dirumpi malefico carmine. Marsi Sabinis sunt vicini, à Circes filio originem trahentes. 25 Cruore Centauri, qui Dejaniræ vim inferre conabatur. vide supra Epod. 5.
26 Nec rantum flamma virens, (i. flamma valida & perpetua) ardet in Sicana Ætnæ, quæ est in Sicilia, quantum ego ardeo.
27 Donec aridus cinis factus, fiam ventis ludibrio.
28 Ardes tanquam officina repleta venenis Medeæ. *erat enim Medea ex Colcho.*
29 Quis terminus erit istis meis malis? 30 Quas pœnas pecuniarias, aut tributum à me exigis? 31 Pœnas à te imperatas luam.
32 Fideliter. 33 Paratus purgare & læsam te placare. 34 Pro sacrificio tibi immolandos. 35 Si voles laudari mendacibus carminibus, quod fiet, si sic dicam: tu pudica, tu proba, &c. 36 Tu sidus aureum inter astra versaberis.
37 Helenam Stesichorus versibus contumeliosis infamaverat. 38 Pollux.
39 Stesichoro oculos reddiderunt. 40 Et tu ô Canidia, eorum exemplo, solve me dementia, quam patior. 41 Hæc palinodia seu potius contumelia est urbanissima: simulat enim negare, quod de Canidia affirmat. 42 Nec parentum obscuritate vilescens, nec adulteris parentibus nata. 43 Nec docta sepulcros pauperum cineres dispergere aut abducere. 44 Nono post eorum mortem die, quo humabantur. 45 Tibi mite pectus est, & humanum. 46 Puræ sunt tibi manus à scelere. quod falsum est, ut reliqua omnia. 47 Venter fœcundus. 48 In puerperio. 49 Quotiescunque tu exsilis, & è lecto surgis fortis puerpera, id est, nunquam.

CANIDIÆ RESPONSIO, qua ostendit, se nullis precibus exorari posse, quoniam sua veneficia divulgaverat Poëta.

Quid[1] *obseratis auribus fundis preces?*
2 *Non saxa nudis surdiora navitis*
Neptunus alto 3 *tundit Hybernus* 4 *salo.*

1 Auribus clausis & surdis. 2 Non saxa naufragis nautis sunt surdiora, quam ego sum tibi.
3 Verberat. 4 Fluctu.

5 Inul-

[5] Inultus ut tu riseris [6] Cotyttia
[7] Vulgata, sacrum [8] liberi Cupidinis ?
[9] Et Esquilini Pontifex venefici
[10] Impune ut urbem nomine impleris meo?
Quid proderit ditasse [11] Pelignas anus,
Velociusve miscuisse [12] toxicum,
[13] Si tardiora fata te votis manent ?
Ingrata [14] misero vita ducenda est, in hoc,
[15] Novis ut usque suppetas doloribus.
Optat quietem Pelopis [16] infidus pater,
[17] Egens benigna Tantalus semper dapis :
Optat Prometheus obligatus [18] aliti,
Optat supremo collocare Sisyphus
In monte saxum : sed vetant leges Iovis.
[19] Voles modo altis desilire turribus,
Modo ense pectus [20] Norico recludere :
[21] Frustraque vincla gutturi innectes tuo,
[22] Fastidiosa tristis ægrimonia.
Vectabor [23] humeris tūc ego inimicis eques,
Meaque terra cedet insolentia.
An, quæ movere [24] cereas imagines,
Vt ipse nosti curiosus, & [25] polo
Deripere Lunam [26] vocibus possum meis:
Possum crematos [27] excitare mortuos,
[28] Desiderique temperare poculum ;
[29] Plorem artis, in te nil habentis exitum?

5 Egone patiar, ut tu impune deriseris. 6 Cotyttia, id est, sacra nocturna & flagitiosa, *sic dicta à Cotytone dea turpitudinis.* 7 Tuis versibus vulgata. 8 Cupidinis libere per omnem libidinem vagantis, sine ullo pudore. 9 Et quasi Censor ac Index factus veneficiorum, quæ tracto extra portam Esquilinam, *ubi multa erant sepulchra.* 10 Patiarne, ut fine vindicta me urbis fabulam feceris? 11 Quid proderit pretio conduxisse veneficas anus Pelignas? *Anus Sabinas à Peligno monte sic nominatas.* 12 Præsens venenum miscuisse, ut statim moriaris. 13 Si tardius, quam optas, es moriturus. 14 Tibi misero vita producenda est in hoc. 15 Propter hoc. 15 Vt semper sufficias cruciatibus, quos ego quotidie tibi novos parabo. 16 Tantalus deorum arcana vulgavit, quapropter apud inferos in media rerum copia siti torquetur & fame. 17 Egens affluentis dapis. 18 Quietem optat Prometheus vulturi firmissime ligatus. 19 Vide Od. 3 lib. 1. Modo optabis des. &c. 20 Noricus ensis ponitur pro quovis ense. Vide Od. 16 lib. 1. 21 Frustra, quia non morieris. 22 Existens tristis animi ægritudine, quæ vitam fastidit. 23 Super humeros tuos mihi inimicos ego tunc equitabo. 24 Tanquam vivas imagines. 25 Cœlo deducere lunam. 26 Carminibus meis. 27 Excitare ab inferis. 28 Amoris poculum conficere. 29 An plorem exitum artis magicæ contra te nihil agentis, quasi nullius sit efficaciæ?

CARMEN * SÆCVLARE,

Pro imperii Romani incolumitate.

PHœbe, sylvarumque [1] potens Diana,
[2] Lucidum cœli decus, ô colendi
Semper, & culti, date, quæ precamur
[3] Tempore sacro :
Quo [4] Sybillini monuere [5] versus,

* Carmen sæculare fuit à Poëta compositum, ut caneretur ludis sæcularibus, qui centesimo quoque anno fieri solebant.
1 Domina. 2 Sol & Luna sunt cœli ornamenta, quorum alter diurnum, altera lumen nocturnum præbet. 3 Diebus festis & sæcularibus. 4 Versuum Sibyllinorum authoritas multum valuit apud veteres Romanos. 5 Libri.

Virgi-

Virgines [6] *lectas, puerosque castos,*
Dis, [7] *quibus septem placuere colles,*
Dicere carmen.
[8] *Alme Sol,* [9] *curru nitido diem qui*
[10] *Promis & celas,* [11] *aliusque & idem*
Nasceris; [12] *possis nihil urbe Roma*
Visere [13] *majus.*
Rite maturos aperire partus
Lenis [14] *Ilithya, tuere matres:*
[15] *Sive tu Lucina probas vocari,*
[16] *Seu genitalis.*
[17] *Diva, producas sobolem, patrumque*
Prosperes decreta super jugandis
Fœminis, prolisque novæ feraci
[18] *Lege marita.*
[19] *Certus ut denos decies per annos*
Orbis & cantus referatque ludos,
[20] *Ter die claro, totiesque grata*
Nocte frequentes.
[21] *Vosque veraces cecinisse Parcæ,*
Quod semel dictum est, stabilisque rerum
Terminus servet, bona jam peractis
Iungite fata.
[22] *Fertilis frugum pecorisque tellus*
Spicea donet [23] *Cererem corona.*
Nutriant fœtus & aquæ salubres,
[24] *Et Iovis aura.*
[25] *Condito mitis placidusque telo*
Supplices audi pueros Apollo:
Syderum regina [26] *bicornis audi*
Luna puellas.
[27] *Roma si vestrum est opus,* [28] *Iliæque*
Littus Etruscum tenuere turmæ,
[29] *Iussa pars mutare lares & urbem*
[30] *Sospite cursu:*

6 Virgines à viro integras. 7 Quibus Roma placuit septem colles suo ambitu includens. 8 Sol, qui omnia alis. 9 Quadrigis vectus circum terram intra horas 24. 10 Qui diem aperis oriens, condis occidens. 11 Qui alius ab hesterno videris nasci hodie, tamen idem es & semper unus. 12 Vtinam possis.
13 Nihil majus videre in hoc inferiore mundo.
14 O Diana quæ lenis es in aperiendis partubus tempestivis. vide Od. 22 lib. 3.
15 Sive eligis vocari Lucina quia opem fers infantibus in lucem prodeuntibus. 16 Seu mavis vocari Luna ad gignendum valens. Nam veluti Solis calor animat, sic humor Lunæ nutrit & gignit. 17 O diva, te rogamus, ut producas sobolem Romanam, utque prosperes Senatus consulta super fœminis in matrimonio collocandis, & super lege Maritali, quæ sit ferax prolis novæ.
18 Legem tulerunt Papius & Poppæus Consules de maritandis ordinibus, Augusto imperium tenente.
19 Precamur ut certus orbis (i. sæculum quod continet 100 annos) cantus referat & ludos sæculares.
20 Ter in ternis diebus, totidemque noctibus. 21 Et vos Parcæ, quæ veraces estis in iis, quæ cecinistis, jungite bona fata fatis jam transactis, & stabilis rerum terminus id servet, quod semel à vobis dictum est, nempe ut Rom. imperium permaneat in perpetuum, juxta illud Virg. *Imperium sine fine dedi, &c.* 22 Tellus frugibus abundans & pecore. 23 Agricolæ Cererem corona spicea donabant, propter frugum ubertatem. 24 Aër salubris. 25 Recondito telo & è manibus tuis abjecto. 26 Luna, præsertim triduana, bicornis apparet. 27 Idcirco Roma opus Apollinis dicitur, quia Æneas cum suis Apollinis responsa sequutus, sedes in Italia novas collocavit. 28 Trojanæ turmæ littus Tiberinum tenuere. 29 Iussa ab Apolline. 30 Salvo cursu & secundis velis.

31 *Cui*

[31] Cui per ardentem [32] sine fraude Trojam
Castus Æneas [33] patria superstes
[34] Liberum munivit iter, daturus
Plura [35] relictis :
Dî probos mores docili [36] juventa ,
Dî senectuti placida quietem ,
[37] Romulæ genti date remque prolem-
que & decus omne.
[38] Quique vos bobus veneratur [39] albis
Clarus Anchisæ Venerisque sanguis.
Imperet [40] bellante prior, jacentem
[41] Lenis in hostem.
Iam mari terraque [42] manus potentes
Medus [43] Albanasque timet secures :
Iam Scythæ [44] responsa petunt, superbi
Nuper & Indi.
Iam fides, & pax , & honor, pudorque
Priscus, [45] & neglecta redire virtus
Audet : apparetque beata pleno
[46] Copia cornu.
[47] Augur & fulgente [48] decorus arcu
Phœbus, [49] acceptusque novem Camœnis.
Qui [50] saltari levat arte fessos
[51] Corporis artus,
[52] Si Palatinas videt æquus arces,
Remque Romanam , Latiumque [53] felix,
[54] Alterum in lustrum, meliusque semper
[55] Proroget ævum.
Quæque Aventinum tenet [56] Algidumque,
[57] Quindecim Diana preces virorum
[58] Curet, & votis puerorum amicas
[59] Applicet aures.
[60] Hæc Iovem sentire, deosque cunctos,
Spem bonam certamque domum reporto,
Doctus & Phœbi [61] chorus & Dianæ
Dicere laudes.

31 Turmæ Trajanæ. 32 Sine vitæ noxa. 33 Existens incolumis, patria sua incensa. 34 Iter tutum. *Flammam inter & hostes*, Virg. 35 Suis Trojanis (quos secum in Italiam adduxit) daturus plura quam in patria amissa reliquerant. 36 Invenibus ad discendum aptis. 37 Romanæ genti date divitias & liberos & omnem imperii majestatem. 38 Clarus sanguis. i. gens Romana , posteritas Anchisæ & Veneris. 39 Quia Apollo & Diana lucidi sunt , albæ victimæ iis conveniunt. 40 Superior hoste bellum inferente. 41 Misericors in hostem devictum. 42 Potentiam Romanam. 43 Magistratus Romanos, dictos Albanos à monte Albano in Italia. 44 Præcepta Romanorum expectant, vel, ab Augusto amicitiam petunt. 45 Virtus superiori tempore ob hominibus neglecta non dubitat nunc redire. 46 Omnium rerum ubertas. vide Ode 17. lib. 1. 47 Divinus Apollo , *qui à Jove vaticinationem habuit.* 48 Ἀργυρότοξος dictus, ab arcu argenteo. 49 Gratus propter Musicam. 50 Arte Medicinali: Ovid. *Inventum Medicina meum est , opiferque per orbem Dicor.* 51 Corpora morbo defatigata. 52 Si favet arcibus Palatinis. *Pars pro tota Roma.* 53 Propitius. 54 In alteram & semper meliorem ætatem. 55 Producat rem Rom. & Latium. i. Romanum Imperium & Italiam. 56 Montem, in quo Dianæ sacra celebrabantur. 57 Ad quos ludorum sæcularium procuratio pertinebat. 58 Exaudiat preces. 59 Puerorum precibus annuat. 60 Ordo est. Ego chorus doctus dicere laudes Phœbi & Dianæ, spem bonam & certam domum reporto, Iovem & omnes Deos hæc sentire. i. hæc velle & approbare. 61 Quamvis chorus ex multis personis consistat, unius tamen personam gerit, atque unius partes agit.

SERMONVM,

SIVE

SATYRARVM

LIBER I.

SATYRA I.

Invehitur primum in pravam hominum consuetudinem, qua fit, ut nunquam sua sorte sint contenti, nec in suo vitæ instituto sibi placeant, sed alienum suo anteferant, & suæ conditionis semper eos pœniteat. Deinde avaritiam, capta ex hoc sermone occasione, insectatur.

[1]QVi fit Mecœnas, ut nemo, quam sibi [2] sortem
Seu [3] ratio dederit, seu [4] fors objecerit, [5] illa
Contentus vivat? laudet [6] diversa sequentes?
O fortunati: mercatores, [7] gravis annis
Miles ait, multo [8] jam fractus membra labore.
Contra mercator, navim jactantibus austris,
Militia est potior. [9] quid enim? [10] concurritur: hora
[11] Momento cita mors venit, aut victoria læta.
Agricolam laudat juris legumque peritus,
[12] Sub Galli cantum [13] consultor ubi ostia pulsat.
[14] Ille, datis [15] vadibus qui rure extractus in urbem (est,
Solos felices viventes clamat in urbe.
[16] Cætera de genere hoc (adeo sunt multa) loquacem
Delassare valent [17] Fabium. ne te morer, audi
Quo rem deducam. si quis deus, En ego, dicat,
Iam faciam quod vultis: eris tu, qui modo miles,
Mercator: [18] tu, consultus modo, rusticus: [19] hinc vos,
Vos hinc mutatis discedite [20] partibus eia
[21] Quid statis? nolint. atqui licet esse beatis.
Quid causa est, merito quin illis Iupiter ambas
Iratus [23] buccas inflet? neque se fore posthac

1 Quo modo fit? 2 Vitæ professionem. 3 Ratio, quæ certo consilio, judicioque dirigitur. 4 Deus aliquis, aut Fortuna. 5 Illa sorte. 6 Dissimilia vivendi studia sequentes. 7 Senex miles. 8 Habens membra militari labore fracta. 9 Quare non? 10 Concurritur à militibus in pugna. 11 In puncto temporis. 12 Ante galli cantum. 13 Consultor est, qui discit, & jurisconsultum consulit. Angl. *a cyent*: 14 Agricola. 15 Sponsoribus datis. Angl. *having put in pledges.*

16 Cæteri sunt tam multi, qui per inconstantiam diversa laudant, ut delassare valeant, &c. 17 Clamosum causidicum, vel, Philosophum quendam, qui libros aliquot conscripserat satis verbosos. 18. Tu modo jurisconsultus, eris rusticus. 19 Abire. 20 Conditionibus vitæ mutatis. 21 Cur non discedltis? 22 Non possunt. 23 Quin Iupiter irascatur.

Tam facilem dicat, [24] *votis ut præbeat aurem?*
Præterea, ne sic, [25] *ut qui jocularia, ridens*
Percurram: quanquam [26] *ridentem dicere verum*
Quid vetat? ut pueris [27] *olim dant* [28] *crustula blandi*
Doctores, elementa velint ut discere prima.
Sed tamen amoto quæramus seria ludo.
[29] *Ille gravem duro terram qui vertit aratro,*
[30] *Perfidus hic caupo, miles, nautaque, per omne*
Audaces mare qui currunt, [31] *hac mente laborem*
Sese ferre, [32] *senes ut in otia tuta recedant,*
Ajunt, quum sibi sint congesta [33] *cibaria. sicut*
Parvula (nam exemplo est) magni formica laboris,
Ore trahit quodcunque potest, atque addit acervo,
Quem struit, haud ignara ac non incauta [34] *futuri.*
Quæ, [35] *simul inversum contristat* [36] *Aquarius annū,*
Non usquam [37] *prorepit, & illis utitur* [38] *ante*
Quæsitis sapiens: quum te neque fervidus æstus
[39] *Demoveat lucro, neque hyems, ignis, mare, ferrum,*
Nil obstet tibi, [40] *dum ne sit te ditior alter.*
Quid juvat immensum te argenti pondus & auri
Furtim [41] *defossa* [42] *timidum deponere terra?*
[43] *Quod si comminuas, vilem redigatur* [44] *ad assem.*
[45] *At, ni id fit, quid habet pulchri constructus acer-*
Millia frumenti tua [46] *triverit area centum,* (*vus?*
Non tuus [47] *hoc capiet venter* [48] *plus, quā meus: ut si*
[49] *Reticulum panis* [50] *venales inter onusto*
Forte vehas humero, nihilo plus accipias quam
Qui nil portarit. [51] *vel dic, quid referat intra*
Naturæ fines viventi, [52] *jugera centum, an* (*vo.*
Mille aret. [53] *at suave est ex magno* [54] *tollere acer-*
[55] *Dum ex parvo nobis tantūdē* [56] *haurire relinquas,*
Cur tua plus laudes [57] *cumeris* [58] *granaria nostris?*
[59] *Vt, tibi si sit opus* [60] *liquidi non amplius urna,*
Vel cyatho: & dicas, Magno de flumine mallem,

24 Vt eorum vota audiat. 25 Vt qui res joculares & ludicras percurrit. 26 Ridere & verum dicere quid vetat? 27 Interdum. 28 Placentulas. 29 Agricola. 30 Caupo, qui multa perfide perquisivit. 31 In hunc finem. 32 Vt senes otiosam vitam traducant. 33 Alimenta collecta. 34 Non incauta hyemis futuræ. 35 Simul atque hyems advenerit. 36 Aquarius tristem facit annum pluviis & frigore. Sol Aquarium ingreditur 17 Kalend. Febr. 37 Foras non repit. 38 Vtitur æstivo tempore acquisitis. 39 Cessare faciat à lucro. 40 Donec non sit alius te ditior. 41 In terra altius fossa. 42 Timentem uti pecuniis, ne amittas. 43 Responsio avari. 44 Ad nummum unum, fere ad nihilum. 45 Horatii replicatio. Nisi aurum tuum minuatur, &c. 46 Quamvis area tua triverit. (i. per trituram reddiderit) centum frumenti medimnorum millia. 47 Non ex hoc, non ideo. 48 Quamvis non multa possideam. 49 Sacculum ad panem gerendum, retis in modum factum. 50 Inter venalitios servos. 51 Responde ô avare: quid proficiat homini paucis contento? 52 Agri jugera. 53 Avari responsio. 54 Sumere. 55 Poëta iterum interrogat avarum. Est quasi dialogus inter duos. 56 Sumere concedas. 57 Vasis fictilibus, aut vimineis, in quibus frumentum reponere solebant. 58 Horrea. 59 Exempli causa. 60 Liquoris vel aquæ urna.

Quam

Quam ex hoc fonticulo tantumdem ſumere,[61] *eo fit,*
Plenior ut ſi quos delectet copia[62] *juſto,*
Cum ripa ſimul[63] *avulſos ferat Aufidus acer.*
At qui tantulo eget,[64] *quanto eſt opus, is neque limo*
Turbatam haurit aquam, neq; vita amittit in undis.
At[65] *bona pars hominum, decepta*[66] *cupidine falſo,*
Nil ſatis eſt, inquit:[67]*quia tanti, quantum habeas, ſis.*
Quid facias[68] *illi?*[69] *jubeas miſerum eſſe libenter,*
[70] *Quatenus id facit. ut*[71] *quidem memoratur A-*
Sordidus, ac dives, populi contemnere[72]*voces (thenis*
Sic ſolitus: Populus me[73]*ſibilat, at mihi plaudo*
Ipſe domi, ſimul ac nummos contemplor in arca.
[74] *Tantalus à labris ſitiens fugientia captat*
Flumina.[75] *quid rides?*[76] *mutato nomine de te*
Fabula narratur. congeſtis undique[77] *ſaccis*
Indormis[78] *inhians, & tanquam parcere*[79] *ſacris*
Cogeris, aut pictis tanquam gaudere[80] *tabellis.*
Neſcis[81] *quo valeat nummus? quem prabeat uſum?*
Panis ematur, olus, vini ſextarius: adde,
[82] *Queis humana ſibi doleat natura negatis.*
[83] *An vigilare metu exanimem, noctesque dieſque*
Formidare malos fures, incendia, ſervos,
[84] *Ne te compilent fugientes:*[85] *hoc juvat? horum*
Semper ego optarim[86] *pauperrimus eſſe bonorum.*
At ſi condoluit[87] *tentatum frigore corpus,*
[88] *Aut alius caſus lecto te affixit,*[89] *habes qui*
[90] *Aſſideat, fomenta paret, medicum roget, ut te*
[91] *Suſcitet,*[92] *ac reddat natis, cariſque propinquis.*
[93] *Non uxor ſalvum te vult, non filius: omnes*
Vicini oderunt, noti, pueri atque puella.
[94] *Miraris,*[95] *quum tu argento poſt omnia ponas,*
Si nemo praſtet quem non merearis amorem?

61 Ex eo fit. 62 Quam par ſit. 63 Abreptos auferat Aufidus, Apuliæ flumen. 64 Quantum naturæ neceſſitas poſtulat. 65 Major pars. 66 Vitioſa cupiditate. 67 Quia tantus tibi defertur honos, quantum habeas. i. pro divitiarum magnitudine. 68 Qui in tali ſententia eſt conſtitutus. 69 Permitte ut ſit miſer, animo æquo miſeriam ſuam ferens. 70 Quamdiu id facit. 71 Timon μισάνθρωπος, pecunia tamen ſua gaudens. 72 Obloquia populi. 73. Homines gratioſos theatrum ingredientes populus plauſu excipiebat, malos vero exſibilabat. 74 Tantalus ſitiens captat flumina à labris fugientia. 75 O avare, cur rides? 76 Qui rebus omnibus abundas, nec tamen iis uteris. 77 Saccis pecuniarum plenis. 78 Timens ne per fraudem ſacci evacuarentur. 79 Sacris nil adimi vetat religio. 80 Intuendo, non fruendo pecuniis. 81 Neſcis ad quid valeat nummus? 82 Quibus natura humana ſine dolore carere non poſſit. 83 Avari hæc omnia patiuntur. Ergo ſunt pauperrimi quoad bonorum uſum. 84 Ne fugituri ita furentur. 85 Hoccine delectat? nempe timere & ſemper eſſe ſollicitum? 86 Ego optarem carere his bonis, quorum cuſtodia me excruciat. 87 Corpus male affectum morbo ex frigore contracto. 88 Aut alius morbus ad lectum te dejecit. 89 Ironice hæc ſunt intelligenda. 90 Qui prope lectum tuum ſedeat. 91 E lecto ſuſcitet. 92 Et te ſanum reddat. 93 O avare, tu omnibus adeo es odioſus, ut nemo te ſalvum eſſe velit. 94 Miraris te omnibus eſſe inviſum? 95 Cum omnia minoris facias, quam pecuniam,

At

At si cognatos, [95] *nullo natura labore*
Quos tibi dat, retinere velis, servareque amicos,
Infelix operam perdis: ut si quis [97] *asellum*
In campo doceat [98] *parentem currere frænis.*
Denique sit finis [99] *quærendi: cumque habeas* [1] *plus,*
Pauperiem metuas minus: & finire laborem
Incipias, [2] *parto quod avebas: nec facias, quod*
Vmidius quidam (non longa est fabula) dives
[3] *Vt metiretur nummos; ita sordidus, ut se*
Non unquam servo melius vestiret: ad usque
Supremum [4] *tempus, ne se penuria victus*
Opprimeret, metuebat. at hunc [5] *liberta securi*
Divisit [6] *medium,* [7] *fortissima Tyndaridarum.*
[8] *Quid mi igitur suades? ut vivam* [9] *Mænius? aut sic*
[10] *Vt Nomentanus? Pergis pugnantia secum*
Frontibus adversis [11] *componere. non ego, avarum*
Quum veto te fieri, [12] *vappam jubeo ac nebulonem.*
Est inter [13] *Tanaim quiddam, socerumque Viselli.*
[14] *Est modus in rebus, sunt certi denique fines,*
[15] *Quos ultra, citraque nequit consistere rectum.*
[16] *Illuc, unde abii, redeo. nemon' ut avarus*
[17] *Se probet, ac potius laudet* [18] *diversa sequentes,*
Quodque aliena capella gerat distentius uber,
[19] *Tabescat? neque se majori* [20] *pauperiorum*
Turba comparet? hunc atque hunc superare laboret?
[21] *Sic festinanti semper locupletior obstat.*
Vt cum carceribus [22] *missos rapit* [23] *ungula currus,*
Instat equis auriga [24] *suos vincentibus, illum*
[25] *Præteritum temnens* [26] *extremos inter euntem.*
Inde fit, [27] *ut raro qui se vixisse beatum*
Dicat, & exacto contentus tempore vitæ.

96 Si nullo studio & benemeritis in amicitia retinere velis.
97 Id est, indocilem docere. 98 Obedientem frænis. i. frænatum. 99 Divitiarum cupiditati finem facito. *Vtere quæsitis.* 1 Plus quam ante habebas.
2 Quum habeas acquisitum, quod avide cupiebas.
3 Vt metiretur, non ut numeraret, quia innumerabiles erant ejus divitiæ. 4 Ad extremum tẽpus vitæ suæ.
5 Concubina, fortasse uxor.
6 In duas partes secuit.
7 Ac si fuisset altera Clytemnestra, Tyndari filia, quæ Agamemnonẽ interfecit.
8 Loquitur avarus. Quid me vis facere?
9 Vt vivam avarus & sordidus? 10 Vt homo luxuriosus. 11 Pergis res contrarias comparare, quæ instar gladiatorum frontibus adversis pugnant. 12 Non jubeo te omnia profundere & vappam fieri. *Vappa est vinum corruptum, quod saporem perdidit & bonitatem.* 13 Inter Mecœnatis libertum, spadonem sc. & socerum Viselli herniosum multum interest. 14 Est mediocritas. 15 Vltra aut citra quos fines. 16 Eo unde digressus sum, revertor, nempe, ut nemo sorte sua contentus vivat. 17 Vt nemo se beatum putet, sibique placeat? 18 Aliena vitæ studia. 19 Et mœrore contabescat, quod aliena, &c. 20 Sed cum divitioribus, quos assidue superare contendit. 21 Ad hunc modum qui dat operam divitiis amplificandis, ei aliquis locupletior est semper impedimento. 22 Currus emissos è carceribus patefactis, ubi stant equi ad currendum parati. 23 Vngula ponitur pro ungulatis equis. 24 Equis suos equos cursu prævertentibus. 25 Quem præteriit. 26 Inter ultimos currentem. 27 Vt raro reperire queamus aliquem, qui, &c.

[28] *Cedat*

[28] Cedat, uti conviva satur, reperire queamus.
[29] Iam satis est: ne me Crispini scrinia Lippi
[30] Compilasse putes, verbum non amplius addam.

28 Et qui migret è vita, quemadmodum solet conviva à mensa decedere exsaturatus. 29 Hæc sufficiant. 30 Ne putes me furatum esse arculas, (i. libros, qui in scriniis reponuntur) Cr. Lippi, Philosophi loquacissimi.

SATYRA II.

Exemplis dictum illud confirmat: *Dum vitant stulti vitia, in contraria currunt.* Insanas quorundam circa adulteria libidines insectatur.

[1] Ambubajarum collegia, [2] pharmacopolæ,
Mendici, mimæ, [3] balatrones: hoc genus omne
Mæstum ac sollicitum est cantoris morte [4] Tigelli.
Quippe [5] benignus erat. contra [6] hic, ne prodigus esse
Dicatur, metuens, inopi dare nolit amico,
Frigus quo, duramque famem depellere possit.
[7] Hunc si perconteris, avi cur atque parentis
[8] Præclaram ingrata [9] stringat malus ingluvie rem,
Omnia [10] conductis coëmens obsonia nummis:
Sordidus, atque animi quod [11] parvi nolit haberi,
Respondet. laudatur [12] ab his, culpatur [13] ab illis.
[14] Fufidius [15] vappæ famam timet ac nebulonis,
Dives agris, dives positis in fœnore nummis:
Quinas hic capiti [16] mercedes exsecat: atque
Quanto [17] perditior quisq; est, [18] tanto acrius urget.
Nomina [19] sectatur, modo [20] sumpta veste virili,
Sub patribus duris [21] tironum: Maxime, quis non,
Iupiter, exclamat, simulatque audivit? [22] at in se
Pro quæstu [23] sumptum facit. hic, vix credere possis
[24] Quã sibi non sit amicus: ita ut [25] pater ille, Terẽti
[26] Fabula quem miserum nato vixisse [27] fugato
Inducit, non se pejus cruciaverit, [28] atque hic.
[29] Si quis nunc quærat, quo res hæc pertinet; illuc:

1 Collegia tibicinarum impudicarum, ebrietate balbutientium. 2 Olim rerum vilium ostentatores erant, & populo verba dabant. 3 Homines luxuriosi & perditi. sic dicti à Servilio Balatrone. 4 Musici peritissimi & vocis eximiæ. 5 Perliberalis erat. 6 Alius, sc. avarus, metuens ne, &c. 7 Alium, nempe prodigum. 8 Præclarum patrimonium à majoribus sibi relictum. 9 Cur devoret sine ulla grata satietate. 10 Nummis fœnori acceptis, pro quibus merces solvitur. 11 Non parvi sed magni animi. 12 Alii laudabunt. 13 Alii vituperabunt. 14 Fœnerator improbissimus. 15 Hominis nequam, & profusi. Vide Sat. 1. 16 Quinas usuras sorti detrahit Angl. *taketh five from the principall.* 17 Quanto luxoriosior & negligentior est. 18 Tanto graviore usura onerat. 19 Nomina adolescentium investigat in mercatorum libris. 20 Cum à pædagogis sunt liberi, post annum ætatis xvj. 21 Quorum patres sunt duri & præparci. 22 Aliquis fortasse excusabit fœneratorem. 23 Sumptum facit in se quæstui parem. i. ea emit, quæ sibi sint opus ad victum & cultum. 24 Dum res necessarias naturæ denegat. 25 Menedemus. 26 Cõmœdia. 27 Clinia in Asiam proficiscente. 28 Quam hic fœnerator. 29 Interrogatio.

Dum vitant stulti vitia, in contraria currunt.
Malthinus tunicis [30] *demissis ambulat:* [31] *est qui*
Inguen ad obscœnum [32] *subductis usque facetus.*
[33] *Pastillos Rufillus olet, Gorgonius* [34] *hircum.*
[35] *Nil medium est. sunt, qui nolint tetigisse,* [36] *nisi il-*
Quarum subsuta talos tegat [37] *instita veste :* (*las,*
Contra alius, nullam nisi olenti in fornice [38] *stantem.*
Quidam notus homo quum exiret fornice, [39] *Macte*
Virtute esto, [40] *inquit sententia dia Catonis.*
Nam simul ac [41] *venas inflavit tetra libido,*
[42] *Huc juvenes aquum est descendere, non alienas*
[43] *Permolere uxores. Nolim laudarier, inquit,*
Sic me, [44] *mirator cunni Cupennius albi.*
Audire est opera pretium, [45] *procedere recte*
Qui mœchis non vultis, [46] *ut omni parte laborent :*
Vtque illis multo corrupta dolore voluptas,
[47] *Atque hac rara, cadat dura inter sape pericla,*
[48] *Hic se pracipitem tecto dedit:* [49] *ille flagellis*
Ad mortem casus : fugiens hic decidit acrem
Pradonum in turbā: dedit hic [50] *pro corpore nūmos :*
Hunc [51] *perminxerunt calones. quin etiam illud*
Accidit, ut cuidam testes [52] *caudamque salacem*
Demeteret ferrum. [53] *jure omnes:* [54] *Galba negabat.*
Tutior at quanto merx est in classe [55] *secunda ?*
Libertinarum dico. Sallustius [56] *in quas*
Nō minus insanit, quā qui [57] *mœchatur.* [58] *at hic si,*
[59] *Qua res, qua ratio suaderet,* [60] *quaque modeste*
Munificum esse licet, vellet bonus atque benignus
Esse : daret quantum [61] *satis esset, nec sibi damno*
Dedecorique foret. verum hoc se amplectitur [62] *uno,*
Hoc amat, hoc laudat: Matronam nullam ego tango.
Vt quondam Marsæus [63] *amator Originis, ille,*

30 Tunicis longis & talaribus. 31 Est alius, qui facetus est & risum movet. 32 Tunicis sursum ductis & tam brevibus, ut vix tegant partes corporis obscœnas. 33 Olet trochiscos, ex quibus suaves odores efflantur. Ang. *pomanders.* 34 Tetrum odorem olet. 35 Nulla est mediocritas. 36 Nisi matronas. 37 Instita ponitur pro stola ad talos demissa, cujus imam partem instita. i. fasciola ambibat. 38 Meretricem in olido lupanari prostantem. 39 Oratio est Catonis adhortantis. 40 Inquit Cato Censorius. 41 Posteaquam penem inflavit venerea libido. 42 Ad lupanar. 43 Subagitare. 44 Amator matronæ alba stola amictæ. 45 Qui non vultis mœchis sua flagitia ex animi sententia succedere. 46 Quo pacto in omni re periculum illis immineat. 47 Vtque hæc voluptas rara eveniat, &c. 48 A tecto se præcipitavit, ut insequentes effugeret. 49 Crispus Sallustius in Faustæ adulterio deprehensus. 50 Ne castraretur. 51 Pudicitiam ei eripuerunt. Raphanismum fortasse intelligit, de quo vide Aristoph. in Nebulis. 52 Vt ferro mentulam abscinderent. 53 Omnes jure factum id esse dicebant. 54 Galba jurisconsultus & idem adulter negabat. 55 Tres erant classes meretricum, 1 matronarum, 2 libertinarum, 3 ancillarum. 56 In quas Libertinas. 57 Quam qui matronas adulterat. 58 At Sallustius si vellet bonus esse. 59 Si quo modo res, quo modo ratio suaderet. 60 Et quatenus licet ei esse munifico non profuse, sed liberaliter. 61 Intra modum. 62 Hoc solo sibi placet, i. amore libertinarum. 63 Amator nobilis meretricis.

Qui

Qui patrium[64] *mina donat fundumque, laremque,*
Nil fuerit mi(*[65]inquit*)*cum uxoribus unquã alienis.*
[66] *Verum est cum mimis, est cum meretricibus: unde*
[67]*Fama malũ gravius,*[68]*quã res trahit. an tibi abũde*
[69] *Personam satis est, non illud,* [70] *quicquid ubique*
Officit, evitare? bonam deperdere famam,
Rem patris [71] *oblimare, malum est ubicunque. quid*
Est, in matrona, ancilla, peccesve [72] *togata? (inter-*
Villius in [73] *Fausta Sylla* [74] *gener (hoc miser uno*
[75] *Nomine deceptus) pœnas dedit usque, superque*
Quam satis est: pugnis cæsus, ferroque petitus,
Exclusus [76] *fore, quum* [77] *Longarenus foret intus.*
[78] *Huic si* [79] *mutonis verbis* [80] *mala tanta videntis*
Diceret hæc animus: [81] *Quid vis tibi? nunquid ego à*
[82] *Magno prognatum deposco Consule cunnum, (te*
Velatumque [83] *stola,* [84] *mea quum conferbuit ira?*
[85] *Quid responderet?* [86] *Magno patre nata puella est.*
[87] *At quanto meliora monet,* [88] *pugnantiaque istis,*
Dives opis natura suæ? si tu modo [89] *recte*
Dispensare velis, ac non fugienda petendis
Immiscere. [90] *tuo vitio, rerumque labores,*
Nil referre putas? quare, ne pœniteat te,
Desine matronas sectarier: [91] *unde laboris*
Plus haurire mali est, quam ex re decerpere fructus.
[92] *Nec magis huic inter niveos viridesque lapillos,*
([93]*Sit licet hoc Charinte*[94]*tuũ)tenerum est femur, aut*
Rectius,[95] *atque etiam melius persæpe togatæ. (crus*
Adde huc, quòd [96] *mercem sine fucis* [97]*gestat: aperte*
Quod venale habet, ostendit: nec, si quid [98]*honesti est,*
[1] *Iactat, habetque palam,* [2] *quærit quo turpia celet.*
Regibus hic mos est: ubi equos mercantur, [3] *opertos*

64 Originì meretrici.
65 Marsæus inquit, suam libidinem extenuans.
66 Respondet Horatius.
67 Tua existimatio.
68 Quam res familiaris.
69 Personam matronæ evitare?
70 Quicquid ex sui natura malum est. Qualis est mima & libertina meretrix.
71 Consumere. 72 In meretrice vulgo exposita, quæ toga utebatur, ut à matronis stolatis distingueretur.
73 In Fausta, Syllæ nobilis viri filia.
74 Non gener revera, sed ita appellatus, quod Syllæ filiam stuprasset. 75 Hanc unam ob causam, quod nobilis viri filiam & matronam appeteret.

76 Foribus exclusus. 77 Alter adulter Villio fœlicior. 78 Villio. 79 Si ex mentulæ verbis animus loqueretur. 80 Mala quæ Villius sustinuit. 81 Lepida Prosopopœja, qua muto fingitur interrogare Villium. 82 Nobilem matronam. 83 Stola vestis est matronarum. 84 Quum incendor libidine. 85 Quid responderet Villius? 86 Hæc nobilis puella præferenda est Libertinæ. 87 Natura suis opibus contenta, quanto meliora monet, quam tu ô Villi? 88 Tuæ opinioni contraria. 89 Si tu velis cum ratione vivere. 90 Nihil interesse putas vitiosa cupiditate, an rerum penuria labores? 91 A quibus matronis. i. ex coitu cum matrona. 92 Nec femur magis tenerum est huic matronæ nobili, quam togatæ. 93 Apostrophe ad Chærinthum puerum formosum & gemmis ornatum. 94 Licet hoc sit tuum, nempe uniones & smaragdos gestare. 95 Quinetiam sæpe femur plebejæ ancillæ decentius est. 96 Corpus mercenarium. 97 Togata gestat. 98 Si quid pulchri est. 1 Quod faciunt matronæ. 2 Nec quærit: quomodo sua turpia celet amatores. 3 Equos tectos.

Inspiciunt : ne, si facies (ut sæpe) decora
[4] *Mollis fulta pede est, emptorem* [5] *inducat hiantem,*
Quod pulchræ clunes, breve quod caput, ardua cer-
Hoc illi [6] *rectè,* [7] *ne corporis optima* [8] *Lyncei* *(vix.*
Complere oculis, [9] *Hupsea cæcior, illa*
Quæ mala sunt [10] *spectes.* [11] *ô crus, ô brachia:* [12] *verũ*
[13] *Depygis, nasuta, brevi latere, ac pede longo est.*
Matronæ, præter faciem , [14] *nil cernere possis,*
Cætera, ni [15] *Catia est ,* [16] *demissa veste tegentis.*
Si [17] *interdicta petes,* [18] *vallo circundata (nam te*
[19] *Hoc facit insanum) multa tibi tum officient res :*
Custodes, [20] *lectica ,* [21] *Ciniflones, parasitæ,*
Ad talos [22] *stola demissa , & circundata* [23] *palla :*
[24] *Plurima, quæ invideant pure apparere tibi* [25] *rem.*
[26] *Altera nil obstat : Cois tibi pene videre* [27] *est*
Vt nudam: ne crure malo, ne sit pede turpi :
[28] *Metiri possis oculo latus. an tibi mavis*
[29] *Insidias fieri , preciumque* [30] *avellier, ante*
Quam mercem ostendi? [31] *leporem venator ut alta*
In nive sectatur, [32] *positum sic tangere nolit :*
Cantat [33] *& apponi. meus est amor huic similis: nã*
[34] *Transvolat in medio posita,* [35] *& fugientia captat.*
[36] *Hiscene versiculis speras tibi posse dolores,*
Atque [37] *æstus, curasque graves è pectore pelli ?*
Nonne cupidinibus statuit natura modum ? [38] *quem*
Quid latura sibi, quid sit dolitura negatum,
Quærere [39] *plus prodest,* [40] *& inane abscindere soldo?*
Num, tibi quum fauces urit sitis, aurea quæris
Pocula? num esuriens fastidis omnia, præter (num si
Pavonem, Rhombumq; [41] *tument tibi quum inguina:*
Ancilla, aut verna est præsto puer , impetus in quem

4 Tenera ungula. 5 Decipiat emptorem cupientem , quod accideret, si emeret equum opertum. 6 Recte faciunt. 7 Ne corporis partes venustissimas contempleris. 8 Oculis acutissimis, quales habuit Lynceus. 9 Hypsea vitiosos habuit oculos. 10 Ne spectes illa, &c. 11 Verba sunt laudantis togatam. Verba sunt ejusdem quædam improbantis in togata. 13 Nates habẽs macras, *vel*, ut alii volunt, magnas. 14 Non cætera membra. 15 Catia, quamvis matrona , vestitu brevissimo utebatur. 16 Ad talos usque. 17 Si petis matronas , quas adulterare leges vetant. 18 Quæ custodiis, tanquam vallo muniuntur. 19 Difficultates potiundi. 20 Vehiculum. 21 Cinerarii , qui calamistris calefactis crines crispant. 22 Vestis muliebris. 23 Matronæ indumentum ad pedes usque demissum. 24 Plurima sunt quæ tibi obstent. 25 Matronæ corpus. 26 Togata vel meretrix, cujus vestes Coæ sunt pellucidæ. dictæ Coæ à Coo insula, ubi fiebant. 27 Licet. 28 Iudicare possis solo aspectu. 29 Decipi. 30 Pretium solvi. 31 Hæc verba sunt sectatoris matronarum. 32 Leporem sic appositum. i. sine labore venationis sibi appositum. 33 Et leporem sic captum sibi apponi jubet. 34 Amor meus fastidit meretrices, quas facile est habere. 35 Et matronas petit, quas difficile est assequi. 35 Horatius loquitur. 37 Amores matronarum. 38 Quem modum quærere plus prodest. 39 Quam cupiditates habere non necessarias. 40 Et supervacaneas cupiditates à necessariis resecare. 41 Quum inflammantur libidine.

Con-

Continuo fiat, malis 42 tentigine rumpi?
43 Non ego: namq; 44 parabilē amo Venerē, facilēque.
45 Illam, post paulo: sed pluris: si exierit vir:
Gallis hanc, Philodemus ait: 46 sibi, quæ neque magno
Stet pretio, neque cunctetur, quum est jussa, venire.
Cādida 47 rectaq; sit: 48 mūda hactenus, ut neq; 49 lōga
Nec magis 50 alba velit, quam det natura, videri,
51 Hac ubi supposuit dextro corpus mihi lævum,
52 Ilia & Egeria est: do nomen quodlibet illi.
53 Nec metuo, ne, dum futuo, vir rure, 54 recurrat,
Ianua 55 frangatur, latret canis: undique magno
Pulsa domus strepitu resonet: 56 vel pallida lecto
Desiliat mulier: miseram se 57 conscia clamet:
58 Cruribus hæc metuat, 59 doti deprēsa, egomet 60 mī.
61 Discincta tunica fugiendum est, ac pede nudo;
62 Ne nummi pereant, 63 aut pyga, aut deniq; fama.
64 Deprendi miserum est: 65 Fabio vel judice vincā.

42 Distentione membri virilis. 43 Ego certe non ita faciā. 44 Quæ facile parari potest. 45 Illam amo meretricem, quæ mihi gratificatura, dabit has tres responsiones, nempe. i. post paulo veniam. 2. sed majori pretio, 3. si modo exierit vir: hanc, Philodemus ait, Gallis eviratis Cybeles sacerdotibus relinquendam, ut qui facilius ejus moram ferre possunt. 46 Sibi optabat eam. 47 Non gibbosa. 48 Ita munda. 49 Neque longa crepidarum altitudine. 50 Nec cerussa malas candefacient. 51 Hæc mulier, cum in meis est complexibus. 52 Est mihi instar Iliæ matris Romuli, & instar Egeriæ nymphæ Numæ Pompilio familiaris. 53 In libertinæ amore. 54 Aliquid suspicans de uxoris impudicitia. 55 Ne janua frangatur à viro redeunte. 56 Ne matrona misere pallida è lecto desiliat. 57 Ancilla culpæ herilis conscia, Angl. *the maidbavva*. 58 Ne crura compedibus innectantur. 59 Ne dotem amittat uxor à viro suo deprehensa. 60 Egomet mihi in tanto tumultu consulo. 61 Tunica non cincta. 62 Ne sim nummis me redempturus propter adulterium commissum. 63 Ne pereat pyga. i. ne nates vapulent, *aut ut alii volunt*, ne patiar raphanismum, de quo supra, 64 Deprehendi in adulterio miserum est. 65 Si Fabius jurisconsultus (qui in adulterio olim fuit deprehensus) sit judex in hac re constitutus, ego vincam. i. obtinebo.

S A T Y R A I I I.

Eos primum reprehendit, qui, quum ad sua ipsorum vitia conniveant, in alienis vidēdis acumine oculorum valent. Deinde amatorum & patrum exemplo leviora vitia in amicitia dissimulanda esse docet. Postremo ad reprehensionem Stoici Paradoxi dilabitur, quo paria esse peccata dicunt.

OMnibus hoc vitiū est cantoribus, 1 inter amicos
Vt nunquam inducant animum cantare rogati:
2 Injussi nunquam desistant. 3 Sardus habebat
Ille Tigellius 4 hoc. 5 Cæsar, qui cogere posset,
Si peteret per amicitiam 6 patris, atque suam, non

1 Inter amicos sibi familiares. 2 Non rogati cantare. 3 Hermogenes Tigellius ex Sardinia. 4 Hoc vitium cantatorum. 5 Augustus. 6 Per amicitiam Iulii Cæsaris, patris sui per adoptionem.

Quid.

7 At, si Tigellio collibuisset. 8 Ab ovo, quod erat cœnæ initium.
9 Vſque ad poma. i. cœnæ finem.
10 Recitaret carmen aliquod in laudem Bacchi, sic incipiens: Io Bacche.
11 Modo voce acutiſſima, modo graviſſima. 12 In quatuor chordis. i. inſtrumento muſico quatuor chordarum, Græci appellant τετράχορδον.
13 In omnibus ſe varium oſtendit.
14 Qui ſæpe currebat, velut fugiens hoſtē.
15 Sæpe tardus incedebat, velut virgines κανήφοροι.
16 Tetrarcha quartam regni partem poſſidet. 17 Salinum ex concha. 18 Mille ſeſtertia ſi dediſſes huic, qui paulo ante erat tam parcus. 19 Sic inconſtans.

Quidquam proficeret; [7] ſi collibuiſſet, [8] ab ovo
Vſque [9] ad mala [10] citaret, Io Bacche, modo [11] ſumma
Voce, modo hac reſonat [12] chordis quæ quattuor ima.
[13] Nil æquale homini fuit illi. [14] ſæpe velut qui
Currebat fugiens hoſtem: perſæpe velut qui
[15] Iunonis ſacra ferret: habebat ſæpe ducentos,
Sæpe decem ſervos: modo reges atque [16] tetrarchas,
Omnia magna loquēs: modo, Sit mihi mēſa tripes, &
[17] Concha ſalis puri, & toga, quæ defendere frigus,
Quamvis craſſa, queat. [18] Decies centena dediſſes
Huic parco pauci: contento, quinque diebus
Nil erat in loculis. noctes vigilabat ad ipſum
Mane, diem totam ſtertebat. nil fuit unquam
[19] Sic impar ſibi. nunc aliquis dicat mihi: Quid tu?
Nullane habes vitia? immo alia, haud fortaſſe mino-
Manius abſentē Noviū quum carperet, Heus tu, (ra.
(Quidā ait) [20] ignoras te? an ut ignotum [21] dare nobis
Verba putas? [22] Egomet mi ignoſco, Manius inquit.
Stultus & improbus hic amor eſt, dignuſque notari.
Quum tua pervideas oculis mala [23] lippus inunctis,
Cur in amicorum vitiis tam cernis acutum,
Quam aut aquila, aut ſerpens [24] Epidaurius? at tibi
[25] Evenit, inquirant vitia ut tua rurſus & illi. (cōtra
Iracundior eſt paulo, [26] minus aptus acutis
Naribus [27] horum hominum: rideri poſſit, eo quod
[28] Ruſticius tonſo toga defluit, [29] & male laxus
In pede calceus hæret. at eſt bonus, ut melior vir
Non alius quiſquā: [30] at tibi amicus: at ingeniū in-
Inculto latet hoc ſub corpore. deniq; teipſum (gens
[31] Concute, num qua tibi vitiorum inſeverit olim
Natura, aut etiam [32] conſuetudo mala. namque
[33] Neglectis urenda filix innaſcitur agris.
[34] Illuc prævertamur: amatorem quod amicæ
Turpia [35] decipiunt cæcum vitia, aut etiam ipſa hæc

20 Non noviſti tua vitia. 21 Putas nos fallere? 22 Egomet mihi do veniam. 23 Quaſi lippus, cujus oculi ſunt uncti. 24 Serpens Epidaurius ponitur pro quovis dracone. 25 Vt ſint aliqui, qui velint invicem inquirere tua vitia. 26 Ineptus ad congreſſus hominum dicacium, quorum ſcommata ferre non poteſt. 27 Qui hodie vivunt. 28 Quod illi imperitius tonſo, toga male eſt compoſita. 29 Calceus valde laxus. 30 Ferendus igitur & amandus. 31 Teipſum diligenter examinato, num qua vitia tibi natura ingeneraverit. 32 Aſſiduitas peccandi. 33 Sic animus ſine philoſophiæ cultura ſcatet vitiis. 34 Nos eo vertamus, priuſquam de amicorum officio aut vitiis agimus, ut explicemus quod turpia vitia amicæ decipiunt cæcum, &c. 35 Non animadvertuntur ab amatore.

Dele-

Delectant : veluti | albinum [36] polypus Agna.
Vellem in amicitia sic erraremus : & ipsi
Errori nomen [37] virtus posuisset honestum.
[38] At, pater ut gnati, sic nos debemus amici,
Si quod sit vitium, non fastidire. [39] strabonem
Appellat [40] pœtum pater : & pullum, [41] male par-
Si cui filius est : ut abortivus fuit o'im (vus
[42] Sisyphus. [43] hunc varum, distortis cruribus. illum
[44] Balbutit scaurum, pravis fultum male talis.
Parcius hic vivit ; [45] frugi dicatur. ineptus
Et jactantior hic paulo est ; [46] concinnus amicis
Postulat ut videatur. at est truculentior, atque
[47] Plus æquo liber ; [48] simplex fortisque habeatur.
[49] Caldior est ; acres inter numeretur. opinor,
Hæc res & jungit, junctos & servat amicos.
At nos virtutes ipsas [50] invertimus, atque
Sincerum cupimus vas [51] incrustare. [52] probus quis
Nobiscum vivit; multum est [53] demissus homo. [54] illi
Tardo cognomen pinguis damus. [55] hic fugit omnes
Insidias, nullique malo latus [56] obdit apertum ?
([57] Quum genus hoc inter vitæ versetur, [58] ubi acris
Invidia atq; vigent ubi [59] crimina) [60] pro bene sano
Ac non incauto, fictum astutumque vocamus.
[61] Simplicior siquis (qualem me sæpe libenter
Obtulerim tibi Mecœnas) ut forte legentem
[62] Aut tacitum impellat quovis sermone [63] mole-
Communi sensu plane caret, inquimus. eheu (stus:
Quam temere in nosmet legem sancimus [64] iniquam.
Nam vitiis nemo sine nascitur : optimus ille est,
Qui minimis [65] urgetur. amicus dulcis, ut æquũ est,
Cum mea compenset vitiis bona: pluribus [66] hisce,
(Si modo plura mihi bona sunt) inclinet, amari
Si volet. hac lege, [67] in trutina ponetur eadem.
Qui, ne tuberibus [68] propriis offendat amicum.

36 Morbus pruritus in naribus Agnæ, Balbini amicæ. 37 Ars imposuisset. 38 Vt pater non fastidit vitium gnati.
39 Strabonis oculi sunt distorti. 40 Pætus habet oculos semiclausos. 41 Filius nimis exiguus.
42 Filius M. Antonii triumviri, staturæ vix bipedalis, sed ingenii acutissimi.
43 Hunc, qui distorta habet crura, varum appellat.
44 Balbutiendo appellat scaurum. i. habentem talos extantes.
45 Homo frugi dicatur & temperatus.
46 Elegans & politus.
47 Libere veritatem eloquens.
48 Non bilinguis. 49 Ferventior & iracundior est.
50 Amicorum virtutes male interpretamur.
51 Vitioso succo vas inquinare, vel impuro tectorio deformare. Est Allegoria. 52 Si quis probus. 53 Abjectus dicitur à nobis. 54 Si quis tardus est. (i. tardius sentit) eum pinguem appellamus. i. crassum & rudem. 55 Si quis cautior est adversus hominum fallacias. 56 Latus offert aut ostendit. translatio est à milite cauto vel gladiatore. 57 Quum inter insidiosum hominum genus versetur. 58 Quo tempore. 59 Vigent criminationes. 60 Pro cauto & prudente. 61 Si quis apertior & alienus ab omni dolo. 62 Aut si cogitabundum interpellet. 63 Gravis interturbator. 64 Gravissimam legem nobis imponimus. 65 Gravatur. 66 Hisce meis virtutibus, cum sint vitiis plures, inclinet. i. faveat. 67 In eadem libra ponderabitur. i. eandem æquitatem inveniet. 68 Suis peccatis gravioribus. Allegoria est.

Postulat, ignoscat [69] *verrucis illius. æquum est,*
Peccatis veniam poscentem, reddere rursus.
[70] *Denique*, [71] *quatenus excidi penitus vitium iræ,*
Cætera item nequeunt stultis hærentia: cur non
[72] *Ponderibus modulisque suis ratio utitur? ac res*
Vt quæque est, ita suppliciis delicta [73] *coërcet?*
Si quis eum servum, patinam qui tollere jussus,
Semesos pisces tepidumque [74] *ligurrierit jus,*
In cruce suffigat; [75] *Labeone insanior inter*
[76] *Sanos dicatur:* [77] *quanto hoc furiosius, atque*
Majus peccatum est? paulum deliquit amicus:
Quod nisi [78] *concedas, habeare insuavis, acerbus,*
Odisti, & fugis, ut [79] *Drusonem debitor æris:*
Qui nisi, quum tristes [80] *misero venere* [81] *calendæ,*
[82] *Mercedē, aut nūmos* [83] *unde unde extricat, ama-*
[84] *Porrecto jugulo historias, captivus ut audit.* [ras
Comminxit lectum [85] *potus, mensave catillum*
Euandri manibus [86] *tritum dejecit:* [87] *ob hanc rem,*
Aut positum ante mea, quia pullum in parte catini
Sustulit esuriens, [88] *minus hoc jucundus amicus*
Sit mihi? quid faciam, si furtum fecerit? aut si
Prodiderit commissa [89] *fide?* [90] *sponsumque negarit?*
[91] *Queis paria esse fere placuit peccata,* [92] *laborant,*
Quū ventū [93] *ad verū est: sensus* [94] *moresq; repugnāt,*
Atque ipsa utilitas, justi [95] *prope mater & æqui.*
Quum prorepserunt [96] *primis animalia terris,*
Mutū & turpe [97] *pecus,* [98] *glandē atq; cubilia propter*
Vnguibus & pugnis, dein fustibus, atque ita [1] *porro*
Pugnabant armis, quæ post fabricaverat [2] *usus:*
Donec verba, quibus voces sensusque [3] *notarent,*
Nominaque invenere: dehinc [4] *absistere bello,*
Oppida cœperunt munire, & ponere leges,
Ne quis fur esset, neu latro, neu quis adulter.
Nam fuit ante Helenam [5] *cunnus teterrima belli*

69 Levioribus amici vitiis. 70 Disputat contra Stoicorum dogma, qui dicunt, Omnia peccata esse paria. 71 Quoniam. 72 Æquo judicio & conveniente moderatione. 73 Cur non ita cohibet & punit? 74 Leviter exorbuerit. 75 Labeo jurisperitus erat contumax, qui multa nimis libere dixerat in Augustum. 76 Inter sapientes. 77 Furiosius, quod fecit dominus, quam quod servus admisit. 78 Quod nisi ignoscas. 79 Fœneratorem & malum historiarum scriptorem. 80 Debitori. 81 Kalendis, creditam pecuniam reddebant debitores. vide Epod. 2. 82 Vsuram. 83 Alicunde parat. 84 Quasi jugulari mallet, quam Drusonis historias audire. 85 Amicus tuus bene potus. 86 Catinum antiquissimum, quo usus est Euander Pallantis Arcadiæ regis nepos. 87 Quia catillum dejecit. 88 Minus ob hoc. 89 Commissa fidei. 90 Promissum. 91 Stoicis. 92 Hærent & dubitant Stoici. 93 Ad veri inquisitionem. 94 Iudicium hominum repugnat, qui aliter furem, aliter homicidam puniunt. 95 Quasi mater. 96 Prima animalia. i. homines. Hypallage est. 97 Veluti pecus rationis & orationis expers. 98 Glandes erant hominum primorum cibus. 1 Post temporis intervallum. 2 Indigentia. 3 Significarent. 4 Abstinere à bello. 5 Fuerunt ante Helenam aliæ mulieres, quæ belli causas præbuerunt.

Cau-

Causa: sed ignotis [6] perierunt motibus illi,
Quos Venerem [7] incertam rapientes, more ferarum,
[8] Viribus editior [9] cædebat, ut in grege taurus.
Iura inventa [10] metu injusti fateare necesse est,
Tempora si, [11] fastosque velis evolvere mundi.
Nec natura potest justo [12] secernere iniquum,
[13] Dividit ut bona diversis, fugienda petendis:
[14] Nec vincet ratio hoc, [15] tantundẽ ut peccet, idemq;,
Qui teneros caules alieni fregerit horti,
Et [16] qui nocturnus divûm sacra legerit. adsit
Regula, peccatis quæ pœnas irroget [17] æquas:
Ne [18] scutica dignum, horribili sectere flagello.
Nam, ut [19] ferula cædas meritum majora subire
Verbera, [20] non vereor: quum dicas esse pares res
[21] Furta [22] latrociniis, & magnis parva mineris
[23] Falce recisurum simili te, si tibi regnum
Permittant homines. [24] Si dives, qui sapiens est,
Et sutor bonus, & solus formosus, & est rex:
[25] Cur optas quod habes? [26] Nõ nosti, quid pater, inquit,
[27] Chrysippus dicat: Sapiens crepidas sibi nunquam
Nec soleas fecit: [28] sutor tamen est sapiens. [29] quo?
Vt quamvis tacet Hermogenes, [30] cantor tamen, atq;
Optimus est modulator: [31] ut Alfenus vafer, omni
Abjecto instrumento artis, clausaque [32] taberna,
Sutor erat: [33] sapiens operis sic optimus omnis
Est opifex solus, sic rex. [34] vellunt tibi barbam
Lascivi pueri: quos tu nisi [35] fuste coërces,
Vrgeris turba circum te stante, miserque
[36] Rumperis, & latras, magnorum maxime regum.
Ne longum faciem, dum te [37] quadrante lavatum
[38] Rex ibis: neque te quisquam [39] stipator, ineptum
Præter [40] Crispinum, sectabitur: & mihi dulces

6 Perierunt, quia scriptoribus caruerunt. 7 Mulierem omnibus expositam, non certi mariti. 8 Vir robustior.
9 Occidebar, vel verberabat. 10 Propter incommodi metum. 11 Annales. i. mundi tempora. 12 Distinguere justum ab injusto. 13 Quo modo potest separare bona à malis.
14 Nec ratio probabit.
15 Vt tam graviter peccet.
16 Qui nocte rem sacram furatus fuerat.
17 Pœnas parvas parvis, magnas magnis peccatis.
18 Loro dignum. 19 Vt minore supplicio afficias.
20 Non vereor, ne id facias. 21 Furta clanculum fiunt. 22 Latrocinia sunt violentæ direptiones. 23 Quum mineris pœna simili te amputaturum parva cum magnis flagitiis. 24 Irridet Stoicorum paradoxon, nempe sapientem esse omnia. 25 Cur optas, ut tibi regnum permittant homines? 26 Stoicus arguit Horatium ignorationis, & inquit, Num nosti? &c. 27 Chrysippus vaferrimus Stoicorum somniorum erat interpres. 28 Potestate, non usu. 29 Quo istuc pertinet? 30 Potest tamen canere. 31 Alfenus ex futore jurisconsultus clarissimus evasit. 32 Clausa sutrina. 33 Ordo est. sic sapiens est optimus opifex omnis operis. 34 Adeo stulte loqueris, ô Stoice, ut te pueri contumeliosi illudant. 35 Nisi abigis baculo tanquam sceptro reglo. 36 Rumperis clamore. 37 Mercede balneatori debita, non à rege, sed ab uno de multis. 38 Non re vera rex, sed secundum Stoicorum opinionem. 39 Comes. 40 Præter Crispinum Stoicum.

41 Per stultitiam. 42 Et vicissim. 43 Et non rex. 44 Qui te

Ignoscent, si quid peccavero [41] stultus, amici:
[42] Inque vicem illorum patiar delicta libenter,
[43] Privatusque magis vivam [44] te rege beatus.

regem putas. *Sensus est.* Quemadmodum sapiens non est dicendus rex, qui unicum habet stipatorem, sic peccata non possunt esse paria, si quædam sint venia digna.

SATYRA IV.

1 Hi principes fuerunt inter poëtas veteris Comœdiæ. 2 Comœdia prisca erat paulo maledicentior, quam ut aures hominum ferre possent. 3 Dignus notari. 4 Malæ famæ. 5 Ab illis Poëtis. 6 Lucilius Poëta Romanus, qui illorum priscam Comœdiam, latinam fecit satyram. 7 Quia Lucilius usus est versibus hexametris, illi iãbels. 8 Acri judicio. 9 In hoc. 10 Tanquam rem magni momenti. 11 Nullo labore, & tempore brevissimo. 12 Cum versus profunderet inventos. 13 Erat aliquid, quod sumeres, idque imitatione dignum.

Lucilium, veteres Comicos Græcos sequutum, mordacem fuisse ait. Sua tamen scripta non itidem legi ostendit, quam bona pars hominum, sibi vitii alicujus conscia, se ibi perstringi sciant. Se alioqui virulentia carere, ac tantum jocose, & velut paterna quadam castigatione, ad deterrendos à vitiis homines, uti profitetur.

[1] EVpolis, atque Cratinus, Aristophanesque poëta,
Atq; alii, quorum comœdia [2] prisca virorũ est:
Si quis erat dignus [3] describi, quod malus, aut fur,
Quod mœchus foret, aut sicarius, aut alioqui
[4] Famosus: multa cum libertate notabant.
[5] Hinc omnis pendet [6] Lucilius, hosce sequutus,
[7] Mutatis tantum pedibus, numerisque, facetus,
[8] Emuncta naris, durus componere versus.
Nam fuit hoc [9] vitiosus. in hora sæpe ducentos,
[10] Vt magnum, versus dictabat, [11] stans pede in uno.
[12] Quum flueret lutulentus, [13] erat quod tollere velles.
Garrulus, atque piger scribendi ferre laborem,
[14] Scribendi recte: [15] nam ut multum, nil moror, ecce,
Crispinus [16] minimo me provocat: [17] accipe. si vis,
Accipe jam tabulas. detur nobis [18] locus, hora,
[19] Custodes: videamus uter plus scribere possit.
[20] Dî bene fecerunt, inopis me quodque pusilli
Finxerunt animi, raro & perpauca loquentis.
[21] At tu conclusas [22] hircinis follibus auras,
[23] Vsque laborantes, dum ferrum molliat ignis,
Vt mavis, imitare. beatus [24] Fannius, [25] ultro

14 Vt recte scriberet. 15 Si quis multum scribit, nihilo æstimo. 16 Minimo digito, quod est alterum contemptim in certamen provocare. 17 Verba sunt Crispini Horatium provocantis. 18 In quo scribamus. 19 Ne aliena opera utamur. 20 Respondet Horatius. 21 O Crispine. 22 Follibus ex corio hircino factis. 23 Auras semper flantes. Horatius metaphorice significat Crispini versus turgidos fuisse & inanes. 24 Fannius poëta loquacissimus. 25 Cui non petenti Senatus detulit capsas, quibus libri ejus in Augusti bibliotheca reponerentur, una cum sua imagine, ad memoriam ejus prodendam.

Dela-

Delatis capsis & imagine: quum mea nemo
Scripta legat, vulgo recitare [26] timentis: ob hăc rem,
Quod sūt, quos [27] genus hoc minime juvat: utpote plu-
Culpari dignos. [28] quemvis media erue turba: [res
Aut ob avaritiam, aut misera ambitione laborat.
[29] *Hic nuptarum insanit amoribus, hic puerorum:*
[30] *Hunc capit argenti splendor, stupet Albius [31] ære:*
Hic mutat merces surgente à sole, [32] ad eum quo
Vespertina tepet regio: quin [33] per mala præceps
Fertur, uti pulvis collectus [34] turbine: ne quid
[35] *Summa deperdat metuens, aut ampliet ut rem.*
[36] *Omnes hi metuunt [37] versus, odere poëtas.*
[38] *Fœnum habet in cornu, longe fuge. dummodo risum*
[39] *Excutiat sibi, non hic cuiquam parcet amico:*
Et quodcunque semel [40] chartis illeverit, omnes
[41] *Gestiet à furno redeuntes scire, [42] lacuque,*
Et pueros, & anus. [43] agedum, pauca accipe contra.
Primum ego me illorū. [44] dederim quibus esse poetas,
Excerpam numero. neque enim [45] concludere versum
Dixeris esse satis: neque, si quis scribat, uti nos,
[46] *Sermoni propiora, putes hunc esse poetam.*
Ingenium cui sit, cui mens divinior, atque os
Magna sonaturum, [47] des nominis hujus honorem.
Idcirco quidam, [48] comœdia, necne poema
Esset, [49] quæsivere: quod [50] acer spiritus ac vis
Nec verbis nec rebus inest: nisi quod [51] pede certo
[52] *Differt sermoni [53] sermo merus. [54] at pater ardens*
[55] *Sævit, quod meretrice [56] nepos insanit amica*
Filius, uxorem grandi cum dote recuset:
Ebrius & (magnum quod dedecus) ambulet [57] ante

26 Quum nemo legat scripta mei timentis vulgo ea recitare. *Primitivum in possessivo subintelligitur.*
27 Hoc genus poëmatis, sc. satyræ. 28 De medio populo quemvis in medio producito. 29 Alius est adulter, qui matresfamilias tantum sectatur.
30 Alium vasa argentea delectant.
31 Stupet statuis ex ære Corinthio factis. 32 Ad eum solem, id est, occidentem. 33 Per pericula & vitæ discrimina.
34 Vento.
35 Ne aliquid deminuat de summa, id est, de bonis congestis.
36 Omnes improbi & vitiosi homines.
37 Versus Satyricos.

38 Est sermo vulgi in poëtas, qui acres sunt in homines vitiosos. metaphora ducta à bove cornu petente, cujus cornibus fœnum alligabant Romani, ut sibi ab illo caverent homines in via forte occurrentes. 39 Dummodo moveat risum profusum sibi. i. ad suam voluptatem. 40 Quodcunque semel scripserit. 41 Cupiet, ut omnes à pristino redeuntes sciant. 42 Unde aquam hauriunt. 43 Respondet Horatius ad ea, quæ in Satyrarum scriptores dicta fuerant. 44 Iis, quos agnosco esse poëtas, non dico me esse poëtam. 45 Versum certis pedibus claudere. 46 Similiora sermoni quotidiano & orationi solutæ, quam versibus. 47 Ut poëta nominetur. 48 Quæsivere, quia comœdiæ stylus prosæ orationi est similis. 49 Dubitaverunt. 50 Spiritus ardens & vehemens. 51 Ac definito numero. 52 Differt ab oratione soluta. *differt pro dissidet, cum dativo ponitur.* 53 Solus sermo verbis puris perscriptus. 54 Est antypophora, ad convincendum eorum argumentum, qui dicunt comœdiam merum esse sermonem. 55 Irascitur, ut Demia apud Terentium. 56 Luxuriosus helluo. 57 Claro die.

Noctem [58] cum facibus. nunquid [59] Pomponius istis
[60] *Audiret leviora,[61] pater si viveret? ergo*
Non satis est puris versum perscribere verbis:
[62] *Quem si dissolvas, quivis stomachetur eodem*
Quo [63] personatus pacto pater. [64] his, ego quæ nunc,
Olim quæ scripsit Lucilius, eripias si
[65] *Tempora certa, modosq;, & quod prius ordine verbũ*
Posterius facias, præponens ultima primis: [est,
[66] *Non, ut si solvas,* POSTQVAM discordia tetra
Belli ferratos postes portasque refregit:
Invenias etiam [67] disjecti membra poetæ.
[68] *Hactenus hæc: [69] alias, justum sit necne poëma.*
Nunc illud tantum [70] quæram meritone tibi sit
Suspectum genus hoc [71] scribendi. [72] Sulcius acer
Ambulat, & Caprius, [73] rauci male, cumq; [74] libellis:
Magnus, uterque [75] timor latronibus: at bene si quis
[76] *Et puris vivat manibus, contemnat utrumque.*
[77] *Vt sis tu similis Cœli Birrique latronum,*
[78] *Non ego sim Capri, neque Sulci: cur metuas me?*
[97] *Nulla taberna meos habeat, neque [80] pila libellos,*
[81] *Queis manus insudet vulgi, Hermogenisque Tigelli?*
[82] *Non recito cuiquam, nisi amicis, idque [83] coactus:*
Non ubivis, coramve quibuslibet. [84] in medio qui
Scripta foro recitent, sunt multi: [85] quique lavantes.
[86] *Suave locus voci resonat conclusus. [87] inanes*
Hoc juvat, haud illud quærentes, num [88] sine sensu,
Tempore num faciant [89] alieno. lædere gaudes,
Inquis, & hoc [90] studio pravus facis. unde petitum
[91] *Hoc in me jacis? [92] est autor quis denique eorum,*
Vixi cum quibus? [93] absentem qui rodit amicum,
Qui non defendit, alio culpante: [94] solutos

58 Cum facibus amatores invisebant amasias suas. 59 Pomponius adolescens libidinosus, quem Horatius vellicat quasi aliud agens. 60 Imo, æque aspere objurgaretur. 61 Pomponii pater. 62 Quem versum. 63 Comicus pater, qui patris personam in comœdia sustinet. 64 Si eripias his carminibus, quæ nunc scribo, &c. 65 Syllabarum quantitatem. 66 Non ita invenies, quemadmodum si solvas hunc versum Ennianum, sc. Postquam discordia, &c. 67 Lacerati poëtę vestigia. 68 Hactenus utrum satyra & comœdia sint poëma: *quod Horatius non dubitat.* 69 Alio tempore quæremus. 70 Quæram à te ô Romane. 71 Satyræ vel comœdiæ genus. 72 Accusator acerrimus, sic & Caprius. 73 Assiduitate agendi valde rauci. 74 Cum libellis accusatoriis, in quibus maleficorum & nomina & crimina erant scripta. 75 Vterque horribilis latronibus. 76 Vivat manibus à scelere puris. 77 Quamvis tu sis similis Cœli, &c. 78 Si ego sim accusatoribus dissimilis, cur metuas me? 79 Et cur vis metuere, si nulla tab. &c. 80 Pila, est bibliopolarum columna, ad quam prostabant libri venales. 81 Quos vulgus manibus terat & Tigellius unus è vulgo? 82 Præterea non recito, &c. 83 Non libenter. 84 Loquitur aliquis, Horatii consuetudinem improbans: At multi sunt, &c. 85 Lavantes in balneis. 85 Locus cameratus in balneis suaviter voci resonat. 87 Leves poëtas hoc juvat. 88 Stulte. 89 Tempore incongruo. 90 Data opera. 91 Hoc mihi objicis. 92 Denique quis eorum est author, id est, delator, cum quibus vixi? nullus. 93 Horatius ostendit qui sint fugiendi tanquam homines perniciosi. 94 Immoderatos risus.

Qui captat risus hominum, famamque [95] *dicacis:*
[96] *Fingere qui non visa potest,* [97] *commissa tacere*
Qui nequit: [98] *hic niger est, hunc tu Romane caveto.*
Sæpe tribus [99] *lectis videas cœnare* [1] *quaternos:*
E quibus unus avet [2] *quavis aspergere cunctos,* [tus,
[3] *Præter eũ, qui præbet* [4] *aquam: post,* [5] *hunc quoq; po-*
Condita quum [6] *verax aperit præcordia* [7] *Liber.*
[8] *Hic tibi comis, & urbanus, liberque videtur,*
[9] *Infesto nigris. ego, si risi, quod ineptus,*
[10] *Pastillos Rufillus olet, Gorgonius hircum,*
[11] *Lividus & mordax videor tibi? mentio si qua*
De Capitolini furtis injecta [12] *Petilli*
Te coram fuerit: defendas ut tuus est mos:
[13] *Me Capitolinus* [14] *convictore usus amicoque*
A puero est, causaque mea permulta rogatus
Fecit: & incolumis lætor quod vivit in urbe:
Sed tamen admiror, quo pacto [15] *judicium illud*
Fugerit, [16] *hic nigræ succus loliginis, hæc est*
[17] *Ærugo mera.* [18] *quod vitiũ procul abfore* [19] *chartis,*
Atque animo prius, ut si quid promittere de me
Possum aliud, vere promitto. liberius si
Dixero quid, si forte jocosius, hoc mihi juris
Cum venia dabis. insuevit [20] *pater optimus hoc me,*
[21] *Ut fugerem exemplis vitiorum quæque notando,*
Quum me hortaretur, parce, frugaliter, atque
Viverem uti contentus eo, quod mi ipse parasset:
Nonne vides, Albi [22] *ut male vivat filius? utque*
Barrus inops? [23] *magnum documentũ, ne* [24] *patriã rem*
Perdere quis velit. A turpi meretricis amore
Quum deterreret, [25] *Sectani dissimilis sis.*
Ne sequerer [26] *mœchas, concessa quum venere uti*
Possem, Deprensi non bella est fama [27] *Treboni,*
Ajebat. [28] *sapiens, vitatu, quidque petitu*

95 Dicax significat jocosum cum mordacitate, Angl. *a scoffing iester.* 96 Qui potest fingere se vidisse, quæ non vidit. 97 Arcana. 98 Hic est perniciosus & infœlix. 99 Lectis discubitoriis. 1 Duodecim convivas in uno triclinio. 2 Quavis ratione cunctos dicteriis & salibus aspergere. 3 Præter convivii magistrum. 4 Qui prebet aquam, qua lavarent convivæ. 5 Convivatorem etiam maledictis insectatur, cum potus est. 6 Bacchus veritatem dicere cogit. 7 Bacchus pro vino. 8 Hic, quem proxime descripsi. 9 Videtur comis tibi, qui inimicus es malis. 10 Vide hunc versum supra Satyra secunda. 11 Malignus. 12 Petillus cum coronam è Capitolio surripuisset, judicio absolutus est. 13 Defendas his utens verbis, Me Capit, &c. 14 Conviva & familiari. 15 Quod non sit missus in exilium propter furtum. 16 Hujusmodi oratio occulti odii est plenissima. ducta est Metaph. ab atramento piscis loliginis, quæ alba est externe, intus autem nigra. 17 Virus & pestis amicitiæ. 18 Vitium maledicentiæ si nulla amicitia tectæ. 19 A scriptis & animo meo. 20 Pater meus inserebat hæc bona in me, vel, pater meus insuescendo docuit me hoc. 21 Ut quæque vitiorum fugerem, ea vitia notando exemplis. 22 Quomodo in penuria vivat? 23 Qui magno est documento. 24 Rem familiarem à majoribus relictam. 25 Sectanus erat turpis mœchus. 26 Matronas. 27 Trebonus in adulterio fuit deprehensus. 28 Philosophus (inquit Horatii pater) causas tibi reddet.

29 Rationes.
30 Traditam à veteribus consuetudinem servare.
31 Pædagogi.
32 Posteaquam ætas corroboraverit membra. 33 Alienis præceptis non egebis. Metaph. ducta à pueris, qui corticis ope natare discunt.
34 Sic me pater erudiebat.
35 *Sunt verba patris sui.*
36 Vnum ex equestri ordine, unde judices eligebantur. 37 Ante oculos ponebat. 38 *Dicebat pater,* An hoc, &c.
39 Quum laboret publica infamia hic atque ille?
40 Adeo intemperantes, ut quosvis cibos sine discrimine vorent.

Sit melius,[29] *causas reddet tibi: mî satis est, si*
[30] *Traditum ab antiquis morem servare, tuamque,*
Dum [31] *custodis eges, vitam famamque tueri*
Incolumem possim.[32] *simul ac duraverit ætas*
Membra animumq; tuũ,[33] *nabis sine cortice. sic me*
[34] *Formabat puerum dictis: & sive jubebat*
Vt facerem quid, [35] *habes autorem, quo facias hoc,*
[36] *Vnum ex judicibus selectis* [37] *objiciebat:*
Sive vetabat:[38] *An hoc inhonestum & inutile factu*
Necne sit, addubites, [39] *flagret rumore malo quum*
Hic atque ille? [40] *Avidos vicinum funus ut ægros*
[41] *Exanimat, mortisque metu sibi parcere cogit:*
Sic teneros animos aliena opprobria sæpe
Absterrent vitiis. [42] *ex hoc ego sanus ab illis,*
Perniciem quæcunque ferunt; mediocribus, & queis
Ignoscas, vitiis [43] *teneor. fortassis &* [44] *istinc*
Largiter abstulerit longa ætas,[45] *liber amicus,*
[46] *Consiliũ proprium. neq; enim quũ*[47] *lectulus, aut me*
Porticus excepit, [48] *desum mihi.* [49] *Rectius hoc est:*
Hoc faciens, vivam melius: [50] *sic dulcis amicis*
Occurram:[51] *hoc quidam non belle: numquid ego illi*
[52] *Imprudens olim faciam simile? Hæc ego mecum*
[53] *Compressis agito labris; ubi quid datur oti,*
[54] *Illudo chartis. hoc est mediocribus illis*
Ex vitiis unum. cui si [55] *concedere nolis,*
[56] *Multa Poëtarum veniat manus, auxilio quæ*
Sit mihi. nam [57] *multo plures sumus: ac veluti te*
[58] *Iudæi cogimus in hanc concedere* [59] *turbam.*

41 Quemadmodum mors vicini terret ægros avidos. Sic, &c. 42 Ex hoc patre ejusque præceptis. 43 Obnoxius sum fortasse vitiis parvis & quibus ignoscere debes. 44 Ab his vitiis mediocribus. 45 Amicus libere vitia nostra etiam occultissima exagitat. 46 Consilium, quod quisque suapte sponte cepit. 47 Quum in lectulo jaceo, vel in porticu deambulo. 48 Negligo quod mei est officii. 49 *Hæc tacitus mecum loquor.* 50 Sic. i. si illud faciam, &c. 51 Hoc quidam non fecit belle. 52 Faciam insciens? Dii prohibeant. 53 Hæc tacitus mecum agito. 54 Mando literis & ludibundus Satyras scribo. 55 Ignoscere. 56 Innumera Poëtarum multitudo venire debet nobis auxilio. 57 Sumus valde multi. 58 Iudæi sub imperio Octaviani, Romæ cogebant multos in suam religionem transire. 59 In hanc Poëtarum multitudinem.

SATYRA V.

Iter suum ab urbe Roma Brundusium usque describit, exemplo Lucilii, qui itidem quoddam iter suum descripserat. Narrat autem quæ risu digna in eo contigerant: inter quæ primum locum obtinet duorum scurrarum Sarmenti & Messii faceta contentio.

EGressum magna me excepit [1] Aricia Roma
Hospitio modico: rhetor [2] comes Heliodorus,
Græcorum longe doctissimus. 3 inde Forum Appî,
4 Differtum nautis, cauponibus atque 5 malignis.
Hoc iter ignavi [6] divisimus, altius ac nos
7 Præcinctis [8] unum. minus est [9] gravis Appia tardis.
Hic ego, [10] propter aquã, quod erat deterrima, ventri
[11] Indico bellum, cœnantes [12] haud animo æquo
Exspectans comites. [13] jam nox inducere terris
Vmbras, & cœlo diffundere [14] signa parabat.
[15] Tum pueri nautis, pueris convicia nautæ
[16] Ingerere, [17] huc appelle. [18] trecentos inseris: ohe
Iam satis est. [19] dum æs exigitur, dum [20] mula ligatur,
Tota abit hora. [21] male culices, ranæque palustres
[22] Avertunt somnos. absentem cantat amicam
Multa prolutus [23] vappa nauta, atque [24] viator
[25] Certatim. tandem fessus dormire viator
Incipit: ac missæ pastum [26] retinacula mulæ
Nauta piger [27] saxo religat, stertitque supinus.
Iamque dies aderat, quum nil procedere lintrem
Sentimus: donec [28] cerebrosus prosilit unus,
Ac mulæ nautæque caput lumbosque saligno
Fuste [29] dolat. quarta vix demũ [30] exponimur hora,
Ora manusque tua lavimus [31] Feronia lympha.
Millia tum pransi tria [32] repimus, atque subimus

1 Aricia, parva civitas in via Appia, distans ab urbe Roma stadia 160. 2 *Facundus comes, in via pro vehiculo est.* 3 Inde venimus ad mercatum Appii oppidi. 4 Nautis refertum & plenum. 5 Caupones res, quas vendunt, maligna mensura metiri consueverunt. 6 Biduo confecimus. 7 Expeditis viatoribus. 8 Vnius diei iter. 9 Est via Appia minus laboriosa tarde ambulantibus, propter diversoriorum frequentiam. 10 Propter aquam palustrem & fœtidam. 11 Non cœno. 12 Gravate. 13 Iam nox appropinquabat. 14 Sydera & stellas spargere. 15 Tum servi. 16 Ingerebant.

17 Huc navem applica. *verba sunt servorum à dominis præmissorum.* 18 Nimis multos in navim imponis. 19 Dum naulum à nautis petitur. 20 Multa quæ navium è ripa contra aquam traheret. 21 Molesti culices. 22 Depellunt somnos. 23 Plenus vino malo. vide supra Sat. 1. 24 Viator qui mulam moderabatur. 25 Contentiose, uter præcelleret in amicæ laudibus decantandis. 26 Funes, quibus mula trahebat navim. 27 Ne navis per paludes vagaretur. 28 Temere irascens & iracundiam celeriter deponens. Angl. *braine sicke.* 29 Verberat. 30 Exponimur è nave. i. transfretamur. 31 Apostrophe est ad Feroniam deam, ex cujus sacro fonte sumpta aqua manus & ora abluebant prandium sumpturi. 32 Lente ambulamus propter loci acclivitatem & stomachi repletionem.

Impoſitum ſaxis late candentibus 33 *Anxur,*
Huc venturus erat Mecœnas optimus, atque
34 *Coccejus, miſſi magnis de rebus uterque*
Legati, 35 *averſos ſoliti componere amicos.*
Hic oculis ego nigra meis 36 *collyria lippus*
37 *Illinere. interea Mecœnas advenit, atque*
Coccejus, Capitoque ſimul Fontejus, 38 *ad unguem*
Factus homo, 39 *Antoni, non ut magis alter, amicus.*
40 *Fundos Aufidio Luſco prætore libenter*
Linquimus, 41 *inſani ridentes præmia ſcribæ,*
42 *Prætextã, & latum* 43 *clavum, prunæq;* 44 *batillum.*
45 *In Mamurrarum laſſi deinde urbe manemus,*
Murena præbente 46 *domum, Capitone* 47 *culinam.*
Poſtera lux oritur multo gratiſſima: namque
Plotius & Varius 48 *Sinueſſa, Virgiliuſque*
Occurrunt: 49 *animæ, quales neque* 50 *candidiores*
Terra tulit, 51 *neque queis me ſit devinctior alter.*
O qui complexus, & gaudia quanta fuerunt!
Nil ego contulerim jucundo 52 *ſanus amico.*
53 *Proxima Campano ponti quæ villula,* 54 *tectum*
Præbuit, & 55 *parochi quæ debent ligna, ſalemque.*
56 *Hinc muli Capuæ clitellas* 57 *tempore ponunt.*
58 *Luſum it Mecœnas, dormitum ego, Virgiliuſque.*
Namque pila 59 *lippis inimicum, & ludere* 60 *crudis.*
61 *Hinc nos* 62 *Cocceji recipit* 63 *pleniſſima villa,*
Quæ ſuper eſt Claudi cauponas. 64 *nunc mihi paucis*
Sarmenti ſcurræ pugnam Meſſique Cicerri
Muſa velim memores, 65 *& quo patre natus uterque*
65 *Contulerit lites.* 67 *Meſſi clarum genus Oſci,*
Sarmenti 68 *domina extat.* 69 *ab his majoribus orti*

33 Anxur Volſcorum oppidum, prominens in mare. 34 Iuriſconſultus, quem M. Antonius miſerat ad Auguſtum. 35 Amicos diſſidentes placare. 36 Oculorum medicamenta. 37 Illinebam. 38 Homo abſolutus & perfectus. 39 Ita Antonii amicus, ut non alius magis. 40 Oppidum in via Appia dextrorſum. 41 Scribæ ſuperbientis ob præturam, in qua ſe geſſit inſolenter, dignitatis inſignibus ornatus in Fundis, parvo municipio, quaſi Romæ prætor fuiſſet. 42 Togã prætoriam. 43 Veſtem ſenatoriam latis clavis ornatã. 44 Foculum, in quo ſub adventum hoſpitum vel convivarum ſuavis ſuffitus fiat. 45 In Formiis, ubi natus eſt Mamurra eques Rom. nobiliſſimus. 46 Hoſpitium ſive tectum. 47 Cœnam dante Capitone. 48 Sinueſſa eſt civitas ad Lirim fluvium, clara ob vini copiam. 49 Homines tales. 50 Innocentiores, integriores. 51 Et quibus non ſit alter me devinctior. 52 Quandiu ſana memoria ſum, ego nihil conferendum putabo cum dulci amico. 53 Villula quæ proxima eſt, &c. 54 Tecto nos recepit. 55 Parochi præbuerunt ligna, &c. parochorum erat munus, legatis publice miſſis res neceſſarias ſuppeditare. 56 Ab hac villula. 57 Tempori, tempeſtive, ita ut Capuæ pernoctarent. 58 Pila palmaria: 59 *Lippus erat Horatius. Virgilius κακοστόμαχος.* 60 Vehemens exercitatio cibaria male decoquentibus plurimum nocet. 61 A villula Capuana. 62 Villa, quam Coccejus condidit. 63 Villa copioſiſſima, quæ eſt ſupra cauponas Claudi oppidi ab Appio Claudio conditi. 64 *Facete in re ridicula Horatius invocat Muſas.* 75 Quo genere natus. 66 Litigarint. 67 Oſci (populi Italiæ turpiſſimi) erant clarum genus Meſſi. *ſatis Ironice dictum.* 68 Ergo Sarmentus ſervus erat, & adhuc vix liber, 69 Ab obſcœnis & obſcuris parentibus orti-

Ad

Ad pugnam venere. [70] *prior Sarmentus Equi te*
Esse [71] *feri similem dico. Ridemus: & ipse*
[72] *Messius, Accipio;* [73] *caput & movet:* [74] *O, tua cornu*
Ni foret [75] *execto frons (inquit) quid faceres, quum*
[76] *Sic mutilus minitaris? At* [77] *illi fœda cicatrix*
[78] *Setosam* [79] *lavi frontem turpaverat oris.*
[80] *Campanũ in morbum, in faciem permulta jocatus,*
Pastorem saltaret uti [81] *Cycopla, rogabat:*
Nil illi [82] *larva, aut tragicis opus esse* [83] *cothurnis.*
[84] *Multa Cicerrus ad hæc: donesset jamne* [85] *catenam*
[86] *Ex voto Laribus, quærebat. scriba quod esset,*
[87] *Deterius nihilo dominæ jus esse. rogabat*
Denique, cur unquam [88] *fugisset: cui* [89] *satis una*
Farris libra foret, gracili sic, tamque pusillo.
Prorsus jucunde cœnam produximus illam.
Tendimus hinc recta [90] *Benevētũ, ubi* [91] *sedulus hospes*
Pane arsit, macros dum turdos versat in igne.
Nam vaga per veterem dilapso flamma culinam
[92] *Vulcano summum properabat* [93] *lambere tectum.*
Convivas avidos cœnam servosque timentes
[94] *Tum rapere, atq; omnes restinguere velle* [95] *videres.*
Incipit ex illo montes Appulia [96] *notos*
Ostentare mihi, quos torret [97] *Atabulus, & quos*
Nunquam [98] *erepsemus, nisi nos vicina* [99] *Trivici*
Villa recepisset, [1] *lacrymoso non sine fumo,*
[2] *Vdos cum foliis ramos urente camino.*
Hic ego [3] *mendacem stultissimus usque puellam*
Ad mediam noctem expecto. [4] *somnus tamen aufert*
[5] *Intentum Veneri: tum immundo somnia* [6] *visu*
[7] *Nocturnam vestem maculant, ventremq; supinum.*

70 Sarmentus loquitur, Dico, &c. 71 Indomiti & grãdis equi te similem dico.
72 Messius respondens, accipio (inquit) convitium, quo me proscindis.
73 Caput agitat, quasi minitans Sarmento. 74 Sarmentus Messium acerbius deridet.
75 Cornu exsectũ apparebat ex insigni cicatrice, qua frons erat deformata. *Notas fortasse vestigium exectæ verrucæ.*
76 Quasi bos mutilatus.
77 Cicerro.
78 Impolitam & hirsutam frontem.
79 Ex sinistra parte faciei.
80 In magnas verrucas, quæ instar cornuum innascebantur in fronte gentis Campanæ.
81 Vt saltando exprimeret Polyphemum. 82 Propter fœdam cicatricem & faciei hirsutiem. 83 Propter magnam corporis staturam. 84 Multa Cicerrus dixit in Sarmentum. 85 Catenam, qua fuerat ligatus quasi servus, & qua, jam manumissus, fuerat liberatus. 86 Rogabat num à foco diis Laribus sacro catenam suspendisset. 87 Nihilo minus servum esse. 88 Quod à domina sua nimis parce aleretur. 89 Ad diurnum victum. 90 Vrbem in agro Samnitum. 91 Hospes diligens & officiosus. 92 Igni disperso. 93 Contingere. 4 Rapere è flamma, ut cœnam servarent. 95 Videre licebat. 96 Noti erant illi montes Horatio, quia ipse natus est in Appulia. 97 Ventus Appuliæ infestus. 98 Nunquam erepsissemus. i. transivissemus. 99 Trivicum, oppidum est in finibus Campaniæ. 1 Fumo lacrymas excutiente. 2 Ramos humidos vel virides. 3 Puellam, quæ promissis non stetit. 4 Somnus me opprimit. 5 Animo & corpore. 6 Visione aliqua & specie animo oblata. 7 Seminis eruptione, quæ fit in somno.

Quat-

Quattuor [8] *hinc rapimur viginti & millia rhedis,*
Mansuri [9] *oppidulo, quod versu dicere* [10] *non est,*
[11] *Signis perfacile est.* [12] *vanit vilissima rerum*
Hic aqua: sed panis longe pulcherrimus, ultro
[13] *Callidus ut soleat humeris* [14] *portare viator:*
[15] *Nam Canusi lapidosus: aqua non ditior urna,*
[16] *Qui locus à forti Diomede est conditus olim.*
Flentibus hinc Varius [17] *discedit mæstus amicis.*
Inde [18] *Rubos fessi pervenimus, utpote longum*
Carpentes iter, & factum [19] *corruptius imbri.*
[20] *Postera tempestas melior:* [21] *via pejor, ad usque*
[22] *Bari mœnia piscosi. dehinc* [23] *Gnatia lymphis*
[24] *Iratis extructa dedit risusque jocosque:*
Dum [25] *flamma sine thura* [26] *liquescere limine sacro*
Persuadere [27] *cupit.* [28] *credat Iudæus* [29] *apella,*
Non ego. namque deos [30] *didici* [31] *securum agere ævum:*
Nec, si quid miri faciat natura, deos id
[32] *Tristes ex alto cœli* [33] *demittere tecto.*
[34] *Brundusium longæ finis chartæque viæque.*

8 A villa Trivici celeriter vehimur rhedis. 9 Equotutio. 10 Non licet, quia in versu hexametro *hac dictio Equotutium* stare non potest. 11 Per signa hoc oppidum describere. 12 Aqua venditur. 13 Viator providus. 14 Panem portare. 15 Canusii (oppidi Appuliæ) durus est panis. 16 Non ditior, id est, haud multo magis abundant aqua, quam Equotutium. 17 Discedit ad castra Cæsaris cum Mecœnate & Coccejo. 18 Oppidum Campaniæ. 19 Nobis molestius propter pluviam. 20 Postera dies magis est serena. 21 Post pluviam. 22 Barium est oppidum Appuliæ, quod à mari alluitur. 23 Gnatia est oppidum Salentinum. 24 Propter magnam in eo oppido dulcis aquæ penuriam. 25 Sine igne. 26 Incendi & absumi in primo templi aditu. 27 Dum Gnatia cupit, id est, populus Gnatiæ. 28 Credat Iudæus sacrificium sine igne absumi. 29 Iudæus recutitus & circumcisus. 30 Didici ab Epicuro. 31 Sine cura rerum humanarum. 32 Deos sollicitos aut iratos. 33 Demittere in terras. 34 Brundusium finem fecit longi itineris & hujus sermonis.

SATYRA VI.

Reprehendit vanum populi Rom. de nobilitate judicium, quod eam stemmatum antiquitate, non virtute, metiretur, & nobilitate illa non præditos ad magistratus non libenter admitterent. Sibi non eadem ratione amicitiam Mecœnatis, qua tribunatum, posse quemquam invidere: quum hæc non fortunæ fuerit, sed virtutis commendatione quæsita sit. Tandemque suam conditionem longe meliorem in vita privata ostendit, quam in magistratu esse possit.

[1] *NOn, quia, Mecœnas, Lydorum quicquid Etruscos*
Incoluit fines, nemo generosior est te:
Nec, quod avus tibi maternus fuit atque paternus,

1 O Mecœnas, non ideo suspendis ignotos naso adunco, quia generosior est te nemo omnium Lydorum, qui Etruriam incoluerunt.

Olim

Olim qui [2] *magnis legionibus imperitarint :*
3 *Vt plerique solent* , 4 *naso suspendis adunco*
5 *Ignotos : ut me* [6] *libertino patre natum.*
Quum [7] *referre negas, quali sit quisque parente*
Natus, dum [8] *ingenuus : persuades hoc tibi vere,*
Ante potestatem [9] *Tulli, atque ignobile regnum,*
Multos sæpe viros [10] *nullis majoribus ortos,*
Et vixisse probos, amplis & honoribus auctos.
Contra, Lævinum, [11] *Valeri genus ,* [12] *unde superbus*
Tarquinius regno pulsus fuit, unius assis
Non unquam pretio pluris [13] *licuisse,* [14] *notante*
Iudice, quem nosti, populo : [15] *qui stultus honores*
Sæpe dat indignis, & [16] *famæ servit ineptus :*
Qui stupet in titulis & [17] *imaginibus.* [18] *quid oportet*
Nos facere, à vulgo longe lateque remotos ?
19 *Namque esto, populus* [20] *Lævino mallet honorem*
Quam Decio mandare [21] *novo, censorque* [22] *moveret*
Appius, ingenuo si non essem patre natus :
23 *Vel merito, quoniã in propria non* [24] *pelle quiessem.*
25 *Sed fulgente trahit constrictos* [26] *gloria curru*
27 *Non minus ignotos generosis.* [28] *quo tibi Tulli*
29 *Sumere depositum clavum ? fierique* [30] *tribunum?*
Invidia accrevit, [31] *privato quæ minor esset.*
Nam [32] *ut quisq;* [33] *insanus nigris mediũ impediit crus*
34 *Pellibus, & latum demisit pectore* [35] *clavum,*
36 *Audit cõtinuo: Quis homo hic est? quo patre natus?*
37 *Vt si quis ægrotet, quo morbo* [38] *Barrus, haberi*
Vt cupiat formosus : eat quacunque, puellis
Injiciat curam quærendi singula : quali
Sit facie, sura quali, pede, dente, capillo :
Sic qui promittit, cives, urbem sibi curæ,

2 Legionibus plenis, quæ decem cohortibus constabãt. 3 Vt solent timidi, claris parentibus orti. 4 Vafre derides. 5 Ignobiles & infimæ sortis homines. 6 Libertinus est filius liberti. i. servi manumissi. 7 Interesse negas. 8 Dum bonis moribus est imbutus, & cujus pater servitutem non servivit. 9 Ante potestatem Tulli Sexti regis Rom. ex serva captiva nati, cujus regnum idcirco appellat ignobile, regnavit tamen optime. 10 Obscuris. 11 Valerii Publicolæ filium. 12 A quo, cum Iunio Bruto. 13 Æstimatum esse. 14 Populo judicante. 15 Stultus populus nullo consilio ductus. 16 Generis splendori. 17 Majorum statuis, antiquitatis testibus. 18 Qui populo sumus sapientiores? 19 Demus quod populus mallet, &c. 20 Homini nobilissimo. 21 Ignobili familia nato. 22 A petendo magistratu me ut indignum summoveret. 23 Atque id valde merito. 24 In proprio statu. ducta Metaph. ab asino Cumano pellem leonis induente. 25 Aurato curru quasi vinctos. 26 Gloriæ cupiditas. 27 Ignobiles æque ac nobiles. 28 Quo tibi profuit? 29 Recipere senatoriam vestem. i. dignitatem tibi à Cæsare ademptam. 30 Militum. 31 Nullam dignitatem habenti. 32 Statim ut. 33 Ideo insanus, quia ignobilis & obscurus homo insignia senatoria sibi sumat. 34 Calceis senatoriis usque ad medium crus subductis. 35 Tunicam lati clavi, cui lati clavi erant assuti; quod erat insigne majorum magistratuum. 36 A populo. 37 Si quis ægrotet animi morbo, sc. adulterandi studio. 38 Homo nimis comptus & mulierosus.

Imperium fore & Italiam, & delubra deorum :
Quo patre sit natus, num ignota matre inhonestus,
Omnes mortales curare & 39 quærere cogit.
40 Tune Syri, Dama, aut Dionysi 41 filius, audes
42 Dejicere è saxo cives ? aut tradere 43 Cadmo ?
44 At Novius collega gradu post me sedet uno,
Nãq; est 45 ille, pater quod erat meus. 46 hoc tibi Pau-[lus
Et Messala videris. at hic, si plostra ducenta,
Concurrantque foro tria funera, 47 magna sonabit,
Cornua quod, vincatq; tubas: 48 saltem tenet hoc nos.
Nunc ad me redeo libertino patre natum,
Quem 49 rodunt omnes libertino patre natum,
50 Nunc, quia Mecœnas, tibi sum 51 convictor: 52 at o-[lim,
53 Quod mihi pareret legio Romana tribuno.
54 Dissimile hoc illi est: quia non ut 55 forsit 56 honorẽ
Iure mihi 57 invideat quivis, ita te quoq; 58 amicum:
Præsertim 59 cautum dignos assumere, prava
Ambitione procul. fœlicem dicere 60 non hoc
Me possum casu, quod te 61 sortitus amicum.
Nulla etenim mihi te fors obtulit. optimus olim
Virgilius, post hunc Varius, dixere quid essem.
62 Vt veni coram, 63 singultim pauca loquutus,
(64 Infans namque pudor prohibebat plura profari)
65 Non ego me claro natum patre, non ego circum
Me 66 Saturejano vectari rura caballo,
Sed quod eram, narro. 67 respondes (ut tuus est mos)
Pauca. abeo : & revocas nono post mense, jubesque
Esse in amicorum numero. magnum hoc ego duco,
Quod placui tibi, qui turpi secernis honestum,
68 Non patre præclaro, sed vita & pectore puro.
Atqui si vitiis 69 mediocribus, ac mea paucis
Mendosa est natura, alioqui recta (velut si
Egregio inspersos reprendas corpore nævos)
Si neque avaritiam, neque sordes, 70 ac mala lustra

39 Cogit curiose perconrari de se & suis natalibus. 40 Apostrophe populi Rom. in ignobiles ad honores & imperium evectos. 41 E servo quopiam natus. 42 Audes præcipitare è saxo Tarpejo noxium & damnatum ? i. audes tu tribunatu fungi ? 43 Tradere carnifici. 44 Respondet filius Damæ, dicens collegã suum se esse ignobiliorem. 45 Est ille libertus, cum ego sim libertinus. 46 In hoc quod collega tuo sis superior, videris esse nobilis ut Paulus, *sunt verba Horatii vel alius civis Romani*. 47 Vocem edit, quæ omnẽ strepitum vincat. 48 Quæ vocis magnitudo facit nos sustinere ejus ignobilitatem. 49 Omnes clanculum mordent. 50 Nunc me mordent. 51 Si tibi familiaris & conviva. 52 Olim mordebant. 53 Quia tribunus militum fui. 54 Dissimile est tribunum militum olim fuisse, & tibi hodie familiarem esse. 55 Fortasse. 56 Honor nonnunquam mandatur indignis. 57 Invidere possit. 58 Tuo judico electum, non fortuito. 59 Consideratum. 60 Non hac sorte possum prædicare me fœlicem. 61 Quod nactus sim te amicum. 62 Postquam. 63 Sermone interrupto. 64 Pudor elinguis. 65 Ego non narro. 66 E quo in Saturejanis, id est, Appulis pascuis nato. 67 Tu ô Mecœnas responde pauca. 68 Non generis splendore, sed vitæ probitate. 69 Vitiis parvis. 70 Lupanaria, fornices.

Obji-

Objiciet vere quisquam mihi : [71] purus & insons
(Vt me collaudem) si vivo, & charus amicis :
[72] Causa fuit pater his : [73] qui macro pauper agello
Noluit in [74] Flavi ludum me mittere, [75] magni
Quo pueri magnis è centurionibus orti,
Lavo [76] suspensi loculos [77] tabulamque lacerto,
Ibant [78] octonis referentes idibus [79] æra.
[80] Sed puerum est ausus Romam [81] portare, docendum
Artes, quas doceat quivis eques atque senator
[82] Semet prognatos. [83] vestem servosque sequentes
In magno ut populo si quis vidisset, [84] avita
Ex re praberi sumptus mihi crederet illos.
[85] Ipse mihi custos incorruptissimus omnes
Circum doctores aderat. quid multa ? [86] pudicum
(Quis primus virtutis honos) servavit ab omni
Non solum facto, verum [87] opprobrio quoque turpi :
Nec timuit, sibi ne vitio quis verteret, [88] olim
[89] Si praco parvas, aut (ut fuit ipse) coactor [nunc
Mercedes sequerer. [90] neque ego essem questus. ab hoc
Laus illi debetur, & à me gratia major.
Nil me [91] pœniteat sanum patris hujus : [92] eoque
[93] Non, ut magna [94] dolo factum negat esse suo pars,
Quod non ingenuos habeat clarosque parentes,
Sic me defendam. longe mea discrepat istis
Et vox & ratio. nam si natura juberet
A certis annis avum [95] remeare peractum,
Atque alios [96] legere ad fastum quoscunque parentes
[97] Optaret sibi quisque : meis contentus, [98] honestos
Fascibus & sellis nolim mihi sumere : demens
Iudicio vulgi, sanus fortasse tuo : quod
Nollem [99] onus (haud unquã solitus) portare molestũ.
Nam mihi continuo major quarenda foret [1] res,
[2] Atque salutandi plures : ducendus & unus
[3] Et comes alter, uti ne solus rusve peregre-
Ve exirem : plures calones, atque caballi

71 Si vivo animo puro & vita integra.
72 Harum virtutum pater mihi causa fuit.
73 Qui quamvis esset pauper macro agello.
74 In ludum Flavi calculatoris, qui artem Arithmeticam docebat.
75 Magnis patribus nati.
76 Habentes loculos suspensos.
77 In qua tabula numerare discunt.
78 Idibus, quorum octo sunt dies.
79 Mercedem Flavio numerandi magistro datam.
80 Sed me puerum.
81 Propter teneram ætatem. 82 Filios vel pronepotes suos.
83 Adeo ut si quis vestitum & comitatum meum in turba vidisset.
84 Ex avito patrimonio.
85 Pater meus.
86 Verecundum. 87 Maledicto.

88 Aliquando. 89 Si me ad hoc instituisset, ut præco fuissem vel coactor, id est, publicanorum minister. 90 Si me fecisset præconem aut coactorem. 91 Nil me pœnitere debet, quamdiu sanus sum. 92 Atque ideo. 93 Non sic me defendam, ut, &c. 94 Suo vitio & culpa. 95 Repuerascere. 96 Eligere ad ostentationem. 97 Vt alios parentes quisque sibi optaret, ego meis contentus, nolim, &c. 98 Parentes, ornatos magistratuum insignibus. 99 Nobilitatis onus. 1 Divitiæ & opes. 2 Suffragiorum, vel ambitionis causa. 3 Honoris gratia.

Pascen-

Pascendi: ducenda [4] *petorrita. nunc mihi* [5] *curto*
Ire licet mulo, vel, si libet, usque Tarentum;
[6] *Mantica cui lumbos onere ulceret, atq;* [7] *eques armos.*
Objiciet nemo [8] *sordes mihi, quas tibi* [9] *Tulli,*
Quum [10] *Tiburte via pratorem quinque sequuntur*
Te pueri, [11] *lasanum portantes,* [12] *œnophorumque.*
[13] *Hoc ego commodius, quam tu, praclare Senator,*
Millibus atque aliis, vivo. quacunque [14] *libido est,*
Incedo solus: percontor [15] *quanti olus, ac far:*
[16] *Fallacem circum,* [17] *vespertinumque pererro*
Sape forum: [18] *assisto divinis: inde domum me*
Ad porri & ciceris refero [19] *laganique catinum.*
Cœna ministratur [20] *pueris tribus: &* [21] *lapis albus*
Pocula cum cyatho duo sustinet: [22] *astat echinus*
[23] *Vilis, cum patera* [24] *guttus,* [25] *Campana supellex.*
Deinde eo dormitum, non sollicitus, mihi quod cras
Surgendum sit mane, [26] *obeundus Marsya, qui se*
Vultum ferre negat Noviorum posse [27] *minoris.*
[28] *Ad quartam jaceo; post hanc vagor, aut ego* [29] *lecto,*
Aut scripto, quod me tacitum juvet. ungor [30] *olivo,*
Non quo fraudatis immundus [31] *Natta lucernis.*
Ast ubi me fessum Sol [32] *acrior ire lavatum*
Admonuit, fugio rabiosi tempora [33] *signi.*
Pransus [34] *non avide, quantum* [35] *interpellet inani*
Ventre diem durare, [36] *domesticus otior. hac est*
Vita solutorum misera ambitione gravique.
[37] *His me consolor, victurus suavius* [38] *ac si*
Quaestor avus, pater atque meus, patruusque fuissent.

4 Vehicula Gallica. 5 Mulo, qui caudam habet decurtatam. 6 Pera, in qua res necessariæ ferebantur. 7 Sessor. 8 Avaritiam vel ignobilitatem. 9 De quo superius. 10 Via, quæ Tybur ducit. 11 Vas in quo alvus exonera-tur. Angl. *a closestoole*. 12 Vas, in quo vinum ferebatur. 13 In hac re multisque aliis. 14 Voluntas. 15 Quanti venditur olus. 16 In circo fallaces Astrologi & somniorum interpretes erant frequentes. 17 Vesperi. 18 Intersum rebus divinis, vel rerum futurarum divinatoribus, nempe in circo. 19 Oleris catinum. 20 A pueris tribus. 21 Mensa marmorea. 22 Astat mihi cœnanti echinus, id est, vas fictile, sic nominatum à similitudine echini marini. 23 Parvi pretii. 24 Ex gutto vinum guttatim seu minutatim fundebatur. 25 Vasa fictilia, in Campania facta. 26 Obeunda prima pars fori, ubi posita est statua Marsyæ in litigatorum terrorem. 27 Duorum fratrum Noviorum junior erat improbissimus litigator, qui ad hanc statuam summo mane turpissime fœnerabatur. 28 Ad horam quartam. 29 Lectito aut scriptito. 30 Oleo, non ex lucernis detracto. 31 Sordidus quidam Romanus. 32 Sol calidior. 33 Caniculæ. 34 Pransus moderate & parce. 35 Quantum non finat me integrum diem inani ventre permanere. 36 Domi otium ago. 37 Hac vita me consolor. 38 Suavius quam si familia essem senatoria.

SATYRA VII.

Rixam Rupilii cognomento Regis cum Græculo quodam Persio describit. Proscriptus enim ab Augusto Rex fugit ad Brutum, ubi Horatio tunc tribuno militum ignobilitatem exprobrasse ferunt, qui nunc eam contumeliam ulcisci velit.

PRoscripti Regis [1] *Rupili* [2] *pus atque venenum,*
[3] *Hybrida quo pacto sit Persius ultus, opinor*
Omnibus & [4] lippis notum & [5] tonsoribus esse.
Persius hic permagna negotia dives habebat
[6] *Clazomenis, etiam lites cum* [7] *Rege molestas:*
[8] *Durus homo, atq;* [9] *odio qui posset vincere Regem:*
[10] *Confidens,* [11] *tumidusque: adeo sermonis amari,*
[12] *Sisennas, Barros* [13] *ut equis præcurreret albis.*
Ad Regem redeo. postquam nihil inter utrumque
Convenit, [14] *hoc etiam sunt omnes jure molesti,*
Quo fortes, quibus adversum bellum incidit. inter
Hectora [15] *Priamidem, animosum atq; inter Achillem*
Ira fuit capitalis, [16] *ut ultima divideret mors:*
Non aliam ob causam, nisi quod virtus in utroque
Summa fuit. ([17] *duo si discordia vexet inertes:*
Aut si [18] *disparibus bellum incidat, ut Diomedi*
Cum [19] *Glauco: discedat pigrior, ultro*
Muneribus missis) *Bruto Prætore* [20] *tenente*
Ditem Asiam, Rupili & Persi par [21] *pugnat, uti non*
[22] *Compositus melius* [23] *cum Bitho Bacchius. in jus*
Acres [24] *procurrunt, magnum* [25] *spectaculum uterque.*
Persius exponit [26] *causam: ridetur ab omni*
Conventu: laudat Brutum, laudatque cohortem.
Solem Asiæ Brutum appellat, stellasque salubres,
Appellat [27] *comites,* [28] *excepto Rege:* [29] *canem, illum,*
Invisum agricolis sydus, venisse. [30] *ruebat*
Flumen ut hybernum, [31] *fertur quo rara securis.*
Tum [32] *Prænestinus salso multumque fluenti*

1 Inter Rupilium cognomento Regem & Persium quendam natione Græcum molestæ lites extiterunt. Rupilius ab Augusto in triumviratu proscripius est & damnatus.
2 Pus venenosum. i. pestiferam maledicentiam.
3 Hybrida ex patre Asiatico & matre Rom. natus. Angl. *a mongrell.*
4 Lippi ad se alliciunt loquaces. 5 Apud tonsores multas diei horas conterunt loquaces.
6 Vrbe Asiæ.
7 Cum Rege Rupilio.
8 Duræ cervicis homo.
9 Oraiionis acerbitate.
10 Audax.
11 Superbus.
12 Nobilissimos convitiatores. 13 Vt longe superaret. *Equi albi dicuntur omnium celerrimi.*
14 Omnes molesti eo sunt jure, quo fortes. i. eandem sibi libertatem vendicant. 15 Priami filium. 16 Vt sola mors litem dirimeret. 17 Duos ignavos. 18 Forti & ignavo. 19 Glaucus ignavior, ultro Diomedi, ut ab armis discederet, munera misit aurea pro æreis. 20 Bruto Asiam occupante. 21 Verbis acerbe contendit. 22 In certamen congressurus. 23 Bithus & Bacchius erant par Gladiatorum. 24 Currunt in publicum. 25 Spectaculum theatri & judicii. 26 Causam suam. 27 Comites Bruti. 28 Præter Rupilium Regem. 29 Caniculam pestiferam, sydus horribile. 30 Inconsulte dicebat. 31 Quo frondator raro pertingit, ut ligna cedat. 32 Rupilius Rex, Præneste natus.

33 Ex-

33 Convitia deprompta ex pectore mordaci & copioso. 34 Retorquet. 35 Vt durus vinitor. 36 Viator prius de via vindemiatori convitiatus, coactus est cedere. 37 Deridens vinitorem, & eum appellaus avem pigram ac nidi sui oblivifcentem. 38 Asperfus mordacitate Italica. 39 Iulium Cæsarem. 40 Hunc Rupilium Regem jugulare, ad te pertiuet.

33 *Expressa arbusto* 34 *regerit convitia,* 35 *durus*
Vindemiator, & invictus, cui sæpe 36 *viator*
Cessisset, magna compellans voce 37 *cucullum.*
At Græcus, postquam est Italo perfusus 38 *aceto,*
Persius, exclamat, Per magnos, Brute, deos te
Oro, qui 39 *reges consueris tollere, cur non*
Hunc Regem jugulas? operũ 40 *hoc (mihi crede) tuorum* [*est.*

SATYRA VIII.

Priapum Deum, custodem hortorum, inducit querentem de Canidia & Sagana veneficis, &, quæ ab illis in occulto fierent, describentem.

1 Ego Priapus, olim truncus eram. 2 Truncus fici arboris. 3 Lignum nullam ad rem utile. 4 Dubius. 5 Sum formido. 6 Dextra, quæ falcem tenet. 7 Penis ex palo factus. 8 In hortis nuper fatis, vel, nuper à Mecœnate institutis. 9 Ad hunc locum, *ubi Priapus stabat.* 10 Cadavera inopum & plebejorum hominum. 11 Non in ornato feretro. 12 Constitutum est sepulchrum. 13 Pantolabus universum patrimonium abligurierat. 14 Luxuriofo, qui rem suam familiarem turpiter consumpserat. 15 In latitudinem. 16 Cippus est lapis in agro erectus, in quo incisa erat formula verborum, quibus testatores declarabant, se certum loci spatium è suis agris excipere, quod vel Reip. vel alicui familiæ relinquerent. 17 In longitudinem. 18 In Esquiliis datos significabat. 19 Hæc verba Cippo inscripta demonstrabant hoc loci spatium hæredibus esse ademptum. 20 In quo colle, olim sepulcreto, Mecœnas domum pulchram jam extruxerat, hortosque amœnos adjunxerat. 21 Sepulchris remotis. 22 In collo aperto deambulare. 23 In quo nuper tristes homines. 24 Deformem. 25 Non tam fures, &c. quam.

1 *Olim truncus eram* 2 *ficulnus,* 3 *inutile lignum:*
Quũ faber 4 *incertus scamnũ faceretne Priapũ,*
Maluit esse deum. deus inde ego, furum aviumque
Maxima 5 *formido. nam fures* 6 *dextra coërcet,*
Obscœnoque ruber porrectus ab inguine 7 *palus:*
Ast importunas volucres in vertice arundo
Terret fixa, vetatque 8 *novis considere in hortis.*
9 *Huc prius angustis ejecta* 10 *cadavera cellis*
Conservus vili portanda locabat 11 *in arca:*
Hoc miseræ plebi 12 *stabat commune sepulchrum,*
13 *Pantolabo scurræ, Nomentanoque* 14 *nepoti.*
Mille pedes 15 *in fronte, trecentos* 16 *cippus* 17 *in agrũ*
18 *Hic dabat:* 19 *hæredes monumentum ne sequeretur.*
Nunc licet 20 *Esquiliis habitare* 21 *salubribus, atque*
22 *Aggere in aprico spatiari:* 23 *quo modo tristes*
Albis 24 *informem spectabant ossibus agrum.*
Quum mihi 25 *non tantum furesque feræque suetæ*

Hunc

Hunc vexare locum, cura sunt atque labori:
Quantum, carminibus quæ [26] versant atque venenis
Humanos animos. [27] *has nullo perdere possum*
Nec prohibere modo, [28] *simulac vaga luna decorum*
Protulit os, quin ossa [29] *legant, herbasque nocentes.*
Vidi egomet nigra [30] *succinctam vadere palla*
Canidiam, pedibus nudis, passoque capillo,
Cum Sagana [31] *majore ululantem (pallor utrasque*
Fecerat horrendas aspectu) [32] *scalpere terram*
Vnguibus, [33] *& pullam divellere mordicus agnam*
Cœperunt. [34] *cruor in fossam confusus, ut inde*
[35] *Manes elicerent, animas responsa daturas.*
[36] *Lanea & effigies erat, altera cerea:* [37] *major*
Lanea, quæ pœnis compesceret inferiorem.
Cerea suppliciter stabat, [38] *servilibus, utque*
Iam peritura, modis. [39] *Hecaten vocat altera, sævam*
Altera [40] *Tisiphonen. serpentes, atque videres*
[41] *Infernas errare canes;* *Lunamque* [42] *rubentem,*
Ne foret [43] *his testis, post magna* [44] *latere sepulcra.*
Mentior at si quid, merdis caput [45] *inquiner albis*
Corvorum, atque in me veniant mictum atq; caca-
Iulius, & [46] *fragilis Pedatia, furque Voranus. (tum*
Singula quid memorē? quo pacto [47] *alterna loquētes*
Vmbra cum Sagana resonarent triste & [48] *acutum?*
Vtque lupi barbam [49] *varia cum dente colubra*
Abdiderint furtim terris; & [50] *imagine cerea*
Largior arserit ignis; & ut non testis inultus
Horruerim voces Furiarum & facta [51] *duarum.*
Nam, [52] *displosa sonat quantum vesica, pepedi*
Diffissa nate [53] *ficus.* [54] *at illa currere in urbem.*
Canidia [55] *dentes, altum Sagana* [56] *caliendrum*
Excidere, atque herbas, atque incantata lacertis
[57] *Vincula, cum magno risuque jocoque* [58] *videres.*

26 Immutant. 27 Veneficas. 28 Postquam. 29 Colligant. 30 Expeditam. 31 Hinc apparet duas fuisse Saganas, majorem & minorem. 32 Fodere. 33 Et nigram agnam dentibus discerpere. 34 Cruor agnæ discerptæ in fossam terram mittitur. 35 Mortuorum animas excitarent. 36 Duæ erant imagines, altera lanea, altera cerea. 37 Major effigies erat lanea, quæ inferiorem, id est, ceream, verberaret. 38 Vt miserabiliter peritura. 39 Proserpinam umbrarum dominam. 40 Vnam ex tribus furiis, quæ cedes ulciscitur. 41 Stygias canes, Proserpinæ comites. 42 Lunam erubescentem. 43 His veneficiis. 44 Latebat. 45 Vtinam caput meum habeam merdis inquinatum. 46 Mollis Pedatius, qui cum patrimonio pudicitiam amisit. 47 Alternatim. 48 Cum voce tenui & acuta. 49 Cum dente colubræ maculosæ. 50 Ob imaginem ceream, quæ igne liquescebat, in pernitiem ejus, quem execrabantur. 51 Canidiæ & Saganæ, quæ tanquam furiæ erant. 52 Quantum sonat vesica rupta & discissa. 53 Ego Priapus è ficu factus. 54 Illæ currebant. 55 Non suos dentes, sed alienos arte insitos. 56 Saganæ comam appositam. i. crinem hypocriticum. Angl. *a pervvicke.* 57 Licia ex diversis coloribus. 58 Videre liceret.

SATYRA IX.

Describit cujusdam, in quem forte inciderat, importunam & pertinacem garrulitatem, qua jactabunde quædam, nonnulla impudenter, omnia stulte deblaterans, diu invitum detinuerit, & propemodum enecarit.

Ibam forte via [1] sacra (sicut meus est mos)
Nescio quid meditans nugarum, totus [2] in illis:
Accurrit quidam notus mihi nomine tantum,
Arreptaque manu, [3] Quid agis, dulcissime rerum?
[4] Suaviter, ut nūc est, inquā: & cupio [5] omnia quæ vis.
Quū assectaretur, Num quid vis? [6] occupo. at ille,
[7] Noris nos (inquit) docti sumus. Hic ego, Pluris
[8] Hoc (inquam) mihi eris. [9] Misere discedere quærēs,
[10] Ire modo ocyus, interdum [11] consistere: in aurem
[12] Dicere nescio quid puero, quum sudor ad imos
[13] Manaret talos. O te [14] Bollane cerebri
Fœlicem, ajebam tacitus. quum quidlibet ille
Garriret; vicos, urbem laudaret: [15] ut illi
Nil respondebam, [16] Misere cupis (inquit) abire:
Iamdudum video. [17] sed nil agis: [18] usque tenebo,
Persequar. [19] hinc quo nūc iter est tibi? [20] nil opus est te
[21] Circumagi: quendam volo visere, non tibi notum:
Trans Tiberim longe cubat is, prope Cæsaris hortos.
[22] Nil habeo quod agā, & nō sum piger: usq; sequar te.
[23] Demitto auriculas, ut iniquæ mentis asellus,
Quum gravius dorso [24] subiit onus. [25] incipit ille:
Si bene me novi, non [26] Viscum pluris amicum,
Non Varium facies. nam quis me scribere plures
Aut citius possit versus? quis membra [27] movere
[28] Mollius? invideat quod & [29] Hermogenes, ego cāto.
[30] Interpellandi locus hic erat. Est tibi mater?
Cognati, [31] queis te salvo est opus? [32] Haud mihi quis-
Omnes [33] composui. [34] Fœlices. nunc ego resto. (quam.

1 In via sacra fœdus ictum fuit inter Romulum & Tatium. 2 In illis nugis. 3 Quomodo vales Horati? *inquit ille.* 4 Recte valeo secundum temporum conditionem. 5 Cupio uti tibi proveniant omnia ex animi sententia. 6 Prævenio illum his verbis, Nunquid aliud vis? 7 Hoc volo, ut nos noris. 8 Idcirco, quia doctus es, plurimis à me fies. 9 Vehementer, usque ad miseriam. 10 Ibam aliquando celerius. 11 Aliquando consistebam. 12 Dicebam puero. 13 Quum sudor defluerct præ animi angore. 14 Bollanus nullo strepitu conturbatur, ergo fœlicis erat cerebri. 15 Posteaquam. 16 Valde cupis abire. 17 Frustra cupis effugere. 18 Semper tenebo. 19 Ab hoc loco, quo es iturus? 20 Verba sunt Horatii, qui multas fingit causas sese ab hoc garrulo eripiendi. 21 Huc illuc circumduci. 22 Respondet garrulus assectator. 23 Translatio est à jumentis, quorum aures demissæ corporis defatigationem significant. 24 Portat onus. 25 Garrulus loquitur. 26 Viscus & Varius Poetæ diserti, amici fuere Horatii & Virgilii. 27 Saltare. 28 Facilius quam ego. 29 Cantor optimus. 30 Loquitur Horatius. 31 Quibus tua salus est necessaria. 32 Respondet garrulus. 33 Omnes sepelivi. 34 Sunt verba Horatii, qui mortuos appellat fœlices hujus loquacitate defunctos.

35 Con-

[35] Confice. namq; instat fatum mihi triste,[36] Sabella
Quod [37] puero cecinit, [38] divina mota anus urna.
[39]Hunc neq; dira venena,nec [40]hosticus auferet ensis,
[41] Nec laterū dolor, aut tussis,nec [42] tarda podagra:
Garrulus hunc [43] quando consumet cunq; loquaces,
Si sapiat, vitet, simulatque adoleverit ætas.
Ventum erat [44] ad Vestæ, quarta jam parte diei
Præterita, & casu, tunc respondere [45] vadato
Debebat, quod ni fecisset, [46] perdere litem.
Si me amas,[47] inquit,paulum hîc ades. [48] Inteream
Aut valeo [49] stare,aut novi civilia jura: (si
Et propero[50]quo scis.Dubius sum quid faciā, inquit:
Tene relinquā,[51] an rē.[52] Me,sodes.Nō faciam,[53] ille
Et præcedere cœpit. Ego (ut contendere durum est
[54] Cum victore) sequor. Mecœnas quomodo tecum ?
[55] Hinc repetit. [56] Paucorū hominū, [57] & mētis bene
Nemo [58] dexterius fortuna est usus.[59] Haberes (sanæ.
Magnum adjutorem , posset qui ferre [60] secundas.
[61] Hunc hominem velles si [62] tradere. dispeream ni
[63] Summosses omnes. [64] non isto vivimus [65] illic
Quo tu rere modo.domus hac nec purior ulla est,
Nec magis his aliena [66] malis,nil mi officit unquam,
Ditior hic, aut est quia doctior. est locus uni-
Cuiq; suus.[67]Magnum narras,vix credibile.[68]Atqui
Sic habet. [69]Accendis quare [70] cupiam magis illi
Proximus esse.[71] Velis tantummodo.[72]quæ tua virtus,
Expugnabis. & est [73] qui vinci possit: eoque
Difficiles aditus primos habet.[74] Haud mihi deero:
Muneribus servos corrumpam: non, hodie si
Exclusus fuero, desistam. [75] tempora quæram:
Occurram in triviis: [76] deducam. Nil sine magno

35 Eneca me. 36 Anus fortilega, fortasse Horatii nutrix. 37 Quod cecinit mihi puero. 38 Commota urna divina, in quam fortes erant ad divinandum futura conjectæ. 39 Puerum Horatium. *Sunt hæc verba anus vaticinantis de morte Horatii per sortes urna eductas.* 40 Ensis hostilis. 41 Pleuritis. 42 Podagra, quæ tardos facit. 43 Cumque aliquando garr. &c. 44 Ad Vestæ templum. 45 Ei, qui illum in jus vocaverat. 46 Debebat perdere litem. 47 Inquit garrulus. 48 Vtinam interream, *inquit Horatius.* 49 Stare in judicio, seu in jure. 50 Ad Cæsaris hortos. 51 An causam vel litem. 52 Me relinque, inquit Horatius. 53 Non faciam, inquit garrulus. 54 Cum pertinaci. 55 Ab hoc principio garrulus sermonem intermissum sic repetit. Quomodo Mecœnas tecum agit? 56 Mecœnas (inquit Horatius) est homo paucis familiaribus contentus. 57 Et sapiens est. 58 Dexterius quam tu, inquit garrulus. 59 Haberes me. 60 Secundas partes. i. qui tibi secundus esse posset. 61 Seipsum suo tangit digito & demonstrat. 62 Mecœnati commendare. 63 Nisi summovere posses omnes, qui te antecedunt gratia apud Mecœnatem. 64 Respondet Horatius. 65 In familia Mecœnatis. 66 Invidia, æmulatione, criminationibus, &c. 67 Rem incredibilem narras, *inquit garrulus.* 68 Loquitur Horatius. 69 Incendis me (*inquit garrulus*) cupiditate talis familiaritatis. 70 Quare cupere debeo. 71 Tantum velle debes, inquit Horatius. 72 Ea est tua virtus, ut facile sis expugnaturus Mecœnatem. 73 Si sæpe instabis. 74 Diligentiam adhibebo inquit garrulus. 75 Tempora idonea captabo. 76 Deducam domum.

Vita labore dedit mortalibus.77 Hac dum agit, ecce,
78 Fuscus Aristius occurrit, mihi charus, & illum
Qui pulchre nosset: consistimus. Vnde venis? &,
Quo tendis? 79 rogat, & 80 respondet. vellere cœpi,
Et 81 pressare manu lentissima brachia, nutans,
82 Distorquens oculos, ut me eriperet. 83 male salsus
Ridens 84 dissimulare: meum jecur 85 urere bilis.
86 Certe nescio quid secreto velle loqui te
Ajebas mecum. 87 Memini bene: sed meliori
Tempore dicam: hodie 88 tricesima sabbata. vin tu
89 Curtis Iudæis 90 oppedere? 91 Nulla mihi (inquam)
Relligio est. 92 At mi. sum paulo 93 infirmior, unus
94 Multorum ignosces: alias loquar. 95 Hunccine solē
96 Tam nigrum surrexe mihi? 97 fugit improbus, ac
98 Sub cultro linquit. casu venit obvius illi (me
99 Adversarius: &, 1 Quo tu turpissime? magna
Exclamat voce: &, 2 Licet antestari? Ego vero
3 Oppono auriculam. 4 rapit in jus. clamor utrinque,
Vndique concursus. sic me servavit 5 Apollo.

77 Hæc dum loquitur garrulus.
78 Grammaticus illo tempore nobilis.
79 Fuscus me rogat.
80 Respondet à me rogatus.
81 Arctius comprimere brachia.
82 Huc illuc movens oculos.
83 Nimium prudens in damnum meum.
84 Ridens dissimulabat.
85 Bilis meum jecur urebat. i. vehementer irascebar.
86 Sunt verba Horatii ad Fuscum. 87 Respondet Fuscus. 88 Sabbata tricesimo quoque die mensis redeunt. Alii Neomenias intelligunt, alii magnum Iudæorum Sabbat. quo die agnum comedebant. 89 Iudæis recutitis, qui glandem penis habent circumcisam. 90 Contradicere, & eorum religionem irridere. 91 Sunt verba Horatii. 92 At mihi aliqua est religio, inquit Fuscus. 93 Sum aliquanto superstitiosior. 94 Vnus è multis. 95 Exclamat Horatius. 96 Tam infœlicem diem mihi surrexisse oportuit? 97 Fugit Fuscus male salsus. 98 Linquit in summo periculo, ut victimam jamjam mactandam. 99 Garruli adversarius. 1 Quo pergis improbissime? 2 O Horati licetne te testem facere in hunc garrulum? 3 Ego auriculam porrigo vellendam, ut me testem faciat. 4 Trahit garrulum renitentem ad tribunal, ubi Prætor jus dicit. 5 Augusti forum, in quo erat eburnea Apollinis statua.

SATYRA X.

Hac Satyra respondet iis, quos offenderat supra, Satyra quarta, quum Lucilii versus reprehenderet: ac suæ reprehensionis rationem reddit, qua eam fuisse justam ostendit.

NEmpe 1 incomposito dixi pede currere versus
Lucili. quis tam Lucili fautor 2 inepte est,
Vt non hoc fateatur? 3 at idem, quod sale multo
4 Vrbem defricuit, 5 charta laudatur eadem. (sic
Nec tamē hoc tribuens, 6 dederim quoq; cætera, nam

1 Dixi Lucilium asperum esse & durinsculum in componendis versibus.
2 Stulte.
3 Lucilius.
4 Quod cives Romanos acrius notarit.
5 In eodem Poëmate laudatur, *sed Ironice.*
6 Dare debeo.

[7] Et Laberi mimos, ut pulchra poëmata, mirer.
Ergo non satis est [8] risu diducere rictum
Auditoris: & est quædam tamen [9] hic quoq; virtus.
Est brevitate opus, [10] ut currat sententia, neu se
Impediat verbis lassas onerantibus aures:
Et sermone opus est modo tristi, sæpe jocoso:
[11] Defendente vicem modo rhetoris, atque poëtæ,
Interdum [12] urbani parcentis viribus, atque
Extenuantis eas [13] consulto. [14] ridiculum acri
Fortius & melius magnas plerumque [15] secat res.
[16] Illi, scripta [17] quibus Comœdia prisca viris est,
[18] Hoc stabant, hoc sunt imitandi: quos neq; [19] pulcher
Hermogenes unquam legit, neq; [20] simius iste,
[21] Nil præter Calvum & doctus cantare Catullum.
At magnum fecit, quod verbis Græca Latinis
Miscuit. [22] ô seri studiorum! [23] quive putetis
Difficile & mirum, Rhodio quod [24] Pitholeonti
Contigit. at sermo lingua concinnus utraque
Suavior, [25] ut Chio nota si commista Falerni est.
Quum versus facias, teipsum percontor, [26] an, &
Dura tibi peragenda [27] rei sit causa Petilli, (quum
Scilicet oblitus patriæque patrisque Latini,
Quum Pedius causas [28] exsudet Poplicola, atque
[29] Corvinus, [30] patriis intermiscere petita
Verba [31] foris malis, [32] Canusini more Bilinguis.
Atque ego quum Græcos facerem, [33] natus mare citra,
Versiculos; vetuit me tali voce [34] Quirinus
Post mediam noctem visus, quum somnia [35] vera;
[36] In sylvam non ligna feras insanius, ac si
Magnas [37] Græcorum malis implere catervas
[38] Turgidus Alpinus [39] jugulat dum Memnona, dumq;

7 Scenicos versus Laberi, scriptoris dicacissimi. 8 Non satis est auditori risum movere. 9 Est quædam virtus risum movere. 10 Ne sententia claudicet. 11 Opus est sermone tuente munus nunc Rhetoris, nunc, &c. 12 Hominis vafri & callidi. 13 Data opera. 14 Locus interdum plus valet quam acrimonia. 15 Melius mordet, vel, melius decidit & finit, *ut vult Lambinus.* 16 Poëtæ veteris Comœdiæ. 17 A quibus. 18 Propter has quas posui virtutes, placebant. 19 *Ironice homo bellus.* 20 Neque Demetrius, poëta deformis & brevis staturæ. 21 Qui nihil cantare didicit præter Calvum & Catullum Poëtas elegos. 22 ὀψιμαθεῖς. qui sero studiis operam dedistis. 23 Qui putetis. *Nam particula ne, abundat in sententia, vel, conjunctio est confirmans.* 24 Pitholeon Poëta ineptus in suis Epigrammatis Græca Latinis immiscuit. 25 Quemadmodum si vino Chio Falernum sit commixtum. 26 An tu patriæ oblitus, &c. Græca patriis immiscere malis? 27 Accusati Petilli. *qui auream coronam Jovis furatus est.* 28 Quum Pedius causas agat cum sudore. 29 Corvinus Orator clarissimus, Petilli accusator, sic etiam Pedius. 30 Latinis. 31 Aliunde. 32 Apud Canusium oppidum in Appulia, partim Græce partim Latine loquebatur. 33 Natus in Appuliæ finibus. 34 Romulus linguæ Latinæ author. 35 Quum somnia sunt vera. 36 Hæc sunt verba Quirini ad Horatium. 37 Græcorum versuum. 38 Alpinus stylo utitur inflato. 39 Dum malis carminibus historiam Memnonis ab Achille jugulati narrat.

[40] Diffingit Rheni [41] luteum caput; hac ego [42] ludo
Quæ nec in [43] ade sonet [44] certantia judice [45] Tarpa,
Nec redeant iterum atq; iterũ [46] spectanda theatris.
[47] Arguta meretrice potes, Davoque Chremeta
Eludente senem, [48] comis garrire libellos,
Vnus vivorum, Fundani. [49] Pollio regum
Facta canit, [50] pede ter percusso: [51] forte epos acer,
Vt nemo, Varius ducit: molle atque facetum
[52] Virgilio annuerunt gaudentes rure Camœnæ.
[53] Hoc erat, experto frustra Varrone [54] Atacino,
Atq; quibusdam aliis, melius quod scribere possem.
[55] Inventore minor: neque ego illi detrahere ausim
Hærentem capiti multa cum laude coronam.
At dixi fluere [56] hunc lutulentum, sæpe [57] ferentem
Plura quidem [58] tollenda relinquendis. age, quæso,
[59] Tu nihil in magno doctus reprendis [60] Homero?
Nil comis tragici [61] mutat Lucilius [62] Acci?
Non ridet versus Enni [63] gravitate minores,
Quum de se loquitur, [64] non ut majore reprensis?
Quid vetat, & nosmet Lucili scripta legentes,
Quærere [65] num illius, num [66] rerum dura negarit
Versiculos natura [67] magis factos, & euntes
[68] Mollius? ac si [69] quis pedibus quid claudere [70] senis
[71] Hoc tantum contentus, amet scripsisse ducentos
Ante cibum versus, totidem cœnatus: [72] Etrusci
Quale fuit Cassi rapido ferventius amni
Ingenium: [73] capsis quem fama est esse librisque
Ambustum propriis. [74] fuerit Lucilius, inquam,
Comis & urbanus, fuerit limatior idem,
Quam rudis, & [75] Græcis intacti carminis auctor,
Quamque Poëtarum seniorum turba: sed ille,
[76] Si foret hoc nostrum fato dilatus in ævum,

40 Dum ineleganter describit.
41 Quasi luteum esset Rheni caput vel origo.
42 Hæc ego ludibundus scribo.
43 In æde Apollinis & Musarum.
44 Ad certaminis provocationem venientia.
45 Ludi magistro.
46 Quæ sæpius spectata vilescant.
47 Meretrice callida.
48 Tu Fundani unus ex iis, qui hodie vivunt, potes argutam Comœdiam scribere comis. i. comiter & facere. 49 Tragœdiographus. 50 Trimetris versibus.
51 Acer Varius ducit forte epos. i. carmen heroicum, ut nemo melius.
52 Virgilius illo tempore Bucolica scripserat, non Æneida. 53 Hoc erat, quod ego melius possem scribere Satyras, quam Varro. 54 Sic dicto ab Atace Narbonensis Galliæ fluvio. 55 Lucilio Satyræ inventore. 56 Lucilium. 57 Sæpe proferentem. 58 Plura sumenda, laudanda, & imitatione digna, quam quæ relinquantur & rejiciantur. 59 Ironica interrogatio. 60 Qui dormiat interdum. 61 Nil emendat? 62 Accius apud Latinos primus scripsit Tragœdiam. 63 Versus minus graves quam oportet. 64 Nonne ridet, quasi major sit his quos reprehendit? 65 Num illius culpa? 66 Rerum quas tractavit. 67 Versus magis elaboratos. 68 Molliores & lenius fluentes. 69 Ac si aliquis. 70 Hexametris versibus ut aliquid claudat & finiat. 71 Hoc uno contentus. 72 Cassii Parmensis. Parma est Insubrium civitas. 73 Qui tam multa scripsit, ut mortuus suis libris fuerit combustus, nulla alia materia adhibita. 74 Demus quod Lucilius fuerit comis, &c. 75 Auctor carminis Satyrici, quod Græci non attigerunt. 76 Si hac nostra ætate natus.

77 De-

77 *Detereret sibi multa,* 78 *recideret omne , quod ul-*
Perfectum traheretur , & in versu faciendo (tra
79 *Sæpe caput scaberet,* 80 *vivos & roderet ungues.*
81 *Sæpe stylum vertas, iterum, quæ digna legi sint,*
Scripturus :neque te ut miretur turba, labores,
Contentus 82 *paucis lectoribus . an tua demens*
83 *Vilibus in ludis dictari carmina malis ?*
Non ego. nam satis est 84 *equitem mihi plaudere: ut*
Contemptis aliis explosa 85 *Arbuscula dixit. (audax*
Men' moveat 86 *cimex Pantilius? aut crucier, quod*
87 *Vellicet absentem Demetrius? aut quod ineptus*
88 *Fannius Hermogenis lædat conviva Tigelli ?*
Plotius, & Varius, Mecænas, Virgiliusque,
Valgius, & probet hæc Octavius optimus , atque
Fuscus: & hæc utinam 89 *Viscorum laudet uterque.*
Ambitione 90 *relegata, te dicere possum*
Pollio, te Messala, tuo cum fratre : simulque
Vos Bibuli, & Servi : 91 *simul his te candide Furni,*
Complures alios, doctos ego quos & amicos
92 *Prudens prætereo, quibus hæc, sint qualiacunque,*
93 *Arridere velim, doliturus , si placeant spe*
94 *Deterius nostra.* 95 *Demetri, teque Tigelli*
96 *Discipularum inter jubeo plorare cathedras.*
I puer, atque meo 97 *citus hæc subscribe libello.*

77 Detraheret. 78 Amputaret omne supervacaneum.
79 Hi sunt gestus hominis altius aliquid cogitantis.
80 Ad vivum roderet.
81 Mutare debes quod scripseris. *Præceptum est de cura in scriptis prius habenda quam evulgentur.*
82 Doctis lectoribus.
83 In conspectu turbæ imperitæ ?
84 Equitem Rom. ut Mecœnatem vel alium quempiam doctissimum.
85 Mima & meretrix à vulgo explosa. 86 Poëta putidus, ut cimex? 87 Quod Demetrius laceret me ? 88 De quo supra Sat. 4. 89 Visci optimi erant Poëtæ. 90 Ambitione sublata. 91 Cum his. 92 Sciens prætereo. 93 Placere velim. 94 Si placeant minus quam speramus. 95 Ego vos modulatores (qui fœminis non viris placere studetis) jubeo plorare.i.vobis malum precor, & vos tanquam turbam imperitorum hominum pro nihilo habeo. 96 Mimarum. 97 Subscribe cito.

SERMONVM LIBER II.

SATYRA I.

Sibi datum à Trebatio consilium de scribendis rebus gestis Augusti, potius quam Satyris (utpote in quibus alii aliud desiderent) exponit: & cur ei parere non possit, ostendit.

Sunt, quibus in Satyra videar[1] *nimis acer*[2] *& ultra*
Legē tendere opus:[3] *sine nervis*[4] *altera, quicquid*
Composui, pars esse putat: similesque meorum
Mille die versus[5] *deduci posse. Trebati,*
Quid faciam,[6] *praescribe.*[7] *quiescas.*[8] *ne faciam, inquis,*
Omnino versus?[9] *ajo.*[10] *peream male, si non (quis*
Optimum erat. verum nequeo dormire.[11] *ter uncti*
Transnanto Tiberim, somno quibus est opus alto:
[12] *Irriguumque mero*[13] *sub noctem corpus habento.*
Aut, si tantus amor scribendi te rapit, aude
Caesaris invicti res dicere, multa laborum
Praemia[14] *laturus.*[15] *cupidum, pater optime, vires*
Deficiunt. neque enim quivis[16] *horrentia pilis*
Agmina, nec[17] *fracta pereuntes cuspide Gallos,*
Aut[18] *labentis equo*[19] *describat vulnera Parthi.*
[20] *Attamen & justum poteras, &*[21] *scribere fortem*
[22] *Scipiadā, ut sapiens Lucilius.*[23] *haud mihi deero,*
Cum res ipsa feret.[24] *nisi dextro tempore,*[25] *Flacci*
Verba per attentam non ibunt Caesaris aurem:
Cui male si[26] *palpere,*[27] *recalcitrat undique tutus,*
[28] *Quanto rectius hoc, quam tristi laedere versu*
[29] *Pantolabum scurram, Nomentanumq;*[30] *nepotem:*
Cum sibi quisque[31] *timet, quanquam est*[32] *intactus, & odit?*

1 Nimium asper. 2 Vltra legem Satyrae. i. ultra modum in vitiis insectandis opus intendere. 3 Sine rebus & sententiis. 4 Altera pars. i. alii homines. 5 Tanquam lanam deduci. i. scribi posse. 6 Constitue quasi ex lege. *Nam tu es clarus Iurisconsultus.* 7 Respondet Trebatius. Quiescas. i. desistas à scribendo. 8 Hæc sunt verba Horatii. 9 Trebatius affirmat. 10 Horatius loquitur. 11 Trebatii consilium. Nataturi ungebantur, ut olei calore adversus aquæ frigus munirentur. 12 Madidum vino. 13 Paulo ante noctem. 14 Accepturus. 15 Respondet Horatius se esse cupidum, sed deesse sibi facultatem. 16 Agmina quæ horrorem hostibus incutiant pilis. i. Romanorum hastis. 17 Cuspide quam saucius hostis è corpore non potuit evellere nisi fractam. 18 Parthi ex equo dejecti. 19 Possit describere. 20 Trebatius loquitur. 21 Augusti justitiam & fortitudinem describere. 22 Scipionis virtutes. 23 Faciam quod in me erit (inquit Horatius) cum dabitur occasio. 24 Nisi tempore opportuno. 25 Horatii verba. 26 Si adulere. 27 Munitus virtute adulationem rejicit ex omni parte. 28 Rectius est (inquit Trebatius) Cæsaris laudes quam Satyram scribere. 29 Hominem vilem. 30 Luxuriosum. 31 Scelerum conscientia. 32 Quanquam carmine non notatus.

33 Quid

33 Quid faciam? saltat 34 Milonius, 35 ut semel 36 icto
Accessit fervor capiti, 37 numerusque lucernis.
Castor gaudet equis: ovo 38 prognatus eodem
39 Pugnis. 40 quot capitum vivunt, totidem studiorum
Millia. me pedibus delectat claudere verba
41 Lucili ritu, 42 nostrûm melioris utroque.
43 Ille velut fidis arcana sodalibus, olim
44 Credebat libris: neque, 45 si male cesserat, unquam
46 Decurrens alio, neque si bene. quo fit, ut omnis
47 Votiva pateat veluti descripta tabella, [ceps.
48 Vita senis, sequor hûc, Lucanus, an Appulus, 49 an-
Nam Venusinus arat finem sub 50 utrumque colonus,
51 Missus ad hoc, pulsis (vetus est ut fama) Sabellis:
52 Quo ne per vacuum Romano incurreret hostis,
Sive quod Appula gens, seu quod Lucania bellum
Incuteret violenta. Sed hic stylus haud petet 53 ultro
54 Quemquam animantẽ: & me, veluti custodiet ensis
Vagina tectus: quem cur destringere coner
Tutus ab infestis 55 latronibus? ó pater, & rex
Iupiter, 56 ut pereat positum rubigine telum:
Nec quicquam noceat cupido mihi pacis! at ille,
Qui me 57 commorit (melius non tangere, clamo:)
58 Flebit, & insignis tota 59 cantabitur urbe.
60 Servius iratus 61 leges minitatur & 62 urnam,
63 Canidia Albuci, quibus est inimica, 64 venenum,
Grande malum 65 Turius, si quis se judice certet.
Vt, 66 quo quisque valet, 67 suspectos terreat, 68 utque
Imperet hoc natura 69 potens, 70 sic collige mecum.
Dente lupus, cornu taurus petit. unde, 71 nisi intus
Monstratum? Scæva 72 vivacem crede nepoti
Matrem: 73 nil faciet sceleris 74 pia dextera. mirum.

33 Respondet Horatius. 34 Homo temulentus. 35 Posteaquam. 36 Capiti percusso à vini vaporibus. 37 Ebrius, rem unam cernens, plures videtur aspicere. 38 Pollux. 39 Cæstibus & pugillatu delectatur. 40 Quot homines, tot sententiæ. *Trahit sua quemque voluptas.* 41 More Satyrico. 42 Qui fuit & te & me melior. 43 Lucilius. 44 Committebat libris. 45 Si quid ei male evenerat. 46 Neque ad aliud vitæ genus confugiens, quam ad libros suos. 47 Veluti in tabula quæ ex voto suspendebatur in templo à naufragis. 48 Vita Lucili. 49 Sum dubius. 50 Inter Lucaniam & Appuliam. *Est enim Horatius in oppido Venusio natus.* 51 A Roma missus. 52 Ne per vacantem locum Sabellis expulsis, pervium iter esset Lucanis ad Romanos. 53 Nisi sim lacessitus. 54 Quenquam vivum. 55 A maledicis. 56 Vtinam pereat telum, (hic scribendi stylus) ut non sit causa cur illo utar. 57 Qui me lacesserit. 58 Plorabit. 59 Cantabitur ad infamiam sui nominis sempiternam. 60 Quæsitor vel accusator. 61 Minitatur conditionem ex legibus latis. 62 Et minitatur sortitionem in rebus dubiis, post factam ab accusatore & reo judicum rejectionem. 63 Albutii filia venefica. 64 Minitatur venenum. 65 Iudex nummarius & venalis. 66 Quo modo quisque plurimum potest. 67 Vt terreat quos metuit. 68 Et quemadmodum natura hoc imperet. 69 Potenter. 70 Sic ratiocinare mecum. 71 Nisi à natura. 72 Scævæ longævam matrem committe, quam nimium vivere moleste fert. 73 Non gladio eam perimet sed veneno. 74 Quæ pia videtur, nec tamen est.

Vt neque calce lupus quenquam, neq; dente petit bos:
Sed mala [75] *tollet anum* [76] *vitiato melle cicuta.*
[77] *Ne longum faciam : seu me tranquilla senectus*
Expectat, [78] *seu mors atris circumvolat alis :*
Dives , inops, Roma, [79] *seu fors ita jusserit, exul,*
Quisquis erit vitæ, scribam, [80] *color.* [81] *O puer, ut sis*
Vitalis metuo, [82] *& majorum ne quis amicus*
[83] *Frigore te feriat.* [84] *Quid , cum est Lucilius ausus*
Primus in hunc operis componere carmina [85] *morem?*
[86] *Detrahere & pellem, nitidus qua quisque per ora*
[87] *Cederet , introrsum turpis? num Lælius,* [88] *aut qui*
Duxit ab oppressa meritum Carthagine nomen ,
[89] *Ingenio offensi ? aut læso doluere* [90] *Metello?*
Famosisque Lupo cooperto versibus ? atqui
Primores populi [91] *arripuit,* [92] *populumq; tributim :*
Scilicet uni [93] *æquus virtuti, atque* [94] *ejus amicis.*
[95] *Quin ubi se à vulgo,* [96] *& scena, in secreta remorant*
[97] *Virtus Scipiadæ, & mitis sapientia Læli.*
[98] *Nugari cum illo ,* [99] *& discincti ludere, donec*
[1] *Decoqueretur olus,* [2] *soliti. quicquid sum ego, quàmvis*
[3] *Infra Lucili censum , ingeniumque, tamen me*
[4] *Cum magnis vixisse* [5] *invita fatebitur usque*
Invidia, & [6] *fragili quærens illidere dentem,*
[7] *Offendet solido. nisi quod tu, docte, Trebati,*
Dissentis. [8] *equidem nihil hic diffindere possum.*
Sed tamen ut monitus caveas, ne forte negoti
Incutiat tibi quid [9] *sanctarum inscitia legum :*
Si [10] *mala condiderit in quē quis carmina,* [11] *jus est,*
[12] *Iudiciumque.* [13] *esto, si quis mala: sed bona si quis*
Iudice condiderit laudatur Cæsare. si quis

75 Occidet matrem. 76 Melle corrupto. 77 Ne sim longior. 78 Sive mors celer & violenta mihi imminet. 79 Seu fortuna ita afferit. 80 Quodque erit vitæ genus. 81 O Horati (inquit Trebatius) ne non sis vivax metuo, si Satyras scribes. 82 Et ne quis gratiosus apud majores viros, &c. 83 Mortem tibi inferat. 84 Rogat Horatius, quid passus est Lucilius cum magnos viros carpserit? 85 In morem Satyricum. 86 Vniuscujusque vitia detegere. 87 Incederet & obambularet nitidus. i. ut civis bonus. 88 Et Scipio Africanus.

89 Lucilii ingenio sunt offensi? 90 Ob Metellum & Lupum , homines improbos maledicis versibus conscissos? 91 Culpavit. 92 Plebem infimam & tunicatum populum. 93 Propitius. 94 Virtutis amicis. 95 Insuper. 96 A populi conspectu. 97 Scipio & Lælius. 98 Iocari cum ipso Lucilio. 99 Et à rebus seriis laxati. 1 Donec cœna pararetur. 2 Soliti sunt. 3 Infra annuum reditum Lucilii , qui erat ordinis equestris. 4 Cum Augusto, Mecœnate , &c. 5 Nolens fatebitur. 6 Rem fragilem dentibus permolere. 7 In rem solidam incurret. 8 Ergo (inquit Trebatius) non possum differre, quin pro te pronuntiem. 9 Ignorantia legum , quæ aliquid jubent aut vetant pœna sancita, *à verbo sancio.* 10 Carmina maledica. 11 Lex XII tabularum lata est. 12 Actio ex lege. 13 Concedamus ita esse (inquit Horatius) si quis carmina scripserit mala. i. indocta.

Oppre-

Opprobriis dignum [14] *latraverit,* [15] *integer ipse,*
[16] *Solventur risu tabulæ,* [17] *tu missus abibis.*

14 Si laceraverit. 15 Cum sit ipse purus & innocens. 16 Dissolventur cum Iudicum risu tabularum leges. 17 Tu dimissus absolveris.

SATYRA II.

Sub Ofelli persona luxui deditos insectatur. De eo loquens qui gulæ servit, eum dicit non certo judicio, sed opinione quadam stulte concepta, delicias in nonnullis cibis consectari. Atque ut incommoda recenset quæ comitantur hunc, qui circa victum & luxum, sic commoda, quæ tenui & frugali insunt, enumerat.

QVæ virtus, & quanta, [1] *boni, sit vivere parvo,*
(Nec meus hic sermo est: sed quæ [2] *præcepit Ofellus*
Rusticus, [3] *abnormis sapiens,* [4] *crassaq; Minerva)*
Discite non inter [5] *lanceis, mensasque* [6] *nitentes,*
Cum stupet insanis [7] *acies fulgoribus, & cum*
[8] *Acclinis falsis animus* [9] *meliora recusat;*
Verum hic [10] *impransi mecum disquirite.* [11] *cur hoc?*
Dicam si potero. MALE *verum examinat omnis*
[12] *Corruptus judex.* [13] *leporem sectatus, equove*
Lassus ab indomito: vel, si Romana fatigat
Militia [14] *assuetum græcari,* [15] *seu pila velox,*
Molliter austerum [16] *studio fallente laborem,*
Seu te [17] *discus agit:* [18] *pete cedentem aëra disco.*
Cum labor [19] *extuderit fastidia:* [20] *siccus, inanis*
[21] *Sperne cibum vilem: nisi* [22] *Hymettia mella Falerno*
Ne biberis diluta. [23] *foris est promus, & atrum*
Defendens pisces [24] *hyemat mare. Cum sale panis*
[25] *Latrantem stomachum bene leniet.* [26] *Vnde putas,*
[27] *Qui partum?* [28] *non in caro nidore voluptas (aut*
Summa, sed in teipso est: [29] *tu pulmentaria quære*

1 Ordo est. & boni, discite quæ virtus, &c. 2 Præmonstravit & docuit. 3 Sapiens, sed non secundum normam sapientiæ Stoicæ. 4 Doctrina non excultus. 5 Vasa pretiosa pro epulis. 6 Mensas opiparas. 7 Cum oculorum & mentis acies. (i. cum judicium rationis) auri & argenti fulgoribus obtunditur. 8 Incumbens & propensus ad assentiendum falsis. *quod multo cibo repletis accidit.* 9 Veram virtutem repudiat. 10 Ieiuni. 11 Cur velim ut impransi verum discatis? 12 Sic animus cibo potuque confertus verum à falso distinguere nescit. 13 Leporem venatus. 14 Te assuetum genialiter vivere, vel Græco more ludere. 15 Seu pila te agit. i. delectat. 16 Pilæ ludo oblivionem laboris afferente mollitur. i. cum quadam voluptate. 17 Ludus in Græcia usitatus. 18 Iacta discum in aërem, qui cedit corporibus gravioribus. 19 Cum labor fugaverit satietatem, quæ nauseam parat. 20 Sitibundus & famelicus. 21 Ironica est concessio. Quasi dicat, non spernes. 22 A monte Hymetto in Attica. est Hypallage. 23 Cellarius domi non est. 24 Mare in tempestatem insurgit. 25 Stomachum inanem. 26 Vnde putas hanc voluptatem nasci in tam tenui victu? 27 Quo modo paratum? 28 Non in carorum obsoniorum odore. 29 Tu epulas pulmento suaviores quære exercitio laborioso.

Sudando. 30 pinguem vitiis, albumque, nec ostrea,
Nec scarus, aut poterit 31 peregrina juvare 32 lagois.
Vix tamen 33 eripiam, posito pavone, velis quin
34 Hoc potius, quam gallina 35 tergere palatum,
Corruptus 36 vanis rerum: quia veneat 37 auro
Rara avis: & picta pandat spectacula cauda.
38 Tanquã ad re attineat quicquam, num vesceris ista
Quã laudas pluma? 39 coctove num adest honor idẽ?
Carne tamen quamvis distat nihil 40 hac magis illa,
41 Imparibus formis deceptum te patet. 42 esto.
43 Vnde datum sentis, 44 lupus hic, Tiberinus in alto
Captus 45 hiet? 46 pontesne inter jactatus, an amnis
47 Ostia sub Tusci? laudas insane trilibrem (est.
Mullum: 48 in singula quẽ minuas pulmenta necesse
49 Ducit te species, video. 50 quo pertinet ergo
Proceros odisse lupos? quia scilicet 51 illis
Majorẽ natura 52 modum dedit, 53 his breve pondus.
IEIVNVS raro stomachus 54 vulgaria temnit.
Porrectum magno 55 magnum spectare catino
Vellem, ait Harpyiis 56 gula digna rapacibus. at vos
57 Præsentes Austri 58 coquite horũ obsonia: quanquã
59 Putet aper, rhombusq; recẽs, mala copia 60 quando
61 Ægrum sollicitat stomachũ: cum rapula 62 plenus,
Atque 63 acidas mavult inulas. nec dũ omnis abacta
64 Pauperies epulis 65 regum: nam 66 vilibus ovis,
67 Nigrisque est oleis hodie locus. Haud ita pridem
68 Galloni praconis erat acipensere mensa
Infamis, quid? tum 69 rhombos minus æquor alebat?
70 Tutus erat rhombus, tutoque ciconia nido:

30 Nam pinguem vitiis. i. crapula turgidum & pallidum, neque ostrea nec scarus poterit juvare.
31 Peregre advecta.
32 Piscis Romæ carus & rarus.
33 Vix persuadebo.
34 Pavone.
35 Fricare, vel delectare palatum.
36 Corruptus vanitatibus rerum, ut deliciis luxuriosis.
37 Majori pretio.
38 Quasi ad gustum alarum pulchritudo pertineat.
39 Num cocto pavoni maneant illæ plumæ. 40 Forma pavonis magis quam illa. i. forma gallinæ.
41 Formis pulchritudine dissimilibus.

42 Concedo. 43 Quo modo scis? 44 An piscis iste sit in fluvio Tiberi captus, an alio. i. in mari? 45 Pisces omnes capti statim hiant & os in latum diducunt. 46 An inter pontes, *ubi lupus est potior, propter aquam concitatiorem.* 47 Circa ostia Tiberis. 48 Quam dividas necesse est in frusta. 49 Seducit, vel delectat te mulli magnitudo. 50 Cur igitur magnitudinem laudas in mullo, & reprehendis in lupo. 51 Lupis. 52 Dedit proceritatem. 53 Mullis. 54 Vulgares cibos. 55 Magnum mullum. 56 Obsoniorum helluo, cujus dapes digne sunt Harpyiarum contactu inquinari. 57 Austri precibus meis faventes. 58 Humido vestro calore putrefacite. 59 Quanquam aper nauseam movet, & contemnitur. 60 Quia. 61 Copia fastidientem gravat stomachum. 62 Helluo exsaturatus. 63 Inulæ sunt utiles ad appetitum excitandum, quia viscosam pituitam incidunt. 64 Victus tenuis. 65 Majorum virorum epulis. 66 Parvi pretii. 67 Oleis maturis & amaris. 68 Gallonus præco fuit & obsoniorum gurges, qui primus convivio posuit acipenserem, piscium omnium habitum nobilissimum. 69 Rhombus piscis summo erat in honore apud Romanos. 70 Rhombus adhuc fere Romanis erat incognitus.

Donec

Donec vos author docuit [71] *prætorius. ergo*
Si quis nunc mergos suaveis [72] *edixerit assos;*
Parebit 73 *pravi docilis Romana juventus.*
74 *Sordidus à tenui victu distabit,* 75 *Osello*
Iudice. nam frustra vitium vitaveris [76] *illud,*
Si te [77] *alio pravum detorseris. Avidienus,*
Cui Canis [78] *ex vero dictum cognomen adhæret,*
79 *Quinquenneis oleas* [80] *est, sylvestria corna,*
Ac, [81] *nisi mutatum, parcit defundere vinum, &*
82 *Cujus odorem olei nequeas perferre* ([83] *licebit*
Ille [84] *repotia, nataleis, aliosve dierum*
Festos [85] *albatus celebret) cornu ipse* [86] *bilibri*
Caulibus instillat, [87] *veteris non parcus aceti.*
Quali igitur victu sapiens utetur? & horum (*git.*
[88]*Vtrū imitabitur? hac urget* [89]*lupus, hac*[90]*canis*[91]*an-*
92 *Mundus erit, qui non offendat* 93 *sordibus, atque*
94 *In neutram partem cultus miser.* 95 *hic neq; servis,*
96 *Albuci senis exemplo, dum munia* 97 *didit,*
Sævus erit: neq; sic ut [98] *simplex Nævius,* 99 *unctam*
Convivis præbebit aquā. vitium hoc quoq; magnum.
Accipe nunc, victus tenuis [1] *quæ, quantaq; secum*
Afferat. Imprimis valeas bene. nam, varia res
Vt noceant homini, 3 *credas, memor illius escæ,*
Quæ simplex olim tibi 4 *sederit. at simul assis*
5 *Miscueris elixa, simul Conchylia turdis,*
Dulcia se [6] *in bilem vertent, stomachoq;*[7] *tumultum*
Lenta feret [8] *pituita. vides, ut* 9 *pallidus omnis*
Cœna desurgat [10] *dubia? quin corpus onustum*
11 *Hesternis vitiis animum quoque* [12] *prægravat una,*
13 *Atque affigit humo divinæ particulam auræ.*
14 *Alter, ubi dicto citius* 15 *curata sopori*

71 Sempronius Rufus gulosus præturam expetens tulit repulsam.
72 Pro imperio dixerit.
73 Iuventus, quæ cito prava discit.
74 Inter victum sordidum & luxuriosum victus medius est interjectus, qui etiam laudabilis est.
75 Philosopho inculto, de quo supra.
76 Luxuriam.
77 In aliud vitium contrarium.
78 Ex morum veritate. i. ex immunditia & sordibus.
79 Oleas vetustate corruptas.
80 Comedit.
81 Nisi acidum, ut acetum. 82 Et instillat caulibus oleum, cujus odorem, &c.
83 Quamvis.
84 Convivia facta die secundo à nuptiis, vel comessationes, quæ liberis natis inter vicinos celebrantur. Angl. *childe-feasts*. 85 Alba veste indutus. 86 E vasculo corneo, quod duas olei libras continet. 87 Aceti morientis & languidi. 88 Gallonium luxuriosum, an Avidienum sordidum? 89 Edacitas vel ingluvies. 90 Immunditia vel sordes. 91 Vt est in proverbio. 92 Ille tenet medium. 93 Indecora parsimonia. 94 Et in neutram partem cultus, sive sordidi, sive luxuriosi, erit miser. 95 Hic, quem mundum dicimus. 96 Albutius servos prius castigabat, quam aliquis eorum peccasset. 97 Dum officia distribuit. 98 Vt Nævius parum prudens. 99 Aquam unguentis dilutam, quod est luxuriæ non ferendæ. 1 Quæ commoda. 2 Vna. 3 Credere debes. 4 Aliquando tibi placuerit. 5 Si in stomachum ingesseris. 6 In choleram amaram. 7 Dolorem. 8 Phlegma. 9 Decolor & ægrotus. 10 Cœna est dubia, ubi convivæ dubitant quid de multis sumant. 11 Hesterna crapula. 12 Animum hebetem reddit. 13 Atque ad humum dejicit animam, divini spiritus partem. 14 Alter, cujus victus parcus est & frugalis. 15 Membra, mediocris cibo recreata.

Mēbra dedit,[16]*vegetus præscripta ad munia surgit.*
[17] *Hic tamen ad melius poterit transcurrere quondam,*
Sive diem festum rediens adduxerit annus,
Seu recreare volet tenuatum corpus : [18] *ubique*
Accedent animi, & tractari mollius ætas
Imbecilla volet. Tibi quidnam accedet ad istam,
Quam puer, & validus [19] *præsumis, molliciem, seu*
Dura valetudo inciderit, seu tarda senectus? (sus
[20]*Rancidum aprū antiqui laudabāt;non, quia* [21] *na-*
Illis nullus erat:sed, credo,[22] *hac mente,quod hospes*
Tardius adveniens,[23] *vitiatum commodius, quam*
Integrum edax dominus consumeret. hos utinā inter
Heroas natum tellus me [24] *prima tulisset !*
Das aliquid famæ, [25] *quæ carmine gratior aurem*
Occupat humanam ? grandes rhombi, patinæque
Grande [26] *ferunt una cum damno dedecus.* [27] *adde*
Iratum [28] *patruum,vicinos,*[29] *te tibi iniquum,*
Et frustra mortis cupidum , cum deerit egenti
[30] *Æs, laquei pretium. jure inquis,*[31] *Thrasius istis*
Iurgatur verbis. ego vectigalia magna,
Divitiasque habeo [32] *tribus amplas regibus :* [33] *ergo*
[34]*Quod superat,nō est,*[35] *melius quo insumere possis?*
Cur eget [36] *indignus quisquam te divite ? quare*
Templa ruunt antiqua deûm: cur improbe charæ
Non aliquid patriæ [37] *tanto emetiris acervo?*
Vni nimirum tibi [38] *rectè semper erunt res ?*
O magnus [39] *posthac inimicis risus. uterne*
[40] *Ad casus dubios fidet sibi certius ; hic, qui*
[41] *Pluribus assuerit mentem,corpusque* [42] *superbum:*
An qui contentus parvo, metuensque futuri,
In pace, ut sapiens, [43] *aptarit idonea bello ?*
Quo magis his credas:puer hunc ego parvus Ofellum
[44] *Integris opibus novi* [45] *non latius usum,*
[46] *Quam nunc accisis.*[47] *Videas* [48] *metato in agello*

16 Alacer ad necessarias functiones.
17 Qui parce vivit, ad meliorem victum potest transcurrere aliquando.
18 Et ubi senectus advenerit. 19 Ante tempus sumis.
20 Aprum leviter putentē.
21 Indicium.
22 Hac intentione.
23 Putidum potius ederet.
24 Tellus in prima sua ætate. 25 Fama quæ humanæ auri fit gratior quam quodvis carmen.
26 Afferunt.
27 Adde hæc etiam incommoda.
28 Cujus sub imperio es.
29 Te tibi inimicum, qui omnia tua das aliis. 30 Pecunia, qua laqueum tibi emas ad suspendium.
31 Homo profusus idemque pauper.
32 Quæ sufficiant tribus regibus.

33 Huic luxurioso respondet Horatius. 34 Quod tibi superest. 35 Non melius quam in epulas luxuriosas. 36 Inopia indignus. qui non meretur nec debet egenus esse. 37 E tanto acervo. 38 Non semper, quia fortuna est instabilis. 39 Commutata fortuna. 40 Ad mutationem fortunæ constantior erit hic, &c. 41 Qui rerum omnium copiæ animum & corpus assuefecerit? 42 Corpus delitiis elatum. 43 Præparaverit, quæ in rebus adversis usui esse possint. 44 Omni re sua familiari incolumi. 45 Non largius. 46 Quam nunc proscriptione imminutis. 47 Quilibet videre potuit Ofellum narrantem hæc, Non ego, &c. 48 In agello demenso, & ab Vmbreno, Augusti milite, conducto.

Cum

Cum pecore, & gnatis, 49 fortem 50 mercede colonum,
51 Non ego, narrantem, temere edi luce 52 profesta
Quicquam, præter olus fumosa cum pede pernæ.
Ac, mihi seu 53 longum post tempus venerat hospes,
54 Sive operum vacuo gratus conviva 55 per imbrẽ
Vicinus; 56 bene erat, 57 non piscibus urbe petitis,
Sed pullo, atque hædo: tum 58 pensilis uva secundas,
Et nux ornabat mensas, 59 cum duplice ficu.
60 Post hoc ludus erat 61 cuppa potare magistra:
62 Ac venerata Ceres, uti culmo surgeret alto,
63 Explicuit vino contracta 64 seria frontis.
65 Sæviat, atque novos moveat fortuna 66 tumultus,
Quantum 67 hinc imminuet? quanto aut ego parcius, aut vos
O pueri 68 nituistis. 69 ut nunc novus incola venit?
70 Nam propriæ telluris herum natura neque illum,
Nec me, nec quenquam statuit. nos expulit 71 ille,
Illum aut 72 nequities, 73 aut vafri inscitia juris,
Postremo expellet certe 74 vivacior hæres.
Nunc ager Umbreni sub nomine, nuper Ofelli
Dictus, erit nulli 75 proprius: sed cedet in usum
Nunc mihi, nunc alii. Quocirca vivite 76 fortes:
Fortiaque adversis opponite pectora rebus.

49 Temporum injuriam fortiter ferentem. 50 Pretio dato pro agro suo ad Umbrenum translato. 51 Totus, usque ad finem Satyræ, sermo est Ofelli. 52 Die non festa. Angl. *a working day.* 53 Hospes raro veniens lautius & libentius est accipiendus. 54 Sive cum vacarem ab opere. 55 Propter imbrem, quamdiu pluebat. 56 Abunde erat nobis ad hilaritatem. 57 Mensa non piscibus instructa. 58 Uva, quæ pendens servabatur. 59 Cum geminis ficubus, quas *mariscas* appellant. 60 Postquam nos cibo & potu explevissemus. 61 Nullo alio bibendi Magistro ad potandum adhibito quam ipsa cuppa, id est, ut suo quisque arbitratu biberet, & quantum vellet. 62 Ac rogata Ceres, ut culmum faceret exurgere altum. 63 Discussit. 64 Res serias, curas & molestias, quibus frons contrahitur. 65 Sit mihi fortuna iniqua (inquit Ofellus) quantum volet. 66 Terrores & alios motus excitet. 67 De eo, quod in usu habeo. 68 Minus splendide vixistis? 69 Postquam huc venit Umbrenus. 70 Sunt autem privata nulla naturâ, Cic. Off. 1. 71 Umbrenus per Augustum. 72 Luxuria & sumptus profusus. 73 Aut vafri juris ignorantia. Sed cur poëta jus *vafrum* appellat? An quod hujuscemodi vafrities est in jurisconsultis, ut in utramque partem jus exponant & interpretentur? Non audeo affirmare. 74 Mors possessoris, cui hæres diutius vivens succedit. 75 Nulli perpetuus. 76 Vivite forti animo adversus fortunæ incommoda.

SATY-

SATYRA III.

Damasippum inducit ipsum accusantem quod nihil scriberet: deinde sub persona Damasippi Stoicum paradoxon tractat, nimirum, Stultos omnes insanire.

1 O Horati. 2 Chartam, in qua scribas. 3 Commutans omnia, quæ in tabulis aliquãdo scripseras. 4 Vini largus. i. nimium bibens, & dormiens. 5 Nil dictu dignum, quod Satyris mandetur. 6 Post dies Saturno sacros (in quibus magna erat potandi copia) huc. i. ad villam fugisti, ut scriberes. 7 Culpantur calami ad scribendum minus apti. 8 Immerito abs te vexatur paries ædificatus, diis & poëtis male propitiis. 9 In pariete cerato solebant poëtæ, si quid noctu in mentem veniret, inscribere. 10 Multa promittentis. 11 Te otiosũ. 12 Horatius domo tepida delectabatur, nam frigoris erat impatiens.

[1]Sic raro scribis, ut toto non quater anno
[2]Membranã poscas, [3]scriptorum quæq; retexens,
Iratus tibi, quod vini somnique [4] benignus
Nil dignum [5] sermone canas. quid fiet? ab ipsis
[6] Saturnalibus huc fugisti. sobrius ergo
Dic aliquid dignum promissis: incipe. nil est.
Culpantur frustra [7] calami, [8] immeritusque laborat
Iratis natus [9] paries dis atque poetis.
Atqui vultus erat multa & præclara [10] minantis,
Si [11] vacuum [12] tepido cepisset villula tecto.
Quorsum pertinuit [13] stipare Platona Menandro?
Eupolin, Archilochum, comites educere tantos?
[14] Invidiam placare paras [15] virtute relicta?
Contemnere miser. vitanda est improba Siren
[16] Desidia: aut quicquid [17] vita meliore parasti,
[18] Ponendum æquo animo. [19] Di te, Damasippe, deæq;
[20] Verum ob consilium donent [21] tonsore. sed unde
Tã bene me nosti? [22] Postquam omnis res mea [23] Ianum
Ad medium [24] fracta est, aliena negotia curo,
[25] Excussus propriis. [26] olim nam [27] quærere amabam
[28] Quo vafer ille pedes lavisset [29] Sisyphus ære,
Quid sculptum [30] infabre, [31] quid fusum durius esset.
[32] Callidus huic signo ponebam [33] millia centum:
Hortos egregiasque domos mercarier unus
Cum lucro noram: unde frequentia [34] Mercuriale

13 Quasi stipatores tecum educere in villulam rusticam? 14 Invidiam virtutis tuæ comitem. 15 Ita ut mavis otiari & nihil scribere? 16 Desidia Sireni similis animos hominum corrumpit. 17 Virtutem exercendo. 18 Deponendum est & abjiciendum patienter. 19 Horatius satis ridicule gratias agit Damasippo. 20 Ob rectum consilium. 21 Qui longam & philosophicam tuam barbam radat. 22 Respondet Damasippus. 23 Ianum Deum bifrontem in foro positum, ubi mercatores & fœneratores conveniebant. 24 Quasi ad scopulos illisa est. i. diminuta & consumpta. 25 Ejectus à propriis negotiis. 26 Narrat Damasippus se studiosum fuisse vasorum antiquorum prius quam fit factus Stoicus. 27 Cognoscere amabam. 28 In quo vase æreo. 29 Sisyphus Æoli filius Corinthi rex. 30 Minus artificiose. 31 Quid minus eleganter esset conflatum. 32 In eo callidus eram, quod sciebam signatis operibus justum pretium imponere. 33 Sestertium nummum 100000. 34 Mercurius præest mercaturis.

Impo-

Imposuere mihi cognomen [35] *compita.* [36] *Novi,*
[37] *Et morbi miror purgatum te illius.* [38] *Atqui*
Emovit veterem mire [39] *novus. ut solet,* [40] *in cor*
Trajecto [41] *lateris miseri capitisq; dolore:* [[44] *urget.*
Vt [42] *lethargicus hic, quum fit* [43] *pugil, & medicum*
[45] *Dum ne quid simile huic, esto ut libet.* [46] *ô bone, ne te*
[47] *Frustrere : insanis & tu,* [48] *stultique prope omnes :*
[49] *Si quid Stertinius veri crepat :* [50] *unde ego mira*
Descripsi docilis præcepta hæc, [51] *tempore quo me*
Solatus jussit [52] *sapientem pascere barbam,*
Atque a Fabricio non tristem [53] *ponte reverti.*
Nam [54] *male re gesta quum vellem mittere* [55] *operto*
Me capite in flumen, [56] *dexter stetit, & cave faxis*
Te quicquã indignum. pudor (inquit) te [57] *malus urget,*
Insanos qui inter vereare insanus haberi.
Primum nam inquirã, quid sit furere. hoc si erit in te
Solo, [58] *nil verbi, pereas quin* [59] *fortiter, addam.*
[60] *Quem mala stultitia, & quæcunque inscitia veri*
Cæcum agit, insanum Chrysippi [61] *porticus & grex*
[62] *Autumat. hac populos, hac magnos* [63] *formula reges,*
Excepto Sapiente, tenet. nunc accipe quare
[64] *Desipiant omnes, æque ac tu, qui tibi nomen*
Insano [65] *posuere.* [66] *velut sylvis, ubi passim*
[67] *Palantes error* [68] *certo de tramite pellit,*
Ille sinistrorsum, hic dextrorsum abit : unus utrique
[69] *Error,* [70] *sed variis illudit partibus. hoc te*
Crede modo insanum : nihilo ut sapientior ille,
Qui te deridet, [71] *caudam trahat. est genus unum*
Stultitiæ, [72] *nihilum metuenda timentis : ut ignes,*
Vt rupes, fluviosque [73] *in campo obstare queratur :*
Alterum & huic [74] *varium, & nihilo sapientius, ignes*
Per medios, fluviosque ruentis, clamet amica,
Mater, honesta soror, cum cognatis, pater, uxor :

35 Omnes populariter, qui in compitis auctionabantur, me appellabant Mercurialem.
36 Novi, inquit Horatius.
37 Illius negotii.
38 Respondet Damasippus.
39 Novus morbus veterem depulit.
40 In os ventriculi, καρδιαλγίαν Galenus appellat.
41 Pleuritidis.
42 Vt veternosus. 43 Quũ fit phreneticus. 44 Et medicum verberet. 45 Dummodo ne quid facias huic phreneticо simile (inquit Horatius) esto insanus si voles. 46 Loquitur Damasippus. 47 Ne decipias te.
48 Secundum Stoicorum dogma.
49 Si quid veri loquitur Stert. philosophus Stoicus. 50 A quo. 51 Ex eo tempore.

52 Philosophicam barbam nutrire, ad umbilicum usque, aut ad pubem demissam. 53 Vnde Damasippus se præcipitare voluit damni dolore commotus. 54 Re familiari mea consumpta. 55 Pudoris causa. 56 Astitit mihi Stert. fortunatus. 57 Vitiosus pudor. 58 Nihil præterea loquar. 59 Forti animo. 60 Definitio insaniæ. 61 Schola Stoica. 62 Insanum putat. 63 Hæc definitio. 64 Quare stulti sint. 65 Imposuere. 65 Quemadmodum in sylvis. 67 Vagantes. 68 A via recta abducit. 69 Vnus est error utrique. 70 Sed error ille quasi ludibundus in variis versatur partibus, ut puta dextra & sinistra. 71 Sit stolidus & stultus, cujus tergo cauda animantis per derisionem appendatur. 72 In quibus nihil est periculi. 73 In planitie. 74 Huic contrarium.

Hic

Hic fossa est ingens, hic rupes maxima: [75] serva:
Non magis audierit, quam [76] Fufius ebrius olim,
Quum Ilionam edormit, [77] Catienis mille ducentis,
Mater te appello, clamantibus. huic ego vulgum
Errori similem cunctum [78] insanire docebo.
Insanit veteres statuas Damasippus emendo,
Integer est mentis Damasippi [79] creditor? esto.
Accipe quod nunquam reddas mihi, si tibi dicam,
Tune insanus eris, si acceperis? an magis [80] excors
[81] Rejecta præda, quam præsens Mercurius fert?
[82] Scribe decem a Nerio: non est satis: adde [83] Cicutæ
Nodosi tabulas centum: mille adde [84] catenas:
Effugiet tamen hæc sceleratus vincula [85] Proteus.
Quum rapies in jura, malis ridentem alienis,
Fiet aper, modo avis, modo saxū, & quū volet, arbor.
Si male rem gerere, insani est; [86] contra bene, sani;
[87] Putidius multo cerebrum est (mihi crede) Perilli,
[88] Dictantis quod tu nunquam [89] rescribere possis.
[90] Audire, atque togam [91] jubeo componere, quisquis
Ambitione mala, aut argenti pallet amore:
Quisquis luxuria, [92] tristive superstitione,
Aut alio mentis morbo [93] calet. huc propius me,
Dum doceo insanire omnes, vos ordine adite.
Danda est [94] ellebori multo pars maxima avaris:
Nescio an [95] Anticyram ratio illis destinet omnem.
Hæredes [96] Staberi summam incidere sepulcro:
Ni sic fecissent, gladiatorum [97] dare centum
[98] Damnati populo paria, atq; epulū, arbitrio [99] Arri,
[1] Frumenti quantum metit [2] Africa. [3] Sive ego prave,
Seu recte hoc volui, ne sis [4] patruus mihi. [5] Credo
Hoc Staberî [6] prudentem animum vidisse. Quid ergo

75 Serva te, tibi cave.
76 F. Actor Tragicus Hecubam agens (quæ hic ab Horatio Iliona nominatur) cū somnum simulare deberet, serio dormivit vino obrutus.
77 Catiens histrio, qui Polydori partes agens, hæc verba magno clamore loquebatur: Mater te appello.
78 Emendo, vendendo, credendo.
79 Qui Damasippi fidei credat?
80 Insanus.
81 Lucro repudiato, quod æquus Mercurius offert.
82 O debitor scribe, te mutuo accepisse à Nerio fœneratore decem millia librarum.
83 Fœneratoris, qui debitores suos cautionibus tanquam nodis obstringebat.

84 Formulas & juris laqueos. 85 Tergiversator, qui ne solvat debitum varios dolos machinabatur, similis Proteo in varias figuras se transformanti. 86 Bene rem gerere. 87 Multo insanior est Petilius. 88 Mutuo dantis, vel jubentis argentarium in codice suo scribere nomine creditoris & debitoris. 89 Rependere atque per argentarii scripturam reddere. 90 Sunt verba Stertinii sub persona Damasippi. 91 Se ad audiendum parare. 92 Tristes efficit superstitio. 93 Æstuat. 94 Elleborus melancholiam purgans, remedium est insaniæ. 95 Quicquid ellebori in Anticyra nascitur. 96 Hominis avarissimi, qui jussit hæredes quantam quisque summam ex testamento accepisset in ejus sepulchro incidere. 97 Exhibere. 98 Damnati sunt ejus testamento. 99 Hominis sumptuosi. 1 Maximam vim frumenti. 2 Frumenti feracissima. 3 Staberium sic loquentem inducit. Hæc est ultima mea voluntas, sive sit prava sive recta. 4 Noli me objurgare, ut solent patrui suos nepotes. 5 Respondet Damasippus, sive quis alius. 6 Ironice.

Sensit,

Senſit, quum ſummam patrimonî inſculpere ſaxo
Hæredes voluit ? [7] *Quoad vixit, credidit ingens*
Pauperiem vitium, & cavit nihil [8] *acrius : ut ſi*
Forte [9] *minus locuples uno quadrante periret,*
Ipſe videretur ſibi [10] *nequior.* [11] *omnis enim res,*
Virtus, fama, decus, divina, humanaque pulchris
Divitiis parent : quas qui conſtruxerit, ille
[12] *Clarus erit, fortis, juſtus, ſapiens etiam, & rex,*
Et quicquid volet. [13] *hoc, veluti virtute paratum,*
Speravit [14] *magnæ laudi fore. quid ſimile iſti*
[15] *Græcus Ariſtippus ? qui ſervos projicere aurum*
In media juſſit Lybia : quia tardius irent
Propter onus ſegnes. [16] *uter eſt inſanior horum ?*
Nil agit exemplum [17] *litem quod lite reſolvit.*
Si quis emit citharas, emptas comportet in unum,
Nec ſtudio citharæ, nec Muſæ deditus ulli.
Si [18] *ſcalpra &* [19] *formas* [20] *non ſutor, nautica vela*
[21] *Adverſus mercaturis ; delirus & amens*
Vndique dicatur merito. quid diſcrepat [22] *iſtis*
Qui nummos aurumque recondit, neſcius uti
[23] *Compoſitis, metuenſq; velut contingere* [24] *ſacrum ?*
Si quis ad ingentem frumenti ſemper acervum
[25] *Porrectus vigilet cum longo fuſte ; neque* [26] *illinc*
Audeat [27] *eſuriens dominus contingere granum,*
Ac potius foliis parcus veſcatur [28] *amaris :*
Si poſitis intus Chii veteriſque Falerni
Mille cadis ([29] *nihil eſt, tercentum millibus;) acre*
Potet acetum: age, ſi & [30] *ſtramentis incubet,* [31] *unde-*
-octoginta annos natus, cui ſtragula veſtis,
[32] *Blattarum ac tinearum epulæ, putreſcat in arca :*
Nimirum inſanus paucis videatur, eo quod
Maxima pars hominum morbo jactatur eodem.
Filius, aut etiam libertus [33] *ut ebibat hæres,*
[34] *Dis inimice ſenex cuſtodis,* [35] *ne tibi deſit ?*
Quantulum enim [36] *ſumma curtabit quiſq; dierum,*
[37] *Vngere ſi caules oleo meliore, caputque*

7 Quandiu vixit. 8 Nihil cavit vehementius quam paupertatem. 9 Si uno quadrante pauperior eſſet mortuus. 10 Luxurioſior. 11 Hæc dicuntur ex perſona Staberii. 12 Ex avari judicio. 13 Has divitias accumulatas. 14 Ad nominis ſui immortalitatem. 15 Ariſtippus Socratis auditor, non Græcus natione, ſed ideo Græcus dicitur, quia Græcis literis philoſophatus eſt. 16 Staberius an Ariſtippus ? 17 Quod ex lite diſſoluta novam litem ex ſe gignit. 18 Sutoria inſtrumenta, quibus corium raditur. 19 Pedes ligneos, quibus utuntur ſutores ad calceos componendos. Angl. *Laſtes*. 20 Si ille qui ſutor non eſt, emat ſcalpra. 21 Alienus à mercatura.

22 Ab iſtis. 23 Bonis quæſitis. 24 Vide Sat. I lib. I. 25 Iacens. 26 Illius cumuli. 27 Quamvis ſit dominus & eſuriat. 28 Foliis agreſtibus. 29 Parum eſt quod dico, mille vini cados domi repoſitos habere. 30 Vilibus ſtratis, quæ dormientibus ſubſternuntur. 31 Natus annos uno minus octoginta. i. 79. 32 Epulæ vermium, qui veſtes corrodunt, veluti tineæ. 33 Vt conſumat. 34 Diis inviſe. 35 Cuſtodiſne tua, ne tibi quidpiam deſit ? 36 Quantulum de ſumma pecuniaria amputabit unuſquiſque dies ? 37 Si victu paulo mundiore utaris.

Cœperis

Cæperis impexa fœdum [38] *porrigine? quare,*
[39] *Si quidvis satis est, perjuras, surripis,* [40] *aufers*
Vndique? tun' sanus? populum si cadere saxis
Incipias, servosque tuos, quos ære [41] *pararis;*
Insanum te omnes pueri clamentque puellæ.
Quum laqueo uxorem interimis, matremque veneno,
[42] *Incolumi capite es? Quid enim? Neque tu hoc fa-* [*cis* [43] *Argis,*
Nec ferro, ut demens genitricem occidit Orestes.
An tu reris eum [44] *occisa insanisse parente?*
Ac non ante malis dementem [45] *actum furiis, quam*
In matris jugulo ferrum tepefecit acutum?
Quin [46] *ex quo est habitus male tuta mentis Orestes,*
Nil sane fecit quod tu reprendere possis;
Non [47] *Pyladen ferro violare aususve sororem*
Electram: tantum maledicit utrique, vocando
Hãc, furiã, hunc, [48] *aliud, jussit quod* [49] *splendida bilis.*
[50] *Pauper Opimius argenti positi intus & auri,*
Qui [51] *Vejentanum festis potare diebus*
[52] *Campana solitus trulla,* [53] *vappamque profestis,*
Quondam [54] *lethargo grandi est oppressus, ut hæres*
Iam circum loculos & [55] *claves lætus ovansque*
Curreret. [56] *hunc medicus multum celer atque fidelis*
Excitat hoc pacto: mensam poni jubet, atque
Effundi saccos nummorum, accedere plures
Ad numerandum. hominem sic erigit. addit & illud:
Ni tua custodis, avidus jam hæc auferet hæres.
[57] *Men', vivo? Vt vivas igitur, vigila:* [58] *hoc agè.* [59] *Quid* [*vis?*
[60] *Deficient inopem* [61] *vena te, ni cibus atque*
Ingens accedat stomacho [62] *fultura ruenti.*
Quid cessas? agedum, sume hoc [63] *ptisanarium oryzæ.*
[64] *Quanti empta? parvo. quãti ergo? octo assibus. Eheu*
Quid refert, [65] *morbo, an furtis, peream ne rapinis?*
[66] *Quisnã igitur sanus? Qui non stultus. Quid avarus?*
Stultus & insanus. Quid? si quis non sit avarus,
Continuo sanus? Minime. Cur Stoice? Dicam.

38 Porrigo est morbus capitis, ubi inter pilos surgunt quædam squãmulæ. 39 Si exiguum tibi sufficit, quamobrem pejeras? &c. 40 Quare aufers per vim? 41 Quos emisti pecuniis. 42 Sanus ne es & sensibus integris? 43 Apud Argos. 44 An putas eum non insanum fuisse antequam facinus admitteret? 45 Impulsum furiis. 46 Postquam habitus est furiosus. 47 Pyladen socium suum. 48 Alio nomine. 49 Quod furor provenieus ex atra bile jusserat. Bilis est splendida, & mordax instar aceti. 50 Opimius avarus, pauper argenti domi reconditi. 51 Vinum rubellum pessimum & saporis ingrati. *Vejentana, civitas est Campaniæ.* 52 Vase potorio fictili. 53 Vinum insipidum. 54 Veterno. 55 Quibus cuncta recluderet. 56 Hunc Opimium lethargicum. 57 Verba sunt Opimii. Mene vivo hæc auferet hæres? 58 Huic rei da operam, ut convalescas. 59 Quid vis faciam? inquit Opimius. est dialogismus. 60 Loquitur medicus. 61 Arteriæ, vires. 62 Robur. 63 Ptisanam ex oryza confectam. 64 Quærit Opimius quanti empta sit oryza? in genitivo casu. 65 Lethargo. 65 Horatius Damasippum & Stertinium Stoicum inducit loquentes.

67 Non

67 *Non est cardiacus* (68 *Craterum dixisse putato*)
Hic æger. 69 *Recte est igitur? surgetque?* 70 *Negabit.*
Quod latus aut renes morbo tententur acuto.
Non est perjurus, neque sordidus. 71 *Immolet aquis*
Hic porcum Laribus. Verum ambitiosus & audax.
72 *Naviget Anticyrã. quid enim differt,* 73 *Barathrone*
Dones quicquid habes, an nunquam utare 74 *paratis?*
Servius Oppidius 75 *Canusi duo prædia, dives,*
Antiquo censu, natis 76 *divisse duobus*
Fertur, & hac moriens pueris dixisse vocatis
Ad lectum: Postquam te 77 *talos Aule nucesque*
78 *Ferre sinu laxo,* 79 *donare, & ludere vidi;*
Te Tiberi 80 *numerare, cavis abscondere* 81 *tristem;*
Extimui, ne vos ageret vesania discors:
82 *Tu Nomentanum,* 83 *tu ne sequerere* 84 *Cicutam.*
Quare per divos oratus uterque Penates,
Tu cave ne minuas, tu ne majus facias, id,
Quod satis esse putat pater, & 85 *natura coercet.*
Præterea ne vos 86 *titillet gloria, jure-*
-jurando obstringam 87 *ambo: uter ædilis fuerit, vel*
Vestrum prætor, is 88 *intestabilis* 89 *& sacer esto.*
90 *In cicere, atque faba, bona tu perdasque lupinis,*
91 *Latus ut in circo spatiere,* 92 *aut æneus ut stes,*
Nudus agris, nudus nummis insane paternis?
Scilicet 93 *ut plausus, quos fert* 94 *Agrippa, feras tu,*
Astuta ingenuum vulpes imitata leonem?
95 *Nequis humasse velit Ajacem* 96 *Atrida vetas cur?*
97 *Rex sum.* 98 *Nil ultra quæro plebejus.* 99 *Et æquam*
Rem imperito: ac si cui videor non justus, 1 *inulto*
Dicere, quæ sentit, permitto. 2 *Maxime regum*
Di tibi dent capta classem redducere Troja:
Ergo 3 *consulere, & mox respondere* 4 *licebit?*

67 Hic æger non laborat cardialgia. 68 Craterum medicum. 69 Estne igitur corpore sano, & è lectulo surget? 70 Medicus Craterus negabit. 71 Ut se gratum ostendat Laribus, qui eum à perjurio & avaritia liberarunt. 72 Purgetur Helleboro, quia insanus est. 73 Ventri omnivoro. *Athenienses in Barathrum, locum profundiorem, maleficos demittebant.* 74 Quæsitis. 75 Canusium, est oppidum in Appulia. 76 Divisisse. 77 Tesseras. 78 Id dicimur laxo sinu ferre, cujus nullam curam gerimus. 79 Donare nuces & ludere talis. 80 Numerare nuces, & locis occultis abscondere. 81 Solicitum. 82 Timui ne tu Aule Nomentanum prodigum sequerere. 83 Ne tu ô Tiberi. 84 Avarum fœneratorem. 85 *Natura paucis contenta est.* 86 Ne vos gloria alliciat. 87 Ambos. 88 Is esto, cui jus testandi est ademptum, *vel*, cui nemo jure cogitur testimonium perhibere. 89 Execrandus esto. 90 Ædiles talia munera apud priscos in ludis Floralibus populo dabant. 91 Ut in lato circo superbus ambules. 92 Ut ænea statua tibi erigatur. 93 Ut populi applausus feras. 94 Gener Augusti, qui virtute fuit leo, cum tu sis vulpes imbellis. 95 Dialogus est inter plebejum quendam & Regem Agamemnonem. 96 Agamemnon. 97 Respondet Agamemnon. 98 Verba sunt plebeji. 99 Agamemnon orationem suam continuat. 1 Impune. 2 Verba plebeji captantis benevolentiam à rege. 3 Interrogare. 4 Licebit mihi?

5 Con-

[5] *Consule.* [6] *Cur Ajax heros ab Achille* [7] *secundus*
[8] *Putrescit, toties servatis clarus Achivis,*
Gaudeat ut populus Priami, Priamusque inhumato,
Per quem [9] *tot juvenes patrio caruere sepulchro ?*
[10] *Mille ovium insanus morti dedit, inclytũ Vlyssem,*
Et Menelaum una mecum se occidere clamans.
[11] *Tu quum pro vitula statuis dulcem Aulide* [12] *natã*
Ante aras, spargisque [13] *mola caput improbe salsa,*
[14] *Rectũ animi servas?* [15] *Quorsũ?* [16] *Insanus quid enim*
Fecit, quũ stravit ferro pecus? abstinuit vim [*Ajax*
Vxore, & gnato, male multa precatus [17] *Atridis :*
Non ille aut Teucrum, aut ipsum violavit Vlyssem.
[18] *Verum ego, ut hærentes adverso littore naves*
Eriperem, [19] *prudens placavi sanguine divos.*
[20] *Nempe tuo, furiose.* [21] *Meo, sed non furiosus.*
[22] *Qui species* [23] *alias veris, scelerisque tumultu*
[24] *Permistas capiet.* [25] *commotus habebitur : atque*
Stultitiane erret, [26] *nihilum distabit, an ira.*
Ajax immeritos dum occidit, desipit, agnos ?
Quum prudens scelus ob titulos [27] *admittis inanes,*
[28] *Stas animo?* [29] *& purũ est vitio tibi* [30] *quũ tumidum*
Siquis lectica [31] *nitidam gestare amet agnã,* [*est cor?*
Huic vestem ut gnatæ, paret, ancillas paret, aurum,
Pusam aut pusillam appellet, fortique marito
[32] *Destinet uxorẽ: interdicto* [33] *huic omne adamat* [34] *jus*
Prætor, & ad sanos [35] *abeat tutela propinquos.*
Quid ? si quis gnatam pro muta [36] *devovet agna,*
Integer est animi ? ne dixeris. ergo ubi prava
Stultitia, hic summa est insania. qui sceleratus,
Et furiosus erit. quem cepit [37] *vitrea fama,*
[38] *Hunc circumtonuit gaudens* [39] *Bellona cruentis.*
Nunc age luxuriã, & [40] *Nomentanum arripe mecum.*
Vincet enim stultos [41] *ratio insanire* [42] *nepotes.*
[43] *Hic simul accepit patrimonî mille talenta,*
[44] *Edicit, piscator uti, pomarius, auceps,*

5 Interroga, inquit *Agamemnon.* 6 Loquitur plebejus. 7 Vno Achille inferior. 8 Iacet insepultus. 9 Tot Trojani. 10 Mille oves (inquit rex) occidit. 11 Verba sunt plebeji. 12 Iphigeniam. 13 Mola ex farre molito & sale facta. 14 Rectum animum servas? i. sanusne es? 15 Quorsum hæc? inquit Agamemnon. 16 Verba plebeii. 17 Agamemnoni & Menelao. 18 Respondet Agamemnon. 19 Prudenter. 20 Tuo sanguine (inquit Plebejus) quapropter furiosus fuisti. 21 Meo sanguine ventos placavi (inquit Agamemnon) sed non ideo furiosus fui. 22 Loquitur plebejus. 23 Differentes à veris. 24 Et cum scelere conjunctas. 25 Furiosus habendus est. 26 Nihil interest. 27 Filiam occidis. 28 Sanæ mentis es? 29 Expers vitii. 30 Quum cor ira est inflatum. 31 Agnam abluto vellere candidam. 32 Spondeat uxorem. 33 Tanquam furioso. 34 Ius bona sua administrandi. 35 Transferatur procuratio. 36 Destinet aræ. 37 Fama fragilis & inconstans. 38 Bellona hunc attonitum reddidit. 39 Belli dea. 40 Luxuriosum & asotum. 41 Rerum eventus probabit. 42 Luxuriosos insanire. 43 Nomentanus. 44 Publice proclamat.

Vnguen-

Vnguentarius, 45 *ac Tusci turba impia vici,*
*Cum scurris fartor,*46 *cum Velabro omne* 47 *macellum*
Mane domum veniant. quid tum? Venere frequentes,
Verba facit leno: quicquid mihi, quicquid & horum
Cuiq; domi est, id crede tuũ: & vel nũc pete, vel cras.
Accipe, quid contra juvenis responderit 48 *aquus:*
In nive Lucana 49 *dormis ocreatus, ut aprum*
Cœnem ego: 50 *tu pisces hyberno ex aquore* 51 *verris:*
52 *Segnis ego, indignus qui tantum possideam. aufer:*
53 *Sume tibi decies,*54 *tibi tantundem,*55 *tibi triplex,*
56 *Vnde uxor media currat de nocte* 57 *vocata.*
58 *Filius Æsopi detractam ex aure* 59 *Metellæ,*
(Scilicet 60 *ut decies solidum exorberet) aceto*
61 *Diluit insignem baccam. quî sanior ac si*
62 *Illud idem in rapidum flumen jaceretve cloacam?*
Quinti progenies Arri, par nobile fratrum,
63 *Nequitia & nugis, pravorum & amore*64 *gemellum,*
Luscinias soliti 65 *impenso prandere coëmptas.*
66 *Quorsum abeant sani? creta an carbone notandi?*
67 *Ædificare casas, plostello adjungere* 68 *mures,*
Ludere par impar, equitare in arundine longa.
Si quem delectet 69 *barbatum;* 70 *amentia verset.*
Si puerilius 71 *his, ratio esse evincet, amare;*
*Nec quicquam differre, utrumne in pulvere,*72 *trimus*
Quale prius, ludas opus, an meretricis amore
73 *Sollicitus plores: quæro, faciasne, quod olim*
74 *Mutatus Polemon; ponas* 75 *insignia morbi,*
76 *Fasciolas,* 77 *cubital,* 78 *focalia.* 79 *potus ut ille*
Dicitur ex collo furtim carpsisse 80 *coronas,*
Postquam est impransi correptus voce 81 *magistri.*
Porrigis irato puero quum poma, recusat.
Sume Catelle: negat. si non des, optat. amator
82 *Exclusus qui distat? agit ubi secum, eat, annon,*

45 Lenones, copediarii, & id genus homines perditi, voluptatum ministri, qui in vico Tusco habitabant.
46 Velabrum locus erat Romæ, in quo habitabant unguentarii.
47 Locus publicus, obsoniis vendendis accommodatus.
48 Nomētanus æquo animo orationem lenonis audiens.
49 Tu ô venator.
50 Tu ô piscator.
51 Hyeme piscaris.
52 Segnis ego sum.
53 O venator sume tibi decies centena sestertium nummum millia.
54 O piscator.
55 O leno, sume tibi triplum.
56 A quo.
57 Accersita.
58 Clodius Æsopi tragœdi filius.
59 Quæ Clodium Æsopum adamavit.

60 Vt decies centum millia sestertium nummum devoraret. 61 Liquefacit margaritam. 62 Eandem margaritam. 63 Luxuria & ingenii levitate. 64 Simile & æquale. 65 Magno precio. 66 Quibus sunt adnumerandi? sanis an insanis? 67 Vt solent pueri. 68 Veluti jumenta. 69 Virum gravem. 70 Amentia eum agitet, id est, pro insano habeatur. 71 Ædificare casas & similia. 72 Vtrum tale nunc opus ludas, quale prius ludebas, quum esses trium annorum infans. 73 Captus. 74 Mutatus oratione Xenocratis, cui postea in schola successit. 75 Ornamenta amatoria. 76 Periscelides. 77 Ornamentum cubiti, vel brachiorum tegumentum. 78 Quibus homines molles utebantur. 79 Vt Polemon ebrius. 80 Flores, rosas, lilia, &c. è quibus fiunt coronæ. 81 Oratione Xenocratis sobrii & modesti, qui fuit Aristotelis auditor. 82 A Thaide exclusus. Totus hic locus desumitur ex Eunucho Terentii.

Quo

Quo rediturus erat non accersitus, & hæret
[83] Invisis foribus. Nec nunc, quum me vocet ultro,
Accedam? an potius mediter finire [84] dolores?
Exclusit, revocat: redeam? non, si obsecret. ecce
[85] Servus, non paulo sapientior, [86] O here, quæ res
Nec modum habet, neque consilium, ratione modoque
Tractari non vult. in amore hæc sunt mala: bellum,
Pax rursum. hæc si quis tempestatis prope ritu
Mobilia, [87] & cæca fluitantia sorte, laboret
Reddere certa sibi, [88] nihilo plus explicet, ac si
Insanire paret certa ratione, modoque.
Quid? quum Picenis excerpens [89] semina pomis,
[90] Gaudes, si [91] cameram percussti forte, [92] penes te es?
Quid? [93] quum balba [94] feris annoso verba palato,
[95] Ædificante casas qui sanior? adde cruorem
[96] Stultitiæ, atq; [97] ignem gladio scrutare. modo (inquam)
[98] Hellade percussa Marius quum præcipitat se,
[99] Ceritus fuit? an commota crimine mentis
[1] Absolves hominem, & sceleris damnabis eundem,
Ex more imponens cognata vocabula [2] rebus?
[3] Libertinus erat, qui [4] circum compita [5] siccus
[6] Lautis mane senex manibus currebat, & unum,
(Quiddam magnũ addens) [7] unum me surpite morti,
Dis etenim facile est, orabat: sanus utrisque
[8] Auribus atque oculis, mentem, nisi litigiosus
Exciperet [9] dominus, quũ venderet. [10] hoc quoq; vulgus
Chrysippus ponit [11] fœcunda in gente [12] Meneni.
[13] Iupiter, ingentes qui das, adimisque dolores,
Mater ait pueri menses jam quinque [14] cubantis,
[15] Frigida si puerum [16] quartana reliquerit; [17] illo
Mane die, [18] quo tu indicis jejunia, [19] nudus

83 Foribus sibi odiosis, unde erat exclusus. 84 Quos amãdo patior. 85 Parmeno. 86 O Phędria. 87 Incerto casu contingentia. 88 Nihilo plus agat. 89 Pomorum grana. 90 Gaudes tanquam fœlicis amoris omine. 91 Tectum in curvitatem formatum. 92 Es ne mentis compos? 93 Cum blandiusculε verba pronuntias, more pueri balbutientis, ad gratiã puellæ captandam. 94 Quum verberas, *est Hypallage.* 95 Quomodo sanior es puero nugas agente? 96 Amatoris stultitiæ, *adde* scelus & crudelitatem. 97 Amoris calori adjunge cædem. 98 Hellade interfecta à Mario, quum ab ea sperneretur. 99 Cereris furore vexatus. i. fuitne furiosus? 1 An absolves insanum & eundem condemnabis sceleratum? 2 Vocabula criminibus apta, sed diversa. 3 Pro liberto, Horatius sub persona Stertinii superstitiosos taxans omnem ridet religionem. 4 In compitis deos penates constitui & coli jusserat Augustus. 5 Iejunus. 6 Manibus ablutis, ut eas puras ad deos tenderet. 7 Me unum immortalitate donate, quo quid majus à diis potuit peti? 8 Sanus toto corpore, sed mente non sanus, quia superstitiosus. 9 Dominus in vendendo mancipio, vitia ejus tacere non debuit, nisi lites amaret. 10 Hos superstitiosos. 11 In multiplici familia Meneni. i. in stultorum numero, qui numerus est infinitus. 12 Menenus vixit ætate Horatii, homo superstitiosus & mente captus. 13 Alterum exemplum superstitionis. 14 Ægrotantis. 15 Votum matris per hypothesin. 16 Quartana, quæ ab atra bile proficiscitur, corpus in principio paroxysmi ingenti horrore excruciat. 17 Tuo die, die Iovis. 18 Quo magistratus vel sacerdotes tuo nomine jejunia imperant. 19 Vt vivo flumine ablutus ad tua sacra purus accedat.

In Tiberi stabit. [20] *casus medicusve levarit*
Ægrum [21] *ex præcipiti,* [22] *mater delira necabit*
In gelida fixum ripa, [23] *febrimque reducet:*
Quone malo mentem [24] *concussa?* [25] *timore deorum.*
Hæc mihi Stertinius [26] *sapientum octavus amico*
[27] *Arma dedit, posthac ne* [28] *compellarer inultus.*
Dixerit insanum qui me, totidem audiet, atque
Respicere ignoto discet [29] *pendentia tergo.*
[30] *Stoice, post damnum* [31] *sic vendas omnia pluris;*
Qua me stultitia (quoniam non est genus unum)
Insanire putas? ego nam videor mihi sanus.
[32] *Quid? caput abscissũ demens quũ portat* [33] *Agave*
[34] *Gnati infelicis, sibi tum furiosa* [35] *videtur?*
[36] *Stultum me fateor (liceat concedere veris)*
Atque etiam insanum: tãtum hoc [37] *edissere, quo me*
Ægrotare putas animi vitio. [38] *Accipe: primum*
[39] *Ædificas. hoc est,* [40] *longos imitaris, ab imo*
Ad summum totus [41] *moduli bipedalis. & idem*
Corpore majorem rides [42] *Turbonis in armis*
[43] *Spiritum & incessum: qui* [44] *ridiculus minus illo?*
An quodcunque facit Mecænas, te quoq; [45] *verũ est,*
[46] *Tanto dissimilem,* [47] *& tanto certare minorem?*
[48] *Absentis ranæ pullis vituli pede pressis,*
Vnus ubi effugit, matri denarrat, ut ingens
Bellua [49] *cognatos eliserit.* [50] *illa rogare,*
[51] *Quantane? num tandem (se inflans) sic magna (fuisset.*
[52] *Major dimidio.* [53] *Num tanto? Quum magis atq;*
Se magis inflaret, Non, si te ruperis ([54] *inquit)*
Par eris. [55] *Hæc à te non multum* [56] *abludit imago.*
[57] *Adde poëmata nunc: (hoc est,* [58] *oleum adde ca-*
Qua si quis sanus fecit, sanus facis & tu. [mino)

20 Si casus hunc liberarit, *qui in Quartana sæpe plus valet, quam medicus. Est enim quartana medicorum opprobrium.* 21 Ex morbo periculoso, in sene præsertim. 22 Existimans se voti religione obstrictam. 23 Febrem renovabit per aquæ frigiditatem. 24 Mentem habens percussam. 25 Responsio est. 26 Stertinius septem sapientibus Græcis adnumerandus. *Ironice.* 27 Hanc defensionem dedit. 28 Ne insanus dicerer. 29 Discet sua peccata quæ pendent in mantica à tergo sibi ignoto. *Nemo enim suum tergum novit.* 30 Dialogus est inter Horatium & Damasippum usque ad Satyræ finem. 31 O Damasippe, sic post merces amissas quæstuosam mercaturam facias. *Sic, particula est bene precantis.* 32 Respondet Damasippus. 33 Filia Cadmi. 34 Penthei. 35 Furiosa videtur? minime. 36 Loquitur Horatius. 37 Hoc expone. 38 Audi, inquit Damasippus. 39 Magnifice ædificas. 40 Incedendo te effers, ut longus videare, id est, opulentos & potentes viros imitaris. 41 Brevis es staturæ, id est, res tua familiaris est tenuis & angusta. 42 Gladiatoris homunculi. 43 Animum & gestum tumidum. 44 In qua re es tu minus illo ridiculus? 45 Æquum es te idem facere? 46 Tanto viro dissimilem. 47 Et cum tanto? 48 Æsopi fabula. 49 Vt simul natos oppresserit. 50 Illa rogabat. 51 Quantus fuit ille vitulus? 52 Respondet pullus. 53 Num tanto major est, inquit mater? 54 Inquit pullus. 55 Damasippus Horatium alloquitur. 56 Discrepat. 57 Adjunge ad insaniam tuam in ædificando, aliam qua furis in poëmatis scribendis. 58 Vt major fiat tua insania. proverbium est.

59 Non dico horrendam rabiē (60 jam desine) cultum
Majorem censu. 61 (Teneas Damasippe tuis te.)
62 Mille puellarum, puerorum mille furores.
63 O major tandem parcas insane minori.

59 Missam facio tuam iracundiam cum rabie comparandam, & prætermitto vestitum tuum sumptuosiorem quam census tuus ferat. 60 Loquitur Horatius, sua vitia à Damasippo enumerari invite audiens. 61 Tuis te vitiis contineto, mea ne tangito. 62 Prætermitto (inquit Damasippus) furores tuos, id est, insanos amores. 61 Respondet & exclamat Horatius, O Damasippe (qui me stultior es & insanior) parcas mihi minori, id est, minus insano.

SATYRA IV.

Sub persona cujusdam Catii philosophi Epicurei irridet Epicureorum præcepta ad artem culinariam spectantia.

1 VNde, & quo Catius? 2 Nō est mihi tēpus, 3 avēti
4 Ponere signa novis præceptis: qualia 5 vincant
Pythagoram, 6 Anytiq; reum, doctumque Platona.
7 Peccatum fateor, quum te sic tempore 8 lævo
Interpellarim: sed des veniam bonus, oro.
Quod si 9 interciderit tibi nūc aliquid, 10 repetes mox.
Sive est naturæ hoc, sive artis. 11 mirus utroque.
12 Quin id erat curæ, quo pacto cuncta 13 tenerem,
Vtpote res 14 tenues, tenui sermone 15 peractas.
16 Ede hominis nomen: simul, an Romanus, an hospes.
17 Ipsa memor præcepta canam: celabitur autor.
Longa quibus 18 facies ovis erit, illa memento,
19 Vt succi melioris, & ut magis alba rotundis
20 Ponere. 21 namq; marem cohibent callosa vitellum.
Caule suburbano, 22 qui siccis crevit in agris,
Dulcior. 23 irriguo nihil est elutius horto.
24 Si vespertinus subito te oppresserit hospes,
Ne gallina malum 25 responset dura palato,
26 Doctus eris vivam 27 misto mersare Falerno:
28 Hoc teneram faciet. pratensibus optima fungis
Natura est: 29 aliis male creditur. ille salubres

1 Vnde venit Catius & quo vadit? 2 Non mihi vacat (inquit Catius) tibi respondere. 3 Cupienti. 4 Præceptis nunquam à quoquam traditis nomina imponere & vocabula, quæ sunt rerū σημεῖα. i. signa. 5 Qualia vincere possunt. 6 Socratem ab Anyto accusatum. 7 Verba Horatii. 8 Tempore inopportuno. 9 Si aliquid memoria effluxerit. 10 Facile in memoriam revocabis, sive memoria constet natura, sive arte. 11 Tu in utroque es admirandus. Ironica est cōmendatio, ut eum impellat ad dicendum. 12 Profecto (inquit Catius) hoc agebam. 13 Vt tenerem memoria. 14 Res subtiles. 15 Disputatas. 16 Dic nomen magistri tui, *inquit Horatius*. 17 Verba Catii. 18 Forma vel figura. 19 Vt gratioris saporis. 20 Mensæ apponere. 21 Nam ova dura veluti callo obducta marem vitellum, i. semen masculi continent. 22 Dulcior caule agresti, qui, &c. 23 Nihil est insipidius caule hortensi multis aquis irrigato. 24 Si vesperi hospes advenerit. 25 Ne gallina male adversetur palato & in faucibus reluctetur. 26 Nosse debes. 27 Falerno cum aqua diluto. 28 Hæc res molliculam efficiet carnem. 29 Aliis fungis periculosum est vesci.

Æsta-

Æstates peraget, qui nigris prandia moris
[30] *Finiet,* [31] *ante gravem quæ legerit arbore solem.*
Aufidius [32] *forti miscebat mella Falerno,*
Mendose: quoniam vacuis committere venis
Nil nisi lene decet. leni præcordia [33] *mulso*
Prolueris melius. [34] *si dura morabitur alvus,*
[35] *Mitulus* [36] *& viles pellent* [37] *obstantia conchæ;*
[38] *Et lapathi brevis herba, sed albo non sine* [39] *Coo.*
[40] *Lubrica nascentes implent Conchylia* [41] *lunæ.*
Sed non omne mare est [42] *generosæ fertile testæ.*
Murice Bajano melior [43] *Lucrina Peloris:*
[44] *Ostrea Circeis,* [45] *Miseno oriuntur Echini:*
[46] *Pectinibus patulis jactat se* [47] *molle Tarentum.*
Nec sibi cœnarum quivis temere arroget artem,
[48] *Ne prius exacta tenui ratione saporum.*
Nec satis est cara pisces averrere [49] *mensa,*
Ignarum [50] *quibus est jus aptius, & quibus assis*
[51] *Languidus in cubitum jam se conviva reponet.*
[52] *Vmber, & iligna nutritus glande rotundas*
[53] *Curvet aper lances carnem vitantis* [54] *inertem.*
Nā [55] *Laurens malus est, ulvis & arundine pinguis.*
Vinea [56] *summittit capreas non semper* [57] *edules.*
Fœcundi leporis [58] *sapiens sectabitur armos.*
Piscibus, atque avibus quæ natura, & foret ætas,
Ante meum [59] *nulli patuit quæsita* [60] *palatum.*
Sunt, quorū ingenium nova tātum [61] *crustula promit.*
[62] *Nequaquam satis in re una consumere curam.*
Vt si quis solum [63] *hoc, mala ne sint vina, laboret:*
Quali perfundat pisces [64] *securus olivo.*
[65] *Massica si cœlo supponas vina sereno,*
Nocturna, si quid crassi est, tenuabitur aura,

30 Terminabit. 31 Quæ mane ex arbore decerpserit. 32 Austero Falerno. 33 Melicrato. 34 Si venter sese non exoneret. 35 Musculus. Angl. *a muscle.* 36 Conchæ parvi pretii. 37 Vt venter non sit laxus. 38 Et rumex, herba, quæ brevia & acuta habet folia, ventrem etiam evacuat. 39 Non sine vino, sic dicto ab insula Coo. 40 Conchilia generosa lubricam reddunt alvum. 41 Luna accrescente conchilia implentur. 42 Generosorum testaceorum. 43 Peloris in sinu Lucrino capta. 44 Ostrea Lucrina sunt meliora ostreis Circæis, ubi Circe filia solis habitavit. 45 In Miseno Bajarum portu, ubi Misenus Æneæ nauclerus undis submersus periit. 46 Piscibus os aperientibus, qui conchas habent serratas ad similitudinem pectinis. Angl. *cockles.* 47 Tarentum mollitie & luxu diffluens. 48 Nisi prius explorata saporum ratione, quæ tenuis est & difficulter percipitur. 49 Pisces è macello piscatorio caro pretio emere & auferre. 50 Quibus piscibus jus conveniat. 51 Crapula satiatus insurget iterum ad edendum quasi ad novas delicias excitatus. 52 Ex Vmbria aper. 53 Oneret. 54 Carnem pinguiorem, sed inertia & otio comparatam. 55 Malus est aper nutritus in agro Laurenti. *quod est Latii oppidum.* 56 Suppeditat & nutrit. 57 Capreas non aptas esui. 58 Cui palatum sapit. 59 Nulli cognita fuit. 60 Sapor in lingua & palato consistit. 61 Placentas adinvenit. 62 Non satis est. 63 Si hoc curet solum. 64 Non curans. 65 Vina optima in monte Massico nata. vide Od.1, lib.1.

Et decedet odor nervis inimicus : [66] at illa
Integrum perdunt lino [67] vitiata saporem.
Surrentina vafer qui miscet face Falerna
Vina, columbino [68] limum bene colligit ovo :
[69] Quatenus ima petit [70] volvens aliena vitellus.
Tostis [71] marcentem squillis recreabis, & Afra
Potorem cochlea : nam [72] lactuca innatat acri
Post vinum stomacho. perna magis, ac magis [73] hillis
[74] Flagitat in morsus refici: quin omnia malit,
Quæcunque immundis fervent allata [75] popinis.
Est operæ pretium duplicis pernoscere juris
Naturam. [76] simplex è dulci constat olivo,
Quod pingui miscere mero, muriaque decebit,
[77] Non alia quam qua Bizantia putruit [78] orca.
[79] Hoc ubi confusum [80] sectis inferbuit herbis,
[81] Corycioq; croco sparsum [82] stetit; [83] insuper addes
Pressa Venafranæ quod bacca remisit olivæ.
Picenis cedunt pomis [84] Tiburtia succo :
Nam [85] facie præstant. [86] Vennucula convenit ollis.
Rectius [87] Albanam fumo duraveris uvam.
[88] Hanc ego cū malis, ego [89] fæcem primus, & halec,
Primus & invenior piper album, cum sale nigro
[90] Incretum, puris circumposuisse catillis.
Immane est vitium, [91] dare millia terna macello,
[92] Angustoque vagos pisces urgere catino.
[93] Magna movēt stomacho fastidia, seu puer [94] unctis
Tractavit calicem manibus, [95] dum furta ligurit :
Sive gravis [96] veteri crateræ limus adhæsit.
[97] Vilibus in scopis, [98] in mappis, [99] in scobe, [1] quātus
Consistit sumptus? [2] neglectis, flagitium ingens.
[3] Ten' lapides varios lutulenta radere palma,

66 Vina Massica. 67 Lineo sacculo percolata. 68 Fæcem. 69 Quoniam in fundum decidit vitellus. 70 Deducens aliena à natura vini. i. fæces. 71 Potorem languentem squillis revocabis ad edendum & bibendum. 72 Lactucam post epulas & vinum largius sumptum, esitare solebant. 73 Tenuissimis intestinis ex carnibus suillis & arvina factis. 74 Conviva nauseans vult refici, &c. 75 E popinis, quæ solent esse immundæ. 76 Simplex jus. 77 Non quavis muria, sed ea, qua, &c. 78 Orca est vas fictile Constantinopolitanum, ventricosum, & ore angusto. 79 Vinum pingue cum muria. 80 Herbis minutim concisis, & incoctis. 81 Cilicio croco, sic dicto à monte Coryco in Cilicia. 82 Propemodum concrevit. 83 Superinfundes oleum Venafranum. 84 Poma Tiburtina. 85 Pulchritudine præstant. 86 Vva Venucula melius in ollis conditur. 87 Vvam Albanam. 88 Hanc uvam Albanam ego primus invenior circumposuisse in mundis & nitidis catillis. 89 Halecem fæcatam, per hendiadem. 90 Permixtum, vel in cernicula purgatum. 91 Tria millia sestertium insumere piscibus in macello venalibus. 92 Et in angustis patinis grandes pisces continere. 93 Magnam nauseam movent hæc, sive, &c. 94 Sordidatis manibus. 95 Dum è patinis ablata vorat. 96 Cratera veteris aridificii. 97 In scopis parvo pretio habendis. 98 Quibus convivæ manus unctas tergant. 99 Quo vasa detricata splendeant. 1 Quam parvus sumptus? 2 Quo sumptus est minor, eo culpa est major. 3 Tene decet (ô Horati) pavimenta marmorea versicoloria, scopa ex palma mundare?

[4] *Et Tyrias dare circum illota toralia vestes;*
Oblitum, quanto curam, sumptumque minorem
Hac habeant, tanto reprendi justius [5] illis,
Qua nisi divitibus nequeunt contingere mensis?
[6] *Docte Cati, per amicitiam, divosque [7] rogatus,*
Ducere me auditum, perges quocunque, memento.
Nam quamvis referas [8] memori mihi pectore cuncta;
Non tamen [9] interpres tantundem juveris. adde
[10] *Vultũ habitumq; hominis: quem tu vidisse beatus*
Non magni pendis, [11] quia contigit: at mihi cura
Non mediocris inest, [12] fontes ut adire remotos,
[13] *Atque haurire queam vitæ præcepta beatæ.*

4 Et purpureas vestes substernere toralibus ignotis? 5 Rebus nitidis & sumptuosis. 6 Iocatur Horatius, suburbane illum Epicureum deridens, à quo Catius fuit institutus. 7 Rogatus à te. 8 Memoriter. 9 Quum tu sis tantum interpres, non potes mihi tantum prodesse renuntiando, quantum magister ipse loquendo, à quo hæc habes. 10 Gestum & pronuntiationem magistri tui. 11 Quia tibi contigit audire & videre eum docentem. 12 Vt audiam ipsos auctores & inventores hujus disciplinæ. 13 Tota hæc allegoria est irrisione plena.

SATYRA V.

Sub persona Vlyssis Tiresiæ umbram apud inferos consulentis, Poëta insidiatores & captatores testamentorum describit.

HOc quoque [1] Tiresia, [2] præter narrata, petenti
Responde: quibus amissas reparare queam [3] res
[4] *Artibus atque modis. quid rides? Iamne [5] doloso*
Non satis est Ithacam revehi, patriosque Penates
Aspicere: [6] O nulli quicquam mentite, vides, ut
Nudus inopsque domum redeam [7] te vate: neq; illic
Aut [8] apotheca procis intacta est, aut pecus. atqui
Et genus, & virtus, [9] nisi cum re, vilior [10] alga est.
[11] *Quando pauperiem missis [12] ambagibus horres;*
Accipe qua ratione queas ditescere. [13] turdus,
Sive aliud [14] privum dabitur tibi, [15] devolet illuc,
Res ubi magna [16] nitet domino sene: dulcia poma;
Et quoscunque feret cultus tibi fundus [17] honores,
[18] *Ante Larem gustet venerabilior Lare dives.*
Qui quamvis perjurus erit, [19] sine gente, [20] cruentus
Sanguine fraterno, fugitivus; ne tamen illi

1 Tiresias fuit vates Thebanus, cujus judicio Iuno offensa eum oculis orbavit. 2 Præter alia, quæ mihi narrasti. 3 Iacturas præteritas resarcire. 4 Iure vel injuria. 5 Nonne satis est tibi astuto & fallaci, ô Vlysses, &c. *Sunt verba Tiresiæ*. 6 O vates veridice, *inquit Vlysses*. 7 Te vaticinante. 8 Penum, vel repositorium. 9 Nisi cum divitiis. 10 Herba nullius usus, vide Ode 17 lib. 3. 11 Quoniam, &c. *inquit Tiresias*. 12 Longo verborum circuitu omisso. 13 Sive turdus. 14 Sive aliud privatum. 15 Deferatur illuc. 16 Nitor domus argumentum est divitiarum. 17 Optimos fructus honoribus deorum debitos. 18 Antequam fructuum primitias Laribus tuis offeras. 19 Ignobilis, ut libertus vel libertinus. 20 Fratricida.

Tu comes [21] exterior, si postulet, ire recuses.
[22] Vtne tegam spurco [23] Damæ latus? haud ita Trojæ
Me gessi, certans semper [24] melioribus. [25] Ergo
Pauper eris. Fortem [26] hoc animum tolerare jubebo.
Et quondam majora tuli. tu protinus, unde
Divitias ærisque [27] ruam, dic augur, acervos.
[28] Dixi equidem, & dico: captes astutus ubique
Testamenta senum: neu, si vafer unus & alter
[29] Insidiatorem [30] præroso fugerit hamo,
Aut spem [31] deponas, [32] aut artem illusus omittas.
Magna, minorve foro si res [33] certabitur olim,
Vivet uter locuples sine gnatis, [34] improbus ultro
Qui meliorem audax vocet in jus, illius esto
Defensor: fama civem causaque [35] priorem
Sperne, domi si gnatus erit, fœcundave conjux.
[36] Quinte puta, aut Publi (gaudent [37] prænomine mol-
Auriculæ) tibi me [38] virtus tua fecit amicum. [les
[39] Ius anceps novi, causas defendere possum.
Eripiet quivis oculos citius mihi, quam te
Contemptum [40] cassa nuce pauperet. hæc mea cura est,
Ne quid tu perdas, [41] neu sis jocus. [42] ire domum at-
[43] Pelliculam curare jube: [44] sis cognitor ipse, (que
Persta atque obdura, seu [45] rubra canicula findet
[46] Infantes statuas, seu pingui [47] tentus omaso
[48] Furius hybernas cana nive conspuet Alpes.
Nonne vides, (aliquis cubito stantem prope tangens
[49] Inquiet) [50] ut patiens! ut amicis aptus? ut acer?
[51] Plures annabunt thynni, [52] & cetaria crescent.
Si cui præterea [53] validus male filius in re
[54] Præclara sublatus aletur, ne manifestum

21 Comes inferior à parte sinistra incedens. 22 Verba sunt Vlyssis. 23 Homini abjecto & servili genere nato? 24 Cum melioribus de virtute & gloria contendens. 25 *Tiresiæ conclusio.* 26 Vt, præter meam consuetudinem, hominem infimæ sortis colam ditescendi causa, inquit Vlysses. 27 Vnde eruam. 28 *Loquitur Tiresias.* 29 Si quis vafer te fugerit insidiatorem, qui, captandæ hæreditatis causa, munera quasi ex insidiis offers. 30 Hamo prægustato. Metaph. à piscibus. 31 Aut spem abjicias. 32 Dolum. 33 Si res litigabitur posthac. 34 Esto ultro. i. esto non rogatus illius improbus defensor, & indefessus patronus, qui audax, &c. 35 Sperne civem meliorem. 36 Tiresias captatorem docet formulam senis aucupandi. 37 Veteres Romani tribus appellationibus erant nominati, prænomine, nomine, cognomine, ut *M. Tul. Cicero.* 38 Non pecunia. 39 Quod in utramque partem trahi potest. 40 Quam te inani nuce fraudet. 41 Ne sis cuiquam ludibrio. 42 Tiresiæ sunt præcepta ad Vlyssem. 43 Delicate vivere. 44 Esto patronus. 45 Canicula ardens & ignita. i. sive æstas fuerit, sive bruma. 46 Statuas mutas, intelligit fortasse infacundos auctores, vel judices ineptos. 47 Distentus pinguibus intestinis. 48 Poëta bibaculus, qui cum brumam describeret, utebatur hoc versu: *Iupiter hybernas cana.* 49 Dicet de te. 50 Quam patiens est Vlysses? 51 Plures senes sine liberis accedent, qui tuæ fidei causam suam committent. Thynni sunt pisces admodum celeres, quorum multi capiuntur in Hispania, ad columnas Herculis. 52 Vivaria & piscinæ, ubi pisces prægrandes aluntur. 53 Filius valetudinarius & parum firmus. 54 In censu amplo ab infantia ad adultam ætatem producetur.

[55] Cœlibis obsequium [56] nudet te, [57] leniter in spem
Arrepe officiosus, ut & scribare secundus
[58] Hæres, &, si quis casus puerum [59] egerit Orco,
[60] In vacuum venias. [61] perraro hæc alea fallit.
[62] Qui testamentum tradet tibi cunque legendum,
[63] Abnuere, [64] & tabulas à te removere memento:
Sic tamen, [65] ut limis rapias, [66] quid prima secundo
Cera velit versu: solus, multisne cohæres,
Veloci percurre oculo. plerunque [67] recoctus
Scriba ex quinque-viro corvum [68] deludet hian-
Captatorque [69] dabit risus Nasica Corano. (tem,
[70] Num furis? an prudens [71] ludis me, obscura canendo?
[72] O Laertiade, quicquid dicam, aut erit, aut non.
Divinare etenim magnus mihi donat Apollo.
Quid tamen ista velit sibi fabula, si licet, ede.
Tempore quo [73] juvenis Parthis horrendus, ab alto
Demissum genus Ænea, tellure, marique
Magnus erit; [74] forti nubet procera Corano
Filia Nasicæ, [75] metuentis reddere soldum.
Tum [76] gener hoc faciet: tabulas [77] socero dabit, atq;
Vt legat orabit. multum Nasica [78] negatas
Accipiet tandem, & tacitus leget, invenietque
Nil sibi legatum, [79] præter plorare, [80] suisque.
[81] Illud ad hæc jubeo: mulier si forte dolosa
Libertusve senem delirum [82] temperet, [83] illis
Accedas socius: [84] laudes, lauderis ut absens.
[85] Adjuvat hoc quoq;: sed vincit longe prius, [86] ipsum
Expugnare caput. [87] scribet mala carmina, [88] vecors?
Laudato. scortator erit? cave te roget: [89] ultro
Penelopen facilis potiori trade. [90] putasne,
[91] Perduci poterit, tam frugi, tamque pudica,
Quam nequiere proci [92] recto depellere cursu?
[93] Venit enim magnum donandi [94] parca juventus,

55 Obsequium hominis sine liberis. 56 Ne fallaciam suam prodat. 57 Sensim & paulatim tuis officiis demereare. 58 Filio languenti substitutus. 59 Si quis casus ad mortem puerum perduxerit. 60 In locum hærede vacuum. 61 Perraro hic eventus frustratur. 62 Quicunque testator. Est Tmesis. 63 Recusare. 64 Tabulas testamenti. 65 Vt obliquis oculis inspicias. 66 Quid prima tabula cerata (i. primus versus in quo scribebatur nomen testatoris) velit in secundo versu, i. quem hæredem constituerit testator. 67 Sæpe scriba ætate grandis, & in multis negotiis versatus ex quinque-viro iterum in scribam rediit. 68 Hæreditati insidiantem decipiet, ut vulpes olim Æsopi corvum. 69 Præbebit ridendi occasionem. 70 Loquitur Vlysses. 71 Ludificas me? 72 O Vlysse fili Laertis. 73 Augustus. 74 Diviti. 75 Fugientis, vel nolentis reddere universum debitum. *Dotem cum filia fortasse intelligit.* 76 Coranus. 77 Nasicæ dabit testamenti tabulas. 78 Quas inspicere negavit. 79 Præter ploratum & fletum. 80 Suæ filiæ. 81 *Aliud Tiresiæ præceptum ad captandum finem.* 82 Si regat. 83 Liberto, uxori, vel concubinæ. 84 Laudare debes libertum vel mulierem. 85 Hoc quoque conducit. 86 Ipsum senem capere. 87 Si scribet. 88 Stultus vel insanus. 89 Non rogatus uxorem ei tuam suppone tanquam potiori. 90 *Verba sunt Vlyssis ad Tiresiam.* 91 Persuaderi. 92 Ad adulterium impellere. 93 *Respondet Tiresias.* 94 Venit juventus illiberalis, & restricta in magnum donando.

Nec tantum 95 Veneris, quantum studiosa 96 culinæ.
Sic tibi Penelope 97 frugi est: quæ si semel uno
98 De sene gustarit, tecum partita 99 lucellum,
Vt canis, 1 à corio nunquam absterrebitur uncto.
Me sene, quod dicam, factum est. anus improba
2 Ex testamento sic est 3 elata: cadaver (*Thebis*
Vnctum oleo largo nudis humeris tulit 4 hæres.
Scilicet elabi si posset mortua; credo,
5 Quod nimium institerat viventi. cautus adito:
Neu desis 6 operæ, neve immoderatus abundes.
Difficilem & morosum offendet garrulus. 7 ultro
8 Non etiam sileas. 9 Davus sis comicus, atque
Stes capite 10 obstipo, multum similis metuenti.
11 Obsequio grassare: mone, 12 si increbruit aura,
13 Cautus uti velet charum caput: extrahe turba
14 Oppositis humeris: 15 aurem substringe loquaci.
16 Importunus amat laudari? donec 17 Ohe, jam
Ad cœlum manibus 18 sublatis, dixerit, urge, &
Crescentem tumidis infla sermonibus 19 utrem.
Quum te servitio longo curaque 20 levarit,
21 Et certum vigilans, quartæ sit partis Vlysses,
Audieris, hæres: 22 ergo nunc Dama sodalis [*lem?*
23 Nusquã est? unde mihi tam fortem, tamq; 24 fide-
25 Sparge subinde: &, si paulũ potes, illacrymare. 26 est,
27 Gaudia prodentem vultum 28 celare. sepulchrum,
Commissum 29 arbitrio 30 sine sordibus extrue. 31 fu-
Egregie factum laudet vicinia. si quis (*nus*
Forte cohærendum senior 32 male tussiet, 33 huic tu
Dic, 34 ex parte tua, seu fundi sive domus sit

95 Rei venereæ. 96 Ventris. 97 Casta est.
98 Si senis munera fit semel experta.
99 Lucrum à sene acceptum.
1 Quod rodere didicit.
2 Ipsius voluntate.
3 Elata è domo ad rogum.
4 Ea lege institutus est hæres, si corpus testatricis oleo copioso inunctum nudis humeris portaret.
5 Quia nimio officio eam vivam prosecutus fuerat.
6 Officio tuo.
7 Qui non provocatus garrit, offendet, &c.
8 Ne sis etiam nimium taciturnus.
9 Indue personam Davi, timide cum domino suo loquentis.
10 Capite in alterum humerum inclinato, qui gestus est hominis ad palpandum parati.
11 Quovis genere obsequii divitem capta, eique insidiare. 12 Si ventus factus est acrior. 13 Sibi cavens. 14 Objectis humeris tuis, ne in turba jactetur. 15 Aurem tuam substringe loquaci seni. i. auribus tuis substrictis & arrectis, finge te attente auditurum longas senis narrationes. 16 Importune. 17 Donec dixerit, Ohe jam satis est. 18 Præ gaudio. 19 Infla hominem vanum & philautum, qui falsis laudibus & adulationibus velut uter intumescit. 20 Morte sua. 21 Et quum tu certo vigilans, non somnians, audieris hæc verba. *Quartæ partis hæres sit Vlysses.* 22 Post obitum senis, sic dices voce queribunda. *Ergo nunc, &c.* 23 Mortuus est. 24 Vnde tam fidelem parabis amicum? 25 Divulga hæc verba, *Vnde mihi, &c.* 26 Licet, *vel*, utile est. 27 Propter senis mortem. 28 Vultum hilarem dissimulatione & fictis lachrymis celare. 29 Arbitrio tuo si est commissum. 30 Extrue magnifice. 31 Pompam funeralem à te factam. 32 Graviter & periculose. 33 Huic cohæredi. 34 Ex parte, quæ tibi ex testamento obvenit.

Emptor,[35] gaudentem nummo te addicere.[36] sed me
37 *Imperiosa trahit Proserpina, vive, valeque:*

35 Dic, te malentem nummum, quam fundum, addicere ei fundum pecunia. 36 *Tiresia umbra apud inferos hæc omnia loquitur.* 37 Proserpina, quæ imperium habet in mortuos.

SATYRA VI.

Se contentum iis, quæ habet, vivere, ac plura non optare dicit. Deinde otii sui, quo ruri fruitur, cõmoda cũ incommodis negotiorum & molestiarum, quæ vitam urbanam comitantur, comparat.

[1] *Hoc erat in votis:*[2] *modus agri non ita magnus,*
Hortus ubi, & tecto vicinus [3] *jugis aqua fons,*
Et paulum sylvæ [4] *super his foret.* [5] *auctius, atque*
Di melius fecere. bene est. nihil amplius oro,
[6] *Maja nate, nisi ut* [7] *propria hæc mihi munera faxis.*
Si neque majorem feci [8] *ratione mala rem,*
Nec sum facturus [9] *vitio culpave minorem:*
[10] *Si veneror stultus nihil horum;* [11] *O si angulus ille*
Proximus accedat, qui nunc [12] *denormat agellum:*
O si urnam argenti [13] *fors qua mihi monstret, ut illi,*
Thesauro invento qui mercenarius agrum
Illum ipsum mercatus aravit, [14] *dives amico*
Hercule![15] *si quod adest, gratũ juvat: hac prece te oro,*
Pingue pecus [16] *domino facias, & cætera, præter*
[17] *Ingenium: utq; soles,*[18] *custos mihi maximus adsis.*
Ergo ubi me in montes, & [19] *in arcẽ ex urbe removi,*
Quid prius illustrem [20] *Satyris, Musaque pedestri?*
[21] *Nec mala me ambitio perdit, nec*[22] *plumbeus auster*
Autumnusque gravis, [23] *Libitinæ quæstus acerbæ*
[24] *Matutine pater, seu Iane libentius* [25] *audis,*
[26] *Vnde homines operum primos vitæque labores*
Instituunt (si dis placitum) tu carminis esto
Principium. [27] *Romæ sponsorem me rapis: eja,*
[28] *Ne prior officio quisquam respondeat, urge:*

1 Hoc optabam. 2 Modicus ager. 3 Fons aquæ perennis. 4 Vltra hæc. 5 Amplius quam optabã. 6 O Mercuri. 7 Nisi ut hæc munera facias mihi perpetua, & firma. 8 Injuria, vel fraude. 9 Nequitia, luxuriave. 10 Si nihil horum à diis precor, quæ proxime dicam. 11 Vtinam angulus ille, &c. 12 Qui facit agellum inæqualem. 13 Fortuna alicubi. 14 Dives factus favente Hercule, *qui thesauris recludendis præesse creditur.* 15 Si eo quod possideo, delector. 16 Mihi domino. 17 Preter pingue. i. hebes ingenium. 18 *Sub Mercurii tutela sunt Poëtæ.* Vide Ode 17. lib. 2. 19 In villam Tusculanam, in monte positam. 20 Satyrico carmine & versibus qui stant pedibus solutæ orationi similibus. 21 Quando in agro sum, nulla perturbatione afficior. 22 Insalubris auster, cujus intemperie corpora ingravescunt. 23 Quum multi in Autumno intereunt, quæstum faciunt ii, qui in funeribus procurandis sunt occupati, dicti libitinarii, à Libitina funerum dea. 24 A matuta. i. aurora. 25 Libentius appellaris. 26 A quo. 27 Quum Romæ sum, ô Iane, tu cogis me esse fidejussorem. i. pro altero spondere. 28 Vrge, ne quis me officiosior existat.

29 Sive Aquilo flat, & devastat terras. 30 Sive Bruma breviore ambitu diem contrahit. 31 Ad spondendum pro altero. 32 Postea laborandum est mihi in turba, id clare & aperto locuto, quod mihi damnum afferat, *spondendo nimirum.* 33 Tardius euntibus, scil. dum propero. 34 Verba sunt ejus, qui ab Horatio properante in turba impellitur. 35 Diris precationibus. 36 O Horati, tibi licet pulsare quicquid obstat eunti. 37 Si recurras mente memoriam beneficiorum acceptorum. 38 Respondet Horatius, hoc (nempe in turba jactari &	*Sive Aquilo* 29 *radit terras, seu bruma nivalem* 30 *Interiore diem gyro trahit*, 31 *ire necesse est.* 32 *Postmodo, quod mi obsit, clare, certumque loquuto,* *Luctandum in turba: facienda injuria* 33 *tardis.* 34 *Quid vis insane? & quas res agis? Improbus urget* 35 *Iratis precibus.* 36 *tu pulses omne quod obstat,* *Ad Mecœnatem* 37 *memori si mente recurras.* 38 *Hoc juvat, & melli est, non mentiar. at simul atras* *Ventum est* 39 *Esquilias, aliena negotia centum* *Per caput,* 40 *& circa saliunt latus. Ante secundam* *Roscius orabat* 41 *sibi adesses ad puteal cras:* 42 *De re communi scribæ magna atque nova te* *Orabant hodie meminisses Quincte reverti:* 43 *Imprimat his cura Mecœnas signa tabellis.* 44 *Dixeris. Experiar: Si vis, potes addit: & instat.* 45 *Septimus octavo propior jam fugerit annus,* *Ex quo Mecœnas me cœpit habere suorum* *In numero: duntaxat ad hoc,* 46 *quem tollere rheda* *Vellet, iter faciens, & cui concredere nugas*[*Syro par?* 47 *Hoc genus:* 48 *hora quota est?* 49 *Thrax est Gallina* *Matutina* 50 *parum cautos jam frigora mordent,* 51 *Et, quæ rimosa bene deponuntur in aure.* 52 *Per totum hoc tempus subjectior in diem & horā* *Invidiæ.* 53 *noster ludos spectaverat una,* *Luserat in campo, Fortunæ filius, omnes.* 54 *Frigidus à rostris manat per compita rumor?* *Quicunq; obvius est,* 55 *me consulit:* 56 *ô bone (nam te* *Scire,* 57 *deos quoniam propius contingis, oportet)* *Num quid* 58 *de Dacis audisti?* 59 *Nil equidē.* 60 *ut tu* *Semper eris derisor! at omnes Dî* 61 *exagitent me.*

male audire) esse sibi voluptati instar mellis. 39 In Esquiliis habitabat Mecœnas, quas atras appellat, vel quod olim erat plebis sepulcretum, vel quod eo veniens atris curis obruebatur. 40 Omni ex parte insiliunt. 41 Vt tu Horati sibi esses advocatus ad puteal. i. ad locum ubi prætor jus dicebat. 42 De re, quæ ad rem publicam pertineat. 43 Da operam, ut Mecœnas subscribat. 44 Si dixeris, tentabo, an velit subscribere. 45 Septimus annus elapsus est, aut fere octavus, ex quo, &c. 46 Facturus iter communicat mecum, quem vellet recipere in rhedam. 47 Nugas hujus generis. 48 Mecœnas me interrogat. 49 Thrax (quem ignaviæ causa gallinam nominat) & Syrus duo erant gladiatores. 50 Sunt parum cauti, qui sub finem Autumni utuntur adhuc veste æstiva. 51 Quæ garrulis sine periculo possunt committi. 52 Per totum hoc septennium fui magis ac magis invidiæ expositus. 53 Noster Horatius (dicunt omnes invidi) Fortunæ filius, homo felicissimus, una cum Mecœnate versatus est in theatro, & in campo Martio. 54 Si quis rumor vanus vagatur. 55 Me rogat. 56 Horati. 57 Augustum & Mecœnatum. 58 Cum Dacis tunc bellum gerebant Romani. 59 De Dacis nihil audio, inquit Horatius. 60 Sunt verba percunctatoris, 61 Dii male me vexent.

62 Si

[62] Si quicquam. [63] Quid? militibus promissa, [64] Trique-
Prædia Cæsar, an est Itala tellure daturus? [tra
Iurantem me scire nihil mirantur, ut unum
Scilicet egregii mortalem, altique silenti.
[65] Perditur hæc inter [66] misero lux, non sine votis:
O rus, quando ego te aspiciam? quandoque licebit,
Nunc veterũ libris, nunc somno, [67] & inertibus horis
[68] Ducere sollicitæ jucunda oblivia vitæ?
O quando [69] faba Pythagoræ cognata, simulque
Uncta satis pingui [70] ponentur oluscula lardo?
[71] O noctes cœnæque deûm: quibus ipse, meique
[72] Ante Larem proprium vescor, [73] vernasq; procaces
Pasco [74] libatis dapibus. prout cuique libido est,
[75] Siccat inæquales calices conviva, solutus
Legibus [76] insanis: seu quis capit [77] acria fortis
Pocula, [78] seu modicis humescit lætius. ergo
[79] Sermo oritur, non de villis domibusve alienis;
Nec male, necne [80] Lepos saltet: sed quod magis ad nos
Pertinet, & nescire malum est, agitamus: Vtrumne
Divitiis homines, an sint virtute beati:
Quidve ad amicitias, [81] usus, rectumve trahat nos:
Et quæ sit natura boni, [82] summumque quid ejus.
Cervius, hæc inter, vicinis [83] garrit aniles
[84] Ex re fabellas. nam si quis laudat [85] Arelli
Sollicitas [86] ignarus opes, [87] sic incipit: [88] Olim
Rusticus urbanum murem mus paupere fertur
Accepisse [89] cavo, veterem vetus hospes amicum;
[90] Asper, & attentus quæsitis, [91] ut tamen arctum
Solverit hospitiis animum. quid multa? neque illi
[92] Sepositi ciceris, nec longe invidit avenæ:
[93] Aridum & ore ferens acinum, semesaque lardi

62 Audivi. 63 Quid! (inquit percunctator) utrum prædia militibus promissa daturus est Cesar ex Sicilia, an ex Italia? 64 Sicilia dicta est Triquetra à tribus promontoriis. 65 Consumitur dies inter hæc nugatoria. 66 Mihi in miseriis, sed non sine optatis. 67 Quæ dautur joco & otio. 68 Illius vitæ urbanæ sollicitudines oblivisci. 69 A faba Pythagoras abstinuit, quasi sibi cum ea cognatio aliqua esset, veritus ne in fabam aliquam animus paternus immigrasset. 70 Apponentur. 71 O nocturnæ cœnæ suaves & jucundæ, quales erant deorum cœnæ.

72 Ante Deum domesticum & familiarem. 73 Audaculos servos domi nostræ natos. 74 Dapibus à me prius degustatis & leviter tactis. 75 Ebibet calices inæqualiter plenos pro suo quisque arbitratu. 76 Per leges præfinetum erat convivis, à bibendi Magistro, quantum quisque biberet. 77 Grandia pocula. 78 Seu modico potu delectatur. 79 Sermo convivalis in cœna rustica. 80 Lepos insignis saltator, Augusti scurra. 81 Vtilitas, an honestas. 82 Et quid sit Summum bonum. 83 Cervius jucunde narrat vulgares fabulas. 84 Ex usu. 85 Cujusdam avari nomen est Arellius. 86 Non expertus, quantas secum curas trahunt amplæ divitiæ. 87 Cervius sic incipit. 88 Quondam. 89 Angusto cubili. 90 Laboriosus, non delicatus. 91 Ita tamen ut animum parcum laxaret hospitiis, id est, hospitibus accipiendis. 92 Hellenismus. *Invideo cum genitivo casu, pro quo Latini dicerent*, Neque invidit illi sepositum cicer, neque longam avenam, sed liberaliter ei apposuit. 93 Acinum desiccatum.

Frusta dedit: [94] *cupiens varia fastidia cœna*
Vincere tangentis male singula dente superbo:
[95] *Quum pater ipse domus palea porrectus in horna*
[95] *Esset ador, loliumque,* [97] *dapis meliora relinquens.*
Tandem urbanus ad hunc, Quid te juvat, (inquit)
[98] *Prærupti nemoris patientem vivere dorso? [amice,*
Vis tu homines urbemque [99] *feris præponere sylvis?*
Carpe viam, (mihi crede) [1] *comes:* [2] *terrestria quando*
Mortales animas vivunt sortita, neque ulla est
[3] *Aut magno, aut parvo lethi fuga.* [4] *quo, bone, circa,*
Dum licet in rebus jucundis vive beatus:
Vive memor, quam sis ævi brevis. [5] *Hæc ubi dicta*
Agrestem pepulere, domo levis exilit: inde
Ambo propositum peragunt iter, urbis aventes
Mœnia [6] *nocturni subrepere. jamque tenebat*
Nox medium cœli spatium, quum ponit uterque
In locuplete domo vestigia: rubro ubi [7] *cocco*
Tincta super lectos [8] *canderet vestis eburnos,*
Multaque de magna superessent fercula cœna,
Quæ procul [9] *extructis inerant hesterna canistris.*
Ergo ubi purpurea [10] *porrectum in veste locavit*
Agrestem, [11] *veluti succinctus cursitat* [12] *hospes,*
[13] *Continuatque dapes: nec non* [14] *vernaliter ipsis*
Fungitur officiis, [15] *prælambens omne, quod affert.*
[16] *Ille cubans gaudet mutata sorte,* [17] *bonisque*
Rebus agit lætum convivam: quum subito ingens
Valvarum strepitus [18] *lectis excussit utrumque,*
[19] *Currere per totum pavidi conclave, magisque*
[20] *Exanimes trepidare,* [21] *simul domus alta* [22] *Molossis*
Personuit canibus. [23] *tum rusticus: Haud mihi vita*
Est opus hac (ait) [24] *& valeas: me sylva* [25] *cavusque*
Tutus ab insidiis tenui solabitur [26] *ervo.*

94 Cupiens varietate eduliorum depellere urbani fastidia muris, dente imperio singula gustantis. 95 Cum mus rusticus stratus in palea hujus anni. 96 Ederet ador, farris genus. 97 Relinquens dapes meliores. 98 Nemoris alti. 99 Desertis regionibus. 1 Comitare me in urbem. 2 Quandoquidem terrestria animalia mortales habent animas. Horatius vel ex Atheorum sententia, vel in persona muris urbani & cæterarum animantium (homine excepto) ista loquitur. 3 Nobili aut ignobili. 4 Quocirca bene. 5 Postquam hæc verba muris urbani, murem rusticum impulerunt vitæ genus commutare. 6 Noctu. 7 Purpura. 8 Splenderet stragula vestis. 9 In canistris ordine dispositis & exornatis. 10 Murem rusticum extentum, vel accumbentem. 11 Instar servi ad ministrandum expediti. 12 Mus urbanus. 13 Dapes dapibus accumulat. 14 Officiose in morem vernarum. 15 Prægustans. 16 Mus rusticus porrectus in stragula purpurea gaudet sorte mutata. 17 Ob res jucundas præbet se lætum convivam. 18 Lectis discubitoriis. 19 Currebat. 20 Metu perturbati magis trepidabant. 21 Simulatque. 22 Canibus Epiroticis à Molossa, civitate Epiri, ubi canes robusti gignuntur. 23 Mus rusticus. 24 Valeat hæc vita urbana turbulenta & timoris plena. 25 Caverna, *ubi ante habitabat.* 26 Ervum, est species leguminis.

SATYRA VII.

Horatius inducit servum vehementer dominum suum increpantem, quod aliter vivat quam promiserat, aut præ se ferat.

IAmdudum[1] ausculto: & cupiēs tibi dicere[2] servus
Pauca, reformido. 3 *Davusne?*[4] *ita, Davus amicum*
Mancipium domino,[5] *& frugi, quod sit satis: hoc est,*
Vt vitale putes. [6] *Age, libertate Decembri,*
(Quando ita majores voluerunt) utere : narra
[7] *Pars hominum vitiis gaudet* [8] *constanter,*[9] *& urget*
Propositū; pars multa [10] *natat, modo*[11] *recta capessens,*
Interdum [12] *pravis obnoxia. sæpe notatus*
[13] *Cum tribus annellis,* [14] *modo læva Priscus inani,*
Vixit [15] *inæqualis,* [16] *clavum ut mutaret in horas:*
[17] *Ædibus ex magnis subito se conderet, unde*
[18] *Mundior exiret vix libertinus* [19] *honeste.*
Iam mœchus Romæ, jam mallet [20] *doctus Athenis*
Vivere,[21] *Vertumnis,* [22] *quotquot sunt, natus iniquis.*
Scurra Volanerius, postquam illi [23] *justa chiragra*
[24] *Contudit articulos; qui pro se* [25] *tolleret, atque*
Mitteret in [26] *pyrgum talos, mercede diurna*
Conductum pavit. quanto constantior idem
In vitiis, [27] *tanto levius miser, ac prior* [28] *illo,*
[29] *Qui jam contento, jam laxo fune laborat.*
[30] *Nō dices hodie, quorsum hæc tam* [31] *putida tendūt,*
Furcifer? [32] *Ad te, inquam.* 33 *quo pacto, pessime?*
[34 *Laudas*

1 Audio te loquentem. 2 Existens in servitute. 3 Num Davus audet hæc loqui? *inquit Dominus suus.* 4 Ita est, ego Davus servus tibi utilis, cupio te paucis convenire. 5 Servus, *inquam*, tāta frugalitate præditus, ut me meo merito judicare possis vitalem. i. meliore vita dignum, nempe libertate. 6 Hoc mense Decembri, cum Saturnalia celebrentur (*inquit Dominus*) servis loqui licet, quicquid libet. 7 Verba servi. 8 Pertinaciter. 9 Perseverat in consilio suscepto. 10 Instabilis est, huc illuc fluctuans.

11 Virtutes sequens. 12 Vitiis obnoxia. 13 Annulos plures gestasse, turpe fuit. 14 Vixit aliquando sine ullo annulo, quem in sinistra manu gestare mos erat, quia manus sinistra otiosior est, & propterea minus in illa annuli atteruntur, quam in dextra. 15 Sibi non constans. 16 Clavum aut latum aut angustum. vide Sat. 6 lib. 1. 17 Ex domo plena dignitatis subito migraret in domum abjectam. 18 Vnde. i. ex qua exiret paulo elegantior. 19 Decenter. 20 Priscus, Orator fuisse dicitur. 21 Vertumnus deus est annum vertens, ad omnes figuras & formas opportunus, unde multiformis & mutabilis apparet. Quamobrem qui inconstantes sunt & mobili ingenio, dicuntur nati iratis Vertumnis. 22 Quotquot sunt Vertumni. Non quod multi essent Vertumni, sed quia Vertumnus varie depingebatur. modo arator, seminator, messor, modo plantator, fossor, &c. 23 Chiragra gravis, & suis numeris absoluta. 24 Comminuit articulos. 25 Ex alveo sumeret. 26 In vasculum, ex quo ad evitandum dolum tali ab aleatoribus in alveum conjiciebantur, ne si manu jacerentur, lusores fraudem committerent. 27 Tanto minus miser. 28 Illo Prisco. 29 Qui modo ita contendit funem, ut periculum sit ne rumpatur, modo nimis laxat. i. in omni vitiorum genere volutatur. 30 *Verba sunt heri.* 31 Verba rancida & auditu injucunda. 32 *Respondet servus.* 33 *Loquitur herus.* 34 Sunt verba Davi ad herum.

Fortunam & mores 35 antiqua plebis, & [36] *idem,*
Siquis ad illa deus 37 subito te agat,[38] *usq; recuses :*
Aut quia non sentis,39 quod clamas, rectius esse,
Aut quia [40]*.non firmus rectum defendis,*[41]*& hæres,*
Nequicquam cœno cupiens [42] *evellere plantam.*
43 Romæ rus optas , absentem 44 rusticus urbem
Tollis ad astra 45 levis. si nusquam es forte vocatus
Ad cœnã,[46] *laudas securum olus,ac,*[47]*velut usquã*
Vinctus eas, ita te felicem dicis, [48] *amasque,*
Quod nusquam tibi sit 49 potandum:[50] *jusserit ad se*
Mecœnas [51] *serum sub lumina prima venire*
Convivam, [52] *Nemon' oleum feret ocyus ? ecquis*
Audit? Cum magno 53 blateras clamore, 54 fugisque.
Milvius 55 & scurra tibi non 56 referenda precati
Discedunt. 57 etenim fateor , me dixerit [58] *ille*
59 Duci ventre levem : 60 nasum nidore supinor :
Imbecillus, iners, si quid vis, adde, [61] *popino.*
62 Tu,quum sis[63]*quod ego, & fortassis nequior,ultro*
64 Insectere,velut melior?65 verbisque decoris
Obvolvas vitium ? quid, si me stultior ipso
Quingentis empto drachmis deprenderis? 66 aufer
Me vultu terrere,manum 67 stomachumque teneto.
Dum, quæ 68 Crispini docuit me janitor, edo.
69 Te conjux aliena capit, meretricula Davum.
Peccat uter nostrûm cruce dignius? acris ubi me
70 Natura incendit, [71] *sub clara nuda lacerna*
Quæcunque excepit turgentis verbera [72] *caudæ,*
73 Clunibus aut agitavit equum lasciva supinum:
74 Dimittit neque famosum , neque sollicitum , ne
Ditior, aut forma melioris 75 mejat eodem.
76 Tu,quum 77 projectis insignibus, annulo equestri,
78 Romanoque habitu, 79 prodis ex judice Dama

35 Mores antiquorum hominum.
35 Et tu idem.
37 Si sine tuis votis ad illa te compellat.
38 Valde recuses.
39 Quod asseris.
40 Non stabilis. 41 In luto hæsitas.
42 Cupiens ex vitiorum gurgite emergere.
43 Quando Romæ es.
44 Quando es rure.
45 Inconstans.
46 Victum domesticum laudas.
47 Quasi, provocaris, eo coactus & invitus eas.
48 Estque tibi jucundum.
49 Epulandũ.
50 Si jusserit.
51 Sero, paulo antevesperum.
52 Verba sunt heri ad Mecœnatem properantis. *Cœnaturi oleo ungebantur.*
53 Inepte clamas. 54 Ad cœnam festinas. 55 Parasiti, qui erant apud te cœnaturi. 56 Multa mala. 57 Davi sunt verba, non Horatii. 58 Aliquis dixerit. 59 Me veniri indulgere. 60 Nasum habeo supinum ad suavem odorem obsonii percipiendum. 61 Popinarum amator. 62 Here. 63 Servus nimirum. 64 Debesne me insectari ? 65 Vocabulis virtutis vitium tuum tegas? 66 Noli me vultu terrere. 67 Iram comprime. 68 Philosophi. vide Sat. 3 lib. 1. 69 Te, qui herus meus es. 70 Naturalis & vehemens libido. 71 Sub linea veste tam tenui , ut meretrix quasi nuda videretur. 72 Mentulæ tumentis. 73 Aut superincubando me clunibus agitavit , veluti equo insidens. 74 Me missum facit illæsa fama. 75 Cum eadem coëat. 76 Tu here. 77 Ornamentis equestribus depositis. 78 In toga. 79 Quum tu vestitum servilem sumis (ne ab aliis agnoscaris) & ex judice factus es Dama , servus infamis. Non es, &c.

Turpis,

Turpis, [80] odoratum caput obscurante [81] lacerna,
Non es, quod simulas? metuens [82] induceris, atque
[83] Altercante libidinibus [84] tremis ossa pavore.
[85] Quid refert, uri virgis, ferroque necari,
Auctoratus eas, an turpi clausus in arca,
[86] Quo te demisit peccati [87] conscia herilis
[88] Contractum, genibus tangas caput? estne marito
Matronæ peccantis [89] in ambos justa potestas?
[90] In corruptorem vel justior? illa tamen se
[91] Non habitu, [92] mutatve loco, [93] peccatve superne,
Quum te formidet mulier, neque credat [94] amanti.
[95] Ibis sub furcam [96] prudens, [97] dominoque furenti
Committes rem omnẽ, & vitã, & cũ corpore famam.
[98] Evasti? credo. [99] metues, [1] doctusque cavebis.
[2] Quæres, quando iterum paveas, iterumque perire
Possis. [3] ô toties servus! quæ bellua ruptis
Quum semel effugit, reddit se prava catenis?
Non sum mœchus, ais. neque ego hercule fur, ubi vasa
Prætereo [4] sapiens argentea. [5] tolle periclum,
Iam [6] vaga prosiliet frenis natura remotis.
[7] Tune mihi dominus, [8] rerum imperiis, hominumque
Tot, tantisque [9] minor? quem ter [10] vindicta quaterq;
[11] Imposita haud unquam misera formidine [12] privet?
Adde supra dictis, [13] quod non levius valeat. nam
[14] Sive vicarius est, qui servo paret (uti mos
Vester ait) seu conservus; tibi quid sum ego? nempe
Tu, mihi qui imperitas, aliis servis miser, atque
[15] Duceris, ut nervis alienis mobile lignum.
[16] Quisnam igitur liber? sapiens, [17] sibiq; imperiosus:

80 Caput odoribus delibutum. 81 Pallio obsoleto. 82 Induceris in ædis mulieris. 83 Pugnante metu cum libidine. 84 Habes ossa trementia. 85 Quid interest, utrum eas gladiator auctoratus, (i. obligatus pretio) virgis uri. (i. verberandus & gladio necandus) an mœchus sis clausus in arca turpi. Quasi diceret: quid interest inter gladiatorem & adulterum. 86 In quam arcam. 87 Ancilla. 88 Demisit te contractum, propter arcæ augustias. 89 In adulterum & adulteram. 90 In adulterum. 91 Illa non mutat matronæ habitum. 92 Nec se mutat, ut ad dominum tuum veniat. 93 Non vult incubare tibi subjacenti, vel, non palam peccabit, ut vult Erasm. 94 Neque credat tibi, dicenti te eam amare. 95 Feres furcam in collo, ut servus. *Unde dictus est furcifer, qui talem furcam circumtulit.* 96 Sciens. 97 Libidini furiosæ, quæ tibi imperat, concredes te tuaque omnia. 98 Evasisti periculum? 99 Ironice. i. non metues. 1 Doctus periculo tuo cavebis. 2 Imo cogitabis, quo tempore illa te iterum admittat, ut paveas & pereas. 3 Quoties in adulterio deprehenderis. 4 Cautus, vel mihi sapiens. 5 Tolle metum pœnæ. 6 Proclivis ad vitium. 7 Tune te mihi dominum esse dicis, qui me nequior es, & duriorem servis servitutem? 8 Pecuniæ, libidinis, gloriæ, metus, &c. 9 Inferior. 10 Virga, qua prætor servum liberabat. 11 Capiti sæpius imposita. 12 Possit liberare. 13 Quod superioribus par est. 14 Soletis vos disputare, utrum servus servi sit dicendus vicarius, an conservus? cum tu igitur mihi imperites, & aliis servias. (i. vitiis & furiosæ libidini) quid? conservus ne sum ego tuus, an vicarius? 15 Traheris alia potestate, velut imagunculæ, quæ ex ligno factæ certis nervis sua sponte moventur. 16 Concludit ex Stoicorum sententia. 17 Qui sibi suisque affectibus imperat.

Quem neq; pauperies, neq; mors, neq; vincula terrent:
[18] Responsare cupidinibus, contemnere honores
Fortis, & in seipso totus [19] teres, atque rotundus,
[20] Externi ne quid valeat [21] per læve morari.
In quem [22] manca ruit semper fortuna. potesne
[23] Ex his, [24] ut proprium, quid noscere? quinq; talenta
Poscit te mulier, vexat, foribusque repulsum
[25] Perfundit gelida. rursus vocat. eripe turpi
Colla jugo. Liber, liber sum, dic age. [26] non quis.
Urget enim [27] dominus mentem non lenis, & acres
Subjectat [28] lasso stimulos, versatque [29] negantem.
[30] Vel quum Pausiaca torpes insane tabella,
Qui peccas minus [31] atq; ego? [32] quũ Fulvi Rutubaq;
Aut Placideiani 33 Contento poplite miror
Prælia 34 rubrica picta aut carbone: velut si
Re vera pugnent, feriant, vitentque moventes
Arma viri. 35 nequam & cessator Davus: at ipse
Subtilis veterum judex & callidus 36 audis.
37 Nil ego, si ducor libo fumante: [38] tibi ingens
Virtus atque animus cœnis responsat opimis.
39 Obsequium ventris mihi [40] pernitiosius est. cur?
[41] Tergo plector enim. qui tu impunitior, illa
[42] Quæ parvo sumi nequeunt, cum obsonia captas?
Nempe [43] inamarescunt epulæ [44] sine fine petitæ,
[45] Illusique pedes [45] vitiosum ferre recusant
Corpus. an hic peccat, [47] sub noctem qui puer uvam
Furtivam mutat strigili? qui prædia vendit,
Nil servile gulæ [48] parens habet? adde, quod idem
[49] Non horam tecum esse potes, non otia [50] recte
Ponere: [51] teque ipsum vitas fugitivus, [52] ut erro:

18 Fortis ad respondendum. i. ad obsistendum cupidinibus. 19 Totus æquabilis & perfectus, ut rotunda figura. 20 Ne quid externum eum commoveat. 21 Ne quid possit, quasi per læve lignum sive marmor hærere. est Metaph. 22 Debilis fortuna. 23 Ex his quæ dixi. 24 Quid possis vere fateri tuum esse? 25 Perfusum aqua gelida repellit à foribus. 25 Non potes dicere te esse liberum, qui servis libidini. 27 Libido, dominus crudelis. 28 Tibi lasso. *Est Allegoria ab equis ducta.* 29 Libido vexat te negantem servire. 30 Quum admiraris tabulam à Pausia pictam. 31 Quomodo peccas minus quam ego? 32 Quum gladiatorum prælia contemplor picta in pariete. 33 Gladiatores pugnant altero poplite contento, altero leviter inflexo. 34 Rubrica est terra rubei coloris, & minio proxima. 35 Dicor à te servus nequam & piger. 36 Callidus diceris. 37 Si libi vel placentæ vapore delector, hominem nihili (i. nullius pretii) me dicis esse. 38 Tu sapiens & magnanimis haberis, si cœnas opiparas contemnas. *Est Ironia. Nam herus suus tam imbecillus & nullius virtutis fuit, ut cœnas opimas contenmere non potuerit.* 39 Luxuria. 40 Mihi quam tibi pernitiosius. 41 Vapulo. 42 Quæ magno constant. 43 Epulæ non sapiunt, vel, ructum acidum generant. 44 Quæ immoderate appetuntur. 45 Pedes fraudati bono alimento, propter incontinentiam in victu, recusant, &c. 46 Corpus morbosum. 47 Peccatne puer, qui sub noctem data strigili furtivam uvam accipit? 48 Gulæ serviens. 49 Adeo es inconstans, & in varia distractus. 50 In re seria & honesta. 51 Tu teipsum fugis, tecum pugnas, es præsens absens. 52 Ut servus vagabundus, aliquando ad dominum revertens.

Iam

Iam vino quærens, jam somno [53] *fallere curam.*
Frustra. nā [54] *comes atra premit, sequiturq́; fugacem.*
[55] *Vnde mihi lapidē?* [56] *quorsū est opus?* [57] *unde sagittas?*
[58] *Aut insanit homo,* [59] *aut versus facit.* [60] *Ocyus hinc te?*
Ni rapis, [61] *accedes* [62] *opera agro nona Sabino.*

53 Lenire curam. 54 Ipsa cura. 55 Vnde mihi sumam lapidem? *inquit herus, irascens propter servi orationem nimis liberam.* 56 Sunt verba servi. 57 Herus ira incensus sagittas etiam petit. 58 Verba sunt servi. 59 Aut Poëtarum more fuiit. 60 Herus minatur servo se illum missurum in Sabino, sic, ut ex servo urbano efficiatur servus rusticus & abjectus. 61 Accedes nonus ad octo servos operarios, quos misi in agrum Sabinum. 62 *Opera* in hoc loco, ut sæpe apud Ciceronem, hominem significat sordidum & vilis conditionis.

SATYRA VIII.

Horatius Fundanum amicum suum interrogat, qualis Nasidieni fuerit cœna, cui ipse interfuerat.

[1] *VT Nasidieni juvit te cœna beati?*
Nā mihi quærenti convivam, [2] *dictus heri illic*
De medio potare die. [3] *Sic ut mihi nunquam*
In vita fuerit melius. [4] *Da, (si grave non est)*
Quæ prima [5] *iratum ventrem placaverit esca.*
In primis Lucanus aper [6] *leni fuit Austro*
Captus, ut ajebat [7] *cœnæ pater.* [8] *acria circum*
Rapula, lactucæ, radices: qualia lassum
[9] *Pervellunt stomachum:* [10] *siser, alec,* [11] *fæcula Coa.*
His ubi sublatis, [12] *puer alte cinctus* [13] *acernam*
[14] *Gausape purpureo mensam pertersit, & alter*
[15] *Sublegit quodcunque jaceret* [16] *inutile, quodque*
Posset cœnantes offendere: [17] *ut Attica virgo*
Cum sacris Cereris, procedit fuscus [18] *Hydaspes,*
[19] *Cæcuba vina ferens:* [20] *Alcon. Chium maris expers,*
[21] *Hic herus, Albanum, Mecœnas, sive Falernum*
Te magis [22] *appositis delectat, habemus utrumque.*
[23] *Divitias miseras.* [24] *Sed queis cœnantibus una,*
Fundani, [25] *pulchre fuerit tibi, nosse laboro.*

1 Quomodo te cœna divitis Nasidieni delectavit? 2 Dictus es mihi heri illic apud Nasidienum à meridie potare. 3 Sic me juvit, (inquit Fundanus) ut nunquam libentius cœnarim. 4 Dic ô Fundane. 5 Famelicum ventrem. 6 Lucanus aper captus fuit Austro leniter flante, ex quo carnes putrescunt & teneriores redduntur. 7 Præfectus & rex convivii, Nasidienus. 8 Rapula aceto condita.

9 Provocant stomachum languentem. 10 Genus pastinacæ. Angl. *Skirwort.* 11 Fæcula est genus condimenti, quod purum profluit ex crassiori sedimento vini Coi. 12 Servus ad ministrandum bene expeditus. 13 Tersit mensam, ex acere arbore factam. 14 Panno villoso. 15 Collegit. 16 Sordidum. 17 Velut canistrifera virgo. 18 Puer formosus. 19 Vina generosa. 20 Alter servus vinum ferens Chium, non ex Chio insula advectum, sed in Italia factum, *simulatum igitur.* 21 Nasidienus ait, ô Mecœnas, si vinum Albanum, &c. 22 Si vinum Albanum, vel Falernum te magis delectat, quam vina quæ sunt apposita. 23 O miseras divitias, inquit Horatius. 24 Sed quibus aliis convivis. 25 Quam jucunde cœnaris.

26 *Sum-*

[25]Summus ego, & prope me Viscus Thurinus, & infra,
(Si memini) Varius : cum Servilio Balatrone
Vibidius : quos Mecœnas adduxerat [27] umbras.
Nomentanus erat [28] super ipsum , Porcius infra,
[29] Ridiculus totas simul absorbere placentas.
[30] Nomentanus ad hoc, qui, si quid forte [31] lateret,
Indice monstraret digito. nam cætera turba,
Nos, inquam, cœnamus aves , conchylia, pisces.
Longe dissimilem noto [32] celantia succum :
Vt vel continuo patuit , quum [33] passeris atque
Ingustata mihi [34] porrexerit ilia rhombi.
Post hoc me docuit [35] melimela rubere, minorem
[36] Ad lunam delecta. [37] quid hoc intersit, [38] ab ipso
Audieris melius. tum Vibidius Balatroni,
[39] Nos, nisi [40] damnose bibimus , moriemur inulti.
Et calices poscunt majores. [41] vertere pallor
Tum [42] parochi faciem, nil sic metuentis, [43] ut acres
Potores : vel quod maledicunt liberius , vel
Fervida quod subtile [44] exurdant vina palatum.
[45] Invertunt Aliphanis vinaria tota
Vibidius Balatroque , sequutis omnibus : [46] imi
[47] Convivæ lecti nihilum nocuere lagenis.
Affertur squillas inter muræna [48] natantes (quit,
In patina porrecta. [49] sub hoc herus, Hæc gravida, in-
Capta est, deterior [50] post partum carne futura.
[51] His mistum jus est oleo, [52] quod prima Venafri
Pressit cella, [53] garo de succis piscis Iberi ,
Vino quinquenni, verum citra mare [54] nato,
Dum coquitur : ([55] cocto Chium sic convenit, ut non
Hoc magis ullum aliud) pipere albo, non sine aceto,
[56] Quod Methymnæam vitio mutaverat uvam.

26 Summus ego fui in primo lecto, inquit Fundanus. 27 *Vmbras* appellat, convivas à convivatore non invitatos. 28 Supra Nasidienum. 29 Porcius ideo fuit ridiculus , quod uno haustu totas absorberet placentas. 30 Nomentanus insignis helluo ad hoc fuit à Mecœnate ductus, ut,&c. 31 Si quid aliis erat incognitum. 32 Intra se continentia succum longe meliorem succo noto. i. succo usitato. 33 Piscis plani. 34 Quum Nasidienus porrexit, &c. 35 Mala mellei saporis. 36 Crescente luna. 37 Quæ sit differentia inter melimela collecta crescente luna. 38 Ab ipso Nasidieno , qui me docuit. 39 Nos obsoniorum fœtore propemodum enecati moriemur inulti. 40 Nisi large bibimus cum damno convivatoris. 41 Pallor vertebat. 42 Nasidieni convivatoris faciem. 43 Strenuos potores. 44 Hebetant palatum , unde palatum ad bibendum redditur impotentius. 45 Vibidius & Balatro evacuant totos vini cados poculis Aliphanis.i.poculis majoribus, factis in Aliphe, oppido Samnii. 45 Convivæ, qui accumbebant in imis lectorum partibus. 47 Convivæ electi & honoratiores. i. Mecœnas, Varius,&c. à temperantia non recedebant. 48 In jusculo. 49 Hoc ipso tempore Nasidienus convivii dominus inquit,&c. 50 Deterior futura , si capta esset postquam peperisset. 51 Ex his jus est temperatum , nempe oleo , garo , vino quinquenni , pipere albo , & aceto. 52 Quod ex olivis Venafranis primum est expressum. 53 Garum est genus muriæ ex scombris confectum. 54 Dum coquitur jusculum vino Italico. 55 Puri cocto vinum Chium est aptissimum. 56 Quod suo acore corruperat vinum factum in Methymna , Lesbi oppido.

Erucas

Erucas virides, inulas ego primus amaras
Monstravi 57 *incoquere, illutos* 58 *Curtillus echinos,*
59 *Ut melius muria, quam* 60 *testa marina remittat.*
Interea suspensa graves aulaea ruinas
In patinam fecere, trahentia 61 *pulveris atri*
Quantum non Aquilo Campanis excitat agris.
62 *Nos majus veriti, postquam nihil esse pericli*
Sensimus. 63 *erigimur.* 64 *Rufus, posito capite, ut si*
Filius immaturus obisset, flere. quis esset
Finis, ni sapiens sic Nomentanus amicum
65 *Tolleret? Heu Fortuna, quis est crudelior in nos*
Te Deus? 66 *ut semper gaudes illudere rebus*
Humanis! Varius mappa compescere risum
Vix poterat. Balatro 67 *suspendens omnia naso,*
68 *Hæc est conditio vivendi, ajebat:* 69 *eoque*
Responsura tuo nunquam est par fama 70 *labori.*
71 *Tene, ut ego accipiar laute, torquerier omni*
Sollicitudine districtum? 72 *ne panis adustus,*
Ne male conditum jus apponatur? ut omnes
Præcincti recte pueri, comtique ministrent?
Adde hos præterea casus: aulaea ruant si,
Ut modo: si patinam pede lapsus frangat 73 *agaso.*
Sed convivatoris (74 *uti ducis*) *ingenium res*
Adversa nudare solent, celare secunda.
Nasidienus ad hæc: Tibi di 75 *quæcunque preceris,*
Commoda dent: ita vir bonus es, convivaque comis.
76 *Et soleas poscit.* 77 *tum in lecto quoque videres*
Stridere secreta divisos aure susurros.
Nullos 78 *his mallem ludos spectasse. sed illa*
79 *Redde, age, quæ deinceps risisti. Vibidius dum*
Quærit de pueris, num sit quoque 80 *fracta lagena,*
Quod sibi poscenti non dentur pocula, dumque
Ridetur 81 *fictis rerum, Balatrone* 82 *secundo*
Nasidiene redis 83 *mutatæ frontis, ut arte*
Emendaturus 84 *fortunam. deinde sequuti*
85 *Mazonomo pueri magno discerpta ferentes*
Membra gruis, sparsi sale multo, non sine farre,

57 Monstravi incoquere herbas in illo jure, quod descripsi.
58 Curtillus, unus ex hoc genere Epicureorum, docuit incoquere echinos non maceratos. i. non muriam ex eis factam, sed echinos integros.
59 Tanquam sapidius cum ea muria.
60 Quam quod testa Græca ad nos remittat.
61 Tantum pulveris.
62 Nos domus ruinam veriti.
63 Liberamur à metu.
64 Nasidienus capite demisso flebat.
65 Mœstum solaretur.
66 Quam gaudes.
67 Omnia deridens.
68 Ut mala sunt vicina bonis.
69 Ideoque.
70 In cœnæ apparatu.
71 Tene æquum est cruciari?
72 *Ridicula est totius apparatus enumeratio.*
73 Qui jumenta curat, quales erant Nasidieni ministri.
74 Quemadmodum Imperatoris.
75 Quæcunque optes.
76 Soleas veterum more deposuerat, antequam accumbebat.
77 Tum in singulis lectis videre licebat convivas consusurrantes.
78 Quam hos, inquit Horatius.
79 Declara.
80 Aulæorum casu.
81 Ob res confictas.
82 Balatrone applaudente.
83 Redis hilarior.
84 Fortuitum aulæorum casum.
85 In lance prægrandi.

Pinguibus & ficis 86 *pastum jecur anseris albi,*
Et leporum avulsos, 87 *ut multo suavius, armos,*
Quam si cum lumbis quis edit. tum pectore adusto
Vidimus & merulas 88 *poni, & sine clune palumbes.*
89 *Suaves res, si non* 90 *causas narraret earum, &*
Naturas dominus. quem nos sic fugimus ulti,
Vt nihil omnino gustaremus: velut 91 *illis*
92 *Canidia afflasset, pejor* 93 *serpentibus Afris.*

86 Saginatum. 87 Tanquam multo delicatius. 88 Apponi. 89 Existentes res suaves. 90 Si nobis non recitasset causas naturales, ob quas aliæ aliis partibus sunt præferendæ. 91 Illis cibis. 92 Mulier venefica. 93 Pejor serpentibus, quorum afflatu cibi salutares redduntur veneuati & mortiferi.

EPISTOLARVM
LIBER I.

AD MECOENATEM. *Epist.* I.

Se ludicra sua studia missa facere dicit, & ea, quæ ad virtutem ducunt, amplecti: sic tamen ut in nullius Magistri verba juret. Hujusmodi autem esse hæc studia, ut nemo sit, qui non illis excoli possit, si modo patientem aurem commodet. Tandem pravum hominum judicium, virtutem opibus & honoribus postponentium, & quæ corporis sunt, non quæ sunt animi, curantium, reprehendit.

1 *PRima dicte mihi,* 2 *summa dicende camœna,*
3 *Spectatum satis, & donatū jam* 4 *rude, quæris,*
Mecœnas, iterum antiquo me includere 5 *ludo.*
6 *Non eadem est ætas, non mens.* 7 *Vejanius, armis*
8 *Herculis ad postem fixis,* 9 *latet abditus agro,*
10 *Ne populum extrema toties exoret* 11 *arena.*
12 *Est mihi purgatam crebro qui* 13 *personet aurem,*
14 *Solve senescentem* 15 *mature sanus equum, ne*
Peccet 16 *ad extremum ridendus,* 17 *& ilia ducat.*

1 O Mecœnas, mihi in principio carminis lyrici celebrate. 2 In ultimis meis scriptis. 3 Satis à populo cognitum. 4 Quem ætas à scribendi munere liberavit. Rudis, virga est, qua gladiatores donati à gladiatura cessabant. 5 Vt versus lyricos, atque amatorios iterum faciam. 6 Non eadem est ætas, sed alia, quæ alios mores postulat. 7 Vejanius gladiator. 8 Armis Herculi dedicatis, & in ejus templo posti affixis. 9 Delitescit in agro. 10 Ne à pari suo victus, & jamjam enecandus, à populo in theatro sedente supplex salutem petat. 11 Ab extrema parte arenæ, in qua decertabant. 12 Est mihi monitor, ratio nimirum, vel, conscientiæ stimulus. 13 Qui sonet per aurem docilem, & attentam. 14 Sejunge equum à curru. 15 Opportune. 16 Ridendus sub finem curulis certaminis. 17 Et spiritus difficultate ne laboret.

Nunc

Nunc itaque & [18] *versus &* [19] *cætera ludicra pono:*
Quid verum, atque decens, curo, & rogo, [20] *& omnis in hoc sum:*
[21] *Condo, & compono, quæ mox* [22] *depromere possim.*
Ac ne forte roges, [23] *quo me duce, quo lare tuter:*
[24] *Nullius addictus jurare in verba magistri,*
[25] *Quo me cunque rapit tempestas, deferor hospes.*
[26] *Nunc agilis fio,* [27] *& mersor civilibus undis,*
[28] *Virtutis veræ custos,* [29] *rigidusque satelles:*
Nunc in [30] *Aristippi furtim præcepta relabor,*
Et mihi res, non me rebus, submittere [31] *conor.*
Ut nox longa, [32] *quibus mentitur amica, diesque*
Longa videtur [33] *opus debentibus; ut piger annus*
Pupillis, quos dura premit custodia [34] *matrum;*
Sic mihi tarda fluunt, ingrataque tempora, quæ spem
[35] *Consiliumque morantur agendi gnaviter id, quod*
Æque pauperibus prodest, locupletibus æque,
Æque neglectum pueris, senibusque nocebit.
Restat, ut his ego me ipse regam, solerque [36] *elementis.*
[37] *Non possis oculo quantum contendere* [38] *Lynceus,*
Non tamen idcirco contemnas lippus inungi:
Nec, quia desperes invicti membra [39] *Glyconis,*
Nodoso corpus [40] *nolis prohibere chiragra.*
[41] *Est quodam prodire tenus, si non datur ultra.*
[42] *Fervet avaritia, miseroque cupidine pectus?*
[43] *Sunt verba & voces, quibus hunc lenire dolorem*
Possis, & magnam morbi deponere partem.
[44] *Laudis amore tumes? sunt certa* [45] *piacula quæ te*
Ter [46] *pure lecto poterunt recreare libello.*
Invidus, iracundus, iners, vinosus, amator;
Nemo adeo [47] *ferus est, ut non* [48] *mitescere possit.*

18 Versus amatorios. 19 Depono jocos, nugas, convivia, & id genus alia, quæ me ludicrum faciunt & ridiculum. 20 Totus in hoc sum. 21 In animo recondo, & in ordinem digero. 22 Quæ suo tempore depromam ad usum meum, tam dicto quam facto. 23 Quo philosopho auctore, & qua familia philosophica me tutum præstem. 24 Ego obligatus nullius Magistri dictatis assentiri, defero, &c. 25 Pro ventorum arbitratu. i. pro ratione temporum. 26 Practicus aliquando fio, ut Peripateticus. 27 In reipub. administratione exerceor. 28 Aliquando fio Stoicus, summum bonum in virtute ponens. 29 Æqualiter omnia peccata puniens, rigidus ergo. i. durus & inexorabilis. 30 A Cyreneo Aristippo (qui omne bonum in voluptate posuit) Cyrenaica manavit disciplina. 31 *Academicus ergo.* 32 Quibus promissa non servat. 33 Operariis conductis. 34 Custodia novercarum. 35 Quæ propositum meum conscribendi, vulgandique præcepta ad bonos mores conducentia retardant. 37 Philosophiæ primordiis. 37 Si non possis in rebus ipsis perspiciendis tanta vi oculorum niti, quanta Lynceus. 38 Lynceus acutissima oculorum perspicuitate præditus, ea, quæ apud inferos agerentur, dicitur vidisse. 39 Pugilis robusti. 40 Nec nolis, id est, velle debes. 41 Licet ad aliquantulum doctrinæ progredi, si non licet transgredi. 42 Æstuat. 43 Sunt Sermones philosophici. 44 Ambitione laboras. 45 Sunt sacrificia, vel medicamenta purgantia, id est, philosophica præcepta. 46 Animo puro. 47 Nemo tam est immanis, & ab humanitate alienus. 48 Mansuefieri.

Si modo [49] *culturæ patientem commodet aurem.*
[50] *Virtus est, vitium fugere : & sapientia prima,*
[51] *Stultitia caruisse. vides, quæ maxima credis*
Esse mala, exiguum [52] *censum,* [53] *turpemq; repulsam,*
Quanto devites animi, [54] *capitisque labore.*
[55] *Impiger extremos curris mercator ad Indos,*
Per mare pauperiem fugiens, per saxa, [56] *per ignes :*
[57] *Ne cures ea, quæ stulte miraris* [58] *& optas,*
Discere, & audire, & [59] *meliori credere non vis ?*
[60] *Quis circum pagos & circum compita pugnax,*
Magna coronari contemnat [61] *Olympia, cui spes,*
Cui sit conditio dulcis [62] *sine pulvere palmæ ?*
Vilius argentum est auro, virtutibus aurum.
O cives, cives, quærenda pecunia primum est,
[63] *Virtus post nummos.* [64] *hæc Ianus summus ab imo*
Perdocet : hæc recinunt juvenes [65] *dictata senesque,*
Lævo [66] *suspensi loculos,* [67] *tabulamque lacerto.*
[68] *Si quadringentis, sex,* [69] *septem millia desunt,*
Est animus tibi, sunt mores, & lingua, fidesque ;
[70] *Plebs eris. at pueri ludentes, rex eris, ajunt,*
Si recte facies. [71] HIC MURUS *aheneus esto,*
Nil conscire sibi, nulla pallescere culpa.
[72] *Roscia (dic sodes) melior lex, an puerorum*
[73] *Nænia, quæ recte regnum facientibus offert,*
[74] *Et maribus Curiis, & decantata Camillis ?*
[75] *Isne tibi melius suadet,* [76] *qui ut rem facias, rem,*
Si possis, recte : si non, [77] *quocunque modo rem :*
[78] *Ut propius spectes lachrymosa poëmata* [79] *Puppi :*
An qui Fortunæ te [80] *responsare superbæ*
[81] *Liberum,* [82] *& erectum præsens hortatur, & optat?*
Quod si me populus Romanus forte roget, cur
Non, [83] *ut porticibus,* [84] *sic judiciis fruar isdem,*
Nec sequar, aut fugiam, quæ diligit ipse, vel odit :

49 Philosophiæ.
50 Principium virtutis, est vitiorum fuga.
51 Vitiis carere, quæ à stultitia proveniunt.
52 Census significat totam rei familiaris æstimationem.
53 Repulsam, in magistratu petendo, & non obtinendo.
54 Corporis labore, per synec.
55 Impigre navigas ad Indos longe remotos.
56 Per ardentes circulos, vel, per gravissima pericula.
57 Ut ne cures, i. ut contemnas ea, quæ, &c.
58 Sc. divitias, honores, &c.
59 Prudentiori.
60 Quis homo fortis & pugnax in vilioribus certaminibus pugnabit & contemnat, &c.
61 Coronari Olympiorum nomine.

62 Sine labore. 63 Sed stulte id facitis. 64 Omnes fœneratores (qui habitabant in foro Romano, ubi templum est Iani) hæc publice docent. 65 Hæc præcepta sæpius inculcata. 66 Habentes loculos suspensos ad fœnus reponendum. 67 Et habentes tabulam ad scribenda debitorum nomina. 68 Quadringentis millibus sestertiûm. 69 Si sex aut septem millia desunt ad censum equestrem. 70 Eris plebejus. 71 Sit hæc arx tua, Nullius sceleris tibi esse conscium. 72 Lex à Roscio Othone lata. vide Epod. 4. 73 Cantilena puerilis. 74 Decantata à fortissimis illis Romanis, & mascula virtute præditis. 75 Rosciæ legis auctor. 76 Qui suadet, ut lucrum facias. 77 Iure, vel injuria. 78 Ut inter equites Romanos sedeas in theatro. 79 Tragici poëtæ. 80 Obsistere. 81 Purgatum à vitiis. 82 Erectum ad virtutes. 83 In quibus cum populo sedeo. 84 Sic suam sententiam cur non sequar.

Olim

Olim quod vulpes ægroto [85] *cauta leoni*
Respondit, [86] *referam:* [87] *Quia me vestigia terrent,*
Omnia te adversum spectantia, nulla retrorsum.
[88] *Bellua multorũ es capitum.nã quid sequar? aut quẽ?*
Pars hominum gestit conducere [89] *publica : sunt qui*
[90] *Frustis & pomis viduas venentur* [91] *avaras,*
[92] *Excipiantque senes,* [93] *quos in vivaria mittant.*
Multis occulto crescit res fœnere. verum
[94] *Esto, aliis alios rebus studiisque teneri :*
Iidem eadem possunt horam durare probantes?
Nullus in orbe sinus [95] *Bajis prælucet amœnis,*
Si dixit dives, [96] *lacus & mare sentit amorem*
[97] *Festinantis heri, cui si vitiosa libido*
[98] *Fecerit auspicium, cras ferramenta* [99] *Theanum*
[1] *Tolletis fabri.* [2] *lectus genialis in aula est?*
Nil ait esse prius, melius nil cœlibe vita :
[3] *Si non est, jurat bene solis esse maritis.*
[4] *Quo teneam vultus mutantem Protea nodo?*
[5] *Quid pauper?* [6] *ride : mutat cœnacula, lectos,*
Balnea, tonsores : [7] *conducto navigio, æque*
[8] *Nauseat ac locuples, quem ducit* [9] *priva triremis.*
[10] *Si curtatus inæquali tonsore capillos*
Occurri, rides : si forte subucula [11] *pexa*
Trita subest tunicæ, vel [12] *si toga dissidet impar;*
Rides : quid, mea quum pugnat sententia secum?
Quod petiit, spernit : repetit, quod nuper omisit?
[13] *Æstuat, & vita disconvenit ordine toto?*
Diruit, ædificat, mutat quadrata rotundis?
Insanire putas [14] *solennia me, neque rides,*
[15] *Nec medici credis, nec curatoris egere*
A [16] *prætore dati, rerum tutela mearum*
[17] *Quum sis, & prave sectum* [18] *stomacheris ob unguẽ*

85 Vulpes astuta. 86 Respondebo. 87 Non dabitur mihi à vitiis reditus, si ad illa semel ingressus fuero. 88 Est populi descriptio. 89 Vectigalia populi conducere, unde publicani appellabãtur. 90 Donis nullius pretii. 91 Viduas munerum cupidas. 92 Insidiose capiant senes. 93 Quos tandem devorent veluti pisces aut feras in vivariis detentos. 94 Concedo quod diversi homines diversa sectantur. At iidem persæpe mutantur. 95 Vrbs Campaniæ. 96 Lacus marinus. i. Lucrinus in Bajano. 97 Heri eo festinantis ad ædificandum. 98 Si vitiosa libido, tanquam avis cantu aut volatu, auspicium fecerit ratum, id est, impulerit divitem, ut ædificet, statim animum mutat & jubet fabros ferramenta Theanum transportare. 99 Campaniæ oppidum. 1 Transportabitis. 2 Vxorem habet? *Lectus genialis est qui sternitur nuptiis in honorem Genii in aula. i. domo.* 3 Si non est ei lectus genialis. i. uxor. 4 Quo modo teneam Protea in quamvis formam se transmutantem? 5 Quid agit pauper. 6 Ride (inquit Horatius) ejus etiam inconstantiam. 7 Non habens proprium navigium. 8 Æque fastidio afficitur ac dives. 9 Sua & propria. 10 Si occurri capillos curtatos habens à tonsore, qui inæqualiter tondet, rides. 11 Tunicæ lanosæ, & à sordibus mundatæ. 12 Si toga non sedet æqualis in humeris. 13 Commovetur. 14 Solenniter, more omnium hominum. 15 Qui me sanet. 16 Qui solet à prætore insanis dari, si deessent agnati. 17 Quum sis tutor mearum rerum, ô Mecœnas. 18 Quum irascaris ob unguem amici, &c. i. *ob levia amicorum incommoda.*

De

19 Vno Iove inferior.
20 Solus sanus & animo & corpore.
21 Stoicos irridet, qui dicunt sapientem esse sanum, etiamsi ægrotet.

De te pendentis, te respicientis amici.
Ad summam, sapiens uno [19] *minor est Iove, dives,*
Liber, honoratus, pulcher, rex denique regum:
[20] *Præcipue sanus,* [21] *nisi quum pituita molesta est.*

AD LOLLIVM. *Epist.* II.

Homerum in suis poëmatis plenius ac melius, quam quosdam philosophos, quid honestum sit, docere dicit: amborum afferens argumenta: Iliade quidem, quales sint in stultis regibus & populis animi motus describi: in Odyssea autem, Vlyssis exemplo, quid virtus & sapientia possint, ostendi. Deinde ad studium sapientiæ hortatur, utpote, quos recenset animi morbos, sanaturæ. Sed à teneris assuescendum hujusmodi præceptis esse docet.

1 Homerum.
2 Dum tu de virtute, tanquam Orator, exercitii causa disputas.
3 Præneste est nomen urbis in Latio.
4 Honestum.
5 Quid non sit utile.
6 Copiosius, & perfectius.
7 Chrysippus erat Stoicus, & Crantor Academicus.
8 Nisi aliud te detinet.
9 Phrygiæ.
10 Contrita bello decennali.
11 Continet Agamemnonis & Achillis perturbationes.
12 Id est, Helenam Græcis reddere.

Trojani belli [1] *scriptorem, maxime Lolli,*
Dum tu [2] *declamas Romæ,* [3] *Præneste relegi:*
Qui, quid sit [4] *pulchrum, quid turpe, quid utile,*
[5] *quid non,*
[6] *Plenius ac melius* [7] *Chrysippo & Crantore dicit.*
Cur ita crediderim, ([8] *nisi quid te detinet) audi.*
Fabula, quæ Paridis propter narratur amorem
Græcia [9] *Barbariæ lento* [10] *collisa duello,*
[11] *Stultorum regum, & populorum continet æstus.*
Antenor censet belli [12] *præcidere causam.*
[13] *Quid Paris? ut salvus regnet, vivatque beatus,*
[14] *Cogi posse negat. Nestor componere lites*
[15] *Inter Peleiden festinat & inter Atreiden:*
[16] *Hunc amor, ira quidē communiter urit* [17] *utrumq.*
Quicquid [18] *delirant reges, plectuntur* [19] *Achivi.*
Seditione, dolis, scelere, atque libidine, & ira
Iliacos intra muros peccatur, & extra.
Rursus, quid virtus, & quid sapientia possit,
Vtile proposuit nobis [20] *exemplar Vlyssem:*
[21] *Qui domitor Trojæ, multorum* [22] *providus urbes*
Et mores hominum inspexit: latumque per æquor,
Dum sibi, dum sociis reditum parat, aspera multa

13 Quid facit Paris? 14 Ad reddendam Helenam. 15 Inter Achillem Pelei filium, & Agamemnonem filium Atrei. 16 Agamemnonem Briseidis amor incendit. 17 Agamemnonem & Achillem. 18 Peccant. 19 Plebeji luunt pœnas. 20 Exemplar ad imitandum. 21 Vbi Trojam domuit. 22 Prudens.

Per-

Pertulit, adversis rerum [23] *immersabilis undis.*
[24] *Sirenum voces* [25] *& Circes pocula nosti:*
[26] *Quæ si cum sociis stultus, cupidusque bibisset,*
Sub domina meretrice fuisset [27] *turpis* [28] *& excors:*
Vixisset canis immundus, [29] *vel amica luto sus.*
[30] *Nos numerus sumus,* & [31] *fruges consumere nati,*
[32] *Sponsi Penelopes, nebulones,* [33] *Alcinoique,*
In cute curanda plus æquo [34] *operata juventus:*
Cui pulchrum fuit [35] *in medios dormire dies, &*
Ad strepitum citharæ [36] *cessatum ducere curam.*
Vt jugulent homines, surgunt [37] *de nocte latrones:*
Vt teipsum serves, non expergisceris? atqui
Si noles [38] *sanus,* [39] *curres hydropicus: & ni*
Posces ante diem librum cum lumine, si non
Intendes animum [40] *studiis, & rebus honestis;*
Invidia, vel amore [41] *vigil torquebere. nam cur*
Quæ lædunt oculos, festinas demere; si quid
[42] *Est animum, differs curandi tempus in annum?*
[43] *Dimidium facti, qui cœpit, habet. sapere aude:*
Incipe. qui recte vivendi prorogat horam,
[44] *Rusticus expectat dum* [45] *defluat amnis: at ille*
Labitur, & labetur in omne volubilis ævum.
Quæritur argentum, puerisque [46] *beata creandis*
Vxor, & inculta [47] *pacantur vomere sylva.*
Quod satis est, cui contigit, hic nihil amplius [48] *optet.*
Non domus, & fundus, [49] *non æris acervus, & auri*
Ægroto domini deduxit corpore febres,
Non animo curas. [50] *valeat possessor oportet,*
Si [51] *comportatis rebus bene cogitat uti.*
Qui cupit, aut metuit, juvat illum sic domus, [52] *aut res,*
Vt lippum picta tabula, [53] *fomenta podagram,*
Auriculas citharæ collecta sorde dolentes.
[54] *Sincerum est nisi vas, quodcunq; infundis, acescit.*
Sperne voluptates: nocet empta [55] *dolore voluptas.*
Semper avarus eget: [56] *certum voto pete finem.*

23 Fortunæ tempestatibus non immersus. 24 Voluptatum illecebras. 25 Circe suis veneficiis homines in feras mutabat. 26 Quæ pocula venefica. 27 In formam bellnæ versus fuisset. 28 Amens. 29 Vt sus luto gaudens. 30 Nos turba sumus sine virtute, numerum duntaxat explentes. 31 Viventes ut edamus. 32 Proci luxuriosi. 33 Nos sumus juventus Alcinoi Phæacum regis. i. molles sumus & voluptatibus dediti. 34 Occupata. 35 In meridiem. 36 Cessare facere. i. abjicere curas. 37 Per noctē. 38 Si noles dum sanus es. 39 Curres ad medicum, cum factus eris hydropicus. 40 Philosophiæ præceptis.

41 Sciens ac prudens. 42 Si quid consumit & corrumpit animum. 43 Quia principium est dimidium totius. Hesiod. 44 Rustice, vel tanquam rusticus (volens flumen transire) expectat, &c. 45 Donec, tota aqua elapsa, alveus arescat. 46 Vxor pecuniosa, vel fœlix in pariendo. 47 Excoluntur. 48 Optare debet. 49 Non ingens pecunia. 50 Oportet ut sit animo, & corpore sanus. 51 Rebus hæreditariis, vel acquisitis. 52 Res familiaris, vel pecunia. 53 Fomenta podagræ dolorem ad tempus minuunt, sed causam morbi funditus non exstirpant. 54 Nisi sit animus purus. *est Allegoria.* 55 Dolore subsequente. 56 Definitam pecuniæ summam expete.

57 Rebus secundis & fortunatis. | *Invidus alterius macrescit rebus 57 opimis.*
58 Phalaris & Dionysius. | *Invidia 58 Siculi non invenere Tyranni*
59 Qui frænum non injiciet iræ. | *Majus tormentum. qui non 59 moderabitur iræ,*
60 Mens dolore affecta. i. mens irata. | *Infectum volet esse, dolor quod suaserit, 60 & mens,*
61 Odio provectus. | *Dum pœnas 61 odio per vim festinat inulto.*
62 Appetitum rege. | *Ira, furor brevis est. 62 animum rege: qui nisi paret,*
63 Tanquam equum indomitum. | *Imperat: 63 hunc frænis, hunc tu compesce catena.*
64 Format. | *64 Fingit equum tenera docilem cervice 65 magister*
65 Equorum domitor. | *Ire viam, quam monstret eques. 66 venaticus, ex quo*
Tempore 67 cervinam pellem latravit in aula,
68 Militat in sylvis catulus. 69 nunc adhibe puro
Pectore verba 70 puer, nunc te 71 melioribus offer.
QVO semel est imbuta 72 recens, servabit odorem
Testa diu. 73 quod si cessas, aut strenuus anteis,
74 Nec tardum opperior, nec præcedentibus insto.

66 Catulus venaticus. 67 Quæ cervi similitudinem gerit. 68 Feras sectatur. 69 Percipe philosophiæ præcepta. 70 Dum puer es. 71 Philosophiæ magistris, vel honestis & salutaribus disciplinis. 72 Recens testa, in quam nihil adhuc fuit infusum. 73 Si in philosophiæ studio sis ignavior, aut si promovearis alacrius. 74 Nec te expecto, qui me persequi non potes, nec conor eos antevertere, qui me præcedunt.

AD IVLIVM FLORVM. *Epist.* III.

Iulium Florum de Claudio Nerone, ubi militet, & de quorundam amicorum scriptis interrogat. Deinde ipsum Florum ad sapientiæ studium, & ad redeundum in gratiam cum fratre hortatur.

1 In quibus regionibus. *Ora significant extremas partes terrarum.* | *IVli Flore, 1 quibus terrarum militet oris*
2 Tiberius Nero, Augusti privignus ex Livia Drusilla. | *2 Claudius Augusti privignus, scire laboro.*
3 Thraciane. | *3 Thracane vos, Hebrusque 4 nivali compede vinctus*
4 Glacie vinctus. | *5 An freta vicinas inter currentia turres,*
5 An Hellespontus, inter Sestum & Abidum currens? | *An pingues Asiæ campi collesque 6 morantur?*
6 Detinent? | *7 Quid studiosa cohors operum struit? hoc quoque curo.*
7 Quid faciat literata Drusi cohors? | *Quis sibi res gestas Augusti scribere sumit?*
8 Scriptis mandat, ad memoriam sempiternam. | *Bella quis & paces 8 longum diffundit in ævum?*
Quid 9 Titius, Romana brevi venturus in ora?
10 Pindarici fontis qui non expalluit 11 haustus,
Fastidire 12 lacus, & rivos ausus apertos.
Vt valet? ut meminit nostri? 13 fidibusne Latinis

9 Titius poëta, qui brevi ob sua scripta celebrabitur à populo Romano. 10 Qui non dubitavit fluidam Pindari eloquentiam Latinis versibus imitari. 11 Liquores. 12 Scripta vulgaria & inventu facilia. 13 Num studet Latinis versibus lyricis Pindaricos versus modulari.

Thebanos

Thebanos aptare modos studet, [14] auspice Musa?
An tragica [15] desævit, [16] & ampullatur in arte?
Quid mihi [17] Celsus agit? monitus, multumq; monendus
[18] Privatas ut quærat opes, & tangere vitet
Scripta, Palatinus quæcunque recepit [19] Apollo:
Ne si forte suas repetitum venerit olim
Grex avium plumas, moveat cornicula risum
Furtivis nudata coloribus. [20] ipse quid audes?
[21] Quæ circumvolitas agilis thyma? non tibi parvum
Ingenium, non incultum est, [22] nec turpiter hirtum.
[23] Seu linguam causis acuis, seu civica jura
Respondere paras, seu condis amabile carmen:
Prima [24] feres ederæ [25] victricis præmia. quod si
Frigida curarum [26] fomenta relinquere posses,
Quo te cœlestis sapientia duceret, ires.
[27] Hoc opus, hoc studium [28] parvi properemus & ampli,
Si patria volumus, si nobis vivere cari.
Debes hoc etiam rescribere, [29] si tibi curæ,
Quantæ conveniat, Munatius. [30] an male sarta
Gratia [31] nequicquam coit, & rescinditur? at vos
[32] Seu calidus sanguis, seu rerum inscitia vexat
[33] Indomita cervice feros; ubicunque locorum
Vivitis, [34] indigni fraternum rumpere fœdus,
Pascitur in vestrum reditum [35] votiva juvenca.

14 Musarum auspicio? 15 Ao valde sævit, crudeles & sævos Principes morum exprimendo. 16 Ampullis verborum utitur? 17 Celsus poëta, qui alienos versus pro suis recitaret. 18 Vt suam inventionem, non alienam quærat. 19 Apollinis templo adjunctam bibliothecam Augustus extruxerat in monte Palatino. 20 Tu, Iuli Flore, quos sequeris Auctores? 21 Circum quæ volitas thyma velut apis, ex variis doctorum virorum scriptis varia decerpens? 22 Nec rude & impolitum. 23 Sive Oratorem, Iurisconsultum, vel Poëtam agis. 24 Auferes præmia. 25 Ederæ victoriam tuam indicantis. 26 Curarum nutrimenta, nempe divitias, ambitionem & similia, quæ, ut frigus, gravant & tardant festinantem. 27 Properemus sapientiæ studiis incumbere. 28 Cujuscunque fortunæ sumus. 29 An Munatius frater tuus sit tibi tantæ curæ, quantæ conveniat, necne? 30 Gratia male conjuncta & perfide instaurata. 31 Non durat. 32 Sanguis calidus in juvenibus iram excitat. 33 Cervice dura, & rerum experientia nondum emollita. 34 Indigni qui rumpatis fraternam amicitiam. 35 Iuvenca, quam immolabo vobis reducibus.

AD ALBIVM TIBVLLVM. *Epist.* IV.

Albium Tibullum compellat, cui studium philosophiæ laudare videtur, atque id facere, ut ejus amore illum accendat. Recenset quibus dotibus illum dii ornaverint: deinde ita vivendum illi esse dicit, ut unumquemq; diem, extremum sibi fore putet.

ALbi, nostrorum Sermonum [1] candide judex,
Quid nunc te dicam facere in regione [2] Pedana?

1 Sincere judex, *Satyrarum nostrarum*.

2 Sic dicta à Pedo, Italiæ oppido.

 3 *Scribere*

3 Scribere quod 4 Caßi Parmensis opuscula vincat?
An tacitum sylvas inter 5 reptare salubres,
Curantem quicquid dignum sapiente, bonoque est?
Non tu 6 corpus eras sine pectore. di tibi 7 formam,
Di tibi divitias dederant, 8 artemque fruendi.
9 Quid voveat dulci nutricula majus alumno,
Quam sapere, 10 & fari poßit quæ sentiat, & cui
11 Gratia, fama, valetudo contingat abunde,
12 Et mundus victus, non deficiente crumena?
Inter spem, curamque, timores inter & iras,
13 Omnem crede diem tibi diluxisse supremum.
14 Grata superveniet, quæ non sperabitur, hora.
Me pinguem, 15 & nitidum bene curata cute vises,
Quum ridere voles 16 Epicuri de grege porcum.

3 An dicam te scribere. 4 Qui multas tragœdias scripsit, dictus Parmensis ab urbe Parma. 5 Lentius ambulare. 6 Sine mente excors. 7 Formam humanam. 8 Œconomiam. 9 Quid possit nutricula optare majus alumno? 10 Et eloqui sua sensa. 11 Benevolentia apud principes viros, fama ex bene factis. 12 Victus non sordidus, neque nimis exquisitus. 13 Omnem diem putato esse postremum. 14 Ita fiet ut grata, &c. 15 Poëtam elegantem, & succi plenum. 16 Summum bonum in voluptate posuit Epicurus.

AD TORQUATUM. Epist. v.

Torquatum ad cœnam invitat, quam frugalem fore dicit. Hortatur ut curis & cupiditati divitiarum valedicens, hilaritati se tradat, & laudes ebrietatis addit. Tria esse dicit, quorum studiosus sit in apparatu convivii, primam autem ponit munditiē.

Si potes 1 archaicis conviva 2 recumbere lectis,
Nec modica cœnare 3 times olus omne patella:
4 Supremo te sole domi Torquate 5 manebo.
Vina bibes iterum Tauro 6 diffusa, palustres
7 Inter Minturnas, Sinuessanumque Petrinum.
Sin melius quid habes, arcesse, vel imperium fer.
Iamdudum splendet focus, & tibi munda supellex.
9 Mitte leves spes, 10 & certamina divitiarum,
Et 11 Moschi causam. 12 cras nato Cæsare festus
Dat veniam 13 somnumque dies: impune licebit
Æstivam sermone 14 benigno tendere noctem.
15 Quo mihi fortunas, si non conceditur uti?

1 Lectis ligneis & parum elegantibus, antiquo more fabricatis Angl. *Bras of the old fashion.* 2 Accumbere. 3 Nec abhorres, sed gaudes. 4 Sub vesperam. 5 Te exspectabo. 6 Bibes vina è torculari in cados fusa, Statilio Tauro iterum consule. vini ætas notabatur Consulum nominibus. vide Od. 3 l. 2. 7 Minturnæ, oppidum erat Sinuessæ oppido propinquum. 8 Iube tecum afferri ad me, vel, fine me regem esse convivii, & tibi imperare, ut illo vino utare, quod tibi apponam. Alii exponunt, Morem mihi gere. 9 Omitte spes rerum levium, id est, divitiarum. 10 Omitte lites & dissidia in divitiis comparandis. 11 Clientis tui. 12 Idibus Iulii. 13 Ut non sit necesse mane surgere. 14 Faceto sermone, & largo noctem extendere. 15 Quorsum divitias expetam?

Par-

Parcus [16] *ob hæredis curam, nimiumq;* [17] *severus,*
[18] *Assidet insano. potare* [19] *& spargere flores*
Incipiam, patiarque vel [20] *inconsultus haberi.*
Quid non ebrietas [21] *designat? operta* [22] *recludit,*
Spes jubet esse [23] *ratas:* [24] *in prælia trudit inermem,*
Sollicitis animis [25] *onus eximit:* [26] *addocet artes.*
[27] *Fœcundi calices quem non fecere disertum?*
[28] *Contracta quem non in paupertate* [29] *solutum?*
Hæc ego procurare [30] *& idoneus imperor, & non*
Invitus: [31] *ne turpe toral, ne sordida* [32] *mappa*
[33] *Corruget nares: ne non & cantharus & lanx*
[34] *Ostendat tibi te: ne fidos inter amicos*
Sit qui dicta foras [35] *eliminet:* [36] *ut coëat par*
Iungaturque pari. [37] *Brutum tibi, Septimiumque,*
Et nisi cœna prior, potiorque puella Sabinum
Detinet, assumam. locus est & pluribus [38] *umbris.*
Sed [39] *nimis arcta premunt olida convivia* [40] *capra.*
Tu, [41] *quotus esse velis, rescribe: &* [42] *rebus omissis,*
Atria servantem [43] *postico falle* [44] *clientem.*

16 Vt hæres ditescat. 17 Nimium tristis vel asper. 18 Sedet proximus insano, eique est similis. 19 In apparatu splendido secundæ mensæ floribus inspergi solebant. 20 Stultus haberi. 21 Quid non ebrietas efficit, perpetrat? 22 Aperit. 23 Spes firmas. 24 Quia spiritibus vini calore accensis, pellitur timor. 25 Eximit curarum onus. 26 Ebrii jactitant se multarum artium esse peritos. 27 Calices pleni & copiosi. 28 In angusta paupertate. 29 Solutum à curis. 30 A ratione jubeor tanquam idoneus ad hanc procurationem. 31 Illorum toral. 32 Inter edendum manus mappa absterguntur. 33 Sic offendat, ut inde conviva nares contrahat. 34 Ita splendeant, ut in illis tuam imaginem contempleris, velut in speculo. 35 Divulget. 36 Vt convivæ pares congregentur. 37 Assumam tibi sodaleis Brutum, Septimium, Sabinum, nisi Sabinum, &c. 38 Convivis non invitatis. 39 Vbi multitudo est convivarum arcte sedentium, ibi alarum odor gravis existit. 40 Fœtor sub axillis. 41 Quot sodaleis velis vocari. 42 Caussis & negotiis tuis relictis. 43 Per posticum egredere, & clientem tuum late, qui in domus tuæ atrio expectat & observat. 44 Falle Moschum (*de quo supra*) vel quemvis alium.

AD NVMICIVM. *Epist.* VI.

Nihil admirari, rem esse dicit, quæ propemodum sola ad vitæ beatitudinem conferat, quum homines non ea tantum quæ cupiunt, sed etiam quæ timent illis contraria, eodem fere modo mirentur; verum ex iis, quibus admiratio cupiditatem incitat, alios aliud expetere: omnes autem frustra in eo fœlicitatem, quæ à sola virtute pendet, collocare.

[1] *NIl admirari, prope res est* [2] *una Numici,*
Solaq;, quæ possit facere, & servare beatum.
Hunc solem, & stellas, & decedentia certis
Tempora momentis, [3] *sunt qui formidine nulla*

1 Nullis animi perturbationibus affici. 2 Res est præcipua & sola. 3 Quanto minus admirabuntur terrena, quæ cœlestibus sunt inferiora?

Imbuti spectent. quid censes munera [4] terra?
Quid [5] maris extremos Arabas ditantis, & Indos?
[6] Ludicra quid, plausus, [7] & amici dona [8] Quiritis,
Quo spectanda modo, [9] quo sensu credis, & ore?
Qui timet [10] his adversa, fere miratur eodem,
Quo, cupiens, pacto pavor est [11] utrobique molestus:
[12] Improvisa simul species exterret [13] utrumque.
Gaudeat, an doleat: cupiat, metuatve: [14] quid ad rẽ,
Si, [15] quicquid videt melius, pejusve sua spe,
Defixis oculis, animoque & corpore [16] torpet?
Insani sapiens nomen ferat, aquus iniqui,
Vltra, quam satis est, [17] virtutem si petat ipsam.
[18] I nunc, argentũ, & marmor vetus, [19] æraq; & artes
[20] Suspice, cum gemmis [21] Tyrios mirare colores:
Gaude, quod spectant oculi te mille loquentem:
[22] Gnavus mane forum, & vespertinus pete tectum:
Ne plus frumenti [23] dotalibus emetat agris
Mucius: [24] indignum, quod sit pejoribus ortus:
[25] Hic tibi sit potius, quam tu mirabilis illi.
[26] Quicquid sub terra est, [27] in apricũ proferet ætas,
Defodiet, [28] condetque nitentia. [29] quum bene notum
Porticus Agrippæ, & via te conspexerit Appî,
[30] Ire tamen restat, [31] Numa quo devenit & Ancus.
[32] Si latus, [33] aut renes morbo tententur acuto,
Quære fugam morbi. vis recte vivere? quis non?
Si virtus [34] hoc una potest dare, [35] fortis omissis
Hoc age deliciis. virtutem [36] verba putas, ut
[37] Lucum ligna? [38] cave ne portus occupet alter.
[39] Ne Cibyratica, [40] ne Bithyna negotia perdas.

4 Aurum, argentum, marmor, & quæ ex se terra profert. 5 Munera maris, uniones, margaritas, & hujusmodi. 6 Ludos inanes, & plausus in theatris. 7 Dona populi Rom. te amantis. i. honores populi suffragio ad te delatos. 8 Quiritium. i. Romanorum. 9 Quo judicio, & quo vultu? certe non allo, quã nulla cupiditate, nulla formidine. 10 Pauperiem, contemptum, sibilos, ignominiã, quæ his bonis expetitis adversantur. 11 Pauper est in cupiendo, & metuendo. 12 Insperata & non præmeditata mali, & boni species. 13 Exterret tã cupidum, quã timidum. 14 Quid facit ad hanc rem, quam nos agimus, sc. ad beatitudinẽ? 15 Quicquid defixis oculis vidit. i. attentissime. 16 Si habet, stupescit, deficit. 17 Virtus posita est in mediocritate, cujus, re vera, nimium esse non potest. 18 *Ironica concessio.* 19 Æneas artes i. statuas æreas, vel vasa ærea multo artificio fabricata. 20 Cum admiratione adspice. 21 Colores purpureos. 22 Tu gnavus & industrius prima luce confer te in forum, & vesperi domum redito, ne Mucius, &c. 23 Ne metat, & recipiat ex agris, quos ab uxore in dotem accepit, plus frumenti, quam tu. 24 Indignum existens. 25 Mucius. 26 Virtus sola est immortalis, cætera pereunt. 27 In lucem. 28 Abscondet. 29 Quum porticus ab Agrippa constructa (ubi causas agas) & quum via Appia ab Appio constructa conspexerit te bene notum. i. fama celebrem, ire tamen, &c. 30 Ad mortem. 31 Numa, & Ancus Romanorum reges. 32 Pleuritide. 33 Nephritide. 34 *Nempe* recte vivere. 35 Fortiter huic uni rei stude. 36 Num putas virtutem in verbis, non in actione consistere? 37 Lucus non ex solis arboribus constat ut sylva, sed alicui numini sacer est. 38 Si in ea es sententia, cave Mercator ne alter, &c. 39 Negotia Cibyratica dicuntur à Cibyris, urbe Ciliciæ populosa & ingenti. 40 Bithynia est in Ponto.

Mille talenta [41] *rotundentur*, [42] *totidem altera: porro*
[43] *Tertia succedant, & quæ pars* [44] *quadret acervum.*
Scilicet uxorem cum dote, fidemque, & amicos,
[45] *Et genus, & formam* [46] *regina pecunia donat:*
Ac bene nummatum decorat [47] *Suadela, Venusque.*
Mancipiis locuples, eget æris Cappadocum rex,
[48] *Ne fueris hic tu. chlamydes Lucullus (ut ajunt)*
Si posset centum scenæ [49] *præbere* [50] *rogatus,*
[51] *Qui possum tot? ait: tamen & quæra, & quot habebo*
Mittam. post paulo scribit, sibi millia quinque
Esse domi chlamydum: partem, vel [52] *tolleret omnes.*
[53] *Exilis domus est, ubi non & multa supersunt,*
[54] *Et dominum fallunt, & prosunt furibus. Ergo*
[55] *Si res sola potest facere & servare beatum;*
[56] *Hoc primus repetas opus, hoc postremus omittas.*
Si fortunatum [57] *species, & gratia præstat,*
Mercemur [58] *servum, qui dictet nomina,* [59] *lævum*
Qui fodiat latus, [60] *& cogat trans pondera dextram*
[61] *Porrigere.* [62] *Hic multum* [63] *in Fabia valet, ille Velina:*
[64] *Cuilibet hic fasces dabit,* [65] *eripietque curule*
Cui volet importunus ebur. frater, pater, adde:
Vt cuique est ætas, ita quemque [66] *facetus adopta.*
Si bene qui cœnat, [67] *bene vivit;* [68] *lucet, eamus*
Quo ducit gula: piscemur, venemur: ut olim
Gargilius, qui mane [69] *plagas, venabula, servos*
[70] *Differtum transire forum, populumque jubebat,*
[71] *Vnus ut è multis populo spectante referret*
[72] *Emptũ mulus aprum. crudi,* [73] *tumidiq; lavemur,*

41 Coacerventur, cumulentur, Angl. *Laide round to a heape.*
42 Alia mille talenta.
43 Mille.
44 Etiam quæ pars perficiat, vel, acervum in quadrum redigat, id est, quaria mille, quæ quatuor millia efficiant.
45 Nobilitatem.
45 Pecunia in rebus humanis regnum obtinens.
47 Eloquentia, & venustas.
48 Nolo ego ut tu sis talis, qualis fuit rex Cappadociæ, qui una re abundans cæteris egebat, sed philosophiam sequere, cui nihil deesse potest, & talis esto, qualis fuit Lucullus.
49 Commodato dare.

50 Rogatus à prætore ad spectaculum celebrandum. 51 Non credo me tot habere, inquit Lucullus. 52 Sumeret. 53 Domus est inanis, & bonis non referta, ubi, &c. 54 Ignorantur à domino. 55 Si pecunia. 56 Vt divitias congreges. 57 Decus externum, honores, & magistratus. 58 Mercemur servum nomenclatorem. *A nomenclatore ille qui magistratum peteret, monebatur, quo nomine quisque civis, qui in suffragiis aliquid valeret, appellaretur: & suo quemque nomine compellare, benevolentiam conciliat.* 59 Qui domino astans, lævo ipsius latere extrema manu impulso, admoneat, ut illum & illum salutet. 60 Et cogat herum trans saxa, aut trabes magni ponderis dextram porrigere, vel benevolentiæ ineundæ, vel auxilii causa. 61 Gratioso apud aliquam tribum civi. 62 Verba sunt nomenclatoris. 63 Hic in tribu Velina valet. 64 Hic, cui suffragatus fuerit, consulatum dabit, tot secum trahit suffragatores. 65 Eripiet curule ebur, id est, curulem eburneam cui volet importunus (id est, inquietus) dum voti compos fiat. 66 Blandissime saluta unumquemque, & facete tibi adjunge. 67 Si sit fœlix. 68 Dies est, surgamus, conquiramus obsonia palato gratissima. 69. Retia. 70 Forum hominibus plenum. 71 Vt insignis mulus & præaltus. 72 Aprum emptum, non à se venante captum. 73 Saturitate inflati descendamus in balneas.

 Quid

74 Tabula Ceritum digni, id est, sine lege viventes. *Celitibus enim à populo Romano devictis negatum fuit suffragiorum ferendorum jus.*

Quid deceat, quid non, oblitis[74] cerite cera
Digni,[75] remigium vitiosum Ithacensis Vlyssei.
[76] Cui potior patria fuit[77] interdicta voluptas.
Si ([78] Mimnermus uti censet) sine amore jocisque
Nil est jucundum; [79] vivas in amore jocisque.
Vive, vale. siquid novisti rectius[80] istis,
[81] Candidus imperti: [82] si non, his utere mecum.

75 Quum simus quasi remiges, & socii Vlyssis, vitiis & libidinibus addicti. 76 Quibus remigibus. 77 Ab Vlysse interdicta. 78 Poëta venereus. 79 Licet ut vivas. 80 Quæ dixi de summo bono. 81 Benignus imperti. 82 Si non rectius nosti, utere jam à me dictis.

AD MECOENATEM. *Epist.* VII.

Mecœnati se excusat, quod promissis non steterit, ejus in se liberalitatem commemorat, & laudat. sed libertatem, & animi tranquillitatem omnibus amicorum donis, & quibuslibet divitiis anteponendam esse, atque ideo eum, qui paucis contentus vivere didicit, incommoda, quæ vitam ambitiosam comitantur, non posse ferre innuit.

1 In Sabina regione. *Vbi villam habuit Horatius amœnissimam.* 2 Totum mensem Augustum absum. 3 Dabis illam veniam, quam mihi dares ægro. 4 Donec fervet Canicula, quo tempore ficus primum maturescunt. 5 Designator est, qui constituendæ funebri pompæ præest. 6 Ministris libitinariis pullatis. 7 Dum mater liberis suis metuit.

QVinque dies tibi pollicitus me[1] rure futurum,
[2] Sextilem totum mendax desideror. atqui
Si me vivere vis sanum, recteque valentem,
[3] Quam mihi das ægro, dabis ægrotare timenti
Mecœnas veniam: [4] dum ficus prima calorque
[5] Designatorem decorat[6] lictoribus atris:
[7] Dum pueris omnis pater, & matercula pallet:
[8] Officiosaque sedulitas, & [9] opella forensis
Adducit febres, & [10] testamenta resignat.
Quod si bruma nives Albanis[11] illinet agris,
[12] Ad mare descendet[13] vates tuus, & sibi parcet,
[14] Contractusque leget; te dulcis amice reviset
Cum Zephyris (si concedes)[15] & hirundine prima.
Non, quo more pyris vesci Calaber jubet hospes:
Tu me fecisti locupletem. [16] Vescere sodes:
[17] Iam satis est. [18] At tu quantumvis tolle. [19] Benigne.
[20] Non invisa feres pueris munuscula parvis.

8 Nimia diligentia in officio præstando suis clientibus. 9 Opera in foro. 10 Testamenta aperit post mortem testatoris. 11 Asperget. 12 Ad civitatem maritimam. 13 Horatius. 14 Parcus erit in legendo. *Metaph. ducta à navigantibus qui vela contrahunt, ut effugiant naufragium.* 15 Vere ineunte, cujus est hirundo nuntia. 16 Verba Calabri ad hospitem viatorem. 17 Verba sunt viatoris. 18 Inquit Calaber. 19 Liberaliter mecum agis, ait viator. 20 Grata feres munuscula, inquit Calaber.

[21] Tam teneor dono, quam si dimittar [22] onustus.
[23] Vt libet: hac porcis hodie comedenda relinques.
Prodigus, & stultus donat, quæ spernit, & odit.
[24] Hæc seges ingratos tulit, & feret omnibus annis.
Vir bonus, & sapiens [25] dignis ait esse paratum,
Nec tamen ignorat, [26] quid distent æra lupinis.
[27] Dignum præstabo me etiam pro laude merentis.
Quod si me noles usquam [28] discedere, [29] reddes
Forte latus, [30] nigros angusta fronte capillos:
Reddes dulce loqui: reddes ridere decorum, &
[31] Inter vina fugam Cynaræ [32] mœrere protervæ.
Forte per angustam [33] tenuis vulpecula rimam
[34] Repserat in cumeram frumenti, [35] pastaque rursus
Ire foras pleno [36] tendebat corpore frustra.
Cui mustela procul, Si vis (ait) effugere istinc,
Macra [37] cavũ repetes arctũ, [38] quem macra subisti.
[39] Hac ego si compellar imagine, [40] cuncta resigno:
[41] Nec somnum plebis laudo satur [42] altilium, nec
Otia divitiis [43] Arabum liberrima muto.
Sæpe [44] verecundum laudasti: rexque paterque
[45] Audisti coram, nec verbo parcius absens.
[46] Inspice, si possum [47] donata reponere lætus.
Haud male [48] Telemachus, proles patientis Vlyssei,
[49] Non est aptus equis Ithaca locus: ut neque planis
[50] Porrectus spatiis, [51] neque multæ prodigus herbæ.
[52] Atreide, magis apta tibi tua dona relinquam.
Parvum parva decent. mihi jam non [53] regia Roma,
[54] Sed vacuum Tibur placet, [55] aut imbelle Tarentũ.
Strenuus & fortis, causisque [56] Philippus agendis
Clarus, [57] ab officiis octavam circiter [58] horam

21 Verba viatoris. 22 Pyris tuis oneratus. 23 Facito ut libet, inquit Calaber. 24 Hæc inconsiderata rerum vilium, & superfluorum donatio semper parit ingratos.
25 Dicit se viris bonis esse paratum.
26 Non ignorat, quę sit differentia inter bonos, & malos nummos. i. inter bonos, & malos homines. 27 Ego (inquit Horatius) me gratum præstabo, & dignum laude promerentis. i. laude ejus, qui beneficia est promeritus.
28 A te discedere. 29 Reddes meliores annos, quos tecum consumpsi.
30 Capillos nunc canos in fronte lata, propter calvitiem. 31 Reddes ætatem ad levitates amatorias aptam. 32 Iniquo animo ferre, quod juvenem, non senem decet. 33 Inani ventre. 34 Introierat in vas vimineum frumentarium. 35 Bene saginata. 36 Conabatur. 37 Locum excavatum. 38 Quem gracilis intrasti. 39 Hac similitudine. 40 Omnia quæ mihi dedisti, restituo. 41 Nec quietem plebejorum hominum laudo, eo quod sumptuosis epulis sim plenus, aliter sensurus si egerem. 42 Satur avium domi saginatarum. 43 Vide Od. 29 lib. 1. 44 Me paucis contentum. 45 Appellatus es à me rex, propter munificentiam, pater vero propter tuum erga me amorem, sive præsens tecum sum, sive absens. 46 Tecum considera. 47 Reddere, quæ mihi donasti. 48 Menelao respondet. 49 Verba Telemachi ad Menelaum. 50 Non extensus in longum. 51 Nec herbæ ferax. 52 O Menelae, Atrei fili. 53 Roma magnifica. 54 Sed Tibur non populosum placet. 55 Tarentum voluptuarium. 56 Orator, in altercando nobilis. 57 A forensibus. 58 Horam diei.

Dum redit, atque foro nimium distare 59 *Carinas*
Iam grandis natu queritur; conspexit (ut ajunt)
Adrasum quendam vacua tonsoris 60 *in umbra,*
Cultello proprios purgantem leniter ungues.
61 *Demetri (puer hic* 62 *non lave jussa Philippi*
Accipiebat) abi, quare, 63 *& refer,* 64 *unde domo, quis,*
65 *Cujus fortuna, quo sit patre,* 66 *quove patrono.*
67 *It, redit, & narrat, Vultejum nomine Menam,*
Praconem, 68 *tenui censu, sine crimine notum,* [*uti,*
69 *Et properare loco,* 70 *& cessare,* 71 *& quærere, &*
Gaudentem 72 *parvisque sodalibus, & lare certo,*
Et ludis, & post 73 *decisa negotia,* 74 *campo.*
75 *Scitari libet ex ipso, quacunque refers. dic*
Ad cœnam veniat. non sane 76 *credere Mena:*
77 *Mirari secum tacitus. quid multa?* 78 *benigne,* [*te*
Respondet. 79 *Negat ille mihi?* 80 *Negat improbus, &*
81 *Negligit, aut horret. Vultejum mane Philippus*
Vilia vendentem tunicato 82 *scruta* 83 *popello*
84 *Occupat, & salvere jubet prior. ille Philippo*
85 *Excusare laborem, &* 86 *mercenaria vincla,*
Quod non mane domum venisset: denique, quod non
87 *Providisset eum.* 88 *Sic ignovisse putato*
Me tibi, si cœnas hodie mecum. 89 *Vt libet.* 90 *Ergo*
Post nonam venies. nunc i, 91 *rem strenuus auge.*
92 *Vt ventũ ad cœnã est,* 93 *dicenda, tacenda loquutus,*
94 *Tandem dormitum dimittitur. hic ubi sæpe*
Occultum 95 *visus decurrere piscis ad hamum.*
96 *Mane cliens, & jam* 97 *certus conviva, jubetur*
Rura suburbana 98 *indictis comes ire Latinis.*
Impositus 99 *mannis, arvum* 1 *cœlumque Sabinum*
2 *Non cessat laudare. videt, ridetque Philippus:*
Et sibi dum requiem, dum risus undique 3 *quærit,*
Dum septem donat sestertia, mutua septem

59 Viam Romæ, sic dictam ab ædificiis factis in similitudinem carinarum; in qua via domus erat Philippi. 60 In tonstrina. 61 Philippus servum suum Demetrium alloquitur. 62 Non stulte. 63 Mihi renuntia. 64 Ex qua familia. 65 Pauper, an dives. 66 In cujus sit clientela. 67 It puer. 68 Pauperem esse. 69 Et viatorem, vel mercatorem agere, lucri causa. 70 Interdum otiari. 71 Divitias acquirere, iisque uti, *quod non facit avarus.* 72 Gaudentem uxore, & liberis, & domicilio stabili, non vita vaga. 73 Post negotia confecta. 74 Campo Martio, ubi valetudinis causa corpus exercebat. 75 *Verba Philippi.* 76 Credebat. 77 Mirabatur. 78 Gratias agit tibi ingentes. 79 *Verba sunt Philippi.* 80 Negat improbe (inquit Demetrius.) 81 Te non curat aut formidat. 82 Merces viles. 83 Plebeculæ, tunicis, non togis utenti. 84 Antevertit. 85 Excusabat. 86 Occupationes mercenarias. 87 Ante vidisset. 88 *Verba sunt Philippi.* 89 Sit ita, inquit Mena. 90 Post horam nonam (inquit Philippus) venies, id est, tribus horis ante solis occasum. *Quando Romani è balneis egressi cibum capiebant.* 91 Rem familiarem auge. 92 Postquam. 93 Libere quidvis locutus. 94 Iubetur ire domum. 95 Visus est. 95 Postridie. 97 Quotidianus conviva. 98 Feriis Latinis à Consule imperatis, *in quibus non licebat aliquid agi in Vrbe.* 99 Equis pusillis. 1 Aërem Sabinum. 2 Vultejus. 3 Philippus.

Pre-

Promittit, persuadet uti mercetur agellum.
[4] *Mercatur. ne te longis ambagibus ultra*
Quam satis est, morer, [5] *ex nitido fit rusticus, atque*
Sulcos, [6] *& vineta crepat mera : præparat ulmos :*
Immoritur studiis, [7] *& amore senescit habendi.*
Verum ubi oves furto, morbo periere capellæ,
[8] *Spem mentita seges, bos est enectus arando :*
Offensus damnis, [9] *media de nocte caballum*
Arripit, iratusque Philippi tendit ad ædes.
Quẽ simul aspexit [10] *scabrum intonsumq; Philippus,*
[11] *Durus, (ait) Vultei nimis* [12] *attentusque videris*
Esse mihi. [13] *Pol, me miserum patrone vocares,*
Si velles (inquit) verum mihi [14] *ponere nomen.*
[15] *Quod te per genium, dextramque, deosq; penates,*
Obsecro, & obtestor, vita me redde priori.
[16] *Qui simul aspexit, quantum dimissa petitis*
Præstent, mature redeat, repetatque relicta.
METIRI se quemq; [17] *suo modulo, ac pede,* [18] *verum est.*

4 Vultejus agellum mercatur. 5 Ex urbano fit incultus & obsoletus. 6 Loca vitibus consita solum habet in ore. 7 Lucri studio tabescit. 8 Postquam ager satus minus reddidit, quam speraverat agricola. 9 Paulo post mediam noctẽ. 10 Squallidum, & impexum. 11 Homo ferreus & laboriosus. 12 Attentus ad rem, id est, avarus. 13 *Verba sunt Vultei.* 14 Nomen imponere. 15 Propter quod te obsecro, *vel*, quam rem te obsecro. 16 Qui Philippus, posteaquam consideravit, quantum dimissa, id est, relicta distent à petitis, dixit hæc verba : Redeat Vultejus in urbem quamprimum, & vitam urbanam, quam reliquit, repetat. 17 Sua formula, & mensura. 18 Æquum est.

AD CELSVM ALBINOVANVM. *Epist.* VIII.

Ad Celsum scribens, se minus animo, quam corpore valere dicit, in seipso cum alia quædam vitia, tum inconstantiam reprehendens : sed ita ut illum in persona sua taxare videri possit. A Musa autem, de non ferenda immoderate & insolenter fortuna, cum vult admoneri.

[1] *CElso gaudere, & bene rem gerere, Albinovano,*
Musa rogata refer, [2] *comiti,* [3] *scribæq; Neronis.*
Si quæret quid agã: dic, multa, & pulchra [4] *minantẽ,*
Vivere nec recte, nec suaviter. haud quia grando
[5] *Contuderit vites, oleamque* [6] *momorderit æstus;*
Nec quia longinquis armentum ægrotet in arvis;
[7] *Sed quia mente minus validus, quam corpore toto,*
Nil audire velim, nil discere, [8] *quod levet ægrum;*
[9] *Fidis offendar medicis, irascar amicis,*

1 Ordo est, O Musa à me rogata, refer, id est, renuntia Celso Albinovano. χαίρειν καὶ εὖ πράττειν, ut gaudeat, & bene rem gerat. 2 Qui tanquam inferior amicus Neronem comitatur. 3 Notario, Angl. *A Secretary.* 4 Superbe promittentem. 5 Fregerit. 6 Siccitate affecerit & læserit. 7 Quia animo ægrotus magis, quam corpore, velim nil, &c. 8 Quod relevet ægrum. 9 Quia fidis offendar.

10 Propterea quod. 11 Lethargo, *qui inexpugnabilis est dormiendi necessitas. Metaphorice hic ponitur pro arrogantia, levitate, & inconstantia.* 12 Quia sequar, quę, &c.

[10] *Cur me funesto properent arcere [11] veterno,*
Quæ nocuere [12] sequar, fugiam quæ profore credam,
[13] *Romæ Tibur amem ventosus, [14] Tibure Romam.*
[15] *Post hæc, ut valeat, quo pacto rem gerat, [16] & se:*
Vt placeat [17] juveni, percontare, [18] utque cohorti.
Si dicet, recte: [19] primum gaudere, subinde
Præceptum [20] auriculis hoc instillare memento,
[21] *Vt tu fortunam, sic nos te Celse feremus.*

13 Quia ubi sum Romæ, amem Tibur, ventosus, id est, inconstans, & vento popularis auræ plenus. 14 Quia existens Tiburi Romam amem. 15 Post hæc omnia, rogato. 16 Quomodo se gerat. 17 Neroni. 18 Et quomodo cohorti placeat. 19 Primum dicito me gaudere, deinde, &c. 20 Ejus auriculis. sc. Celsi. 21 Quemadmodum tu fecundam fortunam feres, ita ut non superbias, sic nos tuam amicitiam feremus, & servabimus continuo.

AD CLAVDIVM NERONEM.
Epist. IX.

Claudio Neroni Septimium commendat; & rogat ut in amicitiam suam eum recipiat. Sed hoc verecunde facit, & ita, ut ab ipso Nerone id tanquam pro suo jure petere videri non possit.

1 De quo Od. 6 lib. 2. 2 O Nero Augusti privigne. 3 Qua æstimatione sim apud te. 4 Et rogando cogit. 5 Commendare. 6 Dignum amicitia, & contubernio Neronis legentis. i. eligentis. res honestas, & honestos viros. 7 Officio interioris amici.

[1] *Septimius, [2] Claudi, nimirum intelligit unus,*
[3] *Quãti me facias. nã quũ rogat, [4] & prece cogit*
Scilicet, ut tibi se [5] laudare, & tradere coner,
[6] *Dignum mente, domoque legentis honesta Neronis,*
[7] *Munere quum fungi propioris censet amici;*
[8] *Quid possim videt, ac novit me valdius ipso.*
Multa quidem dixi, cur excusatus abirem:
Sed timui, [9] mea ne finxisse minora putarer,
Dissimulator [10] opis propriæ, [11] mihi commodus uni.
Sic ego, majoris fugiens opprobria [12] culpæ,
[13] *Frontis ad urbana descendi præmia. quod si*
[14] *Depositum laudas [15] ob amici jussa pudorem;*
Scribe [16] tui gregis hunc, & fortem crede [17] bonumq;

8 Quid apud te possim intelligit, ac magis novit quam ego ipse. 9 Meam apud te gratiam minorem esse, quam sit. 10 Facultatis meæ. 11 Mihi soli studens. 12 Dissimulationis. 13 Descendi ad impudentiam seu inverecundiam, quæ frontis perfrictæ est præmium. Vrbani enim perfrictioris oris esse solent, quam rustici. 14 Depositus pudor, est impudentia. 15 Ob Septimii rogatum. 16 De tuo grege esse, & amicorum numero. 17 Et virum esse bonum.

AD

AD FUSCUM ARISTIUM. *Epist.* X.

Fusco Aristio, urbis amatori, vitã rusticam, qua ipse delectabatur, laudat, & varia ejus commoda recenset. Simul autem ab ambitione (quę vitam urbanam, non rusticam comitatur) eum deterret.

Urbis amatorem [1] *Fuscum salvere jubemus*
[2] *Ruris amatores: hac in re scilicet una*
Multum dissimiles, ad cætera pæne [3] *gemelli.*
[4] *Fraternis animis, quicquid negat alter, & alter.*
Annuimus pariter vetuli, [5] *notique columbi.*
[6] *Tu nidum servas: ego laudo ruris amœni*
Rivos, & musco [7] *circumlita saxa, nemusque.*
[8] *Quid quæris?* [9] *vivo, & regno, simul ista reliqui,*
Quæ vos ad cœlum effertis [10] *rumore secundo.*
[11] *Utque sacerdotis fugitivus, liba recuso:*
Pane egeo, jam mellitis potiore [12] *placentis.*
Vivere naturæ [13] *si convenienter oportet,*
[14] *Ponendæque domo quærenda est area primum;*
Novistine locum potiorem rure [15] *beato?*
[16] *Est ubi plus tepeant hyemes? ubi gratior aura*
Leniat & rabiem [17] *Canis, &* [18] *momenta Leonis,*
Quum semel accepit solem [19] *furibundus acutum?*
[20] *Est ubi divellat somnos minus* [21] *invida cura?*
[22] *Deterius Libycis olet aut nitet herba lapillis?*
Purior in vicis aqua [23] *tendit rumpere plumbum,*
Quã, quæ per pronũ [24] *trepidat cum murmure rivum?*
[25] *Nempe inter varias nutritur sylva* [26] *columnas,*
Laudaturque domus, longos quæ prospicit agros.
[27] *Naturam expellas furca, tamen* [28] *usque recurret,*
[29] *Et mala perrumpet furtim* [30] *fastidia victrix.*

1 Grammaticum, in urbe commorantem. 2 Nos. 3 Simillimi. 4 Tanquam fratres, idem nolumus, idem volumus. 5 Quorum magnus & mutuus amor notus est. 6 Tu Romæ manes. 7 Saxa musco obducta. 8 Quid multis? 9 Tam beate vivo, ut me regnare putem, simul ac, &c. 10 Vulgo approbante. 11 Ut improbus sacerdotis servus, qui liba edere consuevit, tandem desiderat panem: sic ego urbem fastidiens rure delector. 12 Libis sacrificiorum. 13 Quoniam vivere oportet secundum naturam. i. virtute adhibita donis frui à natura datis. 14 Et quoniam area. i. solum primum quærendum est ad domum exstruendam. 15 Rure opulento. 16 Est-ne locus ullus ubi, &c. 17 Syderis cœlestis immoderatum æstum. 18 Tempora leonis circiter Idus Quintileis. 19 Cum leo vesanus ingreditur solem vehementem. 20 Est-ne locus ullus ubi, &c. 21 Cura, quæ hominibus animi tranquillitatem videtur invidere. 22 Nunquid herba deterius aut olet, aut nitet, quam lapilli. i. marmora ex Numidia advecta, ex quibus Romæ fiunt pavimenta? 23 Vi magna contendit, quasi tubulos plumbeos ruptura. 24 Labitur per declivem rivum. 25 Apparet enim vitam rusticam suaviorem esse, quam urbanam, quia divites, quasi natura duce, in suis ædificiis urbem ruri similem reddere student. Nam arbores in hostis spaciosis conferunt, &c. 26 Inter columnas ex marmore versicolori factas. 27 Cum naturam vi ignominiosa ejicies. 28 Semper. 29 Et natura vincens, per contraria sibi studia furtim erumpet. 30 Istam fastidiosam divitum luxuriem.

31 Non, qui 32 Sidonio contendere callidus ostro
Nescit Aquinatem potantia vellera fucum,
Certius accipiet damnum, 33 propiusve medullis,
Quam, qui non poterit 34 vero distinguere falsum.
Quem res plus nimio delectavere secundæ,
Mutatæ 35 quatient. 36 si quid mirabere, 37 pones
Invitus. fuge magna. licet sub paupere tecto
Reges, & regum vita 38 præcurrere amicos.
Cervus equum pugna 39 melior, communibus herbis
Pellebat, donec 40 minor in certamine longo
Imploravit opes hominis, 41 frenumque recepit:
Sed postquam 42 victor violens discessit 43 ab hoste,
Non equitem dorso, non frenum depulit ore.
Sic, qui pauperiem veritus, potiore 44 metallis
Libertate caret, 45 dominum vehet improbus, atque
Serviet æternum, quia parvo nesciat uti.
46 Cui non conveniet sua res, ut calceus olim,
Si pede major erit, 47 subvertet, si minor, 48 uret.
Lætus sorte tua vives sapienter Aristi:
49 Nec me dimittes incastigatum, ubi plura
50 Cogere, quam satis est, ac non cessare videbor.
Imperat, aut servit collecta pecunia cuique,
51 Tortum digna sequi potius, quam ducere funem.
Hæc tibi 52 dictabam 53 post fanum putre Vacunæ,
Excepto, quod non simul esses, 54 cætera lætus.

31 Is non accipiet certius damnum, qui nescit discernere purpuras, quam qui, &c. 32 Cum purpura Sidonia comparare lanas fucco Aquinati tinctas. 33 Quod propius attingat. 34 A vero. 35 Commovebunt. 36 Si quid magni facias. 37 Depones. 38 Anteire. 39 Superior in pugna, è compascuis pellebat equũ. 40 Inferior. 41 Homini parere incœpit. 42 Equus. 43 A cervo. 44 Auro, & argento. 45 Pecuniæ cupiditatem, cui serviet perpetuo. 46 Sed sua res amplior, vel angustior erit, quam satis est. 47 Subvertet pedem. 48 Pedem lædet. 49 Sed me acerbe reprehendes. 50 Coacervare. 51 Quæ debet potius trahi, quam trahere. i. servire potius, quam imperare. est Allegoria, ducta ab iis, qui restim ductant. 52 Hæc dictabam puero meo scribenti, ut ad te mitterem. 53 Pone cariosam ædem Vacunæ, *quæ Dea est vacationis.* 54 Cæteris rebus lætus, eo tantum excepto, quod mihi non adesses.

AD BVLLATIVM REVERSVM EX ASIA. *Epist.* XI.

Ad vitæ beatitudinẽ nihil interesse dicit, quo quisq; loco habitet, quum hæc ab animi tranquillitate pendeat. Docet etiã, de quopiam loco aut aliquo vitę genere non debere à nobis judicium fieri ex commodis aut incommodis, quæ in eis senserimus.

1 Qvid tibi visa Chios, Bullati, 2 notaque Lesbos?
Quid cõcinna 3 Samos? quid Crœsi regia 4 Sardis?

1 Quid tibi visa est Chios, insula in mari Ionio? 2 Insula in mari Ægæo nota. i. nobilis propter Alcæum, & Sappho poëtas celebratissimos. 3 Samos non longe distat à Chio, concinna & amœna, propter pulchra ædificia. 4 Vrbs Lydiæ, in qua rex Crœsus considebat:

5 Smyrna

[5] Smyrna quid, & [6] Colophō? [7] majora, minorane fama?
[8] Cunctane præ campo, & Tiberino flumine sordent?
[9] An venit in votum Attalicis ex urbibus una?
[10] An Lebedum laudas, odio maris atque viarum?
Scis, Lebedus quam sit [11] Gabiis desertior, atque
Fidenis vicis: tamen illic vivere [12] vellem:
Oblitusque [13] meorum, obliviscendus & illis,
[14] Neptunum procul è terra [15] spectare furentem.
Sed neque, qui Capua Romam petit, imbre lutoque
Aspersus, volet in caupona [16] vivere: nec, qui
[17] Frigus collegit, [18] furnos & balnea laudat,
[19] Vt fortunatam plene præstantia vitam.
Nec si te validus jactaverit Auster [20] in alto,
Idcirco navem trans Ægæum mare [21] vendas,
[22] Incolumi Rhodos, & Mitylene [23] pulchra facit, quod
[24] Penula solstitio, [25] campestre nivalibus [26] auris,
[27] Per brumam Tiberis, [28] Sextili mense caminus.
Dum licet, & vultum servat fortuna benignum,
[29] Romæ laudetur Samos, & Chios, & Rhodos absens.
Tu, quamcunque deus tibi fortunaverit horam,
Grata sume manu: [30] nec dulcia differ in annum:
Vt quocunque loco fueris, [31] vixisse libenter
Te dicas: nam si ratio, & prudentia curas,
[32] Non locus effusi late maris arbiter, aufert;
[33] Cœlū non animum mutant, qui trans mare currunt.
[34] Strenua nos exercet inertia: [35] navibus atq; [est,
[36] Quadrigis petimus bene vivere, [37] quod petis, hic
[38] Est Vlubris: animus si te non deficit [39] æquus.

5 Civitas Ioniæ. 6 Sardis est urbs in Ionia, non longe à Sardibus. 7 Nunquid majora, vel minora sunt, quam fama divulgavit? 8 An cuncta illa videntur vilia, comparatione facta cū campo Martio, & Roma? 9 An tibi optabilis est una ex urbibus, quæ sub Attalo Pergami rege fuerunt? 10 Lebedus est Ioniæ oppidum desertum juxta mare, unde nullus incola audet mare transire.
11 Gabii, & Fidenæ sunt civitates Sabinorum.
12 Vivere non recusarē.
13 Oblitus propinquorum, & patriæ.

14 Mare. 15 Vt prospiciam. 16 Vivere perpetuo. 17 Frigus contraxit. 18 Focum, vel casam furnariam. 19 Veluti ea, quæ omnino præstant vitam beatam. 20 In mari disjecerit. 21 Vendere debeas. 22 Homini sanæ mentis. 23 Rhodos est insula, sic etiam Mitylene, rebus omnibus pulchre instructa. 24 Vestis densa solstitio æstivo. i. æstate inutilis. 25 Vestis tenuis, qua juvenes, in campo Martio se exercentes, utebantur. 26 Ventis hibernis. 27 Quod facit natatio in Tiberi per hyemem. Quis enim tunc nataret? 28 Quod facit ignis mense Augusto. 29 A te Romæ habitante laudetur Samos absens, &c. sed in illas insulas ne proficiscitor. 30 Statim utere. 31 Quia ubique licet bene vivere. 32 Non urbs, neque tota terra (quæ suo situ, & arbitrio maris undas arcet) sed sola animi tranquillitas beatum efficit. 33 Clima Cœli, non mores mutant, qui, &c. 34 Vehemens stultitia. 35 Terra marique. 36 Equis. 37 Bene beateque vivere domi est & in patria. 38 Est quovis in loco, etiam obscuro, ut Vlubris vico deserto in Campania. 39 Animus tranquillus sine perturbatione.

AD ICCIVM. *Epist.* XII.

Iccio eas esse facultates dicit, quibus si recte fruatur, ne ab ipso quidem Iove ditiorem effici posse: innuens nimirum, tantum esse divitem unumquemque, quantum rebus utitur. Ejus exemplo mirum non debere videri, quod de Democrito narratur. Suadet illi, ut Grosphum in familiaritatem suam recipiat. Quo in statu sint res Romanæ certiorem facit.

[1]F*Ructibus Agrippa Siculis, quos colligis, Icci*
Si recte frueris, [2] *non est ut copia major*
Ab Iove donari possit tibi. 3 *tolle querelas.*
Pauper enim non est, 4 *cui rerum suppetit usus.*
5 *Si ventri bene, si lateri est, pedibusque tuis, nil*
Divitiæ poterunt regales addere majus.
Si forte in medio [6] *positorum abstemius herbis*
Vivis, & urtica, sic vives [7] *protinus, ut te*
Confestim liquidus Fortunæ rivus [8] *inauret:*
Vel quia naturam mutare pecunia nescit,
Vel quia cuncta putas una virtute 9 *minora.*
[10] *Miramur si Democriti pecus edit agellos,*
[11]*Cultaq;* [12] *dũ peregre est animus sine corpore* [13] *velox:*
Quum tu[14] *inter scabiem tantam & contagia lucri,*
Nil parvum sapias, & adhuc [15] *sublimia cures:*
Quæ[16]*mare compescant causæ;* [17]*quid temperet annũ:*
Stellæ sponte sua, [18] *jussæne vagentur & errent:*
[19] *Quid premat obscurũ Lunæ, quid proferat orbem:*
Quid velit, & possit rerum [20] *concordia discors:*
[21] *Empedocles, an Stertinii deliret acumen?*
[22]*Verum seu* [23]*pisces,* [24]*seu porrum, & cæpe trucidas,*
Vtere [25] *Pompejo Grospho, &, si quid petet,* [26] *ultro*
Defer. nil Grosphus, [27] *nisi verum orabit, & æquum.*
[28] *Vilis amicorum est annona, bonis ubi quid deest.*

1 Quos, ut coactor ab Agrippa constitutus, ex agris fructuariis in Sicilia colligis. a Fieri nullo modo potest ut, &c. 3 Omitte querelas paupertatis. 4 Cui nihil ad vitam deest. 5 Si cibum, & potum habeas, si non desint stramina dormienti, si bene sit pedibus, ut neque calceamenta desint, nec equus quo veharis. 9 Si tu in medio appositorum eduliorum abstinens & sobrius vivas herbis & urtica. i. tenui & parco victu. 7 Deinceps. 8 Vt te divitem faciat. Alludit fortasse ad Midæ fabulam. 9 Inferiora. 10 Nunquid miramur? 11 Rura illius. 12 In rerum magnarum contemplatione occupatus. 13 *Nihil est cogitatione velocius.* 14 Inter pecuniæ studium, cujus contactus non minus quam scabies mordet ac serpit. 15 Res arduas. 16 Ne effundatur latius, & terras obruat. 17 Quæ res annum guberner, ut per quatuor temporum commutationes certo fluat. 18 Alicujus jussu. 19 Quæ causa Lunam condat, vel claram faciat, & plenam. 20 Mundus inferior, qui constat ex quatuor elementis inter se pugnantibus. 21 Quum tu scire cures utrum Empedocles, an Stertinius deliret. 22 Sive sumptuose, sive tenuiter vivis. 23 Obsonium carissimum. 24 Seu nihil aliud occidis in cœnam nisi porrum & cæpe. Impropria est, vel ironica locutio. 25 Qui fuit Horatii amicus. 26 Non rogatus offer. 27 Nisi justum. 28 Parvo constant amici, cum viris bonis aliquid deest.

Ne

Ne tamen ignores, [29] *quo sit Romana loco res;*
[30] *Cantaber Agrippa, Claudi virtute Neronis*
Armenius cecidit: [31] *jus imperiumque Phraates*
Cæsaris accepit [32] *genibus minor.* [33] *aurea fruges*
Italiæ pleno [34] *diffudit copia cornu.*

29 In quo statu. 30 Gens Hispaniæ, Agrippæ virtute cecidit. i. devicta est. 31 Phraates rex Persarum se parere velle dixit populi Romani legibus & imperio. 32 Supplex, & ad genua Cæsaris devolutus. 33 Benigna copia, ubertatis dea. 34 Fruges fudit de cornu pleno. vide Ode 17 lib. 1.

AD VINNIUM ASELLAM.
Epist. XIII.

A Vinnio petit, ut in offerendis Augusto suis libris, & temporis, & decoris rationem habeat.

[1] *VT proficiscentem docui te sæpe, diuque*
[2] *Augusto reddes signata volumina Vinni,*
Si validus, si lætus erit, si denique poscet:
[3] *Ne studio nostri pecces, odiumque libellis*
[4] *Sedulus importes opera vehemente* [5] *minister.*
Si te forte meæ gravis uret sarcina [6] *chartæ,*
Abjicito potius, quam quo proferre juberis
[7] *Clitellas ferus impingas,* [8] *Asinaque paternum*
Cognomen vertas in risum, [9] *& fabula fias.*
[10] *Viribus uteris* [11] *per clivos, flumina,* [12] *lamas.*
[13] *Victor propositi simulac perveneris* [14] *illuc,*
[15] *Sic positum servabis onus,* [16] *ne forte sub ala*
Fasciculum portes librorum, ut rusticus agnum,
Vt vinosa glomos furtiva Pyrrhia lanæ:
Vt cum pileolo soleas conviva [17] *tribulis.*
Ne vulgo narres te sudavisse ferendo
Carmina, quæ possunt oculos auresque [18] *morari*
Cæsaris. oratus multa prece, [19] *nitere porro.*
Vade, vale. cave [20] *ne titubes, mandataque frangas.*

1 Quemadmodum. 2 Ita reddes Augusto mea volumina obsignata & sigillo impressa. 3 Ne nimio in nos studio pecces. 4 Nimiam diligentiam adhibens. 5 Quasi minister. 6 Librorum sarcina. 7 Ne tanquam stupidus sub onere meorum librorum cornuas, clitellas asini more in terram impingendo, idque in Augusti oculis, cum ei libros trades. 8 Cognomen patris erat Asina. 9 In ora hominum pro ludibrio venias. 10 Vt, quo vis, pervenias. 11 Per Romam clivosam. i. septicollem. 12 Lacunas majores, continentes aquam pluviam, *vel* fluviorum fossas. 13 Compos voti. 14 Ad ædeis Augusti. 15 Hoc modo. i. decoro gestu libellos meos in manibus tuis tenebis. 16 Vt non sub brachio in oculis omnium libros meos portes, sicut rusticus sub ala portat agnum, *vel* ut Pyrrhia temulenta portat glomos. i. sphærulas ex filo lanæ, *vel* ut conviva domum rediens bene potus, pileum & calceos gestat sub brachio. 17 Vicinus ex eadem tribu. 18 Delectare. 19 Da omnem operam. 20 Cave ne offendas, & in dictis sis inconstans.

AD VILLICVM SVVM. *Epist.* XIV.

Villici sui desiderium reprehendit, cupientis ob lupanaria & popinas in urbe vivere, & interim inconstanter fastidientis rura, quæ antea tacita prece petiisset. Cur autem vitam rusticam urbanæ præferat, exponit. Sed illum mor : hominum facere dicit, ut alienam sortem suæ præferat.

[1] Villice sylvarum, & mihi me [2] reddentis agelli,
[3] Quem tu fastidis, habitatum quinq; focis, &
Quinque bonos solitum [4] Bariam dimittere [5] patres,
[6] Certemus, [7] spinas animone ego fortius, an tu
Evellas agro, & melior sit Horatius, [8] an res.
Me quamvis [9] Lamia pietas, & cura [10] moratur
Fratrem mærentis, [11] rapto de fratre dolentis
[12] Insolabiliter, tamen [13] istuc mens animusque
[14] Fert, [15] & amat spatiis obstantia rūpere [16] claustra.
Rure ego viventem, tu dicis in urbe, beatum.
Cui placet alterius, sua nimirum est odio sors.
Stultus uterq; locum immeritum [17] causatur inique.
In culpa est animus, [18] qui se non effugit unquam.
[19] Tu mediastinus tacita prece rura petebas,
Nunc urbem, & ludos, & balnea villicus optas.
[20] Me constare mihi scis, & [21] discedere tristem,
Quandocunque trahunt invisa negotia Romam.
[22] Non eadem miramur : [23] eo disconvenit inter
Meque & te. nam quæ deserta & inhospita [24] tesqua
Credis, amœna vocat, [25] mecum qui sentit; & odit,
Quæ tu pulchra vocas. [26] fornix tibi, & [27] uncta popi-[na]
[28] Incutiunt urbis desiderium. (video) [29] & quod
[30] Angulus iste feret piper, & thus [31] ocyus uva :
Nec vicina subest vinum [32] præbere taberna
Quæ possit tibi : nec meretrix tibicina, cujus

1 Villicus is dicitur, cui reliqui servi in agris colendis obsequuntur. Angl. *a Hine or Bailiffe of husbandry.* 2 Animum meum reficientis. 3 Quem agellum quinque familiis distinctis habitatum. 4 Sabinorum oppidum. 5 Romanus Senatores, vel homines grandes natu ad lites in Baria discernendas. 6 Ego & tu. 7 Curas, quæ mentem pungunt. 8 An agellus. 9 Ælii Lamiæ, de quo Ode 17 lib. 3. 10 Romæ detinet. 11 Ob fratrem immatura morte sublatum. 12 Vt nullum admittat solatium. 13 In agrum. 14 Ducit me. 15 Et cupit rumpere spatiosa claustra. i. omnes moras, & impedimenta præcidere. 16 Repagula vel carceres. 17 Criminatur locum, qui non meretur odium. 18 Qui loci commutatione curam non depellit, sed eam secum fert perpetuo. 19 Tu servus laboriosissimus, & ad omnia fere ministeria paratus, quasi stans in medio, petebas, &c. 20 Semper eundem esse. 21 Rure discedere. 22 Non delectamur eisdem. 23 Ideo non convenit. 24 Loca aspera, inculta, & senticosa. 25 Qui solitudinem amat, sicut ego. 26 Ganeum, lupanar. 27 Popina omnibus obsoniis plena. 28 Injiciunt. 29 *Hæc verba sunt accipienda, quasi à villico propter agri sterilitatem pronunciata.* 30 Iste ager Sabinus. 31 Ocyus quam vinum. i. nunquam feret vinum iste ager. 32 Vinum suppeditate.

33 *Ad*

[33] Ad strepitũ salias terræ gravis:[34] & tamen [35] urges
Iampridem [36] non tacta ligonibus arva, bovemque
[37] Disjunctum curas, & strictis frondibus [38] exples,
[39] Addit opus pigro rivus, si decidet imber,
[40] Multa mole docendus aprico parcere prato.
Nunc, age, [41] quid nostrum concentum dividat, audi.
[42] Quem tenues decuere togæ, [43] nitidique capilli:
Quem scis [44] immunem Cynaræ placuisse [45] rapaci:
[46] Quem bibulum liquidi media de luce Falerni,
[47] Cœna brevis juvat, & prope rivũ somnus in herba,
[48] Nec lusisse pudet, [49] sed non incidere ludum.
Non [50] istic obliquo oculo mea commoda quisquam
[51] Limat, non odio obscuro, [52] morsuque venenat.
[53] Rident vicini glebas, & saxa moventem.
[54] Cum servis urbana [55] diaria rodere mavis.
[56] Horum tu in numerum [57] voto ruis. invidet usum
Lignorum & pecoris tibi [58] calo argutus, & horti.
Optat [59] ephippia bos piger, optat arare caballus.
Quam scit uterque, libens, [60] censebo, exerceat artem.

33 Ad cujus strepitum in cithara, vel tibia, tu saltes inscienter, quasi terræ inutile pondus. 34 *Ironica est enumeratio operum villici, talia opera non facientis.* 35 Arva collis. 36 Non culta. 37 Bovem ab altero separatum, & otiosum pascis. 38 Collectis frondibus saturas. 39 Rivus negotium tibi pigro exhibet. 40 Multis molibus, sc. saxis, fossis, aggeribus avertendus, ut prato parcat. i. ut prato non noceat. 41 Quid nostram concordiam dissolvat. 42 Me, quem tenues togæ in juventute ornaverunt, &c. 43 Capilli unguento delibuti. 44 Sine muneribus. 45 Avaræ amicæ, quales sunt meretrices. 46 Me, quem scis fuisse bibacem Falerni, &c. 47 Nunc me cœna brevis juvat. 48 Non pudet genio indulsisse, Venerique operam dedisse. 49 Sed pudet non abrumpere vitam intemperatam & libidinosam. 50 Non rure. 51 Maligno oculo atterit. 52 Obtrectatione, vel maledicentia. 53 Vicini gaudent, & rident me, &c. 54 At tu contra rusticus, mavis cum servis urbanis. 55 Rodere diaria. i. tenuiter vivere. 56 Scil. servorum. 57 Exoptas inter servos urbanos referri. 58 Servus versipellis (qui ex urbe it lignatum foras) invidet tuæ felicitati in usu lignorum, in usu etiam pecoris & horti, quibus omnibus abundas. 59 Equorum ornamenta vel sellas equis ad insidendum impositas. Proverbium convenit in eos qui sui muneris functionem fastidientes, alienam, ad quam sunt inepti, exoptant. 60 Iudicabo ut uterque libens exerceat artem, quam norit, ut tu ruri colas agros, ut ille calo, tibi invidens, maneat in urbe.

AD VALAM. *Epist.* XV.

Quod Veliam & Salernum proficisci cogitet, quæ ibi sit hyems, & quale cœlum percontatur: sed se non ita salubritatis rationem habere innuit, ut non etiam aliquam voluptatis habere velit.

[1] Qvæ sit hyems Veliæ, quod cœlum, Vala, [2] Salerni,
[3] Quorũ hominũ regio, & qualis via (nã mihi [Bajas

1 Hic longum est Hyperbaton usque ad versum 25, ut sit Ordo. Par est te scribere nobis ac nos tibi credere, quæ hyems sit Veliæ. i. quæ aëris qualitas in hyeme, &c. 2 Velia, & Salernum sunt oppida in Lucania. 3 Quibus moribus ibi sunt homines.

4 *Musa*

[4] Musa supervacuas Antonius, & tamen [5] illis
[6] Me facit invisum, gelida quum perluor unda
Per medium frigus. sane [7] myrteta relinqui,
[8] Dictaque cessantem nervis elidere morbum
[9] Sulfura contemni, [10] vicus gemit, [11] invidus agris,
Qui caput, & stomachum supponere fontibus audent
[12] Clusinis, [13] Gabiosque petunt, & frigida rura.
[14] Mutandus locus est, & diversoria [15] nota
Præteragendus equus. [16] quo tendis? non mihi Cumas
Est iter, aut Bajas: læva [17] stomachosus habena
Dicet eques: ([18] sed equi frænato est auris in ore.)
[19] Major utrum [20] populum frumenti copia pascat,
[21] Collectosne bibant imbres, [22] puteosne perennes
Dulcis aqua. [23] nam vina nihil moror illius oræ.
[24] Rure meo possum [25] quidvis perferre patique:
[26] Ad mare quum veni, [27] generosum & lene requiro:
Quod curas abigat, quod cum spe divite [28] manet
In venas, [29] animumq. meum: quod verba ministret:
Quod me Lucanæ juvenem [30] commendet amicæ.
[31] Tractus uter plures lepores, uter educet apros,
Utra magis pisces, & [32] echinos æquora celent:
Pinguis ut inde domum possim, [33] Phæaxque reverti:
Scribere te nobis, tibi nos accredere par est.
Mænius, [34] ut rebus maternis atque paternis
[35] Fortiter absumptis, [36] urbanus cœpit haberi,
[37] Scurra vagus, non qui certum [38] præsepe teneret:
[39] Impransus non qui civem dignosceret [40] hoste:
Qualibet in quemvis opprobria fingere [41] sævus:

4 Antonius Musa (Augusti medicus clarissimus) dicit aquas calidas Bajanas ad valetudinem meam non esse utiles. 5 Bajis. 6 Me odiosum reddit. Nam Bajæ mihi quodammodo sunt iratæ, quod illarum aquis à me relictis, frigidis aquis jam utar per frigus brumale. 7 Loca myrtis consita apud Bajas aquis sulfureis abundantia. 8 Quæ dicuntur è nervis depellere morbum articularem. 9 Aquas sulfuratas. 10 Vicus Bajanus moleste fert. 11 Ægris odiosus. 12 Aquis frigidis in Etruria, sic nominatis à Clusio Etruriæ oppido. 13 Volscorum urbem. 14 Ut medici consilio assentiar, alium locum quam Bajanum me petere oportet. 15 Nota vel mihi, vel equo. 16 Verba sunt Horatii aut cujusvis alius ad equum suum. 17 Iracundus. 18 Quid stomacharis? Equus non aurei, sed ore, in quo inest frænum, sentit quo sit eundum. 19 Repete versum xxv. *Par est te scribere utrum, &c.* 20 In Velia, vel Salerno. 21 Collectos in cisternis. 22 Aquas fontanas jugiter promanantes. 23 Vina aquosa, quæ in Velia, & Salerno nascuntur non desidero. 24 Quum rure sum. 25 Quemvis cibum ac potionem. 26 Quum veni in Campaniam, aut Lucaniam prope mare. 27 Nobile vinum. 28 Dimanet. 29 *Vinum spiritus concalefaciens animi motus excitat.* 30 Quod mihi vires præstat ad Venerem. 31 Repete versum xxv. *Par est te scribere*, uter tractus. i. utra regio, Velina, an Salernina educet. i. nutriat plures lepores, &c. 32 Echinos marinos. 33 Nitidus, splendidusque, quales erant Phæaces, populi luxuriosi, & voluptarii. 34 Postquam. 35 Profuse. 36 Facetus, ad divitum mensas risum movens. 37 Qui per totam urbem vagaretur, modo hujus, modo illius divitis mensam consectans. 38 Domum statam aut mensam. 39 Qui existens famelicus, in omnes erat æque maledicus. 40 A perduelle, vel peregrino. 41 In confingendis in quemvis criminibus. Alii legunt, certus. i. promptus vel paratus fingere.

Pernicies, & tempestas [42] *barathrumque macelli,*
[43] *Quicquid quæsierat, ventri donabat* [44] *avaro.*
[45] *Hic, ubi nequitiæ fautoribus, & timidis nil,*
Aut paulum abstulerat, patinas cœnabat [46] *omasi*
Vilis, & [47] *agnina, tribus ursis quod satis esset.*
[48] *Scilicet ut ventres* [49] *lamna candente* [50] *nepotum*
Diceret urendos, correctus. Menius idem
Quicquid erat nactus prædæ majoris, ubi omne
[51] *Verterat in fumum, & cinerem, Non hercule miror*
(Ajebat) [52] *si qui comedunt bona: quum sit obeso*
Nil melius turdo, [53] *nil vulva pulchrius ampla.*
[54] *Nimirum hic ego sum. nam tuta & parvula laudo,*
Quum res deficiunt. [55] *satis inter vilia fortis:*
Verum, ubi quid melius cōtingit, & [56] *unctius,* [57] *idem*
[58] *Vos sapere, & solos ajo* [59] *bene vivere. quorum*
Conspicitur [60] *nitidis fundata pecunia villis.*

42 Devorator. Est enim barathrum profunda vorago. 43 Quicquid lucri fecerat. 44 Ventri multa cupienti. 45 Menius quum à nequitiæ fautoribus. (i. luxuriosis) parum, & à timidis (i. avaris) nihil auferret. 46 Cibi plebei & vilissimi. 47 Supple carnis. 48 Ita ut inopia & egestate correctus diceret, &c. 49 Lamina. i. ferro candefacto, genere cruciatus. 50 Luxuriosorum. 51 Postquam omnia consumpserat. 52 Si qui bona sua prodige consumunt. 53 Nil delicatius vulva ejectitia suis primiparæ. 54 Talis ego sum, inquit Horatius, cum multa non suppetunt, contentus sum paucis, etiam non optimis. 55 Satis fortiter vilibus cibis famem explens. 56 Sumptuosius. 57 Idem ego ajo. 58 Vos esse vere sapientes. 59 Beate vivere. 60 In fructuosis villis, agris, pascuis, non in rebus, quarum quæstus est incertus.

AD QVINTIVM. *Epist.* XVI.

Postquam agri sui formam, & situm Quintio descripsit, in eoque jucunde se vivere dixit, in ejus vitam inquirit, monetque ne ex rumore vulgi pendeat, sed vir bonus esse, quam videri malit. Deinde, quis demum viri boni nomine dignus sit, ostendit.

[1] NE *percuncteris, fundus meus, optime Quinti,*
[2] *Arvo pascat herū, an baccis* [3] *opulentet oliva,*
Pomisne, & pratis, [4] *an amicta vitibus ulmo;*
Scribetur tibi [5] *forma loquaciter, & situs agri.*
[6] *Continui montes, nisi dissocientur opaca*
Valle. [7] *sed ut veniens dextrum latus aspiciat Sol,*
Lævum discedens curru fugiente vaporet.
[8] *Temperiem laudes. quid, si rubicunda* [9] *benigne*
Corna vepres, & pruna ferant? si quercus, & ilex

1 Ne forte inquiras. 2 Arvo sativo. i. segete & frumento. 3 Me divitem faciat. 4 An sit vini ferax. *Vimus dicitur vitibus maritari.* 5 Forma, & situs agri mei scribetur loquaciter. i. ample. 6 Ager meus sunt montes conjuncti, nisi quod separentur valle interjecta. 7 Ita tamen opaca est vallis, ut Sol exoriens aspiciat latus dextrum vallis, occidens vero lævum tepefaciat. 8 Cœli & agri temperiem merito laudaveris. 9 Copiose.

[10] Multa fruge pecus, multa dominum juvet umbra?
[11] Dicas adductum propius frondere Tarentum.
[12] Fons etiam rivo dare nomen idoneus: ut nec
Frigidior [13] Thracam, nec purior ambiat [14] Hebrus;
Infirmo capiti fluit [15] utilis, utilis alvo.
[16] Hæ latebræ dulces, etiam (si credis) amœnæ,
Incolumem tibi me præstant [17] Septembribus horis.
Tu recte vivis, si curas esse, [18] quod audis.
[19] Iactamus jampridem omnis te Roma beatum.
Sed vereor, [20] ne cui de te plus, quam [21] tibi credas,
Neve putes [22] alium sapiente, bonoque beatum.
Neu, si te populus sanum, recteque valentem
Dictitet, occultam febrem [23] sub tempus edendi
Dissimules, [24] donec manibus tremor incidat [25] unctis.
STVLTORVM *incurata pudor [26] malus ulcera celat.*
Si quis bella [27] tibi terra pugnata marique
[28] Dicat, & his verbis [29] vacuas permulceat aures:
[30] Tene magis salvum populus velit, an populum tu,
[31] Servet in ambiguo, qui consulit & tibi, & urbi,
Iupiter: [32] Augusti laudes agnoscere possis?
Quum pateris [33] sapiens, emendatusque vocari,
[34] Respondesne tuo, dic sodes, nomine? [35] nempe
Vir bonus, & prudens dici delector ego, ac tu.
[35] Qui dedit hoc hodie, cras, si volet, auferet: ut si
Detulerit [37] fasces indigno, [38] detrahet idem.
[39] Pone, meum est, inquit. pone, tristisque recedo.
[40] Idem si clamet furem, neget esse pudicum,
[41] Contendat laqueo collum pressisse paternum:
[42] Mordeor opprobriis falsis? [43] mutemque colores?
Falsus honor juvat, & mendax infamia terret
Quem? nisi mendosum, & [44] mendacē? [45] vir bonus est
[quis?

10 Multa glande. Per *Acyrologiam*. 11 Dicere potes agrum meum tam esse amœnum, quam est Tarentum. 12 Est etiam in agro meo fons tam uber, ut dignus sit appellari fluvius. 13 Thraciam. 14 Hebrus est magnus fluvius in Thracia. 15 Salubris. 16 Agri mei. 17 Autumno, quod tempus anni maxime est insalubre. 18 Quod audis de te, i. quod diceris esse, nempe si talis sis, qualem te fama testatur. 19 Omnis Roma. i. omnes nos Romani jactamus te esse beatum. 20 Ne plus credas alicui multa de fœlicitate tua prædicanti. 21 Quam conscientiæ tuæ. 22 Alium à sapiente. i. insipientem. 23 Circiter tempus edendi. 24 Donec febris tremore manuum se ipsam prodat. 25 Cibo unctis. 26 Vitiosus pudor, qui vetat facienda. 27 Bella abs te gesta. 28 Enarret. 29 Aures assentationi patentes. 30 *Verba sunt alicujus Augusto a'|entantis.* 31 Vtinam Iupiter servet in ambiguo, ut si semper incertum, utrum populus te (ô Auguste) velit magis salvum esse, an tu populum. 32 Ad Augustum, non ad te pertinere? 33 Cum pateris te sapientem, emendatumque vocari. 34 Itane respondes, quasi nominatim sis appellatus? 35 Concedo (inquit Horatius) nos omnes sapientis, & boni viri appellatione delectari. 36 Sed populus inconstans, qui, &c. 37 Honorem. 38 Idem populus adimet. 39 Depone honorem, inquit populus. 40 Si idem populus me furem, impudicum, parricidam esse criminetur. 41 Si pertinaciter dicat. 42 Commovearne his falsis criminationibus? 43 Et expallescam? minime vero. 44 *Alii legunt Medicandum. i. medicamentis egentem, scil. præceptis Philosophicis imbuendum.* 45 Ex opinione multitudinis.

46 Qui

[46] Qui consulta patrum, qui leges juraque servat:
Quo multæ, magnæque [47] secantur judice lites:
[48] Quo responsore, & quo causæ teste tenentur.
Sed videt hunc omnis domus, & vicinia tota
Introrsum turpem, [49] speciosum pelle decora.
Nec furtum feci, nec fugi, si mihi dicat
Servus: habes pretium, loris non [50] ureris, ajo.
[51] Non hominẽ occidi: [52] Non pasces in cruce corvos.
[53] Sum bonus, & frugi. Renuit, negat atq; [54] Sabellus.
Cautus enim [55] metuit foveam lupus, accipiterque
Suspectos laqueos, & [56] opertum milvius hamum.
Oderunt peccare boni virtutis amore.
[57] Tu nihil admittes in te, formidine pœna.
[58] Sit spes fallendi, [59] miscebis sacra profanis.
Nam de mille fabæ modiis quum surripis unum,
[60] Damnum est, non facinus mihi pacto lenius isto.
[61] Vir bonus, omne forũ quẽ spectat, & omne tribunal,
Quandocunque deos vel porco, vel bove placat;
[62] Iane pater, clare, clare cum dixit, Apollo,
[63] Labra movet, metuens audiri: pulchra [64] Laverna
[65] Da mihi fallere, da justum sanctumque videri:
[66] Noctem peccatis, & fraudibus objice nubem.
[67] Qui melior servo, qui liberior sit avarus,
In triviis fixum quum se [68] dimittit ob assem,
Non video. nam qui cupiet, metuet quoque. porro,
Qui metuens vivit, liber mihi non erit unquam.
[69] Perdidit arma, [70] locum virtutis deseruit, qui
Semper in augenda festinat, & obruitur [71] re.
Vendere quum possis captivum, [72] occidere noli:
Serviet utiliter. [73] sine pascat durus, aretque:
Naviget, ac mediis hyemet mercator in undis:
[74] Annona prosit: portet frumenta, [75] penusque.

46 Qui Senatus consulta servat. Responsio est per Ironiam. 47 Finiuntur. 48 Quo Iurisconsulto consilium dante, & quo teste causæ obtinentur. 49 Extrinsecus bonum, virtutis simulatione. 50 Non cædêris. 51 *Servus dicat, Non, &c.* 52 Respondet Horatius. 53 Servus loquitur. 54 Horatius in agro suo Sabino existens negat te esse bonum, quod pœnæ metu non virtutis amore abstinueris à maleficio. 55 Devitat foveam. 56 Occultum hamũ; non desinunt tamen hæ feræ rapaces esse. Sic tu, &c. 57 Tu autem à peccato te abstinebis. 58 Si speres fore, ut lateat maleficium. 59 Bonorum, & malorum discrimen tolles. 60 Isto pacto damnum est mihi levius, non facinus admissum. *juxta Stoicos, qui dicunt omnia peccata esse æqualia.* 61 Non vere, sed opinione vulgi. 62 Postquam hæc clara voce pronuntiavit, O Iane, &c. 63 Summissa voce loquitur, nolens ea audiri ab assistentibus quæ secum precatur, sic, O pulchra Laverna, &c. 64 Dea furum. 65 Concede, ut mea injusta facta alios lateant. 66 Noctem nubilosam. i. tenebras & ignorantiam offunde peccatis meis, ne deprehendantur. 67 Qua ratione ille vir bonus sit servo melior, &c. 68 Ad humum se inclinat ob assem in viis à pueris fixum, quo prætereuntes illudantur. 69 Quod militi est ignominiosum. 70 Locum non tenuit, quod in re militari est flagitiosissimum. 71 Pecunia. 72 Sed vende. 73 Sine ut pascat gregem, *durus*, id est, laboris perferens. 74 Annonam faciat viliorem, frumenta aliunde importando. 75 Hoc *penus penoris*, significat omne esculentum & potulentum, quo vescuntur homines.

76 Vir

[76] *Vir bonus, & sapiens audebit dicere.* [77] *Pentheu*
Rector Thebarum, quid me perferre patique
Indignum coges? [78] *Adimā bona.* [79] *Nempe pecus, rem,*
Lectos, argentum. tollas licet. [80] *In manicis &*
Compedibus sævo te sub custode tenebo.
[81] *Ipse deus, simulatque volam, me solvet.* [82] *Opinor,*
Hoc sentit, moriar. Mors ultima [83] *linea rerum est.*

76 Vir re vera bonus, & sapiens audebit cum Baccho sic alloqui Penthea.
77 O Pentheu rector Thebarum quid me pati cogis?

78 Est comminatio Penthei. 79 Respondet sapiens hoc modo: At sunt bona fortunæ, quæ mihi adimere minaris, nempe pecus, &c. 80 In duris vinculis (inquit Pentheus) te tenebo. 81 Pater meus Iupiter (inquit Bacchus) statim ubi voluero me liberabit à vinculis, atque immortalem faciet. 82 Existimo (inquit Poëta) virum bonum hoc sentire, ut citius moriatur, quam turpiter serviat. Nam mors finis omnium malorum. 83 Finis seu extremum. Metaphora, ducta vel à Geometria, vel Pictoribus.

AD SCÆVAM. *Epist.* XVII.

Scævam monet, ne potentiorum amicitias spernat, atque ut in suo vitæ genere Aristippum potius, quam Diogenem imitetur. Ad Principum amicitias pervenire, & illorum favorem ac liberalitatem emereri non cujusvis esse: & quanta sit arte opus hac in re, docet.

Quamvis Scæva satis [1] *per te tibi consulis, & scis*
Quo tandem pacto deceat [2] *majoribus uti;*
Disce, docendus adhuc, quæ censet [3] *amiculus:* [4] *ut si*
Cæcus iter monstrare velit. tamen aspice siquid
Et nos, [5] *quod cures proprium fecisse, loquamur.*
Si te grata quies, [6] *& primam somnus in horam*
Delectat, si te pulvis strepitusque rotarum,
Si lædit caupona: [7] *Ferentinum ire jubebo.*
Nam neque divitibus contingunt gaudia [8] *solis:*
Nec vixit male, qui natus moriensque [9] *fefellit.*
Si prodesse tuis, [10] *pauloque benignius ipsum*
Te tractare voles; [11] *accedes siccus ad unctum.*
[12] *Si pranderet olus patienter, regibus uti*
Nollet Aristippus: [13] *Si sciret regibus uti,*
Fastidiret olus, [14] *qui me notat. Vtrius horum*
[15] *Verba probes, & facta, doce: vel, junior, audi*
Cur sit Aristippi potior sententia. namque
[16] *Mordacem Cynicum sic eludebat (ut ajunt)*

1 Quamvis sine alterius consilio tibi sapis. 2 Cum majoribus vivere & versari. 3 Ego Horatius, tuus amicus.
4 Etiam si cæcus, &c.
5 Quod ejusmodi sit, ut velis in rem tuam vertere.
6 Somnus usque ad solis ortum. i. si te vita tranquilla delectet.
7 Oppidum Hernicorum incelebre.
8 Habent enim pauperes suas etiam voluptates. 9 Qui adeo obscure vixit, ut ab hominibus ignoraretur. 10 Paulo liberalius. 11 Tu pauper & sobrius accedas ad divitem unguento delibutum, cujus guttur etiam condimentis est inunctum. 12 Hoc est dictum Diogenis in Aristippum. 13 Est hoc Aristippi responsum ad Diogenem. 14 Nempe Diogenes. 15 Vtrius dicta laudes. 16 Diogenem his verbis irridebat.

17 Scur-

17 *Scurror ego ipse mihi,* 18 *populo tu. rectius hoc, &*
19 *Splendidius multo est, equus ut me portet,* 20 *alat*
21 *Officium facio. tu poscis* 22 *vilia: verum es (rex.*
23 *Dante minor:* 24 *quamvis fers te nullius egentem.*
25 *Omnis Aristippum decuit color, & status, & res,*
26 *Tentantem majora, fere præsentibus* 27 *æquum.*
Contra, 28 *quem duplici panno patientia velat,*
29 *Mirabor,* 30 *vitæ via si conversa decebit.*
31 *Alter purpureum non expectabit amictum,*
Quidlibet indutus celeberrima per loca vadet,
Personamque feret 32 *non inconcinnus utramque:*
33 *Alter Mileti textam* 34 *cane pejus & angue*
Vitabit chlamydem: morietur frigore, si non
Rettuleris pannum. 35 *refer, & sine vivat ineptus.*
36 *Res gerere, & captos ostendere civibus hostes,*
37 *Attingit solium Iovis, & cœlestia tentat.*
38 *Principibus placuisse viris, non ultima laus est.*
39 *Non cuivis homini contingit adire Corinthum.*
40 *Sedit, qui timuit ne non succederet. esto.*
Quid? 41 *qui pervenit, fecitne viriliter? atqui*
42 *Hic est, aut nusquam, quod quærimus.* 43 *hic onus*
Vt parvis animis, & parvo corpore majus: [horret,
44 *Hic subit, & perfert.* 45 *aut virtus nomē inane est,*
46 *Aut decus, & pretium recte petit experiens vir.*
47 *Coram rege suo de paupertate* 48 *tacentes,*
49 *Plus poscente ferent.* 50 *distat, sumasne pudenter,*
An rapias. 51 *atqui rerum caput hoc erat, hic fons.*
Indotata mihi soror est, paupercula mater,
Et fundus nec vendibilis, 52 *nec pascere firmus,*

17 Ego (inquit Aristippus) scurram ago, & regibus risum moveo, sed mihi. i. in meam utilitatem. 18 Tu scurraris ad populi plausum. 19 Sibi scurrari. 20 Vt rex alat. 21 Officiosum me præbeo. 22 Tu Cynice res viles poscis. 23 Tu pauperior es & inferior eo, qui tibi dat. 24 Quamvis dicis. 25 Omnis vitæ conditio, vel vestitus. 26 Quærentem majora. 27 Præsentibus contentum. 28 Diogenem Cynicum. 29 Mirum mihi erit. 30 Si novum vitæ genus eum decebit. 31 Aristippus. 32 Non indecore utetur utroque vestitu, nunc sordido, nunc ornatiore. 33 Diogenes vestem pretiosam rejiciet ex optima lana factam in Mileto Asiæ insula. 34 Acerrime. *Proverbialiter dictum.* 35 Redde Aristippe suum Diogeni pallium, quod tu indueras, purpuream tuam chlamyden ei relinquens, & permitte ut vivat ineptus ad omnem fortunæ habitum. 36 Res magnas & laudabiles, sive domi, sive belli. *Tota oratio ponitur pro casu nominativo.* 37 Proxime accedit ad divinitatem. 38 Ob beneficia in Rempublicam collata. 39 Videto Chiliades Erasmi. 40 Quievit, neque tentare voluit. 41 Qui, quod voluit, consecutus est. 42 In hoc. i. in agendo fortiter, id est, de quo quæritur. 43 Alius, ad principum amicitiam aspirare non audens, veretur, ne non succedat conatus. 44 Alius, nempe fortis, subit. 45 Secundum Epicureos. 46 Aut honorem & præmium merito petit vir prudens & rerum expertus. 47 Coram amico suo potentiore. 48 Non conquerentes. 49 Plus accipient à potentiore amico quam is qui poscit. 50 Multum interest utrum cum pudore sumas, an impudenter petendo extorqueas. 51 Summa totius rei de qua agimus, est, ut cum ditioribus amicis decenter versemur. 52 Nec firmus me pascere propter frugum proventum incertum.

53 *Qui dicit: clamat, victum date.* [54] *succinit alter,*
Et mihi dividuo [55] *findetur munere quadra.*
Sed tacitus pasci si posset corvus, haberet
Plus dapis, [56] *& rixæ multo minus, invidiæque.*
[57] *Brundusium* [58] *comes, aut* [59] *Surrentum ductus amœnum,*
Qui queritur [60] *salebras, & acerbũ frigus, & imbres*
Aut cistam effractã, & [61] *subducta viatica plorat:*
[62] *Nota refert meretricis acumina, sæpe* [63] *catellam,*
Sæpe [64] *periscelidem raptam sibi* [65] *flentis: uti mox*
Nulla fides damnis, verisque doloribus [66] *adsit.*
Nec semel irrisus, triviis [67] *attollere curat*
Fracto crure [68] *planum: licet illi plurima* [69] *manet*
Lachryma: [70] *per sanctum juratus dicat Osirim,*
Credite: [71] *non ludo: crudeles* [72] *tollite claudum.*
[73] *Quære peregrinum: vicinia rauca reclamat.*

53 Qui sic queritur, videtur clamare, Date alimentum. 54 Alter cliens succlamat. 55 Communicetur inter nos quadra. i. quarta pars panis, munere diviso. i. quod divisionem admittit. 56 Cum cæteris avibus. 57 Oppidum in Calabria. 58 Comes in itinere. 59 Oppidum in Campania.

60 Viæ asperitatem. 61 Viatica furtim ablata. 62 Imitatur astutias meretricis. 63 Monile muliebre. Est diminutivum à catena. 64 Cruris vinculum. 65 Ereptum sibi conquerentis. 66 Adhibeatur. 67 Erigere in pedes. 68 Impostorem, qui in trivio sibi crus fractum esse mentiebatur. 69 Emanet. i. quamvis ille planus affatim lachrymetur. 70 Quamvis per Osirim Ægyptiorum deum juret. 71 Non jocor. 72 O crudeles erigite me claudum. 73 Vicini multo clamore rauci reclamant illi plano. Quære peregrinum aliquem, qui fraudes tuas non norit; nam nos fallacias tuas habemus cognitas.

AD LOLLIVM. *Epist.* XVIII.

Quæ ad amicitiam conservandam facienda sint, quæ item vitanda, ac præsertim quo modo quis erga potentiorem amicum gerere se debeat, Lollium docet. Initium autem sumit ab iis, qui dum tenere modum non norunt, vel scurrarum potius quam amicorum fungi officio videntur, vel asperitate agresti (quam libertatem meram & virtutem veram haberi volunt) utuntur. Postremo eum, ad quærenda illa ex quibus tranquillitatem vitæ consequi possit, hortatur.

SI bene te novi, [1] *metues, liberrime Lolli,*
[2] *Scurrantis speciem præbere,* [3] *professus amicũ.*
Vt matrona meretrici dispar erit, atque
[4] *Discolor,* [5] *infido scurræ distabit amicus.*
Est huic diversum vitio vitium prope majus,
[5] *Asperitas agrestis, &* [7] *inconcinna gravisque,*

1 Cavebis. 2 Hominis, pabuli causa, turpiter adulantis. 3 Quum decreveris esse amicus. 4 Dissimilis vultu, vestitu, & gestu. 5 Sic amicus distabit à scurra infideli. 6 Fera quadam duritia. 7 Insuavis.

Quæ

Quæ se commendat [8] *tonsa cute, dentibus atris :*
[9] *Dum vult libertas mera dici, veraque virtus.*
VIRTUS *est medium vitiorum, &* [10] *utrinque reductum.*
[11] *Alter in obsequium plus æquo pronus, & imi*
[12] *Derisor lecti, sic nutum divitis* [13] *horret,*
[14] *Sic iterat voces, & verba* [15] *cadentia tollit,*
Vt puerum sævo credas dictata magistro
[16] *Reddere,* [17] *vel partes mimum tractare secundas.*
[18] *Alter rixatur de lana sæpe caprina,*
[19] *Propugnat nugis armatus : Scilicet,* [20] *ut non*
Sit mihi prima fides, & vere quod placet, [21] *ut non*
Acriter elatrem, [22] *pretium ætas altera sordet.*
[23] *Ambigitur quid enim?* [24] *Castor sciat, an Docilis plus :*
[25] *Brundusium Numici melius via ducat, an Appi.*
[26] *Quem damnosa Venus, quem præceps alea* [27] *nudat,*
Gloria quem [28] *supra vires & vestit, &* [29] *ungit ;*
Quem tenet argenti sitis importuna famesque,
[30] *Quem paupertatis pudor, & fuga: dives amicus,*
Sæpe [31] *decem vitiis instructior, odit, & horret :*
Aut, si non odit, [32] *regit ; ac, veluti pia mater,*
Plus, quam se sapere, & virtutibus esse [33] *priorem*
Vult, & ait [34] *prope vera : Mea (contendere noli)*
Stultitiam patiuntur [35] *opes: tibi parvula res est.*
[36] *Arcta decet sanum comitem toga. desine mecum*
Certare. [37] *Eutrapelus, cuicunque nocere volebat,*

8 Hirsuto corporis squallore. Nam quæ tondentur, pilosa sunt & hirsuta, *vel*, tonsa cute. i. radendo amicum usque ad cutem, sc. eum nimis duriter castigando, idque atris dentibus. i. agresti mordacitate. 9 Dum illa asperitas vult nominari libertas. 10 Ab utroque extremo. i. excessu & defectu remotum. 11 Blandiens scurra. 12 Qui se deridet, & ejusdem ordinis homines in infima parte lecti accumbentes. Nam scurræ sua omnia extenuant, atque seipsos deridere solent. 13 Horrere se fingit. 14 Sic repetit voces divitis, quasi admirans. 15 Verba ex ore divitis inconsiderate excidentia, pro mirandis, quasi de terra tollit. 16 Singulatim. 17 Vt credas histrionem secundas partes Comœdiæ agere cum voce submissiore, vultuque humiliore, quam qui agit primas. 18 Agrestis reprehensor. 19 Pugnat pro nugis, id est, defendit nugas, tanquam homo armatus. 20 Vt non mihi indubitata fides habeatur, inquit agrestis. 21 Vt non libere dicam, & acriter defendam. 22 Si pretii loco altera vita vel ætas longior mihi detur, certe contemnam. 23 Qua de re controvertitur? sc. de nugis. 24 Vtrum Castor gladiator, an Docilis sit scientior. 25 Contentio est, utrum via Numicia an Appia melius ducat Brundusium. 26 Ordo est. Dives amicus multo vitiosior, quam amicus minor, odit eum, quem damnosa libido, &c. 27 Depauperat. 28 Supra quam facultates ferant. 29 Vnguento sumptuosiore. 30 Qui omne officium præstat diviti pudore paupertatis, ut eam fugiat. 31 Multis vitiis. 32 Moderatur, reprehendit, & vult emendare, quum sit ipse pejor. 33 Meliorem esse, quam se. 34 Veris propinqua. 35 Opes, quibus stultitiam meam compenso, quando stulte ago. 36 Non ampla toga decet comitem ita facientem, est enim molesta: sic multæ opes viro bono sunt impedimento. 37 Homo facetus & adeo callidus, ut sciret stultorum animos cum habitu mutare.

Vestimenta dabat pretiosa. [38] *beatus enim jam*
Cum pulchris tunicis sumet nova consilia,[39] *& spes:*
Dormiet in lucem; scorto postponet honestum
Officium: [40] *nummos alienos pascet:* [41] *ad imum*
[42] *Thrax erit, aut olitoris* [43] *aget mercede caballum.*
[44] *Arcanum neque tu scrutaberis ullius unquam,*
[45] *Commissumque teges,* [46] *& vino tortus, & ira.*
Nec tua laudabis studia aut aliena reprendes:
Nec, quum venari volet [47] *ille, poëmata panges.*
[48] *Gratia sic fratrum geminorum, Amphionis atque*
Zethi dissiluit: [49] *donec suspecta severo*
Conticuit lyra. [50] *fraternis cessisse putatur*
Moribus Amphion: tu cede potentis amici
Lenibus imperiis: quotiesque educet in agros
[51] *Ætolis onerata plagis jumenta canesque,*
Surge. [52] *& inhumana senium depone Camœnæ,*
Cœnas ut pariter pulmenta laboribus empta:
[53] *Romanis solenne viris opus,* [54] *utile famæ,*
[55] *Vitaque & membris: præsertim quum valeas &*
Vel cursu superare canem, vel viribus aprum
Possis. adde, virilia quod [56] *speciosius arma*
Non est qui tractet. scis [57] *quo clamore coronæ*
[58] *Prælia sustineas campestria: denique sævam*
Militiam [59] *puer & Cantabrica bella tulisti,*
[60] *Sub duce, qui templis Parthorum* [61] *signa refixit,*
Et nunc, si quid abest, Italis [62] *adjudicat armis.*
Ac, [63] *ne te retrahas, & inexcusabilis absis:*
Quamvis nil [64] *extra numerum fecisse modumque*
Curas, [65] *interdum nugaris rure paterno.*
[66] *Partitur lintres exercitus:* [67] *Actia pugna*
Te duce per pueros hostili more [68] *refertur.*
[69] *Adversarius est frater,* [70] *lacus, Adria: donec*

38 Dives factus fortuna sua jam mutata. 39 Et meliora sperabit. 40 Nummos fœnore augebit. 41 Postremo. 42 Efficitur gladiator, urgente rerum inopia. 43 Circumducet. 44 Horatius dat Lollio præcepta, quibus in amicitia, & vita communi est opus. 45 Tuæ fidei creditum. 45 Et potus, & iratus. 47 Ille superior amicus. 48 Sic amicitia duorum fratrum est dissoluta propter studiorum diversitatem. 49 Donec lyra Amphionis, Zetho odiosa, desiit sonare. 50 Moribus rusticis. 51 Retibus optimis, qualia habuerunt in venatione apri Calydoniæ, quæ urbs est in Ætolia.

52 Et depone senilem tuæ Camœnæ insuavitatem, quæ venatoribus videtur esse aspera & inhumana. 53 Venari, opus est usitatum Romanis. 54 Famæ utile, quia inde apparent signa fortitudinis. 55 Utile vitæ, quia exercitatio conservat corporis valetudinem. 56 Decentius, quam tu ô Lolli. 57 Quo applausu populi circumstantis. 58 Ludicra certamina perferas in campo Martio. 59 In tenera ætate. 60 Sub Augusto. vide Od. 15. lib. 4. 61 Signa quæ Crassus amiserat. 62 Adjungit populo Romano. 63 Noli te nimis longe retrahere aut abesse, sine justa excusatione. 64 Inepte, Metaphora ducta a saltatoribus. 65 Tamen interdum ludis & nugas agis in villa patris tui. 66 Exercitus dividit naviculas inter se. 67 Pugna commissa apud Actium, promontorium Epiri, inter Augustum & Antonium. 68 Repræsentatur, ut ejus memoria gratum faceret Augusto. 69 Est in loco adversarii ducis. 70 Lacus in fundo patris tui simulat mare Adriaticum, in quo navale prælium gestum est inter Augustum & Antonium.

[71] *Alterutrum velox victoria* [72] *fronde coronet.*
Consentire suis studiis [73] *qui crediderit te,*
Fautor utroque tuum laudabit [74] *pollice ludum.*
[75] *Protinus ut moneam (siquid monitoris eges tu)*
Quid de quoque viro, & cui dicas, saepe videto.
[76] *Percunctatorem fugito,* [77] *nam garrulus idem est:*
Nec retinent patulae commissa fideliter [78] *aures:*
Et semel emissum volat irrevocabile verbum.
[79] *Non ancilla tuum jecur ulceret ulla, puerve,*
[80] *Intra marmoreum venerandi limen amici:*
Ne dominus pueri pulchri charave puellae
[81] *Munere te parvo beet,* [82] *aut incommodus angat.*
Qualem commendes, etiam atque etiam aspice: ne
Incutiant aliena tibi peccata [83] *pudorem.* (*mox*
Fallimur, [84] *& quondam non dignum tradimus. ergo*
Quem sua culpa premet, [85] *deceptus omitte tueri:*
Ut penitus notum, [86] *si tentent crimina, serves,*
Tuterisque tuo fidentem praesidio: qui
[87] *Dente Theonino quum circumroditur, ecquid*
Ad te post paulo ventura pericula sentis?
[88] *Nam tua res agitur, paries quum proximus ardet:*
Et neglecta solent incendia sumere vires.
Dulcis inexpertis [89] *cultura potentis amici;*
[90] *Expertus metuit. tu, dum tua navis in alto est,*
[91] *Hoc age, ne mutata retrorsum se ferat aura.*
[92] *Oderunt hilarem tristes, tristemque jocosi:*
[93] *Sedatum celeres,* [94] *agilem gnavumque remissi.*
Potores bibuli media de nocte Falerni
Oderunt porrecta negantem pocula: quamvis
Nocturnos jures te formidare [95] *vapores.*
[96] *Deme supercilio nubem, plerumque modestus*
[97] *Occupat obscuri speciem, taciturnus* [98] *acerbi.*
Inter cuncta [99] *leges & percunctabere doctos,*
Qua ratione queas traducere [1] *leniter aevum:*
Ne te semper [2] *inops agitet vexetque cupido,*

71 Te aut fratrem. 72 Laurea. 73 Augustus. 74 Utraque manu. i. summopere comprobabit. 75 Deinceps. 76 Percunctatorem inorum secretorum. 77 Quia secreta eadem libidine prodit, qua audis. 78 Aures percunctatoris. 79 Vide ne ames puerum puellamve divitis. 80 In domo magnifica. 81 Dans tibi quod amas. 82 Denegans tibi puerum vel puellam à te amatam. 83 Verecundiam. 84 Et aliquando indignum alteri commendamus. 85 Tua spe fallus, noli eum tueri quem commendasti, quemadmodum defenderes penitus tibi notum. 86 Si malevoli falso eum culpent, serves, id est, servare debes eumque tutari. 87 Invidis detrectatoribus. *Fuit Theon poeta maledicentissimus.* 88 Res tua in periculo versatur. 89 Cultus & observantia. 90 Qui periculum fecit, metuit. 91 In hac re studium tuum pone, ne ob levem offensionem, potentis amici amicitiam amittas. nam divites, ut aura, sunt mutabiles. 92 Morum similitudo necessaria est in amicitia. 93 Tardum. 94 Hominem ad agendum promptum & strenuum oderunt ignavi. 95 Vapores vini. 96 Aufer à vultu tristitiam. 97 Obtinet speciem hominis recti. 98 Hominis inhumani. 99 Leges philosophorum libros. 1 Sine molestia. 2 Cupiditas semper egens.

3 Quales sunt non necessariæ divitiæ. 4 Percunctabere doctos, utrum virtus doctrina constet an natura. 5 Quid faciat te jucunde vivere. 6 Quid vere animum tranquillum reddat. 7 An obscurum vitæ genus. 8 Vitæ latentis. 9 Animum relaxat.

Ne pavor, & 3 rerum mediocriter utilium spes.
4 Virtutem doctrina paret, naturane donet:
Quid minuat curas, 5 quid te tibi reddat amicum:
6 Quid pure tranquillet; honos, an dulce lucellum,
7 An secretum iter, & 8 fallentis semita vitæ.
Me quoties 9 reficit gelidus 10 Digentia rivus,
Quem 11 Mandela bibit, rugosus frigore pagus;
Quid sentire putas? quid credis amice 12 precari?
13 Sit mihi, quod nunc est, etiã minus; 14 ut mihi vi-
Quod superest ævi, siquid superesse volunt dî. [vam
15 Sit bona librorum & provisæ frugis in annum
Copia: 16 ne fluitem dubiæ spe pendulus horæ.
Sed satis est orare Iovem, qui donat & aufert:
17 Det vitã, det opes: 18 æquũ mĩ animũ ipse parabo.

10 Digentia, rivus est per agrum Horatii fluens. 11 Mandela, est pagus in Sabinis, cujus incolæ frigore contracti aquam Digentiæ bibunt. 12 Optare. 13 Vt servem, quod nunc habeo. 14 Vt vivam meo, non potentiorum arbitratu. 15 Vt sit. 16 Vt, ne semper incertus sim, pendens à rebus speratis. 17 Vt vitam largiatur & bona externa. 18 Animum æquabilem & præsentibus contentum ipse mihi parabo.

AD MECOENATEM. *Epist.* XIX.

Pravum quorundam in imitandis poëtarum vitiis potius, quam virtutibus studium reprehendit. Imitatores vocans servum pecus, se contra vestigiis aliorum insistere voluisse negat. Deinde rationem reddit, cur ii, qui librorum ejus lectione domi delectarentur, eosque laudarent, foris eos vituperarent.

1 Cratinus priscus poëta priscam comœdiam scripsit. 2 Nec annosa fieri. 3 A vinum non bibentibus. 4 Quandoquidem Liber retulit in numerum Satyrorum & Faunorum vinosorum poëtas parum sanos, divino furore correptos, & extra se positos. 5 Ipsæ Musæ, etiam mane sobriæ non fuerunt. 6 Homerus convincitur esse vinosus, eo quod crebro vinum laudet. 7 Ennius primus poëta latinus. 8 Res forenses & sedem Prætoris à Libone in foro collocatam. 9 Commissam sobriis. 10 Adimam cantica & carmina hominibus qui studia colunt seria. 11 Postquam Ennius hoc clare dixerat.

1 Prisco si credis, Mecœnas docte, Cratino,
Nulla placere diu, 2 nec vivere carmina possunt,
Quæ scribuntur 3 aquæ potoribus: 4 ut male sanos
Adscripsit Liber Satyris Faunisque poëtas.
5 Vina fere dulces oluerunt mane Camœnæ.
6 Laudibus arguitur vini vinosus Homerus.
Ennius ipse 7 pater nunquam, nisi potus ad arma
Prosiluit dicenda. 8 forum, putealque Libonis
9 Mandabo siccis, 10 adimam cantare severis.
11 Hoc simul edixit, non cessavere poëtæ

12 *Noctur-*

[12] *Nocturno certare mero,* [13] *putere diurno.*
Quid? [14] *si quis vultu torvo ferus,* & [15] *pede nudo,*
Exiguaeque togae simulet [16] *textore Catonem,*
Virtutemne repraesentet moresque Catonis?
[17] *Rupit Hyarbitam Timagenis aemula lingua,*
Dum [18] *studet urbanus, tenditque disertus haberi.*
Decipit exemplar vitiis [19] *imitabile. quod si*
[20] *Pallerem casu; biberent exangue cuminum.*
[21] *O imitatores, servum pecus,* [22] *ut mihi saepe*
[23] *Bilem, saepe jocum vestri movere* [24] *tumultus.*
[25] *Libera per vacuum posui vestigia* [26] *princeps,*
Non aliena meo pressi pede. qui sibi fidit
[27] *Dux, regit examen.* [28] *Parios ego primus iambos*
Ostendi Latio, [29] *numeros animosque sequutus*
Archilochi, non res & [30] *agentia verba Lycamben.*
Ac, ne me foliis ideo [31] *brevioribus ornes,*
Quod timui mutare modos & *carminis artē:* [pho.
[32] *Tēperat Archilochi Musam pede* [33]*mascula Sap-*
Temperat Alcaeus: [34] *sed rebus* & *ordine dispar:*
Nec socerum quaerit, [35] *quem versibus oblinat atris,*
Nec [36] *sponsae laqueum famoso carmine nectit.*
[37] *Hunc ego* [38] *non alio dictum prius ore, Latinis*
[39] *Vulgavi fidicen.* [40] *juvat immemorata ferentem*
[41] *Ingenuis oculisque legi, manibusque teneri.*
Scire velis, mea cur ingratus opuscula lector
Laudet, ametque domi, [42] *premat extra limen ini-*
[43] *Non ego* [44] *ventosae plebis suffragia venor,* (*quus?*
Impensis coenarum & *trita munere vestis.*

12 Certatim potare totam noctem.
13 Foetere vino diurno.
14 Si quis vestem vultumque Catonis imitetur, nunquid ille statim virtutibus erit Cato?
15 Cato in publicum saepe sine calceis prodibat.
16 Cum textore exiguae togae.
17 Hyarbitam lingua Timagenis Rhetoris aemula rupit, id est, dirupit eum nimium clamando.
18 Et dum contendit.
19 Bonum exemplar, in quo aliqua insunt vitia, stultus imitatur in vitiis, virtutibus omissis.
20 Si ego (inquit Horatius) praeter solitum pallerem, mei imitatores biberent cuminum, quod eos redderet exangues, id est. pallidos.
21 O potulentos poëtas, vitiorum potius quam virtutis poëticae imitatores, ventri servientes tanquam bestiae serviles. 22 Quam saepe. 23 Iracundiam.
24 Vestrae conturbationes. 25 Ego nullius poësin latinam imitatus sum, sed vestigia in vacuo posui.i. praecedentem non sum sequutus. 26 Primus.
27 Non dubitabit se aliorum ducem profiteri. Metaphora ducta ab apibus.
28 Iambos inventos ab Archilocho, qui fuit ex Paro insula. 29 Sequutus metrum & spiritus Archilochi. 30 Verba ad laqueum adigentia. vide Epod. 6. 31 Ne minore corona (i. laude) me corones ô Mecoenas. 32 Metrum Archilochi (quod nos imitamur) versibus Alcaei & Sapphus temperamus.
33 Sappho fuit animo forti & virili. 34 Sed sententiis & dispositione dissimilis non quaeret Lycamben. 35 Quem versibus maledicis dedecoret.
36 Neobulae Lycambes filiae, *quae se quoque post patrem suspendit.* 37 Hunc Archilochum. 38 Non ab alio ore latino. 39 Ego imitatus sum existens fidicen, id est, poëta lyricus. 40 Iuvat me proferentem dicta à nullo ex latinis ante me. 41 Hominum ingenuorum oculis legi. 42 Cur foris vituperet?
43 Ut solent inducti poëtae. 44 Plebis mobilis & inconstantis.

41 Index & castigator, *vel*, qui ulciscor eos, mea carmina vicissim recitando.
46 Grammaticorum multitudinem prensare, ut libros meos suis discipulis edisceudos proponant.
47 Vnde recitentur à

Non ego, nobilium scriptorum auditor & 45 ultor,
46 Grammaticas ambire tribus & 47 pulpita dignor.
48 Hinc illa lacryma. 49 spissis indigna theatris
Scripta pudet recitare, 50 & nugis addere pondus:
Si dixi: 51 rides, ait: & 52 Iovis auribus ista
Servas. 53 fidis enim manare poëtica mella
Te solum, 54 tibi pulcher. 55 Ad hac ego naribus uti
Formido, & 56 luctantis acuto ne secer ungui.
57 Displicet iste locus, clamo, & 58 diludia posco.
59 Ludus enim genuit trepidum certamen, & iram:
Ira truces inimicitias, & 60 funebre bellum.

Grammaticis mea carmina. 48 Ex hac causa indignatio apud Grammaticos exoritur. 49 Ordo est. Si dixi, pudet me recitare scripta indigna spissis. i. frequentibus theatris, & addere pondus nugis meis: rides Horati, ait *aliquis invidus*. 50 Et nugas venditare. 51 Simulatione uteris. 52 Auribus Augusti. Iovis nostri. 53 Confidis te solum edere dulcia carmina. 54 Tuo judicio bonus Poëta. Nam suum cuique pulchrum. 55 Ad ea, quæ mihi ab illo dicta sunt, vereor subsannare. i. vereor irridere quæ dixit. 56 Mecum contendentis. 57 Iste locus (i. theatrum) in quo carmina mea palam recitentur, mihi displicet. 58 Spatium emendandi carmina exposco. Metaph. ducta à ludorum dilatione, gladiatoribus concessa. 59 Ludus certamen, certamen iram, ira inimicitias, inimicitiæ bellum sæpe genuerunt. *Climax est seu gradatio.* 60 Lugubre bellum.

AD LIBRVM SVVM. *Epist.* XX.

Librum suum compellat in lucem prodire cupientem, à quo eum, propositis, quæ impendent periculis, deterrere conatur. De suo genere, vita & moribus, necnon de corporis statura, & ætate quædam refert, quæ ab eo narrari velit.

1 Vertumnus & Ianus dii sunt, qui præsunt rebus vendentium & ementium, ante quorum templa vel statuas, erant loca in quibus cum cæteris rebus libri etiam venales erant li-

1 VErtumnum Ianumque liber spectare videris:
Scilicet 2 ut prostes Sociorum pumice mundus.
3 Odisti claves, & grata sigilla pudico:
Paucis ostendi 4 gemis, & communia laudas.
5 Non ita nutritus. fuge quo discedere gestis.
Non erit 6 emisso reditus tibi. Quid miser egi?
Quid volui? dices: ubi quis te laserit. & scis
7 In breve te cogi, 8 quum plenus languet amator.
9 Quod si non odio peccantis desipit augur,

brariorum columnis affixi. 2 Vt palam te venalem offeras librariorum pumice expolitum. 3 Non vis domi contineri, & sub sigillo esse, quod pudicis gratum esse consuevit. 4 Lamentaris. 5 Non in eum finem à me conscriptus, ut egredi periculose, quam tuto malis apud me manere. 6 Postquam fueris amissus. 7 Complicari, & in manibus involvi. 8 Quum lector tui videndi antea cupidus, fit languidus & legendo defessus. 9 Si ego (qui tibi peccanti ut augur futura prænuntio) non desipio odio tui, mihi bene monenti non parentis, &c.

Charus

Charus eris Romæ,[10] *donec te deserat* [11] *ætas.*
Contrectatus ubi manibus sordescere vulgi
Cœperis, aut [12] *tineas pasces,*[13] *taciturnus inertes,*
Aut [14] *fugies Uticã, aut* [15] *unctus mitteris* [16] *Ilerdã.*
Ridebit [17] *monitor non exauditus: ut ille,*
Qui [18] *male parentem in rupes protrusit asellum*
Iratus. quis enim invitum servare laboret?
[19] *Hoc quoq; te manet, ut pueros* [20] *elementa docentẽ*
Occupet extremis in vicis balba senectus.
[21] *Quum tibi sol tepidus plures admoverit* [22] *aures,*
Me libertino natum patre, & [23] *in tenui re*
[24] *Majores pennas nido extendisse loqueris,*
Ut quantum [25] *generi demas, virtutibus addas.*
Me [26] *primis urbis belli placuisse domique:*
Corporis exigui, [27] *præcanum,* [28] *solibus aptum:*
[29] *Irasci celerem, tamen ut placabilis essem.*
Forte meum si quis te percunctabitur [30] *ævum,*
Me [31] *quater undenos sciat implevisse Decembres,*
Collegam Lepidum quo duxit Lollius [32] *anno.*

10 Tantisper dum novus eris.
11 Iuventa.
12 Tineas quę te corrodent.
13 Qui non legeris.
14 Exulabis. Est Utica urbs in Africa.
15 Fient ex te literarum integumenta. Solebant veteres alia charta suas epistolas operire.
16 Hispaniæ civitatem.
17 Ego, qui te præmonui, ridebo.
18 Sibi non obtemperantem.
19 Hoc tibi eventurum est.

20 Literas. 21 Hora diei tertia aut quarta, quo tempore ludimagistri dictata pueris præbere consueverunt. 22 Auditores. 23 In parva hæreditate, vel augusta re familiari. 24 Humilitatem generis mei illustrasse. Allegoria ducta ab avium pullis. 25 Natalibus. 26 Romæ primatibus, Augusto, Mecœnati, Pollioni, &c. 27 Canum ante tempus. 28 Sole gaudentem. 29 Iracundum, ita tamen ut sim facile placandus. 30 Ætatem meam. 31 Annos quatuor & quadraginta. 32 Eo anno, quo Lollius Consul sortitus est Lepidum Collegam suum in Consulatu.

EPISTOLARUM LIBER II.

AD AUGUSTUM. *Epist.* I.

Queritur de pravo Romanorum suæ ætatis judicio, poëmata è vetustate æstimantium, & nova, non ob aliud, quam quod nova essent, fastidientium: quum tamen multa sint in veteribus poëtis reprehensione digna. Poëticæ studium non multis ante sæculis Romæ coli cœptum esse dicit: & fatetur quidem, non minus indoctos, quam doctos poëmata scribere: sed aliqua commoda hunc illorum errorem consequi, atque adeo, qualescunque sint, illo suo poeticæ studio ipsi reipublicæ, utiles esse ostendit. poesin initio rudem, non nisi sero ex Græcorum lectione expoliri cœpisse ait, quum Græcia capta cæteras etiam artes agresti Latio intulit. Vulgi de Comœdia, tanquam opere minime laborioso, judicium reprehendit: & quæ à scribendis fabulis multos deterreant, exponit. Postremo de poetis illis agit, qui non spectatoribus scribunt, sed lectoribus: & Augustum, ad calcar illis addendum, hortatur, ejus de Virgilio & Vario judicio laudans.

Quum tot sustineas & tanta negotia [1] *solus;*
[2] *Res Italas armis tuteris,* [3] *moribus ornes,*
[4] *Legibus emendes:* [5] *in publica commoda peccem,*
Si longo sermone [6] *morer tua tempora Cæsar.*
Romulus, & [7] *Liber pater, & cum Castore Pollux,*
[8] *Post ingentia facta, deorum in templa recepti,*
[9] *Dum terras hominumque colunt genus, aspera bella*
[10] *Componunt,* [11] *agros assignant, oppida condunt;*
[12] *Ploravere suis* [13] *non respondere favorem*
Speratum meritis. diram [14] *qui contudit hydram,*
Notaque fatali portenta labore subegit,
[15] *Comperit invidiam* [16] *supremo fine domari.*
[17] *Urit enim fulgore suo, qui prægravat artes*
Infra se positas: [18] *extinctus amabitur idem.*

1 Optimus princeps (cujus subsequitur elegans descriptio) solus sustinet negotia, sed non solus consultat. 2 Imperiũ & dignitatem Romanam. 3 Recta disciplina, quæ bonos mores inducit. 4 Metu pœnæ, quæ ex legibus infertur. 5 In Reipublicæ utilitatem delinquam. 6 Si tardem. 7 Bacchus, *qui animum curis liberat.* 8 Post res fortissime gestas (i. post finem vitæ) in cœlos recepti. 9 Dum vivunt. 10 Dum bella finiunt. 11 Dum suum cuique assignant. 12 Questi sunt. 13 Favorem non esse meritis suis parem. 14 Hercules. 15 Cognovit. 16 Ipsa morte. 17 Ille homines sua virtute accendit ad invidiam, qui artifices se inferiores sua excellentia quodammodo opprimit. 18 Mortuus idem amabitur.

19 *Præ-*

[19] Præsenti tibi [20] maturos largimur honores,
[21] Iurandasque tuum per nomen ponimus aras,
[22] Nil oriturum alias, nil ortum tale fatentes.
Sed tuus hic populus, sapiens & [23] justus in uno,
Te nostris ducibus, [24] te Grajis anteferendo,
[25] Cætera nequaquam simili ratione modoque
Æstimat: &, [26] nisi quæ terris semota, [27] suisque
Temporibus defuncta videt, [28] fastidit & odit.
[29] Sic fautor veterũ, ut [30] tabulas peccare vetantes,
[31] Quas bis quinque viri sanxerunt, [32] fœdera regum
Vel Gabiis vel cum rigidis æquata Sabinis,
[33] Pontificum libros, [34] annosa volumina vatum,
Dictitet Albano [35] Musas in monte loquutas.
[36] Si, quia Græcorum sunt antiquissima quæque
Scripta, vel optima, Romani pensantur eadem
Scriptores trutina; non est [37] quod multa loquamur;
Nil intra est oleam, nil extra est in nuce duri.
[38] Venimus ad summum fortunæ: pingimus, atque
[39] Psallimus, & luctamur Achivis doctius [40] unctis.
Si meliora [41] dies, ut vina, poëmata reddit;
Scire velim, [42] pretiũ chartis quotus arroget annus.
Scriptor abhinc annos centum [43] qui decidit, inter
Perfectos veteresque referri debet? an inter
[44] Viles atque novos? [45] excludat jurgia finis.
[46] Est vetus atque probus, centum qui perficit annos.
Quid? [47] qui deperiit minor uno mense, vel anno,
Inter quos referendus erit? veteresne poetas?
[48] An quos & præsens & postera respuet ætas?
[49] Iste quidem veteres inter ponetur honeste,
Qui vel mense brevi, vel toto est junior anno.
[50] Vtor permisso, caudæque pilos ut equinæ

19 Tibi vero viventi. 20 Tempestivos deorum honores, ante tuam mortem. 21 Ponimus aras, ad quas per nomen tuum jaraturi sumus. 22 Nullum talem, qualis es tu. 23 Iustus est in hac una re æstimator. 24 Te Græcis præponendo. 25 De cæteris rebus non recte judicat. nam veteres poëtas ob solam vetustatem novis anteponit. 26 Nisi à terris abstracta. i. poëtas mortuos. 27 Quæ præterierunt. 28 Aspernatur. 29 Ita favens veterum scriptis, ut dictitet Albano, &c. 30 Leges XII tabularum. 31 Quas Decemviri confirmarunt. 32 Fœdera regum Romanorum cum Gabiis aut severis Sabinis icta, & ex æquo composita. 33 Ius pontificale de sacrificiis. 34 Antiqua vatum prædicta. 35 A Musarum ore fluxisse. 36 Ordo est. Si quia scripta Græcorum sunt antiquissima, sunt etiam optima, idcirco Romani scriptores, quo antiquiores erunt, eo meliores habebuntur; certe nihil restat nisi ut denegemus ea quæ sunt naturalia, sc. quod olea non habeat intra se lapillum, neque nux extra se corticem. 37 Cur multa loquamur. 38 Nos Romani venimus ad summum fortunæ, id est, perfecti sumus poëtæ. 39 Cithara canimus. 40 Doctius Græcis palæstritis, qui ungi solebant. 41 Temporis processus. 42 Quot anni authoritatem acquirant carminibus. 43 Qui mortuus est. 44 Inter contemptos. 45 Responsio est: Pone finem annorum & nulla erit contentio. 46 Est vetus atque laudabilis poëta (ut dicis) qui, &c. 47 Qui defunctus est minor, id est, junior uno mense. 48 An inter novos, &c. 49 Responsio ad secundam quæstionem. 50 Vtor eo (inquit Horatius) quod mihi permittis.

Paulatim vello, demo unum, demo etiam unum:
Dum cadat [51] *elusus ratione ruentis acervi,*
Qui redit [52] *ad faſtos & [53] virtutem æſtimat annis,*
54 *Miraturque nihil niſi quod Libitina ſacravit.*
Ennius, & ſapiens & fortis, & alter [55] *Homerus,*
Vt [56] *critici dicunt, leviter curare videtur,*
57 *Quo promiſſa cadant & ſomnia Pythagorea.*
58 *Nævius in manibus non eſt, & mentibus hæret*
59 *Pene recens. adeo ſanctum eſt vetus omne poëma.*
Ambigitur quoties [60] *uter utro ſit prior, aufert*
61 *Pacuvius docti famam ſenis, Actius* [62] *alti:*
Dicitur Afrani [63] *toga conveniſſe Menandro:*
Plautus ad exemplar Siculi [64] *properare Epicharmi:*
65 *Vincere Cæcilius gravitate, Terentius arte.*
66 *Hos ediſcit, & hos arcto ſtipata theatro*
Spectat Roma potens: habet hos numeratque poëtas,
Ad noſtrum tempus [67] *Livî ſcriptoris ab avo.*
Interdum vulgus [68] *rectum videt,* [69] *eſt ubi peccat.*
Si veteres ita miratur, laudatque poetas,
Vt nihil anteferat, nihil illis comparet; errat.
Si quædam [70] *nimis antique, ſi pleraque dure*
Dicere credit eos, [71] *ignave multa, fatetur:*
Et ſapit, & [72] *mecum facit, & Iove judicat* [73] *æquo.*
74 *Non equidem inſector, delendaque carmina Livî*
Eſſe reor, memini quæ plagoſum mihi parvo
75 *Orbilium dictare: ſed* [76] *emendata videri,*
Pulchraq́; & [77] *exactis minimum diſtantia, miror.*
78 *Inter quæ verbum emicuit ſi forte decorum, &*
Si verſus paulo [79] *concinnior unus & alter,*
Injuſte totum [80] *ducit* [81] *venditque poëma.*
82 *Indignor quicquam reprehendi, non quia* [83] *craſſe*
Compoſitum, [84] *illepideve putetur, ſed quia nuper:*
85 *Nec veniam antiquis, ſed honorẽ & præmia poſci.*

51 Deceptus acervali argumentatione. i. Sorite.
52 Ad libros annaleis, in quibus Conſulum nomina perſcribebantur, quorum appellatione anni notabantur. 53 Virtutem carminis. 54 Nihil laudat niſi quod mortuũ eſt. i. mortuos poëtas. de *Libitina*. vide Od. 30 lib. 3.
55 Ennius animam Homeri in ſe immigraſſe dicebat.
56 Grammatici, ſcriptorum cenſores.
57 Ita negligenter ſcripſit, ut videatur parvi facere, quid de ſe promiſerit vel ſomniarit.
58 Nævius, poëta Campanus, Ennio ſenior, non teritur manibus.
59 Quaſi recens ſit.
60 Vter utri præſtet.
61 Pacuvius octogenarius. exiſtimatur ab omnibus doctus. 62 Elati poëtæ. 63 Togata comœdia Afrani Menandro ſimilis dicitur. 64 Dicitur appropinquare laudi Epicharmi poëtæ Sicilienſis. 65 Dicitur alios Comicos vincere. 66 Hos Roma ediſcit in ſcholis. 67 Ab ævo Livii Andronici poëtæ antiquiſſimi. 68 Recte judicat. 69 Alicubi peccat. 70 Obſolete. 71 Si fatetur eoſdem multa oſcitanter dicere. 72 Mecum ſentit & vere judicat. 73 Iove approbante. 74 Non velut invidus detraho. 75 Orbilium magiſtrum meum, plagas ſuis diſcipulis infligere gaudentem. 76 Non delenda. 77 Perfectus & ſummo artificio elaboratis. 78 Inter quæ carmina. 79 Elegantior. 80 Producit, oſtentat. 81 Laudat quaſi venderet. 82 Indigne fero. 83 Ruſtice, craſſa Minerva. 84 Sine lepore. 85 Et indignor non veniam erratorum ſuorum antiquis dari, ſed, &c.

[86] Recte necne crocum floresque perambulet Attæ
Fabula, si dubitem, clament periisse pudorem
Cuncti pæne patres, ea quum reprehendere coner,
Quæ gravis [87] Æsopus, quæ doctus Roscius [88] egit:
Vel quia nil rectum, nisi quod placuit sibi [89] ducunt;
Vel quia turpe putant [90] parere minoribus, & quæ
[91] Imberbes didicere, [92] senes perdenda fateri.
[93] Iam saliare Numæ carmen qui laudat, & illud,
[94] Quod mecum ignorat, solus vult scire videri:
Ingeniis non ille favit plauditque [95] sepultis,
[96] Nostra sed impugnat, nos nostraq; [97] lividus odit.
Quod si tam Græcis novitas invisa fuisset,
Quã nobis, quid nunc esset vetus? aut quid haberet,
Quod legeret [98] tereretque viritim publicus usus?
Vt primum positis [99] nugari Græcia bellis
Cœpit, & in vitium fortuna labier [1] æqua,
Nunc athletarum [2] studiis, nunc arsit equorum:
Marmoris, aut eboris [3] fabros, aut æris amavit:
[4] Suspendit picta vultum, mentemque tabella:
[5] Nunc tibicinibus, nunc est gavisa tragœdis:
[6] Sub nutrice puella velut si luderet infans,
Quod cupide petiit, [7] mature plena reliquit.
Quid placet [8] aut odio est, [9] quod nõ mutabile credas?
[10] Hoc paces habuere bonæ ventique secundi.
Roma dulce diu fuit & [11] solenne, [12] reclusa
Mane domo vigilare, clienti [13] promere jura:
[14] Cautos nominibus certis [15] expendere nummos,
[16] Majores audire, minori dicere, per quæ
[17] Crescere res posset, minui [18] damnosa libido.
[19] Mutavit mentem populus levis, [20] & calet uno
Scribendi studio. pueri patresque severi
[21] Fronde comas vincti cœnant, & carmina dictant.
Ipse ego, qui nullos me affirmo scribere versus,

86 Si dubitarem, utrum recte & merito fabula Attæ, Poëtę antiqui, recitetur in scena croco & floribus conspersa.
87 Æsopus tragœdiarum actor.
88 Recitavit in scena.
89 Existimant.
90 Concede nobis, quos se inferioris esse putant.
91 Adolescentes vel pueri.
92 In senectute, ea esse abjicienda pudet fateri.
93 Quod Salii Martis sacerdotes à Numa Pompilio instituti saliendo canebant.
94 Quod nescit æque ac ego. 95 Mortuis.
96 Scripta novorum poëtarum. 97 Nobis invidus.
98 Quod dum singuli viri legunt, assiduo usu tereretur.
99 Levibus artibus operam dare.

1 Fortuna secunda. 2 Studiis gymnasticis. 3 Artifices. 4 Attentissime fixit vultum & cogitationem in picturæ artificio. 5 Tibia canentibus. i. Comœdiis. 6 Veluti (inquit) si puella infans sub nutrice luderet. 7 Celeriter satiata. 8 Aut displicet. 9 Nam jucundum nihil est, nisi quod reficit varietas. 10 Ex pace igitur & rebus secundis nata est hæc in Græcia artium varietas. 11 Vsitatum. 12 Aperta. 13 Respondere jus. 14 Nummos per syngrapham viris bonis & fidis creditos. 15 Exponere, locare. 16 Majorum consilia sequi, & minori consilium dare. 17 Augeri possit res familiaris. 18 Execrabilis avaritia, *quæ nihil in republica damnosius*. 19 Mutavit priorem illam vitæ consuetudinem. 20 Et flagrat poëticæ studio. 21 Hedera vinctas comas habentes, per Synech.

Inventor [21] *Parthis mendacior, & prius orto*
[23] *Sole, vigil calamum & chartas & scrinia posco.*
[24]*Navē agere ignarus navis timet:*[25] *abrotonum ægro*
Non audet,[26] *nisi qui didicit,dare.quod medicorum*
Promittunt medici: tractant [27] *fabrilia fabri.* (*est,*
[28] *Scribimus indocti doctique poemata passim.*
[29] *Hic error tamen & levis hæc insania quantas*
[30] *Virtutes habeat ,* [31] *sic collige: vatis avarus*
[32]*Nō temere est animus:versus amat,hoc studet unū:*
Detrimenta , fugas servorum , incendia [33] *ridet :*
Non fraudem socio, puerove [34] *incogitat ullam*
Pupillo : [35] *vivit siliquis & pane secundo :*
Militiæ quanquam piger & [36] *malus, utilis urbi.*
[37] *Si das hoc,* [38] *parvis quoque rebus magna juvari;*
Os tenerum pueri balbumque Poëta [39] *figurat :*
[40] *Torquet ab obscœnis jam nunc sermonibus aurem:*
Mox etiam pectus [41] *præceptis format amicis,*
[42] *Asperitatis & invidiæ corrector & iræ:*
[43] *Recte facta refert :* [44] *orientia tempora* [45] *notis*
Instruit exemplis : inopem solatur & ægrum.
Castis cum pueris [46] *ignara puella mariti*
Disceret unde [47] *preces,*[48] *vatem ni Musa dedisset?*
Poscit opem[49] *chorus,&* [50] *præsentia numina sentit:*
[51] *Cœlestes implorat aquas docta prece* [52] *blandus :*
Avertit morbos, metuenda pericula pellit :
Impetrat & pacē, & [53] *locupletem frugibus annum.*
Carmine dî superi placantur , carmine [54] *manes.*
Agricolæ prisci, [55] *fortes , parvoque beati,*
[56] *Condita post frumenta,*[57] *levantes tempore festo*
Corpus,& ipsum animum [58] *spe finis dura ferentem,*
Cum sociis operum, & pueris, & conjuge fida ,
Tellurem [59] *porco,* [60] *Sylvanum lacte piabant,*
Floribus & vino [61] *Genium , memorem brevis ævi.*

22 Tum Parthi pugnabant maxime, quum fugam simularent maxime. vide Od. 19 lib. 1.
23 Ante solem ortum.
24 Navim gubernare.
25 Herbam valde amarā.
26 Nisi qui didicit artem medicandi.
27 Fabrilia opera. 28 Alias artes nemo exercet, nisi qui eas habet cognitas, at nos scribimus, &c. 29 Hoc immoderatum scribendorum versuum studium.
30 Quantas utilitates.
31 Sic ratiocinare.
32 Non cito.
33 Incendia parvi facit.
34 Machinatur. 35 Vivit parce legumina edendo & panem secundarium. Angl. *haushold bread.*
36 Imbellis & meticulosus.
37 Si concedis hoc. 38 A poëtica vel Grammatica professione Rempublicam adjuvari. 39 Poëta conformat vocem & pronuntiationem pueri. 40 Detorquet. 41 Documentis utilibus, honestis & jucundis. 42 Sævitiæ. 43 Recte facta majorum commemorat. 44 Homines qui hodie vivunt, & qui post nascentur. 45 Exemplis præteritis. 46 Innupta. 47 Vnde disceret carmina sæcularia? quæ apud antiquos ludis sæcularibus virgines & pueri diis immortalibus cavebant. 48 Poëtam. 49 Chorus puerorum & virginum. 50 Sentit auxiliantes & faventes deos. 51 Pluvias. 52 Blande supplicans. 53 Annum frugibus abundantem. 54 Ne noceant. 55 Agricolæ robusti & paucis contenti. 56 Post messem. 57 Corpus relevantes. 58 Spe finis ipsius laboris. 59 Sue, quæ telluri immolabatur propter ejus fœcunditatem. 60 Pastorum deum lacte placabant. 61 Genium, naturæ deum, qui facit homines vitæ brevitatis esse memores.

62 *Fescen-*

62 Fescennina per hunc inventa licentia morem
Versibus alternis opprobria rustica fudit,
63 Libertasque recurrentes accepta per annos
64 Lusit amabiliter; donec jam sævus apertam
65 In rabiem verti cœpit jocus, & per honestas
66 Ire domos impune minax. 67 doluere cruento
Dente lacessiti. fuit 68 intactis quoque cura
Conditione 69 super communi. quinetiam lex
70 Pœnaq; lata, 71 malo quæ nollet carmine quenquam
Describi. 72 vertêre modum, formidine fustis
73 Ad bene dicendum delectandumque redacti.
74 Græcia capta ferum victorem cepit, & artes
Intulit 75 agresti Latio: 76 sic horridus ille
Defluxit numerus Saturnius, 77 & grave virus
78 Munditiæ pepulere. 79 sed in longum tamen ævum
Manserunt, hodieque manent, vestigia 80 ruris.
81 Serus enim Græcis admovit 82 acumina chartis,
Et post Punica bella 83 quietus, quærere cœpit,
84 Quid Sophocles & Thespis & Æschylus utile ferrent.
Tentavit quoq;, rem 85 si digne vertere posset:
Et placuit sibi, natura 86 sublimis & acer:
Nam 87 spirat tragicum satis, 88 & feliciter audet:
89 Sed turpem putat in scriptis, metuitque lituram.
90 Creditur, ex medio quia res arcessit, habere
91 Sudoris minimum, sed habet comœdia tanto
Plus oneris, quanto veniæ minus. aspice, Plautus
92 Quo pacto partes tutetur amantis 93 ephebi,
Ut patris 94 attenti, lenonis ut insidiosi:
95 Quantus sit Porsennus edacibus in parasitis:

62 Per hunc morem & consuetudinem veterum agricolarum, Fescennini versus, (in quibus jocosa convitia cum magna licentia exprimebantur) habebant locum in quoslibet. *Ab oppido Fescennino nomen sumpserunt.* 63 Anniversaria libertas. 64 Iocata est facete sine verborum contumelia. 65 In apertam maledicentiã. 66 Probos viros publice & nominatim carpens. 67 Qui convitiis lacerabantur, ægre tulerunt illam maledicendi licentiam. 68 Ii quos maledicentia non attigerat, communi periculo prospiciebant. 69 De conditione communi. 70 Et pœna constituta est. 71 Maledico carmine. 72 Mutaverunt rationem scribendi metu fustuarii. 73 Non ad maledicendum. 74 Græcia à Romanis bello subacta cepit vicissim, (i. delectavit suis artibus) ipsos victores Romanos nondum humanioribus literis expolitos. 75 Italiæ incultæ. 76 Hoc modo paulatim evanuit numerus ille poëticus impolitus, qui Saturno regnante floruerat. 77 Barbaram orationem, quæ tanquam virus aures doctas enecat. 78 Nitor & elegantia Græcarum aurium expulerunt, &c. 79 Ad bellum usque Punicum fere tertium. 80 Rusticitatis in Romanis Poëtis. 81 Romanus sero studium contulit ad scripta Græcorum. 82 Ingenii sui vim. 83 Pace potiens. 84 Græci Poëtæ Tragici. 85 An apte transferre posset Græca in Latinum sermonem. 86 Magno animo præditus. 87 Spiritus habet tragicos. 88 Quod incipit, perficit. 89 Sed erubescit sua scripta emendare. 90 Comœdia creditur non esse laboriosa, quia arcessit. i. sumit materiam è medio. i. ex vita communi. 91 Minimum laboris. 92 Quam accurate. 93 Iuvenis amatoris. 94 Patris avari. 95 Quantum studium Porsennus (Poëta comicus) in describendis parasitis posuerit.

[96] Quam non adstricto percurrat pulpita [97] socco.
[98] Gestit enim nummum in loculos demittere, [99] post
[1] Securus, cadat, an recto stet fabula [2] talo. (hoc
[3] Quem tulit [4] ad scenam ventoso gloria [5] curru,
[6] Exanimat lentus spectator, [7] sedulus inflat.
Sic leve, sic parvum est, animũ quod laudis [8] avarũ
[9] Subruit aut reficit. [10] valeat res ludicra, si me
[11] Palma negata [12] macrũ, donata reducit [13] opimũ.
Saepe etiam audacem fugat, hoc [14] terretque poëtam,
Quod numero plures, virtute & honore [15] minores,
Indocti stolidique, & [16] depugnare parati,
[17] Si discordet eques, [18] media inter carmina poscunt
Aut ursum, aut pugiles: his nam plebecula gaudet.
[19] Verũ equitis quoq; jam migravit ab aure voluptas
Omnis [20] ad incertos oculos & gaudia vana.
Quattuor, aut plures [21] aulaea [22] premuntur in horas.
[23] Dum fugiunt equitum turmae, peditumq; caterva.
[24] Mox trahitur manibus regum fortuna [25] retortis.
[26] Esseda festinant, [27] pilenta, [28] petorrita, naves:
Captivum portatur [29] ebur, [30] captiva Corinthus.
Si foret in terris, rideret [31] Democritus, [32] seu
Diversum confusa genus panthera camelo,
Sive elephas albus vulgi converteret ora:
Spectaret populum ludis attentius ipsis,
Ut sibi praebentem [33] mimo spectacula plura.
[34] Scriptores autem narrare putaret [35] asello
Fabellam surdo. nam [35] quae pervincere voces
Evaluere sonum, referunt quem nostra theatra?
[37] Garganũ mugire putes nemus, aut [38] mare Tuscum;

95 Quam incurius & negligens in aliis personis exhibendis.
97 Quam laxo socco fabulam peragat. *Soccus convenit comoediae, ut Tragoediae cothurnus.* 98 Gaudet lucrum facere.
99 Post primam actionem.
1 Parum sollicitus utrum fabula intercidat & explodatur, an iterum exhibita placeat & probetur.
2 Pede.
3 Poëta laudis studio adductus, quem gloria tulit, &c. 4 Ad scribendas fabulas. 5 In curru vano.
6 Contristat spectator languidus, somno animum despondens.
7 Quem spectator diligens gaudio inflat, id est, superbire facit. 8 Laudis cupidum, 9 Subvertit aut erigit. 10 Pereat res scenica & nihil mihi cum ea sit. 11 Victoria. 12 Tristem. 13 Laetum. 14 A scribendi studio deterret. 15 Nempe plebeji. 16 Armis certare. 17 Si equites aliud quam plebeji velint. 18 In mediis fabulis. 19 Non solum vulgus, verumetiam, &c. 20 Ad incertas & varias res oculis perceptas. 21 Aulaeis integebantur theatra ad arcendum solem. 22 Complicantur. 23 Dum fuga hostium simulatur. 24 Mox in triumpho ducuntur reges olim fortunati & potentes. 25 Manibus à tergo revinctis. 26 Vehicula Gallica. 27 Matronarum vehicula. 28 Vehicula famularum captivarum, quae omnia ad spectaculum adducebantur in theatrum. 29 Imagines eburneae. 30 Simulachrum urbis Corinthi, quam L. Memmius cepit ac demolitus est. 31 Philosophus Abderites, qui omnium hominum studia tanquam vana ridebat. 32 Sive camelopardalis, ex camelo & panthera concretus, &c. 33 Plura quam histrio. 34 Poëtas. 35 Stolidae multitudini. 36 Quis histrio tam vocalis populi clamorem superare possit, propter reflexam Echu? 37 Montem Appuliae. 38 Mare Tyrrhenum.

Tanto

Tanto cum strepitu ludi spectantur, [39] *& artes,*
Divitiæque peregrina. quibus [40] *oblitus actor*
Quum stetit in scena, [41] *concurrit dextera lævæ.*
Dixit adhuc aliquid? Nil sane. [42] *Quid placet ergo?*
[43] *Lana Tarentino violas imitata* [44] *veneno.*
Ac ne forte putes me, [45] *quæ facere ipse recusem*
Quum recte tractent alii, laudare [46] *maligne:*
Ille [47] *per extentum funem mihi posse videtur*
Ire poeta. [48] *meum qui pectus inaniter angit,*
[49] *Irritat,* [50] *mulcet, falsis terroribus implet,* [*nis.*
Vt [51] *magus;* [52] *& modo me Thebis, modo ponit Athe-*
Verum age, & [53] *his, qui se lectori credere malunt,*
[54] *Quam spectatoris fastidia ferre superbi,*
[55] *Curam redde brevem,* [56] *si munus Apolline dignum*
Vis complere libris, [57] *& vatibus addere calcar,*
Vt studio majore petant [58] *Helicona virentem.*
Multa quidem nobis facimus mala sæpe Poëtæ,
([59] *Vt vineta egomet cædam mea) quum tibi librum*
[60] *Sollicito damus, aut fesso:* [61] *quum lædimur, unum*
Si quis amicorum est ausus reprehendere versum:
Quum loca jam recitata revolvimus [62] *irrevocati:*
[63] *Quum lamentamur, non apparere labores*
Nostros [64] *& tenui deducta poëmata filo:*
Quum speramus eo rem venturam, [65] *ut simulatque*
Carmina rescieris non fingere, [66] *commodus ultro*
[67] *Accersas, & egere vetes, & scribere cogas.*
Sed tamen est opera pretium cognoscere, quales
[68] *Æedituos habeat belli spectata domique*
[69] *Virtus, indigno non committenda poetæ.*
Gratus Alexandro regi Magno fuit ille
[70] *Chœrilus,* [71] *incultis qui versibus &* [72] *male natis*

39 Habitus actoris artificiosus & exoticus.
40 Quibus actor indutus, seu potius commaculatus, &c.
41 Plausus à populo datur propter elegantem actoris vestitum, non propter orationem ejus, qui nihil adhuc dixerat.
42 Quid placet spectatoribus? 43 Vestis violacei coloris.
44 Colore. Tarenti autem optima purpura tincta fuit.
45 Comœdias scribere.
46 Parce laudare. 47 Videtur rem difficilem aggredi, ut funambulus.
48 Qui animum meum sine causa perturbat.
49 Ad iram impellit.
50 Delectat.

51 Præstigiator, qui arte magica portenta facit. 52 Vsque adeo apte res gestas describit, ut, qui audiunt, interesse videantur in iis locis ubi gestæ sunt. 53 Vatibus egregiis. 54 Quam audiri & spectari. 55 Redde aliquantum curæ, ut sint magis solliciti, non adeo negligentes. 56 Si bibliothecam Apollini à te consecratam & ædificatam, &c. 57 Et poëtas excitare. 58 Montem Bœotiæ, Apollini & Musis sacrum. 59 Vt meipsum omnium primum reprehendam. 60 De rebus bene agendis. 61 Quum offendimur. 62 Non revocati ab eo qui audit. 63 Quum querimur non intelligi quantum laboraverimus. 64 Subtili artificio elaborata. 65 Statim ut audieris nos versus scribere. 66 Liberalis. 67 Nos. 68 Quales poëtas. Metaph. ducta ab Æedituis sacrarum ædium custodibus. 69 Virtus tua ô Auguste. 70 Poëta ineptissimus. 71 Ordo est. Qui Philippus (regale numisma) retulit acceptos versibus incultis & male natis. i. qui gloriatus est se ab Alexandro Philippos beneficio suorum versuum abstulisse. 72 Versibus male compositis invita Minerva.

Rettulit

Rettulit acceptos, regale numisma, [73] *Philippos.*
Sed veluti [74] *tractata notam labemque* [75] *remittunt*
Atramenta; [76] *fere scriptores carmine fœdo*
Splendida facta [77] *linunt.* [78] *idem rex ille, poema*
Qui tam ridiculum [79] *tam care prodigus emit,*
Edicto vetuit, ne quis se, præter Apellem,
Pingeret, [80] *aut alius Lysippo* [81] *duceret æra*
Fortis Alexandri vultum [82] *simulantia. quod si*
[83] *Iudicium subtile* [84] *videndis artibus illud*
[85] *Ad libros & ad hæc Musarum dona vocares,*
Bœotum in crasso jurares aëre [86] *natum.*
[87] *At neque dedecorant tua de se judicia, atque*
Munera, quæ multa dantis cum laude [88] *tulerunt*
[89] *Dilecti tibi Virgilius, Variusque Poëtæ.*
Nec magis expressi vultus per ahenea signa,
Quam per vatis opus mores, animique virorum
Clarorum apparent: [90] *nec sermones ego mallem*
[91] *Repentes per humũ, quam res componere* [92] *gestas:*
Terrarumque situs, & flumina dicere, & arces
[93] *Montibus impositas, & barbara regna, tuisque*
Auspiciis totum [94] *confecta duella per orbem,*
[95] *Claustraque custodem pacis cohibentia Ianum,*
Et formidatam [96] *Parthis te principe Romam:*
[97] *Si quantũ cuperem, possem quoq; sed neq; parvum*
Carmen majestas recipit tua, nec meus audet
[98] *Rem tentare pudor, quum vires ferre* [99] *recusent.*
[1] *Sedulitas autem, stulte quem diligit,* [2] *urget;*
[3] *Præcipue quum se numeris commendat & arte.*
Discit enim citius, meminitque libentius illud,
Quod quis deridet, quam quod probat & veneratur.
[4] *Nil moror officium,* [5] *quod me gravat:* [6] *ac neq; ficto*
In pejus vultu [7] *proponi cereus usquam,*
Nec prave factis decorari versibus opto:
[8] *Ne rubeam pingui donatus munere, & una*

73 Nummos imagine Philippi regis signatos. 74 Atramenta manibus contrectata. 75 Reddunt. 76 Sic fere scriptores, &c. 77 Deturpant. 78 Alexander. 79 Tam caro pretio. 80 Aut alius quam Lysippus insignis statuarius. 81 Formaret. 82 Exprimentia vultum. 83 Illud judicium Alexandri. 84 In pictura & sculptura perspicienda. 85 Ad versus & poëticam transferres. 86 Iurares Alexandrum pinguem esse & hebetem, quales sunt in Bœotia nati. 87 Ordo est. At dilecti tibi Virgilius Variusque Poëtæ non dedecorant tua de se judicia, &c. 88 Acceperunt. 89 Dilecti abs te. 90 Nec satyras. 91 Orationi solutæ similes. 92 Tua virtute gestas. 93 Arces in montibus extructas. 94 Bella finita. 95 Portas Iani clausas, quod pacis tempore tantum fiebat. 96 Vide Od. 15 lib. 4. 97 Si voluntati facultas responderet. 98 Rem experiri. 99 Non possint. 1 Ordo est. Sedulitas enim urget, quum stulte diligit. i. qui stulta sedulitate officium suum alicui obtrudit, molestus est ei potius quam gratus. 2 Molestia afficit. 3 Quum Poëta laudabilis se numeris artificiosis (i. versibus) commendat. 4 Nihili facio. 5 Quod mihi sit oneri potius quam honori. 6 Quemadmodum nolim imaginem mei ex cera fingi, ut deformior sit imago quam vera figura; sic neque ab indocto Poëta laudari velim. 7 Proponi in publico. 8 Ne pudore afficiar crasso descriptus carmine.

Cum scriptore meo, capsa [10] *porrectus aperta*
Deferar [11] *in vicum vendentem thus & odores,*
Et piper, & quicquid chartis [12] *amicitur ineptis.*

9 In eodem enim libro est scriptoris nomen & ejus qui describitur, ut in Virgilio Æneas, in Homero Vlysses. 10 Extentus, quasi cadaver in cista. 11 In vicum, ubi ex chartis inutilibus fiunt aromatum involucra. 12 Involvitur.

AD IVLIVM FLORVM. *Epist.* II.

Excusat se Iulio Floro, querenti, quod nec epistolam ullam, nec ea, quæ promiserat, carmina misisset. Ac primum se pigrum fatetur esse, atque id illi prædixisse: ideoque se vitioso servo comparat, cujus emptor sit Florus, à venditore de vitio præmonitus. Deinde se, quod de Luculli milite narrat, imitari velle dicit. Ac quum paupertate ad versus faciendos impulsus fuerit, nunc eas facultates consequutum, quæ satis esse possint, malle somno id temporis dare, quod alioqui scribendis versibus daturus esset. Affert & alias rationes, cur non scribat: quarum una convenit cum his Nasonis verbis: *Carmina secessum scribentis & otia quærunt.* Denique quamvis poetæ vulgo mutuis laudibus se ornent, multa componi ab illis, quæ merito risu excipiantur. Contra vero, ad scribendum legitimum poema, plurima requiri: rem magni laboris esse, & quæ animum etiam torqueat: at sibi non tanti esse, sapientem scriptorem haberi. Sibi igitur, quum jam provectæ ætatis sit, ad alios numeros animum esse appellendum: nimirum ad numeros, & artem vitæ bene instituendæ. Atque, adeo se jam in eo totum esse, ut fruendo modicis opibus, quæ adsunt, discat majores non concupiscere. Verum ad bene beateque vivendum (quod vocat recte vivere) non satis esse carere avaritia, sed cætera etiam omnia vitia extirpari debere.

FLore, bone claroque fidelis amice [1] *Neroni,*
Si quis forte velit [2] *puerum tibi vendere* [3] *natum*
Tibure, vel Gabiis: [4] *& tecum sic agat:* [5] *Hic &*
Candidus, & talos à vertice pulcher ad imos;
Fiet, eritque tuus [6] *nummorum millibus octo:*
[7] *Verna ministeriis ad nutus aptus heriles,*
[8] *Litterulis Græcis imbutus, idoneus arti*
Cuilibet: [9] *argilla quidvis imitaberis uda.*
Quinetiam canet [10] *indoctum, sed dulce* [11] *bibenti.*

1 Tiberio Claudio Neroni, *qui successit Augusto.* 2 Servum. 3 Externum, tibi incognitum. 4 Et tecum sic loquatur. 5 Hic servus candidus est, *inquit venditor, cujus sunt omnia verba usque ad versum 17 hujus Epistolæ.* 6 Soluto pretio. 7 Servus ex ancilla mea natus. 8 Eruditione imbutus. Nam vernæ liberaliter instituebantur, ut dominis essent utiliores. 9 In molli ingenio hujus pueri quidvis exprimes, sicuti ex argilla quidlibet simules. 10 Quiddam indoctum, sine artificio, quale rustici canere solent. 11 Dulce convivanti.

Multa

12 Minuunt fidem. Nam proba merx facile emptorem reperit. 13 Qui vult quamprimum merces vendere. 14 Nulla necessitas me premit. 15 Nihil cuiquam debeo. 16 Nemo ex iis qui servos vendunt, tibi vitia eorum patefaceret, ut ego tibi. 17 Non facile quivis à me idem obtineret. 18 Semel fuit ad mandata facienda tardior. 19 Ordo est. Hic puer latuit, metuens habenæ pendentis in scalis. i. metuens verberari, loris vinciendus, quæ pendebant in scalis. 20 Eme & pretium solve. 21 Si fuga servi, quam ego

Multa fidem promissa 12 *levant, ubi plenius æquo*
Laudat venales, 13 *qui vult extrudere, merces.*
14 *Res urget me nulla:* 15 *meo sum pauper in ære.*
16 *Nemo hoc mangonū faceret tibi.* 17 *nō temere à me*
Quivis ferret idem. semel hic 18 *cessavit: & (ut fit)*
19 *In scalis latuit metuens pendentis habenæ.*
20 *Des nummos,* 21 *excepta nihil te si fuga lædat:*
22 *Ille ferat pretium,* 23 *pœna securus, opinor.*
24 *Prudens emisti vitiosum: dicta tibi est* 25 *lex.*
26 *Insequeris tamen hunc,* 27 *& lite moraris iniqua.*
Dixi me 28 *pigrum proficiscenti tibi, dixi*
29 *Talibus officiis prope mancum: ne mea* 30 *sævus*
Iurgares ad te quod epistola nulla veniret.
31 *Quid tum profeci,* 32 *mecum facientia jura*
Si tamen attentas? quereris 33 *super hoc etiam, quod*
Expectata tibi non mittam carmina 34 *mendax.*
35 *Luculli miles* 36 *collecta viatica multis*
Ærumnis, lassus dum noctu stertit, 37 *ad assem*
Perdiderat: post hoc 38 *vehemēs lupus, & sibi & 39 hosti*
Iratus pariter, jejunis dentibus acer,
40 *Præsidium regale* 41 *loco dejecit (ut ajunt)*
Summe munito, & multarum divite rerum.
Clarus ob id factum donis ornatur 42 *honestis,*
Accipit & bis dena 43 *super sestertia nummûm.*
Forte 44 *sub hoc tempus castellum evertere* 45 *prætor*
Nescio quod cupiens, hortari cœpit 46 *eundem*
Verbis, quæ timido quoque possent addere 47 *mentem:*
48 *I bone, quo virtus tua te vocat;* *I* 49 *pede fausto,*
Grandia 50 *laturus meritorum præmia. quid stas?*

excepi & expressi, te nihil offendat. 22 Ille mango (inquit Horatius) accipere potest ab emptore nummos. 23 Non metuens de pœna emptori præstanda per legem redhibitoriam. 24 Sciens, ô Flore, quasi mancipium emisti me vitiosum, ita tamen ut vitium meum tibi prædixerim. 25 Conditio venditionis. 26 Me, quasi venditorem persequeris. 27 Inique litigas mecum, quasi cum mangone. 28 Cessatorem esse. 29 Ad scribendum esse ineptum, ut his qui manibus caret. 30 Iratus. 31 Vitium meum prædicendo. 32 Si jura me adjuvantia labefactare coneris. 33 Quereris de hoc præterea. 34 In eo mendax. 35 Qui bellum gessit cum Mithridate, rege Ponti. 36 Viatica paulatim parta. *Viaticum dicitur, quicquid iter agendi causa, necessarium est, sive cibus sit, sive pecunia ad victum expendenda.* 37 Ita ut vix ei quicquam restiterit. 38 Acer inimicus. 39 Hosti Mithridatico. 40 Præsidium Mithridatis. 41 Loco valde munito multisque rebus referto depulit. 42 Donis honorificis. 43 Præter hæc dona accepit xx millia sestertium nummûm. 44 Paulo post. 45 Imperator Lucullus. 46 Eundem Luculli militem. 47 Animos. 48 *Verba sunt Imperatoris militem hortantis.* 49 Bono auspicio. 50 Accepturus præmia.

Post

Post hæc ille [51] *catus, quantumvis rusticus, Ibit,*
Ibit eo quo vis, [52] *qui zonam perdidit: inquit.*
Romæ nutriri mihi contigit, atque doceri,
[53] *Iratus Grajis quantum nocuisset Achilles.*
Adjecere bonæ paulo plus artis Athenæ:
Scilicet ut possem curvo dignoscere [54] *rectum,*
[55] *Atque inter sylvas Academi quærere verum.*
[56] *Dura sed amovere loco me tempora grato,*
Civilisque rudem belli [57] *tulit æstus in arma,*
Cæsaris Augusti non responsura [58] *lacertis.*
Vnde [59] *simul primum me dimisere* [60] *Philippi,*
[61] *Decisis humilem pennis,* [62] *inopemque paterni*
[63] *Et laris & fundi; paupertas impulit* [64] *audax*
Vt versus facerem. sed, [65] *quod non desit, habentem,*
[66] *Quæ poterant unquam satis expurgare* [67] *cicutæ,*
Ni melius dormire putem, quam scribere versus?
[68] *Singula de nobis anni* [69] *prædantur euntes:*
Eripuere jocos, Venerem, convivia, ludum:
[70] *Tendunt extorquere poemata. quid faciam vis?*
[71] *Denique non omnes eadem mirantur, amantque:*
[72] *Carmine tu gaudes, hic delectatur iambis:*
Ille, [73] *Bioneis sermonibus, &* [74] *sale nigro.*
Tres mihi convivæ prope dissentire videntur;
Poscentes vario multum diversa [75] *palato.*
Quid dem? quid nō dem? [76] *renuis tu, quod jubet alter;*
Quod petis, id sane est invisum acidumque duobus.
[77] *Præter cætera, me Romæne poëmata censes*
Scribere posse, inter tot curas, totque labores?
Hic [78] *sponsum vocat, hic* [79] *auditum scripta relictis*
Omnibus officiis. [80] *cubat hic in colle Quirini,*

51 Prudens. 52 Qui perdidit viaticum, quod in zona milites portare solebant. 53 Id est, Iliadem Homeri didici. 54 Bonum à pravo. 55 Inter obscuros Philosophos Academicos, sic dictos ab Academo Atheniensi, qui Athenis construxerat porticum, quæ postea Academia nominata est. 56 Bella civilia inter Brutum & Octavium me Athenis expulerunt. 57 Motus civilis me abstulit ad partes Brutianas, quæ fortitudini militum Augusti non erant pares. 58 Viribus. 59 Quam primum, statim ut. 60 Philippi, urbs in Thracia à Philippo condita. 61 Dignitate amissa & opibus. 62 Inopem per proscriptionem, quod sequutus essem partes Bruti. 63 Totius patrimonii. 64 Paupertas, laboris magistra, quid non audet experiri? 65 Habentem quod sufficiat. 66 Insanus mer to dicar, si non putem dormire melius esse quam versus scribere. 67 Medicinæ vehementissimæ, *ut Helleborus, quem hic a Poëta intelligi adducor ut credam*, quoniam cicuta ab Avicenna hellebori nigri nomine appellatur. 68 Singula quæ ad voluptatem pertinent. Secunda est excusatio cur non scribat. 69 Rapiunt. 70 Contendunt & conantur extorquere fingendi carminis propensionem. 71 Tertia excusatio cur non scribat. 72 Carmine heroico. 73 Lividis jocis. i. Satyra. Bion Sophistes cognominatus, adeo mordax fuit in Poëtas, ut ne Homero quidem parceret. 74 Salibus amaris, quales fuut veteres Comœdiæ. 75 Gustu. 76 Horatius tanquam ad ipsos convivas loquitur. 77 Insuper. Alia causa cur non scribat. 78 Ad respondendum pro se. 79 Fuit Horatius è criticis unus. 80 Ægrotat.

Hic

81 In extrema parte montis Aventini. 82 Humano more commoda. i. incommoda. *Vt sunt humana omnia, in quibus plus est fellis quam mellis.* 83 Est objectio. Aliquis enim dixerit, quod Romæ plateæ sint puræ, in quibus nihil est quod impediat versus meditantem. 84 Respondet non ita esse. Nam calidus redemptor, &c. 85 Sarcinariis, & gerulis. i. bajulis vel portatoribus. 86 Operum conductor. 87 Torquendo attollit lapidem. 88 Trabem. 89 Funera cum plaustris onerariis concurrentia contendunt, quando hac funus procedit, illac plaustra.

Hic [81] extremo in Aventino : visendus uterque.
Intervalla vides [82] humane commoda. verum
[83] Pura sunt platea, nihil ut meditantibus obstet.
[84] Festinat calidus [85] mulis, gerulisque [86] redemptor :
[87] Torquet nunc lapidē, nunc ingens machina [88] tignū:
Tristia robustis [89] luctantur funera plaustris :
Hac rabiosa fugit canis, hac lutulenta ruit sus.
[90] I nunc, & versus tecum meditare canoros.
Scriptorū chorus omnis amat [91] nemus, & fugit urbes
Rite cliens [92] Bacchi, [93] somno gaudentis, & umbra.
Tu me inter strepitus nocturnos atque diurnos
[94] Vis canere, & [95] contracta sequi vestigia vatum?
[96] Ingenium, sibi quod vacuas desumpsit Athenas,
Et studiis annos septem dedit, [97] insenuitque
Libris & curis, [98] statua taciturnius exit
Plerumque, & risu populum quatit. hic ego rerum
Fluctibus in mediis, & tempestatibus urbis,
Verba lyra motura sonum connectere [99] digner?
[1] Frater erat Roma [2] consulti rhetor, ut alter
Alterius sermone meros audiret honores :
[3] Gracchus ut hic illi foret, huic ut [4] Mutius ille.
[5] Qui minus argutos vexat furor iste poëtas?
[6] Carmina compono, hic elegos : mirabile visu,
[7] Calatumque novem Musis opus. [8] aspice primum,
[9] Quanto cum fastu quanto molimine circum-
-Spectemus vacuam Romanis vatibus [10] adem.
Mox etiā ([11] si forte vacas) sequere, & [12] procul audi,
Quid ferat, & [13] quare sibi nectat uterque coronam,
Cadimur, & totidem plagis consumimus hostem.

90 Est Ironia. 91 Solitudinem. 92 In Bacchi tutela omnes poëtæ sunt constituti. 93 Quiete & solitudine. 94 Vis Lyrica scribere? 95 Vestigia augusta, quæ difficile est persequi. 96 Ille qui sibi elegit Athenas vacuas. i. urbem quietissimam. 97 Et senium contraxit ex librorum lectione. 98 Studium immoderatum homines efficit aliquando hebetes & ridiculos, præsertim ubi ad vitam politicam accedunt. 99 Dignum arbitrer connectere verba sonum lyræ motura? i. carmina lyrica? 1 Duo erant fratres Romæ suarum inter se laudum præcones, Iurisconsultus alter, alter Orator. 2 Iurisconsulti frater. 3 Tantus Orator, quantus fuit Gracchus Corneliæ filius. 4 Q. Mutius Scævola optimus Iurisconsultus. 5 Quomodo sunt Poëtæ minus insani, dum se invicem laudant? 6 Carmina lyrica. 7 Poëma artificiosissimum, à novem Musis elaboratum. 8 Primum hoc vide. 9 Quanto cum apparatu nos poëtæ circum spectemus. *Tmesis est.* 10 Templum Apollinis, cui Bibliotheca fuit adjuncta ab Augusto extructa. 11 Si nihil habes, quod agas. 12 Audi è loco longinquo. 13 Quare hi duo Poëtæ se dignos judicent corona poëtica. i. laude.

Lento [14] *Samnites ad lumina prima duello.*
15 *Discedo Alcæus puncto illius : ille meo quis ?*
Quis, [16] *nisi Callimachus ? si plus adposcere visus,*
17 *Fit Mimnermus, &* [18] *optivo cognomine* [19] *crescit.*
20 *Multa fero, ut placem genus* [21] *irritabile vatum,*
Quum scribo, & supplex populi [22] *suffragia capto.*
23 *Idem, finitis studiis,* [24] *& mente recepta,*
25 *Obturem patulas impune* [26] *legentibus aures.*
Ridentur, mala qui componunt carmina : verum
Gaudent scribentes, & [27] *se venerantur, & ultro*
(Si taceas) laudant quicquid scripsere, [28] *beati.*
29 *At qui legitimum cupiet fecisse poëma,*
30 *Cum tabulis animum censoris sumet honesti :*
31 *Audebit quæcunque parum splendoris habebunt,*
32 *Et sine pondere erunt, & honore indigna ferentur,*
Verba 33 *movere loco : quamvis* 34 *invita recedant,*
35 *Et versentur adhuc intra penetralia* 36 *Vestæ.*
37 *Obscurata diu populo bonus* 38 *eruet, atque*
Proferet in lucem speciosa vocabula rerum :
Quæ priscis memorata Catonibus atque Cethegis,
39 *Nunc situs informis premit & deserta vetustas.*
40 *Adsciscet nova, quæ genitor produxerit usus.*
41 *Vehemens & liquidus, puroque simillimus anni,*
Fundet opes, Latiumque 42 *beabit divite lingua.*
43 *Luxuriantia compescet, nimis aspera sano*
44 *Levabit cultu, virtute carentia* 45 *tollet :*
46 *Ludentis speciem dabit, &* 47 *torquebitur : ut qui*
Nunc Satyrum, nunc agrestem Cyclopa 48 *movetur.*
49 *Prætulerim scriptor delirus inersque videri,*
Dum 50 *mea delectent mala me,* 51 *vel denique fallant :*
52 *Quam sapere, & ringi. Fuit haud ignobilis Argis,*

14 Tanquam Samnites, qui adversus Romanos pugnaverunt usque ad nocturnas lucernas. i. vesperam.
15 Ego, inquit Horatius, illius suffragio discedo par Alcæo, quia Lyricus sum.
16 Voco illum Callimachum, qui in Elegiis floruit.
17 Apellatur à me Mimnermus. 18 Nomine quod ipse optaverit.
19 Fit major, ornatior.
20 Multas Poëtarum ineptias devoro. 21 Genus iracundum.
22 Populi laudes.
23 Ego idem.
24 Quum ex insania poëticæ professionis ad me redierim.
25 Obturare mihi liceat aures impune. i. sine periculo.

26 Carmina sua recitantibus. 27 Sese invicem admirantur tanquam divinos Poëtas. 28 Sibi placentes. 29 At bonus Poëta, qui, &c. 30 Ipse sua scripta notabit tanquam Censor. 31 Non dubitabit. 32 Levia erunt. 33 Verba mutare. 34 Ipso scribente invito. 35 Et quamvis adhuc sint domi abdita. 36 In Vestæ templo servatus fuit ignis æternus Romæ. Vesta hic ponitur pro Lare. 37 Verba obsoleta & inusitata. 38 E tenebris extrahet. 39 Nunc turpe senium premit. 40 Cudet & finget nova, quæ usus genuerit. 41 Vehemens ad verborum inventionem. *Anapæstus pro Spondæo.* 42 Amplificabit. 43 Quæ redundant coërcebit. 44 Poliet & leniet sano artificio. *Metaph. à corpore animato ad carmen.* 45 Extollet. 46 Parum laboriose scribentis. 47 Fatigabitur, ut Mimus, qui, &c. 48 Qui saltat nunc Satyrum, nunc tardum Cyclopa. 49 Malim (inquit Horatius) esse Poëta ineptus. 50 Mea scripta. 51 Vel ignota sint. 52 Quam sapiendo irasci & intimis sensibus angi.

Qui se credebat miros audire tragœdos,
[53] In vacuo latus sessor plausorque theatro :
[54] Cætera qui vitæ servaret munia recto
More, bonus sane vicinus, amabilis hospes,
Comis in uxorem, posset qui [55] ignoscere servis,
[56] Et signo læso [57] non insanire lagenæ :
Posset qui rupem & puteum vitare patentem.
Hic ubi cognatorum opibus curisque [58] refectus,
Expulit elleboro morbum, [59] bilemque meraco,
[60] Et redit ad sese ; Pol me occidistis amici,
Non servastis, (ait) cui sic extorta voluptas,
Et demptus [61] per vim mentis gratissimus error.
[62] Nimirum sapere est abjectis utile nugis,
Et [63] tempestivum pueris concedere ludum,
Ac non verba sequi fidibus modulanda Latinis,
Sed [64] veræ numerosque modosque [65] ediscere vitæ.
Quocirca mecum loquor hæc, tacitusque recordor :
Si tibi nulla sitim finiret copia [66] lymphæ,
[67] Narrares medicis : quod quanto plura parasti,
Tanto plura cupis, nulline faterier audes ?
Si vulnus tibi, monstrata radice vel herba,
Non fieret [68] levius ; [69] fugeres radice vel herba
Proficiente nihil curarier. audieras, cui
[70] Rem dî donarent, illi decedere pravam
Stultitiam ; & quum sis nihilo sapientior, ex quo
[71] Plenior es, tamen uteris [72] monitoribus îsdem ?
At si divitiæ prudentem reddere possent,
Si cupidum timidumque minus te : nempe [73] ruberes,
Viveret in terris te si quis avarior uno. [est,
[74] Si proprium est, quod quis [75] libra mercatus & ære
[76] Quædam (si credis consultis) [77] mancipat usus :
Qui te pascit ager, tuus est : & villicus [78] Orbi
Quum segetes [79] occat, tibi mox frumenta daturus,
[80] Te dominum sentit. das nummos : accipis uvam,
Pullos, ova, cadum [81] temeti. nempe modo isto
Paulatim mercaris agrum, fortasse trecentis

53 In vacuo, ubi nulli spectatores erant.
54 In aliis rebus non demens.
55 Non sævus esse servis.
56 Ideo domini lagenas obsignabant ne vinum à servis furtim exhauriretur.
57 Non furenter irasci.
58 Recuratus. 59 Bilem atram.
60 Factus est sanus.
61 Per vim purgativam.
62 Ordo est. Nimirum abjectis nugis utile est sapere. i. operam dare, & concedere pueris ludum tempestivum. i. artem poëticam.
63 Ludum opportunum, congruum.
64 Vitæ beatæ. 65 Cognoscere & memoriæ mandare.
66 Aquæ.
67 Remedium petiturus.
68 Sanius.
69 Fugere velles. 70 Divitias.
71 Locupletior es.
72 Opulentiæ laudatoribus. 73 Erubesceres & turpe tibi esse putares, si quis, &c. 74 Ostendit nihil omnino vel emptione, vel usucapione cuiquam esse proprium, nec mancipatione vel usucapione opus esse, ut jucunde vivas. 75 Libra pretium appendebatur, non numerabatur. 76 Ordo est. Usus quædam mancipat, si credis jurisconsultis. 77 Efficit usus quædam propria. 78 Orbus est nomen proprium. 79 Occare est semen sparsum terra operire fractis glebis. 80 Dominum fundi, cujus fruges emis. 81 Cadum vini.

(Aut etiam supra) nummorum millibus emptum.
[82] *Quid refert, vivas numerato nuper, an olim?*
Emptor Aricini quondam Vejentis & arvi,
Emptum cœnat olus, [83] *quamvis aliter putat: emptis*
Sub noctem gelidam lignis calefactat ahenum.
Sed vocat [84]*usque suum,* [85]*qua populus adsita certis*
Limitibus vicina refugit jurgia, tanquam
Sit proprium cuiquam, puncto quod mobilis hora,
Nunc [86] *prece, nũc pretio, nũc vi, nũc sorte suprema*
Permutet dominos, & [87] *cedat in altera jura.*
Sic quia perpetuus nulli datur usus, & hæres
[88] *Hæredem alterius, velut unda supervenit undã;*
Quid vici prosunt, aut horrea? quidve Calabris
[89] *Saltibus adjecti Lucani?* [90] *si metit Orcus*
[91] *Grandia cum parvis, non exorabilis auro?*
Gemmas, marmor, ebur, [92] *Tyrrhena sigilla,* [93] *tabellas,*
Argentum, vestes [94] *Gatulo murice tinctas,*
Sunt qui non habeant, est qui non curat habere.
Cur alter fratrum [95] *cessare, & ludere, &* [96] *ungi*
[97] *Præferat Herodis palmetis pinguibus,* [98] *alter*
Dives & importunus, [99] *ad umbram lucis ab ortu*
[1] *Sylvestrem flammis & ferro mitiget agrum;*
Scit [2] *Genius,* [3] *natale Comes qui temperat astrum,*
Natura deus humana, [4] *mortalis in unum-*
Quodque caput: vultu [5] *mutabilis,* [6] *albus, & ater.*
[7] *Utar, & ex modico, quantum res poscet, acervo*
[8] *Tollam:* [9] *nec metuam quid de me judicet hæres,*
Quod non plura [10] *datis invenerit, & tamen* [11] *idem*
Scire volam, [12] *quantum simplex hilarisq;* [13] *nepoti*
Discrepet, & quantum discordet parcus avaro.

82 Quid interest, utrum vivas ex pretio per partes numerato, an olim. i. ex pretio simul numerato? 83 Quamvis putat se proprium, non emptum cœnare olus.
84 Eo usque suum. 85 Qua populus arbor adplantata certis limitibus, jurgia cum vicino vitare facit.
86 Donatione, emptione, vi à potentioribus illata, legitima successione & ultima voluntate testatoris. *Sunt hæc quatuor alienationum genera.* 87 In alterius potestatẽ. 88 Hæres hæredem excipit & subsequitur.
89 Campis spaciosis Calabriæ, *quæ pecorum & mollis lanæ ferax est, ut Lucania.*

90 Si mors avide aufert. Metaph. ducta à segete. 91 Nobiles & ignobiles. 92 Parva signa ex Etruria. 93 Picturas. 94 Purpura. 95 Nihil agere & feriari. 96 Unguentis nitere. 97 Scit Genius, quamobrem alter ex duobus fratribus malit esse otiosus quam possidere omnia Syriæ palmeta. i. loca palmis consita. Herodes Iudæorum rex fuit. 98 Cur alter illius cessatoris frater, &c. 99 Ad noctem usque. 1 Sterilem agrum igne & vomere edomet, & fertilem reddat. 2 Genius Naturæ Deus, qui simul cum homine nascitur & moritur. ἡ τύχη ἑκάϛου, fortuna cujusque. 3 Qui comes nobis adjunctus influxum provenientem ab astro, quod nos nascentes aspexit, regit & moderatur. 4 Qui, unoquoque nostrum mortuo, moritur. 5 Alius atque alius. Nam suus cuique Genius aliis est dissimilis. 6 Bonus & malus, prosper & adversus. 7 Horatius à sua persona commendat Floro bonorum partorum usum moderatum. 8 Sumam. 9 Nec mihi erit curæ. 10 Relictis à me. 11 Tamen ego idem. 12 Quid interfit inter liberalem & prodigum, inter parcum & avarum. 13 Luxurioso.

[14] *Distat enim, spargas tua prodigus, an neq; sumptum*
Invitus facias, neque plura parare labores,
Ac potius, [15] *puer ut festis Quinquatribus,* [16] *olim*
Exiguo, gratoque fruaris tempore [17] *raptim.*
[18] *Pauperies, immūda domus procul absit. ego,* [19] *utrū*
Nave ferar magna an parva, [20] *ferar unus & idem.*
Non agimur [21] *tumidis velis Aquilone secundo:*
[22] *Non tamen adversis ætatem ducimus Austris.*
[23] *Viribus, ingenio,* [24] *specie, virtute,* [25] *loco, re,*
[26] *Extremi primorum, extremis usque priores.*
Non es avarus: abi, quid? [27] *cætera jam simul isto*
[28] *Cum vitio fugere? caret tibi* [29] *pectus inani*
Ambitione? caret mortis formidine, & ira?
Somnia, terrores magicos, miracula, [30] *sagas,*
[31] *Nocturnos lemures,* [32] *portentaque Thessala rides?*
[33] *Natales grate numeras?* [34] *ignoscis amicis?*
Lenior & melior fis accedente senecta?
[35] *Quid te exempta juvat spinis de pluribus una?*
Vivere si recte nescis, [36] *discede peritis.*
[37] *Lusisti satis; edisti satis, atque bibisti:*
Tempus abire tibi est: [38] *ne potum largius æquo*
Rideat, & pulset [39] *lasciva decentius ætas.*

14 Multum hæc inter se discrepant, sc. Tua luxuriose profundere, sumptum libenter facere, & avare semper plura quærere.
15 Quemadmodum pueri Quinquatribus. i. quinque diebus festis Minervæ dicatis, raptim fruuntur eo tempore quod eis datur, ita & tu, &c.
16 Interdum.
17 Celeriter.
18 Paupertas, domus sordida & inelegans.
19 Est Allegoria. Verum ex magnis reditibus vivam, an parvis.

20 Ad omnem eventum imperturbatus ero. 21 Nimia fœlicitate. i. non sumus admodum divites. 22 Non tamen egeni sumus & valde pauperes. 23 Valetudine corporis. 24 Decore externo. 25 Gradu & pecunia. 26 Medii sumus inter summos & infimos. 27 Cætera vitia. 28 Cum avaritia. 29 Animus. 30 Mulieres veneficas. 31 Falsas umbras nocte vagantes. 32 Miracula rerum, quæ Thessalia tulit, contemnis? 33 Commemoras libenter ætatem tuam & annos, qui propinquitatem mortis denunciant? 34 Amicis indulges? 35 Quid prodest uno te vitio carere, & tam multis aliis inquinari? 36 Da locum melioribus & doctioribus. 37 Rebus Venereis satis usus es. 38 Ne te nimis potum. 39 Iuvenilis ætas, quam lascivire magis deceat, quam te, quia jam factus es effœtus senex.

DE

DE ARTE POETICA LIBER.

AD PISONES.

[1] HVmano capiti cervicem pictor equinam
Iūgere si velit, & [2] varias inducere plumas,
[3] Vndique collatis membris, ut turpiter [4] atrum
Desinat in piscem mulier formosa [5] superne;
[6] Spectatum admissi risum teneatis amici?
Credite Pisones, [7] isti tabulæ fore librum
Persimilem, cujus, [8] velut ægri somnia, vanæ
Fingentur species: [9] ut nec pes, nec caput uni
Reddatur formæ. [10] Pictoribus atque poetis
Quidlibet audendi semper fuit [11] æqua potestas.
[12] Scimus, & hanc veniā petimusq; damusq; vicis-
[13] Sed non ut placidis coeant immitia, non ut (sim:
Serpentes avibus [14] geminentur, tigribus agni.
[15] Incœptis gravibus plerumq; [16] & magna professis,
[17] Purpureus, late qui splendeat, unus & alter
Assuitur pannus, [18] quum lucus, & [19] ara Dianæ,
Et properantis aquæ per amœnos [20] ambitus agros,
Aut flumē Rhenū, [21] aut pluvius describitur arcus.
Sed nunc non erat [22] his locus: & fortasse cupressum
Scis [23] simulare. [24] quid hoc? [25] si fractis enatat [26] exspes
Navibus, ære dato qui pingitur? [27] amphora cœpit

1 Huic monstro, cujus partes differunt specie, forma & natura, simile est poema, quod non constat ex partibus aptis & inter se convenientibus.
2 Plumas ex variis avibus collectas.
3 Membris ex omnibus animalibus & ex quovis elemento corrogatis, ad hoc monstrum constituendum.
4 In piscem deformem.
5 A parte superiore.
6 Ad spectandum adhibiti ô Pisones, risum tenere possitis, quamvis illi pictori sitis amici? 7 Isti monstro depicto. 8 Velut somnia febricitantis, quæ vana sunt & sibi non constant. 9 Vt neque finis neque principium uni formæ respondeat proportione. 10 Objiciet aliquis, idem licere poëtis, quod pictoribus. 11 Æqualis potestas. 12 Scimus hoc ita esse, inquit Horatius. 13 Non ut natura pugnantia inter se conjungantur, ut, &c. 14 Socientur. 15 Principiis gravibus. 16 Et incœptis, quæ profitentur res magnas. 17 Splendida orationis particula, vel inepta descriptio ornandi causa adhibetur rerum levium, quas cum rebus heroicis poëta contexere non debet. 18 *Subintelligitur Quæstio*, quando hoc fit? *Respondetur*, quum sacer lucus & ara, &c. i. quum res leves describuntur ab iis, quorum incœpta erant gravia. Quæ descriptiones fluviorum, sylvarum, aliorumque locorum tam alienæ sunt à poëmate incœpto, quam cupressus à naufrago, quem pictor aliquis depingendum suscepit. 19 Et templum vel statua Dianæ. 20 Amnis. 21 Iris, quæ pluviam concitat. 22 His pannis purpureis, id est, eloquentiæ intempestivæ. 23 Penicillo exprimere. 24 Quid hoc (sc. cupressum pingere) ad naufragium pertinet? 25 Si is, à quo mercedem accepisti ut abs te pingeretur, naufragus sit? quid cupressui cum naufrago? 26 Sine spe. 27 Vas vinarium grande, i. poëma amplum & grande cœpit institui.

Instituí,[28] *currente rota, cur*[29] *urceus exit ?*
Denique sit,[30] *quod vis, simplex dũtaxat &*[31] *unũ.*
[32] *Maxima pars vatũ (pater, & juvenes patre di-*
Decipimur[33] *specie recti. brevis esse laboro.* [gni)
[34] *Obscurus fio.*[35] *sectantem lævia,*[36] *nervi*
Deficiunt animique;[37] *professus grandia,*[38] *turget:*
[39] *Serpit humi tutus nimium, timidusque procellæ.*
Qui[40] *variare cupit rem*[41] *prodigialiter unam,*
[42] *Delphinum sylvis appingit, fluctibus aprum.*
[43] *IN VITIVM ducit culpa fuga, si caret arte.*
[44] *Æmilium circa ludum faber*[45] *imus & ungues*
[46] *Exprimet, & molles imitabitur are capillos:*
Infœlix operis[47] *summa, quia*[48] *ponere totum*
Nesciet.[49] *hunc ego me, si quid*[50] *componere curem,*
Non magis esse velim, quam[51] *pravo vivere naso,*
Spectandum[52] *nigris oculis, nigroque capillo.*
Sumite materiam vestris, qui scribitis,[53] *æquam*
Viribus, &[54] *versate diu,*[55] *quid ferre recusent,*
Quid valeant humeri.[56] *cui lecta potenter erit res,*
Nec facundia deseret hunc, nec[57] *lucidus ordo.*
[58] *Ordinis hæc virtus erit, &*[59] *Venus (aut ego fallor)*
[60] *Vt jam nunc dicat, jam nunc debentia dici*
Pleraque differat,[61] *& præsens in tempus omittat.*
[62] *Hoc amet, hoc spernat*[63] *promissi carminis auctor.*
In verbis etiam[64] *tenuis, cautusque serendis,*
[65] *Dixeris egregie,*[66] *notum si callida verbum*

28 Progrediente operis scriptione. Metaph. ducta à rota figulari. 29 Vas exiguum. i. cur ultima primis sunt minutiora? 30 Quod poëma. 31 Vnum corpus. i. una materia, non ex partibus dissimilium formarum composita. 32 O pater & juvenes patre digni (Pisones nimirum) nos (magna pars vatum) decipimur, &c. 33 Falsa virtutis imagine. Nam vitia in scribendo pro virtutibus sequimur. 34 Brevitas orationis obscuritatem parit. 35 Eum qui politum orationis genus sectatur. 36 Nervi animosi. i. vires orationis deserunt & sublimis sententiarum majestas. 37 Grandiloquus. 38 Inflatus evadit & modum excedit. 39 Nimis humilis est, eique similis, qui dum maris procellam timet, ripæ nimium propinquat. 40 Fabulis incredibilibus opus ornare. 41 Monstrose & supra omnium hominum fidem. 42 Ab ipsa natura prorsus abhorret. 43 Culpæ fuga ducit eum in vitium, qui non cognoscit medium vitiorum. i. virtutem. 44 Circa Æmilium ludum. i. locum gladiatorium à L. Æmilio sic nominatum. 45 Faber statuarius, cujus taberna est omnium infima. 46 Quasdam corporis particulas satis scite in ære exprimet. 47 In summa & perfectione operis infœlix. 48 Totum facere vel fabricari. 49 Talem me esse scriptorem, nempe in parte tantum probari, in reliquis partibus reprehendi. 50 Conscribere. 51 Distorto & deformi naso. 52 Nigri oculi olim formam commendabant. 53 Materiam viribus parem. 54 Cogitate diu. 55 Quid sustinere non possint. 56 Cui scribendi materia erit delecta potenter. i. secundum facultatem ingenii sui. κατὰ δύναμιν. 57 Perspicuus ordo. 58 Ordinis artificialis hæc est præstantia. 59 Venustas σεμνότης. 60 Vt ea dicat, quæ nunc dici debent. 61 Vt in futurum tempus differat. 62 Pro rerum delectu aliud probare, aliud improbare debet, qui poëtam professus est. 63 Carminis magni, prolixi vel editi. 64 Parcus in verbis novandis. 65 Cum laude dixeris. 66 Si artificiosa verborum connexio, verbum alioqui novum reddiderit notum & perspicuum.

Red-

Reddiderit junctura novum, si forte necesse est
[67] *Indiciis monstrare recentibus* [68] *abdita rerum,*
Fingere [69] *cinctutis non exaudita* [70] *Cethegis*
[71] *Continget, dabiturque licentia sumpta* [72] *pudenter.*
Et nova fictaque nuper [73] *habebunt verba fidem,* [74] *si*
Græco fonte cadant, [75] *parce detorta.* [76] *quid autem*
Cæcilio, Plautoque dabit Romanus, ademptum
Virgilio, Varioque? ego, cur [77] *acquirere pauca,*
Si possũ, [78] *invideor? quũ lingua* [79] *Catonis &* [80] *Enni*
[81] *Sermonem patrium ditaverit, & nova rerum*
Nomina protulerit? licuit, semperque licebit,
[82] *Signatum præsente nota producere nomen.*
Ut sylva foliis [83] *pronos mutantur in annos,*
[84] *Prima cadunt:* [85] *ita verborum vetus interit ætas,*
Et juvenum ritu florent modo nata vigentque.
[86] *Debemur morti nos, nostraque.* [87] *sive receptus*
Terra [88] *Neptunus,* [89] *classis aquilonibus arcet,*
[90] *Regis opus,* [91] *sterilisque diu palus aptaque remis,*
Vicinas urbes [92] *alit, &* [93] *grave sentit aratrum:*
Seu cursum mutavit [94] *iniquum frugibus* [95] *amnis,*
Doctus iter melius. mortalia facta peribunt:
[96] *Nedum sermonum stet honos, & gratia* [97] *vivax.*
[98] *Multa renascentur, quæ jam cecidere, cadentque*
Quæ nunc sunt in honore, vocabula, si volet [99] *usus:*
[1] *Quem penes arbitrium est, & jus & norma loquen-*
Res gesta regumque ducumque, & tristia bella, (di.
[2] *Quo scribi possent numero, monstravit Homerus.*
[3] *Versibus impariter junctis* [4] *querimonia primum,*

67 Vocabulis novis. 68 Res abditas.
69 Cinctutis, pro cinctis & armatis viris, per Epenthesin. 70 Vocabula incognita veteribus, qualis erat M. Cornelius Cethegus, quem M. Tullius in Bruto posuit inter priscos oratores.
71 Licet verbis uti recentibus, si fuerit necesse.
72 Verecunde, cum pudore.
73 Verba nova probabuntur & authoritatem obtinebunt. 74 Si è Græca lingua derivata, desinant & exeant in casum seu finem Latinum.
75 Paululum deflexa.
76 Si licuerit veteribus Poëtis Cæcilio & Planto nova verba fingere, cur non liceat etiam recentioribus Virgilio & Vario? 77 Nova verba facere. 78 Cur vetor? cur patior invidiam? 79 Quum lingua utriusque antiqui authoris rudis & impoliti, &c. 80 De quo Ovidius: *Ennius ingenio maximus, arte rudis.* 81 Linguam Latinam amplificaverit. 82 Licuit in medium proferre novam vocem, quam præsens usus comprobavit. Metaph. ducta à pecunia, quæ notam seu formam impressam continet. 83 Per annos celerrime labentes. 84 Folia prima cadunt. 85 Ita prisca verba respuuntur. 86 Nos peribimus & omnia nostra peribunt. 87 Lacum Lucrinum intelligit, quem magnis molibus Iul. Cæsar incluserat. 88 Mare. 89 A classibus arcet aquilones, *per Hypallagen.* 90 Opus quale nemo nisi rex facere possit. 91 Sive Pomptina palus per Cethegum exsiccata factaque arabilis, &c. 92 Suis frugibus alit. 93 Et aratur. 94 Nocentem. 95 Tiberis ante per Velabrum fluens, Augusti jussu in alveum est deductus. 96 Quanto minus verba fiunt sempiterna? 97 Perpetua verborum venustas. 98 Multa vocabula reviviscent & in pristinum statum redibunt. 99 Loquendi consuetudo. 1 In cujus potestate est judicium & potestas & norma loquendi. 2 Quibus pedibus, quo carminis genere, sc. heroico. 3 Carminibus Elegiacis, quorum alterum est hexametrum, alterum pentametrum. 4 Res tristes.

Post etiam inclusa est [5] *voti sententia compos.*
Quis tamen [6] *exiguos elegos emiserit autor,*
Grammatici certant, & adhuc [7] *sub judice lis est.*
Archilochum [8] *proprio rabies* [9] *armavit iambo.*
[10] *Hunc socci cepere pedem, grandesque cothurni,*
[11] *Alternis aptum sermonibus,* [12] *& populares*
Vincentem strepitus, & [13] *natum rebus agendis.*
Musa dedit [14] *fidibus divos,* [15] *puerosque deorum,*
[16] *Et pugilē victorē,* [17] *& equum certamine primum,*
Et juvenum [18] *curas,* [19] *& libera vina referre.*
[20] *Descriptas servare vices* [21] *operumque colores*
[22] *Cur ego si nequeo ignoroque, poëta salutor?*
[23] *Cur nescire, pudens prave, quam discere malo?*
Versibus exponi tragicis res comica [24] *non vult:*
Indignatur item [25] *privatis ac* [26] *prope socco*
Dignis carminibus narrari [27] *cœna Thyestæ.*
[28] *Singula quæque locum teneant* [29] *sortita decenter.*
Interdum tamen & vocem comœdia [30] *tollit,*
[31] *Iratusque Chremes* [32] *tumido delitigat ore:*
Et tragicus plerunque dolet sermone [33] *pedestri.*
[34] *Telephus &* [35] *Peleus, cum pauper & exul uterq;*
[36] *Projicit ampullas, &* [37] *sesquipedalia verba,*
[38] *Si curat cor spectantis* [39] *tetigisse querela.*
Non satis est [40] *pulchra esse poëmata:* [41] *dulcia sunto,*
Et quocunque volent, animum auditoris [42] *agunto.*
Vt ridentibus arrident, ita flentibus [43] *adsunt*

5 Res lætæ, quæ nobis ex animi sententia eveniunt. 6 Elegos tenues, qui iam sublimi stylo non conficiuntur. 7 Lis nondum finita. 8 Iambo à se invento. 9 Armavit in Lycamben socerum & ejus filiam. 10 Hunc versum iambicum admiserunt Comœdiæ & Tragœdiæ. Soccis Comœdi, cothurnis Tragœdi usi sunt. 11 Sermonibus mutuis. 12 Altius sonantem in scena quam clamorem populi versibus iambicis delectari. 13 Habentem aptitudinem naturalem ad fabulas agendas. 14 Versibus lyricis. 15 Deorum filios, id est, heroas. 16 Pugnis & manibus acrem. 17 Equum, qui cursu vicit. 18 Iuvenum amores. 19 Symposia, in quibus ebrii operta recludunt libere. 20 Suas cujusque poëmatis partes servare. 21 Multiplices poëmatum varietates, quæ ut res pictæ, coloribus distinguuntur. 22 Cur poëtæ nomen mihi ascisco? 23 Cur prave pudens. i. turpiter verecundus, malo nescire quam discere? 24 Non debet. 25 Humilibus, quales solent esse homines privati qui magistratum non gerunt. 26 Stylo comico. 27 Tragœdia de Thyeste scripta ponitur hic pro omni tragœdia. 28 Vnaquæque materia sive comica sive tragica suo carmine decenti & proprio tractetur. 29 Vt sors tulerit. 30 Comœdia vocem tollit, quum aliquid indignum describitur & infandum. 31 Apud Terentium. 32 Tragicis verbis acriter litigat. 33 Humili dictione. 34 Telephus Mysorum rex in egestate versatus tragicum argumentum præbuit, ampulla tamen (i. verba turgida & venti plena) emittit. Metaph. est, ducta à vasis vitreis quæ artifices suo spiritu vehementer inflant. 35 Peleus Pater Achillis ejectus à patre Æaco ob Phocum fratrem interfectum, exulavit. 36 Longe à se rejicit. 37 Verba longa & nimium producta. 38 Si dolorem spectatoribus velit inurere. 39 Commovisse quærimonia. 40 Poëmata diserta & magnificis verbis redundantia. 41 Dulci ratione auditorum animos alliciant. 42 Impellant. 43 Præsto sunt, quia similiter semper afficitur is qui audit, atque is qui affectus commovet dicendo.

Humani

Humani vultus. si vis me flere, dolendum est
Primum ipsi tibi:[44] *tunc* [45] *tua me infortunia lædēt,*
Telephe, vel Peleu. [46] *male si mandata loqueris,*
Aut dormitabo, aut ridebo. tristia mæstum
Vultum verba decent: iratum,[47] *plena minarum:*
Ludentem, lasciva: severum, seria dictu.
Format enim natura prius nos [48] *intus ad omnem*
[49]*Fortunarum habitū:*[50]*juvat,*[51] *aut impellit ad irā,*
[52] *Aut ad humum mœrore gravi deducit, & angit.*
[53] *Post effert animi motus interprete* [54] *lingua.*
Si dicentis erunt [55] *fortunis absona dicta,*
[56] *Romani tollent equites peditesque cachinnum.*
Intererit multum [57] *Davusne loquatur, an Eros:*
[58] *Maturusne senex, an adhuc florente juventa*
[59]*Fervidus: an* [60]*matrona potens, an*[61] *sedula nutrix:*
Mercatorne vagus, cultorne virentis agelli:
[62] *Colchus, an Assyrius: Thebis nutritus, an Argis.*
[63] *Aut famam sequere,*[64] *aut sibi convenientia finge*
Scriptor. [65] *honoratum si forte reponis Achillem:*
[66] *Impiger, iracundus, inexorabilis, acer:*
[67] *Iura neget sibi nata,* [68] *nihil non arroget armis.*
[69] *Sit Medea ferox, invictaque:* [70] *flebilis Ino,*
[71] *Perfidus Ixion,* [72] *Io vaga,* [73] *tristis Orestes.*
Si quid [74] *inexpertum scenæ committis, & audes*
[75] *Personam formare novam; servetur* [76] *ad imum*
Qualis [77] *ab incepto processerit, &* [78] *sibi constet.*

44 Quum ipse primus dolebis, O Telephe vel Peleu. i. tu histrio, qui in scena hos repræsentas.
45 Tuæ calamitates me dolore afficient.
46 Si indecenter rem tibi mandatam exprimes, verbis utens à persona vel fortuna tua alienis, aut dormiam, &c.
47 Verba minarum plena decent iratum.
48 In animo.
49 Ad omnem fortunæ varietatem vultu & animo exprimendam.
50 Si fortuna sit secunda, natura gaudemus & lætamur.
51 Si fortuna sit adversa.
52 Aut valde affligit. 53 Natura deinde per orationem, curas & perturbationes animi perspicue eloquitur. 54 Est munus linguæ, animum interpretari. 55 A statu & conditione loquentis aliena. 56 Universus populus Romanus effuse ridebit. 57 Multum intererit servusne subdolus & fallax loquatur, an Eros. i. servus bene moratus & fidelis. versiculus hic varie legitur, de quo Commentatores consule. 58 Ætate grandis. 59 Iuvenis. 60 Fœmina clarissima. 61 Nutrix officiosa. 62 Quia multum differt natio à natione, locus à loco. 63 Si certam historiam scribas, sequere famam prout ab aliis accepisti. 64 Sin historiam fingas, habeat artem figmentum tuum, ita ut extrema cum primis, utraque cum mediis conveniant, & sua cuique personæ convenientia tribuas. 65 Magnum & illustrem Achillem si ad Homeri imitationem describas. 66 Velox sit & strenuis. 67 Sit legum contemptor. 68 Omnia putet se armis consequi posse. 69 Sit Medea animosa & vehemens, quæ Jasonis perfidiam ulta, filios ei comedendos apposuit, fratremque Absyrtem obtruncavit. 70 Ino Athamantem maritum furiosum fugiens, se cum filio in mare præcipitavit. 71 Ixion socerum suum ad epulas sumptuosas invitans, in fossam jam inflammatam eum fecit incidere, atque ita flammis consumptus est. 72 Io in vaccam versa œstroque à Iunone agitata, usque eo vagata est, donec in Ægyptum pervenit. 73 Tristis propter conscientiam occisæ matris. 74 Ab aliis poëtis non tractatum. 75 De qua nullus alius poëta dixerit. 76 Ad finem usque. 77 Ab initio. 78 Sit semper idem, à suis moribus non recedens.

79 Difficile est proprie communia dicere : tuque
Rectius 80 Iliacum carmen deducis 81 in actus,
Quam si proferres ignota 82 indictaque primus.
83 Publica materies privati juris erit, 84 si
Nec circa 85 vilem patulumque moraberis orbem :
86 Nec verbum verbo curabis reddere, fidus
Interpres: 87 nec desilies imitator in arctum,
Vnde pedem 88 referre pudor vetet, aut operis 89 lex:
Nec sic incipies, 90 ut scriptor cyclicus olim :
91 FORTVNAM PRIAMI CANTABO, ET NOBILE BELLVM.
Quid dignum 92 tanto feret hic promissor hiatu ?
93 Parturient montes, nascetur ridiculus mus.
Quanto rectius 94 hic, qui nil molitur inepte :
95 Dic mihi Musa 96 virũ, capta post tempora Trojæ,
Qui mores hominum multorum vidit & urbes.
97 Non fumum ex fulgore, sed ex fumo dare lucem
Cogitat, 98 ut speciosa dehinc miracula promat,
99 Antiphatẽ, 1 Scyllamq;, 2 & cũ Cyclope Charybdim.
3 Nec reditum Diomedis ab interitu Meleagri,
Nec 4 gemino bellum Trojanum orditur ab ovo.
Semper 5 ad eventum festinat, 6 & in medias res,

79 Difficile est communia (i. argumenta fabularum à nullo ante tractata) ita proprie dicere (i. ita præclare scribere) ut proprie tua jure dici possint. 80 Argumentum tragœdiæ ex Homeri Iliade rectius in scenam producis quam, &c. 81 Actus in comœdia vel tragœdia, pars est pleno perfectoque sensu, qua finita proscenium vacuum relinquitur. 82 Non dicta ab aliis. 83 Argumentum ab alio publicatum vel tractatum tuum putabitur, si argumenti tantum speciem referas, non etiam singula minutatim prosequaris. 84 Si non hærebis in circulo omnibus patente & contempto. i. si tuum authorem, quem imitaris, non sequeris ita religiose, ut nihil addas de tuo, nihil invenias, nihil immutes. 85 Vilem appellat, quia non magni est ingenii, totam alterius inventionem sequi. 86 Si non studebis ut fidus interpres auctorem tuum, quem imitandum tibi proposuisti, verbatim exprimere. 87 Et si tu, qui imitator es, non conjicies te in locum tam angustum, unde te explicare honeste non possis sine pudore & reprehensione. 88 Discedere ab iis, quæ temere es aggressus. 89 Lex, quæ jubet, aut penitus non incipere, aut incœpta perficere. 90 Vt poëta circumforaneus, qui in conventiculis hominibus suos versus obtrudit in orbem coactis. 91 Infœlicitatem. 92 Tam pleno ore, id est, tanta verborum granditate. 93 Vsurpatur hoc proverbium in eos qui aureos montes pollicentur, sed minima præstant. 94 Scilicet Homerus, qui conatur nihil imperite scribere. 95 Duobus hisce versibus Horatius utcunque expressit principium Odysseæ tribus versibus constans. 96 Vlyssem. 97 Fumus fulgorem subsequi proverbialiter dici potest, quando ex magnificis promissis tenuia & mediocria prodeunt. Lux autem dicitur fumum sequi, quando ex humilibus splendidiora existunt, quam sunt promissa. 98 Vt in processu monstra hominum vel ferarum dicat speciosa. i. immania. Nam corpora vasta plus habent speciei quam exigua. 99 Lestrigonum regem, hominum voratorem. 1 Hecatæ filiam, cujus latera canibus latrantibus succincta fuisse dicuntur. 2 Cum Polyphemo voraginem marinam in freto Siculo. 3 Nec reditum Diomedis à bello Trojano, aut aliam narrationem nimis longe repetit. i. non sumit principium poëmatis à prima origine, præcepit enim poëta longo prooemio non esse utendum. 4 Ex ovorum uno exclusi sunt Pollux & Helena, ex altero Castor & Clytemnestra. 5 Festinat ad propositum scopum. 6 Omissis rerum principiis, perinde ac si notæ essent, capit auditorem in res medias.

Non secus ac notas, auditorem rapit: & quæ
Desperat tractata [7] nitescere posse, relinquit.
[8] *Atque ita mentitur, sic veris falsa [9] remiscet,*
[10] *Primo ne medium, medio ne discrepet imum.*
[11] *Tu, quid ego, & populus mecum desideret, audi.*
[12] *Si plausoris eges aulæa manentis, & usque*
Sessuri, [13] donec cantor, Vos plaudite, dicat:
Ætatis cujusque notandi sunt tibi mores,
[14] *Mobilibusque decor naturis dandus, [15] & annis.*
[16] *Reddere qui voces jam scit puer, [17] & pede certo*
Signat humum, gestit [18] paribus colludere, [19] & iram
Colligit ac ponit temere, & mutatur in horas.
Imberbis juvenis tandem [20] custode remoto,
Gaudet equis [21] canibusq; [22] & aprici gramine campi:
[23] *Cereus in vitium flecti, [24] monitoribus asper,*
[25] *Utilium tardus provisor, prodigus [26] æris,*
[27] *Sublimis, [28] cupidusq;, & amata relinquere [29] pernix.*
[30] *Conversis studiis, ætas, animusque virilis*
Quærit opes, & amicitias, [31] inservit honori:
Commisisse cavet, quod mox mutare [32] laboret.
Multa senem [33] circumveniunt incommoda: vel quod
[34] *Quærit, & inventis miser abstinet, ac timet uti:*
Vel quod res omnes [35] timide gelideque ministrat,
[36] *Dilator, [37] spe longus, [38] iners, [39] avidusque futuri:*
[40] *Difficilis, querulus, laudator temporis acti*
[41] *Se puero, [42] censor castigatorque minorum.*
Multa ferunt [43] anni venientes commoda secum,
Multa [44] recedentes adimunt. ne forte seniles

7 Oratione splendescere, seu verbis polite explicari. 8 Atque sic mentitur & falsa dicit, ut omnia inter se maxime cohæreant. 9 Commiscet. 10 A principio. 11 Tu, ô poeta, qui scribis aliquid, audi. 12 Si spectatorem plausu faventem cupis tibi contingere, qui tantisper maneat in theatro, donec aulæa removeantur. *Aulæis enim parietes scenæ fuerunt ornati.* 13 Donec histrio, peracta fabula, dicat, Vos plaudite. 14 Crescentibus, aut decrescentibus naturis suum cuique decorum est tribuendum.

15 Et sua cuique ætati proprietas est habenda. 16 Puer, qui scit singula articulate eloqui, & ad interrogata respondere, gestit, &c. 17 Et pede confirmato ita incedit, ut signet humum, vestigium imprimens. 18 Cum æqualibus, qui sunt ejusdem fere ætatis. 19 Repente irascitur ac facilè placatur. 20 Pædagogo remoto. 21 Venationes. 22 Aprico campo, non opaco. *Licet hoc de campo Martio intelligere, in quo adolescentes se varie exercebant.* 23 Flexilis ad vitium. 24 Inimicus iis, qui eum peramanter monent. 25 Quæ sibi prosint. 26 Pecuniæ. 27 Superbus, elatus. 28 Vehementer omnia concupiscens. 29 Velox ad relinquendum quod concupiverat. 30 Cum ætate convertuntur studia. 31 In honorum studio occupatus est. 32 Conetur. 33 Premunt, gravant. 34 Senex divitias quærit, quæsitis vero abstinet, *vere igitur miser est & infelix.* 35 Nimium caute & segniter administrat. 36 Rem semper procrastinans. 37 Longinqua sperans, quum sit morti proximus. 38 Segnis & ad agendum ineptus. 39 φιλόζωος, vitæ cupidus. Nam senex quia abest à vita longa, illam desiderat. 40 Morosus. 41 In pueritia sua. 42 Quasi Censor castigans juniorum mores. 43 Anni ab incunabilis ad mediam ætatem. 44 Post mediam ætatem.

Mandentur juveni [45] *partes, pueroque viriles;*
Semper [46] *in adjunctis, ævoque morabimur aptis.*
Aut agitur res in scenis, [47] *aut acta refertur.*
Segnius irritant animos [48] *demissa per aurem,*
[49] *Quam quæ sunt oculis subjecta* [50] *fidelibus, & quæ*
Ipse sibi tradit spectator. non tamen intus
Digna geri, promes [51] *in scenam, multaque tolles*
Ex oculis, quæ mox narret [52] *facundia præsens.*
Nec pueros coram populo Medea trucidet:
Aut humana palam coquat exta nefarius [53] *Atreus:*
Aut in avem [54] *Progne vertatur, Cadmus in anguē.*
Quodcunque ostendis mihi sic, [55] *incredulus odi.*
Neve minor, neu sit quinto productior actu
[56] *Fabula, quæ* [57] *posci vult, & spectata* [58] *reponi.*
[59] *Nec deus intersit, nisi dignus vindice* [60] *nodus*
Inciderit: [61] *nec quarta loqui persona laboret.*
[62] *Actoris partes chorus officiumque* [63] *virile*
Defendat: [64] *neu quid medios intercinat actus,*
Quod non proposito conducat [65] *& hæreat apte.*
[66] *Ille bonis faveatque, &* [67] *consilietur amicis:*
[68] *Et regat iratos, & amet peccare* [69] *timentes,*
[70] *Ille dapes laudat mensæ brevis, ille* [71] *salubrem*
Iustitiam, legesque, & apertis otia [72] *portis.*
Ille tegat [73] *commissa, deosque precetur & oret*
Vt redeat miseris, abeat [74] *fortuna superbis.*
[75] *Tibia non, ut nunc, orichalco vincta, tubæque*
Æmula, sed tenuis simplexque, foramine [76] *pauco*
[77] *Aspirare, & adesse choris erat utilis, atque*

45 Partes pro officio. 46 In iis moribus, qui sunt appositi & unicuique ætati apti. 47 Quia res est visu fœda, vel nimis atrox & incredibilis. 48 Audita. 49 Quam quæ cernuntur. 50 Ad fidem faciendam, magis valent oculi quam aures. 51 In conspectum. 52 Oratio diserta coram spectatoribus. 53 De quo vide Ode 16 lib. 1. 54 Progne Ityn filium Tereo marito comedendum apposuit, vide Ode 12 lib. 4. 55 Non credens, contemno & odio habeo. 56 Tragœdia, vel Comœdia, neque paucioribus, neque pluribus quam quinque Actibus constare debet. 57 A populo, ut iterum agatur. 58 Iterum doceri. 59 Nec deus in scenam inducatur. 60 Res ardua & difficilis. 61 Nec plures personæ uno & eodem tempore in scenam prodeant locuturæ, quam tres. 62 Chorus ex quocunque sexu aut numero constet, unius actoris loco habeatur, suumque sermonem accommodet actioni proxime peractæ. 63 Officium virile, quamvis sit mulierum cœtus, nam masculinum genus complecti solet fœmininum. 64 Neu quid canat inter medios actus, id est, in mediis actibus, quod sit alterius argumenti & à re proposita alienum. 65 Quod non sit ad rem præsentem aptum. 66 Ille chorus, *cujus officium breviter docet Horatius.* 67 Det consilium amicis. 68 Studeat iratos placare. 69 Innocentes. 70 Laudet parsimoniam & continentiam in victu. 71 Vtilem. Nam ut salubritas corpus, sic Iustitia Rempublicam conservat. 72 Portæ clausæ bellum, apertæ pacem indicant. 73 Arcana fidei commissa ne prodat. 74 Fortuna secunda. 75 Tibia veterum tenuis fuit & simplex. i. veteres simplici Musica in scenis usi sunt, at nunc Imperio Romano florente, tibia non solum ornatur orichalco, sed tot habet foramina, ut sonet tanquam tuba. 76 Quatuor foraminibus. 77 Aspirando seu canendo juvare choros.

78 Non-

[78] Nondum spissa nimis complere [79] sedilia flatu.
[80] Quo sane populus [81] numerabilis, utpote parvus,
Et frugi, castusque, verecundusque [82] coibat.
Postquam cœpit [83] agros extendere victor & urbem
Latior amplecti murus: [84] vinoque diurno
Placari Genius festis [85] impune diebus;
Accessit [86] numerisque modisque licentia major.
[87] Indoctus quid enim saperet, [88] liberque laborum
Rusticus, urbano [89] confusus, turpis honesto?
Sic prisca [90] motumque & [91] luxuriam addidit arti
Tibicen, [92] traxitque vagus per pulpita vestem.
Sic etiam [93] fidibus voces crevere [94] severis,
[95] Et tulit eloquium insolitum facundia [96] præceps:
[97] Utiliumque sagax rerum [98] & divina futuri
[99] Sortilegis non discrepuit sententia Delphis.
Carmine qui tragico vilem certavit ob [1] hircum,
Mox etiam agrestes Satyros [2] nudavit, [3] & asper
[4] Incolumi gravitate jocum tentavit: eo quod
Illecebris erat & grata novitate [5] morandus
Spectator, [6] functusque sacris, & potus & exlex.
Verum ita [7] risores, ita [8] commendare dicaces
Conveniet Satyros, [9] ita vertere seria ludo:
Ne, quicunque deus, quicunque [10] adhibebitur heros,
Regali conspectus in auro [11] nuper & ostro,
[12] Migret in obscuras humili sermone tabernas;
Aut, [13] dum vitat humum, nubes & inania captet.

78 Sedilia nondum nimis referta. 79 In quibus sedebant spectatores. 80 In quem locum. 81 Populus adeo paucus ut facile posset numerari. 82 Congregabatur. 83 Imperium propagare. 84 De die convivari & potare. 85 Sine metu Censorum. 86 Et rhythmis & cantui. 87 Homines rustici & indocti, laboribus soluti, cum populo urbano & honesto in scena commisti, nihil sapuerunt: unde in arte Comica tanta crevit licentia ab antiquorum severitate longe discrepans, postea vero plebs à senatu & equitibus discreta fuit subselliis. 88 Defuncti laboribus. 89 Commixtus. 90 Gestum corporis & saltationem. 91 Foraminum actionem, vel scenici ornatum sumptuosum. 92 Usus est veste ad talos demissa, huc & illuc se per scenam circumferens. 93 Citharis accesserunt & multiplicati sunt modi & soni, i. chordæ. 94 Ob res severas, quas numero & harmonia citharœdus imitatur. 95 Et protulit. 96 Celeriter fluens. 97 Et sententia, id est, prudens oratio personarum (ex quibus chorus constitit) parum ab Apollinis oraculo distitit. 98 Divinans futurum. 99 Unde sortes, id est, oracula petuntur. 1 Hircus præmii loco tragœdiarum scriptoribus datus est. 2 Satyros nudos introduxit verbis & motibus obscœnis risum moventes. 3 Primo asper in tragœdia, mox asperitatem facetiis condivit. 4 Salva gravitate Tragœdiæ. 5 Delectandus novitate, quæ solet esse omnibus gratissima. 6 Post sacra & epulas ebrius & sine lege vivens. 7 Satyri dicuntur risores, vel quod risum moveant, vel quod res rideant humanas. 8 Auditorum auribus. 9 Poëma serium jocis satyricis ita commiscere. 10 In tragœdia introducetur. 11 Paulo ante. 12 Ne utatur sermone humili & abjecto, quales est tabernariorum & opificum oratio. 13 Dum comicam humilitatem reformidat, ne intumescat, captans magna supra vires, quasi inter nubes & cœlum versans.

14 Effutire leves indigna tragœdia versus,
Vt festis matrona 15 moveri jussa diebus,
Intererit Satyris paulum pudibunda protervis.
Non ego 16 inornata & 17 dominantia nomina solum,
Verbaque, Pisones, 18 Satyrarum scriptor amabo:
Nec sic enitar 19 tragico differre colori,
Vt nihil intersit, 20 Davusne loquatur, & audax
Pythias, 21 emuncto lucrata Simone talentum;
22 An custos famulusque dei Silenus alumni.
23 Ex noto fictum carmen sequar: ut sibi quivis
Speret idem: 24 sudet multum, frustraque laboret
25 Ausus idem. 26 tantum series juncturaque pollet,
Tantum de medio 27 sumptis accedit honoris.
28 Sylvis deducti caveant (me judice) 29 Fauni,
30 Ne, velut innati triviis, ac pene forenses,
Aut nimium teneris 31 juvenetur versibus unquam,
32 Aut immunda crepent, 33 ignominiosaque dicta.
Offenduntur enim, 34 quibus est equus, & pater, & res:
Nec, si quid 35 fricti ciceris probat, & nucis emptor,
36 Æquis accipiunt animis, 37 donantve corona.
38 Syllaba longa brevi subjecta, vocatur iambus,
39 Pes citus. 40 unde etiam trimetris 41 accrescere jussit
Nomen iambeis: 42 quum senos redderet ictus,
43 Primus ad extremum similis sibi. 44 non ita pridem,
Tardior ut paulo 45 graviorque veniret ad aures,

14 Inepte loqui. Ordo & sententia verborum hæc est. Tragœdia quæ indigna est, in qua versus leves emittantur, intererit. i. versabitur inter satyras velut pudica fœmina, quæ non nisi coacta festis diebus modice saltat. 15 Saltare. 16 Nomina simplicia & incondita. 17 Nomina propria, quæ in suo sensu dominantur, non expulsa de sede sua à translatis, qualia sunt verba ad Venerem spectantia, ut Mentula, Cunnus, & similia. 18 Si ego Satyras in tragœdia scriberem. 19 A tragica magniloquentia. 20 Vtrum Davus, Pythias, Simo, personæ Comicæ loquantur, an Silenus persona satyrica. 21 Deluso. Metaph. à quadrupedibus, quibus lac subtractum est. 22 An tragica & gravior persona loquatur, qualis fuit Silenus, custos & minister Bacchi nutricius. 23 Ex re nota, non obstrusa fictum sequar, id est, carmen satyricum fingam, atque ejusmodi erit carmen, ut quivis speret se tale posse fingere. 24 Multum laboris sumat. 25 Conatus idem. 26 Tantum valent rerum dispositio & verborum structura, ut difficile sit imitari. 27 Rebus vulgaribus. 28 E sylvis, id est, è proscenio nemoroso producti in scenam civilem. 29 Quorum princeps est Pan. A Græcis Satyri dicuntur. 30 Ne velut nati in triviis, id est, locis celeberrimis, ac pene in medio foro. 31 Ne versibus nimium excultis juveniliter lasciviant. 32 Aut verba nimis obscœna loquantur. 33 Quæ alicujus existimationem lædant. 34 Equites, patricii, & locupletes. 35 Fricti ciceris emptor, est homo pauper, & plebejus, qui cicere, interea dum agebantur fabulæ, & quovis alio tempore, famem levaret. 36 Patienter audiunt. 37 Remunerant. Nam bonos poetas hedera coronabant. 38 Iambus ex duabus syllabis conficitur, priore brevi, posteriore longa. 39 Pes celeriter currens, qui cito promittur, præsertim si comparetur cum spondæo tardo. 40 Ex quo, quod Iambus sit ita citus, jussit jambeos versus senarios, trimetros quoque nominari. 41 Trimetris addi. 42 Quum haberet sex pedes. 43 A principio ad finem, olim ex Iambis duntaxat constans. 44 Non diu est, quod inseri cœperunt spondæi & alii pedes inter jambos. 45 Vox tardior ad movendos animos aptior sua mora, tametsi percipiatur segnius.

Spon-

Spondaos stabiles in jura paterna [46] *recepit*
[47] *Commodus, & patiens: non ut de sede secunda*
Cederet, aut quarta [48] *socialiter.* [49] *hic & in* [50] *Acci*
Nobilibus trimetris apparet rarus, & Enni.
In scenam missos [51] *magno cum pondere versus,*
Aut opera celeris nimium, curaque carentis,
Aut ignorata [52] *premit artis crimine turpi,*
Non quivis videt [53] *immodulata poëmata judex:*
Et data Romanis venia est [54] *indigna poetis.*
[55] *Idcircone vager, scribamque licenter? an omnes*
Visuros [56] *peccata putem mea, tutus, &* [57] *intra*
Spem veniæ cautus? vitavi denique culpam,
[58] *Non laudem merui.* [59] *Vos exemplaria* [60] *Græca*
[61] *Nocturna versate manu, versate diurna.*
At nostri proavi Plautinos, & [62] *numeros, &*
Laudavere [63] *sales: nimium patienter* [64] *utrumque,*
(Ne dicam [65] *stulte) mirati; si modo ego* [66] *& vos*
Scimus [67] *inurbanum lepido seponere dicto,*
Legitimumque sonum [68] *digitis callemus, & aure.*
Ignotum Tragicæ genus invenisse Camœnæ
Dicitur, & plaustris vexisse poëmata [69] *Thespis,*
Quæ [70] *canerent agerentque* [71] *peruncti facibus ora.*
Post hunc [72] *personæ pallæque repertor* [73] *honestæ*
Æschylus, & modicis instravit [74] *pulpita tignis,*
Et docuit [75] *magnumque loqui,* [76] *nitique cothurno.*
Successit vetus [77] *his comœdia, non sine multa*
Laude: sed [78] *in vitium libertas excidit,* [79] *& vim*

46 Iambus recepit Spondæos stabiles (i. graves & tardos) in sua jura, sed ita, ut è secunda aut quarta sede non depelleretur. 47 Sese accommodaos & libenter locum dās sponda is. 48 Mutuo, pariter. 49 Hic Iambus. 50 Accius & Ennius, io Tragœdiis quas scripseruot, raros Iambos adhibuerunt. 51 Versus crebris Spondæis tardatos. 52 Iambus raro adhibitus premit, id est, indicat versus præpropere & negligenter scribi; vel sine arte & minus accurate. 53 Poëmata methodo & modulo poetico noo recte efficta. 54 Indigne, immerito. 55 Idcircone sioe arte scribere debeam, quia errata io scriptis meis nemo est animadversurus? 56 Vitia mei carminis. 57 Vt nihil scribam venia dignum, sed per se laudem merebitur. 58 Is solus laudem meretur, qui recte facit, non qui culpam vitavit. 59 O Pisooes. 60 Græci optime & caute scripserunt. 61 Nam studiosis non est dormiendum oimis. 62 Numeros poeticos. 63 Facetias. 64 Numeros & sales. 65 Stulte sentiebant, quia verum ignorabant. Stultitia autem oritur ex ignorantia. 66 Et vos ô Pisones. 67 Inurbane dictum ab eleganti joco distinguere. 68 Digitis digerendo versus in pedes, ante audiendo, ao versus sit numerosus. 69 Thespis Atheniensis primus poëta tragicus, tragœdias docuit, atque egit in plaustris, quibus poëtæ circa vicos fueruot circumacti antequam sceoa esset inventa. 70 Ipsi poëtæ. 71 Habentes ora fæcibus vini peruncta. Noodum enim usus erat personarum. 72 Repertor larvæ, qua vera histrionum facies fuit tecta, ne agnosceretur. 73 Pallæ decoræ, quæ ad imos usque pedes esset demissa. 74 Scenam modice instituit. 75 Perfectiorem eloquentiam. 76 Gestare cothurnum, qoo nituntur incedentes. 77 Tragœdiis vetus comœdia fuit posterior. 78 Postquam cœperunt honestos maledictis & turpibus conviciis nominatim insectari. 79 Maledicentiam.

80 De cohibenda maledicentia veteris comœdiæ.
81 Obticuit, legis pœna perterritus. *Vel junge, turpiter, cum gerundio nocendi.*
82 Adempta licentia maledicendi.
83 Poetæ Latini.
84 Quum recederent à Græcis exemplaribus & facta Romana scriberent, nihil in scribendo prætermiserunt.
85 Latinas fabulas in quibus prætextati (i. personæ nobiles) fuerunt inducti.
86 Fabulas tabernarias, in quibus plebejæ & privatæ personæ fuerunt inductæ.

Dignam lege regi. [80] *lex est accepta, chorusque*
[81] *Turpiter obticuit,* [82] *sublato jure nocendi.*
[83] *Nil intentatum nostri liquere poëtæ,*
Nec minimum meruere decus, [84] *vestigia Græca*
Ausi deserere, & celebrare domestica facta:
Vel qui [85] *Prætextas, vel qui docuere* [86] *Togatas.*
Nec [87] *virtute foret clarisve potentius armis,*
Quam [88] *lingua, Latium:* [89] *si non offenderet unum-*
-Quemque poëtarum [90] *limæ labor,* [91] *& mora. Vos ô*
[92] *Pompilius sanguis carmen reprehendite, quod non*
Multa dies, & [93] *multa litura coercuit, atque*
[94] *Perfectum decies non castigavit ad unguem.*
[95] *Ingenium misera quia fortunatius arte*
Credit, & [96] *excludit sanos Helicone poëtas*
Democritus; [97] *bona pars non ungues ponere curat,*
Non barbam: secreta petit loca, [98] *balnea vitat.*
Nanciscetur enim [99] *pretium, nomenque poëtæ,*
[1] *Si tribus Anticyris caput* [2] *insanabile,* [3] *nunquam*
Tonsori [4] *Licino commiserit. ô ego* [5] *lævus,*
Qui purgo bilem [6] *sub verni temporis horam.*
Non alius faceret [7] *meliora poemata, verum*
[8] *Nil tanti est.* [9] *ergo fungar vice cotis, acutum*
Reddere quæ ferrum valet, [10] *exsors ipsa secandi,*
[11] *Munus & officium, nil scribens ipse, docebo:*
Unde parentur [12] *opes:* [13] *quid alat,* [14] *formetque poëtam:*

87 Virtute militari. 88 Eloquentia & re literaria. 89 Si unusquisque Poetarum sua scripta emendaret accuratius, &c. 90 Emendandi cura. Metaph. ab artificibus mechanicis, qui lima opus suum perpoliunt. 91 Poematum editio in aliud tempus differenda. 92 A Numa Pompilio originem ducentes, vos ô Pisones reprehendite, &c. 93 Frequens emendatio retinet invitum. 94 Non perfectissime polivit. Metaph. ducta à marmorariis artificibus, qui unguibus juncturas probant & opus perpoliunt. 95 Democritus Philosophus Abderitanus putavit ingenium fortunatius. i. multo melius esse ad scribenda poëmata, quam artem, quæ sine ingenio misera est. 96 Negat eos esse bonos Poëtas, qui non insaniunt. Est Helicon mons Bœotiæ Musis sacer. 97 Magna pars Poetarum non curat ungues præsecare eorumque sordes demere. 98 In balneis non lavatur. 99 Authoritatem & dignitatem poetæ. 1 Si insani speciem præ se ferat. In insula Anticyra multum nascitur bellebori, quo sumpto dementes sanantur. 2 Caput quod belleboro sanari non possit. 3 Si caput nunquam tondendum curaverit. 4 Tonsori opulentissimo, qui postea factus est senator à Cæsare, quod odisset Pompejum. 5 Ego stultus. 6 In vere, *quod tempus purgationibus Hippocrates decernit.* 7 Meliora quam ego, nisi me purgarem. 8 Nil tanti æstimo, ut adduci possim ad imitandum hosce Democraticos. 9 Ergo ego cotis munus obibo. 10 Sine sorte & facultate secandi. 11 Docebo munus Poetarum. 12 Opes poeticæ. i. res & facultas poetica. 13 Inventio scilicet. 14 Quod informet & erudiat, *nempe Eloquutio & reliquæ partes.*

Quid

Quid deceat, quid non: quo virtus, quo ferat [15] *error,*
Scribendi recte, [16] *sapere est principium & fons.*
[17] *Rem tibi Socraticæ poterunt ostendere* [18] *chartæ,*
[19] *Verbaque provisam rem non invita sequentur.*
Qui didicit [20] *patriæ quid debeat, & quid amicis:*
Quo sit amore parens, quo frater amandus, & hospes:
Quod sit [21] *conscripti, quod judicis officium, quæ*
Partes in bellum missi ducis: ille profecto
Reddere personæ scit [22] *convenientia cuique.*
Respicere [23] *exemplar vitæ morumque jubebo*
[24] *Doctum imitatorem,* [25] *& veras hinc ducere voces.*
Interdum speciosa [26] *locis,* [27] *morataque recte*
Fabula, [28] *nullius Veneris,* [29] *sine pondere, & arte,*
[30] *Valdius oblectat populum,* [31] *meliusque moratur,*
Quam versus [32] *inopes rerum,* [33] *nugæque canoræ.*
[34] *Grajis ingenium, Grajis dedit* [35] *ore rotundo*
Musa loqui, præter laudem [36] *nullius avaris.*
[37] *Romani pueri* [38] *longis rationibus assem*
Discunt [39] *in partes centum diducere. dicat*
Filius [40] *Albani, si de* [41] *quincunce remota est*
Uncia, quid superat? poteras dixisse. [42] *triens.* [43] *eu,*
Rem poteris servare tuam. [44] *redit uncia: quid fit?*
[45] *Semis. ad hæc, animos* [46] *ærugo, &* [47] *cura peculi*
Quum semel imbuerit, speramus carmina [48] *fingi*
Posse [49] *linenda cedro, & levi servanda* [50] *cupresso?*
Aut prodesse [51] *volunt aut delectare poëtæ,*
Aut simul & jucunda & idonea dicere vitæ.
Quicquid præcipies, esto brevis: [52] *ut cito dicta*

15 Artis & virtutis ignoratio.
16 Philosophum esse, non insanum.
17 Materiam, argumentum.
18 Philosophorum scripta, vel libri à Socratis discipulis scripti.
19 Elocutio præparatam inventionem ultro sequitur: rerum enim copia verborum copiam gignit. Cic. lib. de Orat.
20 Qui scit in tribuendis officiis, delectum habere personarum, cognoscit ille quid deceat, estque optimus poeta.
21 Senatoris.
22 τὰ πρέποντα, decora.
23 Ideam seu perfectam speciem vitæ humanæ.

24 Eruditum & prudentem poetam. 25 Et hinc. i. ex vita quotidiana & moribus hominum veras voces elicere. 26 Locis communibus ornata, vel ut alii legunt. locis referta. 27 In qua mores personarum scite exprimuntur. 28 Nullius elegantiæ. 29 Sine verborum gravitate. 30 Validius. 31 Magis delectat. 32 Sententiarum expertes. 33 Versus leves, qui nihil aliud sunt, quam inanis perstrepentium vocum congeries. 34 Græci eloquentiam cum sapientia conjunxerunt. 35 Rotunde & eleganter. 36 Nullius rei cupidis. 37 Romani pueri statim à pueritia discunt artes ad rem augendam, Græci non item. 38 Addendo, dividendo, diminuendo, multiplicando, subtrahendo, quę partes sunt Arithmeticæ. 39 In partes plurimas, & minutissimas dividere. 40 Fœneratoris cujusdam. 41 De quinque unciis. 42 Quatuor unciæ. 43 Bene, *Verba sunt patris vel populi responsum pueri probantis.* 44 Quincunci additur uncia. 45 Dimidia pars libræ. i. sex unciæ. 46 Avaritia, qua præclara ingenia corrumpuntur. Metaph. ducta à metallis. 47 Cupiditas opum. 48 Scribi posse. 49 Quæ perpetuo vivant, *ea etenim quæ cedri succo linuntur non putrescunt.* 50 In capsa ex cupresso, arbore bene olenti. 51 Debent. 52 Ut animi dociles cito percipiant tua dicta.

Percipiant animi [53] dociles , teneantque [54] fideles.
[55] Omne supervacuum pleno de [56] pectore manet.
Ficta voluptatis causa, [57] sint proxima veris.
Nec quodcunque volet, [58] poscat sibi fabula credi:
[59] Neu pransa Lamia vivum puerum extrahat alvo.
[60] Centuria seniorum agitant expertia frugis,
[61] Celsi prætereunt austera poëmata [62] Rhamnes.
[63] Omne tulit punctum , qui miscuit utile dulci,
Lectorem delectando , pariterque monendo.
[64] Hic meret æra liber [65] Sosiis: hic & mare [66] transit,
Et longum noto scriptori [67] prorogat ævum.
[68] Sunt delicta tamen, quibus ignovisse [69] velimus.
Nā neq; [70] chorda sonum reddit [71] quē vult manus &
[72] Poscentiq; gravē persæpe [73] remittit acutū: [mens,
Nec semper [74] feriet quodcunque [75] minabitur arcus.
Verum ubi [76] plura nitent in carmine, non ego paucis
Offendar [77] maculis : quas non [78] incuria fudit ,
[79] Aut humana parum cavit natura. [80] quid ergo ?
Vt scriptor si peccat idem librarius [81] usque,
[82] Quamvis est monitus, venia caret: & citharœdus
Ridetur , chorda qui semper [83] oberrat eadem:
Sic mihi , qui multum cessat, fit [84] Chœrilus, ille
[85] Quem bis terq; bonum, cum risu miror, [86] & idem
Indignor, [87] quandoque bonus [88] dormitat Homerus,
Verum opere in longo fas est [89] obrepere somnum.
[90] Vt pictura, poesis [91] erit, qua, si propius stes,

53 *Quod est ingenii.* 54 *Quod est memoriæ.* 55 Quæ supervacua sunt, effluant è memoria necesse est. 56 *Pectus pro memoria ponitur.* 57 Verisimilia esse debent. 58 Postulet sibi credi. i. audeat spectatorum oculis atque auribus subjicere. 59 Neve fingat poëta Lamiam devorasse infantem , atque eundem puerum alvo vivum fuisse exemptum. hoc enim abhorret à fide & natura. 60 Senes Romani aspernantur poëmata inutilia. *Alludit ad Centurias, in quas singulæ tribus erant divisæ.* 61 Iuvenes excelso animo contemnunt poëmata multa voluptate condita. 62 Equites Romani à Romulo sic appellati. 63 Omnibus & senum & juvenum suffragiis præstantissimus Poëta judicatur , qui dulcis est in poëmate & utilis. 64 Istiusmodi poëma pretium meretur & multos reperit emptores. 65 Bibliopolis seu scriptoribus librariis. 66 Ad exteras nationes. 67 Nam præstantes poëtæ etiam mortui vivunt. 68 Sunt quædam poëtarum errata. 69 Ignovisse oportet. 70 Vt Musici aliquando errant , sic etiam poëtæ. 71 Sonum quem manus & voluntas expetit. 72 Citharœdo. 73 Reddit sonum acutum. 74 Sagittarius. 75 Quodcunque arcus minabitur ferire. 76 Plura ornamenta. 77 Erratis. 78 Quas negligentia non induxit. 79 Aut quas natura humana non potuit cavere. 80 Quid ergo dicendum ? 81 Semper. 82 Etiamsi fuerit monitus. 83 Semper unam eandemque chordam tangendo. 84 Est similis Chœrili mali poëtæ. 85 Quem mirari soleo, si duobus vel tribus locis laudabiliter scribat. 86 Et ego idem indigne fero, cum Homerum vel alium excellentem poëtam lapsum esse animadverto. 87 Quandocunque. 88 Errat. 89 In errorem incidere. 90 Poëma ita se habet ut pictura. Nam pictura est poesis loquens , poesis autem tacita pictura. 91 Alia pictura reperitur omnibus numeris absoluta, quæ in luce quo magis spectatur , eo magis placeat: alia vero rudibus lineamentis tantum constans laudari potest , sed procul spectata : sic poesis perfecta, quo diligentius excutitur, eo videtur excellentior, at si sit deterior, leviter tantum & obiter est legenda.

[92] Te capiet magis, & quædam, si longius abstes.
[93] Hæc amat obscurum, [94] volet hæc sub luce videri,
Iudicis [95] argutum quæ non formidat acumen.
[96] Hæc placuit semel, hæc decies repetita placebit.
[97] O major juvenum, quanvis & [98] voce paterna
[99] Fingeris ad rectum, & per te sapis, hoc tibi dictum
[1] Tolle memor : [2] certis medium & tolerabile rebus
Recte concedi. consultus juris, & actor
Causarum mediocris, abest [3] virtute diserti
Messalæ, [4] nec scit quantum Cassellius Aulus :
Sed tamen [5] in pretio est. [6] Mediocribus esse poëtis
Non homines, non dî, non concessere [7] columnæ.
Vt gratas inter mensas [8] symphonia discors.
[9] Et crassum unguentū & [10] Sardo cum melle papa-
Offendunt; poterat [11] duci quia cœna sine istis: (ver
Sic animis natum inventumque poëma juvandis,
[12] Si paulum à summa discessit, [13] vergit ad imum.
[14] Ludere qui nescit, [15] campestribus abstinet armis:
Indoctusque pilæ, [16] discive, [17] trochive quiescit,
[18] Ne spissæ risum tollant [19] impune coronæ.
[20] Qui nescit: versus tamen audet fingere. [21] quidni?
Liber & ingenuus, præsertim [22] census equestrem
Summam nummorum, [23] vitioque remotus ab omni.
[24] Tu nihil [25] invita dices faciesve Minerva.
Id tibi judicium est, [26] ea mens: si quid tamen [27] olim
Scripseris, in [28] Metii descendat judicis aures,
[29] Et patris, & nostras, [30] nonumq; prematur in annū.

92 Te magis delectabir. 93 Pictura deterior. 94 Pictura melior. 95 Limatum, politum vel subtile ingenium judicis. i. lectoris. 96 Poësis mala semel, at bona decies repetita, placebit. 97 O Piso qui ex duobus fratribus ætate es provectior. 98 Paternis præceptis. 99 Confirmaris ad rectam poëtices imitationem. 1 Sume tibi quod dicturus sum, & memoria tene. 2 Quibusdam artibus & disciplinis mediocritatem & tolerabilitatem. (i. non excellentem cognitionem) concedi, at poëtice mediocris tolerabilis non est. 3 Ab eloquentia Messalæ Corvini abest. i. Messalæ diserto multo est inferior. 4 Non est tam doctus in jure civili, quam Aulus Cassellius. 5 Quamvis sit mediocris. 6 Verum, ut poëtæ sint mediocres, non homines, non, &c. 7 Columnæ, quæ in theatris fuerunt erectæ, vel ad quas libri prostiterunt venales. 8 Musica nullum concentum reddens. 9 Vnguentum obtusi odoris, quo veteres in cœna caput sibi unxerunt. 10 Quod deterrimum est propter herbas amaras, ex quibus apes mel ibi conficiunt. 11 Produci, extrahi. 12 Si paulum ab excellentia recesserit. 13 Extremi ordinis fit, displicet, & vix ullo est numero. 14 Luctari, hastam jacere, currere, salire & similia. 15 Abstinet armis, quæ in campo Martio tractabantur. 16 Vide Od. 8 lib.1. 17 Trochus ad ludum puerilem est excogitatus. 18 Ne frequentes spectatores cachinnentur, qui in campum Martium spectatum venerunt, & in corona constiterunt. 19 Merito. 20 Qui caret arte. 21 Verba sunt Poëtæ indocti: Cur, inquit, versus non faciam, quum sim liber & ingenuus, &c. 22 Repertus habere in bonis quadringenta millia æris. 23 Nullis vitiis coopertus. 24 Tu, ô Piso. 25 Repugnante natura. i. tuo ingenio vel naturali propensione reluctante. 26 Ea est tibi prudentia. 27 In posterum. 28 Sp. Metii Tarpæ, critici, de quo Sat.10 lib.1. 29 Patris sui. 30 In multos annos supprimatur, ut acriore lima corrigatur.

[31] Membranis intus positis, delere licebit
Quod non ediderts: nescit vox [32] missa reverti.
[33] Sylvestres homines [34] sacer, interpresque deorum
[35] Cædibus & victu fœdo deterruit [35] Orpheus:
Dictus ob hoc lenire tigres, rabidosque leones;
Dictus & [37] Amphion Thebanæ conditor arcis
Saxa movere [38] sono testudinis, & [39] prece blanda
Ducere quo vellet. [40] fuit hæc sapientia quondam,
Publica privatis secernere, sacra profanis,
Concubitu prohibere [41] vago, [42] dare jura maritis,
[43] Oppida moliri, leges incidere [44] ligno.
Sic honor & nomen divinis vatibus, atque
Carminibus venit. Post hos insignis Homerus,
Tyrtæusque [45] mares animos in Martia bella
Versibus [46] exacuit. dicta per carmina [47] sortes,
Et vitæ monstrata via est: & [48] gratia regum
[49] Pieriis tentata modis, [50] ludusque repertus,
[51] Et longorum operum finis. [52] ne forte pudori
Sit tibi Musa lyræ [53] solers, & cantor [54] Apollo.
Natura fieret laudabile carmen, an arte,
[55] Quæsitum est. ego nec [56] studium sine divite vena,
Nec [57] rude quid prosit video ingenium: [58] alterius sic
Altera poscit opem res, & [59] conjurat amice.
Qui studet optatam [60] cursu contingere metam,
Multa tulit fecitque [61] puer: [62] sudavit & alsit,
Abstinuit Venere & [63] vino. [64] qui Pythia cantat
Tibicen, didicit prius, extimuitque magistrum.
[65] Nunc satis est dixisse, Ego mira poëmata [66] pango.

31 Si libros domi contineas, ne foras exeant. 32 Vox ore emissa. 33 Homines feros & immanes. 34 Vates divinus. 35 Mutuis cædibus & victu ferino. 36 Calliopes & Apollinis filius. 37 Amphion Iovis & Antiopæ filius, Musicus præstantissimus. 38 Citharæ cantu. 39 Prece, quam cum sono sociabat, ut Musici faciunt. 40 Aliquando fuit hæc sapientia in Poëtis, ut docerent publica à privatis separare, &c. 41 Concubitu meretricio. 42 Tam viris quam fœminis dare leges, quibus cogantur matrimonii castitatem inviolatam servare. 43 Vrbes ædificare. 44 In ligneis tabulis leges describere, cunctisque legendas proponere. 45 Animos fortes & strenuos. 46 Excitavit & tanquam ad cotem acuit. 47 Oracula ab Apolline data. 48 Amicitia regum carminibus comparata est. 49 Carminibus Musarum, quæ Pierides appellantur. 50 Oblectatio animorum, sc. Comœdiæ & Tragœdiæ. 51 Requies animi post longos labores. *Animos enim fessos versus & lyra relaxant.* 52 Hæc dixi, ô Piso, ne te pudeat poëtam esse. 53 Perita. 54 Apollo inventor citharæ, qui Musis præest. 55 In controversiam vocatur, utrum Poëta nascatur an fiat? 56 Ars sine fœcundo ingenio. 57 Ingenium arte non expolitum. 58 Sic natura & doctrina mutuis se opibus juvant. 59 Consentit. 60 Labore & opere ad finem pervenire sibi propositum. 61 παῖς ὤν, cum esset puer. 62 Calorem sensit & frigora pertulit. 63 Romæ pueri vino abstinebant. 64 Tibicen, adhibitus ad canendas laudes Apollinis in Pythiis (i. in ludis celebratis in honorem Apollinis, qui Pythonem serpentem occiderat) hic Tibicen didicit, &c. 65 His miseris temporibus. 66 Compono. i. Ego possam mira poëmata componere, *inquit malus poëta.*

67 Occu-

[67]Occupet extremũ ſcabies: mihi turpe[68]relinqui eſt,
[69] Et, quod non didici, ſane neſcire fateri.
Vt preco ad merces turbam qui [70] cogit emendas,
[71] Aſſentatores jubet ad lucrum ire poëta,
Dives agris, dives poſitis in fœnore nummis.
[72] Si vero eſt, unctum qui recte ponere poſſit,
[73] Et ſpondere levi pro paupere, & eripere [74] atris
Litibus implicitum: mirabor ſi ſciet [75] inter-
-Noſcere mendacem verumque [76] beatus amicum.
[77] Tu ſeu donaris, ſeu quid donare velis [78] cui,
Nolito ad verſus [79] tibi factos [80] ducere plenum
Lætitiæ. clamabit enim, [81] Pulchre, bene, recte.
Palleſcet [82] ſuper his: etiam [83] ſtillabit amicis
Ex oculis rorem: ſaliet, [84] tundet pede terram.
Vt, qui conducti plorant in funere, dicunt
Et faciunt prope plura dolentibus [85] ex animo: ſic
[86] Deriſor vero plus laudatore [87] movetur.
Reges dicuntur multis urgere [88] culullis,
Et [89] torquere mero, quem perſpexiſſe laborent,
An ſit amicitia dignus. ſi carmina condes,
Nunquam te fallant [90] animi ſub vulpe latentes.
[91] Quintilio ſiquid recitares, corrige, ſodes,
Hoc, (ajebat) & hoc. [92] melius te poſſe negares,
Bis terque expertum fruſtra: [93] delere jubebat,
[94] Et male tornatos incudi reddere verſus.
Si defendere delictum, quam [95] vertere, malles,
[96] Nullum ultra verbum, aut operã ſumebat inanẽ,
Quin [97] ſine rivali teque & tua ſolus amares.

67 Metaph. ducta à luſu puerorum ſe mutuo ad currendum cohortantium, qui ſcabiem imprecantur ei, qui ultimus ad calcem pervenerit. Sic indoctus & glorioſus poëta non vult in extremo ordine verſari, ſed ſuam tegit ignorantiam jactatione & audacia. 68 In curſu relinqui. 69 Et ſane turpe eſt mihi (inquit malus poëta) fateri, quod non didici. 70 Qui congregat. 71 Sic poëta locuples aſſentatores ad poëmata ſu vel indoctiſſima laudanda beneficiis provocat. 72 Si ſit poëta, qui unctum. i. convivium lautum dare poſſit. 73 Et ſe vadem conſtituere pro paupere levi, qui quovis impellitur emolumenti ſpe. 74 Triſtibus. 75 Diſtinguere. 76 Beatus, ut ipſe ſe cenſet eſſe. 77 Docet Horatius, quomodo adulatores poſſint cognoſci. 78 Alicui. 79 Adverſus abs te ſcriptos. 80 Tecum adducere adulatorem lætitia affectum ob ſpem utilitatis. 81 Verba ſunt aſſentatoris poëmata tua ficte approbantis. 82 Ad hæc palleſcet, quaſi novo genere poëmatis obſtupefactus. 83 Effundet lacrymas (quæ ſunt ros oculorum) ſimulans ſe gaudere. 84 Præ gaudio ſaltabit. 85 τῆς καρδίας. vere, ſine fuco. 86 Aſſentator. 87 Movetur ficte, non ex animo. 88 Poculis explorare. 89 Vinum ingeniorum leve eſt tormentum. 90 Animi doloſi, vafri, inſidioſi. 91 Quintilio Varo poëtæ Cremonenſi. Hic fuit alienorum ſcriptorum ſincerus & incorruptus judex, de hoc Quintilio vid. Od. 18. & Od. 24. lib. 1. 92 Si negares te melius poſſe id præſtare, poſtquam bis vel ter. i. ſæpius tentaſſes. 93 Quintilius jubebat adhuc corrigere vel certe diſcindere, ne carmina legerentur. 94 Et verſus non ſatis rotundos. i. male perpolitos, emendare. *Duæ ſunt Metaph. à fabris lignariis & fabris ferrariis ductæ.* 95 Corrigere. 96 Nullum amplius verbum dicebat. 97 Sine æmulo.

Vir

Vir bonus & prudens versus reprehendet [98] inertes:
Culpabit [99] duros: incomptis [1] allinet atrum
Transverso calamo signum: [2] ambitiosa recidet
Ornamenta: [3] parum claris lucem dare coget:
[4] Arguet ambigue dictum: mutanda [5] notabit:
Fiet [6] Aristarchus: [7] nec dicet, Cur ego amicum
Offendam [8] in nugis? [9] hæ nugæ seria ducent
In mala, derisum semel, [10] exceptumque sinistre.
[11] Vt, mala quem scabies, aut [12] morbus regius urget,
Aut [13] fanaticus error, & iracunda [14] Diana,
[15] Vesanum tetigisse timent, fugiuntque poëtam,
Qui sapiunt: [16] agitãt pueri, [17] incautiq; sequuntur.
[18] Hic, dum sublimes versus [19] ructatur, [20] & errat,
[21] Si veluti merulis intentus decidit auceps
In puteum foveamve: [22] licet, succurrite, longum
Clamet, Io cives, non sit qui [23] tollere curet.
Si quis curet opem ferre & [24] dimittere funem,
Qui scis, an [25] prudens huc se dejecerit: atque
[26] Servari nolit? dicam, [27] Siculique Poëtæ
Narrabo interitum. deus immortalis haberi
Dum cupit Empedocles, ardentẽ [28] frigidus Ætnam
Insiluit. sit jus, liceatque perire [29] Poëtis.
Invitum qui servat, [30] idem facit occidenti.
Nec semel hoc fecit; nec, [31] si retractus erit, jam
[32] Fiet homo, [33] & ponet famosæ mortis amorem.
[34] Nec satis apparet, cur versus factitet: utrum

98 Versus arte carentes. 99 Male sonantes. 1 Transverso calamo notabit & lituram inducet. 2 Crebriora epitheta & ornamenta nimis florida amputabit. 3 Parum apertis. 4 Amphibologias vituperabit. 5 Signo calami. 6 Fiet castigator severus, qualis Aristarchus Grammaticus clarissimus, qui in Homeri versibus seligendis germanis, & in nothis rejiciendis judex fuit acerrimus. 7 Sicut multi adulatores dicunt. 8 In re levi. 9 Hæc vitia (inquit Horatius) quæ nugas esse ducis, poetam semel ab assentatore deceptum, in mala seria deducent, ita ut optimum se poetam esse sibi persuaserit. 10 Male delusum ab amico adulatore. 11 Qui sapiunt non secus timent fugiuntque malum poetam, quam illum quem scabies, &c. 12 Icteritia, qua facies tota hominum fit crocea. 13 Morbus fanaticus, *quo laborant furiis correpti.* 14 Diana lymphatos efficit. 15 Poëtam furore quodam, non studio & doctrina cum ingenio conjuncta excitatum. 16 Persequuntur. 17 Parum cauti. 18 Hic plurimum sibi tribuens. 19 Dum putidos versus quasi ructus edit. 20 Et errat animo & corpore. 21 Si, ut auceps, qui merulis avibus insidias struit, in foveam (i. perspicuos errores) incidet. 22 Quamvis longum. i. diu clamet, Io cives succurrite, succurrite. 23 Attollere. 24 Demittere funem in foveam. 25 An sciens & de industria. 26 Servari non vult, ne emendetur. 27 Empedoclis Agrigentini. 28 Frigidus præsentis mortis horrore, vel, frigidus. i. atra bile affectus. *Est enim melancholia frigidissima.* 29 Poëtis, qui se nolunt corrigi. 30 Idem facit, ac si occideret. *Idem pro simile.* 31 Ab Ætnæ incendio. 32 Fiet rationis particeps & sanus. *Insanus enim, homo non est.* 33 Nec deponet amorem. i. curam non abjiciet famosæ mortis. l. mortis infamis. *Nam seipsum occidere (quod fecit Empedocles) infame est.* 34 Non satis perspicuum est, utrius sceleris pœnam luat malus poëta dum versus factitat, sepulchrine violati an sublati bidentalis.

Min-

Minxerit [35] *in patrios cineres, an triste* [36] *bidental*
Moverit [37] *incestus: certe furit, ac velut ursus,*
Objectos caveæ [38] *valuit si frangere* [39] *clathros,*
Indoctum doctumque fugat [40] *recitator acerbus.*
[41] *Quem vero arripuit, tenet, occiditque legendo,*
[42] *Non missura cutem nisi plena cruoris hirudo.*

35 In patrium sepulchrum. 36 Locum in quem fulmen decidit, ita appellatum, quod hostiis bidentibus & ara extructa à sacerdote expiaretur. 37 Pollutus flagitio in sororem, sacerdotem vel affinem commisso. 38 Si forte potuit frangere. 39 Sepimenta vel cancellos, quibus feræ tanquam portis, è cavea ne exeant, coercentur. 40 Poëta in recitandis carminibus suis molestus. 41 Quem auditorem nactus fuerit. 42 Tanquam sanguisuga, quæ tamdiu hæret corpori affixa, donec sanguine completa exciderit.

FINIS.

Q. HO-

Q. HORATII FLACCI
VITA,
PER SVETONIVM TRANQ.
CONSCRIPTA.

QVintus Horatius Flaccus Venuſinus, patre, ut ipſe tradit, libertino, & exactionum coactore: ut vero creditum eſt, ſalſamentario, quum illi quidam in altercatione exprobraſſet: Quoties ego vidi patrem tuum cubito emungentem? Bello Philippenſi excitus à Marco Bruto Imperatore, tribunus militum meruit, victiſque partibus, venia impetrata, ſcriptum quæſtorium comparavit. Ac primo Mecœnati, deinde Auguſto inſinuatus, non mediocrem locum in amborum amicitia tenuit. Mecœnas quantopere eum dilexit, ſatis monſtratur illo Epigrammate, ubi inquit,

Ni te viſceribus meis Horati
Plus jam diligo, Titum ſodalem
Mimo me videas ſtrigoſiorem.

Sed multo magis extremis judiciis, tali ad Auguſtum elogio: *Horatii Flacci, ut mei, memor eſto*, Auguſtus ei Epiſtolarum quoque officium obtulit, ut hoc ad Mecœnatem ſcripto ſignificat: *Ante ipſe ſufficiebam ſcribendis epiſtolis amicorum; nunc occupatiſſimus, & infirmus, Horatium noſtrum te cupio adducere. Veniet igitur ab iſta paraſitica menſa ad hanc regiam, & nos in Epiſtolis ſcribendis adjuvabit.* Ac ne recuſanti quidem aut ſuccenſuit quicquam, aut amicitiam ſuam ſuggerere deſtitit. Extant epiſtolæ, è quibus argumenti gratia, pauca ſubjeci: *Sume tibi aliquid juris apud me, tanquam ſi convictor mihi fueris. Recte enim, & non temere feceris: quoniam id uſus mihi tecum eſſe voluit, ſi per valetudinem tuam fieri poſſit.* Et rurſus: *Tui qualem habeo memoriam, poteris ex Septimio quoque noſtro audire. Nam incidit, ut coram illo fieret à me tui mentio. Neque enim ſi tu ſuperbus amicitiam noſtram ſpreviſti, ideo nos quoque ἀνθυπερηφανοῦμεν.* Præterea, ſæpe eum, inter alios jocos, puriſſimum penem, & homuncionem lepidiſſimum appellat, unaque & altera liberalitate locupletavit. Scripta quidem ejus uſque adeo probavit, manſuraque perpetuo credidit, ut non modo ſæculare carmen componendum injunxerit, ſed & Vindelicam victoriam Tiberii Druſique privignorum ſuorum: eumque coëgerit propter hoc, tribus Carminum libris ex longo intervallo quartum addere; poſt, ſermones vero lectos, nullam ſui mentionem factam ita ſit queſtus: *Iratum me tibi ſcito, quod non in pleriſque ejuſmodi ſcriptis mecum potiſſimum loquaris. An vereris, ne apud poſteros tibi infame ſit, quod videaris familiaris nobis eſſe?* Expreſſitque Eclogam cujus initium eſt:

Quum

Quum tot sustineas, & tanta negotia solus,
Res Italas armis tuteris, moribus ornes,
Legibus emendes, in publica commoda peccem,
Si longo sermone morer tua tempora Cæsar.

Habitu corporis brevis fuit, atque obesus, qualis à seipso & in Satyris describitur, & ab Augusto, hac Epistola: *Pertulit ad me Dionysius libellum tuum, quem ego, ne accusem brevitatem, quantuluscunque est, boni consulo. Vereri autem mihi videris, ne majores tui libelli sint, quam ipse es, sed si tibi statura deest, corpusculum non deest. Itaque licebit in sextariolo scribas, quum circuitus voluminis tui ὀγκωδέστατος, sicut est ventriculi tui.* Ad res venereas intemperantior traditur. Nam speculato cubiculo scorta dicitur habuisse disposita, ut quocunque respexisset, ibi ei imago coitus referretur. Vixit plurimum in secessu ruris sui Sabini aut Tiburtini, domusque ostenditur circa Tiburti luculum. Venerunt in manus meas & Elegi sub ejus titulo, & Epistola prosa oratione, quasi commendans se Mecœnati. Sed utraque falsa puto. Nam elegi vulgares, Epistola autem obscura, quo vitio minime tenebatur. Natus est VI Id. Decembris, L. Cotta & L. Torquato Consulibus. Decessit V Kalend. Decemb. C. Mario Censorino & C. Asinio Gallo Consulibus, post nonum & quinquagesimum annum, hærede Augusto palam nuncupato, quum urgente vi valetudinis non sufficeret ad obsignandas testamenti tabulas. Humatus & conditus est extremis Exquiliis, juxta Mecœnatis tumulum.

Ejusdem Horatii vita, è vetusto codice Bland. descripta.

QVintus Horatius Flaccus libertino patre natus in Apulia, & cum parente in Sabinos commigravit: quem cum pater puerum Romam misisset in ludum litterarium, parcissimis eruditus impensis, angustias patris vicit ingenio, coluitque adolescens Brutum, sub quo Tribunus militum civili bello militavit: captusque à Cæsare post multum tempus, beneficio Mecænatis non solum servatus, sed etiam in amicitiam receptus est. quapropter Mecænati, & Augusto in omnibus scriptis suis venerabiliter assurgit. Scripsit autem Carminum lib. IV, *Epodon* I, *Carmen Saculare, Sermonum lib.* II, *Epistolarum* II, *De arte poëtica* I. *Commentati sunt in illum Porphyrion, Modestus, Helenius, Acron. Omnium autem optime Acron.*

TESTI-

TESTIMONIA.

M. FAB. QVINTILIANVS,

De Lyricis Horatii.

AT Lyricorum idem Horatius fere solus legi dignus. Nam & insurgit aliquando, & plenus est jucunditatis, & gratiæ; variis figuris & verbis feliciſſime audax.

De iisdem, Petronius.

PRæterea curandum est, ne sententiæ emineant extra corpus orationis expressæ, sed intexto vestibus colore niteant. Homerus testis, & Lyrici, Romanusque Virgilius, & Horatii curiosa felicitas.

De Satyris,

QVINTILIANVS.

SAtyra quidem tota nostra est: in qua primus insignem laudem adeptus est Lucilius: qui quosdam ita deditos sibi adhuc habet amatores, ut eum non ejusdem modo operis autoribus, sed omnibus poëtis præferre non dubitent. Ego quantum ab illis, tantum ab Horatio dissentio, qui Lucilium fluere lutulentum, & esse aliquid quod tollere poſſis, putat. Multo est tersior ac purus magis Horatius, & ad notandos hominum mores præcipuus.

De iisdem, autor libri De causis corruptæ eloquentiæ.

SEd vobis utique versantur ante oculos, qui Lucilium pro Horatio, & Lucretium pro Virgilio legunt.

Idem, De Oratore.

EXigitur enim jam ab oratore etiam poëticus decor; non Attii aut Paccuvii veterno inquinatus, sed ex Horatii, & Virgilii, & Lucani sacrario prolatus.

Pag. 148, lin. 5, *Complere* lege *Contemplere.*

FINIS.

